

KÖZGAZDASÁGI ÉVKÖNYV

ERDÉLY
GAZDASÁGI
LEXIKONJA

*

SZERKESZTIK

RADOS MÓRIC és SZÉKELY JÁNOS

* * *

1923
I. ÉV

A

CONSUM ÉS KÖZGAZDASÁG-RUMÁNISCHER LLOYD
KIADÁSA

TUNGSRAM

**A LEGTARTÓSABB
ÉGŐ**

*Cel mai bun
bec electric*

The advertisement is framed by a decorative border with a wavy top and bottom edge and a repeating zig-zag pattern on the sides. The central image shows a glowing light bulb on the left with 'TUNGSRAM' written on it, and a muscular man on the right holding a hammer over his shoulder, symbolizing strength and durability.

KÖZGAZDASÁGI
UJSÁGOK

INFORMÁCIÓ

REKLÁM

NYOMDA

LAPKIADÓ
VÁLLALAT

KÖNYVKIADÓ
VÁLLALAT

MIND

EGY HELYEN

VAN CLUJ-KOLOZSVÁRT

a Strada Regina Maria (volt Deák Ferenc-utca) 54. szám alatt.

A

RADIO RECLAME ROMANIA R.T. - nál

**KÖZGAZDASÁGI
UJSÁGOK**

A RADIO RECLAME ROMANIA Rt.

kiadásában jelenik meg
hetenként kétszer, vasárnap és szerdán,
átlag 30–32 oldalon a

CONSUM

Közgazdaság-Rumänischer Lloyd

mely a gazdasági és üzleti élet minden mozzanatát hiven tükrözi vissza.
Ha végiglapozzuk

<p>CONSUM</p> <p>Az 1. oldalon: A valutát, tőzsdét, új cégek névsorát, a kiviteli engedélyek felsorolását, a kikötő-jelentést találjuk</p>	<p>CONSUM</p> <p>A 2., 3., 4., 5. és 7. oldalon: Az elmúlt hét gazdasági és üzleti eseményeit</p>	<p>CONSUM</p> <p>A 8. oldalon: Az újonnan kibocsátott Törvények és Rendeletek ismertetését és a Pénzvilág híreit</p>	<p>CONSUM</p> <p>A 9. oldalon: A Liszt- és Sütőipar</p>
<p>CONSUM</p> <p>A 10. oldalon: A Bőr- és Vegyipar</p>	<p>CONSUM</p> <p>A 11. és 12. oldalon: A Szesz és Textil, Húsipar és Vasipar</p>	<p>CONSUM</p> <p>A 13. és 14. oldalon: A Fűszer és Gyarmatárú és a Vasipar árait, árváltozásait és üzleti eseményeit.</p>	<p>CONSUM</p> <p>A 15., 16., 17., 18., 19. és 20. oldalon: Románia gazdasági és üzleti világa reprezentánsainak hirdetéseit.</p>

Ez a lapunk, vasárnap megjelenő magyar-román nyelvű kiadása és ugyanilyen hűen és részletesen adja vissza a gyakorlati gazdasági élet eseményeit, híreit, árváltozásait és a különböző árucikkek áralakulásait a szerdai, magyar-német nyelvű kiadás a Közgazdaság Rumänischer-Lloyd is.

A Consum-Közgazdaság-Rumänischer Lloyd anyagát nem egy szerkesztőség hordja össze. Egy szerkesztőség, a kolozsvári dolgozza fel és csoportosítja a lapban megjelenő anyagot, de az összegyűjtés munkáját a kolozsvári szerkesztőségén kívül a lapnak

Bukarestben, Nagyváradon, Aradon, Temesváron, Brassóban, Szatmáron működő szerkesztőségei; Románia többi városában és községében levő munkatársai és Magyarországon, Csehszlovákiában, Jugoszláviában, Német-Ausztriában, Németországban megszervezett tudostői gárdája végzi.

A Consum Közgazdaság-Rumánischer Lloyd Románia minden városában, minden községében és a külföldön is őrszemeket állított fel, akik ott tartják kezüket a bel-
föld és külföld gazdasági életének ütüjében és annak minden lüktetését telefon, távirat
és levél útján tudatják a kolozsvári központi szerkesztőséggel.

*Sok száz telefon értesítés távirati és levélben irt tudosítás és jelentés
anyagát adja át a kolozsvári szerkesztőség a RADIO nyomdagépjei-
nek, és juttatja el a lap hasábjain az olvasóhoz.*

Ez a szélesen és tökéletesen kiépített szerkesztőségi munkatársi és tudositói szer-
vezet teszi lehetővé azt, hogy a

*Consum Közgazdaság-Rumánischer Lloyd hasábjából semmiféle olyan,
esemény ki nem maradhat, amelynek idejében való megtudása ér-
deke a gazdasági és üzleti élet tagjainak.*

**A kereskedőre, gyárosra, iparosra, vállalkozóra, bankárra és
általában a gyakorlati, gazdasági és üzleti élet bármelyik tag-
jára nézve veszteség, ha a Consum-Közgazdaság-Rumánischer
Lloyd hasábjait nem kíséri állandóan figyelemmel. Mert a
Consum Közgazdaság-Rumánischer Lloyd olvasása — épen a
lapnak alapos és hézagtalan értesültsége folytán — utmuta-
tást és tájékozódást nyújt; a Consum Közgazdaság-Rumánischer
Lloyd tudosításait a közgazdaság, és üzlet, gyakorlati életének
minden tagja praxisában, bevásárlásainál, üzletkötéseinél,
hitelnyújtásainál stb. hasznosítani tudja.**

A Radio Reclame Romania ujságkiadványai révén állandó tájékoztatója a gaz-
dasági élet tagjai nagyobb rétegének.

Egy másik szerve útján rendelkezésére áll Románia gazdasági és kereskedői
világának szűkebb és elhatároltabb körü vonatkozásban is. Ez a másik szerve az
információs szolgálata.

INFORMÁCIÓ

A gazdasági és üzleti élet konszolidációjának ter-
mészetes velejárója a hitelüzlet, ennek pedig elen-
gedhetetlen alapföltétele a hiteltudosítás. Ez a nyilvánvaló kapcsolat mintegy szűk-
ségesterüen teremtette meg a

**Radio Reclame Rt. hiteltudositói szolgálatát, mely ma már
a megszervezettség és kiépítettségek a tökéletest megköze-
lítő fokán áll.**

A Radio információs irodának az ó és uj-királyság minden városában és közsé-
gében állandó, a gyakorlati életben benneélő és azt jól ismerő informátora van. Össze-
kötötést tart fenn továbbá a külföld, de különösen a Romániával kereskedelmi
kapcsolatban álló országoknak hasonló jelentős intézményeivel és így ezeken a
szálakon keresztül mindenről megbízhatóan, alaposan és gyorsan értesül.

*Megbízhatóan, pontosan és gyorsan nyujthat tehát a Radio Informá-
ciós szolgálat kereskedelmi és magánjellegű információt.*

Rendelkezésre áll a kereskedelmi, ipari és pénzügyi élet tagjainak egyes esetekben
is, de mind szélesebb körben fejlődnek és erősödnek állandó összeköttetései.

Az információk kezelhetőségét és ellenőrzését az információt kérő részére
megkönnyítendő, a Radio információs irodája bevezette u. i. az egész világon ismert
előfizetési rendszert.

Füzetben kötött nyomtatott kéréslapokat és ellenőrző szelvényeket bocsajt
előfizetőinek rendelkezésére, ami az információk beszerzését a kezelhetőség és ellen-
őrzés megkönnyítése és biztosabbá tétele mellett, az előfizető részére lényegesen
olcsobbá is teszi.

A Rádió Információs iroda informatörjei a kolozsvári központot állandóan értesítik a helyi piacuk kereskedelmi, ipari, és pénzügyi cégeinek és vállalatainak belső életében bekövetkező mindenféle változásról és minden új alapításról és alakulásról.

Ezeket a bizalmas jellegű tudósításokat úgy a belföldről, mint a külföldről a Radio Reklam Rt. minden hírlapnál előbb tudja meg és ezekkel egyrészt kiegészíti és felfrissíti információs irattárát, amely az egyes cégek és vállalatok belső anyagi felépítettségére fejlődésének egyes mozzanataira és hitelképességére vonatkozó adatokat tartalmazza, másrészt pedig hetenként

bizalmas jellegű könyvmatos értesítő formájában „Radio Információs Lapok — Radio Buletin de Informațiuni” címmel magyar és román nyelven sokszorosítja és előfizetőinek elküldi.

Megbecsülhetetlen és ugyszólván megfizethetetlen értéket jelentenek minden vállalatra nézve a Rádióknak bizalmas tudósításai.

REKLÁM

A reklámot a kereskedelmi élet fejlődése teremtette meg, megszületése után viszont a reklám segítette elő az üzleti élet továbbfejlődését. A jól és jókor alkalmazott, jó reklám a leghálásabb és legjobb befektetés. Ezzel csak az az üzletember nem akar tisztába jönni, aki megelégszik üzletének, vagy vállalatának egy bizonyos foku fejlettségével és ha azt elérte tovább fejleszteni nem akarja. Ma már kevés ilyen üzletember van, mert ha önmagától nem is gondolna a reklámra, észbe juttatja, a konkurencia versenye és fejlődése és ha ezzel nem igyekszik lépést tartani, — elveszti azt a fejlődési fokot, amit elért.

A Radio Reclame Rt. eddig ismertett működése a gazdasági élet fejlesztésének területén mozog, és miután erre a területre tartozik a reklám is, természetesen, hogy a Rádióknak szakértelemmel megszervezett reklámozstálya is van.

A reklám alapfeltétele, hogy a nagytömegek közé tudjon ügyesen és megfelelő feltűnéssel eljutni. Ugyanez az alapfeltétele a sajtónak is, önmagától értetődik tehát, hogy a legjobban és legelsősorban igénybe vett reklámszerek az újság — illetőleg a hírlapokban elhelyezett hirdetés.

A Radio hirdetési irodája tulajdonképeni törzse a vállalat reklámozstálynak. Összekötetésben áll a világ minden lapjával és összekötései révén az újsághirdetést mindenkire nézve, a leggazdaságosabbá tudja tenni. Érték mindenkire nézve az, hogy a hirdetési akcióját mindenkor megfelelő szakértelem, ügyesség és rátermettség vezeti, kezeli és gondozza — a Radio hirdetési irodája a megfelelő szakértelemnek, rátermettségnek és ügyességnek nincs híjával — a véle való összekötetés mindenkire nézve tehát csak értéket jelenthet.

A reklámnak és propagandának az újsághirdetés a leggyakoribb, de nem egyedüli formája. Elképzelhetetlenül sokféle és gazdag azoknak az eszközöknek tárháza, amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy valamely céget, vagy vállalatot, annak forgalomba hozott cikkeit és termékeit a vásárló fogyasztó közönség körében ismertté tegyék. Sok kötet könyvet kellene összeimunk, ha a propaganda és reklám különböző fajtáit akarnók ismertetni.

A Rádió reklámozstálya barkinek kívánságára részletes költségvetést dolgoz ki, a világ összes lapjaiban elhelyezendő hirdetéseire vonatkozólag, utbaigazítást, tanácsot, irányítást nyújt reklám és propagandaakciók megindítására és keresztülvitelére, kidolgozza a legszélesebb körű reklámterveket és azoknak egyes, szakszerű és szenzációs kivitelére vállalkozik.

NYOMDA

A Radio lapkiadványainak, és reklámozstálynak technikai segítőtársa, ugyszólván alapja: modernül berendezett kitünő nyomdája a „Cultura”-nyomdai műintézet. Ugyanez a szakértelem és megszervezettség, ami többi osztályát, jellemzi alapvető tulajdonsága nyomdai üzemének is. Az izlés, szépség és tisztaság tünteti ki, a „Cultura” szedőterméből és gépeiből kikerülő nyomdatermékeket. A „Cultura”-nyomdai műintézet, versenyképes áron a készíti a legszebb, legizlésebb üzleti nyomtatványokat és minden egyéb nyomdai munkát.

KÖZGAZDASÁGI ÉVKÖNYV

ERDÉLY GAZDASÁGI LEXIKONJA

SZERKESZTIK:

RADOS MÓRIC és SZÉKELY JÁNOS

Balázs Gyula kereskedelmi és iparkamarai főtitkár, *dr. Bereczky Ernő* kereskedelmi és iparkamarai titkár, *dr. Bidló Ödön* CFR. főellenőr, *dr. Borbély István* a Banca Marmorosch, Blank & Co. kolozsvári igazgatója, *dr. Boronkay Béla* a „Közgazdaság—Rumänischer Lloyd” felelős szerkesztője, *Caciula Miklós* kereskedelmi és iparkamarai főtitkár, *dr. Câmpian Sándor* a Monopol-igazgatóság ügyésze, *dr. Ciuta György* miniszteri tanácsos, pénzügyi kerületi aligazgató, *Cucu Victorian Illés* pénzügyi osztálytanácsos, *dr. Dandea Emil* városi tanácsos, *Dumitriu Vasilie* táblabíró, *Erdélyi Kálmán* hírlapíró, *dr. Fóris Lajos* a „Consum” pénzügyi szerkesztője, *dr. Heidelberg László* a Magyar Általános Hitelbank nagyváradai cégvezetője, *Hirsch Lipót* a „Consum” munkatársa, *Jócsák Kálmán* a „Consum” munkatársa, *Kelemen Gyula* a „Consum” aligazgatója, *Kereszthy Kornél* a Magyar Általános Hitelbank igazgatója, *dr. Kertész Jenő* ügyvéd, *dr. Kiss Béla* kereskedelmi és iparkamarai titkár, *dr. Kiss Géza* országgyűlési képviselő, jogügyi kodifikátor, *dr. Kovács János* keresk. akad. tanár, *dr. Ládai István* igazságügyi min. tanácsos, jogügyi kodifikátor, *László Arnold* a „Consum” és „Rumänischer Lloyd” igazgatója. *Nagy Lajos* a „Consum” belső munkatársa, *Pásztor Ferenc* az „Adria”-biztosító intézet kolozsvári igazgatója, *Petruca György* a „Consum” felelős szerkesztője, *Petruca János* a Radio Rt. igazgatója, *Puticiu Traian* rendőrfőosztályvezető, *dr. Rosinger Aladár* áll. fővegyész, *Simionescu S.* pénzügyi államtitkár, *Starrack Hugó Viktor* miniszteri tanácsos, *Tatay Gyula* keresk. és iparkamarai titkár, *Török Bálint* az E. G. E. titkára, *Ujhelly György* a „Consum” belső munkatársa

k ö z r e m ü k ö d é s é v e l

1923

I. ÉV

A CONSUM ÉS KÖZGAZDASÁG—RUMÄNISCHER LLOYD KIADÁSA

CULTURA NYOMDAI MŰINTÉZET, CLUJ

[Erdélyi Magyar Adatbank]

ELŐSZÓ

Nehéz konszolidációs munkánk, amelyet közel két esztendeje végzünk a kereskedelmi és termelési rendszeresség érdekében, a Közgazdasági Évkönyv megjelenésével új, jelentős állomáshoz ért. Összefoglalva a közönség elé hozzuk az átmeneti idő gazdasági intézkedéseit és azokat a lényeges tudnivalókat, amelyekre a mai komplikált életviszonyokban szükség van, de amelyekben a gazdasági élet tényezői nem tájékozottak.

A Közgazdasági Évkönyvet a szükségesség teremtette meg. Állandóan érkeznek hozzánk felvilágosításkérések, kérdezősködések és levelek olyan törvényekről, rendeletekről, jogszabályokról és a joggyakorlat új magyarázatairól, amelyek Románia mai gazdasági kormányzatának alapját alkotják, de amelyeket Erdély gazdasági tényezőinek nagyrésze nem ismer, mert nem tudja még az állam nyelvét. Természetes, hogy a hatóságokat is tulsokat veszik igénybe olyan irányú kérdésekkel, amelyek mindennaposak s amelyek közismertté-válása igen nagy érdeke az államigazgatás rendes menetének is. E könyv utmutatója és tanácsadója kíván lenni a gazdasági élet embereinek, költségtől és fáradságos utánnajárástól akarja mentesíteni azokat, akiket foglalkozásuk a gyakorlati közgazdaság útjára vitt.

A kereskedő, iparos, gyáros, vállalkozó, mezőgazda és bankár, mindenki, aki a kereskedelem és ipar, a szállítás és termelés bármely frontján küzd, megtalálja ebben a könyvben azokat a tudnivalókat, amelyekre üzletvitelében szüksége van. De nemcsak hogy mindent

befoglaltunk a Közgazdasági Évkönyvbe, de a legjobbat adtuk, amit ezen a téren adhattunk. Erdély legfelkészültebb szakerői segítettek bennünket abban, hogy a lexikon első évfolyama imponáló tökéletességgel szolgálja az ipari és kereskedelmi, vállalatok felvilágosítását.

A gazdasági jogszabályok, az állam intézkedései azonban, ha lényegükben nem is, de árnyalataikban állandó változásoknak vannak kitéve, amelyek igen közélről érintik az érdekelteket Ezeket a változásokat állandóan közölni fogja a Consum és a Közgazdaság-Rumänischer Lloyd és minden alkalommal utal a lexikon fejezetére és oldatszámára. A gazdasági élet eseményeinek folytatólagos és következetes nyilvántartása csak így vihető keresztül.

A Közgazdasági Évkönyv szövegrészének végén részletes tárgymutatót talál az olvasó, amely kalauza ennek a nagy komplexumnak. A könyv kezelése közelebbi iránymutatást nem is igényel: egyszerűen, komplikáltság nélkül és tömören bocsájtjuk e munkát olvasóink elé.

Azt hisszük, hogy a Közgazdasági Évkönyv éppugy komoly szolgálatokat tesz a gyakorlati élet embereinek, mint Románia fejlődésének és konszolidációjának.

A szerkesztők.

ÁLTALÁNOS JOGI TUDNIVALÓK

LAKÁS ÉS ÜZLETHELYISÉG.
AZ ÚJ LAKBÉRLETI TÖRVÉNY.
A VÁLASZTOTT BIRÓSÁG.
BÁNYAJOG.
VÁLTÓJOG.
KÜLÖNBSÉGEK A RÉGI KIRÁLY-
SÁGI ÉS AZ ERDÉLYI VÁLTÓ-
JOG KÖZÖTT.
AGRÁRREFORM.
KATONAI REKVIRÁLÁSOK.

MAGYAR ÁLTALÁNOS
HITELBANK
NAGYVÁRADI FIÓKJA
NAGYVÁRAD

Banca Generală de Credit
Ungară Sucursală
Oradea-Mare

Távirat cím: *HITEL*
Adresa telegrafică: *CREDIT*

Telefonszámok:
Nri telefoanelor:

203,
204,
213,
1003

Áruosztály: 1752 Secția mărfurilor

Lakás és üzlethelyiség

A háztulajdonos szabad rendelkezési joga csak az újonnan épült házakra terjed ki. Egyébként a megüresedett lakások felett

- a) lakbérleti hivatal
- b) lakáshivatal
- c) járásbiróság

rendelkezik:

A *lakbérleti hivatal* a megüresedett lakásokat és üzlethelyiségeket tartja nyilván és azokat kihirdeti. Az üres lakást bárki igényelheti, 1 leu 25 bani bélyeggel ellátott kérvénnyel fordul a lakbérleti hivatalhoz, amely dönt, hogy az igénylők közül ki kapja meg a lakást. Határozata 10 nap alatt a törvényszékhez felebbezhető, amely végleg dönt. A törvény bizonyos sorrendet határoz meg, amelyben az igénylők lakást kaphatnak. Legelső sorban azok akik, már eddig is törvényes alapon ott laknak. Mihelyt lejáróban van a szerződés, a lakbérleti hivatalnál azonnal kérni kell a megújítását. Ha a háztulajdonos mentesíteni akar valamely lakrészt, ugyancsak a lakbérleti hivatalnál kell kérnie.

A *lakáshivatal* feladata, hogy felesleges *szobákat* rekvirálja. Kolozsvári felfogás szerint ez a hivatal az új törvények következtében nem bír rekvirálási joggal, mert az új törvények meghatározzák az eseteket, mikor lehet rekvirálni és ezt a lakbérleti, nem pedig a lakáshivatalra bizzák. Némely városokban azonban rekvirál a lakáshivatal is. Azonban ilyen helyeken is csak *szobát* rekvirálhat, *butort nem*.

A *jársbiróság* jár el minden ügyben, amely nem a lakbérleti vagy lakáshivatal hatáskörébe tartozik. Itt csak kereset alapján járnak el.

A háztulajdonos jogai és kötelességei

1. Ha saját házában lakik, de lakása nem elég nagy (joga van eggyel több szobára, mint a hány 10 éven felüli családtagja van), követelheti a lakbérleti hivatalnál, hogy a bérlő lakásából vegyék el az őt megillető lakrészt. Az 1922. április 10-iki igazságügyminiszteri rendelet szerint ez alapon bárki, még közhivatalnok is kilakoltatható.

2. Ha nincs lakása, vagy nem megfelelő, azt az ő házában lakó bérlőével kicserélheti. Eljáró hatóság a lakbérleti hivatal.

3. Ha a bérlő nem fizet, a lakást rongálja, botrányosan viselkedik, vagy a lakást rendeltetésellenesen használja, a járás-

biróságnál kéri a kilakoltatást Az üres lakást azonban a lakbérleti hivatal adja ki.

A bérlő jogai és kötelességei

1. Ha a bérlő az előbbi 3. pont ellen nem vét, 1923. május 1-éig nem lakoltatható ki. Kivétel a fenti 1. és 2. pont.

2. Köteles a béren kívül a vízdíjat és kéményseprést is fizetni, de csak az ő lakása után.

3. A bér az 1914. évi bér kétszeresénél (üzleteknél ötszörösénél) nagyobb nem lehet, kivéve ha már 1922. február 1-én nagyobb volt.

Rekvirálás

1. Lakásából vagy üzlethelyiségéből rekvirálás címén senkit sem lehet kitenni.

2. Egyes szobákat el lehet rekvirálni, de csak akkor, ha már korábban is albérletbe adták azokat. A törvény helyes magyarázata csak ez, de a gyakorlat sok városban ellenkező.

Az új lakbérleti törvény

(Megjelent a Monitorul Oficial 111. számában,
1921. évi augusztus hó 21-én).

A Romániában érvényes új lakbérleti törvény hiteles magyarázata a következő:

I. Kikre terjed ki az új törvény?

Az új törvény 2. cikkének *a)* és *b)* pontja megkülönböztetést tesz bérlők és megtürtek között.

Bérlők azok, akik valamely helyiséget szóbeli vagy írásbeli szerződés alapján foglalnak el.

Megtürtek azok, akik *szerződés nélkül rekvirálás alapján* foglalnak el helyiséget, vagy akiket csak ideiglenesen helyeztek el valakinél. Bár a törvény ezt a kifejezést csak a tulajdonosokkal kapcsolatban használja, nem kétséges, hogy az minden vonatkozásban fennáll, mert a törvényértelmezési szabályok szerint ugyanannak a kifejezésnek ugyanabban a törvényben mindig ugyanaz az értelme. Mihelyt tehát a törvény az említett megkülönböztetést megteszi, világos, hogy ott, ahol bérlőkről beszél, nem érti a megtürteket és viszont.

Minthogy tehát a törvény első cikke csak bérlőkről és bérlétről beszél, ez a cikk nem alkalmazható másra, mint azokra, akik szóbeli, vagy írásbeli szerződés alapján foglalnak el valamely helyiséget. Ebből következik:

1. *A bérleti szerződések meghosszabbítására* az első cikk első bekezdésében foglalt meghosszabbítás vonatkozik, tehát ezen bekezdés alapján csak azok maradhatnak továbbra is az elfoglalt helyiségben, akiknek bérleti szerződésük van.

2. *Akiknek nincs szerződésük, hanem rekvirálás alapján foglalnak el helyiséget,* ha a kedvezményezett osztályokba (tisztviselők, hivatásos újságírók, ügyvédek, orvosok, munkások, írók, rokkantak, lásd 2. cikk 5. bekezdés) tartoznak, nem az első cikk első bekezdése alapján maradnak az elfoglalt helyiségben, minthogy nem bérlők, hanem bentmaradnak a 2. cikk 5. bekezdése alapján, amely nem különbözteti meg a bérlőket és a megtürteket, hanem ilyen különbségtétel nélkül, megengedi, hogy az újságírók, tisztviselők, munkások ne legyenek kilakoltathatók.

3. *Kötelesek azonnal kimenni a lakásból, ha a tulajdonos kívánja*, akik valamely helyiséget oly rekvirálás alapján foglalnak el, amelyet akár az 1918., 1919. és 1920. években fennállott volt erdélyi hatóságok, akár a lakáshivatal rendelt el és nem tartoznak azokba az osztályokba, amelyeket a 2. cikk 5. bekezdése értelmében nem lehet kilakoltatni, mert nincs törvényes alapja, hogy a lakásban maradjanak és a tulajdonos nem is köteles nekik más lakást adni. Kötelesek a lakást azonnal kiüríteni, mert az új törvény által 1922., november 8-ig adott halasztás is csak a *bérlőkre* vonatkozik. Nincs joguk még a lakbérleti törvényben biztosított elsőbbségre sem, mert a lakást nem törvényes módon foglalják el. Ha tehát valamely bírói hatóság kilakoltatja őket, a lakbérleti hivatal sem helyezheti őket vissza ugyanabba a lakásba, mert ezzel az ítélte dolog ereje is sérelmet szenvedne. Mindezek a rendelkezések azon is alapszanak, hogy a törvényhozó a nem kedvezményezett osztályokat (kereskedők, bankárok) *kényszeríteni akarja, hogy házat építsenek maguknak.*

Kivételnek azok a megűrttek, akik bár nem tartoznak a ki-nemlakoltathatók osztályába, azon az alapon laknak valahol, hogy korábbi lakásukat valamely tisztviselő, tiszt, vagy közhivatal részére elvették és más lakásba telepítették őket. Ezek ugyanis *akarataik ellenére veszítették el lakásukat* és a hatóság rendelkezése következtében nem juthatnak — abban az értelemben — rosszabb helyzetbe, hogy az új helyiséget meg ne tarthatnák, holott ez a jog megilletné őket, ha a hatóság ki nem cserélte volna lakásukat.

4. *Lakásukban maradnak*, akik a lakbérleti hivataltól kapták a lakást, amíg le nem telik a lakbérleti hivatal által adott idő, mely a vonatkozó törvény értelmében meghosszabítható.

II. A lakáshivatal rekvirálási joga

Az új törvény és a lakásbérleti hivatalról szóló törvény kodifikáló jellegűek, vagyis minden kérdésben, amelyről ez a két törvény nem rendelkezik, *a közönséges jog, tehát az alkotmány és a polgári törvénykönyv alkalmazandó.* Minthogy pedig az alkotmány szerint a tulajdon szent és sérthetetlen, világos, hogy a tulajdonnak csak azok a korlátozásai állanak fenn, amelyeket a törvény megenged.

A 4868—1920. számú *rendelet*, amely a lakás és szobarekvirálásokat megengedte és a lakáshivatalokat felállította — amennyiben a tulajdonnak oly korlátozásait állítja fel, amelyeket a két törvény nem ismer — *nincs többé érvényben.* Kitűnik ez abból is, hogy erre a rendeletre sem a lakásbérleti hivatalról szóló törvény, sem az új törvény nem hivatkozik, sőt az előbbi törvény kimondja, hogy minden *korábbi ellentétes törvényt és rendeletet hatályon kívül helyez.* Ezért tehát a lakbérleti törvény végrehajtási utasításának 64. cikke, amidőn az 1868. számú rendeletet fentartotta, annak csak azon részeit hagyta érvényben, amelyek nem vonatkoznak a lakásbérleti hivatalokról szóló törvényben meghatározott anyagra. A tulajdon korlátozása tehát, mint például a lakások, boltok, vagy szobák rekvirálása *csak akkor törvényes és alkotmányos, ha a lakásbérleti törvény és az új törvény megengedi.*

A *lakáshivatalnak Kolozsvárt nincs többé rekvirálási joga.* A kolozsvári lakásbérleti hivatal és az ennek határozatait utolsó fokon felülvizsgáló kolozsvári törvényszék ezt a joggyakorlatot állította fel, mert a törvény a rekvirálási jogot csak a lakbérleti hivatalnak adja meg.

Üres helyiséget a lakásbérleti hivatalról szóló törvény első cikke értelmében csak a lakásbérleti hivatal ad másnak, vagy ha a tulajdonos nem akarja béreadni, csak a rakbérleti hivatal rekvirálhatja el. (*A lakásbérleti hivatalról szóló törvény 2. cikke b. pont).*

Ha a lakáshivatal megállapítja, hogy valamely tulajdonosnak vagy bérlőnek több *lakása van, vagy felesleges számú szobái vannak*, a lakásbérleti hivatalról szóló törvény 16. cikke szerint értesíti a lakásbérleti hivatalt, amely a törvény 2. cikk b.) pontja értelmében mérlegelni fogja, hogy a kérdéses helyiségek béreadásának megtagadására van-e jogos ok, vagy nincs és dönteni fog, hogy rekvirálja-e vagy a tulajdonosnak, illetőleg bérlőnek meghagyja.

Ezen joggyakorlat szerint tehát *a lakáshivatal többé nem adhat és nem is rekvirálhat többé senki részére sem lakást, sem szobát, sem üzlethelyiségeit, hanem — a lakásbérleti hivatalról szóló törvény 16. cikke értelmében — csak informatív szolgálatot végezhet.*

Abból a tényből, hogy a tulajdonjognak csak oly korlátozásai vannak érvényben, amelyeket a lakásbérleti hivatalról szóló törvény, valamint az új törvény megenged és minden egyéb korlátozás alkotmányellenes, következik, hogy minden oly intézkedés, amelyet nem a lakásbérleti hivatal, vagy a bíróság tett, *elvesztette hatályát* és akkor is hatálytalan, ha eredetileg törvényes volt, mert a tulajdont nem kötheti meg örökre.

Minden bon, rekvirálójegy érvénytelen, ha azt nem a lakásbérleti hivatal adta. Valamely helyiséget csak a következő négy törvényes alapon lehet elfoglalni:

- a) tulajdonjog,
- b) a tulajdonossal kötött és esetleg az új törvény által meghosszabbított szerződés,
- c) a lakásbérleti hivatal végzései,
- d) az új törvénynek az a rendelkezése, hogy egyes foglalkozási osztályokat nem lehet kilakoltatni (2. cikk 5. bekezdés).

III. A szerződések meghosszabbítása és a béremelés

1. Az új törvény 1. cikk 1. bekezdése nem vonatkozik az oly szerződésekre, amelyek *1923 május 6-ika* után fognak lejárni, mert ezeknek a szerződéseknek a lejárta későbbre esik, mint a törvény által engedett halasztás és így erre a halasztásra nincs szükség. Az ily szerződések *ugy a lejárat, mint a fizetendő bér tekintetében változatlanok maradnak*, mert a béremelést a törvény csak a meghosszabbítás fejében adja.

2. A *béremelés* 1922 május 1-től kezdve minden oly esetben jogos, amidőn a jelenlegi állapot a tulajdonossal kötött szerződés nélkül fennmarad. Így nevezetesen a bankok, részvénytársaságok és az 1. cikk 8. bekezdésében meghatározott összes kategóriák *1922 május 1-től* kezdve kötelesek a felemelt bért fizetni, mert a törvény nekik 1922 november 1-ig terjedő halasztást adott. Ha tehát ezideig az elfoglalt helyiségben maradtak, a felemelt bért: kötelesek fizetni. Ugyancsak a *megtűrtek is*, bárha az 1. cikk első bekezdése nem is vonatkozik rájuk, mert a törvény szándéka az, hogy mindenki, aki meghosszabbítást élvez (már csak azért is, mert nem lehet kilakoltatni) fizesse a magasabb bért.

3. A *bért*, az új törvény szerint számítják akkor is, ha a lakásbérleti hivatal állapította meg a fizetendő bért, akár eltelt az egy év, akár nem.

4. A bér nem lehet kisebb, mint az 1921. és 1922. évi februárban fizetett bér.

5. A béremelés városokban 1922 május 1-től kezdődött és 1922 május 13-ig volt fizethető. A bért városokban negyedévenként kell lefizetni.

6. A *nyugdíjasok* akkor is a kedvezményezettek közé tartoznak, ha más foglalkozásuk van.

7. *Mesteremberek* azok, akik segéd nélkül dolgoznak.

8. *Közhivatalnokok* alatt a katonatisztek is értendőek.

9. A tulajdonosok jogosultak, de *nem kötelesek bérlőjük lakásába beköltözni*, tehát a 2. cikk hetedik bekezdése úgy értendő, hogy a tulajdonos kiürítheteti a lakást és azt másnak adhatja.

10. A 2. cikk c) pontja csak bérlőkről beszél és így nem érti a megtűrteket. Ha ezek a megtűrtek nem tartoznak a kedvezményezett, vagyis kinemlakoltatható kategóriákhoz, a tulajdonos a c) pont rendelkezése nélkül is *kilakoltathatja őket*. (Lásd I. 3. pontját). Ha pedig a kinemlakoltatható kategóriákhoz tartoznak, nem alkalmazható rájuk a c) pont, mert nem bérlők.

Ha a tulajdonosnak szerződése van a bérlővel, a c) pont feltétlenül alkalmazandó olyankor, amikor a szerződés a tulajdonos akarata nélkül nyert meghosszabbítást. Ha pedig a szerződés még nem járt le, a lakásbérleti hivatal fogja mérlegelni, vajjon a tulajdonost köti-e a szerződés annyira, hogy a c) pont alapján a bérlőt nem lakoltathatja ki.

11. *Család* alatt értendők a c) pontban azok is, akik bár nem laknak együtt a családfővel, de a körülményekből megállapítható, hogy *távollétük csak ideiglenes*. Például külföldön tanuló diákok.

12. A 2. cikk utolsóelőtti bekezdése következőképp értendő:

a) *a lakásbérleti hivatal hatáskörébe tartozik* mindaz, amit az 1921 június 23-án 507 szám alatt kelt törvény hatáskörébe ad. Továbbá:

Az új törvény első szakasza alapján a bérösszegnek mindkét fél kérésére való peren kívüli meghatározása, ha a bér behajtása iránt a per még mindig folyamatban van.

Annak megállapítása, hogy a tulajdonos kilakoltathatja-e a bérlőt, hogy vele lakást cseréljen (2. cikk a), vagy hogy csere nélkül is elvegye a bérlő lakását (2. cikk b), vagy hogy kiegészítse a saját lakását (2. cikk c).

Annak megállapítása, hogy valamely szerződést az új törvény meghosszabbított-e, vagy sem; kivéve, ha vitás, vajjon van-e szerződés vagy nincs, mert ez a bírósághoz tartozik.

b) *a járásbíróshoz tartozik* a bérlőnek vagy megtűrtnek kilakoltatása azon az alapon, hogy nem fizeti a bért, vagy a megtűrt nem fizeti a használati díjat; a bérlő vagy megtűrt kilakoltatása ha rongálja a bérlet tárgyát, vagy más módon sérti kötelezettségeit a bérbeadóval szemben.

A megtűrt kilakoltatása botrányos magaviselet miatt. A megtűrt kilakoltatása azon az alapon, *hogy nem tartoznak a kinemlakoltathatók kategóriájába.* Ha a megtűrt kilakoltatásáról van szó, a járásbíróshoz a polgári perrendtartás 1. cikkének 2. d) pontja alapján illetékes, mert a megtűrés a bérleti viszonyon kívül való ideiglenes átengedés, a kilakoltatás pedig ezen átengedés visszavonása.

A bérlő, vagy megtűrt kötelezése a bérbeadónak járó összeg megfizetéséről.

Kártérítési perek

Minden egyéb ügy, amely a fentiek szerint nem tartozik a lakásbérleti hivatal hatáskörébe.

13. *A butorozott szobák albérletét az új törvény meghosszabbítja.* A járásbíróshoz fogja eldönteni, hogy a bérbeadónak van-e jogos oka a butorozott szobából a butorokat elvitetni. (Például: ha elköltözik, vagy ha valamely tárgyat el akar adni).

14. Az új építkezések szabad kihasználását az új törvény nem érinti.

IV. A lakbérleti hivatal és a járásbíróshoz jogviszonya

Sem a lakásbérleti hivatal, sem a járásbíróshoz nem hozhatnak oly határozatot, amely a másiknak valamely határozatát érintené. A lakásbérleti hivatal nem telepíthet be senkit olyan helyiségbe, amelyből a járásbíróshoz az illetőt kilakoltatta, sem a járásbíróshoz nem lakoltathat ki senkit abból a helyiségből, amelybe a lakásbérleti hivatal tette be, kivéve, ha a kilakoltatást a lakásbérleti hivatal határozatának meghozatala után keletkezett tény alapján kérik. (Például: a bérlő nem fizeti a bért). A lakásbérleti hivatal határozatai épp úgy az ítélt dolog tekintélyével bírnak, mint a járásbíróshoz határozatok.

PRODUCTUM

LIKÖR-, RUM-, COGNAC- ÉS GYÜMÖLCS-
SZIRUPGYÁR, FRATELLI MARTONI
TORINO, WERMOUTH-JÁNAK
ROMÁNIAI EGYEDÜLI
ELÁRUSÍTÓJA

BRASSÓ, WEISZ MIHÁLY-UTCA 8. SZÁM

A választott bíróság

(1911. évi I. t.-c.)

Románia közgazdasági és kereskedelmi életének egyik legfontosabb problémája a választott bíróság intézménye. Szükségesnek tartjuk ezért a választott bírászkodás feltételeit a következőkben ismertetni:

Szükséges, hogy a felek a választott bíróság igénybevételeire írásbeli szerződést kövessenek. *Ez a kikötés a megrendelőlevélbe is befoglalható.* Ha az eredeti szerződés, vagy a megrendelőlevél ezt a kikötést nem tartalmazza, a választott bírósági eljárásnak csak akkor van helye, ha a felek később írásban megegyeznek.

A választott bíróságra vonatkozó megállapodásban célszerű a bíróság megalakításáról is gondoskodni.

E tekintetben a felek teljesen szabadok. Választhatnak akár csak egy bírót, akár kettőt, hármat vagy többet. *Nem célszerű azonban páros számú bírót választani,* mert ha szótöbbség nem jön létre, a választott bírósági szerződés hatályát veszti és az ügy rendes bíróság elé kerül. Legcélszerűbb a választott bíróság *tagjainak személyében megegyezni* és gondoskodni arról, mi történjék, ha az illető választott bíró meghal, vagy a bírászkodást nem gyakorolhatja. A kikötés ilyen formában történjék: „Mint választott bíróság fognak eljárni Fekete János, Kerekes József és Tóth Antal. Ha ezek közül valamelyik meghal, vagy a bírászkodást bármely oknál fogva nem gyakorolja, helyébe lép Kis Imre, Tóth Pál és Fehér Ernő, ebben a sorrendben.”

Gyakran megtörténik, hogy a felek nem tudnak az összes választott bírák személyében megegyezni, hanem mindegyik fél kijelöl egy-egy, vagy két-két bírót és az elnök személye marad vitás. Az ilyen esetekben legcélszerűbb a kölcsönösen elfogadott választott bíróságot felhatalmazni, *hogy magának elnököt válasszon.* Mihelyt a megegyezés a választott bíróság személyeire nézve megtörtént, a *választott bírósággal alá kell iratni az erről szóló megegyezést,* aminek az a jelentősége, hogy *a választott bíró köteles az ítékezésre és ha még sem akarna ítékezni, az okozott károkért felelős.*

Nem szabad választott bíróvá választani azt, aki a perben érdekelt. Gyakori eset azonban, hogy a felek olyan bírót akarnak választani, aki közel áll hozzájuk, velük baráti viszonyban van, vagy üzleti összeköttetésben áll és mivel az illető ügykört ismeri, alkalmasabb bíró is. Különben is nyilvánvaló, hogy a fél nagyobb bizalommal fordul olyan választott bíróhoz, akit közletről ismer. Ilyenkor külön okiratban (levélben) meg kell említeni ezt a körülményt, *nehogy utólag a pervesztes fél — a bíró érdekeltisége címén—az ítélet érvénytelenítését kérje.* A levelet, melyet két példányban kell kiállítani, mind a két félnek alá kell írni. Ez azért szükséges, mert az érdekeltség miatt a fél csak

akkor kérheti utólag a választott bírósági ítélet érvénytelenítését, *ha az ítélet meghozatala előtt nem volt tudomása az érdekeltségről*. Ha ilyen levelet aláírt, nem mondhatja, hogy nem volt tudomása az érdekeltségről. Olyen esetekben, amidőn községes behajtási perekre kötötték ki a választott bíróságot *legcélszerűbb csak egy bírót kijelölni*, akinek személye azonban olyan legyen, akit érdekeltséggel gyanúsítani sem lehessen. Nagyobb esetekben célszerű a választott bíróság eljárását is szabályozni.

Célszerű azt is kikötni, hogy a választott bíróság nem köteles az ítéletet indokolni.

Ez az utóbbi kikötés nagyon kívánatos, mert már előfordult az az eset, hogy a nagyváradi törvényszék érvénytelenítette a választott bírósági ítéletet, *felülbírálva annak indokolását*. Nehogy utólag a feleket meglepetések ériék, nagyon kívánatos, hogy a választott bíróságot felmentsék az ítélet indokolása alól.

Célszerű az *eljárás módját* is szabályozni. Azt azonban nem lehet kikötni, hogy a felek meghallgatása nélkül is lehessen ítéletet hozni. Mindezek szerint a rendes választott bírósági szerződés szövege a következő lehet:

„A jelen szerződésben meghatározott jogviszonyból jövőre következhető vitás ügyekben kizárólag egy háromtagú választott bíróság dönt, melynek tagjai A., B. és C. urak, kik maguk közül választják meg elnöküket. Ha közülök valamelyik nem akarna, vagy nem tudna bíraskodni, helyébe D., vagy E., vagy F. urak lépnek, ebben a sorrendben. (A nevek mellett mindig fél kell tüntetni az illetők állását, foglalkozását és lakását.) A választott bíróság előtt az ügy írásban (vagy szóval) tárgyalandó. Az ítélet nem indokolandó.”

Célszerű a választott bíróság tagjainak díjazását is előre megállapítani. Ez akkor történhetik, amikor a választott bírák a megválasztásukról szóló írást aláírják.

Ha a felek nem is állapodtak meg a bíróság tagjainak személyében és számában, *a választott bírósági szerződés mégis érvényes*. Ilyenkor a felek bármikor, utólagosan is megállapodhatnak a választott bírák számában és személyében. Ha valamely fél vonakodik a választott bírót kijelölni, a másik fél őt erre kényszerítheti. Ez azonban nem sokat jelent, *mert a törvény rendelkezése hiányos*. Ugyanis abban az esetben, ha a szerződés a választott bíróság számát nem határozza meg, a törvény azt rendeli, hogy a választott bíróság két tagból álljon. Ha a két bíró nem tud megegyezni, a választott bírósági eljárás hatályát veszti. Ennek elkerülése végett igen ajánlatos, hogy *a felek, ha nem is egyeznek meg a választott bíróság személyére, mindenesetre egyezzenek meg azok számára és arra nézve is, hogy milyen módon alakítassék meg a választott bíróság*. Ha nem tudnak ebben megállapodni, az egész választott bírósági kikötésnek *kevés a gyakorlati jelentősége*. A törvény kimondja ugyan, hogy a vonakodó fél helyett a törvényszék (10,000 lejen aluli ügyek-

ben a járásbiróság) nevezi ki a választott bírót. Csakhogy az ellenfél, ha jól ismeri a törvényt, olyan bírót nevez meg, aki hajlandó neki azt a szivességet megtenni, hogy nem egyezik meg bírótársával. *Ilyen esetben az ügy a rendes bírósághoz kerül.* Csak a törvényt nem ismerő fél nem tesz eleget a felhívásnak, mire a törvényszék, vagy járásbiróság nevez ki bírót.

A választott bíróság az ítéletet köteles a törvényszéknek benyújtani. A választott bíróság ítélete ellen felebbezni nem lehet. Alaki sérelmek esetében azonban pert lehet indítani a törvényszéknél (10,000 lejen alul a járásbiróságnál) a választott bíróság ítéletének érvénytelenítése iránt. Ezek az esetek a következők:

1. Ha a választott bírósági szerződés érvénytelen, vagy hatályát veszítette.

2. Ha a választott bíróság szabálytalanul alakult.

3. Ha az ítélethozatalban érdekelt bíró vett részt és a félnek arról nem volt tudomása.

4. Ha a választott bíróság nem nyújtott alkalmat valamelyik félnek, hogy nyilatkozzék. (Természetes, ha a felet megidéztek, de nem jelent meg, a választott bíróság ítéletét nem lehet megtámadni.)

5. Ha az ítélet a felek kérelmén túl terjeszkedik, vagy pedig ha nincs indokolása olyan esetben, amidőn a felek nem egyeztek meg abban, hogy az ítéletet indokolás nélkül hozzák meg.

6. Ha az összes bírák nem irták alá az ítéletet.

7. Ha az ítélet érthetetlen, vagy tiltott cselekményre kötelezi a felet. (Például azt rendelí, hogy a fél lopjon, vagy sikkasztást kövessen el.)

4., Ha a kiskorú vagy gondnokolt gyámja vagy gondnoka nélkül járt el, ha valamelyik fél nevében más meghatalmazás nélkül járt el, *ha a megválasztott bírót megvesztegették* és ezt a büntetőbíróság is megállapította, ha az ellenfél vagy valamely tanu hamisan esküdött és ezt a büntetőbíróság is megállapította. Az ilyen pert bármikor meg lehet indítani, kivéve a 4., 5. és 6. pontokban említett formai hibákat, melyek alapján csak 90 nap alatt lehet az érvénytelenítési pert megindítani.

A választott bíróság ítélete alapján a végrehajtást a rendes bíróságnál kell kérni.

<p>Bognár és Szántó Oradea-Mare (Nagyvárad)</p> <p>Bor- nagykereskedők, szőlősnagybirtokosok, rum- és likőr- gyárosok</p> <p>Telefonszám: 95</p>	
--	---

Bányajog

A föld altalaját a törvény nem adja feltétlenül a földtulajdonos rendelkezésébe, hanem fentartja az államnak azt a jogát, hogy bizonyos ásványokat csak az bányászhaszon ki, aki erre állami engedélyt szerez. Ezeket *fentartott ásványoknak* nevezzük. Ilyenek azok, melyek fém-, kén-, timsó-, gálic- vagy konyhasótartalmuknál fogva használhatók, továbbá a gálicviz, grafit és földszurkok. Erdélyben és a régi Határörvidéken ide tartozik a kőszén is. Minden más ásványt csak a földtulajdonos beleegyezésével lehet bányászni.

Érvényben van az 1854. évi bányatörvény, kiegészítve az 1861. évi ideiglenes törv. szabályzattal és az 1884. évi ipar-törvénnyel.

A fenn nem tartott ásványok: a gránit, a márvány stb. (magyar jogterületen a kőszén is). Ezeket csak a földtulajdonos engedélyével lehet bányászni és a megegyezés szabad. Ha sok tulajdonos van, például volt urbéres gazdák, közbirtokosságok, az egyezés az 1862. évi 13622 sz. rendelet szerint a községgel megköthető. A megegyezés alapján a bányahatóságtól kutatási, bányanyitási és kiaknázási jogot kell kérni, mely a 2819—88. számú igazságügyi miniszteri rendelet szerint a telekkönyvben feljegyezhető (bányaművelési jog, más szóval bányaadomány).

A fentartott ásványoknál a bányaadomány nem függ a földtulajdonos beleegyezésétől.

Az engedélyt a bányakapitányságnál kell kérni. Az engedélyt csak akkor kéri valaki, ha meggyőződött róla, hogy bizonyos területen elég ásvány van és érdemes a befektetésre. Ennek megállapítása végett, mielőtt bányaadományt kérne, *kutatni* fog. Kutatás címén azonban a más földjét nem szabad összettérni és ezért csak az kutathat, aki erre a bányakapitányságtól *kutatási engedélyt kap*. A kérvényben ki kell mutatni a *kutatási tér* határait. Udvarokban, kertekben nem szabad kutatni. Az elnyert engedély alapján, a földtulajdonos köteles térni a kutatást. Az engedély *egy évre* szól, de meghosszabítható, ha a jogosult tényleg megkezdte a kutatást. Hogy a kutatás eredményét más valaki ne használhassa ki, úgy, hogy látva az eredményt, ő kérjen előbb bányaadományt, a kutatónak biztosítania kell *a monopóliumot*. Ez úgy történik, hogy megjelöli azt a pontot, melyen a kutatást meg akarja kezdeni és bányahatóságnál ezt bejelenti, a bejelentésről szóló elismervényt átveszi és az illető ponton *kutatási jegyet* helyez el, bejelentve ezt a primpretori (szolgabírói) hivatalnak, amely azt közhírré teszi. Ennek az a következménye, hogy a kutatási jegy helyétől, mint központtól számítva 224 öl sugaru körön belül senki sem kutathat. Ezt nevezik *zárt kutatómálynak*, a minek az a hatálya is van, hogy a kutató bizonyos területre (minimálisan 7 hold és 1344 □ öltre) bányaadományt kérhet. Ez a 7 hold 1344 □ öl = 12544 □ öl egy bányajogi

mértékegység, melyet *vájnamértéknek* neveznek. Ha nagyobb területre kap engedélyt (vagyis több vájnamértéket kap), ezt *vájnamelekeknek* nevezik.

A vájnamérték téglányalaku (síkban képzelve) és felfelé és lefelé határtalan kiaknázásra ad jogot. Azonban csak akkor adható meg, ha a hatóság a kutatás eredménye alapján meggyőződik arról, hogy a bányászatot érdemes folytatni. Kőszénre legalább két vájnamérték adandó, ha pedig a vájás legalább 50 öltre van a föld alatt, kőszénre négy, egyéb ásványra két vájnamérték. Ha további kutatási jegyek vannak, a vájnamérték is több lesz, de természetesen szükséges, hogy másnak ne legyen még elsőbbsége.

Az adományozás előtt a bányakapitányság *bányajárást* tart és megállapítja, hogy van-e eredményes bányászatra kilátás, nincsenek-e elsőbbségi vagy egyéb jogai más egyéneknek és megállapítja a *fekvési térképet*. Az adományozás után a területet ki kell cövekelni.

Megtörténhetik, hogy korábban adományozott területek közt van üres (szabad) terület, melynek fekvése azonban olyan, hogy oda rendes vájnamérték nem fér be. Az ilyen területet *határközegnek* nevezzük. Ezek is adományozhatók, de a szomszédos bányabirtokosoknak elsőbbségük van. Megtörténhetik az is, hogy az ásványt folyammedrekben vagy elhagyott telepeken kutatják; ily esetben *külmértéket* (= 32,000 □-öl) adományoznak. Végül ha a vállalat igen nagy területre terjedne ki, a minisztérium *megyetárnát* engedélyezhet. Ehhez azonban az illető területen levő vájnabirtokosoknak, vagy legalább többségüknek beleegyezése szükséges.

Az adományozásnál a földtulajdonból különvált *bányatulajdon* keletkezik. Ennek tárgya a *bányatelek*, vagyis az a terület, melyre az adomány szól. De nem maga az altalaj, hanem csak az abban feltalálható fentartott ásványok (a többi ásvány bizonyos korlátok közt a föld tulajdonosáé). Ez a bányatulajdon *valóságos tulajdon*, de korlátozott, mert *a bányahatóság elvonhatja, de csak akkor, ha a bányát a tulajdonos nem tartja üzemben és nem is hoz fel alapos okot az üzemhiányra*. Alapos ok például a háború, a gazdasági válság, rossz üzletmenet, pénzszűke, munkáshiány, vasuti nehézségek, valutakriszis, szóval minden olyan tény, amelyből kitűnik, hogy *a vállalkozó nem azért szünetelti az üzemet, mert nincs komoly szándéka azt tovább vinni, hanem ideiglenesen komoly okok gátolják*. Vagyis — mint a törvény mondja — *csak akkor lehet az adományt visszavonni, ha a jogosult felhagy az üzemmel, tehát azt végleg megszünteti*. Elvonható akkor is, ha a biztonsági rendszabályokat nem tartják be.

Váltójog

A váltó a kereskedelmi és pénzügyi forgalom egyik legfontosabb eszköze, mely simulékonyságában a bankjegyet megközelíti. Minden ügyletre, mely pénz szolgáltatásában áll, felhasználható.

Lényeges kellékei: 1) a váltó szó magában a szövegben (románul poliță vagy cambie), 2) a kiállítás helye; éve, hónapja, napja, 3) a fizetési nap, melyet vagy naptárilag határoznak meg (például 1923. jan. 5), vagy a kiállítás napjától számítva: például kelet után két hónapra, vagy szólhat a váltó látra (bemutatásra) vagy ettől bizonyos határidőre is (a látra szóló váltó azonnal fizetendő, mihelyt a váltóbirtokos bemutatja), 4) a fizetendő pénzösszeg kitétele, 5) a rendeltvényes megnevezése, 6) az intézvénnyezett megnevezése, 7) a fizetés helye, 8) a kibocsátó aláírása.

Érvényes váltó formája például: „Kelt Clujon, 1922. dec. 6-án 1923. jan. 6-án fizessen Ön ezen váltónál fogva Kovács Jánosnak, vagy rendeletére 600 leit Fehér Péter urnak Mócson, fizetendő Mócson. Kis István s. k.” A szokásos váltóformulán a többi szöveg felesleges. Itt Kis István a *kibocsátó*, Fehér Péter az *intézvénnyezett*, Kovács János a *rendeltvényes*.

Fehér Péter már most vagy hajlandó eleget tenni ennek a felszólításnak, vagy nem. Kis István kibocsátó ugyanis a váltót Kovács Jánosnak küldi el azzal a céllal, hogy annak összegét Kovács János Fehér Pétertől vegye fel. Kovács Jánosnak tehát érdeke lesz megtudni, hogy Fehér Péter hajlandó-e fizetni, miért is a váltót Fehér Péternek elfogadás végett be fogja mutatni. Ha Fehér Péter elfogadja, úgy ráírja nevét a váltó előlapjára: „*elfogadom*” szóval vagy e nélkül. Ha pedig nem fogadja el, úgy Kovács János biztosítási visszkeresetet indíthat Kis István ellen. A belföldi forgalomban azonban a váltó rendszerint már elfogadottan kerül a hitelezőhöz.

A *váltóbirtokos* a váltót *tovább adhatja*. Teheti ezt oly módon, hogy a váltó hátlapjára reávezeti: „helyettem X. urnak vagy rendeletére” és ezt aláírja. Rendesen azonban ezt nem vezetik reá a váltóra, hanem csak a nevet írják a hátlapra (üres *forgatmány*). Minthogy a legelső váltóbirtokos a rendeltvényes, a legelső forgatmány alatt az ő nevének kell szerepelnie, más szóval ő az első forgatmányos. Az üres forgatmánnyal ellátott váltó mindenkit igazol, vagyis azt kell váltóhitelezőnek tekinteni, akinek a váltó a kezében van. Ha azonban a forgatmány ki van töltve, csakis az van igazolva váltóhitelezőként, akinek neve a forgatmányban szerepel. A forgatmányra dátum nem kell. Az üres forgatmány azért célszerű, mert kizárja a közbeesők kötelezettségét. Így például ha a fenti váltó hátlapján a következő névaláírások (*forgatmányok*) vannak: Kovács János, Fekete Pál, Péter Endre, Vass Imre és a váltó Kohn Mór kezében van, Kohn Mór a váltón levő összes aláírókat perelheti. Ha azonban ő tovább akarja adni a váltót, de úgy, hogy őt már ne perelhesse a váltó vevője, egyszerűen aláírás nélkül átadja a váltót, mely esetben a váltó vevője a Vass Imre üres forgatmánya által igazolva van. De ha a Vass Imre forgatmánya ki van töltve (helyettem Kohn Mór urnak vagy rendeletére), akkor már Kohn Mór kénytelen lesz a váltót Vass Imre neve alatt aláírni, mert különben a váltó vevője nem volna igazolva. Igaz, hogy Kohn Mór odairhatja a neve mellé: kötelezettség nélkül („*fără garantie*” vagy „*fără oblig*”) de ez már árt a váltó hitelének és így jobb az üres forgatmány.

Megtörténhetik, hogy az *elfogadó a lejárat előtt inzulvens lesz*. Ilyenkor a hitelező nem köteles a váltó lejáratát bevárni, hanem biztosítást kérhet az összes aláíróktól, vagyis követelheti, hogy letétbe helyezték a váltó összegét. Ez akkor lehet, ha az elfogadó csődbe jut, vagy ellene végrehajtást vezettek bármely más pénzbeli követelés behajtása végett.

Lehet, hogy a váltó eladója azt akarja, hogy az a váltó *vevőjének tárcájában maradjon, vagyis ne kerüljön forgalomba*. Ha ezt a kibocsátó akarja, úgy a rendeltvényes neve mellé oda kell írnia: „Kovács János urnak, de nem *rendeletre*”. Ilyenkor ha Kovács János mégis tovább adná a váltót, a vevő a váltó alapján nem perelhetne. Így tehát senki sem fogja megvenni a váltót. Lehet azonban, hogy a kibocsátó ezt nem teszi, hanem egyik későbbi forgató. Ez esetben ez a forgató írja a forgatmányba: „helyettem Schwartz

Ignác urnak, de nem rendeletre”. Ilyenkor a váltó forgalomba kerülhet ugyan, de az illető forgatót csak Schwartz Ignác perelheti, más későbbi váltóbirtokos nem.

Gyakori eset, hogy *a kibocsátó saját magát nevezi meg rendeltvényesnek (saját rendeletre szóló váltó)* pl. fizessen Ön nekem vagy rendeletemre. Ilyenkor a váltót csak úgy adhatja tovább, ha azt mint első forgató aláírja.

A *külföldre küldött váltóknál* előfordulhat, hogy a kibocsátó nem tudja biztosan, vajjon az intézvénnyezett él-e még, vagy hajlandó-e a váltót elfogadni. Pl. a cluji kereskedőnek Leipzigben tartozik valaki 100.000 márkával és viszont a cluji kereskedő is tartozik egy brémai kereskedőnek ugyanakkora összeggel. Ez esetben a váltót mint kikocsátó aláírja és beírja rendeltvényesnek a brémai kereskedőt, intézvénnyezettnek pedig a leipzigit. Számolva azonban azzal, hogy a leipzigit kereskedő esetleg nem fogadja el a váltót, az intévény mellé odairja egy másik adósa nevét: „Szükség esetében X. Y. urnak Leipzig”. X. Y. szükségbeli utalványos. Ily esetben a váltóbirtokos csak akkor léphet fel a kibocsátó ellen, ha egyik sem fogadja el a váltót.

Lehet a fordított eset; tudnillik a kibocsátó nem jelölt ki szükségbeli utalványost, de mikor az elfogadásra kerülne a sor, az intézvénnyezett nem él vagy megtagadja az elfogadást. Erről értesül a kibocsátó egy másik üzletbarátja és hogy a kibocsátót ne pereljék, felajánlja a maga elfogadását. Ez a *névbecsülési elfogadás*. Ily esetben a névbecsülő elfogadó, ha fizetnie kell, perelheti a kibocsátót.

Lehet az az eset, hogy *a váltó más helyen fizetendő, mint ahol az intézvénnyezett lakik*. Ilyenkor a kibocsátó — ha még elfogadás előtt küldi el hitelezőjének a váltót — célszerűen teszi, ha odairja: „elfogadás végett bemutatandó”. Viszont az intézvénnyezett, ha az ilyen váltó elébe kerül elfogadás végett, célszerűen teszi, ha beírja a váltóba, hogy abban a másik városban, kinek mutassák be a váltót a lejáratkor fizetés végett; pl. a „fizetendő Clujon” szavak mellé odairja: „Nagy Endre urnál Kötő-u. 6. sz.” Az ilyen váltót, melynél a fizetés helye más város, mint az intézvénnyezett (*elfogadó*) lakóhelye, *telepített váltónak* nevezzük. Nagy Endre a *telepes*. A telepes kijelölése azért kell, hogy az elfogadó gondoskodhassék a lejáratra a fedezetről és a fizetendő összeget előre elküldhesse Nagy Endrének.

Külföldre szóló váltóknál, különösen ha hosszabb lejáratuak, szükség lehet több példányra. Főleg azért, mert veszély van, hogy a váltó elvesz, de meg azért is, hogy a váltóbirtokos ne legyen kénytelen addig várni, míg az elfogadás végett elküldött váltó visszaérkezik, hanem leszámíthatassa (*eladhassa*) a váltót. Evégből felszólítja azt, akitől a váltót kapta, hogy állítson ki másodpéldányt (néha harmadpéldányt is szoktak kérni, ennél tovább már nem szoktak menni). Ez a megkeresett váltóbirtokos ismét tovább fordul ahhoz, akitől ő kapta a váltót és így tovább, míg a megkeresés a kibocsátóhoz jut. A kibocsátó köteles a másod- (harmad-) példányt kiállítani és azt a rendeltvényesnek elküldeni, majd a rendeltvényes tovább küldi a következő forgatónak és így tovább (mindegyik ugyanugy aláírja a másodlatot, mint ahogyan az eredetin szerepel), míg végre az eredetivel teljesen egyező másodlat a váltóbirtokoshoz jut. Ilyenkor a másodlaton fel kell jegyezni, hogy második, harmadik stb. példány. Tehát a formulán nem ez lesz: fizessen ön ezen *első* váltónál fogva, hanem ez: fizessen ön ezen *második* (harmadik) váltónál fogva. Célszerű ezt is odairni: elsőlet (harmadlat), fizetetlen. A váltóbirtokos viszont köteles a másodlatra (harmadlatra) ráírni, hogy kinél van az elsőpéldány (*gondviselő*). Ha a több példány közül egyet kifizetnek, a többi erejét veszti.

A többszörös aláírásból a kibocsátónak és forgatónak nem lehet kára, mert a másodlat és harmadlat alapján csak akkor perelhető, ha a váltóbirtokos igazolja, hogy az első példányt nem tudta megkapni és az intézvénnyezett a másodlatra (harmadlatra) nem fizetett.

Ha a váltó elvesz, annak megsemmisítését kell kérni a bíróságnál. A megsemmisítő határozat alapján azután lehet perelni.

A forgalomban a váltó rendszerint kitöltetlenül szerepel Nincs rajta sem a kiállítás helye és kelte, sem a lejárat, sem a fizetés helye, csak éppen

az aláírások és az összeg. A váltóbirtokosnak jogában áll az ilyen blankettát kitélni, odairhat tetszése szerinti keltet és lejáratot. Csak akkor nem szabad mást írni, ha megállapodott valamire; pl. ha ő maga megállapodott valamelyik aláíróval, hogy a lejárát október 5. lesz, nem szabad más napot odairnia. Azzal azonban, hogy valamelyik korábbi váltóbirtokos kötött-e ilyen megállapodást, nem kell törődnie. Pénzintézetek a váltóra más megállapodás hiányában azt is odairhatják, hogy a váltó az ő intézetükben fizetendő. Egyébként a váltóbirtokos csak a szokásos tartalommal töltheti ki a váltót. Nem írhatja oda például az óvás elengedését.

A váltó a lejárát napján déli 12 óráig fizetendő. A fizetést a váltóban kitett pénznemben kell teljesíteni, de ha nincs odairva „valósággal”, úgy belföldi pénzben is fizethető a fizetési napot megelőzőleg utoljára jegyzett középárfolyamon. Pl. a váltó 500 cseh koronáról szól és nincs odairva: valósággal („*efectiv*”), úgy annyi lejt kell fizetni, amennyi az említett napon 500 cseh koronának megfelelt. Részletfizetést a váltóbirtokos köteles elfogadni és a váltóra feljegyezni. A fizető csak a nyugtatványozott váltó kiadása ellenében tartozik fizetni.

Ha az elfogadó fizeti ki a váltót, annak alapján többé fizetés nem követelhető. Még akkor sem, ha a fizető elfogadó a váltót magára forgattatja. Ezt igen könnyű kijátszani, mert az elfogadó mással fizetteti ki a váltót és más neve alatt perel, de ennek semmi értelme sincs, mert a végén ugyanis neki kell fizetnie.

Ha a kibocsátó fizeti ki a váltót, annak összegét az elfogadótól követelheti. Ha az első forgató váltotta be, követelheti a kibocsátótól és az elfogadótól; ha a második forgató fizetett, követelheti ugyanezeketől és még az első forgatótól. Szóval mindenki perelheti azt, aki előtte van a váltón (*előző*). Az a forgató, aki fizet, mindenesetre törölje ki a saját hátiratát (aláírását) és az ezt követő aláírásokat (bár erre nem köteles).

Mikor kell óvás?

1. Ha az intézvényezett az elfogadást megtagadja és a váltóbirtokos biztosítékot kér.

2. Ha az elfogadó inzulvens lesz és a váltóbirtokos biztosítékot kér.

Ezekről az esetekről, melyek még a *lejárát előtt* szoktak előfordulni, fentebb volt szó.

Lejárát után, nem fizetés miatt, óvásnak van helye:

1. Ha a váltó más városban fizetendő mint az elfogadó lakóhelye és telepes van kijelölve. Ez esetben az elfogadót (és a többi aláírókat) csak akkor lehet perelni, ha óvással igazolják, hogy a telepesnek a váltót bemutatták, de nem fizetett. *Egyéb esetben, ha a váltóbirtokos csak az elfogadót akarja perelni, nem kell óvás.* Természetes, hogy akkor sem kell óvás, ha maga a váltóbirtokos a telepes.

2. A kibocsátót és forgatót csak abban az esetben lehet perelni, ha óvással igazolták, hogy az elfogadó nem fizetett. A törvény szerint ugyan a kibocsátó és forgató odairhatják: „óvás nélkül”, „költségek nélkül” („*fără protest*”, „*fără cheltuieli*”, „*Ohne Kosten*“ „O. K.”), de ez nem sokat ér, mert a váltóbirtokos esetleg nem tudja bizonyítani, hogy csakugyan ők írták oda. Így tehát ilyenkor is célszerű a váltót óvatoltatni.

Vannak még egyéb nem gyakorlati esetek is (névbecsülés, másodlatok).

Az óvást közjegyzői székhelyeken a közjegyző veszi fel, más helyeken a járásbíróság.

Az óvást a legkésőbb, a lejáratot követő második köznapon délután 5 órakor kell felvenni. Ha pl. a lejárát január 1., a fizetés (minthogy jan. 1. ünnep) csak január 2-án követelhető, az óvás pedig jan. 4. d. u. 5 óráig történhetik. Ha közben ünnep van, nem számít. Pl. lejárát dec. 24-én van, dec. 25. 26. ünnep, tehát az óvás dec. 28-án d. u. 5 óráig történhetik.

A váltó kifizetése a lejárattól számított 3 év múlva az elfogadótól nem követelhető többé, míg a többi váltókötelezettekkel szemben az elévülés három hó.

Lehet, hogy a váltóbirtokos nem perli valamennyi váltókötelezettet, ha-

nem pl. csak a harmadik forgató. Ez tart attól, hogy a 3 hó letelik, amíg perében ítélnék és akkor ő a kibocsátótól és az első két forgatótól nem követelhetné többé a pénzt. Hogy ezt megakadályozza, bejelenti a bíróságnál a váltó másolatának bemutatása mellett, hogy per van folyamatban.

Ha mégis bekövetkezik az elévülés, azért a váltóbirtokos az elfogadót és kibocsátót, (de csakis ezeket) rendes polgári per útján perelheti gazdagodásuk erejéig, vagyis kérheti tőlük azt a nyereséget, melyhez illetéktelenül jutottak. Ha pl. az elfogadó csak szivességből fogadta el a váltót a kibocsátó kedvéért, akkor e címen nem lesz felelős. Ha azonban tartozott a kibocsátónak és e tartozása kiegyenlítéséül fogadta el a váltót, fizetnie kell.

A váltónak sajátos fajája a *saját váltó* (*száraz váltó*), mely azonban a kereskedelmi forgalomban nem szokásos.

A különböző szakkifejezések románul

váltó — cambie, poliță
 kibocsátó — trăgător
 elfogadó — acceptant
 elfogadás — acceptațiune
 intézvényezett — tras
 rendelvényes — primitor
 lejárat — scadență
 fizetendő összeg — suma de plătit
 fizetés helye — locul plății
 látra — la vedere
 rendelvény — clauză la ordin
 saját váltó — bilet la ordin
 forgatmány — gir
 forgató — girant
 behajtás végett — pentru încasare
 kötelezettség nélkül — fără garante (oblig)
 közbenjárás — intervenție
 névbecsülési elfogadás — acceptațiune pentru onoare
 másodlat — duplicat
 óvás — protest
 fizetés — plată
 visszváltó — contra cambie

Különbségek a régi királlyági és az erdélyi váltójog között

A regáti váltótörvény (R. V.) az idegen (intézvényezett) váltót *poliță*, vagy *trată* névvel, a saját váltót pedig *bilet la ordin* névvel ismeri. A váltókellékek mindkét törvényben azonosak; a szövegben a *poliță* szót, vagy a *cambie* szót kell használni. A saját rendeletre szóló váltót a regáti váltótörvény is megengedi. A regáti törvény szerint, a váltóadás köteles a maga névalírása mellé odairni e szavakat: „*bun și aprobat*” és betükkel kiírni az összeget, melynek kifizetésére kötelezi magát. Ez a szabály nem mindig kötelező ugyan, de a gyakorlatban mindig megkövetelik.

A *forgatmányt* a R. V. szerint keltezni kell, de megengedett az üres forgatvány is. A meghatalmazást (behajlási) for-

gatmányt és a forgató felelősségének kizárását a R. V. is megengedi. A lejárát utáni forgatmány hatása ugyanaz, mint az erdélyi törvényben.

Az elfogadást az Erdélyben érvényes magyar törvény (M. V.), szerint nem lehet visszavenni, ellenben a R. V. szerint a váltó visszaadása előtt lehet.

A R. V. részletesen szabályozza az *együtt-kötelezést (aval)*, amelyről a M. V. nem szól. Ez úgy történik, hogy az aki valamely váltókötelezett mellett kötelezettséget akar vállalni, ráírja nevét a váltóra „*pentru aval*” szavakkal, megjelölve azt, aki mellett kötelezettséget vállal. Például: ha a harmadik forgató mellett vállalja, odairja annak a nevét, vagy cégét is: „*pentru Popescu*”. Ily esetben ugyanaz az obligója van, mint a harmadik forgatónak s a váltóbirtokos vele szemben is ugyanugy köteles a fizetés végett való bemutatásra és óvatlásra, mint a harmadik forgatóval szemben. Viszont ha a váltót beváltja, visszkeresete lesz a harmadik forgató és előzői ellen. Ha nem írja ki, hogy kiért vállalja az avalt, úgy az elfogadó mellett kötelezik.

Példa: A váltón elfogadó A. Petroviciu, kibocsátó B. Grosu, rendelvényes és első forgató E. Popu, második forgató D. Nitescu és harmadik forgató E. Popescu. Ha már most F. Micu ráírja a váltóra: „*Pentru aval F. Micu*”, úgy társelfogadó gyanánt felel (ha pedig a váltó még nincs elfogadva, társkibocsátóként), de ha fizet, az egész összeget követelheti A. Petroviciutól. Ha viszont kiírja „*pentru aval p. E. Popu*” és ezt aláírja; ellene csak Nitescu és Popescu léphet fel, neki pedig, ha beváltja a váltót, keresete van Petroviciu, Grosu és Popu ellen.

Szükségbeli utalvány és névbecsületési elfogadás és fizetés a R. V. szerint ugyanaz, mint a M. V. szerint.

A fizetés végett való bemutatás és óvásfelvétel a R. V. szerint legkésőbb a lejáratot követő napon kell, hogy történjék, tehát a lejárát után következő második napon már elkésett, holott a M. V. szerint még a második napon is lehet. Például ha a váltó január 10-én jár le, az óvást a R. V. szerint legkésőbb *január 11-én*, a M. V. szerint *január 12-én* lehet óvatolni. Ha január 11-ike ünnep, vagy vasárnap, a R. V. szerint sem számít, tehát ez esetben az óvás végső határideje a R. V. szerint *január 12-én* és a M. V. szerint január 13-án jár le.

A fizetés szabályai általában azonosak. Eltérések: ha a váltón a fizetendő összeget betűkkel és számokkal tüntették fel, de a két összeg eltér: a M. V. szerint a betűket kiírt összeg érvényes, míg a R. V. szerint a kisebb összeg. Pl. 500 lei áll fent a váltó jobbsarkán, míg a szövegben *hatszáz* lei.

A M. V. szerint a külföldi pénzről szóló váltót — hacsak effektív fizetést nem kötöttek ki — belföldi pénzben lehet fizetni, a fizetési napot megelőzőleg utoljára jegyzett budapesti (most bukaresti) tőzsdei középárfolyamon. A R. V. szerint

ugyanez a szabály, azzal a különbséggel, hogy nem a *fizetés*, hanem a *lejárat* napja a döntő fontosságú s nem is a megelőzőleg, hanem a *lejárat napján* fennálló árfolyam érvényes, továbbá nem a fővárosi, hanem a helybeli, vagy a legközelebbi városban jegyzett kurzus. Ebben a fontos kérdésben, azonban mindkét törvény rendelkezése hiányos. A M. V. értelme kétséges, mert nem mondja meg tisztán, hogy a „fizetési nap” alatt a váltóban kitett fizetési napot érti-e, vagy pedig az effektív fizetés napját, ami a mai valutaingadozás mellett óriási eltéréseket jelenthet. A gyakorlat nálunk is a lejárat napját szokta alapul venni. A R. V. hiányos annyiban, hogy nem intézkedik: milyen árfolyamot számítsanak, ha a lejárat napján nincs jegyzés. Vajon a megelőző, vagy a következő nap jegyzését? Helyes nézet szerint a megelőzőt.

Az *óvást* a regátban a *portárei* (középfaj a közjegyző és a végrehajtó között) veszi fel, bemutatja a törvénytörvényeknek, melyt az hitelesítve kiadja a váltóbirtokosnak. A regátban az óvást közokiratokba foglalt nyilatkozattal is lehet helyettesíteni, de csak az elfogadást vagy fizetést megtagadó fél beleegyezésével és legfeljebb 24 órával az óvási határidő letelte után. Az óvást a R. V. szerint is el lehet engedni.

A *biztonság hiánya miatti óvásnak* a R. V. szerint fizetése képtelenség esetén is helye van.

A *fizetési visszkereset határideje* a R. V. szerint 15 nap az óvástól számítva. Ha az adós a fizetés helyétől 30 kilométernél távolabb lakik, minden harminc kilométer után egy nappal növekszik a határidő. A második, harmadik stb. visszkereset a fizetés napjától számít; pl. ha a váltóbirtokos keresete folytán a harmadik forgató fizetett, ez a korábbi forgatók és a kibocsátó ellen a saját fizetése napjától számíthatja a fenti határidőt.

A *váltóadás kifogásai* a R. V. szerint sokkal korlátozottabbak, mint a M. V. szerint. *Személyes kifogásokat* (pl. hogy a felperessel megegyezett, vagy a felperes jogtalanul tartja a váltót, vagy a fizetést elengedte, vagy hogy ki volt kötve az ellenérték és ezt nem kapta meg) *csakis akkor tehet a váltóadás, ha azt írással tudja bizonyítani.*

A R. V. szerint helye van az *áruváltónak* is, míg a M. V. szerint a váltó csak készpénzre szólhat. Az áruváltó (*ordin in producte* vagy *ordin in māruri*) kell, hogy feltüntesse az ordin vagy poliřa szót és az áru mennyiségét, minőségét és mibenlétét (pl. 10.000 kg. buza, hektoliterenként 74 kg. súlyban); feltüntetendő az átadás napja is. Lejárat után a birtokos az árut berakodhatja, vagy elraktározhatja. Ha az átadás nem történik meg, a piaci ár fizetendő. Egyebekben a váltó szabályai irányadók.

Rádió hiteltudostó irodája gyors, pontos és megbízható információt nyújt Önnek üzletfeleiről

Agrárreform

A törvényhozás legutóbb az 1921. július 30-iki törvénnyel módosította az agrárreformot, mely jelenlegi érvényében a következő lényeges rendelkezéseket tartalmazza:

Kisajátítás

1. *Teljesen kisajátítható* minden nem városi birtok, sőt a városi kültelek is, ha a tulajdonos *közcélú* jogi személy (pl. egyház, egyetem, kórház, megye, község), vagy ha 1918. december 1. óta külföldön lakó egyén (absentisia). Ez a kisajátítás *minden földre*, tehát a terméketlen területre is kiterjed.

2. *Teljesen kisajátítható a művelhető* föld és a városi beltelek, ha a tulajdonos bank, kereskedelmi társaság, vagyonközösség, szakegyesület és általában *magáncélú* jogi személy, kivéve ha már 1918. december 1. előtt mezei vagy ipari üzem céljaira fennállott és ma is fennáll (ilyenkor ugyanis csak részben sajátítják ki az alábbi 3. pont szerint); továbbá ha a tulajdonos gyógyíthatatlan elmebeteg és nincsenek gyermekei; továbbá ha a birtok 1914. augusztus 1. óta gazdát cserélt, hacsak földmives nem vette 100 holdon alól (ez utóbbi esetben a 3. pont alá esik), végül az 1917. november 1. óta a magyar kormány engedélyével megszerzett birtok.

3. *Részben kisajátítható a művelhető* föld és városi beltelek és pedig:

a) 30 holdon felül (városban 10 holdon felül), ha az 1904—1918. években 10 éven át haszonbérbe adták;

b) 50 holdon felül (sik területen 100 holdon felül), ha a birtok 1921. május, 1-én haszonbérben volt és nem kiskorúé, vagy nem kényszerbérletben volt;

c) hegyes vidéken 50, dombos vidéken 100, sik vidéken 200, 300 vagy 500 holdon felül, ha a tulajdonos maga műveli. Az hogy 200, 300 vagy 500 holdat hagynak-e meg, a földetkérők számától függ, de az agrárbizottság 200 holdig bármily esetben elveheti a földet, sőt végeredményben, ha akarja, 10 holdon felül mindenkitől elvehet minden földet.

A miniszter mintagazdaság céljaira egy tulajdonosnak 500 holdat meghagyhat.

4. Kisajátítható a legelő és az erdő is, még ha a fenti pontok szerint mentes is volna, községi legelő és erdő céljaira; legelő 50, erdő 100 (hegyes vidéken 200) holdon felül. Iparvállalatok erdei mentesíthetők (csatolandó a telekjegyzőkönyv másolata és az iparfelügyelő, vagy a bányakapitányság bizonyítványa).

5. Az általajra is kiterjed a kisajátítás, de a meglevő kutatási jog és bányaadomány tiszteletbentartásával.

6. A kisajátítási árat a járási, II. fokon a megyei kisajátítóbizottság, III. fokon a tábla állapítja meg. *A békebeli értéket fizetik.*

7. A kisajátítást a járási agrárbizottság, II. fokon a megyei agrárbizottság határozza el. Revíziót lehet kérni 2 hónap alatt a bukaresti agrárbizottságnál.

Földosztás

Az igényjogosultak sorrendje ez: hadirokkantak, özvegyek és árvák, volt katonák. Mindkét kategória akkor, ha az illető birtokon dolgozott azelőtt. Azután: más rokkantak, volt katonák stb. Ezek legfeljebb 7 holdat kaphatnak. Ezt eladhatják, de az államnak elővételi joga van.

Katonai rekvirálások

A hadügyminiszter 3425 sz. rendelete, mely a Monitorul Oficial augusztus 23-iki számában jelent meg, a rekvirálások kérdését kimerítően szabályozza.

Békeidőben csakis *minisztertanácsi határozat alapján* lehet rekvirálni, még pedig bármely oly cikket, mely a katonaság részére szükséges. *A rekvirálás alól senki sem mentes*; akkor is oda kell adni a kívánt tárgyat, ha az illetőnek nem tulajdona, hanem csak őrizetben, vagy használatban van nála.

A minisztertanácsi határozatot előre közzéteszik a hivatalos lapban és *meghatározzák a zónát is, amelyben rekvirálni lehet.*

A rekvirálásért kártérítés jár, kivéve a katonák és lovak beszállásolását és a gyakorlóterek elfoglalását, ezek ingyenesek. Rekvirálásra csakis a felsőbb katonai hatóság adhat felhatalmazást és *csakis tiszteknek.*

A polgár követelheti, hogy a tiszt mutassa a rekvirálásra szóló meghatalmazását, amely a parancsnok pecsétét és számát is fel kell tüntesse. *Kivételes esetekben* minden csapatparancsnok is rekvirálhat, de köteles a félnek olyan nyugtát adni, amely *olvasható aláírását,* a csapattest nevét, a rekvirált tárgyat és annak árát feltünteti. *Az ilyen nyugtát 15 nap alatt kérvénnyel másolatban be kell nyújtani az előjárósághoz* (polgármesterhez), kérve a szabályszerű rekviráló bon kiadását. Ha nincs ilyen kivételes eset, a rekviráló bont mindjárt a rekviráló tiszt adja ki. A bonnak a rekviráló katonai hatóság nevét, a rekvirált tárgyak felsorolását, áraikat kell tartalmazni. Az árakat időközönként bizottságok állapítják meg előre. A bonokat az állam váltja be a később megállapított módozatok szerint, addig is azonban adót lehet vele fizetni.

Bárkit kényszeríteni lehet, hogy ingatlanát bérbe adja a katonaságnak. Az erre vonatkozó rendelet kiadó tisztnek legalább is hadosztályparancsnoknak kell lennie. *A katonai hatóság végleg is elveheti az ingatlant.* Mindezért kártalanítás jár, végleges elvétel esetében a kisajátítási összeget a bíróság határozza meg. A 191. cikk szerint 50 éven alul kívánatra *mindenki* köteles *személyes szolgálatot* teljesíteni; szakemberek (mérnökök, orvosok stb.) pedig *60 évig.*

AZ ÁLLAMPOLGÁRSÁG

A ROMÁN ÁLLAMPOLGÁRSÁG
MEGSZERZÉSE.
A LETELEPEDÉS (NATURALIZÁ-
LÁS) KÉRDÉSE.
IDEGENEK NATURALIZÁLÁSA
ÉS LETELEPEDÉSE.
AZ ILLETŐSÉG ELNYERÉSE
ÉS ELVESZTÉSE.
AZ ÁLLAMPOLGÁRSÁGHOZ VALÓ
JOG MEGÁLLAPÍTÁSA.
ÁLLAMPOLGÁRSÁGI KÉRDÉSBEN
ELJÁRÓ HATÓSÁGOK.
KÖZSÉGI ILLETŐSÉG.
KIVÁNDORLÁS.
KIK KÉRHETNEK UTLEVELET
AMERIKÁBA?

Erdélyi Leszámitoló- és Pénzváltó Bank RT. Cluj

Plața Unirei 29
(Bánffy palota)

Legelőnyösebb- bel- és külföldi átutalásokat minden
ben eszközöl országba,

vesz és idegen valutákat,
elad

elfogad m a g a s betéteket folyó- és csekkszámára,
kamatozás mellett

külánsan ve- tőzsdei megbízásokat, a bukaresti,
zet keresztül budapesti,
wieni stb. tőzsdéken, átvesz értékeket megőrzés végett letétbe és

tűz- és betörésmentes
safe depositba.

Mezőgazdasági

szőlészeti és borászati
gépek, Szivattyúk, prések,
„Seitz”-féle szűrők,
szeparátorok, és
tejgazdasági készülékek.
Műszaki cikkek és anyagok.
Komplett
pincefelszerelések.

*

DUMITRU N. ANASTASIU

ARAD

BULEVARDUL REGELE
FERDINAND 1/a

A román állampolgárság megszerzése

A volt Magyarország Romániához csatolt területein az állampolgárság és a letelepedés kérdését az 1870. évi I. törvény-cikk szabályozta. Az intézkedések a *belügyminisztérium* hatáskörébe tartoztak.

Az ókirályságban érvényben levő törvények értelmében az *állampolgárság* megszerzését és a Romániában való letelepedést (*románul*: *impământenirea* (naturalizarea, streinilor) az *államalkotmány* 7. és 8. cikkében lefektetett határozatok szabályozzák, melyeknek tartalmát alább ismertetjük:

Miután az államalkotmányt a csatolt részekre is kiterjesztették, az állampolgárság és letelepedés kérdését a csatolt részekben is minden egyes esetben az alkotmány fentidézett cikkeinek értelmében bírálják el, azzal a különbséggel, hogy nem a belügy, hanem az igazságügyi minisztérium (*Direcția judiciară*) az eljáró kompetens hatóság. Az ilyenirányu kérvényeket tehát nem a belügy, hanem az igazságügyi minisztériumhoz kell címezni.

Ezek a törvényes rendelkezések *idegen állampolgárok* (németek, franciák, lengyelek, osztrákok, magyarok stb.) Romániában való letelepedésre és naturalizálására vonatkoznak. *A békeszerződések határozataiból folyó román állampolgárság és illetékesség megítélése és eldöntése külön elbírálás alá esik.* A volt magyarországi, ausztriai vagy besszarábiai állampolgároknak a román állampolgársághoz és illetékességhez való jogát és ennek a jognak az ellenőrzését a belügyminisztérium részletes „*szabályrendelete*” ismerteti.

Megkülönböztetést kell tehát tennünk:

a) idegenek romániai állampolgársága és letelepedésének kérdése és

b) a trianoni és st.-germaini békeszerződésekből folyó új állampolgárságok rendezésének kérdése között.

Idegenek naturalizálása és letelepedése

Romániában

A román alkotmány 7. cikke az idegenek naturalizálását és Romániában való letelepedését a következőkben szabályozza:

1. §. *Minden idegen*, vallásra való tekintet nélkül, akár élvezi, akár nem valamely idegen államnak oltalmát, megszerzheti a honosságot a következő feltételek mellett:

a) Kérvényt intéz a kormányhoz, melyben kimutatja, hogy *mennyi tőkével* bír, mi a foglalkozása vagy mestersége és kijelenti, hogy Romániában óhajt letelepedni.

b) A kérvény benyújtása előtt *10 évig megszakítás nélkül az országban lakik* és tetteivel bizonyítja, hogy az országnak hasznos.

2. §. *A 10 évi időtartam alól felmentetnek:*

a) Azok, akik az országba valami ipart vagy hasznos tálmányt hoztak be, vagy kiváló képességekkel rendelkeznek, vagy azok, akik az országban nagy kereskedelmi vagy ipari intézményeket alapítottak.

b) Azok, akik állandóan Romániában lakó szülőktől származtak, itt születtek, nevelkedtek és sem ők, sem szüleik idegen védelem alatt nem állottak.

c) Azok, akik a függetlenségért vívott háboruban a zászló alatt szolgáltak és akik a kormány ajánlatára kollektív módon minden formalitás nélkül törvényes határozattal naturalizálhatók.

3. §. *A naturalizálást csak egyénileg és törvény alapján lehet elnyerni.*

4. §. Az idegeneknek Romániában való állandósítását speciális törvény fogja szabályozni.

5. §. *Csak románok, vagy naturalizált románok* szerezhetnek Románia területén vidéki ingatlanokat.

A szerzett jogokat tiszteletben tartják.

Az érvényben levő nemzeti konvenciók tovább is érvényben maradnak összes határozataikkal és terminusaikkal.

Az alkotmány 8. cikke:

A honosságot a törvényhozó hatalom adja meg. Kizárólag a honosság elnyerése által lesz az idegen Románia polgára és csakis ezután gyakorolhatja az állampolgár politikai jogait.

Gazdasági kérdésekről mindenki a „Consum” és „Közgazdaság-Rumänischer-Lloyd” utján értesül. — Mindenki olvassa. • Ezért kitűnő hirdetési organum

Gerö és Friedmann

Nemzetközi szállítási és elvámolási iroda

Romániai központ: Satmar vasutállomás

Fiókok: Oradea-Mare, (Calea Regele Ferdinand és Strada Gerlici sarok), Biharpüspöki, Érmihályfalva, Halmi, Curtici

Magyarországi központ: Budapest, IV., Eskü-ut 5

Csehszlovákiai központ: Királyháza

Ausztriai központ: Wien, I. Bezirk, Zedlitzgasse 5

A békeszerződésekből folyó új román állampolgárság és illetékesség elnyerése és elvesztése

A békeszerződések külön rendelkezésben foglalkoznak az állampolgárság kérdésének szabályozásával és pedig:

a) *Az Ausztriával* kötött st. germaini békeszerződés 70., 78., 79., 80., 81. és 82. cikke.

b) *A Magyarországgal* kötött trianoni békeszerződés 61., 62., 63., 64., 65. és 66. cikke.

c) *A kisebbségek nemzetiségére vonatkozó szerződés* 3., 4., 5., 6. és 7. cikke.

d) *A besszarábiai nemzetiségekre vonatkozó egyezmény* 4., 5. és 6. cikke.

A felsorolt cikkekben foglalt határozatok alkalmazását és végrehajtását a *belügyminisztérium (Direțiunea Generală a administrațiunii județene)* intézi a következő főbb irányelvek alapján, melyek külön szabályrendeletet alkotnak.

1. A román állampolgárság elnyerése.

A békeszerződések értelmében teljesjogu állampolgárokká lettek minden egyéb formalitás nélkül:

a) Mindazok, akik a békeszerződés életbeléptetése idejében Erdély, Bánát, Körösvidék, Máramaros vagy Bukovina valamelyik helyiségében községi illetőséggel birtak és amelyet az érvényben levő magyar vagy osztrák törvények alapján szereztek.

b) Mindazok a volt osztrák, magyar vagy orosz állampolgárok, akik bár a békeszerződés életbeléptetése idejében nem laktak a mai román állam területén, azonban ezeken a területeken születtek, ottan lakó szülőktől.

c) Mindazon osztrák vagy magyar eredetű személyek, akik a békeszerződések életbeléptetése idejében az okiráltságban laktak és akik nem más nemzetiségűek.

d) *Azok a zsidók*, akik a békeszerződések életbeléptetésének idejében Románia területén laktak és akik nem hivatkozhatnak más nemzetiséghez való tartozásukra.

Az ország területén való lakhellyel bírás az érvényben levő törvények alapján értelmezendő.

e) Azok a románok, akik a volt osztrák-magyar monarchia oly területeiről származnak, melyeket az utódállamokhoz (Jugoszlávia, Csehszlovákia, Lengyelország, Olaszország, Osztrák köztársaság, Magyarország) csatoltak, valamint a régi orosz birodalomhoz tartozó területekről származó románok, akik az utódállamok hatósága, vagy a román hatóság előtt bejelentették a román állampolgárságra való optálásukat.

f) A férj és a szülők részéről megnevezett román állampolgárság maga után vonja a feleség és a szülők gondozása alatt levő gyermekek román állampolgárságát is.

Akik a jövőben román területen születnek, román állampolgárok.

2. *A román állampolgárság elvesztése optálás által*

a) Azok a 18 éven felüli személyek, akik a békefeltételek értelmében a felsoroltak alapján elnyerték a román állampolgárságot, jogosultak a békefeltételekben előírt határidő alatt azon állam állampolgárságát optálni, amelyben a békekötés előtt illetőséggel bírtak.

Ezek a személyek az optálással megszűnnek román állampolgárok lenni és kötelesek az optálást követő 12 hónapon belül lakhelyeiket az illető optált állam területére áttenni.

A hatóságok ezen határozatok szigorú végrehatását ellenőrizni kötelesek.

b) *Az optáltak* jogosultak ingó vagyonukat vámmentesen az ország határán átvinni, a Románia területén levő ingatlanokat megtarthatják.

c) *Az optáltak* addig is, amíg Romániát elhagyják, kötelesek magukat az idegenek ellenőrzésére kiadott rendeleteknek alávetni.

d) *Optálás alatt* az illetékes hatóságok előtt tett alakszerű szóbeli vagy írásbeli nyilatkozat értendő.

Optálásnak tekintendő:

1. *Az idegen ország utlevelével való utazás.*
2. Mindennemű nyilatkozat, hogy az illető *óhajtja* a Romániából való repatriálását.
3. Az idegen ország *választói névjegyzékébe való* felvétel (községi vagy megyei), vagy a választójog gyakorlása.
4. *Hivatal vállalása* vagy az idegen ország hadseregébe való belépés.
5. *Szülők és férjek* optálása maga után vonja a 18 éven aluli gyermekek, illetve a hitvesek optálását is.
6. *Kiskoru árvák* nevében a gyám optálhat.

Az optálási nyilatkozat végleges és vissza nem vonható.

A felsorolt rendelkezések oly optálásokra vonatkoznak, amelyeket *a békeszerződések életbelépte után* eszközöltek.

A békeszerződések életbeléptetése *előtt* tett optálási nyilatkozatok is optálási jelleggel bírnak, *az optálást véglegessé teszik* és a román állampolgárság elvesztését involválják.

Ha optált személy, aki a mostani Románia területén született, később születési bizonyítványt kérne, *a bizonyítványra az optálás ténye reávezetendő.*

Az optáltak névsorát a belügyminisztériumhoz terjesztik fel, amely azt a külügyi kormány útján az illető külföldi állam kormányához juttatja.

Az állampolgársági jog megállapítása

Annak megállapítására, hogy a békeszerződések értelmében kik nyertek román állampolgársági jogot és a községenként megszerkesztendő hivatalos listák összeírására Romániában vegyes u. n. *helyi bizottságok*, Bukarestben pedig *központi bizottság* fognak működni.

A helyi bizottságok munkálatainak megkezdése előtt a polgármesterek és községi előljárók 30 nap mulva a szabályrendelet megjelenése után összeírják a listákat és azokat 30 napra közszemlére kiteszik.

Az összeírottak jogosultak e határidő lejárta előtt az esetleges javításokat és törléseket kérni. A kifogás írásban nyújtandó be az előljáróshoz, a bizottság megszervezése után pedig annak elnökéhez. A kérvények bélyegmentesek.

A *helyi bizottságokat* a járásbiróságok mellé osztják be, működési körzetük a járásbirósággal azonos, kivéve azokat a városokat, ahol több járásbiróság van és a melyekben a bizottságok számát és illetékességük körzetét a belügyminisztériummal egyetértve az igazságügyi minisztérium határozza meg.

A helyi bizottságok eljárása a csatolt területen

A *csatolt területeken* a helyi bizottság elnöke az igazságügyminiszter által delegált járásbíró vagy törvényszéki bíró, tagjai Erdélyben a főszolgabíró (primpretor), Besszarábiában a subprefektus, Bukovinában az expozitura főnöke és mindegyik egy titkár.

A bizottság mindig csak kettesben dolgozhat, nézeteltérések 10 napon belül a központi bizottsághoz teendők át döntés végett. A döntést meg kell indokolni.

A bizottságok előre meghatározott sorrendben minden községet meglátogatnak és az összeírottak esetleges írásbeli panaszait megvizsgálják. A községi levéltár és más hatóságok adatai alapján a primárral közösen felülvizsgálják az összeállított névjegyzékeket, alaposan megvizsgálják minden új román állampolgár helyzetét abból a szempontból, vajon a békeszerződések értelmében tényleg jogosult-e ez illető állampolgársága. A bizottság az illető érdekelteket és a közigazgatási hivatalnokokat is megidézheti, ha felvilágosításra volna szükség.

Az eljárást községenként jegyzőkönyvvel fejezik be, amelybe az összes új állampolgárokat bejegyzik. A jegyzőkönyv másolatát a belügyminiszterhez terjesztik fel.

Az igazolt listákat a primári hivatal 3 napra kifüggeszti és az erről felvett jegyzőkönyvet a belügyminisztérium útján a központi bizottsághoz küldi be.

A helyi bizottságok munkálatai a szabályrendelet közzétételétől számítva négy hónapon belül bevégezendők. Az ókirályságban a munkálatokat két hónap alatt kell elvégezni.

A vegyes központi bizottság

A vegyes központi bizottság a belügyminisztériumban működik. A bizottság 3 tagból áll, elnöke a Kuria tényleges vagy tiszteletbeli tagja, akit az igazságügyminiszter nevez ki. Tagjai az állandó közigazgatási legfelsőbb bizottság egyik tagja, akit a belügyminiszter nevez ki és a külügyminisztérium képviselője.

A bizottság a belügyminisztérium belsőszabályzata alapján jár el és dönt. A döntés szótöbbséggel történik.

A központi bizottság hatásköre:

a) véglegesen dönt a helyi bizottságok végzései ellen beadott fellebbezések felett;

b) a listák utólagos hivatalos kiegészítése;

c) minden az állampolgárságot érintő kérdésnek a legmagasabb fokon való eldöntése.

A központi bizottság 30 napon belül köteles a beérkezett fellebbezéseket elintézni, jogosult az érdekelteket megidézni és bármely hatóságtól adatok beszerzését elrendelni.

A bizottság döntései megindokolandók; a döntések véglegesek. *Három esetben a bizottság döntései ellen revíziót lehet kérni.* Ezek az esetek a következők:

a) ha a döntés után fontos bizonyítékok birtokába került az illető érdekelt, amelyeket előbb *nem* tudott felmutatni;

b) ha úgy a helyi, mint a központi bizottság döntéseit *oly bizonyítékokra alapította, amelyek nem felelnek meg a valóságnak;*

c) ha a bizottságok döntései *ellenmondásokat* tartalmaznak.

A revíziót írásban akár az illető érdekelt fél, *akár bármely román állampolgár* kérheti. A kérvény a központi bizottsághoz címzendő.

Állampolgársági igazolványok

A községi hatóságok a végleges listába bejegyzett személyeknek állampolgársági igazolványokat adhatnak, amelyek bármely román hatóság előtt érvényesek. Az igazolványok *külföldön* csak akkor érvényesek, ha előzőleg a belügyminisztérium azokat láttamozta. A belügyminiszter aláírását a külügyminiszter legalizálja.

Állampolgársági kérdésekben illetékes hatóságok

Állampolgársági kérdésekben a következő hatóságok kompetensek:

a) *a helyi és központi bizottságok* a közölt szabályrendeletben foglalt kérdésekben;

b) *a belügyminisztérium* (Direcția administrațiunii județene) a békeszerződéseknek az állampolgárságra vonatkozó rendelkezéseinek végrehajtására;

c) *az igazságügyi minisztérium* (Direcția judiciară) az alkot-

mánytörvény értelmében rendezendő állampolgárság (naturalizálás) kérdéseinek elintézésére;

d) a *külgyminisztérium* (Direcțiunea juridică) a külföldi hatóságokkal való érintkezésre, amennyiben az állampolgárság érvényesítéséről van szó.

A békeszerződések határozatainak értelmezésénél előfordulható nézeteltérések esetén a külügyi kormány definíciója a mérvadó.

A községi illetőség

Aki Nagyromániában községi illetőséget akar szerezni, köteles igazolni, *hogy román állampolgár.*

A belügyminisztériumhoz számos olyan községi bizonyítványt terjesztettek fel, *amelyek megszerzése minden törvényes alapot nélkülözött.* Ezeket a bizonyítványokat a minisztérium megsemmisítette és szept. 20-án kelt 19719—1922. számú rendeletével utasította a prefekturákat a községi előljáróságok kioktatására, hogy a jövőben minden egyes esetben, mielőtt az illetőséget valakinek megadják, az iratokat felülvizsgálat céljából a belügyminisztérium vármegyei igazgatóságához terjesszék fel. Az illetőségi bizonyítvány csak akkor állitható ki, ha a belügyminiszter a községi illetőség engedélyezését *jóváhagyta.* A prefektusok kötelesek a felterjesztett kérvényeket *véleményezni.*

Ez az eljárás alkalmazandó mindazokkal szemben, akik nincsenek ugyan az illető községben illetőséggel bíró egyének névjegyzékébe felvéve, de azt állítják, hogy községi illetőséggel bírnak. Ilyen esetekben is a belügyminisztérium dönt, hogy a fél állításai mennyiben felelnek meg a valóságnak.

A kivándorlás

(A kivándorlás kérdését a belügyminisztérium 1922. augusztus 12-én kibocsátott 57.223 sz. körrendelete szabályozza)

1. Kivándorlási és Amerikába való utazásra szóló utlevélet kizárólag a belügyminisztérium állít ki. (Serviciul emigrare.)

2. Az utlevél kiadását kizárólag román állampolgárok kérhetik, akik kérésük benyújtása alkalmával állampolgárságukat igazolni tartoznak.

3. *A csatolt területekről kivándorlók* illetőségi vagy születési bizonyítvánnyal kell igazolják, hogy román állampolgárok. Bizonyítani kell azt is, hogy a kérelmező apja, a kérelmező születése idején, az illető községben illetőséggel bírt.

A régi királyságból kivándorlók születési bizonyítvánnyal vagy naturalizálásukat igazoló okmányokkal kötelesek állampolgárságukat bizonyítani.

A férjezett nők törvényes házasságukat és férjük román állampolgárságát igazolni tartoznak.

A *kiskoru gyermekeknél* igazolni kell az apától való leszármazást és az apának román állampolgárságát.

A kérvény indokolása

A kivándorlás indokait az utlevél-kérvényben kellőleg — esetleg a rendelkezésre álló iratokkal — igazolni kell. A belügyminisztérium az indokokat mérlegeli és minden egyes ügyben belátása szerint dönt.

Az utlevél kérvényhez csatolandók:

a) *A katonai iratok.*

1. Ha az illető az ujoncozási lajstromban szerepel, vagy aktiv szolgálatot teljesít, az illetékes hadkiegészítő parancsnokság nyilatkozata, hogy nem ellenzi a kérelmező kivándorlását.

2. Az illetékes hadkiegészítő parancsnokság bizonyítványa, amely igazolja, hogy a kérelmező tagja a hadseregnek. A csapattest megnevezendő. Ez az igazolás oly egyénekre kötelező, akik 18—46 évesek és nem tartoznak az 1. pontban említett kategóriába.

b) Hatósági igazolvány, hogy a kérvényező nem tartozik adóhátralékkal (állami, megyei, községi adók).

Erkölcsei bizonyítvány, amelyben a községi előljáráóság igazolja, hogy az illető kifogástalan erkölcsi életet folytatott, ellene sem bírósági, sem rendőrségi eljárás nincsen folyamatban.

d) Férjzett nők kötelesek férjük beleegyezését, — hogy Amerikában kiutazhatnak — hitelesített irással igazolni. Ez a kötelezettségük a kiskoruaknak is, midőn az apa — ennek elhalálása esetén az anya — írásban bizonyítja beleegyezését. (Ha mindkét szülő elhalt, a gyám bizonyítványát kell csatolni).

e) *Az affidavit.* Az *affidavit* az az igazolvány melyet az Egyesült Államokban állandóan tartózkodó személy állít ki és amellyel kötelezi magát, hogy a kivándorló eltartását az Egyesült Államokban magára vállalja.

Kik kérhetnek utlevelet Amerikába?

Rómán állampolgárok csak az alábbi esetekben kérhetnek utlevelet Amerikába:

a) Nők, akiknek férjük Amerikában van.

b) Kiskoruak, akiknek szülői Amerikában vannak.

c) Akik Amerikában állandósított rokonuk (testvér, nagybátya, unokatestvér) meghívására óhajtanak kiutazni, ha személyes és méltányos okok is forognak fent.

d) Akiknek Amerikában tekintélyes vagyonuk van. Vagyonuk nagyságát és odautazásuk szükségességét a belügyminiszter bírálja el.

e) Akik már voltak Amerikában és akiket fontos okok kényszerítenek, hogy visszatérjenek.

f) Nők, akik bizonyítani tudják, hogy Amerikában férjhez fognak menni (akiknek Amerikában vőlegényük van).

A kivándorlásra (kiutazásra) vonatkozó kérvényt az előirt mellékletekkel és 3 fényképpel a vármegyei vagy városi prefekturánál kell benyújtani. A prefektúra felülvizsgálja az adatokat, hiány esetén a még szükséges iratok beszerzését elrendeli és a felszerelt kérvényt véleményezéssel a belügyminisztériumhoz továbbítja.

A belügyminiszteri végzést a prefekturák útján közlik az érdekeltekkel. A próbálás esetén az illető vagy személyesen vagy megbízottja útján jelentkezik utlevele átvételéért. Ha a jelentkezés megbízott útján történik, az írásbeli meghatalmazást a községi hatósággal legalizáltatni kell.

SAM. WEISZBERGER SUCCESOR

ARAD, BULEV. REGINA MARIA 5

Stabiliment pentru fierberea tucii și a rochiului. Fabrica de rom și licheur. Proprietar de vit și engrosist de vinuri

Fondat în anul 1857
Adr. telegrafică: Weiszberger Arad
Telefon: 651

WEISZBERGER SÁMUEL UTÓDA

Alapított 1857.
Sürgönycim: Weiszberger, Arad
Telefon: 161

ARAD, ANDRÁSSY TÉR 5 SZÁM
Szilva- és törkölypálinka főzdek. Rum és likörgyár Szőlőbirtokos és bornyagykereskedő

A „LEDA“

**Vegyik cikkek gyár Részv.-Társ.
Fabrică de produse chimice s. a.**

TIMIȘOARA

a legmodernebb berendezéssel és elsőrangú szaktekintélyek közreműködésével a legjobb minőségben gyárt:

különböző lakk és lakkfestékeket, fűrész, nyomdafestéket, carbolineumot, terpentinpótléket, kocsikenőcsöt, tolvajzsirt, fénymázat, bőr- és fegyverzsirt, cipőkrémet, parkettpastát és kékilőessenciát.

**Alaptőke 9 millió lei, évi forgalom 25 millió lei,
200 lőe: 6, 120 munkás.**

**Telefon: 59,
Sürgönycim: „Leda“**

„BALKÁN IMPEX”

BALKÁN EXPORT-IMPORT
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

TIMIȘOARA

T
Gyarmatáru-, extil- és uri-
vegytechnikai-, divatosztályok

Több éremmel kitüntetve

STIASZNY

K a p t a f a g y á r

ABAD

*Gyárt: Legújabb divatu kaptafákat a legtökéletesebb
és legprecízebb kivitelben.*

Alapítva: 1889. évben

ADÓ ÉS ILLETÉK

AZ ÉRVÉNYBEN LEVŐ ADÓREND-
SZER.
IDEIGLENES ADÓMENTESSÉGEK.
AZ ADÓBECSLŐ-BIZOTTSÁGOK
MŰKÖDÉSE.
ADÓFELSZÓLAMLÁSOK.
FELEBBEZÉSEK.
MIRE JOGOSULTAK A HELYI HA-
TÓSÁGOK ADÓÜGYEKBEN?
PÉNZÜGYI KIHÁGÁSOK.
ILLETÉKEK UTMUTATÓ.

Bihari Bank és Kereskedelmi Részvénytársaság

Nagyvárad, Strada Iosif
Vulcan (Nagy Sándor-utca) 4

Foglalkozik
a bankzakma összes ágával

Átutalások
az összes külföldi
piacokra

SZÜCS PÁL, ARAD

TERMÉNYKERESKEDŐ
TELEFON 613

Fióktelep
București, Strada Cituz 14
Telefon 55-57

Aradi Általános Takarékpénztár Részv.-Társ.

Elfogad betéteket előnyös kamatoztatással. Hiteleket folyósít. Elad és vesz külföldi kifizetéseket a legelőnyösebb napi árfolyamokon. Átutalásokat a belföld bármely részére gyorsan és pontosan teljesít.

Arad
Bul. Regina Maria (Andrássy-tér) 5
Részvénylőke 6,000,000 Lei

Az érvényben levő adórendszer

Erdélyben és Bánátban jelenleg a következő adók vannak még érvényben:

1. *Földadó* alá esik minden mezőgazdaságilag használható földterület. Az adó alapja a földek kataszteri tiszta jövedelme, amelyet még 1875. évben állapítottak meg és az 1910. évben részben kiigazítottak.

2. *Házosztályadó* terheli a községekben és a kisebb városokban fekvő, a birtokos saját lakásául szolgáló házakat. Ez azt adót a lakrészek száma szerint állapítják meg.

3. *Házbéradó* terheli a községekben és kisebb városokban levő és bérbeadott épületeket. A nagyobb városokban, az u. n. általános házbéradó alá tartozó városokban, terheli az összes épületeket, tekintet nélkül arra, hogy bérbé adták-e, vagy sem. Ezek a városok a következők: Kolozsvár, Nagyvárad, Temesvár, Arad, Nagyszeben, Máramarossziget, Marosvásárhely, Brassó és Szatmár. A házbéradónál az adókiszámítás alapja a házak és egyéb épületek bérjövödelme és ha nincsenek bérbé adva, azoknak évi haszonértéke, összehasonlítva a többi bérbeadott házak jövedelmével. A megelőző évben élvezett házbérbéjövödelem, vagy ha a ház nincs bérbé adva a hivatalból megállapított évi haszonérték alapján házbéradóban fizetendő:

14%, az általános házbéradó alá tartozó városokban, melyeknek lakossága legalább 15000 lélekből áll;

11% fizetendő a többi városokban és a községekben, amennyiben lélekszámuk 1000 lakosnál több;

9% fizetendő a többi községekben.

4. *Az I. osztályu keresetadó* terheli városokban a segéd nélkül dolgozó önálló kézműiparosokat és a községekben úgy a segédekkel, mint a segéd nélkül dolgozó kisiparosokat, amennyiben iparukat nem vállalatszerűleg üzik, egyes munkarészeket nem adnak át más iparosoknak feldolgozás végett, hanem csak megrendelésre dolgoznak. Ellenkező esetben a III. oszt. keresetadó alá tartoznak.

Az I. oszt. keresetadó összege 5—12 lei és ezenfelül minden egyes segéd után 4—5 lei.

5. *A II. oszt. keresetadó* alá tartoznak a föld és házbirtokosok. Az adó nagysága váltakozik személyenkint és a megelőző évben megállapított összes adónemek főösszege szerint. Fizetendő a családfő után 2—4 lei, a családtagok után 1—2 lei.

6. *A III. oszt. keresetadót* tartoznak fizetni a keres-

kedők, gyógyszerészek, haszonbérlok, ügyvédek, orvosok, mérnökök, közjegyzők, bírósági végrehajtók, gyógyszerészek, magántanítók, postamesterek, iparosok — amennyiben ezek nem tartoznak I. oszt. kereseti adó alá — és egyéb haszonhajtó foglalkozást üzők. — Ennek az adónemnek az alapja a három évi kivetési időszak első évét megelőző 3 évben elért — vagy ha az üzlet vagy foglalkozás annyi év óta még fenn nem állana — a fennállás idejére eső kereseti vagy üzleti eredmény átlaga, mely után adóban 10% fizetendő.

7. *Bányaadó alá* tartozik a bányavállalatok tiszta jövedelme; ennek 10% fizetendő.

8. *Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adója* alá tartoznak az összes részvénytársaságok és szövetkezetek, amennyiben törvény által kötelezettek évi üzleti mérlegszámlájuk közzétételére és az illetékes törvényszéknél való bemutatására. Az adó az üzleti nyereséget terheli, mely után 10—20% fizetendő. A kivetés fokozatos a saját tőke (alaptőke és tartalékok) jövedelmezőségéhez képest.

9. *Az általános jövedelmi pótladó* nem egyéb, mint állami pótléka a felsorolt adónemeknek és pedig

a földadó után	30%
házosztályadó után	40%
házbéradó után	30%
III. oszt. keres. adó után	35%
nyilv. szám. kötelezett vállalatok keresetadója	30%
bányaadó után	35%

10. *Hadi pótlék* is állami pótléka a főadónemeknek a háboru következtében növekedett állami költségek fedezésére.

Az adókulcs: a földadó, házosztályadó, I. és III. osztályu kereseti adó után 100%; a bányaadó, a részvénytársaságok és szövetkezetek keresetadója után 60%. A többi adónem után nem jár hadi pótlék.

11. *Jövedelemadó* terheli az adófizetők összjövedelmét, bárminő forrásból is ered, amennyiben e jövedelem évenként meghaladja a 10.000 leit. Ez az adó progresszív, az adókulcs fokozatosan emelkedik 3½% -tól—6%-ig, amely percent változatlanul megmarad a 100.000 lejen felüli összjövedelmeknél.

12. *Vagyondadó* terheli az összes ingó és ingatlan vagytonokat, amennyiben összértékük — az adósságok levonásával — meghaladja személyenként az 50.000 leit. Az adókulcs progresszív 0·2%-tól—0·6%-ig.

13. *Hadi nyereségadó* alá esnek az 1917.—1918. és 1919. években keletkezett jövedelemnek az 1913. évi jövedelemmel szemben mutatkozó többletei. Az adókulcs progresszív és fokozatos 10—45%-ig. Ez az adónem az 1919. év végével hatályát veszítette, ami ugy értendő, hogy csak a 1919. évben elért nyereségtöbbletek vonhatók még ezen adó alá, ellenben

az 1920. és a következő évi jövedelmek nem lehetnek többé a hadi nyereségadó kivetésének alapjai.

A régi IV. oszt. keres. adó és tőkekamatadó 1921. április hó 1-én megszűntek s ezek helyébe az F. és G. ceduláris adó léptek.

14. *A 6%-os F. ceduláris adó* terheli az állandó természetű fizetéseket és illetményeket.

15. *A 15%-os, 13%-os és 12%-os G. ceduláris adó* terheli leginkább a részvénytársaságok osztalékait, az igazgatósági és felügyelőbizottsági jutalékait és általánosságban mindennemű kamatjövedelmet.

16. *Az 1%-os forgalmi adó* az összes üzleti és ipari bevételeket és egyéb nyereségeket terheli.

A felemlített adókon kívül az adófizetőket a földadó, házadó, I., II., III. oszt. keresetiadó, bányaadó és üzleti adó után különböző községi és törvényhatósági *pótadók* is terhelik. A pótadók nagysága községek, városok és vármegyék szerint változik.

Ideiglenes adómentességek

Az adótörvények leginkább a következő ideiglenes adómentességeket ismerik el:

a) földadó-mentességben részesültek az ujonnan beültetett szőlőterületek, az új erdőültetések 10—20 évre;

b) a házadó mentességben részesültek az ujonnan beépített házak 10—15 évre;

c) a III. osztályú keresetiadó és a részvénytársasági keresetiadó alól mentesek voltak az új hazai ipari vállalatok 10 évre.

Ezek az adómentességek jelenleg még érvényben vannak, amennyiben nem jártak le, de az új adóreform életbeléptetésével, ami valószínűleg 1923. április hó 1-én következik be, az összes régi ideiglenes adómentességi kedvezmények hatályukat veszítik. Az 1921. évtől kezdve a román kormány által engedélyezett ideiglenes adómentességi határidők tekintetében az új adótörvény megfelelően fog rendelkezni.

Az adóbecslő-bizottságok működése

Az 1921. augusztus hó 1-én kelt u. n. *Titulescu*-féle adótörvény úgy rendelkezik, hogy a gazdaságilag művelhető földterületek és az épületek évi haszon- és vagyoni értékét *külön, erre a célra községenként megalakult bizottság fogja megállapítani*, melynek határozata megfelelőbbé tehető a felelőbizottsághoz, amely végérvényesen dönt a becslésekre irányuló felszólamlások felett. A hivatkozott törvény értelmében a becslőbizottságok 1921. év végén megkezdték, sőt több helyen be is fejezték működésüket. Ahol nem fejezték még be munkájukat, további működésüket 1921. február hó 12-ével bizonytalan időre felfüggesztették. Ezzel szemben az 1922. évi május hó 12-én kelt rendelet kimondotta, hogy — az új adóreform elkészültéig — a régi adótörvények, továbbra is érvényben maradnak a IV. oszt.

kereseti és a tőkekamatadó kivételével. Az utóbbiak helyébe 1921. évi április hó 1-től kezdődőleg az u. n. F. és G. céduláris adók léptek életbe.

Elrendelték továbbá, hogy a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok kereseti adóján és a bányaadón kívül, a többi egyenesadók, amelyeket az 1920. évre már kivetettek, változatlanul — újabb megállapítás nélkül — az 1923. évi április hó 1-ig érvényben maradnak. *Uj adókimetést az 1921—22. és 1922—23. költségvetési évekre, vagyis az 1921. április hó 1-től 1923. évi április hó 1-ig tartó időtartamra csak a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok keresetadójára nézve fognak eszközölni.* Ugyanez az eljárás van érvényben az új adózókra, akik valamely adó alá tartoznak, de eddig nem adóztatták meg őket. Az új adókimetést a régi, érvényben levő adótörvények rendelkezései értelmében fogatosítják, de az 1921. évi augusztus 1-én kelt Titulescu-féle adótörvényben foglalt eljárás alkalmazásával. Eszerint 1922. évi május 12-től kezdve az egyenesadók kivetését egyidejűleg fogják eszközölni minden egyes új adóhivatalnál (perceptiánál) az előre meghirdetett határidőkben és pedig az adózók vallomásai alapján. Az adókimetést a pénzügyigazgatóság részéről kiküldött *pénzügyi tisztviselők* fogatosítják, akik — bizottság nélkül — fogják vezetni az adóügyi tárgyalásokat. A tisztviselők jogosultak az érdekelt adózók megidőzésére, az önként megjelent adózók kihallgatására és a szükséges felvilágosítások kérésére.

A tárgyalás leginkább az adóalapul szolgáló jövedelmek és vagyonértékek bevallására irányul, valamint a hibásan kiállított vallomások kiigazítására. A tárgyalások befejezése után a pénzügyi tisztviselők esetről-esetre megállapítják a törvényben előírt adókat és erről azzal értesítik az érdekelt adózókat, hogy az adókimetés ellen 20 napon belül felszólamlással élhetnek az adókimető-bizottsághoz, amely szintén *az új adóhivatal (perceptia) székhelyén alakul meg.*

A földadót és házadót az 1921—22. és 1922—23. évekre éppen ugy állapítják meg, mint a többi adónemeket.

Adófelszólamlások

Az egyes pénzügyi kiküldötteknek adókimetési határozata ellen a kézbesítéstől számított 20 napon belül — bélyegmentesen — beadott felszólamlásokat és a régi adókimetések módosítására irányuló kéréseket az adókimető-bizottság tárgyalja az adóhivatal (perceptia) székhelyén. A bizottság áll: a pénzügyi tisztviselőből, aki mint elnök funkcionál, a törvényhatósági vagy városi kiküldöttből és a legtöbb adófizetők névjegyzékéből kisorsolt adózóból. Az érdekelt adózókat a bizottság elé idézik, ahol előszóval is előadhatják indokaikat. A bizottság határozata a kihirdetéstől számított 15 napon belül a felebbviteli bizottsághoz megfelebbezhető. Ha a fél nem volt jelen a tárgyalás-

nál, a határozat írásban történt közlésének napjától számított 15 napon belül élhet felebbezéssel. A felebbezés bélyegmentesen a pénzügyigazgatóságnál nyújtható be.

Felebbezések

Az adókető-bizottság határozata ellen beadott felebbezéseket a felebbviteli bizottság tárgyalja. E bizottság szintén 3 tagból áll: elnöke a törvényszék elnöke vagy egyik bírása (ahol ítélőábla van, ennek egyik bírása), tagjai a pénzügyigazgató és a legtöbb adófizetők sorából kisorsolt adózó. A bizottság rendszerint a *pénzügyigazgatóság székhelyén alakul*. A tárgyalásokra az érdekelt adózókat megidézük és itt alkalmuk van előszóval előterjesztést tenni. A bizottságnak kihirdetett, illetve közölt határozata ellen panaszjogorvoslattal lehet élni 15 nap alatt a *Curtea de Casație*-hez, de csupán a következő indokok fenforgása esetén: *illetéktelenség, hivatalos hatalommal való visszaélés és törvénysértés*.

A panasz a pénzügyigazgatóságnál nyújtható be. A beadvány, ha az évi adó nem haladja meg a 2000 leit, bélyegmentes, ha ezt az összeget meghaladja, a beadvány *100 lei* kincstári bélyeggel és 25 bani segélybélyeggel látandó el.

Mire jogosultak a helyi hatóságok adóügyekben?

Az adóketési eljárás következtében a régi helyi hatóságoknak az adóügyekben való jogosultsága megszűnt és így megszűnt a községi és városi közegeknek az adóketéseknél való közreműködése is. Ezeknek hatásköre csak arra szorítkozik, hogy a pénzügyi tisztviselők által bekért adatokat szolgáltatassák át és adják meg a szükséges felvilágosításokat. *A helyi hatóságoknak semmiféle befolyása nincs az adóketésre*. Megszűntek továbbá a régi III. osztályu kereseti adó ketető és felszólamlási bizottságok, a jövedelemadó felszólamlási bizottságok, a törvényhatósági közigazgatási bizottság adóügyi bizottságának a működése is, amennyiben mindezeknek a hatáskörét az új törvény a pénzügyi kiküldöttekre, az új adóketető és adófelebbező bizottságokra ruházta át. Az új adórendszernek és a ketetési eljárásnak célja teljesen elkülöníteni az állami pénzügyigazgatást a vármegyei és községi közigazgatástól.

Pénzügyi kihágások

Az adótörvények és szabályok elleni kihágásokat, melyek az államkincstár szándékos megrövidítésére irányulnak, rendszerint bírói uton büntetik, megfelelő pénzbüntetés alkalmazásával. A pénzbírság 1—8-szor annyi, mint az az összeg, melylyel az államkincstárt megkárosították. Kárösszegként bírálják el azt az összeget, melyet a közadók ketetésére a törvény által illetékesnek ismert közegek jogérvényesen megállapítottak.

A gyakorlati életben leginkább a következő kihágások fordulnak elő:

1. *Házbéradót* illetőleg, midőn valaki házbérbérendelésének egy részét elhallgatja.

2. A *III. oszt. keresetadónál*, midőn valaki az *uj* használó foglalkozását, mely III. oszt. keresetadó alá tartozik, annak keletkezésétől számítva 15 nap alatt nem jelenti be a pénzügyigazgatóságnál.

3. Az állandó és változó természetű illetmények után járó 6%-os *F. céduláris* adónál kihágást követ el az, aki nem fizeti ki minden hónapban adóját, amely az *illetmények kifizetését követő hó 10. napjáig beszállítandó* az állampénztárba. Kihágásnak minősítik azt is, ha az adó levonásáról és kifizetéséről szerkesztett illetmény fizetési jegyzékekben kihagyásokat vagy valótlanságokat állapítanak meg, vagy ha az illetmények egy részét eltitkolják.

4. A *kamatok*, osztalékok, jutalékok és egyéb ingó értékek kamatjövedelme után járó 15%, 13% vagy 12%-os *G. céduláris* adónál kihágásnak minősítik az adófizetőnek azt a cselekményét, ha nem szállítja be pontosan adóját az állampénztárba, mely annak esedékességétől, vagyis a kamatjövedelmek, osztalékok, jutalékok és egyéb ingó értékek jövedelmének kifizetési napjától számított *egy hónapon belül* beszállítandó az állampénztárba. Hasonló elbírálás alá esik, ha *eltitkolják az adóköteles jövedelmeket*, az adófizetés alól való kibuvás céljából.

5. *Az 1%-os forgalmi adónál* kihágást követ el az, aki nem fizeti be pontosan ezt az adót, mely minden következő hónapban a pénzügyigazgatóság által megállapított határidőben beszállítandó az állampénztárba. Kihágás az a cselekmény is, ha a fél *uj* üzletét vagy vállalatát nem jelenti be nyilvántartás végett az adóhivatalnál és *ha nem vezeti a különleges lajstromot (Registrul speciala) az előirt módon*, vagy ha az adónak egy részét eltitkolja, ha valótlan adatokat vezet be a különleges lajstromba. Kihágásnak minősítik azt is, ha az adófizető *megtagadja bármely módon a felvilágosítások megadását* az adó beszedését illetőleg, vagy ha megtagadja a pénzügyi tisztviselők által kért üzleti könyvek, okmányok és bizonylatok bemutatását.

A felsorolt kihágásokat a pénzügyminisztérium által kijelölt pénzügyi tisztviselők jegyzőkönyvileg állapítják meg. E jegyzőkönyvnek egy példányát e pénzügyigazgatóság vagy a pénzügyminisztérium által történt jóváhagyás után közlik a kihágás elkövetőjével azzal, hogy a jegyzőkönyvben megállapított adót és bírságot 15 nap alatt fizesse be az állampénztárba.

Az így elmarasztalt adófizetőnek jogában áll a pénzügyigazgatóságnál *a bírságnak méltányosságból való mérséklését*, (a fenforgó körülmények megjelölése mellett) írásban kérni. A kérést a pénzügyminisztérium bírálja el.

Amennyiben az illető nem ismeri el a kihágás elköveté-

sét, jogában áll a vele közölt jegyzőkönyvi határozat ellen, annak kézbesítését számított 15 nap alatt *felszólamlással* élni, amely felszólamlás a pénzügyigazgatóságnál nyújtható be és bélyegmentes. A felszólamlást a pénzügyigazgatóság vádkeresetével együtt átteszik az illetékes törvényszékhez.

Megemlítendő, hogy a felsorolt kihágásokon kívül vannak még *kisebb szabálytalanságok*, u. m. az adóvallomások benyújtásának elmulasztása és mások. Ilyen szabálytalanságnak minősítik a házbéradó-vallomás be nem adását, amely maga után vonja a már megállapított adó 5—30%-ának birsággal történő kirovását. Ezt az összeget az adóval együtt írják elő külön vizsgálat nélkül.

Ha nyilvános számadásra kötelezett vállalat (részvénytársaság) nem adja be az *előírt határidőben keresetadó vallomását*, a hivatalból kivetett adónak 25%-át pótlék címén köteles megfizetni. A jövedelemadó-vallomás benyújtásának elmulasztása esetében az adón felül a kirótt összeg 5—15%-át pótlék címén állapítják meg, a vagyonadó-vallomás elmulasztása pedig 1—10 %-os pótlék megfizetését vonja maga után.

*

A jelenleg érvényben lévő adórendszer, adókivetési eljárás és büntető jövedéki eljárás a tárgyalás alatt levő adóreform életbeléptetésével változásokat szenved. A változásokat a *Consum és a Közgazdaság—Rumänischer Lloyd* részletesen ismertetni fogja.

Illeték-utmutató

Romániában két bélyeg és illetéktarifa van érvényben. A régi királyság díjjegyzéke lényegesen eltér a csatolt területen érvényestől. Erdély és Bánát lakosságát azonban a csatolt területeken kötelező díjtételek érdeklik, miért is a régi királyság illeték-utmutatóját mellőztük és csak a csatolt területen fizetendő bélyeg- és illetékek ismertetését tartjuk szükségesnek. A tarifa teljes szövege a következő:

1. *Nyugták* illetéke tekintet nélkül az értékre 50 bani 100 leienként, vagy töredéke után 1000 leiig; 1000 leien felül minden 1000 lei vagy töredéke után 5 lei (például 125 lei után 1 lei; 890 lei után 4 lei 50 bani, 1120 lei után 10 lei; 2479 lei után 15 lei). (Bélyegtörvény 101 art. b. pontja).

2. *Szállítási és vállalkozási szerződések* még ha az állammal, törvényhatósággal, vagy községgel (várossal) kötötték is azokat, illeték alá esnek, ha azokról okiratot nem is állítottak ki. Az illeték a következő: 1% szerződési illeték, ezenkívül 0,50% nyugtabélyeg illeték. Ez az illeték csak akkor fizetendő, ha a szállítás vagy a vállalkozás folytatólagos. Ellenkező esetben csak 0,50% nyugtai illeték fizetendő. (Például könyvkereskedő szállít állami hivatalnak évente: 70 üveg ténát, tollat, ceruzát stb. évnegyedi részletekben, szóbeli szerződés alapján, az illeték ez esetben: 1% szerződési illeték és 0,50% nyugtaiilleték. Ha a szállítás csak időszakonként történik, akkor csak 0,50% nyugtabélyeg fizetendő. (1918. évi XI. tc. 71. §.)

3. *Számlák* (Díjérték 84. t. B. a. 2) tekintet nélkül az értékre, 10 banis bélyeggel láttandók el. Az állammal, törvényhatósággal, községgel kötött vállalati vagy szállítási szerződéseknel a nyugta helyett *számla* adandó be,

amelyet nyugtának ismernek el, miután a szállítást vagy a vállalkozást az állammal vagy közintézménnyel kötötték meg. Aki a vállalati vagy szállítási összeget az illeték leróvása előtt kifizeti, avagy a kifizetést elrendeli, az abból származó kárért az államkincstárnak kezességgel tartozik. Ha a szerződési és nyugtábélyeg illeték az 50 leit meghaladja, az állami adóhivataloknál a nyugtán vagy számlán való rávezetés után (viza de piață) csak készpénzben fizetendő.

4. *Nyugták* 4 leien felül bélyegkötelesek. (Díjjegyzék 101. t.)

5. Minden kereskedő, vagy iparos *köteles*, ha a magánfél kéri, a számlát kiadni. Minden ilyen számla 10 banis kincstári bélyeggel láttandó el. A számlák és a nyugták — tekintet nélkül az értékre, melyet képviselnek — külön *25 banis segélybélyeggel láttandók el* (timbru de asistență socială).

6. *Váltók után:*

a) 6 hónapi lejáratnál 100 leienként vagy töredéke után 1000 leiig, 20 bani, ezenfelül minden 1000 lei, vagy töredéke után 2 lei fizetendő.

b) 6 hónapnál hosszabb lejáratu váltókat úgy kell felbélyegezni, mint a nyugtákat. 50 bani 100 lei vagy töredéke után 1000 leiig, ezenfelül minden 1000 lei vagy töredéke után 5 lei (101 art. b. pontja 1638—920. sz. Decret Regal).

7. *Ingó dolgok eladása* (viztetherrel) 1% illeték alá esik abban az esetben, ha a jogügyletről okiratot állítottak ki. Ez a törvény a kereskedelmi levélváltások feltételes illetékmentességére vonatkozó törvényes szabályokat nem érinti (1918. XI. tc. 55. §. és 18. §.)

8. *Ingtatlan dolgok eladása* 5% illeték alá esik.

9. *Csereszerződéseknél* az illeték kulcsa 5%. Az illetéket a cserélő felek egyenlő arányban viselik. Az illeték ingatlanoknál egyenlően terheli az elcserélt ingatlanokat, körcserénél minden átruházott dolog teljes értéke után kell az illetéket kiszabni (1918. évi XI. tc. 63. §).

10. *Életjáradéki szerződéseknél*

a) ingatlanok után — — — — 5% az illeték

b) ingók után — — — — 2% az illeték

11. *Társasági szerződések.* Társaságok *alakulásakor* vagy új tag *belépésekor*, ha az ingatlant kezelik betétként, az ingatlan értéke után 5% vagyónátruházási illetéket kell fizetni.

Részvénytársaságok vagy szövetkezetek egyesülése esetén az apotként kezelt ingatlanok értéke után csak 2% vagyónátruházási illeték fizetendő. (1918. évi XI. tc. 65. §).

12. *Részvények:*

a) névre szólók 0.50%

b) bemutatásra szólók 1% illeték alá esnek.

13. *Részvénytársaságok:*

a) névre szóló részvényeknél 0.50%

b) előmutatóra szóló részvényeknél 1% illetékkel terhelik meg.

14. *Életbiztosítások* 1.5% (a biztosított összeg után). (Díjjegyzék 89. t. IV. p.)

15. *Viszontbiztosításoknál* 0.50% (fizetendő a biztosított összeg után).

16. *Szállítási biztosításoknál* 1% (fizetendő a biztosított összeg után).

17. *Állat- és elemi kár elleni biztosításoknál a díjváltók mentesek.* (Díjjegyzék 89. IV. 1883. évi VIII. tc. 4. §.).

18. A *díjváltóknál* és a 14—16. pont alatt felsorolt biztosításoknál 0.50% az illeték kulcsa.

19. *Erdőbérleti szerződések:*

a) kitermelés 1% az összeg után (bér)

b) legelés vagy makkoltatás 0.50% az összeg után (bér). A kiszámitás a díjjegyzék 20. t. szerint történik, vagyis úgy, hogy az évi bér annyiszor veendő, ahány évre a szerződést kötöttek, de legfeljebb hússzor. Ezután az összeg után számítják ki az illetéket.

20. *Haszonkölcsön szerződés* ivenként 1 lei.

21. *Letéti szerződéseknél*, ha letétdíjakat kötöttek ki, az összeg után 0.50% illeték fizetendő, díjkikötés nélkül ivenként 1 lei. (Díjjegyzék 67. t.).

22. *Társasági szerződéseknél* (alakulási vagy felbontási); *a)* ha csak ingót ruháznak be és a tiszta nyereséget jótékonycélokra fordítják, az első ivtől 4 lei; *b)* mint az *a)* pont alatt, de ezenkívül ingatlant is investálnak a társaságba, az ingatlan dolog után 5% az illeték kulcsa, állandó bélyeg pedig 6 lei; *c)* kereskedelmi és magánjogi társaságoknál, ha csak munkával járulnak, 10 lei az első ivtől; *d)* mint fent, de csak ingóvagyonot hoznak be, az érték után 0.50%); *e)* mint fent: ingó és ingatlan hoznak:

1. állandó bélyeg 2 lei
2. ingó után 0.50%
3. ingatlan után 5%

23. *Pénztári jegyek* (bordero) illetve bankoknál stb. úgy az eredeti, mint a másolat, 10 bani ivenként.

24. *Biztosítéki okiratok* illetve (kaucio), 0.50% az összeg után. (Díj-jegyzék 22. t.).

25. *Kölcsönszerződések:*

a) ha névre szól 0.50%; *b)* ha előmutatásra szól 1% az összeg után. (Díj-jegyzék 64. t.).

26. *Váltó-óvások:*

a) közjegyzők óvása 2 lei ivenként, tekintet nélkül az értékre; *b)* bíróságok óvása 200 leiig 4 lei, 200 leien felül 6 lei.

27. *Zálogjogtörlesztés iránti kérvények:*

a) 200 leiig 1 lei; *b)* 1000 leiig 3 lei; *c)* 5000 leiig 5 lei; *d)* 5000 leien felül 25 lei.

28. *Csekk* 4 bani ivenként. (A hitelüzletekkel foglalkozó társaságok mentesek).

29. *Mérlegszámlák*, amelyeket csőd eljárás folyamán a törvényszékhez adnak be, 1 lei ivenként.

30. *Kereskedelmi és ipari üzletek könyvei:*

a) főkönyvek 50 bani ivenként

b) segédkönyvek 10 bani ivenként. A kiszámítást a bélyegtörvény 45. §-a értelmében eszközlik. (Például: A főkönyv egy lapjának a magassága 40 cm., a szélessége 25 cm. A térfogatot úgy számítjuk ki, hogy $40 \times 25 = 1000 \text{ cm}^3$, mely egyenlő egy levélnek a térfogatával, ezt megszorozzuk a könyv leveleinek a számával (vagyis lapjainak felével) és az újabb szorzat fogja mutatni a könyv összes leveleinek térfogatát, amely (most 50 bani illeték alá eső) főkönyveknél 5040-nel osztandó és a hányados mutatja, hogy az 50 banis ivbélyegeket hányszor kell fizetni. Ha az osztásnál maradék mutatkozik, ezután a maradék után is 1 ivre eső bélyeg számítandó.

31. *Váltó-óvások és rendeletre szóló utalványok másolatai:*

a) ha azokat közjegyzők állították ki 1 lei ivenként; *b)* ha azokat járás-bíróóságok állították ki 2 lei ivenként.

32. *Rendeletre szóló kereskedelmi utalványok*

a) ha 6 hónapra szólnak, illetékmentesek; *b)* ha 6 hónapnál hosszabb lejáratuak 0.50% illeték fizetendő.

33. *Áru- és értékpapír előlegkölcsön:*

a) nem kereskedők között létrejött 0.50%; *b)* keresk. társulatok egymásközt vagy köztük és nem kereskedők között: 1. 6 hónapi lejáratl 0.20%; 2. hat hónapon tul 0.50%.

34. *Kereskedelmi zálogkölcsönök:* mint a 33. pont *a)*—*b)* alatt.

35. *Fizetésbeszűntetési nyilatkozat* a törvényszékhez beadott csőd-eljárás esetén, ivenként 2 lei illetékkel terhelendő.

36. *Bérleti szerződések:* 0.50% az összeg után. A kiszámítás úgy történik, mint a 19. pont alatt.

37. *Jelzálogkölcsönök:* 0.50% az érték után.

38. *Megbízási szerződés:* 0.50% az érték után.

39. *Novatio* (ujítás): 0.50% az érték után.

40. *Zálogjog-bejegyzés iránti kérvények:* 200 lejig 1 lei. 1000 lejig 3 lei, 5000 leiig 5 lei, 5000 lejen felül 25 lei.

41. *Mezőgazdasági termékek eladásáról kiállított okirat:* *a)* állandó bélyeg 2 lei, *b)* az összeg után pedig 1% szerzési illeték jár.

42. *Állati termékek eladása* után annyi illeték jár, mint a 41. pont alatt.

43. *Meghatalmazások ivenkint* 1 lei 50 bani.

44. *Testetlen dolgok eladásánál*: a) állandó bélyeg 2 lei és b) érték után 1% szerzési illeték jár.

45. *Nagykorúsitási folyamodványok ivenkint* 1 lei.

46. *Végrendeleti bélyeg* 5 lei.

47. *Az okirati illeték* a halálesetre szóló vagyonátruházási illeték alá tartozó vagyonátruházásokról kiállított okiratok első ivére — ideértve a végrendeletet is — 5 lei, egyéb okiratok első ivére 2 lei. Az okirat többi ivői és példányai 2 lei illeték alá esnek. Az okirati illetéket (a bélyegyet) az okirat szövegének egy-egy sorával át kell írni.

48. *Kezességi okiratok*: a) ha a kötelezettség, amelyért a kezességet vállalják nem becsülhető meg, ivenkint 1 lei, b) ha megbecsülhető: 0,5% az, érték után. (Díjjegyzék 60 t.)

49. *Ajánlatok vagy ígérek valamely szerződés megkötéséhez ivenkint* 1 lei.

50. *Alkuszok kötlevei* darabonkint 10 bani.

51. *Alkuszok naplójának kivonatai ivenkint* 1 lei.

52. *Áru be-, ki- és átviteli engedély* kiadása iránt benyújtott kérvények ivenkint 2 lei.

53. *Folyamodás bányaadományozás, vagy engedélyezésért ivenkint* 3 lei.

54. *Folyamodás külmérték adományozásáért ivenkint* 2 lei.

55. *Közigazgatási ügyekben*, tekintet nélkül az értékre ivenkint 1 lei. Ide tartoznak a következők: a) ügyvédeknek az ügyvédi kamarához benyújtott tagdíj fizetésére halasztást kérő folyamodványai, b) ügyvédjelölteknek az ügyvédi kamarához joggyakorlatról szóló bizonyítvány kiállítása iránt beadott kérvényei, c) bírák és tanítóknek az őket törvényesen megillető tizedéves, illetve ötödéves szolgálati pótléknak kiutalványozása iránti kérvényei; d) az építkezési engedélyek iránt a közigazgatási hatóságokhoz intézett kérvények; e) gondnokság alá helyezési iránti kérvény.

56. *Valamely szabadipar önálló üzésének a hatóságnál való bejelentése*, vonatkozzék az a fő vagy fióktelepre, vagy az iparüzlet és magánüzynökségek gyakorolhatóságához szükséges engedélyek megadására vonatkozó folyamodványok: a) városokban, vagy községekben, melyek népessége 50000 lélekszámát meghalad, az első ivtől 8 lei; b) városokban vagy községekben, melyek: 1., 10000—50000 lakossal bírnak, az első ivtől 6 lei; 2., 5000—10000 lakossal bíró városokban és községekben 4 lei; 3., egyéb helyeken 3 lei. Ha az illető iparüzlettel járó egyenesadók egy évi összegének tíz százaléka a beadvány első ivétől fizetendő állandó bélyegilleték összegét meghaladná, — ez a többlet az illeték kiszabására jogosult hivatal által kiállított fizetési meghagyás alapján készpénzben rovandó le.

57. *Folyamodványok*, illetőleg a helyhatósághoz intézett bejelentések, táncvigalmak, hangversenyek, zene és dalestélyek, tűzijátékok, műlovardai előadások, erőmutatványok, nyilvános helyeken tartott előadások — a színházak kivételével — és bármilyen látványosságok iránt, ha maximum 20 bani beléptidij mellett, vagy kizárólag közjótékonsági célokra egyletek vagy magánosok oly módon rendezik, hogy a bevételekből a társulati tagok vagy rendezők magánhasznára semmit nem fordítanak — az első ivtől 2 lei.

c) Ha az 57. pontban felsorolt vállalatok a rendezők magánhasznára és 20 baninál magasabb belépti díj mellett rendezik az előadást, a következő bélyegilleték fizetendő: a) ha a legmagasabb beléptődíj 20 banit meghalad: de 1 lejnél kevesebb: 3 lei, b) ha 1 lejnél magasabb, de 2 lejnél kevesebb: 6 lei, c) ha 2 lejnél magasabb: de 4 lejnél kevesebb: 12 lei, d) ha 4 lejnél magasabb, de 6 lejnél kevesebb: 18 lei, e) ha 6 lejnél magasabb, de 8 lejnél kevesebb: 24 lei, f) ha 8 lejnél magasabb, de 10 lejnél kevesebb: 30 lei, g) ha 10 leit meghalad 40 lei.

59. *Névváltoztatást kérelmező beadvány ivenkint* 1 lei.

60. Szabadalmak adományozása, elismerése vagy megerősítése iránt benyújtott folyamodványok az első ivtől 6 lei.

61. Honosítást kérő beadványok első iv után 4 lei.

62. Hitbizomány felállítására, kiterjesztése, cserélése, megváltoztatása és megerősítése iránti folyamodványok az első ivtől 2 lei.

63. Panaszok: a legfőbb semmisítőszékhez (Inalta Curte de casație și justiție secția III.) bélyeg, illeték és fogvasztási adó ügyekben (adók kivételével) az első ivtől 25 lei.

64. Panaszok adóügyekben, ha a vitás összeg, amelyért panasszal élnek 2000 lei vagy ezt meghaladja, — a bélyeg 100 lei ivenkint,— ellenben, ha az összeg 2000 leinél kisebb, a panasz illetékmentes.

65. Telekönyvi kiigazítások: a) hivatalból észlelték feltétlenül illetékmentesek, b) ha a felek kéri — az összeg után 1% illetéket rónak ki.

66. Beadványok a törvényszék által vezetett kereskedelmi cégjegyzékbe eszközöndő következő bejegyzések iránt: a) kereskedelmi cégek, vagy már bejegyzett cégek vagy cégbíralók változásának bejegyzése az első ivtől 20 lei, b) társasági szerződésnek, alapszabálynak vagy ezek bármely módosításának bejegyzése az első ivtől 20 lei, c) valamely főtelepes törvényszékének kereskedelmi cégjegyzékében már bejegyzett cégnek egy másik váltótörvényszék-nél való bejegyzése, amely törvényszék területén a főtelep fiókteleppel bir, az első ivtől 20 lei, d) jogosított cégvezetőknek, részvénytársaságoknál és szövetkezeteknél az igazgatósági tagoknak (per procura) bejegyzése, minden jogosított bejegyzésért 10 lei, e) a felszámolók bejegyzése 10 lei, f) kereskedők nejei által házassági szerződések alapján szerzett vagyoni jogok bejegyzése 10 lei.

67. A beadványok bélyegmentesek a következő esetekben: iskola és tandíj elengedéséért, ösztöndíj elnyeréséért, szegénységi bizonyítvány kiadásáért.

68. *Beadványok*, melyeket az illeték megszabása céljából nyújtottak be, vagy amelyek a köz- és községi adók és hasontermészetű közszolgáltatásoknak a törvény által megengedett esetekben eszközöndő leszállítására, törlésére, visszautalására, a fizetési határidő halasztására vagy a biztosított adó és illetéktartozás telekkönyvi kitáblázására vonatkoznak, vagy azok a beadványok, melyeket a megszabott bélyeg- vagy készpénzben fizetendő illetékek helyessége vagy jogossága ellen nyújtanak be, feltétlenül illetékmentesek.

69. Bejegyzés a telekkönyvbe. A bejegyzési illeték a következő:

50 lejjig	2 lei		
50 leitől	100 lejjig	4 lei	
100 „	200 „	5 „	
200 „	300 „	10 „	
300 „	500 „	12 „	
500 „	750 „	18 „	
750 „	1000 „	24 „	
1000 „	1250 „	30 „	
1250 leitől	2500 „	minden 250 lei után	6 lei illeték jár,

ugy hogy 2500 lei után 60 lei az illeték, ezenfelül minden 100 lei után 70 bani. Például 3750 lei után az illeték:

2500 lei után	60 lei
1250 lei után	9 lei 10 bani
összesen	69 lei 10 bani.

(Decret lege 1638—920., 2221—bis. 1920. art. 101. h. betű bélyegtörvény).

70. Bizonyítványok: a) iskolai és tanulmányi bizonyítványok melyeket félév vagy évfolyam végén letett egy vagy több vizsgáról köztanintézetek adnak ki, ivenkint 30 bani, kivéve az érettségi bizonyítványt, amelynek bélyegilletéke 1 lei, b) amelyeket államhatóságok, törvényhatóságok vagy közhivatalok adnak ki, az első ivtől 2 lei. (Törvényhatósági joggal felruházott városok: Cluj, Sibiu, Târgu-Mureș, Oradea-Mare, Timișoara, Arad, Satmar). c) ha törvényhatósági joggal fel nem ruházott városok, községek, intézetek vagy magán-személyek állítják ki, ivenkint 1 leu. d) cselédek, segédek, inasok, napszám-osok részére kiállított bizonyítványok ivenkint 30 bani

71. Egyezmények, hitelezők és adós, vagy harmadik személy között, — ki a hitelezők kielégítését átvállalja, — melyeknél fogva a hitelezők a közadósoknak a tartozások egy részét elengedik és a maradványösszeg kifizetésével megelégednek, a kifizetendő összeg értéke után 0'50%.

72. Engedmények, tartozási követelések és más jogok átadása iránt, 1) visszteher nélküliek, mint az ajándékozások 2) visszteherrel járók:

a) forgatmányok oly váltókon, melyek 20 bani illeték alá esnek (109 lei után 20 bani lásd 6. pontot) illetékmentesek,

b) más váltókon az engedélyezett összeg értéke után 0'50% (lásd 6 pont b).

73. Felszabadító levél, iparosságok részére ivenként 1 leu.

74. Halálzási bizonyítványok, ivenként 1 leu.

75. Halasztási kérvények a közadók lerovásánál ivenként 1 leu.

76. Házalási kérvények 1 ivtól 2 lei.

77. Házassági szerződések (a vagyonra nézve) a) ingó dolog után 0.50%; b) ingatlanlál olyan az elbírálás, mint az ajándékozásnál.

78. Házasságkötéshez adott gyámhatósági jóváhagyások bélyegmentesek.

79. Hullák-szállítására kiadott hatósági engedélyek illetékmentesek.

80. Kedvezményt kérő folyamodványok ivenként 1 leu.

81. Kegyadományok, ha nem tekinthetők alamizsnának, ivenként 1 leu.

82. Kivonatok a telekkönyvi hatóságok vagy bányabíróságok által vezetett telekkönyvből, ivenként 2 lei.

83. Értékpapír forgalmiadó: (1900. évi XI. tc.) a) állami és egyéb közkölcsönök kötvényei, záloglevelek és egyéb kötvények, részvények, részvényjegyek, élvezeti és nyereséjegyek, osztalékszervények, értékpapír forgalmiadó alá esnek; b) 100 leien alóli összegek mentesek; c) 1000 lejig vagy töredéke után 10 bani (alapul véve a reális értéket) illeték alá esnek.

84. Leltárak (bíróháson kivüliek), ivenként 1 leu.

85. Lemondási kérvények ivenként 1 leu.

86. Marhalevelek: a) juh, kecske, sertés, bárány, malac, darabonként 50 bani; b) tulok, csikó, öszvér, szamár és két éven aluli szarvasmarha és ló, darabonként 1 leu; c) szarvasmarha és ló két éven felül, darabonként 2 lei.

87. Örökbefogadási (adoptio) okirat, ivenként 1 leu.

88. Ingatlan vagyónátruházási illeték bírói ítélet után, az illeték kulcsa 5%.

89. Közszerzeményi igény kielégítése. Ha az egyik tulajdonos házastárs közszerzeményi igényének kielégítésére ingatlant kap, tulajdonjogának ezen a címen való bekebelezése után 2%-ot tartozik fizetni. (1918. évi XI. tc. 73. §.)

90. Szerencsekötések: a) fogadás után 0'50%, b) sorsjátékok (a sorsjegy-kölcsönöket is ideértve) után 0'50%, amelyhez külön jár az 1879. évi XLIX. t.-c.-ben megállapított díj. Ezzel együtt, kisorsolásoknál 20%-ra emelkedik az illeték.

91. Gözhajózási, vaspályavállalatok, autóbusz és autójáratok (a rendes menetdíj szerint működnek) 2½%-ot fizetnek. (Díjjegyzék 89 t. 6—7 pont).

92. Nyilvános számadásrakötelezett vállalatok, társaságok, nyilvános intézetek és egyesületek kötelesek a szolgálatban álló hivatalnokoknak és szolgálóknak az ország területén kifizetett illetményekből — akár állítottak ki ezekről nyugtákat, akár nem — bélyegi illetéket lefizetni 0'50%-ban és minden év lejáratával 14 nap alatt egyéni kimutatás alapján az adóhivatalba beszállítani.

93. Törlési engedélyek: a) a jogosított fél részéről, ha a nyugtát és általában a visszteherrel járó ügylet iránti okiratot, amely a kötelezettséget megszünteti, nem mellékelik, sőt az engedély a jogról való ingyenlemondást világosan tartalmazza, vagy a körülmények ezen ingyenlemondást megállapítják: akkor maga a törlési okirat ivenként 1 lejies bélyegilleték alá esik és a jog értékétől, mely a lemondás tárgya, az ajándékozási illeték fizetendő. Ha pedig e vélelemnek nincs alapja, akkor az engedély a nyugtát is képviseli, melyért az összeg arányban 0'50% illeték jár. (Díjjegyzék 92 t.).

94. Utazási okmány: a) cselédek, segédek, inasok, napszámosok, munkások és általában oly személyek számára, akik a szokásos napszámot (napi 40 lei) meg nem haladó keresetből élnek, ideszámítva a vándorkönyvet is, — minden kiadványért 30 bani; b) egyéb személyek számára 2 lei.

A VÁM

A BEHOZATALI VÁM.
AZ ÁLTALÁNOS VÁMTARIFÁBAN
MEGJELÖLT TILOS ÁRUK.
A BEHOZHATÓ ÁRUK.
LUXUS-VÁM.
FOGYASZTÁSI ADÓK ÉS KÖZSÉGI
ILLETÉKEK.
A VÁMDIJAK KISZÁMITÁSA.
TRANZITÁLÁS, CSEMPÉSZÉS.
EXPORTVÁM.
MI A KERESKEDŐ TEENDŐJE?
VÁMIRODÁK.
ÁRUBIZTOSÍTÁS.

ARADI ELSŐ
TAKARÉK-
PÉNZTÁR

FOGLALKOZIK A
BANKÜZLET
MINDEN ÁGÁVAL

ALAPITVA 1840
SÜRGÖNYCIM: PRIMUS

A vám

A vám közvetett adó, melynek fizetése valamely árunak az ország határán — illetve az ettől ritkán eltérő vámvonalon — való keresztülvitele esetén kötelező.

Vámáru mindennemű ingó, tekintet nélkül, hogy alkalmas-e a kereskedelemre vagy nem, új vagy ócska.

Megkülönböztetünk *beviteli, kiviteli és átviteli vámot*. Az *átviteli vámnak* ma már nincs jelentősége, csak a *behozatali és kiviteli vámok birnak fontossággal*. Régebben a behozatali és kiviteli vámokat csak fiskális szempontból tartották fenn, ma a kereskedelmi politika leghathatósabb eszközei, de az állam bevételeinek fokozására is kihasználják s éppen ezért a vámok részben *közgazdasági (védő), részben finánciális (pénzügyi) vámok*.

Pénzügyi vámmal csak az olyan árukat ésszerű megterhelni, amelyek tömegfogyasztás tárgyai és az országban nem termeltek. Ilyen áruk főleg a gyarmatárúk, mint például a tea, kávé, kakaó, fűszerek. Az államháztartás szempontjából a pénzügyi vám, ésszerű ugyan, de annál igazságtalanabb. A munkást épen olyan mértékben terheli, mint a tőkést. Az államok azonban jelenleg még nem mondhatnak le erről a vámról, mert kis aparátussal igen nagy bevételt biztosít. Romániában csak az import-vámból mintegy 1.600.000.000 lei folyik be évenként, míg az egyenes adókból csak körülbelül 800.000.000 lei.

A *védővám* teljesen közgazdasági jellegű, mert főcélja elsősorban az, hogy a belföldi termelést a külföld versenyével szemben megvédje és számára a hazai piacot biztosítsa.

A behozatali vám

Az elvámolás módozatait törvény szabályozza, melynek szorosan összefüggő része a *behozatali vámtarifája*. A törvény tulajdonképpen, két részből áll: *általános vámtörvény és vámtarifája*.

A jelenleg érvényben levő vámtörvényt 1916.-ban alkották. Az eredeti törvény szövegét azóta igen sokszor módosították. Magyar nyelven a vámtörvény a teljes módosítással még nem jelent meg.

A jelenleg érvényben levő vámtarifáról szóló törvényt 1921. június hó 28-án alkották és a Monitorul Oficial 1921. június hó 30-iki 68. számában jelent meg.

Miután a vámtarifája magyar fordítását az érdeklődők megszereshetik, nem közöljük a vámtarifája teljes szövegét, hanem csak a tarifától való eltéréseket ismertetjük.

A vámtarifája életbeléptetése után eszközölt módosításokon

kivül közöljük azokat a behozatali díjakat is, amelyek a kereskedők figyelmét igen gyakran elkerülik. *Ezek a fogyasztási adók és községi illetékek*, amelyeket csak egyes cikkek után szednek.

A minisztertanács a képviselőház által 1920. augusztus 27-én megszavazott 4061 számú törvény alapján (megjelent a Monitorul Oficial 1920. október 8-iki 149. számában) a kiviteli és behozatali vámokat saját hatáskörében megváltoztathatja.

Az általános vámtarifa díjtételeit úgy állapították meg, mintha minden a tarifában feltüntetett áru behozatala szabad volna. Pedig igen sok áru van, amelynek behozatala tilos és a vámtarifa a behozatali díjat mégis feltünteti, bár 1921. június 30-án, — midőn a jelenlegi új vámtarifa életbelépett — ezeknek az áruknak a behozatala tilos volt. Ezeknek az áruknak a díjtétele azért szerepel a vámtarifában, hogy ha később, a viszonyok változásával egyes áruk behozatalát engedélyeznék, ne kényszerüljenek a vámtarifát állandóan módosítani, hanem a már megállapított vámtarifát alkalmazhassák. Szükségesnek tartjuk ezt hangsúlyozni, mert már *igen sok kereskedőt megtevésztett az a körülmény, hogy bizonyos áru díjtételét az új tarifa fixírozta* és így azt hitték, *hogy az áru behozatala tényleg szabad is*. Röviden a következőképen határozhatjuk meg a behozatali regimet:

Minden árut szabad behozni, azok kivételével: 1. amelyek monopolcikkek; 2. amelyeket az általános vámtarifa — az állam biztonsága szempontjából — tilosnak jelöl meg; 3. amelyek behozatalát a fennálló törvényes rendelkezések tilosnak deklarálják és végül 4. amelyek valutajavítás céljából nem hozhatók be.

Az általános vámtarifában megjelölt tilos áruk:

Vámítétel

Áru megnevezése

435 Szivarkapapiros és szivarka hüvelyek. (A monopoltörvény értelmében a fehér szivarkapapirhoz hasonló selyem és egyéb papiros behozatala is tilos.)

444 Szentképek és általában vallásos ábrázolások, metszetek, litográfiák, olajnyomatok és mindennemű nyomtatvány műérték nélkül, egyszerűek vagy többszínűek, papíron, vásznon vagy más anyagon, *melyek idegen történelem személyeit és tárgyait ábrázolják.*

Jegyzet. Szentképek és vallásos ábrázolások román nyelvű feliratokkal, melyeket külföldön román kolostorban vagy egyházi intézetekben készítettek, fán vagy vásznon, miniszteri engedély alapján behozhatók. Az elvámolás azon anyag minősége szerint történik, amelyre a képek rádolgoztattak.

447 Mindennemű játékkártya.

448 Sorsjegyek, lottószelvények és minden más államilag el

- nem ismert és tőzsdeileg nem jegyzett idegen érték-papír.
- 482 Kő- és tengeri só. (Az ugynevezett luxus-só behozatala is tilos.)
- 655a Ágyuk, hadifegyverek, valamint ezek kiegészítő- és alkatrészei.
- 726 Pénzek bármely fém-ből, melyeknek Romániában nincs törvényes árfolyamuk.
- 727 Rézpénzek, melyekben Romániában nincs törvényes árfolyamuk, átlukasztva nyakdisznek.
- 728 Ugyanezek ezüstözve vagy aranyozva.
- 729 Ezüstpénzek, melyeknek Romániában nincsen törvényes árfolyamuk, átlukasztva nyakdisznek.
- 730 Ugyanezek aranyozva.
- 731 Az aranypénzek, melyeknek Romániában nincsen törvényes árfolyamuk, átlukasztva nyakdisznek.
- 732 Uj vagy régi pénzek utánzatai, melyeknek valamely államban törvényes árfolyamuk van, vagy valamikor volt.
Jegyzet. Gyűjtemények számára való régi érmek és pénzek vámmentesek.
- 849 Mindennemű gyufa és foszforos szalag gyufatartókhoz.
- 850 Lőpor, dinamit, lőgyapot és minden más robbantó-anyag.
- 853 Hadászati lőanyagok: ugymint fegyvergolyók, bombák, ágyugolyók, gránátok, srappellek és mások.

Külön törvényes intézkedéssel a behozataltól eltiltott áruk:

1. Monogramos, cimeres és domborműves papír, aranyozva, ezüstözve vagy bronzozva, luxus kartondobozok.
2. Harmonium, orchestron, orgona, klarinét és bármely más billentyűs hangszer, valamint hasonló hangszerek részei.
3. Zenélődobozok óraszerkezettel, gramfonok stb.
4. Közönséges szörmék, szarvas, zerge, kutya, juh, bárány, kecske, gödölye, macska, háziállatok, nyul- és házinyul minden fajtájú szörméje, oposum és pézsmá, cserezett vagy cse-rezettlen.
5. Luxus- és vadász kutyák.
6. Kanári, páva, papagály, galamb, fácán és más luxus madarak.
7. Alakok és maszkok viaszból.
8. Diszfák és cserjék diszítési célokra.
9. Mellszobrok és szobrok márványból, alabástrom tárgyak, kigyókő, márvány csecsebecsék diszítésre. Butordiszítési tárgyak, mint: asztalok, tintatartók, gyertyatartók, papirnyomók, serlegek, szobrocskák, érmek, keretek stb. a fenti anyagokból vagy agátból, anixből, malachitból, hegyikristályból, gránátból, jászpiszból, turmalinból vagy más diszkóból készítve, vagy kombinálva ezüsttel vagy arannyal.

10. Kidolgozott gyöngy és bármely más drágakő, nyersen kidolgozva vagy kidolgozatlanul, valamint ezeknek a drágaköveknek az utáinzatai.

11. Tajtkő-tárgyak vagy utáinzatai.

12. Gyöngyök és flitterek rézből, ezüstözve vagy aranyozva, ezüstműből aranyozva és aranyból.

13. Lábbeli finom bőrből (zerge, antilop, lakk) vagy selyemből, bőrrrel kombinálva.

14. Puderpamacsok közönséges anyagokkal kombinálva.

15. Nyakkendők tiszta selyemből.

16. Nadrágtartók, harisnyakötők, övek, tiszta selyemből, csipkével himezve.

17. Nadrágtartók, harisnyakötők, övek selyemből vagy selyemszallaggal, himzéssel és gépcsipkével diszítve.

18. Fűzők selyemből vagy ha más szövettől készülnek, de himzés vagy csipke disziti.

19. Almamust, méhser és más erjesztett italok.

20. Vad, szárnyas és más pástétomok.

21. Szőnyegek, török, perzsa, indián vagy más keleti vidékekről, m²-ként 3 kg-on felül.

22. Puderpamacsok finom anyagokkal kapcsolatban.

23. Legyezők tollból, csipkéből, himzésből, selyemből vagy bármely más anyagból, ha gyöngyházzal, elefántcsonttal, teknősbéka teknővel vagy más finom anyaggal vannak kapcsolatban.

24. Tiszta selyem konfekciók.

25. Bármily ruha vagy konfekció selyemből, gyapjuból vagy gyapotból, ha szőrme, toll, kézi csipke vagy kézi himzés disziti azokat, továbbá konfekciók kenderből hasonlóképp diszítve.

26. Fekete ikra frissen, szürve vagy sajtolva.

27. Indiai u. n. törökös sálak.

28. Szeszfélék gabonából, répából és melaszból párolva tekintet nélkül arra, hogy cukorral és fűszerrel vegyítették-e, vagy nem.

29. Szeszesitalok gyümölcsből, gyökérből vagy növényből valamint konyak, armagnac, rum, szilvapálinka, természetes gyümölcs-pálinkák és cukorpálinkák (tafia).

30. Borok, must és mindenféle szőlőlé.

31. Általában mindenféle parfüm, kivéve a szagosítatlan kölni vizet, a szájvizet és hajvizet.

32. Pezsgő.

33. Habzó bor.

34. Női kalapok selyemből.

35. Kalapok tollal és virággal.

36. Kalapok selyemcsipkével.

37. Disztollak.

38. Török, perzsa, indiai vagy más keleti gyapju szőnyegek, ha m²-ként 3 kg. vagy annál kevesebb súlyuk.

A behozható áruk

A behozható árukat három kategóriába osztjuk:

I. kategóriába tartoznak azok az áruk, amelyek után az általános vámtarifában feltüntetett rendes vámmilletékeken felül u. n. *luxusvámot* fizetnek.

II. kategóriába azok az áruk tartoznak, amelyek után a vámtarifában feltüntetett vámtételt fizetik, de *aranyban*, vagy az *arany árfolyamának megfelelő papir leiben*. A rendelet kiadása alkalmával az arányt a papir leu husszorosában állapították meg, mely abban az időben az árfolyamnak tényleg megfelelt. Azóta nem fixirozták az arányt, úgy hogy ma is — bár az arany drágább — csak a husszorosát kell fizetni.

III. kategóriába tartoznak azok az áruk, amelyeket a fenti kategóriák nem sorolnak fel. Ezek után csak a rendes, a vám-tarifában feltüntetett díjakat kell fizetni.

Az I. kategóriába tartozó áruk jegyzéke:

Luxus-vám

	vámmilleték	luxusilleték
1. Állati szorból való tárgyak, fényezett vagy faragott finom fába, csontba, szaruba, rézbe, aluminiumba kötve 126 vámtétel	a) 2500 lei mm b) 1 kg 35 „ 1 kg c) „ 60 „ „	2500 lei mm 35 „ 60 „
2. Parketta bármilyen alakban 286—290 vt.	500 „ mm	1000 „ mm
3. Gombok, fésűk bármily fémből, ezüstözve vagy aranyozva 719 vt.	30 „ 1 kg	30 „ 1 kg
4. Meg nem nevezett cikkek és tárgyak réz- és rézöntvény drótból, ha ezüstözöttek vagy aranyozottak 694 vt.	1200 „ mm	1200 „ mm
5. Keztyűk cérnából, kenderből, lenből és bármilyen más növényi szövetekből, kézimunkával diszitve, kézzel himezve vagy csipkézve 380 vt.	80 „ 1 kg	80 „ 1 kg
6. Ruha gyapjuszövetből vagy gyapotból selyemmel bélelve, valamint más konfekciók hasonlóan bélelve 385 vt.	alapanyagok szerint	egyenlő a vámtétellel
7. Kalapok, sapkák, süvegek, báretták és bármely más fővegek, selyemből, plüsből vagy selyembársonyból konfekcionálva 387 vt.	200 lei 1 kg	400lei 1 kg
8. Ernyő selyemből vagy más anyagból ha diszitett, himezve van csipkével vagy finom fogantyus 403 vt.	50 „ drb	200 „ drb
9. Paszománt és zsinóráruk selyemből 166 vt.	400 „ 1 kg	400 „ 1 kg
10. Apró asztalosárúk, dobozok, kazetták, papírvágó kések, tintatartók és mások kombinálva finom anyagokkal és nemes íemekkel, valamint keretek, keretlécek kombinálva ugyanolyan anyagokkal vagy fémekkel 294 vt.	2000 „ mm	4000 „ mm
11. Képes levelezőlapok 431 vt.	2000 „ „	2000 „ „
12. a) Csokoládé bármily alakban, por-		

ban vagy táblákban 256 vt., b) Marmelad, a)	2500	„	„	2500	„	„
szilvaiz 263 vt. b)	600	„	„	600	„	„
13. Sör 226—227 vt. a)	150	„	„	150	„	„
b)	250	„	„	250	„	„
14. Csillárok, kandelláberek, gyertya- tartók és függőlámpák vasból művészi- leg kidolgozva, nikkelezve, ezüstözve vagy aranyozva 639—640 vt.	1000	„	„	2000	„	„
15. Apró cinktárgyak irodai és asztali használatra, alakok, nippek, valamint más cinktárgyak is, ha ezüstözve vagy aranyozva vannak 667 vt.	40	„	1 kg	80	„	„
16. Lámpaernyők, csokortartók, virágok és más díszítési célokat szolgáló munkák, papírból luxus levélpapír borítékok, fénykép albumok 431 vt.	2000	„	mm	4000	„	mm
a)	50	„	1 kg	50	„	1 kg:
b)	100	„	„	100	„	„
17. Csipke bármely növényi anyagból, b) egymással kapcsolatban is, kézzel készítve a) és kézzel hímézve bármilyen anyagból, b) konfekcionálás céljaira 381. Rp. 958—959 c) és 382 vt. d)	100	„	„	100	„	„
e)	80	„	„	80	„	„
	150	„	„	150	„	„
	300	„	„	300	„	„
	500	„	„	500	„	„
18. Mustár elkészítve és mindenféle ételmártás	700	„	mm	140	„	„
19. Művirágok vagy virágrészek pap- pírból, porcellánból, üvegből, celuloidból, gutapersából viaszból, vagy más pépből és általában minden luxus anyagból női ka- lapok díszítésére 394 vt.	20	„	1 kg	20	„	„
20. Művészi üveg- és luxustárgyak üvegből u. m. csillárok, kandelláberek, ko- szorukaros gyertyatartók, tükör és képke- retetek, mozaikok, csecsebecsék, üvegyön- gyök, karperecek, nyakláncok 547 vt.	1500	„	mm	3000	„	„
21. Ónárúk és tárgyak ólom-, cink-, antimonium-, vegyületekkel is, nikkelezve, ezüstözve vagy aranyozva, valamint általá- ban asztali alakok, (figurák) nippek és má- sok 671. vt.	2000	„	mm	1000	„	mm
22. Tárgyak és cikkek alumíniumból és vegyületekből kombinálva selyemmel, elefántcsonttal, gyöngyházzal, teknősbéka kagylóval, ezüsttel, arannyal 657 vt.	30	lei	1 kg	30	lei	1 kg
23. Műtárgyak irodák részére, aszta- lokra, alakok csecsebecsék és más tár- gyak nikkeltől ezüstözve vagy aranyozva vagy kombinálva arannyal vagy ezüsttel 681 vt.	35	„	1 kg	70	„	1 kg
24. Művészi mell és egész szobrok fi- nom anyagokkal kombinálva, bármely más rézlemezről vagy rézöntvényből készült tárgy ezüstözve vagy aranyozva 689, 695 és 696 vt.	1200	„	mm	1200	„	mm
25. Bőrtárgyak kombinálva nemes fém- mel vagy finom anyagokkal 74 vt.	60	„	1 kg	180	„	1 kg
26. Kátrányolt vászomból való tárgyak kombinálva szatyán bőrrel, gyöngyházzal, elefántcsonttal, teknősbéka teknővel vagy más finom anyagokkal 415 vt.	30	„	„	90	„	„

27. Karperecek, nyakláncok, nyaké-
kek gyöngyök fayencéből, porcellánból
521 vt.

900 „ mm	900 „ mm
a) 200 „ mm	400 „ mm
b) 200 „ mm	400 „ mm
c) 600 „ mm	1200 „ mm
200 „ mm	400 „ mm
100 „ mm	200 „ mm
200 „ mm l	400 „ mm

28. Mindennemű friss gyümölcs, kivéve
a citromot, narancsot és gyógyászati célt
szolgálókat 234—236 vt.

29. Édességek, gyümölcsök és gyöke-
rek, mézben, cukorban vagy cukrozott al-
koholban kandírozva, szörpök, kompotok,
gyümölcs tészta, rahat, bármilyen cukor-
kák, gelet 260 vt.

vámilleték kétszerese

30. Disztollak bármilyen madárról,
valamint madárbőrök, madarak tömve, di-
szítési célokra, tollak ruhadiszítésre 148 vt.

700 lei	1 kg	2100	lei kg;
500 „	mm	1000	„ mm
600 „	„	1200	„ „
900 „	„	1800	„ „
2500 „	„	5080	„ „

31. Általában bárminő játékszer tekin-
tetnélkül az anyagra, amelyből készült 769—
772 vt.

A Consum és Közgazdaság-Rumänischer Cloud Románia gazdasági életének leghívatottabb krónikása

VIDERKER ŞI COMP.

TELEFON: 840

**TŪZIFA, SZÉN ÉS ÉPÍTKEZÉSIANYAGOK
NAGYKERESKEDESE**

Timișoara - Fabrică

**Távíratcím:
MATERIAL**

**Splaiul Penes Curcanul
(volt Klapkasor) 8. sz.**

Fabrică de var din Baile Herculane Soc. Anon.

**Baile Herculane. Termel: I-a minőségű
fehér égetett meszet**

TELEFON: 15

**Fabrică de covoare și țesături pentru decorații
Timișoara, II., Splaiul Penes Curcanul (Klapkasor) 8**

**Távíratcím:
MATERIAL**

**Gyárt: Smyrna, perzsa,
és gépfutó-szőnyegét és
szővött díszterményeket**

**Telefon:
8 4 0**

II. kategóriába tartozó áruk jegyzéke:

1. Tiszta selyemszövetek, festve vagy festetlenül, bársonyszerű selyemszövetek nyirva vagy nyiratlanul, valamint a vékony és ritkás selyemszövetek is, a malmok részére szükséges selyemszíták kivételével 159—161 vámtétel.

2. Kötött selyemárúk, bárminő szallagok legyenek azok selyemből, tüllből, gazeból vagy bársonyból 164—165 vámtétel.

3. Finom toalett szappanok, parfümözve vagy nem, formázva, pépben, porban vagy folyékonyan 144 vt.

4. Gallér, kezelő, ingmell kézi himzéssel vagy legkevesebb 40% selyemből vagy más növényi anyagokból konfekcionálva 390 vt.

5. Takarók, drapériák, fejkendők, függönyök, fehérneműek asztalra ágyra, toalett selyemből konfekcionálva bársonyok, plüszök vagy bármely más anyagok ha himezve, diszitve vagy csipkézve vannak 405 vt.

5. Nyakkendők vagy más nyakdiszek nők részére selyemből vagy himezéssel diszitve 393 vt.

7. Gallérok, kezelők, ingmellek kézi himzéssel vagy tiszta selyemből 390 vt.

8. Szőrmék, közepes értékűek: fehér róka (vagy fehérre, szürkére festve), lutrut utánzó drága vidrabőr, drága asztrakán, hód, nutria, szkunksz, majom, orosz görény, virginiai görény, fehér medve, vakond, párdúc, oroszlán, tigris, antilop, róka 83 vt.

9. Ezüstáru és meg nem nevezett ezüsttárgyak, meg nem nevezett aranyárúk, diszitési célokra 698—699 vt.

10. Csipkék selyemből 167. vt.

11. Osztriga ex 41 vt.

12. Luxus szőrmék: asztrakán, széles farku (Breitschwanz), kék és fekete róka, lutru, nyest, hölgy-menyét, csincсила, kamcsatka, coboly, orosz és kanadai ezüst róka, fekete róka festetlen 84 vt.

13. Gyűrűk és függők fémből ezüstözve vagy aranyozva, ékszerek fémből ezüstözve vagy aranyozva 720 vt.

14. Ékszerek fémből ezüstözve vagy arannyal lemezelve és kombinálva vagy drágakő utánzattal 721 vt.

15. Elefántcsont, teknősbéka teknő és más kagylóanyagból készült tárgyak kidolgozva vagy kidolgozatlanul 157—8 vt.

16. Ezüst és arany ékszerek drágakővel vagy anélkül, továbbá platina ékszerek, gyöngy nyakláncok 722—724 vt.

17. Harisnyák és keztyűk selyemből 164 vt.

18. Paszomántárúk selyemből 165—166 vt.

*A Consum magyar-német nyelvű kiadása a
Közgazdaság-Rumänischer Lloyd*

Fogyasztási adó és községi illetékek:

Az általános vámilletéken kívül az alább felsorolt tarifaszamu áruk után még külön — a tarifaszámok után feltüntetett — fogyasztási adót és községi illetéket kell fizetni.

Vámtétel		Fogyasztási adó és községi illeték			Vámtétel		Fogyasztási adó és községi illeték						
ex	37	100 kg.-ként	Lei	50	229	1 kg.-ként	„	6					
	38	„	„	50	230	literenként	„	3					
ex	38	„	„	50	231	„	„	20					
	39	„	„	50									
ex	39	„	„	50		és literfokonként		0.80					
	40 a)	„	„	50	233	100 kg.-ként	Lei	200					
	b)	„	„	50	235	„	„	25					
ex	40	„	„	50	236	„	„	100					
	41	„	„	250	238	„	„	100					
ex	41	„	„	50	230	„	„	100					
ex	41	„	„	50	240	„	„	25					
	42	„	„	50	241	„	„	100					
ex	42	„	„	50	244	„	„	100					
	43	„	„	50	245	„	„	100					
	44	„	„	250	246	247	248	249	250	252	100kg.-ként	„	100
ex	44	„	„	250	253	„	„	„	40				
	45	„	„	50	254	„	„	„	100				
	46	„	„	250	256	„	„	„	100				
	48	„	„	25	257	„	„	„	200				
	53	„	„	25	258	„	„	„	200				
	145	„	„	60	259	„	„	„	200				
	146	„	„	75	260	„	„	„	250				
	178	„	„	20	263	„	„	„	250				
	184	„	„	25	480a)	„	„	„	35				
	186	„	„	50	b)	„	„	„	36				
	189	„	„	250	565	„	„	„	10				
	190	„	„	250	566	„	„	„	35				
	191	„	„	25	567	„	„	„	95				
ex	191	„	„	25	569	„	„	„	60				
	207	„	„	250	571	„	„	„	60				
	221 a)	„	„	100	572	„	„	„	60				
	b)	„	„	100	573	„	„	„	60				
	222	„	„	100	782	literenként	„	3					
	223	„	„	100									
	224	liter- és fokonként	„	2.50	783	100 kg.-ként	„	500					
	225	100 kg.-ként	„	2000	784	„	„	100					
ex	225	„	„	2000	804	„	„	2000					
	226	literenként	„	10	813	„	„	20					
	227	„	„	10	825	„	„	200					
228	a)	literenként	„	10	827a)	„	„	30					
	b)	„	„	10	b)	„	„	20					

Minden behozott áru után az összes vámilletékeken felül a számla szerinti érték 2%-át kell fizetni.

A vámdíjak kiszámítása

A vámügyekben járatlan kereskedők és importőrök a sokféle rendelkezésen nehezen tudnak eligazodni. A könnyebb érthetőség céljából néhány példát sorolunk fel és bemutatjuk, hogyan kell valamely áru vámdíját kiszámítani. Tudni akarjuk például a *cukor* vámdíját. A kiszámításhoz elsősorban vámtarifa van szükség. Megnézzük, hogy a cukor előfordul-e az általános vámtarifában megjelölt *tilos áruk között*. Látjuk, hogy nem. A vámtarifa 258. szám alatt sorolja fel a cukrot, amelynek általános vámtétele 100 kg.-ként 300 lei. Végül megnézzük, hogy a 258. számú vámtétel (tarifatétel) előfordul-e a III. számú jegyzékben (lásd 61 számú oldalt). A 258. számú tétel a jegyzékben előfordul és pedig 100 kg.-ként 200 lejjel, ami azt jelenti, hogy a cukor után 100 kg.-ként 200 lei fogyasztási illetéket is kell fizetni. Minthogy minden behozott áru után 2% számla szerinti értékvámot kell fizetni, kiszámítjuk a cukor külföldi árának 2%-át és hozzáadjuk a vámillétéket. A számítások alapján a cukor vámdíja a következő:

Általános vámtétel	100 kg.-ként	300 lei
Fogyasztási illeték	100 „	200 „
2% értékvám	100 „ kb.	30 „
Összesen		530 lei.

A külföldről importált cukor 100 kg.-ja után tehát 530 lei vámot kell fizetni.

Második példa. A pezsgő. Ha a tilos behozatali listát megnézzük, azt tapasztaljuk, hogy a pezsgő a tilos áruk között szerepel. A jegyzékek vizsgálata tovább már nem szükséges, mert a tilos listán szereplő árukat semmilyen körülmények közt nem lehet behozni.

Harmadik példa. Képes levelezőlapok. E cikk az általános vámtarifában a 431. szám alatt szerepel, vámja 100 kg.-ként 2000 lei. A tilos lista nem sorolja fel, behozatala tehát szabad, de a luxusilletékek (*nem az aranyvámok*) listáján szerepel és pedig 100 kg.-ként 2000 lejjel. Megnézzük még, hogy a 431. számú vámtétel nem szerepel-e a fogyasztási illeték és községi adóval terhelt tarifatételek alatt. Látjuk, hogy a 431. tarifa tétel a listában nem szerepel. Végül a 2%-os értékvámot számítjuk ki. A képes levelezőlap vámdíja tehát a következő:

Általános vámtétel 100 kg.-ként	2000 lei
Luxus-vám	2000 „
Községi adó és fogyasztási illeték:	—
2%-os értékvám 100 kg.-ként mondjuk	300 „

Összesen: 4300 lei

lesz tehát a külföldről importált képes levelezőlap vámdíja. Lássunk negyedik példát is. Mennyi a *tarkára szőtt tiszta selyemszövet* vámdíja? Ez a cikk a tiltott áruk között nem szere-

pel, behozatala tehát szabad. Kikeressük a tarkán szőtt selyemre vonatkozó vámtarifa-számot. A vámtarifa száma 160. Községi adót és fogyasztási illetéket az áru után nem kell fizetni, de a szövetet az aranyvamos luxusárak között felsorolják, ami azt jelenti, hogy a cikk után az általános vámtarifában feltüntetett vámdíjnak ezidőszerint a husszorosát kell fizetni. A 160. számú tarifafétel 1 kg. után 180 leit állapít meg. Ennek a husszorosa 3600 lei. Az összeghez hozzáadandó még az áru értékének 2%-a és akkor megkapjuk azt a vámdíjat, amelyet 1 kg. tarkán szőtt selyem után kell fizetni.

Az áru behozatali vámdíjainak kiszámítása az itt közölt táblázatok nélkül lehetetlen. Aki nem akarja magát meglepetéseknek kiténi, mielőtt árubevásárlásra indul, feltétlenül kérjen felvilágosítást, hogy a közölt táblázatok érvényben vannak-e még. Különösen a behozatali tilos lista bir nagy fontossággal.

Az áruk tranzitálása és a csempészés

A pénzügyminisztérium fővámigazgatósága 1922. október 24-én 162.226 sz. alatt a következő körlevelet intézte az összes vámhivatalokhoz:

„Megállapítást nyert, hogy egyes kereskedők, bár jól tudják, hogy a tilos árukra többé nem adnak ki behozatali engedélyt, a belső vámoknál mégis ilyen áruk tranzitálását kérik, azzal a céllal, hogy a szállítás folyama alatt megkíséreljék az áruk elvitelét vagy behelyettesítését és minden eszközt felhasználnak az ilyen áruk esetleg hamis elnevezés alatt a vámhivataloktól való kiváltására, mintha azok behozatala szabad volna.

Ez történik azoknál az áruknál is, amelyeknek az illetéke aranyban fizetendő. Az importőrök a legtöbb esetben nem akarják az államot megillető díjakat fizetni és mégis tranzitálják az ilyen árukat a belső vámokhoz, azzal a céllal, hogy azokat a szállítás folyamán helyettesítsék, vagy alacsonyabb illetékkel, mint amely az államot megilleti, kiváltásák. Ha pedig ez a terv nem sikerül, kérik az áruknak származási helyére való visszavitelét, mert remélik, hogy csalárd szándékaikat így valószínűsítik meg.

A csalási lehetőségek megakadályozása végett utasítjuk, hogy jövőben ne engedje meg a tilos áruk tranzitálását, kivéve azokat a csomagokat, amelyeket az utasok személyes használatukra hoznak és amelyek jövőben a belső vámoknál más elnevezés alatt fognak szerepelni. A jövőben az ilyen árut csempész módon behozottnak kell tekinteni és a kereskedővel, vagy importőrrel szemben az általános vámtörvénynek a csempészetre vonatkozó rendelkezései alkalmazandók.

Figyelmébe ajánljuk és hozzák az importőrök tudomására is, hogy az aranyban fizetendő illetékű árukat a jövőben — ha már a belső vámokhoz érkeztek — nem lehet visszaszállítani

és 1922. november 1-től kezdve a kereskedők vagy megfizetik a törvényes illetéket, vagy az árut a vámnál hagyják.

A rendelet alkalmazásáért a vámhivatalok közvetlenül felelősek. A rendeletet ki kell hirdetni, hogy az összes érdekeltek tudomására jusson.

A rendelet tehát azt tartalmazza, hogy a behozatali tilos listán szereplő áru a jövőben a kereskedő által nem reexportálható és nem tranzitálható. Ha valaki mielőtt áruvásárlási körútra indul és nem nézi át alaposan a behozatali tilos listát, igen könnyen kellemetlen helyzetbe kerülhet, mert *jóhiszeműen* tilos árut is áthoz a határon és csak amikor elvámolni akarja, közlik vele, hogy az áru behozatala tilos. Ilyen esetben minden kérvényezés eredménytelen, esetleg több százezer lei értékű áruját egyszerűen elkobozzák és még jól jár, ha külön bírságot nem kell fizetnie. Előfordulhat az az eset is, hogy a kereskedő nem a tilos listán szereplő árut, hanem az aranyvámossal terhelt áruk valamelyikét hozza be. Ha magasnak találta a vámot, eddig reexportálhatta, a jövőben azonban ezt nem teheti, hanem a vámdíjat köteles megfizetni. Az aranyvamos behozatali listán van olyan áru is, amely után kg.-ként 36000 papír leit kell fizetni. Ha a kereskedő áruvásárlás előtt nem nézi át a listát, megtörténhetik, hogy már 50 kilós szállítmánynál több mint másfél millió lei kárt szenved.

A felületesség és gondatlanság tehát a kereskedő existenciájába kerülhet, amint erre sajnos már több példa volt.

De nemcsak a közölt listák érvényességét kell ellenőrizni, hanem az általános vámtarifa tételeit is. Legjobb, ha a kereskedő, mielőtt áruvásárló utjára indul, megkérdezi a legközelebbi vámhivatalt, hogy a szakmájába eső áruk vámja időközben nem módosult-e?

Igen gyakran megtörténik ugyanis, hogy az általános vámtarifa egyes tételei különböző okokból időközben változást szenvedtek. Példával illusztráljuk, hogy milyen kalamitások fordulhatnak elő e változások nemismeréséből. Románia a vele tarifális szerződésben álló államokkal, olyan megegyezést kötött, hogy a teknősbéka, elefántcsont, gyöngyház és egyéb kagylók utánzatából készült tárgyak után, nem az utánzott anyag után illetékes vámot, hanem a tényleges anyag utáni vámot fizetik. A teknősbékahéj utánzatu celluloidfésük után tehát nem a teknősbékahéjból készült tárgyak vámját kellett fizetni, hanem a celluloidból készült árukét. Miután pedig Románia összes vámtarifális szerződéseit felmondta, természetesen ez a tétel is elesett és addig, amíg az új szerződést megkötik, a celluloidból készült, de teknősbéka utánzatu tárgyak vámja azonos a valódi teknősbékahéjből készült tárgyak vámjával, ami pedig nem kis, differencia. Amíg a tarifális szerződések fennállottak, a teknősbékahéj utánzatu, de tényleg celluloidból készült tárgyak után kg.-ként csak 25 leit fizettek, most azonban ugyanannyit fizet-

nek, mint a teknősbékahéjból készült tárgyak után, amelyeknek vámja kg.-ként 300 lei.

A különbség kg.-ként 275 lei, ami 500 kg.-os szállitmánynál 137.500 leire emelkedik. Ha a kereskedő az áruvételnél ezt a diferenciát nem kalkulálta be, a teljes összeget ráfizeti, mert az árut reexportálni — a közölt rendelet értelmében — nem lehet.

E gondosság különösen most bir fontossággal, amikor a bukaresti vámfőbizottság az importvámok igen sok tételnek módosításával foglalkozik. Már eddig is igen sok tétel módosítását javasolta a minisztertanácsnak, mely azt rendesen elfogadja és a javaslat szerint módosítja az import-vámtarifát. Nem lehet tehát a kereskedő elég figyelmes, mielőtt áruért külföldre utazik, mert az a veszély fenyegeti, hogy váratlanul éppen az ő szakmájába tartozó áruk importvámját fogják módosítani. A vámtételek legnagyobb részét a hazai ipar érdekében emelni fogják. Megtörténhetik, hogy az importvámot oly magasra emelik, hogy gazdaságosabb az árut hazai cégtől beszerezni, mint külföldi gyárostól és ha mégis hehozzák a magasabb díjtétellel sujtott árut, a kereskedő a vámkülömbiséget végérvényesen ráfizeti.

Az exportvámok

A világháboru előtt az államok az áruk kivitelét minden erejükkel elősegítették, sőt igen sokszor kiviteli prémiumokkal (jutalmakkal) támogatták. A háboru a helyzetet teljesen megváltoztatta, az államok már nem adnak kiviteli prémiumokat, sőt az exportra kerülő árukat igen magas vámokkal terhelik, gyakran pedig bizonyos áruknak a kivitelét meg is tiltják. Az exportvámok részben az állam pénzügyi érdekeit, részben pedig a hazai ipar érdekeit szolgálják. A keleti országok közül Románia a legmagasabb exportvámokkal és a legsúlyosabb kiviteli tilalmakkal operáló államok egyike. A kiviteli rendelkezések állandóan változnak és a változásokat nem mindig közlik a Monitorul Oficialban, aminek a következménye, hogy az exportra dolgozó kereskedőknek nincsen bázisuk. Még egy hétre sem köthetnek előre üzletet, mert nem kockáztathatják meg, hogy váratlan tiltó rendelkezés folytán esetleg egész vagyonukat elveszítsék.

Az állam exportpolitikájának nemcsak az a hibája, hogy kapkodó és rendszertelen, hanem az is, hogy az érvényben levő rendelkezések csak igen nehezen és sok utánjárás után tudhatók meg.

A törvényhozótestület a mindenkori kormányt felhatalmazta arra is, hogy az import szabályozásán kívül az export rendelkezéseket is saját hatáskörében eszközölhesse. A kormányok éltek is e jogokkal. Az Averescu-kormány bizonyos rendszert teremtett az export-rendelkezések módosításánál, az export-rendelkezéseket csak minden három hónapban revideálták, de az

Averescu után következő kormányok minden rendszer nélkül intézkedtek az export ügyekben. Az exportot jelenleg az alább felsorolt rendelkezések szabályozzák:

Törvény az export szabályozásáról

Szám 3780. A kormány felhatalmazást nyer, hogy minisztertanácsi határozat útján a kereskedelmi és iparügyi miniszter javaslatára meghatározza azokat az áru- és termény-kategóriákat, amelyek az országból exportálhatók. A minisztertanácsi határozatban meg kell állapítani azokat a feltételeket is, amelyek mellett az export végrehajtható.

A törvényt 1920. augusztus 26-án szavazta meg a törvényhozótestület. Megjelent a Monitorul Oficial 1920. november hó 27-én kiadott 189. számában.

Minisztertanácsi határozat

Szám 3577. A minisztertanács 1920. nov. 25-én tartott ülésén a kereskedelmi és ipari miniszternek az exportálható áruk és termények kategóriáira és a feltételekre vonatkozó 52799. számú javaslata alapján a következő határozatot hozta:

„A 3780. számú exporttörvény alapján az áruk és termények exportját a következőképpen szabályozza:

a) az 1. számú táblázatban foglalt áruk és termények kivitele tilos.

b) a 2. számú táblázatban felsorolt termények exportját az állam részére rekompenzáció céljára tartják fent.

c) a 3. számú táblázatban közölt áruk és termények kivitele az áruk után megjelölt feltételek teljesítése mellett szabad.

d) Mindazon áruk, amelyeket e három táblázat nem sorol fel, szabadon kivihetők és csak a meghatározott vám díjat kell lefizetni.

Az 1., 2., 3. számú táblázatok csakis a kereskedelmi és iparügyi miniszter javaslatára alapján módosíthatók minisztertanácsi határozattal.

Art. 2. E minisztertanácsi határozatban lefektetett szabályozás 3 hónapi időtartamra érvényes.

Art. 3. A 3. táblázatban foglalt áruk és termények exportengedélyeit a kereskedelmi és iparügyi miniszter fogja kiadni, aki meghatározza a mennyiséget és az export feltételeit, tekintetbe véve az azokra vonatkozó rendelkezéseket.

Az engedélyek csak három hónapi érvénnyel bírnak.

Art. 4. Az exportengedély csak akkor adható ki, ha a kérelmező a Banca Nationale elismervényével igazolja, hogy a kivihető áru értékének 2%-át lefizette. Ezt az összeget az állam javára írják akkor is, ha a fél az exportot 3 hónap alatt nem effektuálta.

Art. 7. Az exportengedélyek iránt folyamodók igazolni kötelesek, hogy adót fizetnek és hogy a törvényszéknél cégüket

bejegyeztették. A termelők, (földmivelők, iparosok, gyárosok) pedig ezen minőségüket tartoznak igazolni.

A minisztertanács határozatát csak kivonatossan közöltük. Kihagytuk azokat a részeket, amelyek részben nem fontosak, vagy amelyeket már hatályon kívül helyeztek. Kihagytuk az annak idején közölt táblázatot is, mert ez a táblázat szintén hatályát veszítette.

Ma, az alábbi táblázat van érvényben, azon részek kivételével, amelyeket az alábbközölt minisztertanácsi határozat megváltoztatott. E táblázatot teljes egészében leközzöljük, mert az utána következő (1922. május 8-án kelt) minisztertanácsi határozat egyáltalában nem utal e rendeletre.

Minisztertanácsi határozat az export módokhoz meg-hosszabításáról és módosításáról

Szám 4452. (Megjelent a Monitorul Oficial 1921. november 27-iki számában).

„A minisztertanács 1921 november 23-án tartott üléséből.

Tekintettel a kereskedelmi és iparügyi miniszter 1921 november 22-én kelt és az export regim megváltoztatására vonatkozó javaslatára a minisztertanács a következőket határozza:

Art. 1. Az 1920. augusztus 26-án kelt 3780 számú törvény alapján hozott 3577 számú minisztertanácsi határozat 2. art. alapján az export táblázatot a következőképen állapítja meg:

I. sz. táblázat.

Kiviteli tilalom alá eső áruk.

- Cink, bármilyen alakban.
- Sárgaréz, bármilyen alakban.
- Köszén és kocsz.
- Len és kender, bármilyen alakban, kivéve nemzeti varottasokkal ellátott vászonból készültek.
- Zsákok, a papirzsákok kivételével.
- Kender- és lenmag.
- Feldolgozatlan gyapju és gyapjukóc.
- Hal, bármilyen alakban, kivéve kaviár, halhólyag és halenyv.
- Tej és annak termékei (kivéve juhvaj és kaskaval, kemény a „görög”-nek nevezett is).
- Élő vagy vágott házi szárnyasok feldolgozatlan állapotban.
- Papir bármilyen fajta, kivéve a nyomtatványokat és papirkészítményeket.
- Köszénkátrány, beleértve a benzinmentest is.
- Nyerspetroleum.
- Kocsikenőcs és ásványkenőcs és egyebek nyersolajból előállítva.
- Tölgy- és cserfátörzsek, ugyiszintén tölgyfadongák.
- Repcé általában, beleértve a vadrepcét és mustármagot.
- Fém- és tölgyfahordók, üresek, különösen bor, szesz és sör részére.
- 6 évesnél fiatalabb podolai marhák (Erdélyből, Bánátból, Bukovinából és Besszarábiából).
- Bármilyen 4 évesnél fiatalabb marha (Erdélyből, Bánátból, Bukovinából és Besszarábiából).
- 8 évesnél fiatalabb tehenek (Erdélyből, Bánátból, Bukovinából és Besszarábiából).

Lovak, juhok, tenyészbikák, bivalyok, öszvérek, szamarak, kecskék, (kosok, kivételével).

Mindennemű szarvasmarha (a régi országból és Uj-Dobrudsából).

Nyersbőrök, nyers, sózott vagy szárított (szarvasmarháké, beleértve a borju-, kecske- és gödölyebőröket).

II. sz. táblázat

Kompenzáció céljaira fentartott áruk.

Buza és termékei, a korpa és tésztaeműek kivételével.

Rozs és termékei, korpa kivételével.

Arany.

Ezüst.

III. sz. táblázat.

Külön engedéllyel kivihető áruk, (amennyiben a belső szükséglet kielégítettett)

Tésztaeműek.

Sertések.

Vaj és állati zsiradékok.

Állatok leölve, nyuzatlanul; hus friss, fagyasztott, szárított, sózott, füstölt, vagy egyéb módon elkészített (beleértve kolbászaruk, sonka, konzervek, szalámi stb.).

Szalonna, sózott vagy kikészített.

Csontok.

Cement.

Gyapju-, len- és kenderhulladék.

Kátrányozott fedélemmez.

Főzelék és zöldség általában, a vermelt kivételével.

Cellulose (a belső szükséglet kiegészítésének igazolása után és az iparhatóság engedélye alapján).

Vaspirit (a bányavezérigazgatóság engedélye alapján).

Ócskavas.

Mangánvas, a belföldi kvóta 50%-a.

Bükk- és tölgytalpfa (az ipar és kereskedelemügyi miniszter által megállapított feltételek mellett).

Tölgyfakéreg.

Csizmadiacsiriz és keményítő.

Kaskaval, kemény, úgynevezett „görög”.

Burgonya, a Dobrudsából származó kivételével.

Mindennemű főzelékkonzerv.

Borsó és lencse.

Tojás.

Napraforgómag.

Lóhere- és lucernamag (a kiviendő mennyiség 50%-a a belföldi szükséglet részére átengedendő).

Öntött- és nyersvas.

Réz, bármilyen alakban.

Matrónátron (kaust. szóda).

Paraffin.

Takarmány olajpogácsa, korpa, a zab, árpa és tengeri mag, valamint a kismagok közül a köles, bükköny és tatárka stb. kivételével.

Tengeri, árpa, zab és bab (a 2242. számú minisztertanácsi határozat alapján kontingentálva vannak).

Jegyzet. Az ásványolajtermékek kivételének feltételei a következőképpen módosítottak.

Az I. táblázatban fel nem sorolt ásványolajkészítmények a következő feltételek mellett exportálhatók:

a) Azon vállalatok, amelyek ásványolajtermékeket kívánnak kiszállítani, tartoznak kérvényeiket az ásványolajigazgatóság igazolásával ellátni, amely szerint a belföldi szükséglet alatt felsorolt követelményeknek eleget tettek.

1. Könnyű benzin kivitele 0,723—0,740 specifikus súlyban az esetben

engedélyeztetik, ha a benzintermelés 30%-a 0'725—0'726 specifikus súlyban a gyártás eredményéhez képest a belföldi szükséglet részére átengedtetik.

2. Nehéz benzin kivitele 0'760 sűrűségtől kezdve engedélyeztetik, ha a belföldi szükséglet részére a nehéz benzintermelés 80%-a 0'760—0'770 súlyban a termelés eredményéhez képest átengedtetik.

Mindennemü benzin kivitele 0'740—0'760 sűrűségben engedélyeztetik, ha a könnyű és nehéz benzin közötti arány megállapított és az 1. és 2. pontban foglalt feltételek teljesítettek.

3. Világítási célokra szolgáló tisztított petróleum, desztillált petróleum és White Spirit kivitele engedélyeztetik, ha a tisztított petróleumtermelés 50%-a 0'820—0'822 sűrűségben a termelés eredményéhez képest a belföldi szükséglet részére átengedtetik.

4. Motorolaj (Motorin) kivitele engedélyeztetik, amennyiben a termelés 80%-a a belföldi szükséglet részére átengedtetett.

5. Könnyű és nehéz olajok és kenőcsök kivitele oly feltétellel engedélyeztetik, hogy a belföldi szükséglet részére közvetlen használatra a szükséghez képest a háromszoros mennyiség rendelkezésre bocsáttatik.

b) Vegyi gyárak, amelyek ásványolajtermékeket feldolgoznak, különleges vagy vegyes ásványolajok, vagy kenőcsök előállítására céljából, kiviteli engedély elnyerése végett tartoznak igazolni, hogy az ásványolajigazgatóság által megállapított belföldön szükségelt mennyiségeket szállították.

Iparcikké általában, amelyek a belföldi szükséglet részére hoztak be, továbbá belföldön előállított hasonló cikkek, csak az ipari és kereskedelemügyi miniszter külön engedélyével vihetők ki.

Marha és sertés-export

A Monitorul Oficial 1922. május 9-iki 26. száma közli a kereskedelemügyi miniszter 1922. május 4-én kelt 11.360 számú rendeletét az új export-rendszerről. A rendelet szövege:

I. szakasz. Teljesen tilos a kivitele minden első és rendes szükségleti élelmicikknek, mint a tojás, a tej és termékei, (turó-gomolya, sajt, vaj, stb.), más mindenféle nyers, füstölt, sózott hús, bármiféle zsiradék: szalona, zsír, ehető növényi olajok, a hal bármilyen alakban, az ikra, kivéve a fekete ikrákat.

II. szakasz. Kivihetők, de csak a kereskedelemügyi miniszter külön engedélyével és az utóbbi feltételek mellett a következők:

a) Szarvasmarhák (ökrök, tehének, kosok) de csak Erdélyből, Bánátból, Bukovinából és Bessarabiából és pedig:

1. podoliai fajú ökrök 6 évtől felfelé;
2. egyéb fajú ökrök 4 évtől felfelé;
3. tehének 8 évtől felfelé;
4. a kosok az egész országból.

Az export-engedély kiadása az állatokra vonatkozólag a belső fogyasztás kielégítésére szükséges 50%-os hányadtól függ.

Ezt a hányadot az exportálónak előzetesen természetben és a kereskedelmi és iparügyi minisztérium által külön meghatározott városban kell átadni kilogrammonként 4 lei árban a 250—300 kg. közti élősúlyú ökrökre és 6 lei árban a 301 kg-on felüli ökrökre vonatkozólag.

A tehenhús eladása ugyanolyan feltételek mellett történik, mint az ökrhúsé, azonban 3 lei kilogrammonkénti áron, a

250—300 kg. és 5 lei áron a 301 kg.-on felüli élősúlyu tehenekre vonatkozólag.

A kos élősúly szerinti ára kg.-kénti 4 leiben állapittatik meg.

b) Kivihetők az egész országból, azonban csak a kereskedelemügyi minisztérium külön engedélyével és az alábbi feltételek mellett a sertések.

A sertésekre vonatkozó export-engedélyeket csak a belső fogyasztás kielégítésére szükséges $\frac{1}{3}$ hányad átadása esetén adják meg.

Az exportáló köteles ezt a hányadot előzetesen, természetben és a kereskedelmi és iparügyi minisztérium által külön meghatározott városban átadni kg.-onként 6 lei élősúly szerinti árért a 80—150 kg. közötti és 7 lei árért a 151 kg.-on felüli sertésekre vonatkozólag.

c) Az összes fentebb megjelölt és belső fogyasztásra meghagyott állatoknak ugyanolyan minőségűnek és súlyúnak kell lenniök, mint az engedély alapján exportálandónak.

d) Kivihetők, de csak a kereskedelemügyi miniszter külön engedélyével a téli szalámi, a sonka, de csak azzal a feltétellel, hogy az exportáló igazolja, hogy az illető helység e cikkekkel el van látva és hogy e cikkeket ott a hatóság maximális árakon árusíttatja.

III. szakasz. Kivehető a régi terméskből származó vereshagyma és burgonya, de csak a Bánátból, Erdélyből és Bukovinából, azonban csak a kereskedelemügyi miniszter külön engedélye alapján és $\frac{1}{3}$ hányadnak előzetesen a belső fogyasztásra az ipari- és kereskedelmi minisztérium által meghatározott helységekben való átadása mellett és pedig emberi táplálkozásra alkalmas hagyma kg.-onként 1 leu 50 bani, burgonya 50 bani ár mellett.

IV. szakasz. Az exportálóknak az összes e rendeletben foglalt élelmicikkeket a megjelölt községi hatóságnak a fentebb megjelölt árakon kell átadniok, minden más díj felszámítása nélkül.

V. szakasz. Exportengedélyt csak a termelők, tenyésztők, az illető egyesületek és külön a kiszállítani kért cikkekre vonatkozólag a törvényszéknél bejegyzett cégek jogosítottak kérni. A kérvényekhez az alábbi okmányok csatolandók és a következő módon terjesztendőek fel:

a) A termelő-, tenyésztő-, kereskedő- és gyáros szövetkezetek közvetlenül a kereskedelmi és iparügyi minisztériumhoz fordulhatnak. A kérvényhez csatolni kell: a kereskedelmi és iparkamara kedvező véleményét, ha a kérvényező szövetkezetek (társaságok) kereskedelmiek, vagy a földmívelési (gazdasági) tanácsosét, ha azok termelők, vagy tenyésztők;

b) A nem szövetkezett termelők, tenyésztők, kereskedők, vagy gyárosok, akik egyénileg kérik export-engedélyt, csatolni tartoznak az a) alattiakat, a kérvényt pedig az illetékes megye

prefektusához nyujtsák be, aki mint a bevásárló és közellátási bizottság elnöke, azt e bizottság jóváhagyása alá bocsátja és azután késedelem nélkül felterjeszti az ipari és kereskedelmi minisztériumhoz vagy egyéneként, vagy táblázatba foglalva az összes mellékletekkel és megfelelő véleménnyel.

A megyei bevásárló és közellátási bizottságok, élükön a prefektussal saját felelősségükre gondoskodni fognak e rendelkezések pontos végrehajtásáról. A prefektusok jelenteni tartoznak az illető megye területén lévő gyárosok hiányait, hogy a kereskedelmi és iparügyi minisztérium a legigazságosabban osztassa fel a belföldi hányadot. A fenti bizottságnak feltelesen tagja — a jelen rendelettel kapcsolatos kérdések elintézése céljából — a székhelyi községi előjárósága (primar) is.

VI. szakasz. A belső fogyasztásra szóló hányad átadását igazoló bizonyítványokat annak a helyiségnek az előjárósága fogja kiállítani, amelyben az átadás történt. A minőséget, a mennyiséget kg.-ban és az árat is fel kell tüntetni.

VII. szakasz. Az engedélyeket csak a hányad átadása és a törvényben meghatározott jutalék (comision) kifizetése után állítják ki. Ezt a díjat a kincstár részére az állami általános költségvetés 3. szakasza javára fizetik be.

VIII. szakasz. A kiviteli engedélyek szigoruan személyre szólnak, azok sem egészben sem részben át nem ruházhatók. Azok, akik a parancsoló rendelkezést megszegik, amellet, hogy hasonló engedélyt többé nem kapnak, a visszaélés miatt bünvádi eljárás alá is vonatnak.

IX. szakasz. Ez a rendelet 1922. május 8-án lép életbe.

*

Az exportrendelkezések tekintetében minden rendszert nélkülözünk. Igen gyakran még az illetékes minisztérium kebelében is eltérők a vélemények, hogy valamely áru kivitele szabad-e vagy tilos.

Az *exportdíjtáblázat* közlését mellőzzük. A tabella hetenként változik, a táblázat alapján történő üzletkötés tehát igen kockázatos, mert megtörténhetik, hogy mikor az exportra kerülne a sor, az exportdíjat olyan magasra emelték, hogy a fél nem teljesitheti szállítási kötelezettségét, vagy pedig az exportálandó áruk kivitelét teljesen betiltják. Ismételten hangsulyozzuk tehát, hogy mielőtt valaki exportálni akar, vagy árut akar lekötni exportra, tudakolja meg az illetékes vámhivatalnál, hogy az exportálandó cikkekre milyen rendelkezések vannak érvényben. A választ lehetőleg írásban kérje, hogy szükség esetén védekezhessék. Ha a vámhivatal nem ad teljesen kielégítő választ, forduljon közvetlenül a kereskedelmi- és iparügyi minisztérium exportbizottságához és a következő pontokra kérjen választ:

I. Szabad-e a szóban forgó áru kivitele vagy nem?

II. Ha szabad, mi a kiviteli illetéke?

III. Szükséges-e a szóban forgó árura speciális kiviteli engedélyt szerezni vagy nem és ha igen, milyen keltek szükségesek az exportengedély elnyeréséhez?

IV. Végül ha a kérdéses áru kivitele szabad, mely időpontig van érvényben a kivitel?

Az exportra csak akkor kösse meg a szerződést, ha a kért adatokat hivatalos formában megszerezte. Tapasztalat igazolja, hogy a külföldi exportra dolgozó kereskedők és termelők egyike sem elég óvatos és a kellő gondosság hiánya már is igen sok kereskedőt és exportőrt sodort kellemetlen helyzetbe és egész vagyonának elvesztésével tanulta meg, hogy csak a legnagyobb óvatossággal lehet külföldi szállításra szerződést kötni.

Mi a kereskedő teendője külföldi áruvásárlás előtt?

Először is megállapítja, hogy az általa behozandó árunak mi a vámja. Ebben a tekintetben már részben adtuk utasítást az importvámokról szóló részben, de szükségesnek tartjuk gyakorlati utbaigazítással kiegészíteni.

A kereskedő mielőtt külföldre utazik, általánosságban tudja, hogy milyen árut fog behozni. Feltétlenül szükséges, hogy ismerje a *göngyeleg-szabályzatot*, amely minden vámtarifában megtalálható. A szabályzatból megállapíthatja, hogy a behozandó árura a göngyelegsabályzat melyik szakasza vonatkozik. E tekintetben az áruk három kategóriába oszthatók:

1. Olyan áru, amely után *brutto für netto* fizetik a vámot;
2. Olyan áru, amelynek *burkolatából bizonyos százalék levonásba jön* és csak a fennmaradó rész után kell vámot fizetni;
3. Olyan áruk, amelyek *csak a netto suly után*, vagy csak közvetlenül az első göngyöleggel együtt lemerve fizetik a vámot.

Ha különféle göngysuly-szabályzat alá eső árut egy ládába csomagoltatunk, igen gyakran megtörténik, hogy a vámnál a brutto sulyból vagy semmit, vagy csak igen kevés százalékot vonnak le, ami pedig nagy különbség. Sokszor az áru értékének 15—20%-át is károsodja a kereskedő, ha az árut nem a göngysuly-szabályzatnak megfelelően csomagolták. Mert lényeges különbség, hogy az áru első burkolata — olyan árunál, amelyet az első burkolattal együtt mérlegelnek és vámolnak, — vászon, vastag csomagolópapir vagy könnyű selyempapir-e. Az áru megrendelésekor figyelmeztessük a gyárost, hogy csak a legszükségesebb mennyiségű göngyöleggel burkolja az árut, sok esetben pedig tanácsos — a megrendeléssel egyidejűleg — az áru legalkalmasabb módon való burkolását írásban is kikötni.

Gyakran előfordul az is, hogy a gyáros *félselyem szövetet* ad el vagy *illatosítatlan toilette szappant*, de midőn vámolásra kerül a sor, a vegyvizsgálat folyamán kiderül, hogy a félse-

lyemként kapott áru 50%-nál több *selymet tartalmaz* és az illatosítatlan toilette szappan tényleg *kis mértékben illatosított*.

Megtörténik az is, hogy a gyáros *tiszta pamut konfekciónak* adja el áruját és úgy is számlázza; a vámolásnál viszont kiderül, hogy a pamut-szövetben jelentéktelen mennyiségű *gyapju* is van. Aki csak egyszer is vámolt, jól tudja, hogy milyen kellemetlenség származik az ilyentermészetű tévedésből. Ajánlatos tehát, hogy a kereskedő, — midőn áruját a gyárostól megvásárolja, — ne csak az árat irassa be a számlába, hanem — szükség esetén — azt is, hogy az áru milyen anyagból van és csak akkor fixirozza a megrendelést, ha a gyáros az anyag minőségéért írásos garanciát vállal. Ez az óvatosság csak olyan esetekben szükséges, midőn a számlázott és a vámnál minősített áru vámdija között nagy a különbség.

Szállítás

A kereskedők figyelmét felhívjuk arra az óvatosságra is, amely az áru szállításnál szükséges. A legtöbb kellemetlenség oka, hogy a kereskedő előzetes érdeklődés és előzetes alku nélkül adja át áruját a szállítóknak. Az áru megérkezik és a kereskedő meglepetésszerű számlát kap. Nem reklamálhat, mert áruját addig nem adják ki, amíg a követelt összeget ki nem fizeti. Minthogy az árut kézbesítő legutolsó szállító cég a sok idegen szállító számláját egyszerűen csak prezentálja, a kereskedő — ha kifogásolni valót talál e számlákon, — esetleg három-négy államban kényszerülne perelni. A peres eljárás ma még belföldön is bonyodalmas; még kétségesebb az eredmény olyan perben, amelyet két külföldi állampolgár folytat egymás ellen. Tanácsos tehát, hogy a kereskedő — mielőtt áruját a szállítóknak külföldön átadná, — *előre alkudja ki a szállítás költségeit egészen a rendeltetési állomásig*. Minden nagyobb szállító cég adhat ilyen kalkulációt. A kereskedő ne fogadja el indokul, hogy a szállító cég nem ismeri azoknak az országoknak a szállítási és vámtranzitálási díjait, amelyeken az áru keresztül megy. A viszonyok már eléggé konszolidálódtak és minden ismertebb szállító cég már nemcsak a költségekre adhat előre kalkulációt, hanem *a szállítás határidejére* nézve is. A szállítási határidő a kereskedőre igen fontos, mert a valutahullámmászás következtében sokszor egy heti késedelem is nagy áreltolódást idézhet elő és a kereskedő súlyosan ráfizethet az árura.

Majdnem minden szállítási költség számlán nagy tétellel szerepel a *vámraktári díj* (taxa de magazinaj). A raktárdíjak tényleg magasak és az elvámolás nem végezhető el fekbérmentes időben, de a tapasztalat bizonyítja, hogy a magas raktár-bírságoknak gyakran a szállítók az okai. Ha a kereskedő magasan találja a szállító költségjegyzékét, vizsgálta felül hozzáértővel és csak a szakértő által javasolt összeget fizesse ki. Ha a szállító vonakodnék a kereskedő által felajánlott összeget

elfogadni és az árut nem akarja kiadni, a kereskedő a követelt teljes összeget deponálja királyi közjegyzőnél és erről a közjegyző útján értesitse a szállítót. Ha pedig a szállító ennek dacára sem hajlandó az árut kiadni, tegyen azonnal jelentést az *illetékes vámhivatalnál*, mely az ügyet megvizsgálva intézkedik. A kormány is tudomást szerzett a sok visszaélésről, amit a szállításnál — különösen az alkalmi expeditörök — elkövetnek és ezért rendelettel szabályozta azokat az alakságokat, melyek minden — vámolásra is feljogosított — szállító cégre kötelezők. Az erre vonatkozó rendelet a következőket tartalmazza:

1. A bizományi díj kiszámításánál a deklarációból az áruk össz súlyát kell alapul venni, illetve a vámtarifa számát is, amelyre az árut megilletékezték. Ha egy nyilatkozatban csomagolatlan és csomagolt áruk is szerepelnek, a bizományi díj minden árura külön felszámítható a tuloldalal közölt tabellában feltüntetett megkülönböztetés szerint.

2. Az illetéken kívül a törvényes bélyeg- és nyomtatványdíjak külön fizetendők.

3. Analizálás díja, minták szállítási díja analizálás vagy felebbezés céljából, valamint a védjegyhivatalnak küldött tárgyak szállítási díja a tényleg kifizetett összeggel a költségjegyzékben feltüntetendő.

4. A szállító irodák kötelesek a vámnnyilatkozattal, illetve a csomagok és számlák fizetési nyugtaival egyidejűleg a 76. oldalon közölt minta szerinti költségjegyzékeket is megküldeni, amelyben részletezni kell az áruk vámolásával, tranzitálásával stb. felmerült költségeket. A jegyzékhez az igazolási ügyiratokat is mellékelni kell.

5. A szállító irodák kötelesek nyilvántartási könyvet vezetni, amelybe minden szállítmány az áru küldőjének nevével, a címzett neve, a csomagok száma, fajtája és jelzése, brutto súlya, a vámnál fizetett illeték és az elvámolási költségek a költségjegyzék szerint bejegyzendők.

A magán szállítóvállalatok által felszámítható díjtételeket a tuloldalal közölt táblázat tünteti fel. A bukaresti vámigazgatóság rendelete szigorúan kötelezi a szállítókat a tarifa pontos betartására. Az esetleges visszaéléseket az érdekeltek jelentsék be a körzetükhöz tartozó vámhivataloknál.

A vámolási engedéllyel bíró szállítócégek a 76. oldalon közölt minta szerinti költségjegyzéket kötelesek az árut importáló kereskedőknek bemutatni.

**Hitelnyújtás előtt szerezzen üzletfeleiről információt a *Radio* hiteltudósító irodájától
Cluj—Kolozsvár Str. Regina Maria 34. Postafiók 127.**

A magánzállító-vállalatok által szedhető díjak:

I. Nem csomagolt árut tartalmazó kiviteli vagy behozatali áru nyilatkozattal kiállításért	100 kg-ig	101-200 kg-ig	201-500 kg-ig	501-1000 kg-ig	1001-2000 kg-ig	2001-5000 kg-ig	5001-10000 kg-ig	
a) egyféle fajta áru után:	15 lei	20 lei	30 lei	40 lei	50 lei	70 lei	100 lei	10000kg-on felüli vagonoknál további 10 lei minden 10000 kg-os vagon után
b) kétféle fajta áru után:	25 „	35 „	45 „	60 „	75 „	90 „	120 lei	A feldíj 40 lei
c) 3—5féle fajta áru után:	30 „	45 „	60 „	80 „	100 „	150 „	200 lei	A feldíj 100 lei
d) 6 vagy többféle áru után:	45 „	60 „	75 „	100 „	130 „	200 „	250 lei	A feldíj 150 lei
II. Csomagolt árut tartalmazó kiviteli vagy behozatali nyilatkozattal kiállításért								
a) egy fajta áru után:	20 „	35 „	50 „	70 „	90 „	120 „	150 „	feldíj szedetik a 10.000 kg-on felüli súly után a táblázat szerint
b) két fajta áru után:	30 „	45 „	60 „	80 „	110 „	150 „	200 „	
c) 3—5 fajta áru után:	40 „	60 „	80 „	110 „	140 „	200 „	250 „	
d) 6—10 fajta áru után:	60 „	80 „	120 „	150 „	180 „	250 „	300 „	
e) 11—20 fajta áru után:	80 „	110 „	150 „	200 „	250 „	300 „	400 „	
f) 21 vagy több fajta áru után:	100 „	140 „	180 „	230 „	300 „	350 „	500 „	
III. Átmenő, vagy cabotage ügy elintézéséért								
a) egy fajta áru után:								
b) két fajta áru után:								
c) 3—5 fajta áru után:								
d) 6 vagy több fajta áru után:								
az előbbi táblák 30%-a								
IV. Nyitási kérés megírása							2 —	lei
Vámügyre vonatkozó bármilyen más beadvány megírásáért							3 —	„
Felelősség megírásáért							3 —	„
Lerakási, megrakási vagy elviteli engedély megírásáért							5 —	„
Beömlesztési kérés megírásáért							2 —	„

..... szállítási vállalat

..... urnak

Van szerencsénk bemutatni az alábbi jelölt, címére érkezett szállítmánnyal felmerült és általunk előlegezett költségek jegyzékét, mely szállítmányról érkezett s számú árubevallási nyilatkozattal vámoltatott s sz. alatt könyveltetett.

Fuvarlevél sz.	Jele	Száma	Mennyisége	Fajtája	Tartalma	Sulya	

.....sz. költségjegyzék:

		Lei	bani
fuvardíj	} mellékletek szerint		
a CFR. fuvardiferencia			
ajánlott levél ramburs (utánvét)			
a hajóügynököknek fizetett díjak (melléklet szerint)			
a kikötőknél fizetett díjak a csatolt sz. nyugta szerint			
vámilleték, vámraktári díj és egyéb a vámhivataloknál fizetett díjak a csatolt sz. árubevallási nyilatkozat szerint			
raktári pótdíj, csatolt nyugta alapján			
kezelési költség, a hordárok, ládafelnyitók díjai			
csomag sulyban			
.....számu import deklarációra vonatkozó különbözet a csatolt nyugta alapján			
.....számu fuvarlevéllel reexpediált áru fuvardíja			
más előre nem látott kiadás csatolt részletezés szerint			
az árunak a vagonból való kirakási díja			
az importőr árujának a vámtól házhoz szállítási díja			
egyéb fizetett illetékek (nyugták szerint)			
.....Leinek napra eső évi 10% kamata, mely előlegeztetett			
jutalék a vámolásért a tarifa szerint			
nyitási kérés bélyege			
kérésekért bélyegdij			
felebbezésekért bélyegdij			
berakási engedély bélyegdija			
kirakási engedély bélyegdija			
a raktárból való kiviteli engedély bélyegdija			
bélyeg az árubevallási nyilatkozatra			
a tranzitálási okmány bélyegdija			
árubevallási nyilatkozat nyomtatvány ára			
továbbítási okmány nyomtatvány ára			
.....számu továbbítási okmány kiállításának díja			
összesen			

..... szállítócég aláírása

Jegyzet. Ezt a formulát csak azok a szállítócégek kötelesek betartani, melyek vámolási koncesszióval bírnak.

Árubiztosítás

A szállítással szorosan összefügg az áru biztosítása is. Igen gyakran előfordul, hogy a kereskedő hiányosan, megdézsmálva kapja meg áruját. A vasut ugyan ma már minden államban szavatol az árukért, mégis ajánlatos az áru biztosítása. Kár esetén a biztosítóintézetet az illető vasut, amelynek vonalán a kár történt, rekompenzálja ugyan, de a biztosítóintézetek mégis magas díjat kénytelenek követelni az áru biztosításáért, mert a vasutak kártérítésére sokszor évekig kell várniok, ami igen nagy kamatvesztést jelent. Az árut a kereskedő megbízása alapján rendszeren a szállító biztosítja be, de a kereskedő maga is eszközölheti a biztosítást. A kereskedő esetleg kedvező díjszabást kaphat, de az összes formálításokat maga kell hogy elvégezze.

A kereskedő a vámhivatalnál

A külföldön vásárolt áru rendszeren a kereskedő szállítója címére érkezik. A szállító addig rendelkezik az áru felett, amíg azt a kereskedőre át nem cedálja. A szállító az áru megérkezése után, köteles *telefonon, küldönc útján vagy táviratban a kereskedőt azonnal értesíteni* hogy áruja megérkezett. A kereskedő helyesen teszi, ha a szállító által prezentált és rendben talált szállítási költséget azonnal kifizeti, hogy az áru elvámolása azonnal kezdetét vehesse. Ha az elvámolást nem a szállítócéggel kívánja eszközölni, kérje el a szállítótól a cessziót (az áru felett való rendelkezés jogának átruházásról szóló okmányt) és adja át azonnal az általa ismert vámügynöknek, hogy a szükséges formalitásokat helyette elvégezze. Az árutulajdonos maga is jogosított a vámformalitások elvégzésére úgy saját személyében, mint alkalmazottja útján, ha erre *a vámigazgatáságtól külön engedélye van*. Romániában több cég már saját alkalmazottjaival végezteti az elvámolást.

A vámügynök munkája

Sokan azt hiszik, hogy a vámügynökök a vámhivatal alkalmazottai vagy félhivatalos személyek, ami téves. A kereskedő, akinek címére áru érkezik, tulajdonképpen maga volna köteles áruját vámolásra bejelenteni. A kereskedő azonban a legtöbb esetben nem ismeri azokat a formákat, melyeknek az árubevallásnál eleget kell tennie és amelyek annyira szigorúak, hogy a formalitásoktól való legkisebb eltérés is szigorú bírságot von maga után. A formalitásokat ismerő, a vámtörvényben és vámtarifában jártas ügynökök hivatottak, hogy bizonyos díjazás ellenében a vámnál szükséges munkákat, az árutulajdonos helyett *saját felelősségükre* elvégezzék. Miután az árut — a kereskedő helyett — saját felelősségükre vallják be, bizonyos összegű kauciót kell a pénzügyminiszterium vámosztályánál leltébe helyezniök, hogy téves bevallás esetén a kirovandó bírság

biztosított legyen. A biztosítékból — a kereskedő rovására magasabb vám-tétellel történt bevallás esetén — a kereskedőre háramló kár is fedezhető. A vámügynök felelőssége tehát két irányu. *Felelős a vámmal*, illetve az államkincstárral szemben, hogy az árut a tényleges állapotnak megfelelően vallja be és az állam ne kevesebbet, hanem a teljes vámdíjat kapja meg. *Felelős a kereskedővel szemben*, hogy az árut nem jelenti be magasabb díjazás alá, hanem pontosan és lelkismeretesen a tényállásnak megfelelően, nehogy a kereskedő a szabályszerű vámnál többet fizessen.

A vámügynök tehát igen felelőséges munkát végez. Ha a kereskedő megbizta az elvámolással, munkájában ne zavarja, mert a mai magas vám-tételek mellett a legkisebb tévedés, vagy elírás a vámügynök ezreibe kerülhet. Várja meg, amíg az áru bevallási nyilatkozatot (decalatiã) elkészítette, mert a kereskedő még a nyilatkozat kiállítása után is ellenőrizheti az árubevallás helyességét. Ha a kereskedő megállapítja, hogy a vámügynök az ő kárára tévedett, vétessen fel azonnal jegyzőkönyvet és szabályszerű mintákkal felszerelve küldesse a vámhivatal által a bukaresti vámigazgatósághoz. Ha a vámigazgatóság az ügynökkel szemben a kereskedőnek ad igazat és a tévedés folytán befizetett vámdíj-többletet nem utalja vissza, a vámügynök köteles a különbözetet megtéríteni.

Az árubevallás megtörténte után a vámhivatal végrehajtja az ellenőrzést. Az ellenőrzést végezheti maga a vámfőnök is, de a kontrolálással rendszeren az ugynevezett *taxatörököt* — akik rendszer, esküt tett vámhivatalnokok, — bizza meg. Ha az ellenőrzés alkalmával a taxatör azt tapasztalja, hogy az árut nem a tényleges minőségnek vagy mennyiségnek megfelelően jelentették be, jegyzőkönyvet vesz fel és a vámtörvényben előirt pénzbírsággal bünteti a vámügynököt. Ha az árubevallási nyilatkozatot az áru tulajdonosa is aláírta, — minthogy aláírásával a nyilatkozat helyességért maga a kereskedő is felelősséget vállalt, — a pénzbírságért a vámügynökkel egyetemlegesen felelős. A kereskedő rendszeren akkor írja alá az árubevallási nyilatkozatot, ha a vámügynöknek nem engedi meg minden láda kicsomagolását és lemérlegelését, mert sok idővesztéseget jelent. A vámügynök ilyen esetben azért követeli a kereskedő aláírását, hogy ezzel a felelősséget — az esetleges hiányokért vagy tévedésekért — saját magáról a kereskedőre háritsa. A kereskedők az elvámolást gyakran eszközöltetik ily módon, ami pedig nem ajánlatos, mert számos tapasztalat mutatja, hogy sok kereskedő fizetett a tévedésért súlyos pénzbírságot.

Az áruellenőrzés után a taxatör kirója a bejelentett áru után a vámtarifában előirt vámdíjat, a kiróvási ívet átadja a kereskedőnek, hogy annak alapján a vámot fizesse le. A kereskedő, mielőtt a vámot véglegesen lefizetné, felülvizsgálás végett adja át a kiróvási ívet vámügynökének vagy más hozzá-

értőnek. Ha a vámdíjkirovást sérelmesnek találja, készítessen vámügynökével felebbezést, amelyet a kérdéses áruból szabályszerűen vett mintával együtt a vámhivatalhoz nyújtson be. Csak ennek megtörténte után fizesse le a kirótt vámdíjat, a melyet — ilyen esetben — a vámhivatal letétként fog kezelni, amíg a bukaresti fővámhivatal mellett működő szakértőbizottság a kérdésben nem döntött.

Azok a vállalatok, amelyek az iparpártolási kedvezmények közül *a gépek vámmentességére* is igényt tartanak, helyesen teszik, ha a vámfizetés előtt szabályszerű számlával felszerelt és a kereskedelmi- és iparügyi miniszteriumhoz címzett kérésüket az illetékes iparfelügyelőhöz beadják és erről elismervényt kérnek. Az elismervény ellenében joguk van a gépek vámját csak deponálni, amelyet addig letétként kezelnek, amíg az iparpártolási kedvezményről a minisztertanács nem dönt. *Kedvező döntés esetén a letétbe helyezett vámot a vámhivatal azonnal visszafizeti.* Ha azonban az iparvállalat a vámot ténylegesen befizette, az iparpártolási kedvezmény utólagos elnyerése esetén is eredménytelenül kéri a behozott gépek vámdíjának visszatérítését.

A vám lefizetése előtt tanácsos még a már kiszámított vámtételeket abból a szempontból is felülvizsgálni, hogy a beszorzásánál vagy a különféle díjtételek összeadásánál nem történt-e valamilyen hiba. Ha a vámhivatal *a kereskedő kárára tévedne*, minden különleges kérelmezés nélkül kijavítja a hibát és a különbséget leszámítja. Ha azonban — ez is gyakran előfordul — a vámhivatal a díjtételek kiszámításánál *a kereskedő javára tévedne*, helyesen teszi a kereskedő, ha e tévedésre a vámhivatalt azonnal figyelmezteti. A tévedést később feltétlenül megállapítják, a vámtörvény értelmében pedig az államkincstár két éven belül az ilyen tévedésből származó diferenciákat utólag is kiróhatja. Ha a kereskedő az ilyen tévedést azonnal észreveszi és a diferenciát a vámnak megfizeti, a még el nem adott áru árába a magasabb vámdíjat is belekalkulálhatja, míg ha a díjtöbbletet esetleg csak két év múlva fizettetik meg, a már eladott áruba nem számíthatja fel a sokszor ezrekre menő összeget.

A vám lefizetése után az árunak a vámhivataltól való elszállítása következik. A legtöbb helyen az a gyakorlat, hogy az árutulajdonos vagy megbízott szállítója az árut mérlegelés nélkül viteti el. Az áruknak az elszállításkor való lemérése nem felesleges, mert igen gyakran megtörténik — különösen az értékesebb áruknál, — hogy jelentékeny hiány van. *Az elszállítás után a vám már nem felelős semmiféle hiányért.*

Az árubevallási nyilatkozatok megőrzése

Minden árutulajdonos, aki bármilyen vámot fizetett, szabályszerű nyugtát kap a befizetett összegről és megkapja az áru-

bevallási nyilatkozat másolatát is. Ugy a nyugtát, mint az áru-bevallási nyilatkozatot *legalább tíz évig meg kell őrizni*, mert a vámhivatal részéről történő ellenőrzés esetén elő kell azokat mutatni. A vámigazgatóságnak gyanu esetén joga van a kereskedőket utólag is ellenőrizni, hogy nem tart-e csempészárut. Ha a vizsgálat során a gyanúsított importáló cég árubevallási nyilatkozat-másolattal és vámdíjnyugtával nem tudja igazolni, hogy a gyanuba vett árut szabályszerű uton hozta be és a vámilletékeket megfizette, az ellenőrző vámhivatalnok *az egész áruraktárt zár alá veszi* és mindaddig zár alatt tartja, amíg az eredeti árubevallási nyilatkozatot, amelyet az elvámolás után azonnal Bukarestbe terjesztenek fel, az ellenőrző közeg kérésére megküldik. Természetes, hogy ez az eljárás heteket, esetleg hónapokat is vehet igénybe, ami tekintélyes kárral jár a kereskedőre és importőrre nézve.

A postacsomagok vámolása

A közlekedési és postaviszonyok konszolidációja természetesen fokozza a postacsomag-forgalom intenzitását. Külföldi áruszükségletét igen sok kereskedő újólag posta útján kezdi beszerezni. A postacsomagok elvámolását a vámhivatal eddig saját hivatalnokaival *ingyen* végeztette, de a forgalom növekedése óta a vámhivatal nem maga végzi a vámformálításokat, hanem a fél kötelességévé teszi. Itt is működik rendes vámügynök, aki azonban kizárólag csak a postacsomagok elvámolására jogosult. Jogviszonya a kereskedővel szemben ugyanolyan, mint a rendes vasuton érkező áruk elvámolását végző vámügynököké. A postai vámügynök a formalitások elvégzéséért tarifában megállapított díjazásban részesül.

A kolozsvári postai vámügynök például a kész kiadásokon kívül 10 leit számít fel csomagonként. Ez a díj magas, mert a kereskedő címére egyfajta áruval 20 csomag is érkezik. Ebben az esetben a vámügynöknek alig tíz percnyi munkája van, amiért 20 leit számít fel. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara ebben a kérdésben javaslatot dolgoz ki, amelyet az érdekeltek meghallgatása után a pénzügyminiszteriumhoz terjesztenek fel.

Szabad vámraktárok

A szabad vámraktárok olyan tárházak, amelyekben az árutulajdonos áruját rendszerint mérsékelt raktárdíj ellenében még a vámkezelés előtt elhelyezheti. E raktárak természetesen a legszigorubb vámhivatali ellenőrzés alatt állanak. Az áru addig tartható a szabad vámraktárban, amíg vámkezelés alá bocsátják, vagy pedig vámkezelés nélkül, más ilyen raktárba vagy külföldre szállítják. Az áru tulajdonosának a vámhivatal ellenőrzése mellett jogában áll áruját azok természetének megfelelő módon — anélkül azonban, hogy a kincstár érdekei ezzel sérelmet szenvednek, — kezelni, osztályozni és átcsomagolni

Romániában csak hivatalos vámszabad raktárok vannak, amelyek állami intézmények és amelyek csak bizonyos fajtájú árut fogadnak el őrizetbe. A romániai vámraktárok csak két évig őrzik az árut, két év után az árut vagy vámolás alá kell bocsátani vagy pedig külföldre kell szállítani. Jelenleg csak a régi királyságban van hét szabad vámraktár. Erdélyben és Bánátban az érdekelt kereskedelmi körök erélyes akciót indítottak, hogy itt is létesítsen az állam vámszabad raktárakat, de eddig minden kísérlet hiábavalónak bizonyult. Valószínű azonban, hogy a kormány engedélyezni fogja a vámszabad raktárak létesítését, mert a vámszabad raktárak létesítése jelentékenyen olcsóbbá teszi az árut.

A vámtarifális szerződések

Az egymással szorosabb gazdasági összeköttetésben álló államok külön vámszerződéseket is szoktak kötni, amely szerződések rendszerint a kereskedelmi szerződés függelékei. E szerződések lehetnek tarifával és a legtöbb kedvezmény jogát biztosító záradékkal, de lehetnek csak a legtöbb kedvezmény jogát biztosító záradékkal ellátottak. A rendes kereskedelmi szerződéseket a lexikon más részében ismertetjük, e helyen csak a tarifális szerződésekkel foglalkozunk.

Románia jelenleg egy állammal sem áll vámtarifális szerződésben, mert azok részben lejártak, részben Románia felmondása miatt hatályukat veszítették. Azonban már több külföldi állam részéről történtek kísérletek, hogy Romániával vámtarifális szerződést kössenek. A kereskedő figyelemmel kell kísérje, hogy — ha Románia valamely állammal ilyen tarifális, szerződést köt, — az mikor lép életbe. Az ilyen szerződésekben ugyanis a vámtarifális szerződéses államból érkező áruk bizonyos fajtája kevesebb vámot fizet, mint más országok áruja. Ha a kereskedő e kedvezményt igénybe akarja venni, feltétlenül származási igazolványt kell beszereznie, mert a vámhivatal csak ebben az esetben alkalmazza a kedvezményes vámtételt. A multban, midőn Románia még több állammal állott tarifális szerződésben az importőrök erre a formalításra nem fektettek súlyt, aminek a következménye az volt, hogy a rendes vámdíjat fizették és milliókkal károsodtak.

Nemzetközi szállítványok		
Kirschner & Co. R.-T.		
Telefon 289	Oradea - Mare	Telefon 289
Különleges darabáruforgalom Magyarországgal. — Gyűjtőforgalom Wien—Budapest—Oradea-Mare. — Export és import vámolás és tranzitálás. — Beraktározás. — Autorszállítás		
Kirendeltségek Episcopia-Bihar (Biharpüspöki), Biharkeresztes		

ALAPTÁSI ÉV:
1920

ALAPTŐKE:
15.000,000 LEI

INDUSTRIA SÂRMEI S. A.

Drahtindustrie A.G. R.T. Sodronyipar
KÖZPONT: CLUJ

Levél cím: Postafiók 12.
Távírási cím: FERRUM.
Távbeszélő: 3-47

(KOLOZSVÁR)
CALEA VICTORIEI 29

Felhasználja: BANCA CEN-
TRALA pentru INDUSTRIE
SI COMERT S. A. CLUJ.

GYÁR:

Ghriș-Arieș (Aranyosgyéres)
Torda Aranyos-megye.
Vasúti állomás; Câmpia Turzii.

Gyárt: Hengerhuzalt betonvasat,
vashuzalt (láng, kemény),
sodronyszeget, tüskés huzalt,
butorrúgót, irodakapcsot.
NAPI TERMELÉS 3 VAGON.

EGYEDÁRUSÍTÁS:

Ipari Termékek Forgalmahozatali R.-T.
Levél cím: Postafiók 12 Cluj, Calea Victoriei 29. Távirat cím: Feraria
Telefon: 4-40

BANCA MARMOROSCH, BLANK & COMP.

S. A.
Capital social Lei 125.000.000 deplin vărsat
Rezerve Lei 177.000.000 Lei

**SEDIUL IN
BUCUREȘTI**

SUCURSALE ȘI AGENȚII:

IN STRĂINĂTATE: Paris, Place Vendome, 20. Constantinopol-Galata. Agopian Han Agenție în Stambul. New-York, Brodway 31-33
IN ȚARA: București, Calea Victoriei 42, Calea Griviței, Piața Sf. Anton și Calea Moșilor (Gura Oborului). Arad, Brăila, Brașov, Cernăuți, Cluj, Constanța, Galați, Ismail, Oradea-Mare, Târgul-Mureș
COMANDITA: Albert Blank & Co. Viena I, Josefsplatz 6.

Operațiuni de Bancă:

Conturi Curente, Împrumuturi, Lombarde,
Sconturi, Schimb,
Scrisori de credit, Cecuri,
Avansuri comercianților și industriașilor,
Emisiuni, Safe

Adresa Telegrafică: BLANKBANCA

Fabrică de Tanina și Ferestruu cu Aburi din NASIT Societate Anonimă fosta Casa Neuschlosz

Ferestruie cu aburi :

Gőzfűrészek :

**Homaród, Cohalm,
Satumare — Ferestruu**

*Produce tot fe-
lul de produse
silvice lemn de
stejar și cherestea*

*Termel minden-
nemü tölgyfa
erdei terméket
és fűrészáru*

Adresa telefonică :

Távirati cím :

Nasicjár, Arad.

Biroul Central :

Központi iroda :

**ARAD ::: Bulevard
Reg. Ferdinand 22**

Neuschlosz-féle NASICI Tanningyár és Gőzfűrész Részvénytársaság

**Şocietatea Anonimă
Lomási Erdőipar**

Produce cherestea de molift
şi brad în diferite dimensiuni

Mindennemű luc- és jegenye-
fenyő anyagok termelése

**Forestiera din Lomási
Részvénytársaság**

Adresa telegrafică:
Sürgőnycim:

Lomási Arad

Fabrica de cherestea:
Gőzfűrész:

Gara Galaşi-Ferestrău.

Bíróul Central:
Központi iroda: **Arad, Bulevardul
Regele Ferdinand No. 22**

Societate Anon. de
Asigurare Generală

Általános Biztosító
Részvény-Társaság

ORIENT ORADEA-MARE

Elfogad élet-, tűz-, betörés-, baleset-, szavatosság-,
szállítmány- és jégbiztosításokat a legolcsóbb
díjak és legmodernebb kötvényfeltételek szerint

KARTELLEN KIVÜL!

KARTELLEN KIVÜL!

Vezérképviseltek:

Oradea-Mare, Arad, Temesvár, Marosvásárhely,
Cluj és Szatmár

SCHÖNBERGER & GRÜNSTEIN
ARAD
BUL. REG. FERDINAND II

■ Zsák-, zsinag-, kötél-, ■
■ ponyva-, kender-, len- ■
■ és jutagyártmányok ■

Hálók és függőágyak
készítése

Zsákkölcsönzés

TELEFON SZÁM
700

KÜLKERESKEDELEM

KERESKEDELMII ATTASÉK
ÉS ÜGYNÖKÖK.
ROMÁNIA KONZULÁTUSAI ÉS KÖ-
VETSÉGEI KÜLFÖLDÖN.
KÜLFÖLDI ÁLLAMOK KONZULÁ-
TUSAI ÉS KÖVETSÉGEI ROMÁ-
NIÁBAN.
ROMÁNIA KÜLFÖLDI KERESKE-
DELMII SZERZŐDÉSEI.
KÜLFÖLDI KERESREDELMII ÉS IPAR-
KAMARÁK ROMÁNIAÁBAN.
ROMÁNIAI KERESKEDELMII KAMA-
RÁK KÜLFÖLDÖN.
A PERMISZ.

PRIMA CASSĂ
DE PĂSTRARE
DIN ARAD

SE OCUPĂ CU
TOATE RĂMURILE
LUCRĂRILOR
BANCARE

FONDATĂ LA 1840
ADRESA TELEGRAFICĂ:
PRIMUS

Románia külföldi kereskedelmi képviselete

Romániai kereskedőkörökből számos oly természetű kérdést intéztek hozzánk, amelyekből kitűnik, hogy hivatalos belföldi kereskedelmi szerveink és azok organizációja kereskedői és ipari körökben csak nagyon hézagosan ismertek. Másrészt a román konzulátusok és a melléjük, vagy követségeink mellé rendelt kereskedelmi képviselőink panaszkodtak, hogy a romániai kereskedők nem viseltetnek velük szemben kellő bizalommal és sokszor csak akkor keresik fel őket tanácsért és felvilágosításért, mikor már hivatatlan avagy teljesen járatlan és rosszhiszemű ügynökségek hamis információkkal nekik tetemes károkat okoztak.

Románia kereskedelmi organizációjának szervei:

1. Kereskedelmi attasék és ügynökök külföldön.
2. A külföldi kereskedelmi és iparkamarák Romániában.
3. A romániai kereskedelmi kamarák külföldön.

Kereskedelmi attasék és ügynökök

A kereskedelmi attaséknak és ügynököknek az a feladata, hogy a külföldi piacviszonyokat a legpontosabban tanulmányozzák és ismereteik és tapasztalataik alapján saját produktumaink számára a lehető legjobb és legjövödelmezőbb elhelyezést biztosítsák.

Követségeink diplomáciai karaktere nem engedi meg, hogy a tisztán kereskedelmi kérdésekkel behatóbban foglalkozzanak; a konzulátusokat illetőleg pedig a praxis kimutatta, hogy bár a kereskedővilágnak gyakran tetemes segítséget is tudtak nyújtani, támogatásuk nem volt eléggé alapos. Hiányzott a speciális kereskedelmi szerv, amely kizárólag ezekkel a kérdésekkel szakszerűen foglalkozik és a kereskedővilágnak a legalaposabb tájékoztatásokat nyújthatja. Ennek a ténynek felismerése vezetett a kereskedelmi attasék és ügynökségek felállítására. A kereskedelmi attasék és ügynökök a belföldi termelő és a külföldi piaci viszonyokról — különös tekintettel az esetleg fennálló kereskedelmi konvenciókra és a szállítási és vámviszonyokra — állandóan informálják a miniszteriumot. Árucikkeinket beküldött mintákkal, felolvasások, állandó kiállítások, sőt múzeumok útján ismertetik és állandó szakszerű propaganda alapján iparkodnak nemzeti közgazdaságunkat a konkurrenciától megóvni. Kereskedelmi képviseleteink hivatalnokai szigorú megbízást kaptak, hogy kereskedőinknek és iparosainknak — érdekeik megvédése céljából — a legmesszebbmenő támogatást

nyujsák és nekik mindazon felvilágosítással szolgáljanak, melyekre alapos helybeli ismereteik révén egyedül jogosultak.

A kereskedelmi attasék és ügynökök rendes jelentéseit, melyek az ipari és kereskedelmi miniszterhez beérkeznek, a „Közgazdaság—Rumänischer Lloyd” és a „Consum” publikálják. Az érdeklődők tehát megtalálják mindazokat az információkat, melyekre külföldön okvetlenül szükségük van.

Románia külföldi attaséi

Anglia és Franciaország részére: Grigore Michaescu, I. oszt. kereskedelmi attasé. London, Cromvell-place 4.

Ausztria és Csehország részére: George D. Dimitriu, II. oszt. kereskedelmi attasé. Wien II. Münzwardeingasse.

Magyarország részére: Victor Stătescu, III. oszt. kereskedelmi attasé. Budapest, Román követség.

Törökország részére: Victor Mănescu, III. oszt. kereskedelmi attasé. Konstantinápoly, Manonkian Han No. 3. Omer Abid Han mellett, Galata.

Görögország részére: Virgil Ciulli, I. oszt. kereskedelmi ügynök. Athén, Román követség.

Németország részére: Vasile Dascalescu, II. oszt. kereskedelmi ügynök. Hamburg, Rathausmarkt 7.

Szmirnában: I. Bilimatchi tiszteletbeli kereskedelmi ügynök.

Bulgária részére: D. A. Milescu, tiszteletbeli kereskedelmi ügynök. Szófia, Ulica Strumica No. 11.

Szaloniki: Traian Duma, tiszteletbeli kereskedelmi attasé.

Németország részére: Dr. L. Edeleanu, tiszteletbeli kereskedelmi tanácsos. Berlin-Charlottenburg, Kaiserdamm 99.

Lengyelország számára: C. Bălăcescu, kereskedelmi ügynök (jelenleg a bukaresti kereskedelmi miniszteriumban beosztva).

Olaszországban az attasé ügykörét a Camera de Comerț Italo-Română látja el. Székhelye Genua.

Külföldi kereskedelmi és iparkamarák Romániában

A saját és külföldön akreditált kereskedelmi képviselőink mellett a romániai kereskedő és gyáros számára felvilágosítás, árukra, díjszabásokra, áruraktárakra, vámkérdésekre és kiviteli lehetőségekre vonatkozó információk céljából Bukarestben a a következő külföldi intézmények állanak rendelkezésre:

1. Camera de Comerț și Industrie „Anglo-Româna” Str. Sf. Constantin 12.

2. Camera de Comerț și Industrie „Belgo-Româna” Str. Bursa No. 4.

3. Office Commercial Français Str. Bursel No. 2.

4. Camera de Comerț și Industrie „Italo-Română” Str. Sf. Jonică No. 8.

5. Export Comercial pentru „Ucraină” Str. Dorobanților No. 72.

6. Camera de Comerț și Industrie „Româno-Cehoslovacă” (most áll szervezés alatt).

Romániai kereskedelmi kamarák külföldön

A fentjelzett kamaráknak Londonban, Brüsszelben, Párisban, Rómában és Genuában is vannak irodái. A prágai irodát jelenleg szervezik.

Románia konzulátusai a külföldön

<i>Argentina</i>		<i>Franciaország</i>	
főkonzulátus	Buenos-Ayres	főkonzulátus	Páris
	<i>Belgium</i>	konzulátus	Alger
főkonzulátus	Antwerpen	„	Bordeaux
konzulátus	Brüsszel	„	Boulogne sur Mer
„	Charleroi	„	Caen
„	Gaud	„	Cannes
„	Liège	„	Dunkerque
„	Namur	„	Hârve
	<i>Brazília</i>	„	Lille
konzulátus	Rio de Janeiro	„	Lyon
	<i>Bulgária</i>	„	Marseille
konzulátus	Ruscuk	vicekonzulátus	Mentoul
„	Varna	„	Montpellier
	<i>Csehszlovákia</i>	konzulátus	Nantes és St. Nazaire
főkonzulátus	Prága	„	Nizza
	<i>Chile</i>	„	Oran (Algier)
konzulátus	Santiago	„	Rouen
	<i>Cuba</i>	vicekonzulátus	Sfax (Tunis)
konzulátus	Habana (a washingtoni legációhoz tartozik)	„	Toulouse
	<i>Dánia</i>	konzulátus	Tunis
főkonzulátus	Kopenhága		<i>Németország</i>
	<i>Helvetia (Svájc)</i>	főkonzulátus	Berlin
konzulátus	Basel	konzulátus	Bréma
„	Genf	konzulátus	főkonzulátus
„	Zürich	konzulátus	Chemnitz
	<i>Finnország</i>	„	Drezda
konzulátus	„	„	Duisburg
		főkonzulátus	Frankfurt a/M
		„	Hamburg
		„	Lipese
		„	Mannheim

konzulátus	München		<i>Monaco:</i>
„	Nürnberg	főkonzulátus	Monaco
„	Regensburg		<i>Norvégia:</i>
„	Königsberg		
főkonzulátus	Stuttgart	konzulátus	Bergen
konzulátus	Stettin	főkonzulátus	Krisztiánia
	<i>Görögország:</i>	konzulátus	Trondhjem
konzulátus	Janina		Németalföld (Hollandia):
főkonzulátus	Szaloniki	konzulátus	Amsterdam
„	Athén	„	Dordrecht
konzulátus	Cefalonia	„	Hága-Scheve- ningen
„	Corfu		
„	Patras		
főkonzulátus	Piräusz	főkonzulátus	Rotterdam
konzulátus	Syra		<i>Lengyelország:</i>
	<i>Olaszország:</i>	főkonzulátus	Lemberg (Lwow)
konzulátus	Ancona		<i>Portugália:</i>
„	Bari	konzulátus	Faro
„	Catana	„	Funchal (Madeira)
„	Florenz	főkonzulátus	Lissabon
„	Genua	konzulátus	Ponta Delaga (Azovi szigetek)
„	Livorno		„ Porto
vice „	Lucca		„ Setubal
„	Messina		<i>Oroszország:</i>
„	Milano		
„	Nápoly		
„	Palermo		
főkonzulátus	Róma		A politikai viszonyok rende- zése után Odesszában, Moszk- vában és Szentpétervárt fő- konzulátust, a Don melletti Rostoffban pedig konzulátus felállítását tervezik. -
konzulátus	Triest		
„	Turin		
„	Velence		
	<i>Anglia:</i>		<i>Jugoszlávia:</i>
konzulátus	Birmingham		főkonzulátus Belgrád
„	Cardiff és Newport		
„	Cork		
„	Gibraltar		<i>Spanyolország:</i>
„	Glasgow	főkonzulátus	Barcelona
„	Hull	konzulátus	Bilbao
„	Liwerpool	„	Cadix
főkonzulátus	London	„	Cartagena
konzulátus	Malta	„	Las Palmas (Ka- nári szigetek)
„	Manchester	„	„
„	Newcastle-on-Tyne	főkonzulátus	Madrid
„	Sheffield	konzulátus	San Sebastian
„	Trinidad	„	Valencia
főkonzulátus	Montreal (Kanada)	„	Malaga
konzulátus	„	„	

Egyesült Államok:
 konzulátus Chicago
 főkonzulátus Cleveland
 vice „ Indianapolis
 fő „ New York
 konzulátus Pittsburg

Svédország:
 konzulátus Malmö
 főkonzulátus Stockholm

Törökország:
 főkonzulátus Konstantinápoly
 konzulátus Beyrut
 „ Smyrna

Magyarország:
 főkonzulátus Budapest

Délafrika:
 A *cape-towni* görög konzulátus képviseli a román alattvalók érdekeit.

Románia követségei a külföldön

Ausztria
 követség Wien
Belgium
 követség Brüsszel
Bulgária
 követség Szófia
Csehszlovákia
 követség Prága
Dánia
 követség Kopenhága
Helvetia (Svájc)
 követség Bern
Franciaország
 követség Páris
Finnország
 követség Helsingfors
Németország
 követség Berlin
Görögország
 követség Athén
Olaszország
 követség Róma
Japán
 követség Tokió
Luxemburg
 (lásd brüsszeli követséget)
Anglia
 követség London

Norvégia
 követség Krisztiania
Németalföld (Hollandia)
 követség Hága
Lengyelország
 követség Varsó
Portugália
 követség Lissabon
Oroszország
 (a diplomáciai összeköttetést még nem vettük fel)
Jugoszlávia
 követség Belgrád
Szentszék
 követség a Vatikánnál
Spanyolország
 követség Madrid
Északamerikai Egyesült Államok
 követség Washington
Svédország
 követség Stockholm
Törökország
 kormánybiztosság Konstantinápoly
Magyarország
 követség Budapest
Egyiptom
 diplomáciai ügyvivőség és fő*
 konzulátus Cairo

A külföldi államok konzulátusai és követségei Romániában

	<i>Albánia:</i>		<i>Franciaország:</i>
konzulátus	Bukarest	követség	Bukarest
	<i>Németország:</i>	konzulátus	Bukarest
naavkövetség	Bukarest	konzulátusi ügyvivő	Braila
konzulátus	Brassó	konzulátus	Kolozsvár
„	Galați	konzulátusi ügyvivő	Constanța
„ terv.	Kolozsvár	vicekonzulátus	Galați
	<i>Argentina:</i>	konzulátusi ügyvivő	Jassy
főkonzulátus	Bukarest	„	„ Chișineu
	<i>Ausztria</i>		<i>Anglia:</i>
követség	Bukarest	nagykövetség	Bukarest
konzulátus	Csernovitz	konzulátus	Braila
„	Kolozsvár	„	Bukarest
„	Temesvár	„	Csernovitz
	<i>Belgium:</i>	„	Kolozsvár
konzulátus	Braila	„	Galați
„	Bukarest	vice „	Sulina
„	Constanța	„	Constanța
„	Craiova		<i>Görögország:</i>
„	Galați	követség	Bukarest
„	Chișineu	főkonzulátus	Bukarest
„	Roman	konzulátus	Braila
vice „	Sulina	„	Constanța
	<i>Brazília:</i>	„	Galați
konzulátus	Bukarest	„	Jassy
főkonzulátus	Galați	vice „	Sulina
	<i>Bulgária:</i>		<i>Guatemala:</i>
követség	Bukarest	főkonzulátus	Galați
	<i>Dánia:</i>		<i>Magyarország:</i>
főkonzulátus	Bukarest	követség	Bukarest
konzulátus	Galați	konzulátus	Bukarest
vice „	Sulina	konzulátusi kirendeltség	Kolozsvár
	<i>Spanyolország:</i>		<i>Olaszország:</i>
konzulátus	Bukarest	követség	Bukarest
vice „	Constanța	főkonzulátus	Bukarest
„	Galați	vice „	Braila
„	Giurgiu	főkonzulátus	Galați
„	Sulina	konzulátusi	
	<i>Északamerikai Egyesült-Államok:</i>	ügynökségek	Craiova
konzulátus	Bukarest	„	Constanța
vice „	Teleajen (Prahova)	„	Jassy

ügynökségek	Sulina	konzulátus	Chisineu
„	Temesvár	„	Ploești
	<i>Luxemburg:</i>	„	Roman
konzulátus	Bukarest	vice „	Giurgiu
	<i>Norvégia:</i>	vice „	Sulina
vice „	Braila	<i>Csehszlovákia:</i>	
főkonzulátus	Bukarest	követség	Bukarest
konzulátus	Galați	konzulátus	Bukarest
		„	Kolozsvár
vice „	Sulina		
	<i>Németalföld (Hollandia):</i>	<i>Jugoszlávia:</i>	
konzulátus	Braila	követség	Bukarest
főkonzulátus	Bukarest	konzulátus	Bukarest
konzulátus	Câmpina	<i>Lengyelország:</i>	
„	Constanta	követség	Bukarest
„	Galați	konzulátus	Bukarest

Románia kereskedelmi szerződései

A problémák között, amelyek Románia ipara és kereskedelme szempontjából — különösen külföldi viszonylatban — megoldásra várnak, első helyen áll Románia külfölddel kötendő kereskedelmi szerződéseinek kérdése. *A kormány felfogása szerint azonban a külfölddel kötendő kereskedelmi szerződések kérdése nem aktuális* és ilyen irányú előterjesztéseket nem is tesznek a miniszteriumok.

Románia a világháború befejezése után a következő szerződéseket, illetve egyezményeket kötötte a külföldi államokkal:

A román-osztrák egyezmény

A Románia és Ausztria között kötött *kontingens-egyezmény* egy évi időtartamra 1920. augusztus havában lépett életbe. Az év elteltével az egyezményt nem hosszabbították meg. A szerződés 12. cikke értelmében a szerződő felek megegyeztek ugyan, hogy legkésőbb a fenti határidő lejáratára előtt három hónappal az egyezmény meghosszabbítására tárgyalásokat kezdenek, ez azonban nem történt meg. A két ország a következő cikkekre kötötte meg a kontingens-egyezményt:

Kiviteli kontingensek Romániából Ausztriába: Élelmiszerek, földolaj-termékek, ipari nyersanyagok, textilnyersanyagok, állati termékek, faszenesítési termékek, különféle bányatermékek és vegyszerek, olajmagvak, olajok és zsiradékok, fa- és fatermékek, (nemes fajtájú fák furnir készítésre, cellulose.)

Kiviteli kontingensek Ausztriából Romániába: Vas és fémárúk, fémek, járművek és járműüzemek anyagai, elektrotechnikai anyagok, textilárúk, fonalak, szövetek, szalagok, szövött árúk, csipkék és kötött árúk, konfekció-árúk, kalapok, zsákok, fonott technikai cikkek, impregnált szövetek, nemezok papír-

gyártáshoz, utazó sapkák, fejfedők gyapjuból, gyapotból, selyemből, bársonyból és plüsből, bőrök, papiros, vegyészeti áruk és festékek, technikai eszközök, bádogárúk, faszerkezetek, szét-szedhető faházak, sebészeti eszközök, üvegárúk, gombok zongorák, zsebórák, faliórák, butorok, furnir, parafa-cikkek.

A román—csehszlovák kereskedelmi szerződés

A román-csehszlovák kereskedelmi szerződést egy évre 1921. április 23-án kötötték meg és 1921 november 10-én lépett életbe. A szerződés 18. cikkének alkalmazásával azonban, — amelynek értelmében az egyezmény továbbgyakorlása azt a felmondásig meghosszabbítja — a szerződés ma is érvényben van. A szerződés főbb irányelvei a következők:

A szerződés alapja az 1. és 2. cikk, amelyekben a két ország egymásnak a legtöbb kedvezményt élvező állam előnyeit biztosítja és kiköti, hogy áruikat nem sújtják más vámokkal és terhekkel, mint a legnagyobb kedvezményeket élvező államok áruit.

3. cikk. A behozott áruk (belföldi állami, község és egyéb) megterhelése mindkét államban nem lehet nagyobb, mint a saját, azaz a belföldi gyártmányokra kivetett megterhelés.

4. cikk. A szerződő felek alattvalói mindkét országban mentesek a katonai szolgálat alól, viszont nem akadályozhatók meg a saját országukban való katonai kötelezettségnek teljesítésében. Háboru esetén nem lehetnek más rekvirálásoknak alávetettek, mint az illető ország saját állampolgárai.

5. cikk. A vasuti és hajózási kérdéseket a legnagyobb kedvezményekben részesülő államok bázisán oldják meg.

6. cikk. Biztosítja a kölcsönös szabad transitóforgalmat, amíg ez a kérdés általános nemzetközi elintéztést nem nyer. Ez vonatkozik a személy, áru, postaküldeményekre, hajókra, gőzhajókra, kocsikra, vagonokra és egyéb járművekre. A transitóforgalmat csak az általános forgalmi megszorítások terhelik, amelyek a vasuti és hajózási vonalak exploatálásával függnek össze.

7. cikk. Az export-import megszorítások érvényben maradnak, de a szerződő felek mindent megtesznek, hogy az erre irányuló kapcsolatot minél szorosabbá tegyék. Ebben a tekintetben is a legfavorizáltabb államok bázisa lesz az irányelv. Természetes, hogy ezek a határozatok nem vonatkoznak speciális szerződésekre, vagy azokra, amelyeket kompenzációs alapon export-import kérdésben esetleg kötni, fognak.

8. cikk. A 7. cikkben foglalt megszorításokon kívül az árucserforgalomban restriktciók csak az alábbi két esetben alkalmazhatók és ezen esetekben is csak akkor, ha azok alkalmazása általános és pedig:

a) ha azt közbiztonsági szempontok indokolják;

b) ha közegészségügyi vagy állategészségügyi okok teszik szükségessé, amely esetekben a szokásos és elismert nemzetközi szabályzatok alkalmazandók.

9. cikk. Részletes rendelkezéseket a vasuti szállítások eszközlésére vonatkozólag az A) alatti melléklet tartalmaz.

10. cikk. A postai, távirdai és telefonösszeköttetések szabályozására a két állam között külön szabályzat készitendő, a nemzetközi rendelkezések figyelembevételével. A polgári perekben és bűnügyekben való igazságszolgáltatás, a bűnösök kiadatása, bírósági határozatok végrehajtása és egészségügyi kérdések rendezése ügyében külön szabályzat készitendő.

11. cikk. Részvénytársaságok, kereskedelmi, ipari és pénzügyi vállalatok, biztosítók, kölcsönösen szabadon folytathatják tevékenységüket a másik állam területén, ha az ottani törvényeknek eleget tettek és az illető állam területén állandósították magukat, természetesen oly kereskedelmi és iparágak kivételével, amelyeket általános hasznosságok szempontjából bizonyos megszorításoknak vetnek alá.

12. cikk. Kereskedők, gyárosok és iparosok, akik hivatalos iparigazolvánnyal igazolják, hogy anyaországukban a kereskedő és iparos jogait gyakorolják, rendszeren fizetik az illetékeket és adókat, úgy maguk, mint utazóik jo-

gosítottak a másik ország területén a kereskedőknél és termelőknél bevásárlásaikat eszközölni. Ezért a kereskedelmi gyakorlatért nem fognak egyik szerződő fél államában sem speciális taxát fizetni. Kereskedelmi utazók, akik a B) alatti igazolvánnyal rendelkeznek, jogosak árumintákkal — *de nem áruval* — utazni a másik ország területén. Az igazolványok kiállításra jogosított hatóságok címeit, valamint az utazók számára az illető államokban érvényes rendszabályokat is, a szerződő felek egymásnak kölcsönösen megküldik. Oly tárgyak — kivéve azokat, melyeknek importja egyáltalán tilos — melyek vámkötelesek, de amelyeket a kereskedelmi utazók mintának visznek magukkal, mindkét országban vámentesek maradnak, ha szabályszerű időben visszaszállítják a határon és azonosságukat kétségtelenül bebizonyítják. Erre a célra garanciális letétet kell a beviteli vámhivatalnál elhelyezni, amely lehet készpénzletét vagy más kaució. A platina, arany és ezüsttárgyakra vonatkozólag az előírt formalitások betartása kötelező. Ha az előírt időben az illető mintatárgyakat nem reexportálják, a letét a kincstár javára elvész.

13. cikk. Az üres tartályok kölcsönösen vámentesen visszaküldendők. Oly tartályoknál, amelyek vámkötelesek, garanciát követelnek.

14. cikk. Olyan tárgyak, amelyek javítás végett kerülnek a határon túlra, vámentesek, ha kereskedelmi elnevezésük a javítás után nem változik és a javítás alkalmával nem látják el olyan fő-alkatrészekkel, amelyek elvámolása kötelező. Visszahozataluk időtartamhoz van kötve, azonosságuk bizonyítása kötelező.

15. cikk. A vámvizsgálati munkálatok megkönnyítése céljából a szerződő felek kötelezik magukat, hogy mindenütt, ahol ez lehetséges, a vámhivatalokat a határon ugyanazon a helyen állítják fel.

16. cikk. A hajók és rakományaik tekintet nélkül arra, hogy honnan jönnek és hová mennek és hogy mi a rakományok rendeltetési helye, a két állam kikötőiben és hajózási vonalain minden tekintetben a hazai hajók és rakományok kezelési szabályzatában előírt elbánásban részesülnek. Ha e tekintetben a szerződő felek egyike harmadik államnak nagyobb kedvezményeket biztosított, ezt a kedvezményt a szerződő félnek is köteles azonnal megadni. A kikötők közötti személy- és áruszállítást a másik ország területén ugyanolyan feltételek mellett engedélyezik a szerződő fél számára, mint a saját hazai hajók és gőzhajók számára. A szerződő fél hajói semmi néven nevezendő, díjtételeket nem fizetnek a másik ország területén, amelyek fizetése a saját hazai hajók és gőzhajókra nézve nem kötelező. A partmenti hajószolgálatot (cabotage) mindkét államban az illető állam hajóvállalatai tartják fent és csak a kormány speciális rendelete adhat ez alól felmentést. Mindazonáltal a román és a csehszlovák hajók kölcsönösen felkereshetik országaik kikötőit, hogy ott külföldi rakományaikat egészen vagy részben kirakhassák, vagy hogy külföldi rendeltetésű rakományaikat kiegészíthessék és pótolhassák.

17. cikk. A határmenti forgalmat a C) és D) alatti mellékletek szabályozzák.

18. cikk. A szerződést Prágában ratifikálják, életbeléptetése 15 nappal a ratifikálás kicserélése után történik meg. Érvényessége egy esztendő, továbbgyakorlása által a szerződés az esztendő eltelte után is érvényben marad. A felmondás három hónap.

A) melléklet

Szállítási és forgalmi kérdések

1. cikk. Az áruforgalomra vonatkozólag az 1890 október 14-én Bernben kötött nemzetközi vasúti szállítási egyezmény van érvényben összes mellékleteivel és feltételeivel együtt; tekintettel azonban a mai speciális helyzetre az egyezményen módosításokat is lehet eszközölni, amelyeket mindkét szerződő fél elismerni tartozik.

2. cikk. A szerződő felek kötelezettséget vállalnak arra nézve, hogy az áruszállítás megkönnyítésére minden lehető el fognak követni, a gyors és biztos személyforgalmat illetőleg pedig esetleg teljes és közvetlen áruvonatok beállítását is vállalják, ha ezt a szükség megkövetelné.

3. cikk. A szerződő felek kötelezik magukat; minél előbb megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy legalább a főbb cikkekre nézve dijszabások állapíttassanak meg és a főbb vonatkozásokban a közvetlen forgalom és árucseréje minél hamarabb biztosíttassék.

4. cikk. A szerződő felek nemzetközi egyezmény megkötésének szükségességét állapítják meg oly irányban, hogy a kölcsönös vagonkicserélés és vagonhasználat egyetértés alapján biztosíttassék. Vállalják, hogy ezirányban minden akciót közös egyetértésben hajtanak végre és hogy ezt az egyezményt minél előbb létrehozzák. Addig is a vagonkicserélés és vagonhasználatra nézve a két állam által kötött ideiglenes megállapodás határozatai maradnak érvényben.

5. cikk. A szerződő felek megegyeznek, hogy a volt osztrák-magyar monarchia vagonparkjához tartozó kocsik kicserélése a wieni szakkonferencia határozatai alapján történik.

B) melléklet

A kereskedelmi utazók számára előírt igazolvány

(Kiállítandó francia és román nyelven)

Modèle
CARTE DE LÉGITIMATION
 POUR
 VOYAGEURS DE COMMERCE
 Pour l'année ... Nr. de la carte ...
 Armoiries
Valable en Tchécoslovaquie et en Roumanie
 PORTEUR
 Prénom et nom de famille
Fait à ... le (jour, mois, année)
 Sceau Autorité compétente)
 Signature.

Il est certifié que le porteur de la présente carte possède un (désignation de la fabrique ou du commerce) à sous la raison est employé, comme voyageur de commerce dans la maison à qui y possède un (désignation de la fabrique ou du commerce).

Le porteur de la présente carte désirant rechercher des commandes et faire des achats pour le compte de sa maison, ainsi que de la maison suivante des maisons suivantes (désignation de la fabrique ou du commerce) à il est certifié en outre, que la dite maison est tenue les dites maisons sont tenues d'acquiescer dans ce pays les impôts légaux pour l'exercice de son commerce (industrie).

(Model)
CARTE DE LEGITIMATIE
 pentru
 VOIAJORII DE COMERȚ
 Pentru anul No. cărți
 Mărcile
Valabilă în Cehoslovacia și în România
 Purtătorul
 Pronumele și numele de familie
 Făcut la (ziua, luna, anul)
 Sigilul Autoritatea competentă
 Semnătura.

Se certifică că purtătorul prezentei cărți posedă un (denumirea fabricii sau comerțului) la sub firma este întrebuintat da voiajor de comerț în casa la care posedă acolo un (denumirea fabricii sau comerțului).

Purtătorul prezentei cărți dorind să caute comenzi și să facă cumpărături în contul casei sale, precum și casei caselor următoare (denumirea fabricii sau comerțului) la se certifică, afară de aceasta, că zisa casă este ținută să achite în această țară impozitele legale pentru exercitarea comerțului (industrie) său lor
 Semnătura purtătorului.

Signalement du porteur.
Signes particuliers:
Age:
Taille:
Cheveux:

Signature

AVIS

Le porteur de la présente carte ne pourra rechercher des commandes ou faire des achats autrement qu'en voyageant et pour le compte de la maison susmentionnée. Il pourra avoir avec lui des échantillons, mais point de marchandises. Il se conformera, d'ailleurs, aux dispositions en vigueur dans Chaque Etat.

NOTA. — Là où le modèle ci-dessus contient un double texte, le formataire à employer pour l'expédition des cartes présentera l'espace nécessaire pour y insérer l'un ou l'autre des textes, suivant les circonstances du cas particulier.

Semne particulare:

Vârsta:
Talia:
Pârul:

Semnătura

AVIZ

Purtătorul prezentei cărți nu va putea să caute comenzi sau se facă cumpărături altfel decât voiajând și pentru contul sus menționat. El va putea să aibă cu el mostre, dar nicidecum mărfuri. El se va conforma de altfel, dispozițiilor în vigoare în fiecare Stat.

Notă. — Acolo unde modelul de mai sus conține un dublu text formularul de întrebuintat pentru expedierea cărților va avea spațiul necesar pentru a insera în el unul sau celalalt din texte după înprejurările cazului particular.

A román—csehszlovák kereskedelmi szerződés zárójegyzőkönyve

A szerződés aláírása előtt a szerződő felek képviselői az egyes cikkekhez még az alábbi megjegyzéseket és magyarázatokat fűzték:

2. *cikkhez:* A vámügyekben a legtöbb kedvezményt élvező állam klauzulájának magyarázata nem érintheti a *St. germaini* békeszerződés 221. cikkében és a *trianoni* békeszerződés 205. cikkében foglalt speciális rendelkezéseket.

6. *cikkhez:* A transitóárak után kizárólag a felül vigyázattal és a kezeléssel felmerült díjtételek kiróhatók.

7. *cikkhez:* Kontingentálási egyezmények, vagy kompenzációs célzatu későbbi egyezmények, amelyeket a szerződő felek valamelyike esetleg harmadik állammal köt, a 7. cikk utolsó bekezdése értelmében speciális egyezménynek tekintendők.

11. *cikkhez:* Kereskedelmi ágazatok alatt kereskedelmi, ipari, pénzügyi és biztosítási vállalatok értendők.

16. *cikkhez:* a) A szerződő felek hajóinak személyzete és rakományai a kikötőkben nem élvezhetnek semminemű oly kedvezményt, amelyet nem engednek meg egyuttal a másik állam hajóinak is.

b) Élelmezési és világítási cikkek, amelyek a hajó személyzetének élelmezésére és használatára szolgálnak, valamint a kifutásra készenlétben levő hajók összes élelmezési cikkei nem esnek exportvám alá, feltéve, hogy a feltétlenül szüksé-

ges mennyiséget nem haladják meg. Ha a mennyiséget kifogásolnák, a hajó kapitánya, vagy parancsnoka a vámhivatalnál bizonyítani köteles, hogy a személyzet nagysága és az ut előrelátható hosszúsága következtében a kifogásolt mennyiség tényleg szükséges. Az esetleges ideiglenes tilalmak, melyek élelmiszerekre vonatkoznak, a hajószemélyzet élelmicikkeire nem alkalmazhatók.

C) Melléklet

A szomszédos határforgalom szabályozása

1. cikk. Vámmentesek, díjmentesek és permiszmentesek a közös határon át exportált és importált következő cikkek:

Orvosságok kis tételekben, melyeket a szomszédos gyógyszerárakból hatósági orvos rendeletére áthoztak. Kisebb vegyszeti és drogua-szerek áthozatalához nem szükséges orvosi rendelet, ha kizárólag a fogyasztók céljaira használják fel.

2. cikk. Mezőgazdasággal foglalkozó határszéli lakosok, akár önállóak, akár bérlők, jogosultak a munkájukhoz szükséges állatokat, szerszámokat, gazdasági eszközöket és a szükséges növényeket vámmentesen áthozni.

3. cikk. Mindennemű termés: buza, hüvelyesek, fű vagy széna, szalma, takarmány stb., amelyet a gazdasági épületektől távol eső helyeken takarítottak be, a vámvonalon elraktározási célból díjmentesen áthozhatók. (Export- vagy import-permisz ilyen esetben nem szükséges.)

4. cikk. Vámmentes és permiszmentes az állatok behozatala vagy kivitele *legelésre* vagy *telelésre* oly kötelezettség mellett, hogy azokat visszaszállítják és azonosságukat biztosítják. Vámmentes a legeltetés és telelés ideje alatt nyert állattermékek (tej, vaj, túró, gyapju stb.) behozatala vagy kivitele, valamint az időközben ellett fiatal jószág is. A vámmentesség a pásztorok és parasztok butoraira és egyéb személyes tárgyaira is vonatkozik.

A 2., 3. és 4. pontban említett esetekben a határ nemcsak a vámhatósági ponton, hanem más helyeken is átléphető.

Az ellett állatoktól eltekintve, a vissza nem hozott állatok után a vonatkozó vámdíjat utólag meg kell fizetni.

5. cikk. Vámmentes a lakosok használatában levő oly tárgyak be- és kivitele, amelyeket egyik területről a másikra javítás végett a határ tőszomszédságába szállították át.

6. cikk. Az 1—5 cikkben foglalt kedvezmények azokra a lakosokra és termékeikre vonatkoznak, akik a határ tőszomszédságában 15 km.-nyi szélességű sávon belül laknak.

7. cikk. Az 1—5. cikkeken foglalt könnyítések nem gátolhatják a szerződő feleket abban, hogy a közegészségügyi avagy állategészségügyi szempontokból szükségesnek mutatózó vámmellenőrzést vagy egyéb ellenőrzést ne gyakorolják.

8. cikk A román és csehszlovák kormányok arra törekednek, hogy a vámteendőket lehetőleg a határvonal ugyanazon pontján bonyolítassák le. A vámellenőrzés és a határátlépésre megengedett utvonalak kérdését a leggyorsabban rendezik.

9. cikk. A szerződő felek közös erővel megakadályozzák a határmenti csempészetet; a büntetőrendszabályok tekintetében pedig kötelezőknek ismerik el a vonatkozó rendszabályok alkalmazását.

10. cikk. Az ugynevezett „kis határszéli forgalom” megkönynyítésére a szerződő felek felhatalmazzák a határszéli hatóságokat, hogy a határvidékek lakószáma számára határátlépést engedélyező igazolványokat állítsanak ki, melyek személyre szólnak és meghatározott időre érvényesek.

11. cikk. Vámmentesek, valamint permiszmentesek — a jelen jegyzőkönyv 7. cikkében foglalt megszorításokkal: —
 a) Az utasok, fuvarosok és munkások személyes tulajdonát képező tárgyak u. m.: fehérenemű, ruha, utitárgyak, szerszámok és saját használatra szolgáló egyéb tárgyak, megfelelő mennyiségben. b) Az utasok és áruk szállítására szolgáló járművek, taligák, kosarak és hasonló szállítási eszközök, ha már használtak és nem eladásra szánták azokat, — valamint a hámba fogott állatok.

A járművek és állatok visszahozatala fejében, — ha ezt illető országok törvényei előírják — kaució követelhető.

E határozatok semmiféle tekintetben nem változtatják meg az illető ország területén érvényben levő vámtörvény általános rendelkezéseit.

12. cikk. a) Orvosok, állatorvosok és egészségügyi segélynyújtására jogosított személyek a határmenti zónában a másik országban is gyakorolhatják hivatásukat a következő megszorításokkal:

az a) alatt felsorolt személyek nem költözhetnek át a határmenti helyekre, hogy hivatásukat ott gyakorolják, hacsak nem vetik magukat alá az illető államban érvényben levő és az orvosi hivatás gyakorlására vonatkozó törvényes rendeleteknek.

Orvosok, állatorvosok és más személyek, kik az a) pontban foglalt egészségügyi szolgálatot gyakorolni óhajtják, a gyakorlat idejében az illető ország törvényei alatt állanak. A felek kötelezik magukat, hogy az illető hivatások gyakorlását szabályozó törvényeket és rendeleteket a másik fél tudomására hozzák, hogy a határozatok betartását lehetővé tegyék.

13. cikk. A felsorolt határozatok — különösen a határmenti lakosság mindennapi szükségleteire szolgáló cikkek kereskedelmi ellenőrzésére és a vámmegkönnyítésekre — utólagos határozattal bármikor kibővíthetők.

D) melléklet

A szerződő felek megegyeztek arra nézve, hogy a C) melléklet 6. cikkelyében meghatározott határmenti zóna 15 km.-en túlra is kiterjeszthető, ha a szerződő felek ilyenemű rendszabály életbeléptetésének szükségét látják.

A román-lengyel kereskedelmi szerződés

A román-lengyel kereskedelmi szerződés, amelyet 1922 április 13-án Bukarestben, november 15-én pedig Varsóban ratifikáltak, 16 cikkből, a mellékletből és zárójegyzőkönyvből áll. A szerződés ugyanazokon az alapokon épült fel, mint a román-cehszlovák kereskedelmi szerződés, vagyis *a legnagyobb kedvezményeket élvező állam alapján*.

Mindkét ország alattvalói, akik állandóan, vagy csak átmenetileg a másik országban bírnak állandó lakhellyel, *kereskedelmi és ipari szempontból* ugyanolyan elbánásban fognak részesülni, mint az illető ország alattvalói, úgy adózás, valamint a törvény által biztosított összes jogok gyakorlása szempontjából.

A szerződés értelmében a két szerződő fél alattvalói a másik fél területén *akármilyen ingó, vagy ingatlan vagyont szereshetnek*, vagy ilyenekkel birhatnak, amelyekkel szabadon rendelkeznek (eladás, donáció, házasság, végrendelet stb.) Ebben a tekintetben nincs különbség az illető állam polgárai és a másik szerződő fél polgárai között. *Peres esetekben* az illető állam törvényei szerint egyenlő elbánásban fognak részesülni.

Külön cikk szabályozza a két állam polgárainak helyzetét a másik állam területén a *katonai szolgálat*, rekvirálások, valamint állami és törvényhatósági hivatalok vállalása kérdésében. Katonai szolgálatot nem köteles teljesíteni senki a másik ország területén, az esetleges háborus rekvirálások alól pedig a két állam polgárait kölcsönösen felmentik.

A szerződés 4. cikke kimondja, hogy amíg a háboru következtében előállott kivételes állapotok az importot és exportot megszorítják, a két állam hozzájárul a szükséges korlátozások kölcsönös alkalmazásához.

A két állam összes talajtermékei, valamint az ipartermékek, melyek mint importárúk a másik ország területére kerülnek bevitelre, akár közvetlen fogyasztásra, akár mint transitóárúk, vagy reexportárúk, a határforgalmi illetékek szempontjából nem eshetnek szigorubb elbírálás alá, mint a *legnagyobb kedvezményt* élvező minden más állam produktumai.

Az export-importra vonatkozó esetleges korlátozásokat a két állam köteles más hasonló helyzetben levő államra is alkalmazni.

A 6. cikk kifejti, hogy az előző határozatokat nem lehet alkalmazni oly kedvezményekre, amelyeket a szomszédos országok *határmenti forgalmában* az egyik, vagy másik szerződő fél adott, vagy a jövőben fog engedélyezni és olyan *speciális engedményekre, melyek az esetleges vámunió folyamányai*.

Vámmentesen lehet a két állam területére kivinni oly tárgyakat, amelyek ott javítás alá kerülnek, de csak oly feltétellel, hogy azokat legkésőbb egy éven belül reexportálják és az összes esetleges vámtételek fejében kauciót tesznek le a vámhivatalnál.

Az ideiglenes vámmentesség kiállítási, verseny, tudományos kísérletezési és hasonló tárgyakra vonatkozik. Kereskedők, gyárosok és iparosok, akik az illető állam hatóságai által kiállított ipari és kereskedelmi igazolvánnyal bírnak és azt is igazolják, hogy a saját országuk törvényei által előírt adókat és egyéb illetmékeket pontosan fizetik, jogosak a *másik ország területén személyesen, vagy utazóik által áruvásárlásokat eszközölni, rendeléseket felvenni, anélkül, hogy ezért bármilyen díjtétel fizetésére volnának kötelezhetőek.*

A román és lengyel kereskedelmi utazók, megfelelő igazolvánnyal ellátva (lásd a román—csehszlovák kereskedelmi szerződés *B.*) mellékletét a 98—99. oldalon) kölcsönösen jogosítottak, hogy mintákat és modelleket — *de nem árukat* — vihessenek magukkal.

A kereskedelmi utazókra vonatkozó rendeletek és az igazolványok kiállítására jogosult hatóságok jegyzéket a két ország egymásnak a szükséges ellenőrzés végett rendelkezésre bocsátja.

Az áruminták után járó vámot az illető határvámhivatalnál letétbe kell helyezni, A letétet visszafizetik, ha legkésőbb egy éven belül az illető árumintákat reexportálják.

Részvénytársaságok és egyéb kereskedelmi, ipari és pénzügyi vállalatok, valamint a biztosítótársaságok is, amelyek az egyik országban törvényes alapon működnek, jogosultak a másik ország területén is — az ottani törvények rendeleteinek keretén belül — *fiókokat nyitni.* Esetleges megszorítások e tekintetben csakis az illető iparág vagy kereskedelmi ág *általános szükségességének szempontjából* alkalmazhatók, amely esetben ezeket *az összes többi államokra is alkalmazni kell.* Ezek a vállalatok szabadon fordulhatnak az illető ország bíróságához, amelyek területén működnek.

A kölcsönös *vasuti és hajózási* összeköttetések kérdéseinek rendezésében a tarifális politikát a legfavorizáltabb állam kedvezményeinek elve alapján fogják alkalmazni.

Az *áruforgalmat* illetőleg az 1890. évi október 14-én kötött nemzetközi *berni* vasuti szállítási konvenció határozatai mérvadóak. Az esetleges, — a jelenlegi viszonyok következtében szükségesnek mutakozó változásokat — mindkét ország csak közös megegyezés alapján fogja életbeléptetni.

Fontosabb árucikkekre és a személyszállításra vonatkozó díjtételek — a szerződés értelmében — a lehető legrövidebb időn belül megállapítandók.

A *vasuti kocsik kicserélése* kérdésének rendezésére mindkét fél kötelezi magát *általános nemzetközi konferencia* összehi-

vását szorgalmazni és addig is a két ország területén érvényben levő rendeletek maradnak mérvadók.

Esetleges *nemzetközi vasuti tarifális* és más természetű kérdésekben a két ország szolidárisan és egymás érdekeit respektálva fog eljárni.

Határőrök, vám és vasuti hivatalnokok és alkalmazottak, továbbá a posta, távirda- és telefonszolgálat alkalmazottai szabadon átléphetik az országhatárokat. Személyazonosságukat fényképes igazolvánnyal kell igazolják, a fegyver hordása azonban tilos.

A tranzitóforgalom szabadságát mindkét állam utasai, podgyászaik, áruik, postaküldeményei, hajói, kocsijai, vagonjai és egyéb járművei számára biztosítják.

Tranzitóáruk után csak az esetleges áruórzés, adminisztrálás és egyéb nemű formalitásokból származó díjak szedhetők.

A tranzitóforgalom a következő megszorítások alá esik:

a) oly korlátozások alá, amelyek állambiztonsági szempontból szükségesek;

b) közegészségügyi vagy állategészségügyi korlátozások alá;

c) az állami monopóliumok érdekében indokolt megszorítások alá.

A posta-, távirda- és telefonösszeköttetés külön konvenció tárgya lesz. Hasonlóképp rendezik a közvetlen kölcsönös határforgalmat.

A szerződés 1922. december 1-én lépett életbe és egyelőre egy évig marad érvényben. Hallgatólagos továbbalkalmazása esetében érvényessége meghosszabbítást nyer, amely esetben — érvényességének megszüntetéséhez — háromhónapos felmondás szükséges.

*A Consum și Gospodăria - Rumănescă
Clasă Romănia gospodăria și vieții
leghivattotabb krónikása*

FLORA	TELEFON: 86
Steeringyertya és Szappangyár	
Részvénytársaság	
Oradea-Mare, Gilányi-ut 12.	

A permis

Hol és hogyan kell a permiszt kérni?

Romániából bizonyos árucikkeket csak speciális kiviteli engedéllyel (*permis, autorizațiunea specială*) lehet külföldre szállítani.

A kiviteli engedély elnyeréséért kérvénnyel kell az *ipari és kereskedelemügyi minisztériumhoz* fordulni.

Benyújtás előtt a kérvényt láttamoztatni kell a kérelmező lakhelyéhez illetékes *kereskedelmi és iparkamarával*, amely a kérvényen igazolja, hogy a kiviteli engedélyt kérő földtörvényszékiileg bejegyzett kereskedő és hivatásszerűen üzletkörébe vág a kérvényezett áru kivitele. A kérvényhez mellékelni kell az exportálandó árurol szóló számlát eredetben vagy két másolatban, amelyeket a kérvény beadása előtt az illetékes kereskedelmi és iparkamarával láttamoztatni kell.

A kellően felszerelt kérvénnyel a kiviteli engedélyt kérő kereskedő a *pénzügyminisztériumban* levő „Cassa Depuneri”-nél (Bukarest, bejárat a Strada Griviței oldalon) a kereskedelmi és iparkamara igazolásával ellátott számla összege alapján lefizeti az exportálandó áru előre meghatározott bizományi díját (*taxa de comision*). A lefizetésről kapott nyugtát mellékelni kell a kiviteli kérelemhez, amelyet a *kereskedelmi és iparügyi minisztérium iktatójába* (Bukarest, Calea Victoriei) kell beadni.

A kérelem elintézéséről, az export engedélyezéséről, vagy a visszautasításról a fél írásbeli értesítést kap.

Ha a kérést kedvezően intézik el, a fél a kiállított kiviteli engedélyt a *kereskedelmi és iparügyi minisztériumban* (Bukarest, földszint Direcțiunea Exportului) *személyesen* veheti át.

A kereskedők és az export-importőrök figyelmébe ajánljuk, hogy ha a kiviteli engedély ügyében nem személyesen, hanem *megbízott útján* járnak el, megbízottjuknak feltétlenül adjanak *közjegyzői meghatalmazást*, mert enélkül a kiállított kiviteli engedélyt a megbízottnak nem adják ki, sőt vele még tárgyalásokba sem bocsátkoznak. Ha pedig a kérelmező kiviteli kérelme ügyében személyesen jár el, megfelelő, lehetőleg *fényképes személyazonossági igazolvánnyal* kell birnia. Ha valamely társaság, vállalat vagy részvénytársaság kiviteli kérelme ügyében, annak igazgatója, vagy bármely alkalmazottja járna el, részére is okvetlenül közjegyzői meghatalmazást kell adni. Fontosnak tartjuk hangsúlyozni azt is, hogy a kereskedelmi és iparügyi minisztériumban a már kiállított kiviteli engedélyeket csak az esetben adják ki a kérelmezőnek, vagy közjegyzői meghatalmazással rendelkező megbízottnak, ha a lakhelye szerint illetékes adóhivatal hivatalos igazolvánnyal bizonyítja, hogy az, akinek a nevére a kiviteli engedélyt kiállították, nem tartozik *adóhátralékkal*. Ez a bizonyítvány különben az áru tényleges exportálásánál a vámhivatalnál is felmutatandó.

A kézhez vett kiviteli engedéllyel a fél köteles elmenni a pénzügyminiszterium épületének első emeletén levő *vámigazgatóság*hoz. A vámigazgatóság a fél szóbeli kérelmére záradékkal látja el a kiviteli engedélyt és feltünteti, hogy az áru mely határállomáson kerül exportra. A fél több határállomást is bejelenthet.

A permisz érvényességének idejét az engedélyen feltüntetik. Ha a kitüntetett idő alatt a fél a kivitel nem eszközölhette, írásban indokolt kérelmére a kereskedelmi és iparügyi miniszterium a kiviteli engedély érvényét meghosszabbítja. A meghosszabbítást azonban az érvényességi időpont lejárta előtt kell kérelmeznie.

Nagyváradai hajdizsmü és fésüárugyár

Cégtulajdonos: *Rippner Farkas*

Telefon: 14—12

*Románia legrégebb és
legnagyobb vállalata
ezen cikkben*

Oradea-Mare—Nagyvárad, Kolozsvári-ut 125 sz.

„GLORIA”

KÖTÖTT-SZÖVÖTTÁRU
RÉSZVÉNYTARSASÁG

TIMIȘOARA

LLOYD-SOR

*Chemnitz-i harisnyák, keztvük, „Hubertus”
és Wiesbaden-i áruk. Közvetlen import!*

A MONOPOL

A DOHÁNYTERMELÉS.
A SÓ.
GYUJTÓK, ROBBANÓANYAGOK,
JÁTÉKKÁRTYA, CIGARETTA-
PAPÍR.
MONOPOLCIKKEK ÁRUSÍTÁSA.
MONOPOLKIHÁGÁSOK.
PUSKAPOR ÁRUSÍTÁSA.

**Kolozsvári Husiparosok,
Bőr- és egyéb Mellék-
termékeket Értékesítő**

Szövetkezete
Központ: Kolozsvár

Távíratcím: Bőrszövetkezet.
Telefonszám 7-22

FIÓKOK:

Dés, Zilah, Bethlen, Naszód,
Nagysomkut, Nagykároly,
Gyergyószentmiklós,
Máramarossziget,
Szinérváralja,
Petrozsény

Központi Bőrnagyraktár: STR.GEN.POETAS 1
„ Bél- és Csontnagyraktára

A monopol

Az állami egyedáruságot az 1912. évi törvény szabályozza, amelyet 1919. évben rendelet-törvénnyel módosítottak.

A törvény szerint az állami monopoliium tárgyai, — amelyeknek az eladásához állami engedély kell — *a dohány, só, gyufa, robbanóanyagok, cigarettapapír és játékkártya.*

(Cigarettapapírhoz hasonló finom *fehér papírt* gyártani vagy behozni csak konfekcionált állapotban szabad.)

Dohánytermelés

Dohányt vagy nikotintartalmu anyagot csak a Regia engedélyével szabad termelni. Az engedély egy, vagy több évre szólhat.

A termelők a teljes engedélyezett területet kötelesek megmunkálni. Az engedély másnak csak a Regia hozzájárulásával adható át. Ha a teljes területet nem műveltetik meg, a megállapított vis maior esetét kivéve, a kincstárnak négyzetméterenként 5 leig kárpótlás fizetendő. Az összeget a vezérigazgatóság határozza meg.

A dohány beváltási árát évenként állapítják meg.

A kincstár a termelővel szerződést köt és azt hitelesített. Ugy a szerződés, mint a hitelesítés bélyegmentes.

A termelő a várható eredmény feleértékéig előleget kaphat, amelyet a termés beváltásakor levonnak. Ha a levonás teljes mértékben nem eszközölhető, az állam a fél egyéb vagyonából kártalanítja magát.

A Regia közegei a termelőt, minden különleges feljogosítás nélkül, bármikor ellenőrizhetik. Megállapított hiányok kihágást képeznek. Beszáradásra legfeljebb 10%-ot engedélyeznek, amelyet évenként a dohány minősége és vidékek szerint állapítanak meg.

A dohány a kincstári raktárban adandó át meghatározott időben, kinevezett bizottságnak, amely előtt az esetleges kifogások is megtehetőek. A fogyasztásra alkalmatlan dohány átvétele visszautasítható. A visszautasított dohányt a Regia közege jelenlétében vagy megsemmisítik vagy külföldre szállítják ki.

Foglalást a termelési eredmény értékére csak az állam, megye vagy község és a tulajdonos vagy a dohánnyal bevetett föld bérlője vezethetnek.

Dohányexport céljából a termelési engedély (alábbi feltételek mellett) megadandó. Exportra a legkisebb megmunkálendő földterület 20 hektár. Ilyen esetben biztosítékot kell lenni, hogy a dohányt nem fogják a belső fogyasztásra átadni.

A kiszállítás idejét a Regia állapítja meg. Ha a kiszállítás akkor nem történik meg, az állam a dohányt a kiszállításig elraktározhatja, de raktározási díjat kell fizetni. Hat hónapi raktározás után a Monitorul Oficial útján felhívják a felet a kiszállításra és ha egy hónap alatt ezután sem eszközli az exportot — az állam a dohányt megtartja. A dohány beváltásakor a Regia 5%-ot von le a dohánytermelési alapra, melyből jutalmakat oszt ki.

A só

A sóbányák és sósvizek kitermelési joga az államé. A földtulajdonosnak nem köteles semminemű ellenszolgáltatást fizetni a nyert sóért.

A sósvizet a földtulajdonos csak a kincstár előleges értesítése után használhatja, még pedig csak terapeutikus célra.

Az emberi és állati táplálkozásra szolgáló só eladására még a régi erdélyi törvények vannak érvényben.

Az ipari célra denaturált sót a kincstár közvetlen az iparosoknak adja el, akik azt nem idegeníthetik el. Ez olcsóbb, mint a rendes só.

A nagyipar (például szódagyár) kitermelésére a sóbánya vagy sóstó átadható.

Gyujtók, robbanóanyagok, játékkártyák és cigarettapapírok

A gyujtók, robbanóanyagok, játékkártyák és cigarettapapírok gyártása, behozatala és eladása kizárólagos állami jog.

Az egyesületek, klubok, kaszinók és társaságok által használt játékkártyákra a kincstár különleges bélyeget tesz és az első beszerzés után csak annyi pár játékkártyát adnak ki, a hány pár használtat visszaadnak.

Prefektusi engedély nélkül bányacélra szolgáló robbanóanyagot tilos tartani.

Öngyujtót vagy bármily gyujtó-anyagot csak a Regia engedélyével és ellenőrzése mellett lehet gyártani vagy behozni. *A kovakő kivétel.*

Az utasok illetégmentesen behozhatnak 100 gr. dohányt vagy 100 drb. cigarettát, vagy 20 drb. szivart, 2 doboz gyujtót és 2 csomag cigarettapapírt.

A monopolcikkék árusítása

Monopolizált cikkeket csak a Regia engedélyével lehet eladni. Az engedély iránti kérés indokolás nélkül visszautasítható.

Eladási engedélyt csak román állampolgárok vagy honosított románok kaphatnak.

Az üzletben személyesen kell az engedélytulajdonosnak árusítani. Kivételes esetekben a Regia engedélyével elárusító alkalmazható. Az engedélytulajdonosokra vonatkozó feltételek az

elárusítókra is vonatkoznak. Kivétel az engedélyes férje, felesége vagy szülői gondozás alatt álló gyermeke.

Az engedély személyre és meghatározott helyre szól és nem cedálható. *Üzlethelyiség áthelyezéséhez a Regia előzetes engedélyre szükséges.*

A kizárólagos dohányárusok (dohány és dohányzási cikkek): a) nem váltanak iparigazolványt, b) nem fizetnek cégtábla-adót és c) a vasárnapi munkaszüneti törvény nem kötelezi őket. Az ilyen üzletek száma korlátozott és egymástól meghatározott távolságra kell hogy legyenek.

Kizárólagos (különleges) árusítási engedély elnyerésére előnnyel bírnak: a) volt tisztviselők és katonák, akik elbetegekedtek és nincs meg a létfenntartási eszközük; b) hasonló helyzetben levő tisztviselői és katonai özvegyek; c) legkevesebb 12 évi szolgálattal bíró katonai altisztek.

Monopolcikkek árusítására a mai gyakorlat szerint engedélyt kapnak: 1. a hadiárvák, 2. hadiözvegyek, 3. hadirokkantak.

Ettől eltérőleg ideiglenesen mások is kaphatnak árusítási engedélyt, akikre nézve a sorrendet a törvény feltünteti, azonban ezeknek községi bizonylattal kell igazolniuk, hogy a fenti kategóriákból való igényjogosultak közül ilyen engedélyre senki nem reflektál.

A gyakorlat az, hogy általában 500 lélek után adnak ki egy engedélyt, a távolság pedig egyik üzlettől a másik hasonló üzletig 200 méter.

Aki engedélyért folyamodik, kell igazolja, hogy nyílt üzlethelyiséggel (az ajtó az utcára) bír.

A kéréshez melléklendő (a törvényben felsorolt igazolásokon kívül) az erkölcsi bizonyítvány. Szükséges az illetőségi bizonyítvány bemutatása is.

Az árusítási engedélyt mindig az a monopoligazgatóság adja, amelyiknek a kerületében a kérelmező az üzletet megnyitni óhajtja.

Eladási engedélyt nem kaphatnak: a) rágalmasért büntettek; b) hamisan bukottak; c) tilalom alatt álló; d) köztudomásulag rossz magaviseletűek.

Fürdőkre, klimatikus helyekre, vásárokra — egyedárusítási cikkek eladására, — időhöz kötött, ideiglenes engedélyek is kiadhatók.

A fogyasztási helyek, vendéglő, kávéház, klub pincérei a vendégeknek engedély nélkül árusíthatnak dohányt, szivarkát, szivart, de egy napi készletnél többet nem tarthatnak raktáron. Árusítani a Regia által megállapított áron szabad. Az ezektől való eltérés: *kihágás.*

Amely községben Regia-raktár van, onnan, más helyeken a postahivataltól vagy postaközegektől szerzendő be az áru.

Minden eladót köteleznek a beszerzésre és ellenőrzésre vonatkozó szabályzatok. Az árszabályban előírt árak-

nál magasabbat nem szabad kérni és hasonló képen nem lehet követelni a vevőktől más cikkek vásárlását sem.

Nem szabad a csomagolt állapotban eladásra kerülő áruk-
ból kivenni (pl. dohányból, gyufából).

Jutalékok

Az árusok a következő jutalékot kapják:

1. *A dohányoknál:*

a) különleges (kizárólagos) árusok városokban az ár-
szabály áraiból 7%-ot;

b) más árusok városokban 3%-ot ;

c) bárminő árusok falvakban 5%-ot ;

2. bélyegekért, cigarettapapirosért és játékkártyáért 3%;

3. gyújtóanyagokért és puskaporért 10%;

4. só után, ha az árat a Regia meghatározza, a vétel- és
eladási ár közötti különbözetet.

Monopol-kihágások

A kihágást jegyzőkönyv alapján állapítják meg. Jegyző-
könyvet vehet fel: rendőrtiszt, regia- vagy vámtiszt, határőr
vagy bármely kincstári közeg, akiknek a kihágások megállapi-
tására a jogot a vonatkozó törvény vagy a Regia adja meg.

A jegyzőkönyv felvétele és minden, ami a kihágás meg-
állapítását illeti az éj és nap, köz- vagy ünnepnap bármely
órájában eszközölhető.

Házkutatást rendőrségi tisztviselő jelenlétében azok esz-
közölhetnek, akik a kihágás megállapítására jogosítottak. *Ház-
kutatáshoz az illetékes ügyészség írásbeli engedélye szükséges.* Az
ügyészségi engedély a kiadástól 30 napig érvényes.

Azok, akik a kihágást megállapító közeg előtt nem tudják
igazolni, hogy fizetőképeseek és állandó lakásuk van, ideiglene-
sen a rendőrtiszt által letartóztathatók. A letartóztatás az ügyész-
ségnek bejelentendő, amely a sürgősen összeülő törvényszék
határozatáig a további fogvatartás vagy szabadonbocsátás felett
— a körülmények mérlegelése alapján — határoz.

A büntetést a jegyzőkönyv alapján a monopol-vezérigaz-
gatóság szabja ki. A határozat azonnal végrehajtható. A bíróság
felfüggesztheti a végrehajtást, ha a teljes büntetéspénzt a fél
letétbe helyezi.

A jegyzőkönyv másolata és a vezérigazgatóság határozata
a félnek a szokásos módon kikézbcsitendő.

A Regia büntető határozata ellen, ha az 100 leinél nem
nagyobb, a kihágást elkövető lakáshelyére vagy telephelyére
illetékes járásbíróshoz, ezen az összegben felüli büntetésnél
pedig az illetékes törvényszékhez lehet felebbezni és pedig a
kézbesítéstől számított 15 nap alatt.

A felebbezésnek tartalmaznia kell:

a) A felebbező teljes nevét, lakását vagy telephelyét (vá-
rosokban utca és házsám);

- b) a felebbezés indokolását;
- c) a tanuk nevét;
- d) a felebbező aláírását (ha tud írni).

A bizonyítás írásban vagy tanukkal történik.

A fél távollétében kihirdetett határozat ellen a kifogások a kihirdetéstől számított 8 nap alatt teendők meg.

A felebbezési fórum határozata 100 lejig végleges. Ezen felüli büntetésnél 30 nap alatt kérhető felülvizsgálat a semmitőszéknél (*Curtea de Casație*), mely az ilyen ügyekben sürgősen és elsőbbséggel ítélkezik. A kifogások határideje itt is 8 nap.

Minden beadvány (felebbezés) és eljárás bélyegilletékmentes.

A pénzbüntetés, ha azt 30 nap alatt nem fizetik be, átváltoztatható elzárásra. Öt lei pénzbírság egyenlő egy napi elzárással, de az elzárás 6 hónapnál hosszabb nem lehet.

Elévülés a büntetés kihirdetésétől számított 3 év.

A kihágások és büntető határozatok csoportosítása a következő:

<i>Kihágás</i>	<i>Büntetés</i>
1. Dohány vagy más nikotin tartalmú növénynek a Regia engedélye nélkül való termelése	a) pénzbüntetés 100 lejig b) „ 10 leitől és az ültetvény tönkretévése.
a) ha azt palántában találják b) ha azt elültetve találják	A pénzbüntetést arányban állapítják meg a kihágással, 10 lei m ² -ként, vagy 10 szálanként.
2. Megállapított hiány a csökkenési %-on felül.	Hiányzó soronként vagy kg-ként 20 lejig pénzbüntetés és megfelelő mennyiség elkobzása.
3. Termelő részéről dohány elrejtés vagy elidegenítés.	Pénzbüntetés 100 lei soronként vagy kg-ként és egyenlő mennyiség elkobzása.
4. Dohánylevelek őrzése nem termelők által.	Kg-ként 100 lei és elkobzás.
5. Dohánylevelek szállítása igazolvány nélkül.	Kg-ként 100 lei pénzbüntetés, a dohány és szállítóeszköz elkobzása.
6. Elkövetett vagy megkísérelt dohánycsempészség, nem igazolható beszerzésű dohánygyártmányok őrzése	Kg-ként 50 lei, szivarkánként 2 lei, szivaronként 5 lei és elkobzás.
6.a) Dohány összegyűjtése (lopása) a mezőn vagy kertben, ha nem termelő.	100 levelenként 10 lei pénzbüntetés és elkobzás.
7. A só kivonása titokban bányából, forrásból, tóból, tengerből bármilyen célra és bárki tulajdonából, valamint elkövetett vagy megkísérelt (szándékos) csempészség.	Pénzbüntetés, 500 leiig és elkobzás.
8. Leszállított áron vett denaturált só helyreállítása.	Pénzbüntetés, a helyreállított só árának tizszerese.
9. A só árusítása házalás útján vagy szállítása a Regia igazolványa nélkül.	Pénzbüntetés 500 leiig és a só és szállítóeszköz elkobzása.

*Kihágás**Büntetés*

10. A só árusítása a megállapított áron felül.

Pénzbüntetés 500 leiig.

11. Titkos gyártása vagy megkísérlése, csempészése vagy kísérlete, rejtett árusítása a gyújtóféléknek vagy hasonló termékeknek, a cigarettapapírnak, a puskapornak, vagy robbanó anyagoknak, a játék-kártyáknak, valamint ezek őrzése azok által, akik a szabályszerű eredetet nem tudják igazolni.

Pénzbüntetés 500 leiig és elkobzás.

12. Dohányvágó, szivarkahüvely vagy szivarkapapír készítő készülékek gyártása, behozatala, őrzése vagy eladása.

Pénzbüntetés 1000 leiig és elkobzás

13. Fegyveres vagy 3 személyből álló csoport által elkövetett vagy megkísérelt csempésés.

15 naptól 3 hónapig terjedő elzárás.

14. Játékkártyák használata körökben, kaszinókban, klubokban és társaságokban, amelyek nincsenek ellátva a Regia különleges bélyegével és hiány a kiadott mennyiségben.

Az eladási ár tizszerese, a hiányzó csomagok árának a tizszerese és a bélyegtelen kártyák elkobzása.

15. Monopolizált cikkek eladása szabályszerű engedély nélkül, az engedély cedálása vagy nem a Regiától beszerzett cikkek árusítása.

Pénzbüntetés 100 leiig és elkobzás.

16. Más áron árusítás, mint a megállapított; csomagok felbontása, hogy az áru töredékben adassék el; más cikkek vételének a követelése; árusító alkalmazása engedély nélkül.

Pénzbüntetés 100 leiig.

17. Jelen törvényben elő nem irt vagy a jelen törvény alapján készítenő szabályzat rendelkezéseitől való bármilyen eltérés.

Pénzbüntetés 100 leiig és esetésként elkobzás.

Visszaesés esetén a büntetés kétszeres. Visszaesés, ha a legutolsó kihágástól számított egy éven belül a törvény ellen új kihágást követnek el.

Több személy ellen ugyanazon ügyből alkalmazott pénzbüntetés egyetemleges.

Az 1, 2, 7, 9—13 és 15—17 pontok alatt felsorolt büntetéseket a jegyzőkönyv jóváhagyásával egyszerre a Regia vezérigazgatósága, a 3, 4, 5, 6a, 8. és 14 pontok alatt felsorolt büntetéseket a kihágást megállapító közeg szabja ki és a vezérigazgatóság hagyja jóvá. Ez utóbbi büntetéseket a bíróság a büntetőtörvény 60. §. alkalmazásával sem le nem szállíthatja, sem az alól fel nem oldhatja a kihágás elkövetőjét.

Ha az elkobzott áru nem szállítható el, az a község vagy rendőrség pecsétjével lepecsételendő.

Az üzletek tulajdonosai felelősek a személyzetnek a helyiségben elkövetett tetteiért.

Ha a kihágási jegyzőkönyvet meg is semmisítették, a félnek nincs joga kártalanításra, csak az elkobzott cikkekre, vagy megsemmisítésük esetén azok értékére. A közegekkel szemben azonban, ha azok a jegyzőkönyv felvételénél bizonyíthatólag hamisan jártak el, a fél polgári uton kérhet kártérítést.

A monopolcikkekre vagy illetekekre semminő községi vagy megyei adó nem vehető ki. Hasonlóképpen mentesek a a községi vagy megyei adó alól a monopol-termeléshez szükséges nyers- vagy készanyagok, gépek, eszközök, szerelvények.

Az 1919. évi decret lege (650 sz.) megengedi a monopolizált cikkeknek a magánosok által megszorítás nélkül való behozatalát, fizetendő azonban monopolilletékben 65%-a annak az árnak, ahogy a Regia a hasonló minőségeket a fogyasztásra kiadja.

A monopoltörvényt Erdélyre és a Bánátra is kiterjesztették, de itt a régi rendelkezések ma még érvényben vannak.

Puskapor árusítása

Puskaport Romániában csak a kincstári raktárak árusíthatnak és csak azoknak adnak el, akiknek vadászati engedélyük van.

Töltényhüvelyt magánosak, ha a hadizónában laknak, a a belügyminiszter engedélyével hozhatnak be a rendes vámilleték lefizetése mellett. *Vámilleték:* töltényhüvely üresen, gyutaccsal 600 lei, puskaporral megtöltve 800 lei per 100 kg. A monopolilleték a vámilletékben befoglaltatik.

Hitelnyújtás előtt szerezzen üzletfeleiről információt a *Radio* hiteltudósító irodájától
Cluj—Kolozsvár Str. Regina Maria 34. Postafiók 127.

**Trafikosok, díszműáru és rövidárukereskedők, ékszer-
részek és általában dohányzási cikkek árusítóinak**
nélkülözhetetlen cikk az

**amerikai
patent cigarettasodrógép**

amely egyben dohány és cigarettatárca is. Igen olcsó nagy lövegcikk. — Kérjen okvetlen árajánlatot!

Romániában egyedüli raktár:

Camil Antonescu cégnél Arad, Str. I. I. Brătianu 12

K é p u i s e l ő k k e r e s t e t n e k

Telefon
796

Sürgöny-
cim:
Camantó

»BISZTRA«

**SOCIETATE ANONIMĂ FORESTIERA
ERDŐKIHASZNÁLÁSI RÉSZV.-TÁRS.**

Bírói central: — Központi Iroda:

TIMIȘOARA

Cherestea și exploatare: — Fűrész és erdőkitermelés:
Glimboca, Mehădia és Valeamare-Rusca

Depouri: — Raktárak:
Timișoara-Fabrica és Lugoj

PRODUCE — TERMEL:

Mindennemű gőzölt és gőzöletlen bükkfűrészanya-
got (deszkát, pallót, épületefát, nyers parkettát,
hengerfűrészelt dongát stb.) lö'gyfűrészanyagot és
épületefát minden méreletben; tűzifát évi körülbelül
8000 vagonnal

Comenz-rendelések
a legpontosabban és leg-lényösebben
a mindenkori napi árak mellett
lesznek effectuálva

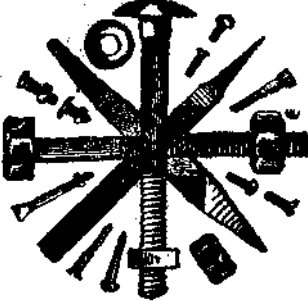

Telegrame — Sărgonyók: **BISZTRA, TIMIȘOARA**

Telefon: 10-45

IPAR

AZ IPARPÁRTOLÁSI TÖRVÉNY.
IPARFELÜGYELET.
TELEPENGEDÉLY.
TANONCSZERZŐDÉS.
SZABAD IPAR, KÉPESÍTÉSHEZ
KÖTÖTT IPAR.
KÜLFÖLDI SZAKMUNKÁSOK BE-
HOZATALA.
AZ ÉPITKEZÉSEK TÁMOGATÁSÁ-
RÓL SZÓLÓ TÖRVÉNY.

Zoltán Őri
ARAD, STR. TRIBUNAL DOBRA N°. 8
 (fost Bockó-utca)
TELEFON: 724

CASA SPECIALĂ
 PENTRU PILE ȘI
 SURUBURI
 RESZELŐ ÉS
 CSAVARÁRU
 KÜLÖNLEGESSÉGI
 RAKTÁR
 FEILEN- UND
 SCHRAUBENWAREN
 SPECIALHAUS

Ludovic Lehel & Co.

Központ: Reghinul-Săsesc
Fióktelep: Arad

Sürgőnycim: Lehelcomp.
Telefon: Reghinul-Săsesc 9
 Arad 381

Gyárt: mindenféle
kefét, szittót és e cik-
kek féltérmekek

VÉTEL :: ELADÁS

Zsák, ponyva

KÖLCSÖNZŐINTÉZET

Javitóműhely

cégjelzési készülékekkel

Villanyüzemre berendezve.

Carol Andrényi și Fii
Andrényi Károly és Fia

Arad

Az iparpártolási törvény

Románia elsősorban agrárállam és már a múltban is minden állami és társadalmi törekvésének megnyilatkozása állandóan csak a *mezőgazdasági termelés problémájával foglalkozott*. Az utóbbi években azonban az illetékes kormányhatóságok is azt az álláspontot fogadták el, hogy legalább is annyira eminens állami érdek a mezőgazdasági termelés eredményéhez, vagy annak fokozásához szükséges áruknak *belföldön való előállítási szükségessége*, mint amennyire parancsoló szükség a mezőgazdasági termelés eredményét a lehetőségig felfokozni. Ez a körülmény és főleg szociálpolitikai tényezők készítették a kormányt arra, hogy jelentős kedvezmények adásával siessen a lassan fejlődő *hazai gyáripár támogatására*. E kedvezmények között legjelentősebbek azok, amelyek az ugynevezett 1912. évi nemzeti iparpártolásról szóló törvényben nyertek szabályozást és amelyet minisztertanácsi rendelettel 1921. nyarán kiterjesztetek az ujonnan csatolt területekre is.

Közöljük a vonatkozó törvény eredeti intencióit, felsoroljuk azokat a kedvezményeket és előnyöket, melyekben a gyár- és iparvállalatok részesülhetnek, mely gyárak és iparvállalatok nyerhetik el a kedvezményeket, az elnyerés feltételeit és hogy mily alakiságok betartása mellett kérelmezhetik a gyár- és iparvállalatok a kedvezményeket.

A törvény intenciói

1. Az iparpártolási törvény szerint az állam megadja az „1912. évi nemzeti ipar pártolásáról szóló törvényben” körülírt kedvezményeket minden már meglévő, vagy a jövőben akár egyesek, akár társaságok által létesítendő gyárnak és ipartelepnek, ha az alábbi feltételeknek eleget tesznek.

2. A kedvezmények megadása szempontjából a törvény *gyárnak tekint minden olyan ipartelep*et, vagy vállalatot, amely a műszaki és igazgatási személyzetén kívül *legalább 20 munkást foglalkoztat*, vagy legalább ötlőerejű, bármilyen motorikus erőhajtásra berendezett gépeket használ.

3. Azok a gyár- és ipartelepek, amelyek az üzemük működéséhez szükséges nyersanyagukat a mezőgazdasági termelés eredményéből, vagy az ország földrétegéből, vagy a földalatti anyagokból nyerik, *30 éven keresztül* a következő kedvezményekben részesülhetnek:

a) Az állam, a megye vagy a község tulajdonát képező mezőgazdasági ingatlanból gyár vagy ipartelep céljaira *öt hektárnyi* földterület átengedése igényelhető. Az átengedett földte-

rület árát az átadás időpontjában az *ipariügyi és kereskedelmi minisztérium* az állami uradalmak miniszterével egyetértőleg állapítja meg és a minisztertanács hagyja jóvá. Az átadott földterületért megállapított vételár a gyár vagy ipartelep működésétől számított öt év eltelte után évenkénti részletekben lesz fizetendő.

Külföldi érdekeltségek csak bérbeadás útján nyerhetik el e kedvezményt. A bérbeadást a minisztertanács 90 évi időtartamra engedélyezheti, azonban csak az esetben, ha a külföldi érdekeltség kötelezettséget vállal, hogy naturalizálása esetén a bérelt területet a minisztertanács által az átvételkor megállapított árban tulajdonjogilag megvásárolja.

A vármegyék és a községek tulajdonát képező ingatlanok ily célokra csak az erre vonatkozó községi törvények szerint adhatók át.

Az átengedett területek telekkönyvi, illetve törvényszéki átírását a kereskedelmi és ipariügyi minisztérium eszközli.

b) A minisztertanács az a) pontban meghatározott területeken a vizeséseket és folyókat, valamint a folyók partjain levő területeket egészben vagy részben való díjtalan használatra, a hajtóerő előállítására szükséges villamosüzem felállítása céljából átengedheti. A használatot azonban a minisztertanács csak a gyár tényleges szükségletéhez mérten engedélyezheti, de az engedélyezés csak a legfőbb műszaki tanács, a gyáripari bizottság véleményezése és a vízjogi törvények szellemében történhetik.

c) Vámmentességeket engedélyezhet a minisztertanács a külföldről behozandó gépekre, gépalkatrészekre és felszerelésekre, a nyersolaj-szállításokra, csövek és ciszterna-vagonok szállítására, amelyek a gyár vagy ipartelep felszereléséhez, működéséhez, valamely irányu megváltoztatásához, vagy kibővítéséhez szükségesnek mutatkoznak és amelyeket belföldön oly időben, amikor azokra szükség van, — nem lehet beszerezni.

A megjelölt anyagok vámmentes behozatalát az igénylő által kért minőségnek, rendszernek és védjegynek megfelelően fogják engedélyezni, azonban, hogy a vámmentesség engedélyezhető legyen, elengedhetetlen kellék, hogy a gépeket, géprészeket, felszereléseket stb. a gyártelep felszerelésekor a munkás-balesetek ellen óvókészülékekkel lássák el.

A minisztertanács a vámdíjakat hitelezheti azon gépekre, géprészekre, eszközökre és felszerelésekre, valamint a gyár vagy ipartelep gépeinek felszereléséhez szükséges szerszámokra, amelyeket ideiglenesen — azok visszaküldéséig — importáltak, kizárólag a gyár berendezésének céljaira.

d) A román államvasutak szállítási díj tarifájából a minisztertanács kedvezményeket engedélyezhet és pedig:

20%-ot olyan anyagok, felszerelések, géprészek és aparátusok után, amelyek a törvény kedvezményeiben részesülő gyár berendezéséhez szükségesek.

30%-ot a belföldi vagy vámmentes első szükségleti anyagoknál, amelyeket a törvény kedvezményeiben részesülő gyárnak szállítottak. A malmoknak szállított gabona azonban nem részesülhet kedvezményben.

45%-ot a gyártmányok szállításánál.

e) *Kivételes állomási tarifát* engedélyezhet a minisztertanács ama gyártmányok szállításánál, amelyekre vonatkozólag a közvetlen tarifák összeállításánál hasonló külföldi gyártmányok részére egyeséges, leszállított díjakat engedélyeztek. E kivételes tarifák egyeséges díjai 20%-kal alacsonyabbak lesznek, mint a közvetlen tarifánál megállapított leszállított egyeséges díjak.

Mindezeket a szállítási kedvezményeket az érvényben levő tarifák után számítják.

f) A gyártmányoknak az ország területén belül való szállításánál a postai díjak semmi esetre sem lesznek magasabbak, mint a nemzetközi postai egyezményben megállapított díjak, amennyiben a feladók alkalmazkodni fognak a csomagok térfogatára és súlyára vonatkozó szabályokhoz.

g) A minisztertanács engedélyt adhat, hogy a gyár vagy iparvállalat az államvasutak vágányaival kapcsolatban garázs-vágányokat létesíthessen, esetleg az állomáson kívül is. A vágányok berendezése, felügyelete és fentartásának minden költsége a gyárat vagy iparvállalatot terheli.

h) A minisztertanács *adómentességet* engedélyezhet minden állami, megyei vagy községi adó fizetése alól azzal, hogy a kedvezményt elnyert gyár vagy iparvállalat az évi tiszta nyereségből csak

3%	-ot	fizet	az első 10 évi időszakban		
4%	„	„	a második 10 „	„	és
5%	„	„	a harmadik 10 „	„	„

A buzalisztet előállító malmok még ezen jövedelmi adó fizetése alól is mentességet kaphatnak az első 20 évben, míg a harmadik 10 éves időszakban a tiszta nyereségnek csak 3%-át kötelesek fizetni.

4. *A szesz- és sörgyárak* csak a gépekre, géprészekre és felszerelésekre vonatkozólag részesülhetnek vámmentességben a 3. szakasz c) pontjának megfelelően.

5. Azok a gyárak vagy ipartelepek, amelyek a földművelés eredményeit dolgozzák fel, vagy üzemük fentartásához szükséges anyagjaikat a földrétegeből vagy az altalajból nyerik, amennyiben bizonyítani tudják, hogy évi termelésük egy negyed-részt exportálják, a 3. szakaszban meghatározott kedvezményeken kívül még a következő kedvezményekben is részesülhetnek:

a) A 3. szakasz h) pontjában megállapított adó leszállítása az első 20 évre 2%-ra, az utolsó 10 évre 3%-ra.

b) A törvényben meghatározott tarifák leszállítása még

abban az esetben is, ha a romániai tenger és folyamhajózáson való szállítás fedezve volna.

6. A villamosművek, amelyek főleg ipari célra termelnek energiát, — kivéve a már meglevő vagy ezután létesítendő és oly célt szolgáló telepeket, — hogy a városokat és a magánosok lakásait világítsák, az 5. szakasz *a)* pontjában foglalt kedvezményben is részesülhetnek. A minisztertanács engedélyezheti, hogy az elektromos-áram továbbítása céljából díjmentesen helyezhessenek el vezetékeket, akár a földben, akár a levegőben ez állami, megyei, vagy községi utak mentén, ez érvényben levő törvényeknek megfelelően, a gyáripari bizottság és a legfőbb műszaki bizottság véleményezésének alapján.

Azok a villamosművek, amelyek az energiát vizesésekből vagy a természetes folyókból nyerik, csak az esetben részesülnek a törvény kedvezményeiben, ha kötelező nyilatkozatot adnak, hogy az energiát csak a román királyságban levő ipari vállalatoknak fogják eladni. A pártolási időszak lejártá után mindazon villamosművek, amelyek a törvény kedvezményeiben részesültek, a kitermelendő energia után az államnak térítést fognak fizetni.

7. Hajóépítési vállalatok, vasuti kocsikat és mozdonyokat előállító gyárak, hadi munició gyárak és mindazon gyárak, amelyeknek gyártmányai a nemzeti védelmet szolgálják az 5. szakaszban részletezett kedvezményekben részesülnek. A gyártáshoz szükséges nyersanyagok behozatala vámmentes lesz.

8. Gyárak vagy ipartelepek, amelyek a földmivelésből vagy ennek termékeiből, vagy az ország földrétegéből, vagy az altalajból származó nyersanyagokat dolgoznak fel, amennyiben bizonyítani tudják, hogy terhelésük negyedrészt évente exportálják, az 5. szakaszban részletezett kedvezményekben is részesülni fognak.

Ezen kedvezményük azonban megszűnik, mihelyt évi termelésük egy negyedet nem fogják exportálni.

9. A vizesések, valamint az állam tulajdonát képező vizek partjai nem adhatók el, hanem az érvényben levő törvények értelmében csak 30 évi időre engedhetők át.

10. Azok a gyárak, amelyek gyártmányaikhoz a nyersanyagok nagy részét külföldről szerzik be, 21 éven át a következő kedvezményekben fognak részesülni:

a) a 3. szakaszban kitüntetett kedvezményekben a *d)* pontban engedélyezett 30%-os szállítási kedvezményen kívül;

b) minden más állami, megyei vagy községi adó alól való mentességben, azzal a kötelezettséggel, hogy az évi tiszta jövedelemből fizessenek

4%-ot évente az első 7 évre

4%-ot évente a második 7 éves időszakban és

6%-ot évente az utolsó 7 éves időszakban.

A CFR vonalain a szállítási kedvezmény attól az időponttól kezdve jár, amikor a Monitorul Oficialban a kedvezmény megadásáról szóló minisztertanácsi határozat megjelent. A szállítási kedvezményt elnyert fél jogosult a szállítási differenciát ettől az időponttól visszamenőleg is visszakövetelni.

Telepengedély

Az olyan iparág megkezdése, amelynek a felállítandó üzletlepe fekvése, minősége által a szomszéd lakókat avagy birtokosokat vagy egyáltalában a közönséget háborgathatja, megkárosíthatja vagy veszélyezteti, csak iparhatósági telepengedély alapján lehetséges.

A telepengedély iránti kérés az illetékes I. foku iparhatóságnak nyújtandó be (1 lei okmány és 25 banis segélybélyeggel ellátandó) és köteles benyújtani a telepnek és a rajta felállítandó épületeknek és belső felszerelésüknek a pontos rajzát, körülményes leírását és szabatos magyarázatát.

A telep engedélyezése helyszini tárgyalás alapján történik. A tárgyalásra az iparhatóság falragaszok és más szokott módon, meghívja az összes érdekelteket, akik észrevételeiket a helyszinen adják jegyzőkönyvre.

Magánjogi címen alapuló kifogások a törvény rendes útjára utasítandók és a telepengedélyezés az érdemben hozandó bírói határozattól nem tehető függővé.

A telepengedély az építési engedélyt nem teszi feleslegessé, de ilyen esetben mindkét tárgyalás lehetőleg egy időben tartandó meg.

Az iparhatóság hivatalból tartozik megvizsgálni, hogy a létesítendő telep nem fog-e a közönségre jelentékenyebb háborgatást, kárt vagy veszélyt előidézni és hogy megfelel-e a tűzrendészeti és egészségügyi szabályoknak. Vizsgálat alá veendő a munkások életének és egészségének a megóvására tervbe vett intézkedések is.

A vizsgálat eredményéhez képest az iparhatóság a telepengedélyt vagy megtagadja, vagy megadja kikötésekkel vagy azok nélkül is, de a végzés mindenképen írásban adandó ki és indokolandó.

A végzés ellen a kézbesítéstől számítandó 15 napon belül lehet felelbezeni (felelbezési fórum az illetékes kerületi iparfelügyelőség). A felfolyamodásnak halasztó hatálya van.

Az ipar megkezdéséhez a telepengedélyen kívül az iparigazolvány is megszerzendő, mert a telepengedély az iparigazolványt nem pótolja és nem helyettesíti.

Templomok, iskolák, kórházak és oly középületek szomszédságában, amelynek kellő használatát a zaj akadályozhatná, nagy zajt okozó üzletek nyitása megtiltható.

Az iparhatóság által engedélyezett és a kiszabott feltételek alatt felállított telep megszüntetését a szomszédok közül senki

sem kérheti, hogy az előre nem látott káros befolyásokat okozhat, hanem csak a bebizonyítható káros befolyások elhárítására kérhet intézkedést. Ha ilyen intézkedések megtétele nem lehetséges, vagy az üzlettel meg nem egyeztethető, panaszt emelő fél a rendes bíróság előtt kárpótlást igényelhet.

Közérdek szempontjából, kisajátítás útján teljes kárpótlás mellett megszüntethető. (Pl. az egészségre ártalmas, a közönségre hátrányos vagy veszélyes hatása, népes utcában nagyobb mennyiségű gyújtóanyaggal működik, vagy ilyet állít elő, templom stb. van a szomszédságában.) A kisajátítás azonban csak akkor következhetik be, ha a hátrányos hatás másként nem szüntethető meg.

A kisajátítás az erről szóló törvény alapján történik. A jogot az iparügyi miniszter adja meg, törvényhatósági jogu városokban a képviselőtestület (ma ideiglenesen az azt helyettesítő prefektus), más helyeken az I. foku iparhatóság javaslata alapján.

A kisajátítási javaslat az illető ipartelep tulajdonossal a miniszterhez való felterjesztés előtt közzendő és a hozott határozat ellen — a kézbesítéstől számított — 15 nap alatt lehet felelőbe hozni.

A telepengedély érvénye elvész, ha annak kézbesítésétől számított két év alatt az üzlet nem indul meg, vagy két éven át egyfolytában szünetel. Az üzlet megindítására azonban a határidő három évre is kiterjeszthető, ha az üzlettelep nagyobb építkezéssel van összekötve.

A telepengedélyt mindig az üzletre adják. Tehát ha valaki elad egy telepengedélyhez kötött és telepengedély alapján üzemben álló vállalatot, az új tulajdonosnak nem kell új telepengedélyt szereznie, hanem csak új iparigazolványt, mert ez utóbbi személyes jog.

Telepengedélyhez kötött vállalat engedély nélkül való felállítása vagy átalakítása kihágást képez, ugyancsak a közbiztonsági szabályok megsértése is kihágás és pénzbüntetés (100—300 ft.) mellett az engedély kiadása vagy az üzem egy évig megszüntethető.

Telepengedély alá eső iparágak:

Acetilen gázt előállító telepek, agyagáru égetőkemencék, állati szőr előkészítésére szolgáló telepek, ásványolaj finomítók, béltisztító telepek, bőrszáritó telepek, cukorgyárak; csontégetők, fehéritők, gyűjtők, főzők, szárítók, és csontzúzók; döngnyező helyek, enyvfőzők, faggyuolvasztók, fatelepek, fémöntők (ha az olvasztás nem tégelyekben történik) és nyers fémek előállítására szolgáló telepek, fémágyasztók, fűrdők, gáz- és gáztartó telepek, gőzmalmok, gőzfűrészek és mechanikai berendezésű asztalos műhelyek, gyertyaöntők, gyors fehéritők, gyújtókészítő telepek, hámos művek, házfedő papír és nemezkészítő telepek, kátrány

és kátrányos ponyvagyardítás, keményítő és keményítoszörp-gyár, kokszyár (ha nem az anyagtermelés helyén van), kőfejtő telepek és kőbányák, koromégetés, len- és kenderázató telep, lőporgyár és raktár, malátagyár, marha- és sertéshizlaló nagyipar, mész-, téglá- és gipszégető kemencék, olajgyár, parafin-gyár, pörkölő kemence, rongy-gyűjtő és osztályozó telep, ruggyantaáru gyár, sörgyár, szappanfőzés, száraz és szélmalom, szeszgyár és finomító telep, timár műhely, trágyagyár, tükörgyár, tüzi-játékáru gyár, uszoda, üveghuta, vágóhid, vegyészeti gyár, vér-és lufző, villamos erőt és sűritett levegőt elóállító telepek.

Iparfelügyelet

Az ipari felügyelők hatáskörét és feladatát az 1920. évi december 23-án kelt 97.351. sz. miniszteri határozat szabályozza. A miniszteri határozat főbb rendelkezései a következők:

Vezérelv

Az ipari felügyelők meghatározott kerületben a kereskedelmi és ipari minisztérium (iparügyi vezérigazgatóság) igazgatási közegei és e célból felruháztattak a szükséges hatósági jogkörrel, hogy a helyi ügyekben intézkedhessenek. Azokat az ügyeket, amelyek nem tartoznak a hatáskörükbe, a miniszterhez terjesztik fel.

Az ipari vezérigazgatóság hatáskörébe tartozó bármely levezetés az illető kerületi iparfelügyelőhöz címzendő, aki azt, az ügy természete szerint, vagy helyben elintézi, vagy véleményével együtt felterjeszti a miniszternek.

Általános hatáskör

Az iparfelügyelők hatáskörébe tartozik a következő törvények alkalmazása:

- a) a hazai iparfejlesztésről szóló törvény;
- b) 1920. évi 2447. számú rendelet törvény (ipari tranzakció);
- c) az iparfelügyelők hatáskörét érintő összes ipari törvények alkalmazása. (Erdélyben, Bánátban, Besszarában és Bukovinában a régi törvények és rendeletek közül csak azokat tekintik érvényesnek, amelyek nem ellenmondóak valamely román törvénnyel vagy szabályzattal.) Kivételnek ezek közül azok, amelyeket a munkaügyi- és népjóléti miniszter hatáskörébe utaltak át.

Ami az erdélyi, bánáti és bukovinai iparrendészetet illeti, amennyiben azok a gyárakra vonatkoznak (legalább 5 HP vagy 20 munkás) ezekben a kérdésekben az iparfelügyelőségek II. foku hatóság (pl. telepengedély).

Általános feladatok

Az iparfelügyelők általános feladatai:

a) Legkisebb részletességgel ismerjék a kerületi gyárakat és iparvállalatokat, azokról külön pontos dosart vezessenek és azokat a gyár fejlődéséhez képest folyton kiegészítsék;

b) évenként legalább kétszer meglátogassák az összes kerületi gyárakat és arról nyilvántartást vezessenek;

c) tudják minden pillanatban, a tüzelőanyag szükségletet a nyersanyag-, féggyártmány-, olaj-, gép stb. szükségletet, valamint a kerületben termelt ipargyártmányok mennyiségét;

d) tanulmányozzák és tájékoztassák a kereskedelmi és ipari minisztert azokról az iparokról, amelyek az illető kerületben kedvező eredménnyel létesíthetők;

e) érintkezésben legyenek az iparral kapcsolatos hatóságokkal és kérésükre támogatást nyújtsanak és jelentést tegyenek az esetleges hatásköri összeütközésekről.

Az iparfelügyelőknek felhatalmazásuk van a miniszter nevében a kerületi gyárakat mindannyiszor összehívni, ahányszor fontos közlendőjük van, vagy a tanácskozás szükséges.

Gyárak létesítése és eladása

Kevesebb mint 50 lóerőt, vagy 50 munkást alkalmazó gyárak működésére az előzetes engedélyt Bessarábiában, Bukovinában, Erdélyben és Bánátban az iparfelügyelő adja meg. Ezeknél nagyobb vállalatok engedélyezése a miniszter hatáskörébe tartozik, de az iparfelügyelő véleményezi. Ezeknek a kéréseknek tartalmazniuk kell: alaptőke, a gyáros neve vagy a társaság összeállítása, műszaki eljárás, valószínű termelés stb.

Erdélyben és Bánátban az 1884. évi XII. t.-c. 25. §-ban (telepengedély) és Bukovinában az 1907. évi osztrák törvényben előirt esetekben az iparfelügyelők másodfoku hatóságok.

Az ipari tranzakciókban (2447—1920. rendelet-törvény és 3637—1920. minisztertanácsi határozat) az iparfelügyelőket illeti meg a jóváhagyás joga, ha az iparvállalat 20 lóerőnél vagy 50 munkásnál kevesebbet foglalkoztat. Ezeknél nagyobb ipari tranzakciókra vonatkozó kérés jelentéssel az iparügyi miniszterhez terjesztendő fel.

Van sejtelve róla,

hogy milyen megkönnyebbülést szerez a valódi

Diana sóborszesz?

Rheuma, csusz, kőszvény, fejfájás elmúlik, ha Diana sóborszeszszel kezeljük

Iparfejlesztési törvény alkalmazása

Az iparfejlesztési törvény alkalmazása tekintetében az iparfelügyelők hatásköre a következő:

a) kérések (tervek, számítások, emlékiratok) láttamozása, akár már működő, akár tervezett vállalatról van szó.

b) a már létező műhelyek megtekintése, amelyek segítyt óhajtanak és megállapítása, hogy a vonatkozó törvény 2. cikkében foglalt feltételeknek eleget tettek-e?

c) megállapítja az ipar szakmáját, amelybe a meglátogatott gyár tartozik, a 12. §-a esetében (kézműipar, szövetkezet) pedig ellenőrzi és jelenti, hogy az előirt feltételeket teljesítették-e.

d) a 13. § esetén, mikor a vállalat a személyzet lakására kér adómentességet, hogy ezek egészségesek-e, hogy ezek a gyár tulajdonai-e és hogy a személyzet ingyen lakást élvez-e?

e) ellenőrzi, hogy a támogatott vállalatok eleget tesznek-e a törvény 21. és 25. §-ai követelményeinek. Az esetleges eltérésekről és esetekről a 31. § értelmében a miniszternek jelentést és a szankciókra javaslatot tesz.

f) javaslatot tesz az ipari vállalatok részére a törvény 3. §-a értelmében az állam, község vagy megye által eladandó terület árára.

g) javaslatot tesz a törvény 3. § b. pontja esetén (vizierő használata).

h) a 3. § c. és 11. §-ban előirt cikkeknek a vámilleték alól való mentesítése tárgyában a vámhatóságoknál közbenjárás, mely cikkeket az ipari bizottság javaslata alapján a miniszter engedélyezett.

i) a kerületi helyi hatóságoknál közbenjárás a törvény 3. § d) (szállítási kedvezmény), e) (kivételes díjszabás), f) (postadíjszabás), g) (iparvágány elnyerése) és h) (iparsó eladás) rendelkezéseinek a figyelembevétele és a közszállításokra vonatkozólag előirt rendelkezések (15. §) alkalmazása érdekében.

A közbelépésre olyan esetekben, amikor az illető hatóság székhelye kerületén kívül esik, a minisztert kéri fel.

Az iparfelügyelők, tanácskozási joggal, hivatalból tagjai a kerületükben alakított ipari adómegállapító-bizottságnak, a kerületi városi és megyei egészségügyi tanácsnak, mikor új iparvállalat létesítéséről van szó és értesítése van részvételre.

Kazánok és villamos berendezések ellenőrzése

Ami a kazánok, gépek, villamos berendezések stb. biztonságára vonatkozó törvény alkalmazását illeti, az iparfelügyelő hatásköre ugyanaz maradt, mint azt az érvényben lévő idegen, törvények meghatározzák.

Ipari vizsgálatok (ankétok)

Az iparfelügyelők hatáskörébe tartozik a statisztikai és közgazdasági jellegű ankétok végrehajtása. Bármely szerv útján is gyűjtsék össze az iparfelügyelők az adatokat, a miniszterrel szemben mindig ők felelősek.

Az iparfelügyelők bármikor megvizsgálhatnak minden kerületükben levő gyárat (legyen az államilag támogatott vagy nem) és ha a vállalat ellenkezik, joguk van karhatalmat kérni és igénybevenni.

Az iparvállalat gyártási titkának a megőrzése tekintetében alá vannak vetve az iparfejlesztési törvény 28. §-ának és a büntető törvénynek a gyártási titok megsértésére vonatkozó 305. §-ának.

A vizsgálat elve, hogy a gyárról csak együttes (kollektív) adatokat adjon közzé, nem pedig valamely egyes megnevezett vállalatról. Ilyen jellegű nyomtatott közlemény csak az illető gyáros kifejezett, írásbeli engedélyével adható ki.

E szakasz megszorításain kívül az akár általános, akár különleges vizsgálatok útján összegyűjtött statisztikai adatok az ipari minisztérium tulajdona és nyilvános közlés céljára akár a felek, akár a hivatali intézmények csak az ő engedélyével használhatják fel.

Az iparfelügyelők egyéb feladatai

Az iparfelügyelők véleményezik a helyi hatóságoknak a gyárak idegen, speciális munkások behozatalára vonatkozó kéréseit, de csak időleges tartózkodásra. Olyan idegen munkást, aki az országban végleg letelepedni akar, az ipari bizottság támogatása alapján miniszteri engedéllyel lehet behozni.

Vezető személyeknek tekintetnek: ellenőrzőmester, csoportvezető, osztályfőnök, rajzoló, mérnök, aligazgató, igazgató, kiküldött igazgató és az összes főhivatalnokok.

A munkások ideiglenes vagy végleges belépésére az engedélyt a kerületi iparfelügyelő és munkaügyi felügyelő javaslata alapján a munkaügyi miniszter adja.

Az iparfelügyelők a kerületbeli kisipart és jellegzetes háziipart is meglátogatják és javaslatokat tesznek azok prosperálására vonatkozólag.

Az iparfelügyelők az iparügyi miniszter háziipari műhelyeit és iskoláit (január, június) is meglátogathatják és részletes jelentést tesznek azok menetéről és szükségleteiről.

150.000 cím. Erdély és a Bánát kereskedőinek, vállalkozóinak, pénzügyeinek címlapja megrendelhető a Radio-nál Cluj, postafiók 127

A kisipar támogatása

A törvény további fejezeteiben a kisipar támogatására vonatkozó kedvezményekről intézkedik.

11. Azok az iparosok, akik legalább 4 segédet vagy mestert alkalmaznak; továbbá a törvényesen alakult, legalább 10 munkást vagy társat foglalkoztató és legalább 2000 lei tőkével alakult ipari szövetkezetek — a következő kategóriák szerint — állami kedvezményekben részesülhetnek.

A falusi szövetkezetek, valamint azok a vállalatok is, amelyek akár egy helyen, akár azok lakásán 20 háziipari munkást foglalkoztatnak, állami kedvezményekben részesülhetnek és pedig az alább közölt kategóriák szerint:

Mindazok az iparosok vagy ipari szövetkezetek, akik illetve, amelyek az iparpártolási törvény kedvezményeiben részesülnek, az adót azon kategória szerint fizetik, amelyhez tartoznak, azonban minden időszakban, minden kategória egy százalékkal kevesebbet, mint amennyit részükre tényleg előírtak.

A háziipari vállalatok és háziipari szövetkezetek mentesek minden állami, megyei és községi adók fizetése alól és elnyerhetik mindazon kedvezményeket, amelyeket az iparpártolási törvény kilátásba helyez.

12. Az 1. pontban felsorolt összes gyárak és telepek egész személyzetének lakásául szolgáló épületek mentesek bármely állami, megyei, vagy községi adók fizetése alól a törvényben biztosított kedvezmények egész tartama alatt, ha a gyár tulajdonát képezik és ha díjtalanul adták át lakás céljaira a személyzetnek.

13. A 10. szakaszban meghatározott gyárak, ha exportálnak, azon vámdíjak aránylagos visszatérítését kérhetik, amelyeket az exportált termékekhez feldolgozott nyersanyagok után fizettek.

14. Az összes pályázatoknál, állami, megyei, községi, közjótékonyági intézmények építkezéseinél, vagy szállításoknál a hazai gyárak a külföldiekkel szemben előnyben részesítendők, még akkor is, ha ajánlatuk 5%-al drágább volna. Egyenlő feltételek mellett előnyben részesülnek a háziiparosok, a falusi szövetkezetek, az iparosok és az ipari szövetkezetek. Minden pályázati feltétel közzendő az ipari és kereskedelemügyi miniszteriummal, amely a jelen intézkedések betartását ellenőrizni köteles.

15. Az iparpártolási törvény kedvezményeiben részesülő ipart részvénytársaságok és közkereseti társaságok megadóztatásánál *tiszta nyereségnek* tekinthetők:

a) a részvényeseknek nyújtott osztalék, vagy a társaknak jutott nyereségrészesedés;

b) az igazgatóság és a felügyelő-bizottság tagjainak jutalékai, jelenléti járulékaik.

c) a tiszta nyereségből a munkaadó vagy a társaság által akár az igazgatóság tagjainak, akár a delegált tagoknak nyuj-

tott jutalom, ajándék, úgy meghatározott összegben, mint százalék szerint, kivéve a mestereknek és munkásoknak, vagy jótékony egyesületeknek nyújtottakat.

d) Az okmányokkal igazolt amortizációk nem mentesek a törvényben előírt jövedelem-adó alól, csak az ipar által használt épületek értékének 10%-a és a gépek, a fix és mozgóberendezések és a butorzatok 15%-a erejéig.

Nem esnek adó alá a tartalékalap gyarapítására fordított részek, ha azok nem haladják meg a kereskedelmi törvényben meghatározott arányt.

Megadóztatják azonban úgy a tartalékalapot, mint az amortizációk alapját is, ha azokat a gyár vagy a vállalat fennállása alatt, vagy felszámolásakor szétosztják. Nem esnek adó alá *a kétes követelések sem*, azonban ezek a veszteség-nyereség számlán kitüntetendők. Csak akkor és csak azt az összeget fogják megadóztatni, amely a követelésekből a következő évben befolyik.

16. Az egyéni, közkereseti és betéti társaságok ipari vállalatainak adózás alá eső évi tiszta jövedelmét a mérlegből állapítják meg. A nyers bevételekből levonhatók az üzem fentartásának természetes kiadásai és amortizációi.

A kisipari munkaadók tiszta nyereségének megállapításánál a többi kiadások levonása mellett még levonandó a szerződés szerinti lakbér, valamint a munkaadó és családja eltartásához szükséges összeg is.

17. Az iparpártolási törvény kedvezményeit élvező gyárosok, iparosok, társaságok tartoznak *mérlegeiket minden év május 1-ig elkészíteni* és a mérleg egy példányát, a pénzügyminisztériumhoz, egy példányát az ipari és kereskedelmi minisztériumhoz, egy példányát pedig a főtelep fekvése szerint illetékes pénzügyi igazgatósághoz felterjeszteni. Ez utóbbi példányt a pénzügyigazgatóság az ipari adókiivetőbizottsághoz köteles átteni.

18. Az iparpártolási törvény kedvezményében részesülő vállalatok, bármely kategóriába tartoznak is, *a kereskedelmi és iparkamarai illetéket* minden időszakban fizetni tartoznak.

19. Az iparpártolási törvény kedvezményeiben részesülő vállalatoknál az összes alkalmazott munkások 75%-ának romának kell lennie. Az adminisztrációs személyzet 75%-a legkésőbb az első támogatási időszak leteltéig minden támogatott kategóriánál ugyancsak román kell legyen. A műszaki személyzet közül a második támogatási időszak kezdetén románnak kell lennie legalább 25%-nak és 60%-nak, a harmadik támogatási időszak kezdetén, a műszaki személyzet egész létszámából. Műszaki személyzetnek tekintendők: a munkavezető-mesterek, csoportvezetők, osztályvezetők, rajzolók, mérnökök vagy műszaki hivatalnokok, igazgatók és aligazgatók, ha technikusok, kutató-mesterek, kutató-vezetők, petroleumtermelés-vezetők. („Román” alatt román állampolgár értendő).

20. Az iparfelügyelők vagy az ipari és kereskedelmi miniszterium bármely kiküldöttje bármikor megvizsgálhatnak minden gyárat vagy telepet, amely az iparpártolási törvény kedvezményeiben részesül.

Ezek azok a kedvezmények, amelyeket az 1912. évi nemzeti iparpártolásról szóló törvény alapján a minisztertanács engedélyezhet.

Az iparpártolási kedvezmény elnyerésének módzatai

A törvényben foglalt kedvezményeket elnyerni óhajtó gyár vagy iparvállalat a kereskedelmi és iparügyi miniszteriumhoz címzett kérvényt nyújt be a telep vagy vállalat fekvése szerint illetékes kerületi iparfelügyelőséghez. Különös figyelmébe ajánljuk az érdekelteknek a kérvény felszerelésére vonatkozó alakiságok pontos betartását. A kérvényben pontosan megjelölendő, hogy a gyár vagy iparvállalat az iparpártolási törvény mely szakaszában részletezett kedvezményeket óhajtja elnyerni. A kérvényhez a következő adatok melléklendők:

1. Általános tervrajz a gyárról, illetve a vállalatról, amelyből az egyes épületek fekvései és az alapterületek nagysága megállapítható. Méretarány kb. 1 : 500-hoz.

2. A gyár története az alapítástól a kérvényezés időpontjáig, különös tekintettel:

a) a tulajdonosokra

b) tőkére

c) az üzem változásaira (üzem nagyobbodás, kisebbedés).

3. Pontos műszaki leírás az üzem jelenlegi állapotáról, amely a következőket kell, hogy tartalmazza:

a) adatok az üzemi berendezésekről és pedig: motorerő lóerőben, hány darab és milyen gyártmányu és fajtu motor; hány darab, milyen gyártmányu és fajtu kazán, ezeknek tüzfelületei m²-ben, az üzemben levő gépek fényképei;

b) munkagépek felsorolása, hány darab és milyen fajtu, valamint az egyes fontosabb munkafolyamatok leírása;

c) az évenként elhasznált fűtőanyag fajtája, mennyisége, (szén, fa);

d) az évenként feldolgozott nyersanyagok fajtája és mennyisége;

e) az évenként termelt készáru fajtu és mennyisége;

f) a személyzetről és munkásokról szóló részletes kimutatás: alkalmazás neme, szám, állampolgárság, nemzetiség stb.

4. Kimutatás a tőke nagyságáról, a részvényesekről: szám, állampolgárság, nemzetiség. Külön kimutatás az igazgatósági tagokról (szám, név, állampolgárság, nemzetiség).

5. Részvénytársaságok hiteles román fordításban mellékelni kötelesek alapszabályaikat. Melléklendő továbbá a kérvényhez oly értelmű nyilatkozat is, mely szerint a törvényben foglalt

kedvezményeket elnyelt gyár vagy iparvállalat ezen kedvezményekkel vissza nem él és ez elnyert kedvezményeket kizárólag a gyár vagy vállalat üzemi fentartására használja fel.

E nyilatkozatban a kedvezményeket elnyerni óhajtó gyár vagy iparvállalat elismerni tartozik a kereskedelmi és iparügyi minisztérium azon jogát, hogy bármikor megvizsgálhatja a kedvezményekben részesülő gyár vagy ipartelep működését.

Az ily módon felszerelt kérvény a gyár vagy iparvállalat fekvése szerint illetékes kerületi iparfelügyelőséghez adandó be, amely a kérvény alakiságát megvizsgálja, meggyőződik a kérvényben foglalt adatok valódiságáról és — véleményezésével ellátva — a kérvényt a kereskedelmi és iparügyi minisztériumhoz felterjeszti.

A kereskedelmi és iparügyi minisztériumban működő ipari főbizottság tárgyalás alá veszi a felterjesztett kérvényeket és ha úgy találja, hogy a kérvényező gyár vagy iparvállalatnak nem adhatók meg az iparpártolás kedvezményei, mielőtt véglegesen határozná, meghívja a kérvényezőt, hogy az ipari főbizottság előtt szóban, vagy írásban tegye meg az előterjesztéseit és észrevételeit.

Az iparpártolási törvényben nyújtott kedvezményekkel való visszaélés maga után vonja az illető gyár vagy iparvállalat megdorgolását, megbírságolását, esetleg a kedvezményeknek időleges, részleges, vagy teljes egészében való végleges megvonását is.

Amennyiben a minisztertanács a kérelemnek helyt ad és a gyárnak vagy vállalatnak az iparpártolási törvényben felsorolt kedvezményeket megadja, erről határozatilag értesíti a kérelmezőt, a határozatot pedig a Monitorul Oficialban közéteszi. Ez a közététel nem jelenti azonban azt, hogy a kedvezményezett vállalat pl. vámmentesen hozhasson be vámkülföldről gépeket. Minden egyes esetben, ha a vállalat ily irányú vámmentesség-kedvezményt kapott, mielőtt e jogával élne, tartozik kérvényt beadni minden egyes esetben a kereskedelmi és iparügyi minisztériumhoz, amely kérvényben hivatkozni kell a Monitorul Oficial számára, amelyben a kedvezmény megadása a minisztertanácsi határozat alakjában megjelent.

Mellékelni kell a kérvényhez a vámmentesen behozandó gépekről szóló számlát három példányban, valamint ennek hiteles román fordításban három másolatát. Melléklendő továbbá a kérvényhez oly értelmű kötelező nyilatkozat is, hogy a kedvezményezett vállalat saját üzemének fentartására hozza be külföldről a gépeket. Minden iparfelügyelőségnél a felek rendelkezésére áll ilyen tartalmu nyilatkozat (blanketta).

Amennyiben a gyár, vállalat vagy szállítási kedvezményben részesült, a határozat megjelenése után erre, való hivatkozással, kérvény adandó be, CFR vezérigazgatóságához, amelyben megjelölendő a gyár vagy iparvállalat rakodóhelye.

Kerületi iparfelügyelőségek Romániában

I. Craiova: Mehedinți, Gorj, Dolj, Vâlcea, Romanați és Olt megyékkel.

II. Pitești: Muscel, Argeș, Vlașca, Teleorman és Dâmbovița megyékkel.

III. București: Ilfov és Jalomița megyékkel.

IV. Ploești: Prahova és Buzău megyékkel.

V. Galați: Covurlui, R. Sărat, Putna, Tecuci és Tutova megyékkel.

VI. Brăila: Brăila, Constanța, Tulcea, Durostor és Caliacra megyékkel.

VII. Bacău: Bacău, Neamț, Roman és Suceava megyékkel.

VIII. Iași: Iași, Vaslui, Botoșani, Fălciu és Dorohoi megyékkel.

IX. Bălți: Soroca, Hotin, Bălți megyékkel.

X. Chișinău: Chișinău és Orhei megyékkel.

XI. Comrat: Bender és Cahul megyékkel.

XII. Cetatea Albă: Akerman és Ismail megyékkel.

XIII. Cernăuți: Cernăuți város és megye. Suceava-, G. Humorului-, Rădăuți-, Coțman-, Strojineț-, Vijnița-, C. Lung-, Șiret-Văscăuți és Zastovna-megyékkel.

XIV. Timișoara: Temes-megyével.

XV. Brassó: Brassó-, Háromszék-, Udvarhely- és Nagyküküllő megyékkel.

XVI. Marosvásárhely: Marostorda-, Csik- és Kisküküllő-megyékkel.

XVII. Szatmár: Szatmár- és Máramaros-megyékkel.

XVIII. Nagyvárad: Bihar-megyével.

XIX. Kolozsvár: Kolozs-, Szilágy-, Szolnok-Doboka Beszterce-Naszód- és Torda-Aranyos-megyékkel.

XX. Nagyszeben: Szeben-, Fogaras- és Alsó-Fehér-megyékkel.

XXI. Arad: Arad, Csanád- és Hunyadmegyékkel.

*

Az igazgatási ipari főfelügyelőség (Inspectoratul General Industrial Administrativ) székhelye Nagenyed.

A műszaki ipari főfelügyelőség (Inspectoratul General Industrial Technic) székhelye Kolozsvár.

Hitelynyújtás előtt szerezzen üzletfeleiről információt a *Radio* hiteltudósító irodájától Cluj—Kolozsvár Str. Regina Maria 34. Postafiók 127.

A tanoncszerződés

A kereskedő és iparostanoncok szegődtetését az 1884. évi XVII. t. c. (a ma is érvényben álló magyar ipartörvény) szabályozza.

Általános elvként a 60. § kiköti, hogy 12 évesnél fiatalabb gyermek tanoncként nem vehető fel. Kivételre engedélyt csak az I. foku iparhatóság (városokban a tanács, falvakban az illetékes járási főszolgabíró, vagy ahol ipartestület van, a képesítéshez kötött iparokra az ipartestület) adhat, de ez esetben köteles az alkalmazó a tanoncát 12 éves kora betöltéséig a népiskolába rendszeren járatni.

A 61. § szerint a szegődtetés az elsőfoku iparhatóság előtt írásbeli szerződés mellett történik. Ha az alkalmazó telephelyén nincs iparhatóság, az írásbeli szerződés a község előjárósága előtt is megköthető, de a szerződés 8 nap alatt az iparhatóságnak megküldendő. (A szerződés megkötésére az az iparhatóság illetékes, amelynek a hatáskörébe az illető alkalmazott telephelye tartozik.)

A szegődtetés alkalmával szerződésileg megállapítandó a tanoncidő tartama, a tanonc tartása és ellátása.

A szerződést az alkalmazóval a tanonc szülői vagy gyámja kötik.

A tanoncidő legalább addig tart, amíg a tanonc a 15. életévét betöltötte.

A tanoncszerződés egyik, az iparhatóság aláírásával ellátott példánya kiadandó; a felek maguk határozzák meg, hogy az eredeti példányt melyik fél őrizzze. A másik szerződő félnek — kívánatára — hivatalos végzés adandó ki a kikötött szerződés tartalmáról. A szerződés eredeti példánya bélyegköteles (1 lei okmány, 25 bani segélybélyeg).

Az alkalmazó — ha saját fiát szegődteti — nem köt szerződést, de köteles a bejelentést az iparhatóságnál megtenni.

Amíg a kinevezett gyám a gyámhatóság intézkedése alapján működését megkezdhetné, a szerződés a közgyámmal vagy az árvaszék által kirendelt ideiglenes gyámmal is megköthető.

A tanoncidő kölcsönös megegyezéssel megrövidíthető vagy meghosszabbítható, de ennek is az iparhatóság előtt kell történnie és ez a körülmény az iparhatóságnál vezetett lajstromba bevezetendő. Ha a módosítást a tanonclajstromba nem vezették be, az eredeti szerződés marad érvényben.

A tanoncidő tartamát általánosságban nem határozták meg; de az a legtöbb esetben három év. Leggyakoribb eltérések: hosszabb, ha a tanonc fiatal vagy minden utána eső terhet a munkaadója visel, rövidebb, ha a tanonc magasabb koru vagy képzettségű.

A tanviszony kölcsönös megállapodással az iparhatóság előtt megszüntethető.

Vasuti javító-műhelyek is kötelesek tanoncszerződést kötni.

Női tanoncok a fiutanoncokkal teljesen azonos elbánásban részesülnek.

A tanoncszerződésben rendszeren kikötik, hogy a tanonc alkalmaztatásából felmerülő költségek (iskoláztatás, betegsegélyző stb.) kit terheljenek.

A tanoncok iskolabajlásáért még akkor is az alkalmazó felelős, ha a tanoncszerződés ezzel ellenkező kikötést tartalmaz.

A 68. § értelmében a tanoncszerződés kötelező ereje a kikötött próbaidő elteltével, ha pedig próbaidőt nem kötöttek ki, a tanonc beállta után két hónappal veszi kezdetét. A próbaidő a tanidőbe beszámítandó.

A 69. § kimondja, hogy ha a tanonc távollét vagy betegség miatt egyfolytában három hónapnál tovább nincs munkában, de a tanulást azután folytatja, az alkalmazónak jogában áll a kikötött tanidőt az elmulasztott idővel megtoldani.

A tanoncszerződés önmagától megszűnik:

70. §. a) ha az alkalmazó vagy a tanonc meghal;

b) ha az alkalmazót vagy a tanoncot védkötelezettségnek teljesítésére behívják, vagy munkaképtelenné válik, feltéve, hogy az alkalmazó nem tart munkavezetőt és ennek következtében üzlete megszűnik;

c) ha bármelyik felet 4 hétnél tovább tartó szabadságvesztésre ítélik;

d) ha az alkalmazótól a tanonctartási jogot elvonják.

71. §. *A tanoncszerződés a megállapított határidő lejárta előtt azonnal felbontható*

az alkalmazó részéről:

a) ha a tanonc nyereségvágyból eredő bűncselekményt követ el;

b) ha a kötelességteljesítést makacsul megtagadja, vagy ellene sulyosan és ismételve vét;

c) ha tetleges bántalmazást vagy durva becsületsértést követ el az iparos vagy valamelyik családtagja ellen;

d) ha undorító vagy ragályos betegségben szenved;

a tanonc, illetve törvényes képviselője részéről:

a) ha az alkalmazó a tanoncot erkölcstelen, vagy törvényellenes tettek elkövetésére csábítja;

b) ha a házi fegyelmi joggal visszaél;

c) ha a tanonc életét vagy egészségét a munka folytatásánál veszély fenyegeti.

72. §. *A tanoncszerződés 15 napi felmondás mellett felbontható*

az alkalmazott részéről

a) ha kétségtelenné vált, hogy a tanonc az illető munka megtanulására képtelen (ez csak az esetben, ha nincs betegsége)

- b) ha a tanonc két hónapnál tovább tartó betegségben szenved (erre vonatkozik a megelőző 69. § is);
 c) ha az alkalmazó üzletével felhagy;

a tanonc, illetőleg törvényes képviselője részéről:

- a) ha az alkalmazó törvényes vagy szerződéses kötele-
 ségét a tanonc irányában nem teljesíti;
 b) ha az iparos más községbe költözik;
 c) ha a tanonc más életpályára vagy más iparágra akar
 áttérni.
 d) ha az alkalmazó két hónapnál tovább beteg és nem
 állít üzletvezetőt.

Csőd esetén bármely fél részéről.

73. §. A tanoncszerződés megszűnése az iparhatóságnál bejelentendő (akár a tanoncvizony lejártá miatt, akár más okból szűnt meg).

A tanoncszerződés megszűnéséből eredő kárpótlásokat rendszerint a szerződések írják elő. Ilyen kikötés hiányában:

- a) ha a felbontást a tanonc okozza, az alkalmazót az egész tanidőre járó tandíj és kárpótlásul még félévi tandíj illeti meg;
 b) ha az alkalmazó okozza, legalább azon költségeket kö-
 teles megtéríteni, amelyek a tanoncnak más iparoshoz való be-
 szegődéséből származnak.

A tanoncszerződés nyelve, ha azt az ipartestület állítja ki, lehet az ügykezelési nyelv is és az állam hivatalos nyelvének a használata — az önkormányzati jog alapján — nem kötelező.

Szegődtetésnél az ipartestületek illetéket szednek, amely helyenként különböző.

A tanonszerződés mintája a következő:

Contract de ucenic

sa inchiat in ziua de astăzi între *Iosif Nagy* locuitor in Cluj, (dom. Strada *Avram Iancu Nr. 1.*) meseriaş de lăcătar şi între *Iosif Péter* locuitor in *Huedin Str. Cărmidari Nr. 2.* pe lângă condiţiunile următoare:

1. *Iosif Nagy* maestru de lăcătar il primeşte pe *Stefan* ficiorul alui *Iosif Péter* cine a născut in ziua 1 luna *Martie* anul 1909 şi se deobligă că il învaţă pe susnumitul ucenic in timpul fixat şi pe lângă condiţiunile fixate, pe meseriă de lăcătar.

2. *Iosif Péter* il dă ca ucenic pe ficiorul cu numele *Ştefan* la meseriaşul *Iosif Nagy lăcătar* pe timpul prescris, şi pe lângă condiţiunile fixate.

3. Relaţie de ucenic să stătească:

Durata: 3 ani 2 luni. Inceputul: ziua 1 luna *Noemvrie* anul 1922.

Tanonc-szerződés

Nagy József kolozsvári lakos lakik *str. Avram Iancu (volt Petőfi-utca) 1. szám* lakatos iparos és *Péter József bánffy-hunyadi* lakos (lakik *Téglás-utca 2. szám*) között a mai napon a következő szerződés kötöttet.

1. *Nagy József lakatos* iparos, magához veszi tanoncul *Péter Józsefnek István* nevű fiát (ki született *Bánffy-hunyadon 1909. évi március hó 1-én*) s őt az alább megjelölt idő alatt és feltételek mellett a *lakatos* mester-ségre tanítja.

2. *Péter József* a már megnevezett *István* nevű fiát az alább megjelölt időre és feltételek mellett *Nagy József lakatos* iparoshoz tanoncul adja.

3. A tanoncvizony megállapítottat:

Tartama: 3 év 2 hó. Kezdete: 1922 év *november 1.* Vége: 1925 *december 31.* Próbaidő: 45 nap.

Sfârșitul: ziu 31 luna *Decemvrie* anul 1925. Timpul de probă: 45 zile.

4. Referitor la susținerea și îngrijirea susnumitului ucenic se statorit următoarele:

a) Locuința'l a dă ucenicului *patronul*

b) Cu alimente il provide pe ucenicul *patronul*

c) Taxa pentru casa cercuala *jumătate* să va plăti de maestru, iar *celelaltă jumătate* de părinți.

d) Cu vesminte provide pe ucenicul *părinți*

e) Ucenicul primește dela maestru salar lunar 50 Lei.

5. Maestrul este îndătorat a concede

ucenicului, că in anul ultim, *să le iae* parte la expozitie-obiciunită, aranjată pentru ucenici, dând ucenicului timpul și materialul necesar. In caz contrar, părinți ucenicului sunt îndreptățiți a desface contractul fără nici o abzicere și fără despăgubire.

6. Partidele să invoesc, că in caz, când părinți ucenicului, ar desface contractul, sau s'ar desface din vina ucenicului, eventual ucenicul ar păși pe un alt ram de industrie, sau pe alte carieră, contractul prezent să-ar desface conform § 72. din legea industrială pe lângă abzicere de 15 zile, și părinți ucenicului vor fi îndătoriți a plăti maestrului *subscris* suma de 200 Lei adecă *Două sute* Lei lunar, pe timpul petrecut de ucenic, că despăgubire de susținere și de învățatură.

7. Intrucât ucenicul nu să ar presenta punctuos la școală de ucenic din vina lui, maestrul are drept a desface momentan contractul, și afară de aceasta, poate pretinde dela părinți ucenicului și amenda plătită de el in urma sentinței eventuală al autorității industrială.

8. Dacă ucenicul comită neglijentă fără motiv, timpul negligat are să îplinească. — In caz de morb, să ia in considerare § 69. din lege industrială.

Ucenicul până la eliberarea lui de calfă, nu poate să iă parte la nici un fel de adunare de muncitor, sau la vre-un sindicat, ce dacă ar face, poate să fie momentan elimisiat din serviciu de câtră stăpânul său.

Cluj la 1 *Noemvrie* 1922.

Iosif Nagy, meserias. *Iosif Péter*, părinte.

4. A megnevezett tanonc tartására és ellátására nézve a következő megállapodás jött létre:

a) A tanoncot lakással alólírott *munkaadó* látja el.

b) A tanoncot élelemmel alólírott *munkaadó* látja el.

c) A segélypénztári járulék *felét a munkaadó, felét a szülő* fizeti.

d) Tanoncot ruhával a *szülő* látja el.

e) Tanonc havi 50 lei fizetést kap.

5. Iparos köteles a tanoncnak az utolsó 1925 évében időt engedni és anyagot adni arra, hogy a rendezni szokott évi tanoncmunka-klállításban részt vehessen, hogy ezáltal előhaladásáról tanubizonytságot tegyen. Ha *iparos* ezt tenni elmulasztaná, joga lesz szülőnek ezen szerződést minden további indokolás és kártérítés nélkül felbontani.

6. Alólírott szerződő felek megállapodnak abban, hogy az esetben, ha a tanoncviszonyt a tanonc szülője bontaná fel, vagy a tanonc hibájából bontanék fel, avagy a tanonc más életpályára vagy más iparágra áttérve, jelen szerződés az ipartörvény 72. § a alapján 15 napi felmondás mellett bontanék fel, köteles lesz szülő a tanonc által eltöltött minden hónapra 200 leit, azaz *Kettő száz* leit tartási és tanítási kártérítési cimen alólírott iparosnak megfizetni.

7. Amennyiben tanonc a tanoncskolai tanórákat pontosan nem látogatná s az nem az alólírott iparos hibájából, hanem a tanonc hanyagsából származik — azonfelül, hogy alólírott iparos a tanoncviszonyt azonnal felbontani jogosult — köteles lesz alólírott szülő az esetleg iparhatósági ítélettel iparos terhére kirótt pénzbírságot az iparosnak megtéríteni.

8. Ha a tanonc indokolatlanul mulaszt, a mulasztott időt utánpótolni köteles. Igazolt betegség esetén az ipartörvény 69. §-a az irányadó.

Kimondatik továbbá, hogy a tanonc felszabadulása napjáig semmiféle munkásgyűlésen, avagy szakszervezetben részt nem vehet s ha ezt mégis megtenné, úgy a munkaadó által azonnal elbocsátható.

Kolozsvár, 1922 november hó 1.

Nagy József iparos. *Péter József* szülő.

Ezen szerződés

.....
..... alólírott hatóság előtt, annak rendelkezéseit magára

.....contractul prezent înaintea
autorităţii de mai jos a recunoscut
ca obligator pentru el şi a scris.

Dat Cluj, la
192.....

(L. S.)

Văzut şi datele contractului sa in-
dus în registrul ucenicilor sub
Nr.....

Cluj la 192.....

Corporaţiunea Industrială din Cluj,
ca for industrial.

subscrierea funcţionarului.

(L. S.)

nézve kötelezőnek elismerve, aláírta.

Kelt, 192 hó n.
aláírás.

(P. H.)

Látta és a szerződés adatait a ta-
nonclajstromba szám alatt be-
vezette.

Kolozsvár, 192..... hó.....
n.

Kolozsvári ipartestület
mint iparhatóság

.....
tisztv. aláírása.

(P.H.)

Képesítéshez kötött és szabadipar

A ma is érvényben álló 1884. évi XVII. t.-c. (magyar ipar-
törvény) előképzettség szempontjából az iparokat (ipar alatt
mindig a kereskedelem is értendő) két csoportra osztja: *képe-
sítéshez kötött iparra és szabad iparra.*

Képesítéshez kötött iparok a következők: arany-ezüstműves;
ékszerész, aranyozó, arany-, ezüst- és fémverő, asztalos, bádo-
gos, bognár, borbély-, fodrász-, parókakészítő, bőröndös, cserép-
és palafedő, csizmadia, cég- és cimfestő, cipész, cukrász, doboz-
dismű- és tokkészítő, esztergályos, fazekas, fésűs, fogműves,
gombkötő és paszományos, gubás, hangszerkészítő, harangöntő,
hentes, kádár, kalapos, kályhakészítő, kaptafakészítő, kárpitos,
kefekötő, kelme- és fonalfestő, késes, kestyű- és sérvkötőkészítő,
kocsigyártó, kosárfonó, kovács, könyvkötő, köteles, kötőszövő,
kulcsináló, lakatos, mázoló- és fényező, mészáros, mézeskalá-
csos- és viaszöntő, műszerész, nyerges-, szijgyártó- és ostor-
készítő, órás, paplanos, puskaműves, rézöntő-, réz- és bronz-
műves, sütő, szabó, szappanos és gyertyakészítő, szita- és rosta-
készítő, szobafestő, szücs, tajték- és pipafaragó, takács, timár,
vésnök, villamos erős (100 w) árammal dolgozó ipar, villamos
mérőeszköz-létesítő és felszerelő ipar, világító acetilén-gáz elő-
állító és berendező ipar, robbanógáz-szerelő. Utóbbi vizsgálá-
hoz is van kötve. (A vizsga helye Cluj, a kérés az iparfelügyelő-
séghez adandó be és bélyegköteles).

Képesítéshez és engedélyhez kötött iparok: ács, kőműves
kőfaragó, kéményseprő.

A képesítéshez kötött iparok fenti felsorolása azonban nem
teljes, mert egyes iparágak specializálódtak és az a gyakorlat
fejlődött ki, (amelyre nézve különben miniszteri rendelet is
intézkedik), hogy az ilyen specializált iparokra vonatkozólag a
képesítés igazolását megkívánják, ha azok természetüknél fogva
valamelyik képesítéshez kötött ipar fogalma alá esnek. Így pl.
cipőfelsőrész-készítés, cipész, géplakatos, lakatos, kapa-, lánc-
szeg-, szerkovács-, kovács, cukorkakészítés, cukrász, szuró-
hentes stb.

Képesítés alatt (kivéve a magasabbköri építő ipart) értendő az illető mesterség gyakorlati elsajátítása, tehát az inaskodás és a segédeskedés. A tanonckodással teljesen egyenjogosító valamely ipari szakiskolának az elvégzése, természetesen csak az illető szakmában.

A segédeskedés időtartama:

- a) ha az illetőnek tanoncbizonyítványa van, 2 év,
- b) ha nincs, három év,
- c) építési iparban 3 év (3 szezon).

A segédi munkaidő kizárólag munkakönyvvvel igazolható.

Gyárak nincsenek képesítéshez kötve.

Az összes többi fel nem sorolt iparok a szabad iparok csoportjába tartoznak és gyakorlásukhoz semmi előképzettséget nem kell beigazolni (a nyomdaiparnál sem). Egyik képesítéshez kötött ipartól a másikra szabadon át lehet menni, a képesítés újabb igazolása nélkül (ma szabó, holnap cipész, holnapután műszerész), de az ilyen tanoncot csak akkor tarthat, ha képesített üzletvezetőt alkalmaz. Ha valakinek saját személyében nincs meg a képesítése, képesítéshez kötött ipart csak képesített üzletvezető alkalmazásával gyakorolhat, kivéve az özvegyeket, akik férjük iparát folytatják. (Az üzletvezető és változása az iparhatóságnak bejelentendő, munkakönyve ott leteendő).

A szabadipar újabb két csoportra oszlik: *iparigazolványhoz és iparendélyhez kötöttekre. Engedélyhez kötöttek:*

- a) fogadó, vendéglő, korcsma, sörház, pálinkamérés, kávé-mérés, kávéház,
- b) zsidárus,
- c) foglalkozási közvetítés és cselédszerzés,
- d) kéményseprés,
- e) rendes járatú időhöz kötött személyszállítás,
- f) bérkocsi,
- g) építőipar,
- h) drogua,
- i) robbanószerkek készítése és az ezekkel való kereskedés.

Ezeket az iparokat a törvény azért kötötte engedélyhez, mert rendszerint erkölcsi bizonyítványt, illetve erkölcsös előéletet, megbízhatóságot vagy más olyat követel, amit nem követel meg előfeltételként a többi iparok gyakorlásánál. Az építőmestereknél, a kőműves-, kőfaragó- és ácsmestereknél vizsga letételét, ugy ezeknél, mint a kisebb kőműves, kőfaragó- és ácsiparoknál pedig a 3 évi segédi munka igazolását kívánja; a fogadó, vendéglő stb. ellenőrizhető a hatóság által és megvizsgálható; a zsidáruskodás vizsgálat alá vehető; a foglalkozást közvetítő és cselédszerző biztosítékot tesz le; a kéményseprő közbiztonsági tekintetéből közfunkciót végez; a bérkocsi számhoz kötött és a viteldíjat a hatóság állapítja meg; hordár biz-

tosítéket tesz le és bizalmi munkát végez; a droguát az egészségügyi törvény és rendelkezések korlátozzák. (Építőmesteri vizsga most Temesvárt tehető le az ott szervezett bizottságnál, az ez iránti kérés az ipari igazgatási főfelügyelőséghez, Nagyenyed, nyújtandó be.)

A törvény szabályozásain kívül még a helyi szabályrendeletek is korlátozzák ezeknek az iparoknak az üzését, miután a törvény kötelezte az összes törvényhatóságokat és rendezett tanácsú városokat, hogy az a)–f) pontok, alatt felsorolt iparokról szabályrendeleteket készítsenek. Ilyen szabályrendeletek érvényben is vannak.

Aki gépesítéshez kötött ipart szándékozik üzni, tartozik tanoncbizonyítványt és munkakönyvet bemutatni, ilyen hiányában képesített üzletvezetőt bejelenteni.

A szabad iparoknál ezek a bizonyítványok nem szükségesek.

Az engedélyhez kötött iparok feltételeit az egyes szabályrendeletek ismertetik kimerítően.

Az iparigazolványt az elsőfoku iparhatóságok adják, (ipar-testület azonban nem adhat). A törvény csak a nagykorúságot — és a fenti feltételeket — vagy nagykorúság bizonyítását kívánja igazoltatni. A kéréshez csatolandó az iparigazolvány vagy iparengedély díjának a lefizetését igazoló nyugta. Ujabbán azonban megkívánják a honosság, illetve községi kötelékbe tartozás igazolását, az erkölcsi bizonyítványt és az adóbizonyítványt is.

Külföldi szakmunkások behozatala

A külföldi szakmunkások behozatalára vonatkozólag a szokásos eljárás a következő:

A beutazási engedély

Az ipartelep beadványt készít az állambiztonsági főfelügyelőséghez (Siguranța Generala Bucureștii, amelyben közli, hogy szakmunkásokra van szüksége. A beadványban felsorolja a behozandó munkások neveit, életkorukat, nemzetiségüket és állampolgárságukat, valamint azt, hogy milyen munkára szándékozik a külföldi munkásokat alkalmazni. Ezt a beadványt az iparkamrával és az iparfelügyelőséggel kell láttamoztatni és az így láttamozott kérvényeket fel kell terjeszteni a kolozsvári ipari vezérigazgatósághoz (Calea Regele Ferdinand volt Budapest-szálló), amelynek véleménye után az erdélyi állambiztonsági főfelügyelőség (Inspectoratul General de Siguranța din Transilvania Cluj, Str. Dorobanților) véleményezi véglegesen a beadványt és felterjeszti Bukarestbe, ahol a beutazási engedélyt kiállítják és megküldik az iparvállalatnak.

Kiutasított munkások visszahozatala

A kiutasított szakmunkások visszahozatala ügyében az eljárás nem azonos a külföldi szakmunkások behozatalánál szokásos proceszussal. Az erre vonatkozó rendelet kimondja, hogy a munkaügyi felügyelőségek 15 nap alatt véleményezni tartoznak a kiutasított szakmunkások bebocsátására vonatkozó kérelmeket, amennyiben a gyár illetve iparvállalat hitelt érdemlően tudja igazolni, hogy belföldön nem kaphat megfelelő szakmunkást. A munkaügyi miniszterium rendeletet adott ki a munkaügyi felügyelőségekhez, amelyben a külföldi munkások nyilvántartására vonatkozó statisztika készítését írja elő.

Az állambiztonsági hivatal utasítást adott ki a külföldi munkások ügyeinek az üzemben történő kezelése kérdésben. A főfelügyelőség megkívánja, hogy a külföldi munkásokra vonatkozó okmányok a gyári irodákban letétben legyenek, hogy a hatósági ellenőrzéseknél ne legyen szükség az irások utólagos beszerzésére. Szükséges, hogy a külföldi munkások utleveleinek és tartózkodási engedélyeinek lejáratí idejét állandóan evidenciában tartsák, mert formai hibákból és a terminusok elmulasztásából olyan rendellenességek származnak, amelyeken az eljáró hatóságok felsőbb intézkedések nélkül nem tudnak segíteni.

Törvény az építkezések támogatásáról

Az állam az építkezési krízis megszüntetése céljából törvény útján biztosít kedvezményeket úgy az építőiparnak, mint az építetőnek, illetve az épületnek, egyes esetekben pedig kötelezővé teszi az építtetést.

Az építkezés támogatásáról szóló 1921. évi törvény, valamint a törvény végrehajtására vonatkozó utasítás a következőket tartalmazza:

Az állam kedvezményeket nyújt az építkezésekre. Kedvezményben részesülhetnek társaságok vagy magánosok és az építőipar. Az állami támogatás csak lakások céljait szolgáló épületekre szól. Kibővítés esetén csak az újonnan épült lakható rész élvez kedvezményt.

Az alább felsorolt kedvezményekben azok részesülnek, akik kötelezik magukat, hogy az építkezéseket az *1921—1925. években megkezdik, azokat folytatják és 1927. decemberében befejezik.* Indokolt esetekben, az építkezés fontosságához képest ezt a határidőt a munkaügyi miniszterium egy évvel kitolhatja.

A háború által szétrombolt ingatlanok helyreállítása is kedvezményben részesül.

Az állami kedvezmények

A közjavak eladási formáságainak betartása mellett köteles az állam, a megye, a község az építkezni szándékozóknak eladni az üres telkeket, kivéve természetesen azokat, amelyekre maguk akarnak saját intézményük vagy a köztisztviselők részére épületet emelni. Az így eladott ingatlan ára 15 év alatt törlesztéses részletekben fizetendő meg. Az eladó betáblázást vezet az ingatlanra az eladott telek értékéig és késedelem esete 5%-os kamatnak a biztosítására.

Aki köztulajdont képező telek árverésén résztvesz, kötelezvényt köteles aláírni, hogy az építkezés megkezdésére és befejezésére kitűzött határidőt betartja. Aki vállalt kötelezettségnek nem tesz eleget, birtokon kívül helyzetetik és elveszítik a már befizetett törlesztési részüket.

A köztulajdon eladására szolgáló árverésen elért ár összege letétbe helyezendő annál a pénzügyi intézetnél (ma az adóhivatal), amely ilyen letétek elfogadására jogosult. Az árverésen vásárolt telken a vevő köteles az építkezést az odaité-

léstől számított egy éven belül megkezdeni és 1927. decembereiben befejezni. Ha az építkezést a vevő a határidő alatt nem kezdené meg, joga van az államnak, vagy bármely építkezési társaságnak a telket a munkaügyi miniszterium útján új árverés alá bocsátani. Ha ezen a második árverésen kisebb árat érnének el, mint az elsón, a különbözetet az első vásárló tartozik megfizetni, az esetleges többletet pedig *az olcsó építkezési alap* javára visszatartják.

Azokat a megkezdett, de a határidőig be nem fejezett építkezéseket, amelyeket az államtól, megyétől, községtől megvett ingatlanon folytatnak, az állam folytathatja vagy saját maga, vagy pedig valamely építkezési társaság közreműködésével.

Az állam az új építkezések céljaira leszállított áron enged át anyagot erdeiből és kőbányáiból és fizetési kedvezményeket ad. Az anyagok árát szakértő-bizottság fogja megállapítani. (Ez a szakértő bizottság hivatott megállapítani a magánosok által eszközölt építkezési anyagok árait is, hogy azokat indokolatlanul ne emelhessék).

Az állam szállítási elsőbbséget nyújt szárazon és vizen az építkezési anyagok szállítására. Szállítási kedvezményeket nyújt a CFR. vonalain, a tengerhajózáson és folyamhajózáson úgy az anyagokra, mint a csoportos munkásszállításra.

Az építkezéshez szükséges gépek és eszközök szállítására megadja a nemzeti ipar támogatásáról szóló törvényben foglalt kedvezményeket. (Vámmentesség az importnál, szállítási kedvezmény.) Azokat, akik a kedvezménnyel visszaélnék (a gépet esetleg eladják), azok tényleges értékének tízszereséig — az építkezési alap javára — megbüntetik.

A felsorolt feltételek mellett emelt városi ingatlanok 10 (tiz) évig mentességet élveznek minden állami, megyei vagy községi adó alól. A megszabott határidőben épített ingatlanok után a községi törvényekben és szabályokban előirt díjnak a fele fizetendő. E törvény feltételei mellett az ingatlanok szabad használatát az állam megengedi.

Házbérek után az állam 1928. április 1-ig 1%-ot szed az olcsó építkezési alap javára.

Azok a részvénytársaságok, amelyeknek alaptőkéje ötmillió leinél nagyobb, a törvényben meghatározott határidőn belül kötelesek saját épületet emelni, vagy a jelen törvény alapján emelt új központi épületben elhelyezkedni. E kötelezettség elmulasztása esetén évenként — mindaddig, amíg építkezni fognak — a házbérrel egyenlő összeg fizetendő az olcsó építkezési alap javára.

Ugyanilyen kötelezettség alá esnek azok a magánszemélyek is, akiket évi 250,000 lei jövedelem után adóztattak meg.

Azok a gyárak és ipari vállalatok, amelyeknek legalább ötmillió tőkéjük van ingatlanokban és berendezésekben, a fenti határidő alatt kötelesek személyzetüknek lakásokat építeni.

Ezek kötelesek 4 éven át a mérleg szerint megállapított tiszta nyereség 25%-át építkezésre fordítani. Ha 1925-ben, mint utolsó határidőben, az építkezéseket nem kezdik meg, az állam a mérleg szerinti tiszta jövedelem 50%-át fogja beszedni és az épületek elkészítésére fordítani.

Az építkezés szempontjából megállapítandó a városok kereskedelmi zónája és kereskedelmi és központi kerülete. A megállapítást a városi polgármesteri hivatalok eszközlik. Ezekben a zónákban csak az utasításban szabályozott fajtájú és nagyságú épületek emelhetők.

Nagy épületek emelése érdekében — a központi kereskedelmi kerületben — a lakbérleti törvény egyelőre felfüggeszhető. A felfüggesztést a munkaügyi miniszterium, vagy az általa kijelölt szerv végzi szakértő bizottság véleménye alapján, de mindig a bérlő meghallgatásával. A törvény életbelépése utáni első négy év után (tehát 1926. évtől) ez a jog a többi zónára is kiterjed.

*A Consum és Közgazdaság-Rumänischer
Cloud Románia gazdasági életének
leghivatottabb krónikása*

**Temesvári „Bega”
gőzmalom Rt. (ezelőtt „Hungária”
Gőzmalom R. T.)**

Napi 12 vagon
őrlőképességű
modern beren-
dezésű malom.

Legmodernebb
berendezésű

**Tészta-
gyára**

előállít min-
dennemű ma-
karonit, leves-
tésztát, tarho-
nyát kiváló
minőségben

Kilakoltatáshoz szükséges előző intézkedések

A lakók egy évvel előbb értesítendők (kilakoltatás a szokott időszakokban, félév vagy negyedév elején történhetik).

Biztosítás, hogy a tulajdonos az építkezést azonnal megkezdi és megszakítás nélkül végrehajtja.

Az így kilakoltatott lakónak nincs joga kártérítéshez.

Hasonló feltételek mellett kiüríthetők a kereskedelmi és központi zónán kívül eső fa- és anyagtelepek vagy kislakások gyárépítési célokra, ha azok a kislakások nem foglalnak el többet a területből, mint annak egyhatoda és a gyárépület igénybe fogja venni a területnek legalább egyharmad részét. A városrendezési tervek azonban mindig figyelembe veendőek. A kedvezményezett új vagy kibővített épületnek legalább háromszor akkora befogadóképességűnek kell lennie, mint a réginek, ha régi épület helyén épül vagy pedig a polgármesteri hivatal által megszabott maximális magasságnál és területnél 10%-kal nagyobbak.

A kitélepített lakónak joga van az új épületben minden esetben a régivel egyenlő nagyságu lakást elfoglalni. Az érvényben levő rendeletekben megállapított bérekhez az illetékes hatóságok által megállapított pótlékok járulnak (tehát ilyen esetben a lakbért a háztulajdonos nem állapíthatja meg önkényesen). Esetleges anyagraktár céljaira szolgáló udvarokon, ha azok nagyobb területűek, mint a beépített rész, a bérlő hozzájárulása nélkül is lehet építeni. Az ilyen szerződéseket ilyen esetekre a törvény megszünteti.

Ha az építető a meghatározott idő alatt az épületet nem emelteti fel, tartozik az utolsó szerződés bérösszegének huszszorosát megfizetni, melynek fele a bérlőt, másik fele az olcsó építkezési alapot illeti.

A kedvezményt az építetőnek a munkügyi minisztériumtól vagy a meghatározott szervektől előre kell kérnie. A kérvényhez csatolandó társaságoknál az alapszabály: magánosok igazolni tartoznak, hogy az építkezési eszközökkel rendelkeznek. A kérvény indokoltan elutasítható.

Üres telek

Üres teleknek tekintik:

a) amelyen nincs épület (bekerített vagy nem, bérbeadott vagy nem), amely legalább 20.000 lakosu város belterületén van, kivéve azoknak a városoknak a külvárosait, amelyeknek a lakószai földműveléssel foglalkoznak;

b) a kereskedelmi zónában olyan terület, amelynek egyharmadánál, a többi zónában, amelynek egynegyedénél kisebb rész van beépítve.

A 20.000-nél kisebb lakosságú városban a kereskedelmi zónában ez a részlet egyötödre, a többi zónákban egynolcadra száll le. Üres teleknek azonban csak a be nem épített rész

tekintendő. Ha a be nem épített rész művelésre vagy kereskedelmi célra bérbé volna adva, a tulajdonos idejében előterjesztett kérésére a bérleti szerződés felbontandó. (Az építkezésre topográfiai helyzeténél fogva nem alkalmas rész nem üres telek. Ideiglenes barakkok vagy más helyiségek, amelyek nem lakás céljait szolgálják, nem tekintetnek épületeknek.)

Üres telkeknek tekintendő továbbá

c) bármely terület, amelyen régi vagy egészségtelen épület van és a város építési tervei mint lebontandót jelölik meg. Üresnek tekintik a telket mindaddig, míg az épület teljesen készen és lakható állapotban nincsen.

A 20.000 lélekszámnál nagyobb lakosságú városokban az üres telkek után adót kell fizetni, ha a városok egyuttal megyei székhelyek.

A megadóztatás értékelés alapján történik, a becslést bizottság eszközli. A becslés megállapításának alapja:

a) az eladási szerződés, reáljogi szerződés, amelyet a fél mutat be vagy a bizottság szerez be, figyelembe veendő;

b) szerződés hiányában vagy ha a feltüntetett összeg valószínűtlen, a bizottság állapítja meg a telek értékét, figyelemmel az utolsó 10 év értékviszonyaira.

A megállapítás ellen, mint azt az egyenes adókról szóló törvény előírja, felelkezni lehet, a felelkezéshez azonban az összes okmányok csatolandók.

Üres telkek állami adója

Az üres telkek után a következő állami adók fizetendők:

a) 2% megyei székhelyű városokban, ha lakosságuk több 40.000 léleknél;

b) 1% megyei székhelyű városokban, ha a lakossága kevesebb 40.000 léleknél;

c) 1/2% a többi városban.

Ezek az adók 1923. október 1-én lépnek életbe és az olcsó építkezési alap céljait szolgálják.

Az adó alól mentesek a burkolatlan és világitással el sem látott utcákban levő telkek, valamint a háborús rombolások folytán üressé vált telkek a kártalanításig.

Az állam a kisiparosok, közhivatalnokok és nyugdíjasok lakásául szolgáló olcsó lakások építésére szövetkezeteket fog létesíteni, és 20 évi időtartamra az építkezések támogatása céljából a köztisztviselők, nyugdíjasok, mozgósítva volt tartalékos tisztek és munkások részére való olcsó lakások építésére 5%-ot kamatozó forgalomképes kötelezvényeket fog kibocsátani.

Az állam az építésre társaságoknak, magánosok, szövetkezeteknek az építendő épület értékének egyharmadáig, községeknek és megyéknek fele értékéig kölcsönt adhat. A kölcsön 10 év alatt 5%-os kamattal fizetendő vissza. A kölcsönösségeit az ingatlanra első helyen kebelezik be.

**Az építkezések támogatásáról szóló törvény
végrehajtási utasítása**
(*Megjelent a Monitorul Oficial 221. számában*)

A társaságok tartoznak alapszabályaikat a munkaügyi minisztérium népjóléti osztálya építkezési igazgatóságához betervezni, mert csak az alapszabályok felülvizsgálata után tárgyalják a kedvezmény iránti kérést.

A községi törvényekben meghatározott díjak 50%-ának elengedése iránt az épület terve és a terület egy vázlata az építkezési igazgatósághoz három példányban felterjesztendő. A kedvezmény elnyerése esetén az építkezés megkezdése és befejezése polgármesteri bizonyítvánnyal igazolandó.

Az építkezést akkor tekintik megkezdettnek, ha az egész alapépítmény legalább a föld szintjéig elkészült.

A törvény kedvezményei elnyerésének igazolására a munkaügyi minisztérium 100 leiert fémlapot ad ki, amely látható módon kifüggesztendő.

Épületbővítés, mely a lakhatás-képességet növelje, a következő: emelethozzáadás, főröhelyek építése a földszinten, az udvarban, amely a régiiben új fekvőhelyeket létesít.

Állami, megyei vagy községi telek árverésénél a telek értékének 10%-a bántpénzben leteendő. Ilyen árverések hirdetései, 10.000 leien aluli értéknel az árverés megtartása előtt 30 nappal, azon felüli értékénél pedig 2 hónappal előbb közzéteendők a hivatalos lapokban és az ország legelterjedtebb lapjaiban. A közzétételnél az összes nyilvánossági eszközök igénybe veendők. A hirdetmény tartalmazza: feltételek megtekintési helyét, a hatóságot, mely előtt az árverezést megtartják és az odaitelés helyét, napját és óráját. Az árverés 5000 leinél kisebb összegig lehet szóbeli, azon felül írásos és lepecsételt. A döntés legkésőbb egy hónap alatt meghozandó.

Utójánlattal való árverés tilos. Ha az árverés eredménytelen marad, 15—45 nap alatt új árverés tartandó. Az árverési eljárásról jegyzőkönyv veendő fel.

A polgármesterek és prefekturák nyilvántartják az eladás alá kerülhető telkeket. Ez a nyilvántartás 1924. január 1-ig lefektetendő.

A községtől vagy megyétől megszerzett területek évi részletekben fizetendők. Késedelem esetén, az esedékesség napjától számítva késedelmi kamat is fizetendő.

Két egymásután következő részlet törlesztésének az elmulasztása után a szerződés önmagától megszűnik. Ha a szerződés 1924. előtt szűnik meg, a telket újból árverés alá bocsátják.

Ha az államtól, megyétől vagy községtől megszerzett területen 1925-ig nem történik semmi építkezés, a telek önmagától, száll vissza a régi tulajdonosra, ha ellenben az építkezést megkezdtek, de nem fejezték be az előirt határidőben, az építke-

zést az állam egyedül vagy társaságok közreműködésével külön bizottság véleménye alapján folytathatja.

Ha az építkezést az állam fejezi be, az ingatlan használata megilleti mindaddig, amíg az általa befektetett tőke 8%-os kamataival együtt meg nem térül. Ha pedig társaságok közreműködésével történik a befejezés, tartozik az államnak a megfelelő hányadot átadni, míg a befektetett tőke 8%-os kamataival együtt meg nem térül.

Az ingatlan a teljes törlesztés után megy át az építető tulajdonába.

Az építkezés befejezésével az építető másik igazolványt is kap, amelyet bemutat a pénzügyi kincstár képviselőjének. Ez utóbbi igazolvány elnyeréséhez bemutatandó a polgármester igazolása az építkezés befejezéséről és az, hogy az építkezést a miniszterium által láttamozott terv szerint fejezték be.

A miniszterium az igazolvány kiadásával egyszerre közvetlenül megküld egy másolatot az illetékes pénzügyigazgatóságnak a leírás eszközlése végett, másik másolatot pedig a lakáshivatalnak, hogy a tulajdonosnak az ingatlan szabad használatát biztosítsa.

A kedvezményezett építkezések tulajdonosai tartoznak a bérleti szerződéseket — azok kezdetétől számított 30 napon belül — az illetékes pénzügyigazgatóságnak bemutatni.

A részvénytársaságok, amelyek az építkezés támogatásáról szóló törvény alá esnek, a miniszterium által kiadandó úrlapon két hónap alatt kötelesek bejelenteni az 1920. december 21-iki tőkéjüket és a birtokukban levő bérleti szerződések másolatait. Ezek elmulasztása a btk. 385. § 9. bekezdés szerint minősülő kihágás.

Nem esnek e törvényben foglalt megszorítások alá azok a gyárak és ipartelepek, amelyek 1916. augusztus 15. előtt működtek s amelyek a vállalatok személyzete részére már rendelkeznek elegendő, higiénikus lakásokkal, de amelyeket jelenleg idegen személyek foglalnak el ideiglenesen bérlet vagy más módon, mert a vállalat a világháborútól függő körülmények miatt nem dolgozhatott.

Az ilyen vállalatok tartoznak a lakások kiürítését a törvény életbelépésétől egy hónap alatt bírósági uton kérelmezni, hogy azokat a vállalat személyzetének a rendelkezésére bocsáthassák.

Építkezés céljából kérhető a lakók kitelepitése, de a lakó egy évvel előbb értesítendő. A kitelepités iránti kéressel egyidejűleg nyilatkozatot kell beterjeszteni az építkezés megkezdésére és a befejezésére előirt időtartam betartására.

A kérvény a munkaügyi miniszteriumhoz intézendő és tartalmaznia kell:

1. a felfüggesztést kérő teljes nevét és lakhelyét;

2. az ingatlant elfoglaló bérlők nevét és az összes személyek számát, akik az ingatlanban laknak.

Csatolandó a kérvényhez:

1. a lakbérleti szerződés hiteles másolata;
2. a terhek kimutatása és a hitelezők beleegyezése, hogy a régi épület lebontassék;
3. az új és régi épület tervrajzai;
4. a lakók felmondási nyilatkozata;
5. hiteles nyilatkozat az építés megkezdésére és befejezésére vonatkozólag;
6. polgármesteri bizonyítvány arról, hogy a bérbeadott ingatlan, amelyre a lakbérleti törvény felfüggesztését kérik, a központi kereskedelmi területen fekszik.

150.000 cím. Erdély és a Bánát kereskedőinek, vállalatának, pénzügyeinek címanyaga megrendelhető a Radio-nál Cluj, postafiók 127

**Pesti
Magyar Kereskedelmi Bank
Nagyváradfi fiókja**

**
Foglalkozik a bankszakma
minden ágával
**

Telefonszám: 3-30, 3-26, 16-04

Kontinentale Vaskereskedelmi Társaság

KERN és TÁRSA

Cluj, Piața Gării Nr. 3
(Hitelbank Áruháza)

Telefon interurban
9-50

Távírási cím:
Ferrokontinent

**A wítkowitzi csőhengermű és vasgyár
vezérképviselete, a cseh vaskar-
tell eladási irodája**

Szállít cluji raktáráról

mindennemű és minden méretű rudvasat, idom-
vasat, betonvasat, acérvasat, vasgerendát, fekete
és horganyzott lemezeket, fehérbódogot, sodrony-
szegyet, sodronyt, tűskészüléket, lópatkószegyet, kö-
vácsozott gázcsöveket, varrat nélküli forrasztásokat,
eredeti „O. F.” jelű fekete és horganyzott lág-
yöntésű (Temperguss) csőkapcsoló részeket (fit-
tingeket), tartókat stb.

A cseh vaskartellhez tartozó művekből:

nyersvasat minden minőségben, vasúti kerékpá-
rok, teljes kazánokat, vagy ezek alkatrészeit, ne-
vezetesen kazánaljákat, vaskonstrukciókat, teljes
hidakat, gépjárműrészeket, kovácsozott vasdarabokat,
öntöttvascsöveket, nyomó és furócsöveket, villamos-
forrasztású csöveket, mecenézési kapaárul, a motort,
szalmákészítőt, chamottot stb.

Biharmegyei Takarékpénztár és Gazdasági Bank Oradea-Mare

Alapított: 1872

Foglalkozik a banküzlet összes ágai-
val a legelőnyösebb feltételek mellett

Takarékbetétek
Folyószámlák
Átutalások

HUNGÁRIA CIPŐGYÁR

RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

GYÁR ÉS KÖZPONT: ORADEA-MARE

Gyárt keresztülvarrott (Mc. Kay) és ráimavarrott (Goodyear) cipőket
a legfinomabb és olcsóbb kivitelben

Saját
fiók-
üzletek:

1. Arad
2. Braşov
3. Cluj
4. Oradea-Mare I. Gyárépület
5. Oradea-Mare II. Bezáráépület
6. Oradea-Mare III, Str. Nic. Jorga (Zöldfa-u.) 7
7. Petroşani
8. Satu-Mare
9. Sibiu
10. Târgu-Mureş
11. Timişoara, Belváros
12. Timişoara, Gyárváros
13. Timişoara, Józsefváros
14. Reşiţa
15. Caransebes
16. Lugoj
17. Nagyszentmiklós
18. Dicsőszentmárton

Telefon: 13—50
 Üzemek és építőudvar 13—51
 Igazg. telefon és interurban: 15—48
 Sörgőnyelv: „Telekbank”

Temesvári
Telekbank és Építő Rt.
 Timisoara-Cetate, Str. Eugeniu de Savoya 7
 (Jenőherceg-utca)

Áruosztály

Állandó nagy raktár és legelőnyösebb napi áron történő eladás.

Építkezési anyagokban:

Portlandcement, gipsz, mész, granitkavics, aszfalt, kátrány és bitumen.

Vasárakban:

Különböző rudvasok, vasgerendék, faqon és szögvasak, kályhák, valamint lakaréktűzhelyek.

Vízvezetéki berendezésekben:

Teljes felszerelésű mosdó, fürdő és cselőberendezések, ólom és lefolyócsövek.

Mindenemű szerzőmök:

Gáz-, gőz- és vízszelvények.

Beton és gipszárakban:

Betoncsövek, Stolte, Bruckner és gipszlapok, súlyszelvények és aknalapok.

Chámotte téglák és Eterait lemezek.

Gép és varrószjak.

Mindenféle típusú mérlegek.

Műlakatos és kovácsüzem

Vasbetonosztály

Működő, beton, vasbeton és tervezőmunkák végrehajtása

Mindenemű beton és gipszárak gyártása:

Egyenes, íves és elágazó betoncsövek, Stolte és Brucknerlapok, súlyszelvények, aknalapok, továbbá kerítésoszlopok, árges tömlők, gipszlapok.

Ládaárugyár

Áru és póstaládák, gyalult, gyalulatlan és csopos kivitelben. Cukorkadobozok és falácák. Cserépszáritókeretek, továbbá keretek textilgyárak részére, kocsi kenőcsdobozok és különféle favederek. Léírak, láb-törők, fakoporsók és utazóládák.

**Épület és butor-
asztalosgyár**

Készít tetszőszerinti kivitelben: mindenféle épület és butorasztalos berendezéseket, a legmodernebb kivitelben

Herkules Gőztéglagyár Rt. Timisoara

Termékeinek központi eladási irodája: állandó nagy raktár mindenféle téglák és cseréparakban

Kavaráni Mész és Aszfaltipar Rt. Kavarán
 kizárólagos képviselése.

ALPHA

FABRICĂ DE PRODUSE
CHIMICE SOC. PE ACTII

VEGYÉSZETI GYÁR
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

CLUJ

ADRESĂ TELEGRAFICĂ: „ALPHA CLUJ” TELEFON No. 314,
BIROU: PIAȚA ȘTEFAN CEL MARE No. 4. FABRICA: ARAD.

*Oferă produsele sale:
săpunuri de toaletă de cea mai
fină calitate, săpunuri de spă-
lat, lacuri, vopseli de mobilă
și podeauă, articoli cosme-
tici, uleiuri eterice, carton
gudronat, naftalina, tablete
de sulf pe pânză și pe
hârtie s. a. m.*

*Ajánlja gyártmányait:
Legfinomabb toillettszappanok,
mosószappan, lakkok, butor-
és padlófestékek, kozme-
tikai cikkek, eterikus
olajok, kátrányfedőlemez,
naftalin, vászon és
papirkénlapok
stb.*

FABRICA DE MĂRFURI DIN COARNE ȘI OASE

Birou: Stefan cel
mare 4, Telefon 314

S. P. A.

Fabrica: Calea Vic-
toriei 99, Telefon 439

Szaru- és csontárugyár ^{R.}_{T.}

Horn-u. Beinwarenfabrik ^{A.}_{G.}

INDUSTRIE:

Producem: pieptene și nasturi în toate dimensiunile și formele, bastoane și tot felul de produse din corn și os.

COMERT:

Corn, vărfuri de coarne, copite, unghii de vită, coarne de cerb, și căprioară, rămășițe de os, păr și tăbăcărie.

IPARI OSZTÁLY:

Gyártmányaink: fésű, gomb, sétatotok és mindenemű szaru- és csontárúk.

KERESKEDELMJ OSZTÁLY:

Szaru, szaruhegy, pata, köröm, szarvasagancs, csont és mindennemű timárhulladék

INDUSTRIE ABTEILUNG:

Erzeugnisse: Kämme, Knöpfe, Spazierstöcke und alle sonstigen Horn- und Beinwaren.

KOMMERZ-ABTEILUNG:

Horn, Hornspitz, Klauen, Hirsch- und Rehweweih, Knochen, Leimleder, Haare und sämtliche Gerberabfälle.

VICTORIA NAȚIONALĂ

ALTALÁNOS BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Központ: Oradea-Mare, Strada Regele Ferdinand 10.

Telefon 6-41

Élet, tűz, baleset, szállítvány
és postacsomag biztosításokat köt
előnyös feltételek mellett!

Telefon 6-41

Aligazgatóságok: Csernovitz, Cluj
Vezérigynökségek: Arad, Temesvár, Szatmár

Agilis képviselők az ország minden részében felvételnek

LÉDERER ERVIN

agyagipari cikkek, építőanyagok, bányakellékek és műszaki cikkek
eladási irodája

ORADEA-MARE, STR. COSBUC (SZALÁRDI-UTCA) 1. EMKE-PALOTA

A „NAXOS” Csiszolóárugyár Rt. Budafok Romániai vezérképviselője	A Kalinovska Chamotova Továrna Uc. Sp. Kalinovo Chamottegyár bizományi irodákata	A „TRASSIA” Erdélyi Trassművek Rt. Dej Biharmegyei képviselője
---	--	--

*Eckardt & Hotop G m. b H. Köln, Berlin, Saarbrücken, Wien,
Budapest.* Téglaágyari műkemencéket, olvasztókemencéket
kohókat, gyárkéményeket, kazánbefalazásokat
tervező és építő cég romániai megbízottja

Szállít legfontosabban: Chamotte árukat, csiszoló árukat, meszet,
traszt, cserepet, gipszet, agyag és fayence árukat

Agyagipari gépeket, géprészeket, kisvasuti anyagokat, bányakellékeket,
műszaki cikkeket és csavarárúkat

Keleti Bank rt. Oradea-Mare

A l a p t ö k e : 5 . 0 0 0 . 0 0 0 L e

Foglalkozik
a banküzlet minden
ágával

Deviza osztály

Telefon:
8-56, 3-59, 17-17

Termény osztály

Lebeda S. A.

in
Cluj-Kolozsvár

Strada Iașilor (volt Nagyszamos-utca) 14 sz.

Fabrica telefon: 596

Prăvălia telefon: 515. Calea Victoriei 10

Prima fabrică în România pentru plapome,
matrațe, vută, prelucrare de pene și lână
aranjată cu electro motoare

Cumpărăm și vindem toffel de material din brânșă
n. Oferitele rugăm cu probe și preț dela gara Cluj

Első romániai villanyerőre berendezett
paplan-, mátrác-, vatta-, gyapjufésülő- és
tollfosztógyár

Veszünk és eladunk körünkbe tartozó mindenféle
nyersanyagot. Kérünk mintázott árajánlatot ab-Cluj

INTERCONTINENTALE

Societă Anonimă de Trasporti & Comunicazioni / **Aktiengesellschaft für Transport- & Verkehrswesen**
Sede Centrale Trieste

Giá S. & W. Hoffmann / *Vorm. S. & W. Hoffmann*
 Sedi di Oradea-Mare / Niederlassung Nagyvárad, Str. Avram Iancu 22

KAPITAL VON LIRE

10,000.000

VOLL EINGEZAHLT

Mr. Telogr.: „hirkentl.“

Sucursale: — Filókok:

ITALIA: Genova, Milano, Pontebba, Postumia, Trieste, Venezia.

AUSTRIA: Bruck a/L, Innsbruck, Kufstein, Leibnitz, Salzburg, Villach, Wien.

BULGARIA: Burgas, Filippovo, Rustschuk, Sofia, Varna.

FIUME: Fiume.

GRECIA: Salonico.

ROMÂNIA: Arad, Braila, Braşov (Brassó), Bucureşti (Bukarest), Cernăuţi (Czernowitz), Chişinev, Cluj (Kolozsvár), Constanta, Curtici (Kül-tös), Episcopia-Bihorului (Biharpüspöki), Galaţi, Nepokutz, **Oradea-Mare (Nagyvárad)**, Salonia-Mare (Nagyszalonta), Satu-Mare (Szatmár), Timişoara (Temesvár).

SVIZZERA: Buchs.

TURCHIA: Constantinopoli.

CEHOSLOVACCHIA: Brallsava (Pozsony), Brno (Brünn), Karlovy-Vary (Karlsbad), Komarno (Komárom), Parkán (Párkány), Praha (Prag).

GERMANIA: Berlin, Braslau, Dresden, Hamburg, Passau, Regensburg, Simbach a/Inn, Chemnitz, Singen a/Bodensee.

JUGOSLAVIA: Beograd (Belgrad), Ljubljana (Laibach), Maribor (Marburg), Rakov, Zagreb (Zagabria).

MAGYARORSZÁG: Békéscsaba, Biharkeresztes, Bruck-Királyhida, Budapest, Debrecen, Győr, Gyékényes, Kecskemét, Kőtegyán, Lökösháza, Makó, Szeged.

MŰSZAKI KALAUZ

SZABADALOM.
VÉDJEGYEK.
MINTALAJSTROMOZÁS.
VEGYVIZSGÁLAT.
MÉRTÉKHITELESÍTÉS.
MÉRTÉKEK ÉS SÜLYÖK.

**HARACSEK
VILMOS
UTÓDAI**

**BAIA-MARE
(NAGYBÁNYA)
ALAPÍTTATOTT
1788**

Vas-, fűszer-, gyarmat- és festékáru nagykereskedés. — Bányatermékek u. m. ólom, mázag (Glätte) egyed-árusítója. — Menthol-sósborszesz egyedüli gyártói. — Rézgálic (kékke), építkezési anyagok, cement, gips stb. nagy raktára.

Eisen-, Gewürz-, Colonial- und Farb-waren-Grosshandlung. — Alleinverkauf für Bergprodukte, wie Blei, Glätte, u. s. w. — Alleinproduzenten des Menthol-Franzbranntweins. Grosses Lager von Grünspann, Baumaterialien, Cement, Gips, u. s. w.

**GEGRÜNDET
1788**

**WILHELM
HARACSEK'S
NACHFOLGER
BAIA-MARE (NAGY-
BÁNYA)**

A szabadalmi törvény

A Romániában ma érvényben levő szabadalmi törvény az 1906. évi január hó 17-én megjelent 229. sz. Monitorul Oficial ban hirdettetett ki. A törvény értelmében:

Mindenki, akinek önálló találmánya van, vagy találmánya valamely már meglevő szabadalom, vagy más használati tárgy-
nak javítását célozza, *kizárólagos törzs-, pótvagy javítási sza-
badalmat nyerhet Románia területére.*

A szabadalmat *minden elővizsgálat nélkül, a bejelentő terhére és veszélyére* adják meg, a szabadalmi hivatal csak alaki szem-
pontból veszi a bejelentést vizsgálat alá; nevezetesen, hogy annak mellékleteit (rajzok, leírások stb.) a törvény által előirt szellemben és formában készítették-e el.

Szabadalmat nem engedélyeznek olyan találmányokra:

1. melyeknek gyakorlatbavétele ellenkezik a törvénnyel
rendeletekkel, a közerkölccsel, vagy a közönség egészségére
káros;

2. tudományos elvekre és tantételekre;

3. melyeknek tárgyát az állam részére tartották fent;

4. emberi és állati táplálkozásra szolgáló anyagokra;

5. gyógyszerekre és fertőtlenítő-szerekre;

6. hitel- és pénzügyi műveletekre;

7. tanítási módszerre, könyvvezetésre és ellenőrzésre.

A szabadalom tartama a bejelentés napjától kezdődőleg 15 év. A pótszabadalom a törzsszabadalommal egyszerre szűnik meg.

A szabadalom tartama alatt a tulajdonos egyedül jogosi-
tott arra, hogy találmányát előállítsa és forgalomba hozza. Jo-
gosult találmányát eladni, elzálogosítani, gyártani vagy hasz-
nálati engedélyeket adni. A szabadalomból eredő összes jogok
az örökösökre szállanak át.

Ha a feltaláló szabadalmának kihasználása céljából mű-
helyt létesít, államsegélyben részesül.

A szabadalom megvonható vagy megsemmisül:

1. Ha az évi díjat a kellő időben nem fizették meg;

2. Ha a tulajdonos arról lemond;

3. Ha a tulajdonos a szabadalom tárgyát 4 éven belül
nem gyártotta és nem forgalmazta kellő mértékben, vagy an-
nak készítése 2 éven át szünetel;

4. Ha az ügyiratok, amelyeknek alapján a szabadalmat
engedélyezték, nem felelnek meg a törvényes követelményeknek;

5. Ha a szabadalom tárgyát a bejelentést megelőzőleg má-
sok már gyártották;

6. Ha a leírás nem teljes, nem elég világos, megtévesztő vagy eltitkol valamit;

7. Ha a szabadalom tárgyát a bejelentést megelőzőleg nyomtatvány, hirlap útján vagy gyűjteményben már közölték.

8. Ha a szabadalom tárgyát korábban már szabadalmaztatták.

Az első négy esetben egyedül az ipar- és kereskedelem-, ügyi miniszter, a többi (5—8.) esetekben pedig jogerős bírói ítélettel a bíróság mondhatja ki a szabadalom megvonását vagy megsemmisítését.

Ha valaki találmányára szabadalmat akar nyerni, kérest kell benyújtania az ipari- és kereskedelemügyi miniszterhez. A kéréshez csatolni kell a találmány rajzát és leírását 2—2 példányban, a bejelentési díj lefizetését igazoló nyugtát és — abban az esetben, ha a kérést megbízott útján terjeszti elő — a megbízott részére közjegyzőileg hitelesített meghatalmazást. A kérvényben megjelölendő a találmány címe és az évek száma, amelyre a feltaláló szabadalmat óhajt nyerni. A leírás román nyelven és olyan módon szerkesztendő, hogy annak alapján a szakértők a találmány tárgyát az eddig ismert anyagok és eszközök felhasználásával elkészíthessék.

A leírás végén egy vagy több pontban röviden és szabatosan felsorolandó mindaz, amit a feltaláló ujnak tart és szabadalmaztatni akar.

A leírás 27 cm. magas és 21 cm. széles, fehér papíron készítendő és a kérvényező vagy igazolt meghatalmazottja által aláírandó.

A találmány rajza két példányban készítendő el. Az egyik fehér rajzkartonon, a másik pedig másoló-vásznon, fekete tussal és a következőképpen méretezendő:

1. $\frac{1}{1}$, vagy $\frac{1}{2}$ nagyságban, ha a találmány természetben 1 m.-nél nem nagyobb;

2. $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{5}$, vagy $\frac{1}{10}$ nagyságban olyan tárgyaknál, melyek természetben 1 m.-nél nagyobbak.

A rajzlap lehetőleg 27 cm.-nél nagyobb ne legyen. Rendkívüli esetekben 54 cm. nagyságu rajzlap is használható. A rajzlap szélétől felül és jobboldalt 2 cm. széles szegély (margó) hagyandó. Felül a baloldali sarokban a kérvényező nevét, a jobboldali sarokban a rajzlapok sorszámát, az alsó jobboldali sarokban pedig a kérvényező aláírását kell feltüntetni.

A kérvényt a bejelentő, illetőleg a feltaláló személyesen, postán, vagy meghatalmazással ellátott képviselője útján terjesztheti elő.

A szabadalom bejelentési és fentartási díjai a következők:

a) A bejelentési díj 25 lei és az erről szóló nyugta a kérvényhez csatolandó;

b) Az évi díjak a következők:

a 3 első	évben	évenként	30 lei,
a 4. és 5.	„	„	60 „
a 6—10.	„	„	100 „
a 11—15.	„	„	200 „

A pót- vagy javítási szabadalomért, amennyiben azt a törzsszabadalom tulajdonosa jelenti be, egyszer és mindenkorra 50 lei fizetendő.

A szabadalmi okiratért kiállítási díj címén 10 lei fizetendő.

Használatbavételi engedély belajstromozásáért 100 lei, örökösökre való átruházás belajstromozásáért 50 lei fizetendő. A rajz, vagy leírás másolatáért egyenként 10 lei.

A szabadalmi hivatal (*Serviciu Industriei și al Brevetelor de Invențiuni*) a kérvényeket a beérkezés sorrendjében iktatja, a fél vagy igazolt meghatalmazottjának jelenlétében jegyzőkönyvet vesz fel, melyet a hivatal főnöke vagy helyettese és a kérvényező vagy meghatalmazottja irnak alá. A jegyzőkönyv egyik példányát azonnal átadják a kérvényezőnek, a másik példányt pedig a kérvényhez csatolják. A jegyzőkönyv igazolja a bejelentés törvényességét és szabályszerűségét, valamint a szabadalom tartamának kezdetét.

Ha a benyújtott kérvény és mellékletei a törvény és alaki szempontból kifogás alá nem esnek, a szabadalmi hivatal a szabadalmat engedélyezi és erről szabadalmi okiratot (*certificat*) állít ki. Az engedélyezést a Monitorul Oficialban és a Buletinul Oficialban hirdetik ki. A kihirdetésért 20 lei fizetendő.

Ha bárki — a szabadalom tulajdonosain kívül — a szabadalom tárgyát utánozva készíti, gyártja vagy forgalomba hozza *bitorlást követ el* és 500—5000 lejig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő. Behajthatatlanság esetén a pénzbüntetés elzárásra változtatható át. Visszaesés a büntetés kétszeresét vonja maga után.

Bitorlási ügyekben a fenyítő törvényszék (*tribunale corecționale*) ítélkezik és a sértett fél kívánságára elrendelheti az utáztatok, stb. birói zár alá helyezését.

Olyan találmányok, amelyeknek tárgya a hadsereg, haditengerészet, erődítmény, stb. körébe tartozik, a hadügyminisztérium által a haza védelme érdekében igénybevehetők és használhatók. Az ilyen találmányokra szabadalmat nem engedélyeznek és a feltalálónak találmányáért kölcsönös megállapodás szerinti kártérítést fizetnek. Hasonló az eljárás azoknál a találmányoknál is, amelyeket az állam — saját érdekében — jónak lát igénybevenni.

Mindkét esetben — ha a kártérítés összegére nézve a kölcsönös megállapodás lehetetlen volna, — a kártérítés összegét a kisajátítási törvény alapján állapítják meg, de az állam a találmány tárgyát ezen határozat meghozatala előtt használatba veheti.

A szabadalmi rajzoknak és leírásoknak oly módon való

elkészítése, hogy azok a találmányt ne csak egyszerűen ismer- tessék, hanem annak lényegét annyira kidomborítsák, hogy a találmány más hasonló célu szabadalmak tárgyától élesen meg- különböztethető legyen és azok védelmi körébe ne ütközzék, hogy továbbá a leírás és különösen a leírás végén készí- tendő igénypontok a találmányt utánzás ellen tényleg meg is védjék és a nyert szabadalmat kijátszani ne lehessen, szóval a leírás- nak, — amely a szabadalom bejelentésének leglényegesebb része — olyképen való megfogalmazása, hogy általa ne a találmány egyes alapelemei, hanem maga a találmány és a gondolat jus- sanak kifejezésre és érvényre és védessenek meg — nem könnyű feladat.

A műszakilag és szabadalmi kérdésekben képzett szak- embernek is több évi gyakorlatra van szüksége, hogy a sza- bályszerű rajzokat és leírásokat úgy tudja elkészíteni, hogy azokat a szabadalmi hivatal kifogás nélkül elfogadja és hogy ne a rajzon feltüntetett kiviteli alakok, hanem a találmány alapgon- dolata nyerjen szabadalmat.

Ajánlatos tehát, hogy a feltalálók találmányaik kidolgozá- sával és a szabadalmi jog kieszközlésével hivatásos szakembert bizzanak meg.

A védjegy-és mintalajstromozás

A védjegyek eredete arra az időre vezethető vissza, ami- kor a termelő, iparos és kereskedő már nemcsak a legközvet- lelenebb környezet szükségleteinek kielégítésére törekedett, hanem bekapcsolta működési körébe a távolabbi szükségletek kielégi- tését is és az árucikkek iránt mutatkozó nagyobb keresletre való tekintettel kezdetét vette a *tömegtermelés*. Mindenki igyekezett a legszebbet és legjobbat produkálni és áruit bizonyos jelvény- nyel látta el, hogy megkülönböztesse más hasonló árutól. A fogyasztóközönség a megkülönböztetés révén az igényeinek mindenben leginkább megfelelő árut kapta és ez a megkülön- böztetés (szó, jel) örökre emlékezetében maradt, másjelű árut soha többé nem vásárolt! Ha idők múltán a termelő, iparos, kereskedő, vagyis az üzlettulajdonos személye változott is, az áru jelzése (védjegye) ugyanaz maradt és a fogyasztóközönség is hű maradt megszokott jelű, kipróbált árujához. Részére közöm- bös volt, hogy az árut ki állítja elő, a fontos csak az, hogy az áru minden tekintetben azonos legyen az általa már megszokott áruval.

A termelő, iparos, kereskedő igyekezett az áru jelzését közismertté tenni és a fogyasztóközönség minél nagyobb töme- gével megismertetni. Természetes, hogy ez nagy anyagi áldo- zattal járt, viszont busásan jövedelmezett, mert a védjegy volt a garancia arra, hogy a fogyasztóközönség azt az árut kapja, amelyet már kipróbált és megszokott.

A jól bevezetett védjegy többszörösen visszahozza az abba

fektetett tőkét és munkát, tehát értéket képvisel a tulajdonos részére, aki igyekszik azt magának megtartani és biztosítani is. Nem elég, hogy valaki az általa választott védjegyet alkalmazza áruin, mert az részére törvényesen biztosítva nincsen és előfordul, hogy más ugyanazt a védjegyet használja, illetőleg csak utánozza és nincsen jogalap, hogy ellene a védjegy jogosulatlan használata miatt a lépéseket megtegye, mert védjegye nem részesül törvényesen oltalomban. Szükséges tehát, hogy a termelő, iparos és kereskedő áruik védjegyét a törvény által előírt formák betartása mellett be is lajstromoztassa, törvényes oltalom alá helyezze és ezzel magának a védjegy kizárólagos használati jogát biztosítsa.

A törvény rendelkezései szerint csakis a szabályszerűen belajstromozott védjegy tulajdonosa veheti igénybe a jogsegélyt és részesül törvényes oltalomban, tehát elsőrendű érdeke mindenkinek, hogy védjegyét törvényes oltalom alá helyezze, vagyis az illetékes kereskedelmi és iparkamaránál belajstromoztassa. Csak a belajstromozott védjegy tulajdonosa veheti igénybe a büntetőjogi oltalmat, ha valaki részéről jogosulatlan védjegyhasználatot állapít meg.

Romániában jelenleg még a védjegyek szabadalmáról szóló 1890. évi II. magyar t.-c. van érvényben, amely 1890. évi május hó 16-án lépett életbe és főbb rendelkezéseiben egyezik az osztrák védjegy törvénnyel. Ezt a törvénycikket módosította és kiegészítette az 1895. évi XLI. t.-c., mely 1895. július 30-án szentesített.

Rendkívül fontos a védjegy helyes megválasztása. *Különösen két kellékre kell vigyázni.* Elsősorban arra, hogy a kiválasztott védjegy belajstromozható legyen. A törvény 3. §-a szerint bizonyos jelvények ki vannak zárva a lajstromozásból illetőleg az oltalomból. A második lényeges szempont az, hogy a védjegyet úgy kell megválasztani, hogy az a fogyasztóközönség tetszését első látásra megnyerje és olyan legyen, hogy könnyen emlékezetben maradjon.

A védjegy lehet akár egy, akár több szó, vagy kombináltan több szó és több ábra.

Magától vetődik fel az a kérdés, hogy vajon a szóvédjegy, vagy az ábrásvédjegy a hatásosabb és tetszetősebb-e? A kereskedő a gyárossal vagy viszonteladóval szemben könnyebben és gyorsabban érintkezik és bonyolítja le az ügyletet, ha az árut egy szóval jelöli meg. Például: „Megrendelek Önnél 10.000 doboz *Mágnás-cipőkrémet*”. Itt az áru nemét, minőségét félreérthetetlen módon jelölték meg, úgy, hogy a szállítás, a megrendelés effektuálása az áru nemét és minőségét illetőleg kifogás alá nem eshetik.

Visszont a fogyasztóközönség és művészi igényeinek kielégítése szempontjából a művészi kivitelű és ötletes rajz sokkal hatásosabb és alkalmasabb az áru nemének és minőségé-

nek megjelölésére és arra, hogy örökre az emlékezetben maradjon. Aki például a *Lysoform* védjegyét egyszer is látta, azt az arcot soha többé elfelejteni nem fogja és meggyőződése, hogy azzal az ábrával ellátott lysoform a legjobb.

Az ilyen ábrának az az előnye is van, hogy utánzása igen nehéz majdnem lehetetlen.

Az ábrásvédjegyek kiválasztásánál arra kell törekedni, hogy az alapeszme ötletes legyen, az áru nemét, tulajdonságát, minőségét, esetleg mennyiségét karakterisztikus vonásokkal domborítsa ki, az ábra pedig művészi kivitelű legyen.

Az ábra kiválasztásánál figyelemmel kell lenni az illető árucikk fogyasztóközönségére is és az olyan áruk, amelyeknek fogyasztói kizárólag a közönség intelligensebb elemeiből kerülnek ki, tehát feltételezhető, hogy finomabb izléssel is rendelkeznek, az ábrás védjegye feltétlenül a legművészebb kivitelű, könnyen felismerhető és jellegzetes kell hogy legyen.

A védjegy megváltoztatásánál végül tekintettel kell lenni mások előbb szerzett jogaira is. A kiválasztott védjegyek belajstromozása előtt tehát kereskedői gondossággal kell megállapítani, hogy védjegyét hasonló árukon nem lajstromozták-e már be korábban valaki részére. A kereskedelmi és iparkamarák védjegylajstromozó hivatala ebben a tekintetben mindenki részére megadja a szükséges felvilágosítást.

A védjegyvoltalom megszerzésének módozatai

Az 1890. II. t.c. 2. §-a értelmében, aki valamely védjegy kizárólagos használati jogát magának biztosítani kívánja, írásban bejelenti az illetékes kereskedelmi és iparkamarához.

A bejelentésnek a következő adatokat kell tartalmazni:

1. Az üzlettulajdonos neve, vagy cége;
2. A vállalat megnevezése, székhelye;
3. Az árunem megjelölése, melyre a bemutatott védjegyet alkalmazni kívánja;
4. A védjegy alkalmazási módja, vagyis annak bejelentése, hogy miképen fogja a védjegyet az árun használni. (Pl. papíráruknál víznyomás, égetve, sajtolva, stb).

A bejelentéshez csatolandó a védjegy hat példányban, a védjegy nyomtatására alkalmas klisé és védjegyenként 100 lei lajstromozási díj, mely nem engedhető el és a félnek még akkor sem térítik vissza, ha a kérést csak előjegyezték.

A bemutatott védjegy oltalma csak olyan árukra terjed ki és ezért a védjegy csak azokra az árukra alkalmazható, amelyeket a bejelentő vállalat tényleg termel vagy árusít. A kereskedelmi és iparkamarák védjegylajstromozó-hivatalai csak olyan védjegypéldányokat foghatnak el, amelyek teljesen épek. Hiányos, ceruzával vagy tentával írott vagy rajzolt példányok nem lajstromozhatók be. A kereskedelmi és iparkamarák áruvédjegy és mintalajstromozó hivatalai ebben a minő-

ségükben közhivatalok, kiadványaik közokirat jellegével bírnak és a hozzájuk intézett beadványok és az általuk kiadott igazolványok bélyegkötelesek.

A kereskedelmi és iparkamarának védjegylajstromozó hivatalai a bemutatott védjegyeket felülvizsgálják abból a szempontból, hogy azok a védjegy törvény követelményeinek megfelelnek-e vagy sem, megadható-e részükre a törvényes oltalom vagy nem. Abban az esetben, ha a kamara úgy találja, hogy a bemutatott védjegy bejegyzésre alkalmas, azt az előírt módon belajstromozza, ellenkező esetben a kérelmezőt végzésileg értesíti, hogy a bejegyzést megtagadja. Az elutasítási végzés ellen 30 napon belül a kereskedelmi miniszteriumhoz intézendő felebezésnek van helye.

A kereskedelmi és iparkamaráknál csak azokat a védjegyeket tartják nyilván, amelyeket az illető kamara területén levő vállalatok jelentenek be.

A lajstromba bejegyzik azokat az árukat, amelyekre a védjegyoltalom kiterjed. A bejelentett védjegy oltalma ugyanis nem terjed ki minden árra, hanem csak azokra, amelyeket a védjegy tulajdonos az illető védjeggyel forgalomba hoz és amelyeket a védjegy bemutatásánál bejelentett.

Az oltalmat utólag kiterjeszteni nem lehet, hanem a védjegyet újból be kell lajstromoztatni.

Belajstromozásból kizárt védjegyek

A törvény 3. §-a szerint a belajstromozásból ki vannak zárva és ennél fogva a kizárólagos használati jog megszerzésére nem alkalmasak az olyan védjegyek, amelyek:

1. a királyi család valamelyik tagjának arcképéből állanak;
2. állami, vagy közhatósági címerek;
3. a forgalomban bizonyos árunemek megjelölésére általában szokásosak;
4. erkölcstelen és közbotrányt okozó, vagy közrend elleni ábrázolatokat, a tényleges üzleti viszonyoknak és a valóságnak meg nem felelő és a fogyasztó közönség tévedésbeejtésére alkalmas feliratokat, vagy adatokat tartalmaznak.

Ez a rendelkezés a kereskedelem egyetemes érdekében történik és célja az, hogy azokat a megjelöléseket, amelyek az áru közelebbi körülírására szolgálnak és szükségesek, ne használhassa mindenki szabadon, másrészt pedig, hogy a valótlán és a fogyasztóközönséget könnyen megtévesztő adatok és megjelölések használatát megakadályozzák.

Engedély alapján közhatósági címer vagy kitüntetés is használható, azonban a bejelentésnél okmánnyal igazolni kell a használati jogot és mert a kitüntetések esetleg másoknak is megadják, ezeket a használatból ki nem zárhatja, vagyis kizárólagos védjegyoltalmat nem szerezhet.

Teljesen analog az eset a király nevének vagy a királyi

család valamelyik tagja arcképének használatára vonatkozólag is. Ezek a jogositványok azért adományoztatnak, hogy a jogosultak az illető megjelöléseket szabadon használhassák, anélkül azonban, hogy azzal maguknak kizárólagos használati jogot, illetőleg oltalmat biztosítsanak.

A belajstromozásból kizárt védjegyek csoportjába tartoznak az erkölcstelen és közbotrányt okozó, vagy közrend elleni ábrázolatokat tartalmazó feliratok, megjelölések vagy azok a megjelölések, amelyek a tényleges üzleti viszonyoknak és a valóságnak nem felelnek meg.

Ez a rendelkezés a tisztességtelen verseny megakadályozására szolgál. A védjegy nem az áru valódiságát igazolja, hanem csak azt, hogy a védjeggyel ellátott árut X. vagy Y. készíti vagy hozza forgalomba. Éppen ezért követeli meg a törvény, hogy a védjegyten feltüntetett adatok a tényleges állapotoknak és viszonyoknak mindenben megfeleljenek, nehogy a fogyasztóközönséget a védjegy megtévevssze és az áru eredete és minősége iránt félrevezesse.

Miután védjegyképpen csakis a valóságnak megfelelő adatokat lehet belajstromozni, egy iparos vagy kereskedő sem lajstromozhatja be áruai vagy készítményei számára egy másik iparos vagy kereskedő nevét és cégét mint védjegyet, mert ez a valóságnak meg nem felel.

A bejelentett védjegyeken feltüntetett adatok valódiságának megvizsgálása a lajstromozó hatóság (kereskedelmi és iparkamarák) joga és kötelessége, jogában áll a bejelentőt igazolásra felhívni a védjegyten feltüntetett adatokra vonatkozólag és amennyiben a bejelentő a kért felvilágosítást illetőleg az igazolást megtagadja, bejegyzési kérelmével elutasítható.

Erkölcstelen és közbotrányt okozó jelek és ábrázolatok azok, amelyek a jó erkölcsöt sértik. Ilyenek továbbá azok, amelyek valamely vallásfelekezet tagjainak vallásos érzületét sértik és közbotrányt okozni alkalmasak.

Közrendellenes a védjegy akkor, ha olyan képet vagy jeleket tüntet fel, amelyek az állam méltóságát, önállóságát sértenék, nemzeti hőseit guny vagy nevetség tárgyává tennék, vagy olyan jelenetet örökítenek meg, amely államellenes, vagy az állami rend felforgatására irányulna.

A lajstromozás utáni teendők

A belajstromozott védjegy 10 évi törvényes oltalmat élvez, amely törvényes oltalom lejárata előtt újabb 10 évre megújítható. Valamely védjegy 10 évi érvényének kiszámításánál megújítás esetén is az illető védjegy első belajstromozásának napja veendő alapul. Tehát a további 10 évi időtartam nem a megújítási kérés bejelentésének napjával, hanem az első lejáratot követő nappal veszi kezdetét. Ha a védjegytulajdonos a megújítást a 10 év letelte előtt nem kérelmezi, a védjegyet hiva-

talból törlik. Abban az esetben, ha a védjegytulajdonos a lejárát előtt a megújítást kellő időben nem kérelmezi, de azt tovább akarja használni, a védjegyet köteles újból belajstromoztatni. Erre a törvény 2 évig a régi tulajdonosnak elsőbbséget biztosít. Az új lajstromozásnál azonban a tulajdonos nem szerzi meg a régi védjegy elsőbbségét, vagyis védjegye nem fog 10 évre visszamenőleg hatállyal bírni, mert az ő védjegyének hatálya csak az új bejegyzéstől kezdődik.

A megújításnál is ugyanaz az eljárás, mint az első belajstromozásnál. Csatolni kell a kérelemhez a már felsorolt kellékeket és a lajstromozási díj is újból fizetendő.

A megújított védjegyek az eredeti védjeggyel teljesen egyezőknek kell lennie. Egyes részek elhagyása, más színű kivétel vagy pótlás, új alak nem engedhető meg.

A kereskedelmi és iparkamarák azokat a védjegytulajdonosokat, akiknek oltalma lejáróban van, kellő időben értesítik, hogy a megújítást még a törvényes határidőn belül eszközölhessék. Ez a figyelmeztetés azonban a kamaráknak nem kötelessége.

A védjegy kizárólagos használati joga azt a vállalatot illeti meg, amelynek részére a védjegyet belajstromozták. Ez a jog csak a vállalattal együtt ruházható át. Vállalat nélkül a védjegy nem idegeníthető el.

A vállalat átruházásával a vállalathoz tartozó védjegyek is átszállanak a jogutódra. A jogutód azonban tartozik a védjegy átirását a jogutódlás jogcímének igazolása mellett az átruházástól számított 3 hónapon belül kérelmezni. Özvegy, kiskoru, hagyaték és csődtömeg az átirási kötelezettség alól mentes.

A védjegy átirására vonatkozó kötelezettség egyébként mindazon esetekben fennáll, ha a tulajdonos személyében változás történik. Nevezetesen: ha egy közkereseti társaság egyéni céggé, ha egyéni cég társas céggé vagy részvénytársasággá alakul át.

A védjegy átirásáért ugyanaz a díj fizetendő, mint a belajstromozásért.

Ha a védjegytulajdonos vállalatát másik kamara illetékessége alá tartozó területre helyezi át, védjegyet annál a kereskedelmi és iparkamaránál, amelynek területére vállalatát áthelyezte, újlag belajstromoztatja és egyben az újlag belajstromozott védjegyek az előző kamaránál belajstromozott védjegy elsőbbséget kéri, illetőleg igényli.

Ha az átruházott, illetőleg megszerzett vállalathoz tartozó védjegy átirását elmulasztották és a tulajdonos a védjegy kizárólagos használati jogát magának biztosítani akarja, a védjegyet köteles újból belajstromozni. A törvény a tulajdonosnak (éppen úgy, mint a megújítás elmulasztásánál) 2 évig elsőbbséget biztosít.

A belajstromozás törlése

A belajstromozott védjegyek az 1890. II. t.-c. 21. §. továbbá az 1895. XLI. t.-c. 5. 4. és 7. §§-ában felsorolt alábbi esetekben törölhetők:

1. *A tulajdonos kérelmére.* Ebben az esetben a védjegyet 2 éven belül más nem jegyeztetheti be, csakis a régi tulajdonos.

2. *Ha a 10 évi oltalom lejárt* és a megújítást a védjegy-tulajdonos elmulasztotta. A törölt védjegyet 2 éven belül csakis a régi tulajdonos, vagy ennek jogutódja jegyeztetheti be.

3. *Törlendő a védjegy, ha az átírást elmulasztották.* Az átírás elmulasztása miatt törölt védjegyet ebben az esetben is 2 éven belül csak a volt védjegy-tulajdonos jegyeztetheti be. A törlést a lajstromozó hivatalok azzal a nappal fogatosítják, amely napon az átírásra megszabott 3 havi határidő lejárt.

4. *Törlendő a védjegy, ha az eredetileg sem volt belajstromozható.*

5. Törölhető a védjegy, ha az a már korábban hasonló árura belajstromozott védjegyhez annyira hasonló, hogy a két védjegy közötti különbséget a fogyasztóközönség csak különös és gondos figyelem mellett veheti észre. Ebben az esetben a korábban bejegyzett védjegy tulajdonosa per útján kéri a később bejegyzett védjegy törlését.

A védjegyutánzatokkal szemben a védjegy-tulajdonosoknak a törvény polgári és büntetőjogi oltalmat biztosít.

Védjegyperek

Kétféle védjegyper van, u. m. törlési és megállapítási per. A *törlés* eseteit már ismertettük. A megállapítási pernek akkor van helye, ha valaki attól tart, hogy a korábban bejegyzett védjegy tulajdonosa ellene hasonlóság alapján törlési pert fog indítani. Ekkor kéri annak megállapítását, hogy védjegye az illető korábban bejegyzett védjegyéhez nem hasonló.

A védjegyjogot a törvény nemcsak a már ismertett esetekben védelmezi, hanem módot nyújt arra is, hogy aki a védjegyet utánozza, a védjegy-tulajdonos kérésére büntetőjogi uton legyen felelősségre vonható.

Az 1895. évi XLI. t.-c. 8. §-a szerint aki másnak védjegyével jogtalanul ellátott árut tudva forgalomba hoz vagy ha valaki valamely védjegyet utánoz, kihágást követ el és pénzbüntetéssel büntettedik, visszaesés esetében pedig (2 éven belül) elzárással is.

Ha a cselekmény a btkv. szerint súlyosabb beszámítás alá esik és a btkv. szerint esetleg csalás büntette vagy vétsége forog fenn, a btkv. rendelkezései alkalmazandók. Ez az oltalom csak a bejegyzett védjegyeket illeti meg és pedig attól a naptól és órától kezdve, amelyben azokat bejegyezték és addig, amíg azok fennállanak. Annak tehát, aki védjegybitórlás címén fel-

jelentést tesz, elsősorban azt kell hitelesen igazolnia, hogy az utánzott védjegyet az ő részére belajstromozták.

A védjegybitorlások felett első fokon a járásbiróság, második és végső fokon a törvényszék ítélkezik.

Ami a kereskedők, iparosok és gyárosok nevének védelmét illeti, a védjegy törvény nemcsak a polgári nevet, hanem az üzleti nevet, a bejegyzett céget és üzleti elnevezést is védi anélkül, hogy a tulajdonosnak ezeket be kellene lajstromoztatni. A névnek és a cégnek belajstromozása teljesen mellőzhető, mert a polgári nevet a születés, a céget pedig a cégjegyzékbe való bejegyztetés igazolja, ellenben azt a körülményt, hogy valamely elnevezés üzleti elnevezésüket illeti-e, külön is kell igazolni.

A név, cég jogtalan használata miatt az 1895. XLI. t. c. 9. §-a alapján büntető eljárás tehető folyamatba. A büntethetőségnek itt is ugyanazok a feltételei, mint a névjegybitorlásnál, t. i. a használat jogtalansága, az árukon való alkalmazása vagy ily célból való elkészítés és a tudatosság.

Az eljárást éppen úgy, mint a védjegybitorlásnál, a cselekmény elkövetésétől számított 6 hónap alatt kell folyamatba tenni.

Mintalajstromozás

Az ipari minták jogi oltalmára és azok lajstromozására vonatkozólag Romániában jelenleg még a magyar királyi kereskedelmi miniszterium 107.709/907. számú rendelete van érvényben. Ezt megelőzőleg az 1858. évi december hó 7-én kiadott császári nyílt parancs és az azt módosító 1865. évi május hó 23-án kiadott császári nyílt parancs volt érvényben egészen az 1907. évi december hó 31-éig és 1908. évi január hó 1-én lépett életbe a jelenleg Romániában is érvényben levő magyar kereskedelemügyi miniszteri rendelet.

Minta alatt valamely iparcikk külső alakjára vonatkozó és ezen iparcikken alkalmazható alakításnak, illetve ábrázolásnak példánya értendő. Aki új mintát készít, avagy készített mással a maga számára, egyedül és kizárólag jogosult arra, — hogy az alább ismertetendő feltételek és módozatok teljesítése után — az illető minta szerint vagy azzal ellátva valamely iparcikket iparszerűleg készítsen és forgalomba hozzon. Ez a jog egészben vagy részben másra is átruházható.

A minta kizárólagos használásának joga a minta letétele napjától számítva legfeljebb 3 évig tart. A folyamodó tetszésétől függ, hogy ezen időtartamon belül az oltalmat hány évre veszi igénybe.

Aki valamely minta kizárólagos kihasználási jogát a maga számára biztosítani kívánja, köteles a védetni kívánt mintát azon kereskedelmi és iparkamaránál letenni, illetve belajstromoztatni, amelynek kerületében lakhelye, vagy a mintát felhasználó ipartelepe van. A minta zárt csomagban, pecsét

alatt is letehető, azonban az ilyen mintákról a pecsétet egy év leteltével jegyzőkönyv felvétele mellett a letevő, illetve két tanu jelenlétében eltávolítják.

A minta letétele, illetőleg belajstromozása úgy történik, hogy az oltalmat igénylő személyesen, vagy igazolt képviselője által az illetékes kereskedelmi és iparkamarával kérvényt ad be, avagy ily irányu kérelmét szóval előterjeszti. A kérvényhez vagy a szóval előterjesztett kérelemről felvett jegyzőkönyvhöz minden egyes lajstromoztatni kívánt mintából 3 példányt és pedig vagy azon iparcikk alakjában, melyen alkalmazást nyer, vagy rajzban, fényképben, esetleg másképpen készült hű másolatban kell csatolni. Ekkor fizetendő a kereskedelmi és iparkamarák által megállapított lajstromozási díj is.

A minta nyitva, avagy zárt csomagban tehető le. Ha egy boritékban több mintát tettek le — amelyek száma ötvennél több nem lehet — akkor a letevő a boritékon a minták számát pontosan feltüntetni és a lajstromozási díjat minden egyes minta után lefizetni köteles.

Ugy a nyitva, mint a lezárt csomagban pecsét alatt letett mintát hivatalosan lepecsételt zsineggel a jegyzőkönyvhöz fűzik és arra a lajstromozás adatait feljegyzik. Ezt a jegyzőkönyvet a kereskedelmi és iparkamara mintatárába helyezik, a letevő részére pedig a jegyzőkönyv minden adatát tartalmazó igazolványt adnak ki. Ha a fél a mintát nyitva tette le, akkor a lajstromozási adatokat a minta egyik példányára vezetik. Ebben az esetben a félnek igazolvány helyett ezt a mintapéldányt adják ki.

A megtörtént letételnek illetőleg lajstromozásnak hatálya az, hogy azt, akinek névére a mintát belajstromozták (mindaddig, amíg az ellenkezőt be nem igazolják), a minta jogos tulajdonosának tekintik és egyedül őt illeti meg a kizárólagos jog gyakorlása.

A letevő a lajstromozás napjától számított egy éven belül köteles a mintát ipari készítményén gyakorlatba venni és az ily módon előállított iparcikket forgalomba is hozni.

A mintalajstromozás hatálytalan és semmisnek mondható ki, ha valaki az illetékes hatóság előtt szabályszerű eljárás rendjén beigazolja:

1. hogy a letett minta oltalomban részesíthető nem lett volna;
2. hogy a minta letételének időpontja előtt a lajstromozott minta szerint készített iparcikk bel- vagy külföldön már forgalomban volt;
3. hogy a minta letételének időpontja előtt már más személy részére belajstromoztatott; végül
4. hogy a letevő a mintát az azt készítőnek vagy jogutódjának mintájából, illetve mintájáról annak beleegyezése nélkül, jogtalanul szerezte meg.

A minta kizárólagos használati joga megszűnik:

a) ha a letevő a mintát a letétel napjától számított egy éven belül gyakorlatba nem vette;

b) ha a letevő a letett mintával ellátott külföldi iparcikket hoz be;

c) ha a külföldön lakó mintaoltalomra jogosított belföldi képviseléséről 6 hónapon át nem gondoskodik.

A mintaoltalmi jog minden megsértése, vagyis ha valaki a védett mintát bizonyos iparcikken jogtalanul alkalmazza, vagy ilyen mintával ellátott iparcikket jogtalanul forgalomba hoz, kihágás és feljogosítja a sértett felet, hogy a minta további használásának és a mintával ellátott iparcikk további forgalombahozatalának megszüntetését és azt is kérhesse, hogy az utánzatok készítésére szolgáló szerszámokat és segédeszközöket használhatatlanná tegyék.

A sértett fél a mintaoltalom jogának megsértéséből származó kárigényeit a polgári bíróság előtt érvényesítheti. Kártérítési igénynek nincsen helye oly esetben, midőn a panaszlott beigazolja, hogy a bitorlás idejében nem tudta, de módjában sem állott megtudnia azt, hogy a panaszosnak mintaoltalmi joga áll fenn.

A szándékos mintabitorlás kihágás, amelyet a büntető-törvény rendelkezései szerint büntetnek.

A mintaoltalmi jog megsértésével elkövetett kihágási ügyek az ipari kihágási ügyekben eljáró hatóságok hatáskörébe tartoznak. A mintaletétel érvénytelenítése és az oltalom megszüntetése iránt indított perekben eljárásra és ítélethozatalra a kereskedelemügyi miniszter illetékes. A kártérítés iránti és egyéb vitás ügyekben az alperes lakóhelye szerint illetékes kereskedelmi ügyekben eljáró bíróság ítélkezik.

Minden olyan esetben, midőn a bitorlás tényének megállapítása céljából valamely iparcikknek a mintával való összehasonlítása szükséges, az eljáró iparhatóság szakértőket köteles meghallgatni.

Vegyvizsgálat

Erdély és Bánát területén a következő városokban vannak román állami vegyvizsgáló-állomások: Satmar, Oradea-Mare, Arad, Timișoara és Cluj.

A vegyvizsgáló-állomások tulajdonképpen a közegészségügyi felügyelőségek kémiai laboratóriumai és mint ilyenek mindenekelőtt a közegészségügyet szolgálják. Munkakörüket csaknem teljesen az egészségügyi törvény XIX. fejezetének alkalmazásaképpen kiadott rendelet végrehajtása tölti ki, amely az élelmiszerek és italok ellenőrzéséről és a visszaélések megtorlásáról intézkedik. A laboratóriumok működése az állam, a kereskedelem és a fogyasztóközönség érdekeinek együttes védelmét célozza.

Clujon a közegészségügyi felügyelőség kémiai laboratóriumán kívül a gazdasági akadémia kémiai laboratóriuma is működik, amely azonban nem tartozik a közegészségügyi miniszterium alá és így munkaköre sem az, mint a többi felsorolt laboratóriumoké. Főrendeltestése a mezőgazdaságilag fontos vegyvizsgálatoknak elvégzése, általában a mezőgazdasági termelés előmozdítása és védelme.

A vegyvizsgáló-állomások azon anyagok vizsgálatát végzik, amelyeket az összes egészségügyi szervek, nevezetesen: az egészségügyi és köztisztasági felügyelők, megyei és városi főorvosok, kerületi orvosok és maguk a hivatalos vegyészek kötelező ellenőrző-utjukon hivatalos próbaképen vesznek és vegyvizsgálás végett a laboratóriumoknak beküldenek.

Ezekon kívül a vámfőnökök kötelesek vegyelemzés végett minden olyan importált áruból, amelynek vegyelemzése akár egészségügyi, akár vámszempontról szükséges, az illető vidékre hatáskörrel bíró állami laboratóriumhoz mintát beküldeni. Ilyen anyagoknak a vámhivatalból való kiadása nem történhetik meg csak a laboratórium nyilatkozata után vagy az egészségügyi szolgálat vezérigazgatójának rendeletére.

Magánosok is felkereshetik vizsgálatokkal a laboratóriumokat. A vizsgálatokért hivatalos tarifa szerinti ár fizetendő.

A romániai vegyvizsgáló laboratóriumokat csekély számuknál fogva, továbbá egyenlőtlen geográfiai eloszlásuk következtében rendkívül igénybeveszik a hivatalos vizsgálatokkal és így csak korlátolt mértékben állhatnak a magánosok, főleg a kereskedők és gyárak rendelkezésére.

Ezen intézményeknek kellő fejlesztése tehát a tisztességes kereskedelem és ipar szempontjából felette fontos, mert pl. bizonyos áruknál a hamisítás okozta értékkülönbözöt a vegyi vizsgálat csekély díja fejében tizezrekre rughat és a kereskedő lényeges anyagi és erkölcsi kártól óvhatja meg magát.

A kereskedelemben ilyen ellenőrző vizsgálatokra, szakértői vélemények kikérésére éppen olyan szükség van, mint a gyár-iparban, hol ilyen vizsgálatok révén nagy károktól mentesülhet a gyáros.

A romániai likörgyárosoknak például igen fontos tudni, hogy — a fennálló rendelet szerint — gyártott készítményeik addig nem hozhatók forgalomba, míg az azokból vett és bemutatott mintákat nem vegyelemeztek és a vegyelemzés alapján az egészségügyi szolgálat vezérigazgatósága jóvá nem hagyta. Az illetékes vegyi laboratórium véleményt ad a bemutatott típusokról és ha nem találja rendeletszerűeknek vagy forgalombahozatalra megfelelőeknek, kimutatja, hogy mi bennük a kifogásolt és mit kell rajtuk javítani.

A vegyelemzésre küldött mintákért előírt díjak fizetendők.

A második vegyelemzésnél is rendeletellenesnek talált italtípusokat a gyár többé nem gyárthatja, ha pedig a típusok

egyikét sem engedélyezik, az egészségügyi szolgálat vezérigazgatósága a vegyészeti laboratórium indokolt jelentése alapján megsemmisíti az engedélyt. Ugyanilyen rendelkezés vonatkozik más mesterséges italneműre is, mint aminő a pezsgő, likőrösbor és gyógybor. Ezeknek a gyártását is csak a bemutatott ital-típusok vegyvizsgálata és a laboratórium kedvező véleménye után engedélyezi az egészségügyi vezérigazgatóság.

A szénsavas viznek (szódavíz, mesterséges ásványvíz) gyártása sem kezdhető meg, míg a gyártáshoz felhasználandó vízből hivatalosan mintát nem vettek és az illetékes állami vegyilaboratórium vizsgálata után jóvá nem hagyták. Kötelező továbbá a szódavízes üvegek bemutatott mintájára vonatkozólag is a kerületi laboratórium véleményét kikérni.

Hitelnyújtás előtt szerezzen üzletfeleiről információt a *Radio* hiteltudósító irodájától
Cluj—Kolozsvár Str. Regina Maria 34. Postafiók 127.

*Preciziós gyógyszerári mérlegek
laboratórium felszerelési cikkek
megrendelhetők:*

Camil Antonescu cégnél
Arad, Strada J. J. Bratianu № 12.
Sürgőnyeim: Camarito Telefon: 796

**Kékitő, Tenta, Tojásfesték
és Coronblue kékitő kocka**

Garantált minőség és leg-
olcsóbb árban beszerezhető

FABRICĂ DE CHEMIE
"LUXOR"
VEGYÉSZETI - GYÁR

CLUJ-KOLOZSVÁR, STR. KENDI-UTCA 1. SZAM

Mértékhitelítés

A Romániában fizetendő mértékhitelítési díjakat és a felteteleket a Monitorul Oficial 1921. évi május hó 21-iki számában megjelent mértékhitelítési törvény szabályozza.

A mérlegekre és sulyokra vonatkozólag a következő szabályok, illetve díjtételek vannak érvényben.

Minden mérleg elkészítése után a gyáros által hitelésre bemutatandó. Ez az ugynevezett *primitiv vagy első hitelítés*. Ezenkívül a fél (kereskedő) köteles a mérleget évenként egyszer hitelíttetni. Ez az ugynevezett *periodikus hitelítés*.

Az 500 kg.-on felüli mérlegek hitelítéséhez a hitelítési tisztviselő kiszállása kérhető. A kiszállásért kisebb mérlegek után 50 lei napidíj, a hidmérlegek után 75 lei napidíj fizetendő.

Hitelítési díjak

Egyenlőkaru mérlegeknél:

5 kg	teherbirásig	10 lei	15 kg.	teherbirásig	30 lei
10 „	„	20 „	20 „	„	40 „

Felsőserpenyős mérlegeknél:

5 kg	teherbirásig	12 lei	20 kg.	teherbirásig	42 lei
10 „	„	22 „	25 „	„	52 „
15 „	„	32 „			

Hidmérlegeknél:

25 kg.	teherbirásig	18'—L	500kg.	teherbirásig	46'50 L
50 „	„	19'50 „	750 „	„	61'50 „
100 „	„	22'50 „	1000 „	„	76'50 „
150 „	„	25'50 „	1500 „	„	106'50 „
200 „	„	28'50 „	2000 „	„	136'50 „
250 „	„	31'50 „	3000 „	„	161'50 „
300 „	„	34'50 „	4000 „	„	186'50 „

Sulyok hitelítéséért:

50 kg.-os	suly	után	12'—L	100grammos	suly	után	3'25L
20 „	„	„	9 — „	50 „	„	„	3'— „
10 „	„	„	7'— „	20 „	„	„	2'75 „
5 „	„	„	6'— „	10 „	„	„	2'50 „
2 „	„	„	5'— „	5 „	„	„	2'25 „
1 „	„	„	4'50 „	2 „	„	„	2'— „
500 grammos	„	„	3'75 „	1 „	„	„	1'75 „
200 „	„	„	3'50 „				

*A Consum és Közgazdaság-Rumänischer
Sloyd Románia gazdasági életének
leghivatottabb krónikása*

Mértékek átszámítása

a) *Mostani mértékeinknek a régiekre való átszámítása*

Hosszmérték

- 1 milliméter = $\frac{1}{1000}$ méter = 0'456 vonal.
- 1 centiméter = $\frac{1}{100}$ méter = 4'56 vonal.
- 1 deciméter = $\frac{1}{10}$ méter = 3 hüvelyi 9'6 vonal.
- 1 méter = 10 deciméter = 100 centiméter = 1000 milliméter = 3 láb, 1 hüvelyk, 11'58 vonal = 0'527 öl.
- 1 kilométer = 1000 méter = 0'132 mértföld = 527 öl, 1 láb, 9 hüvelyk.
- 1 myriaméter = 10 kilométer = 10.000 méter = 1'318 mértföld.

Területmérték

- 1 □ milliméter = $\frac{1}{100}$ □ centiméter = 0'207 □ vonal.
- 1 □ centiméter = $\frac{1}{100}$ □ deciméter = 0'144 □ hüvelyk.
- 1 □ deciméter = $\frac{1}{100}$ □ méter = 14'413 □ hüvelyk.
- 1 □ méter = 0'278 □-öl = 10'009 □ láb
- 1 □ dekaméter = Ár, 100 □ méter = 27'804 □-öl.
- 1 □ hektométer = Hektár = 100 Ár = 10,000 □ méter = 1'738 kat. hold = 2'317 magyar hold = 2'7804 □-öl.
- 1 □ kilométer = 1.000,000 □ méter
- 1 □ myriaméter = 10,000 hektár = 100.000,000 □ méter.

Köbmérték

- 1 köbmilliméter = $\frac{1}{1000}$ köbcentiméter = 0'095 köbvonal.
- 1 köbcentiméter = 0'000,001 köbméter = 0'0547 köbhüvelyk.
- 1 köbdeciméter = 0'001 köbméter = 54.720 köbhüvelyk.
- 1 köbméter = 0'147 köböl = 31'667 köbláb.

Ürmérték

- 1 centiliter = $\frac{1}{100}$ liter = 0'007 pint.
- 1 deciliter = $\frac{1}{10}$ liter = 0'282 bécsi meszely.
- 1 liter = 1 köbdeciméter = 0'707 pint = 0'016 osztrák mérő = 1'179 magyar itce.
- 1 hektoliter = 100 liter = 0'1 köbméter = 1'767 osztrák akó = 1'626 osztrák mérő = 1'842 magyar akó = 8'066 erdélyi veder = 1'599 pozsonyi mérő = 4'322 erdélyi véka.

Sulymérték

- 1 milligramm = 0:00.005,714 bécsi lat.
- 1 centigramm = 10 milligramm = 0:00.057,137 bécsi lat.
- 1 decigramm = 10 centigramm = 0:0571.367 bécsi lat.
- 1 gramm = 10 decigramm = 0:571,367 bécsi lat.
- 1 dekagr. = 10 gramm = 0:571,367 bécsi lat.
- 1 kilogramm = 1000 gramm = 1'78 bécsi font = 2 vámfont.
- 1 métermázsa = 1 quintál = 100 kilogramm = 178'56 bécsi font = 200 vámfont = 1:785 bécsi mázsa = 2 vámmázsa.
- 1 tonna 1000 kilogramm = 17:855 bécsi mázsa = 20 vámmázsa.

b) *Régi méreteinknek a mostaniakra való átszámítása*

Hosszmérték

- 1 vonal (' ' ') = 12 pont = 2'20 milliméter.
- 1 hüvelyk (1 ' ') = vonal = 2'63 centiméter.
- 1 láb (1 ') = 12 hüvelyk = 0'631 méter.
- 1 öl (1 ' ') = 6 láb = 1'896 méter.
- 1 rőf = 0'778 méter.
- 1 magyar mértföld = 8353 kilométer.
- 1 osztrák mértföld = 4000 öl = 7'586 kilométer.
- 1 földrajzi mértföld = 3912'74 öl = 7'420 kilométer.
- 1 egyenlítő fok = 15 földrajzi mértföld = 111'30 kilométer.

Területmérték

- 1 □ vonal = 144 □ pont = 0'048 □ centiméter.
- 1 □ hüvelyk = 144 □ vonal = 6'938 □ centiméter.
- 1 □ láb = 144 □ hüvelyk = 0'0999 □ méter.
- 1 □ öl = 36 □ láb = 3'597 □ méter.
- 1 kataszteri hold = 1600 □-öl = 57'546 Ár.
- 1 magyar hold = 1200 □-öl = 43'160 Ár.
- 1 lánc 1'896 Ár.

Köbmérték

- 1 köbvonal = 1728 köbpont = 10'576 köbmilliméter.
- 1 köbhüvelyk = 1728 köbvonal = 18'275 köbcentiméter.

- 1 köbláb = 1728 köbhüvelyk = 0'032 köbméter.
 1 köböl = 216 köbláb = 6'821 köbméter.

Ürmérték

- 1 messzely = 0'354 liter.
 1 magyar itce = 2 magyar messzely = 0'848 liter.
 1 itce = 2 messzely = 0'707 liter.
 1 pint = 2 itce = 1'415 liter.
 1 akó = 40 pint — 56'6 liter = 0'566 hektoliter.
 1 magyar akó = 64 magyar itce = 54'3 liter = 0'543 hektoliter.
 1 osztrák mérő = 61'487 liter = 0'61 hektoliter.
 1 pozsonyi mérő = 62'530 liter = 0'625 hektoliter.
 1 pesti mérő = 93'8 liter = 0'938 hektoliter.
 1 erdélyi veder = 12'4 liter = 0'124 hektoliter.
 1 erdélyi véka = 23'1 liter = 0'231 hektoliter.

Sulymérték

- 1 bécsi lat = 1'750 dekagramm.
 1 bécsi font = 32 bécsi lat = 33'6 vámlat = 0'560 kilogramm.
 1 bécsi mázsa = 100 bécsi font = 112'012 vámfont = 1'120 vámmázsa = 56'006 kilogramm.
 1 vámmázsa = 100 vámfont = 0'893 bécsi mázsa = 50 kilogramm.
 1 osztrák tonna (hajótonna) = 20 bécsi mázsa = 1120'12 kilogramm.

*

Ó-Romániában a következő régi mértékrendszer volt használatos:

régi mérték. 1 kilo = 8 bannizi = 681'3 liter. 1 oka = 4 litra = 400 dram 1'281 liter.

Moldovában 1 kiló 2 = merza = 20 dimerli (bannzini) = 435'1 liter.

Ing. Josif Beiszer

Büro für Elektrotechnik und Maschinenbau

Original Deutzer „Otto“ - Motore, Diesel - (Rohöl) - Motore, Sauggas- motore, Lokomo- bile, Lokomotive, Motorpflüge, Ver- treter der Firma Langen & Wolf	Telefon: 11-80	Motorenfabrik Wien Dampfma- schinen u. Dampf- kessels. - Elektr. Beleuchtungs- u. Kraftanlagen. Dynamos, Elek- tromotoren. Ind.- bahn-Material ::
--	-----------------------	---

Timișoara

I., Strada Avram Iancu (Sparkassagasse) 4.

Telegr.-Adresse : Beissermotor

BIZTOSÍTÁS

TÜZBIZTOSÍTÁS.
BETÖRÉSBIZTOSÍTÁS.
ÉLETBIZTOSÍTÁS.
SZÁLLITMÁNYBIZTOSÍTÁS.
BALESET, SZAVATOSSÁG ÉS
MEZŐGAZDASÁGI BIZTOSÍTÁS.

Az Erdélyi Szénbánya

Részvénytársaság

Cluj

Ajánlja ipari- és szoba-
fűtési célokra
kiválóan alkalmas
magas caloriájú
ferencbányai szenét

Calea Regele Ferdinand 70 :: Telefon 408

Biztosítás

Az ipar és kereskedelem folytonos fejlődése szükségessé teszi a biztosítás intézményével való behatóbb fogalkozást. Kétségtelen, hogy a közgazdasági élet biztonságának nélkülözhetetlen szervei a biztosítási intézmények.

Az összes biztosítási ágazatokat a *tengeren való szállítmány biztosítása* előzte meg. Ezen biztosításokat legelőször Olasz- és Spanyolországban művelték. Az első ilyen biztosítási szerződés 1347-ben kelt Genovában, majd Pisában és Firenzében állítottak ki ilyen kötvényeket. Ezt megelőzőleg csak az ugynevezett *tengeri kölcsön fajával* találkozunk, amely abból állott, hogy a tengeren szállított árukra megfelelő kamat mellett, bizonyos kölcsönöket nyújtottak, de ezeket az adós csak az esetben tartozott visszafizetni, ha a szállítmány a megjelölt helyre rendesen megérkezett.

A tengeren való szállítás veszélye és kockázata a hitelezőre szállott, aki a kölcsönadott összeget elveszítette, ha az árut szállító hajót utközben szerencsétlenség érte. Ez volt az első biztosítási kísérlet, amely később a különféle biztosítási ágazatok alapját megvetette.

A *tűzkárbiztosításokat* a középkorban kezdték művelni, főleg Németországban, ahol egyesek, majd családok egymás támogatására szövetségeket létesítettek és tűzkár esetén egymást az újabb építkezésben elősegítették, vagy temetkezési járulékot fizettek az elhalt tagok hátramaradottjai részére.

A XIII. században Izlandban a tűzgilde (szövetség) tagjainak — a tűzkáron kívül — az elhult marhák értékét is megfizették. A későbbi századokban a szövetségeket nemcsak családok részére létesítették, hanem kiterjesztették másokra is, ami már a mai biztosítási intézmények jellegével birt, azonban a rendszeres biztosítóintézet alapításának valószínűleg a Londonban 1666-ban történt óriási tűzvész volt az indító oka, amikor 13.000 ház pusztult el és 20.000 család maradt hajléktalanul.

Az első nagyobb biztosítóintézet a „*The Fire Office*” volt Londonban, majd a „*Hand in Hand Fire Office*”, amely 200 évi fennállása után 1905-ben feloszlott. Ezenkívül még számtalan intézet alakult Angliában, amelyek nagyrésze ma is fennáll és az angol nép kereskedelmi és ipari fejlettségét igazolja az a tény, hogy — tíz év előtti kimutatás szerint — csak Londonban 26·8 milliárd összegű tűzkár elleni biztosítást kötöttek.

Anglia után *Németország* vezetett a biztosítás terén és Hamburg volt az első város, ahol 1676-ban a Hamburgi Általános Tüzipéztárt (Feuerkasse) megalapították.

Ausztriában 1710-ben alakult az első biztosítási egyesület, majd később rendszeres társaságok alakultak a tüzkárok megfizetésére. A Csehországban, Leitomischlben 1814-ben kiütött tűz, amelynek több mint egy millió forint értékben 230 ház esett martalécul, Ferenc császárt arra indította, hogy a biztosítási intézmény létesítését elrendelje.

Olaszországban, Triestben két társaság alakult, amelyek hatalmassá fejlődtek ki, így a Riunione Adriatica di Sicuria (Adriai Biztosító Társulat), amely 1838-ban alakult és egyike a kontinens legnagyobb intézeteinek, a másik az „Assicurazioni Generali”, amely 1831-ben alakult. Mindkét intézetet előkelő triesti és velencei olasz kereskedők alapították.

A többi biztosítóintézetek később alakultak meg. Legrégebben 1840-ben a „Marostordavármegyei Tűzbiztosító Intézet” Marosvásárhelyen, 1842-ben a „Küküllőmegyei Kölcsönös Tűzbiztosító Egyesület”, amelyek azonban megfelelően nem működtek, mert tevékenységüket csak kis körletre szorították. Kolozsvárt 1844-ben Kulisseky János vezetése mellett a „Csász. és kir. megerősítést nyert Erdélyi Kölcsönös Jég- és Tűzkármentő Társulat” alakult, azonban az említett okok miatt 1866-ban felszámolt.

Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság; amely Romániában nacionalizált és „Első Erdélyi Általános Biztosító Társaság” néven működik, 1857-ben alakult *Lévay* Henrik vezetésével. Alapítói *Deák* Ferenc, báró *Eötvös* József, gróf *Apponyi* György és mások voltak. Báró *Lévay* Henrik halála után a vezetést ormódi *Ormódy* Vilmos vette át, akinek működése alatt az intézet hatalmassá fejlődött.

Az Első Magyar létesítése után 6 évvel később alakult meg a Pesti Biztosító Intézet, amely később a francia tőkével létesült „Fonciére” általános biztosítótársasággal fuzionált és „Fonciére Pesti Biztosítóintézet” néven működött tovább, míg Romániában az intézet „Fonciéra” néven működik és kitűnő nevet vivott ki magának.

Régebben működő intézetek még az 1860-ban alakult „cs. és kir. szab. osztr. Phönix”, amely Romániában a „Steaua Romaniei”-t alapította, továbbá az 1868-ban Nagyszebenben alakult „Transsylvania” biztosító, valamint az 1879-ben létesített „Magyar-Francia Biztosítótársaság”, amely Romániában „Franco-Romana” néven működik.

Romániában a biztosítóintézetek közül Bukarest központtal működik az Ancora, Agricola, Dacia Romania, Europa podgyász-biztosító, Franco-Romana, Generala, Helvetia, Naționala, Steaua Romaniei és Urania, míg az Adriatica vezérigazgatósága Triestben (Olaszország), romániai igazgatósága Clujon működik. Clujon van az „Első Erdélyi” igazgatósága is, míg a Transsylvania-é Nagyszebenben, az Agronomulé Aradon. Utóbbi intézetet a Gazdák Szövetkezete alapította. Az Ivria, Orient, Victoria-Naționala

vezérigazgatóságának székhelye Oradea-Mare, a Lloyd Roman-é Timișoarán, a Prevederea-é pedig Brailában működik.

Biztosítási ágazatok

Tűzbiztosítás

A tűzbiztosítás a legelterjedtebb és leggyakoribb biztosítási ügylet, mely nélkülözhetetlen a kereskedőre nézve, ha házát, ingóságait, árukészleteit a tűzveszélytől, illetőleg magát ennek katasztrófális következményeitől meg akarja védeni. A tűzbiztosítás és annak helyes megkötése a mai nehéz viszonyok között, midőn az elpusztult értékek pénzzel nehezen pótolhatók, kétszeres figyelmet és gondosságot igényel.

A gyakorlatban még gondos kereskedők is felületesek biztosításaik feladásánál. Sokszor képzett kereskedők is rábizsák a biztosítási ajánlat kitöltését az ügyletet közvetítő ügynökre és azt olvasatlanul írják alá. A képzett kereskedőnek tudnia kell, hogy az aláírt ajánlat tulajdonképpen kétoldalú szerződés egyik példánya és így az abban foglalt esetleges téves vagy helytelen adatok rendszerint az ő hátrányára esnek.

A gondos kereskedő maga tölti ki ajánlatát és ügyel arra, hogy abban minden olyan tárgyat vagy árukészletet, melyet biztosítani akar, felsoroljanak, nehogy tűzkár esetén bizonyos tárgyak biztosított volta kétségbevonható legyen.

A biztosító a díjat a tűzveszély nagysága szerint állapítja meg, azért azon adatokat, melyek erre nézve fontossággal bírnak, az ajánlaton a biztosított fél közölni tartozik. Ezen kötelezettségnek eleget tesz ugyan azzal, ha az ajánlatul szolgáló nyomtatvány kérdéseire választ ad. Vigyázni kell azonban arra, hogy e válaszok a tényleges állapotnak megfeleljenek, mivel különben a biztosítás érvényességét veszélyeztetjük. Azon fő-körülmények, melyek a veszély nagyságára fontossággal bírnak, a következők: azon épület építkezési módja, melyet biztosítanak, vagy amelyben a biztosított tárgyak vannak, az épület fedélzetének neme, a biztosított helyiségben vagy szomszédságában folyó iparüzem bemondása, valamint az esetleges előzőleg szenvedett tűzkár bevallása. Ezen adatok helyességére tehát különösen kell ügyelni.

Figyelemmel kell lenni arra, hogy a biztosítás csak azon a helyen érvényes, melyre köttetett, ha tehát valaki különleges elhelyezési tárgyakat (pl. padláson, pincében vagy üzleti helyiségén kívül) akar tartani, ne mulassza el ezen körülményt feltüntetni.

A legnagyobb nehézség a biztosítási összeg helyes megállapításánál mutatkozik. E tekintetben nagy baj az, hogy még üzleti ügyekben jártas egyének is igen gyakran nem ismerik a biztosítás lényeges alapelvét. Laikus felfogás szerint ugyanis a biztosító a biztosított összeg erejéig minden kárt tartozik

megtéríteni, holott a biztosító csak az esetben tartozik teljes kártérítéssel, ha a biztosított összeg teljesen fedezi a biztosított tárgyak tényleges értékét, máskülönben a felet a biztosítás egy részére önbiztosítónak tekintik és csak kárának egy részét kapja meg az önbiztosítás arányában.

A pénz vásárlási erejének állandó csökkenése még nehezebbé teszi a biztosított összeg helyes megállapítását s az eredetileg teljesen feladott biztosított összeg az árak idő közti emelkedése folytán sok esetben ma már csak az érték töredékét is alig fedezi. Feltétlenül szükséges tehát az árukészlet értékét a napi árak és a meglevő mennyiség számbavételével állandóan ellenőrizni és a mutatkozó értéktöbbletet haladéktalanul feladni utánbiztosításra. Az utánbiztosítás bármikor feladható és az eredetinel rövidebb tartamra is köthető.

A tűzbiztosítás kiterjed az összes gyári, malom, faüzem és különféle készletbiztosításokra, amelyeket szaknyelven *egzotikus kockázatoknak* neveznek. A díjak a kockázatok mérvéhez képest különbözők. Legmagasabbak a díjak a fa-, fűrészüzemek, celluloid-árugyárak, valamint malmok után, mert a biztosítási statisztika szerint például minden malom legalább 50—60 év alatt egyszer leég, a fűrészüzemek statisztikája pedig még ennél is kedvezőtlenebb számarányt mutat.

Az áruraktárak díjazása azon épületek szerint történik, melyekben azok vannak.

A nem tűzveszélyes áruk (posztó, gabona, vasárúk) után rendszerint az épületdíjat számítják. A nem tűzveszélyes árukon kívül a kockázat szerint az áruraktárakat a következő kategóriákba osztják:

a) Fűszer- és gyarmatáru, dohánytőzsdék, gyógyszertárak, fényképező műtermek, növényolaj-készletek, zsiradékok, nem gyulékony vegyiszerek és diszműáru-üzletek.

b) Festékárúk, drogériák, üveg- és porcellánkereskedések, szállító üzletek.

c) Vegyesáru- és szatócsüzletek, bazárok, játékaru-, művirágüzletek, tojáskészletek, pálinka-, szesz-, komló-, szén-, kén-, kátrány-, terpentinolaj-, sav-, pamut-, zsirozatlan pamuthulladék-, vatta-, kidolgozott kender-, kidolgozott len-, juta-, fagyapot-, préselt széna-, préselt szalmakészletek.

d) Rongykészletek, zsiros hulladékok, zsibárúk, kőolaj és egyéb ásványi olajok, gyulékony vegyiszerek, celluloidárúk, robbanékony és egyéb különös tűzveszélyes anyagok.

A tűzbiztosítás csakis a tűz és a villámcsapás veszélyére terjed ki, egyéb veszélyekre, például a *robbanás* okozta károokra nem. Oly esetben, midőn ez a veszedelem is fenforoghat (*irobbanóanyagok vagy légszesz-robbanás*), ajánlatos azt is fedezni, amire a biztosítók pótdíj ellenében rendszerint hajlandók is.

Épületeknél biztosítható nemcsak maga az épület, hanem a *laktérveszteség és a törmelékeltakarítás költsége* is, külön díj mellett. Egyes üzemeknél pedig az *üzemszünetelés* folytán beállott *veszteség*. Természetesen ezen kockázatokért külön díjat kell fizetni.

Betörésbiztosítás

A betörésbiztosítás kizárólag a betöréses-lopás, esetére terjed ki. Nem vonatkozik tehát a *közönséges lopás* esetére. Kizártak azok a károk is, melyeket az alkalmazottak okoznak. A társaság szavatol mindazon károkért, melyek a biztosított tárgyaknak betörés útján való eltulajdonításával vagy azoknak a betörés alkalmával történt megrongálásával a biztosítottat érik.

A biztosítás tehát kiterjed olyan esetekre, amelyeknél:

a) valamely épületből vagy elzárt helyiségből, betörés, bemászás vagy tartányok feltörése következtében lopnak;

b) a lopást oly módon követik el, hogy valamely épület vagy valamely elzárt helyiségbe vezető bejáratok felnyitásához avagy a bent levő ajtók és tartányok kinyitásához más, nem a rendes kinyitáshoz szolgáló eszközöket használtak;

c) a lopás valamely lakott épületben történik, amelybe a tettes lopási szándékkal beosont, vagy amelybe hasonló szándékkal elrejtőzött.

A fent felsoroltakon kívül az intézet más esetekben kártérítést nyújtani nem tartozik, kiváltképp nem szavatol az intézet olyan egyszerű lopás esetében, melynél a betörésnek semmi nyomát sem lehet észrevenni.

A rendes betörési veszélyen kívül a biztosítótársaságok *rablás* veszélye ellen is kötnek biztosításokat és pedig: a) biztosított helyiség, b) a pénztári küldöttek kirablásának esetére.

Életbiztosítás

Az életbiztosítást az összes foglalkozási ágak közül a kereskedő veszi leginkább igénybe. A legtöbb kereskedő gondoskodik családjáról arra az esetre, ha váratlan elhalálózásával elvesztené azt a tőkét, melyet az ő munkaképessége képvisel. Az életbiztosítás még nyert jelentőségében az utóbbi évek valutazavarai között, mivel a mai megcsökkent értékű pénzt szívesen fekteti be a közönség biztosítási díjakba azon reményben, hogy a tőke esedékessége idején már lényegesen nagyobb vásárlási erővel bíró pénzt fog visszakapni érte.

Az életbiztosításnak különböző kombinációi vannak, lényegében azonban két főmódot különböztetünk meg, u. m. *haláleseti* biztosítást és *tartamra kötött* biztosítást. E kettő különbözőképp kombinálható (vegyes tőkebiztosítás), olyképp, hogy az esedékességet a tartam lejáratától és a biztosított esetleg lejárat előtt bekövetkező halálától egyaránt függővé teszik.

Az utóbbi időben tért hódít a *rokkantság* veszélyének az életbiztosításba való bekapcsolása olyformán, hogy a biztosított munkaképtelensége esetén a díjfizetés megszűnik, sőt ezen eshetőségre *járadék* is biztosítható.

Vasuti és folyamhajózási szállítmánybiztosítás

Ezen biztosítási ágak a szállítás biztosságának megromlása folytán és az áruforgalom megindulásával mind nagyobb jelentőséget kezdenek ölteni. A biztosítás rendszerint csak azon veszélyekre terjed ki, melyeket a szállítás alatt *erőhatalom* (vasuti baleset, tűz, robbanás, villámcsapás, összeütközés stb.) okoz. De kiterjeszhető a kockázat a *lopás és rablás* veszélyére is olyformán, hogy a kártérítési kötelezettség *egész szállítmány* eltulajdonítása esetén áll be vagy pedig úgy, hogy a *részleges* lopások által okozott kárt is megtéríti a biztosító.

A díjtétel az áruk minőségétől és az ut nagyságától is függ.

Egyéni balesetbiztosítás

Az egyéni balesetbiztosítás kártérítést nyújt a biztosítottat ért balesetért. Ez három formában történik és pedig kártérítési összeg fizetése által *a)* balesetből származó *halál* esetében, *b)* baleset folytán beálló részleges vagy teljes *rokkantság* esetén, *b)* napi kárpótlás rövidebb tartamu *munkaképtelenség* esetén.

Szavatossági biztosítás

A szavatossági biztosítás a balesetbiztosítás alfaja, melynek révén magára veszi a biztosító azon kártérítési kötelezettséget, mely a felet valamely mulasztásból kifolyólag beállott baleset folytán terheli. (Pl. liftleszakadás, áruk felrobbanása, lovak, megbokrosodása stb.)

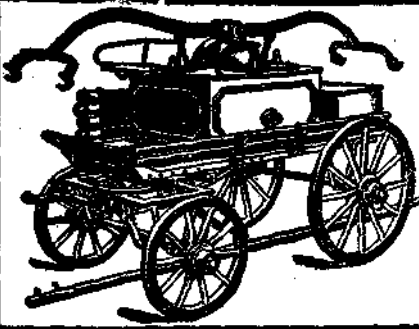
A gyárüzem például biztosítja összes munkásait, irodaszemélyzetét, lovait, autóját vagy idegen, a gyárüzemnél megforduló harmadik személyt, bármilyen előforduló balesetből eredő, károsodások ellen, aránylag csekély évi díj ellenében. A szavatossági biztosításnál a biztosítótársulat bizonyos maximum keretén belül vállalja mindazon kárigényeket, melyeket az illető vállalattal szemben baleset esetén támaszthatnak. A társulat tehát a biztosított helyébe lép és helyette az ügyeket intézi, illetve a fizetéseket teljesíti a károsulttal szemben.

Mezőgazdasági biztosítás

A mezőgazdasági (átalány) biztosítás felöleli a gazdasági épületeket, marhaállományt, cséplőgépeket és különféle gazdasági eszközöket, háztartási ingókat, terményt, takarmányt, szóval a teljes fundus instructust, amelyek díjai aránylag a különféle kockázatokhoz képest igen csekélyek és épen ezért ez a biztosítás a gazdaközönség körében igen elterjedt.

AZ ÜZLET

MŰKÖDÉSI ENGEDÉLY.
RÉSZVÉNYTÁRSASÁGOK
APROBÁLÁSA.
NACIONALIZÁLÁS.
KERESKEDELMI TÁRSASÁGOK
ALAPÍTÁSA.
KERESKEDELMI ÜZLETEK
ÁTRUHÁZÁSA.
ÜZLETI KÖVETELÉSEK
BEHAJTÁSA.
KÜLFÖLDI TARTOZÁSOK.
KERESKEDELMI VÉTSÉGEK.
CSŐD.
KÉNYSZEREGYEZSÉG.

TELEFON
2-21 és 2-71

„TRANSSYLVANIA”

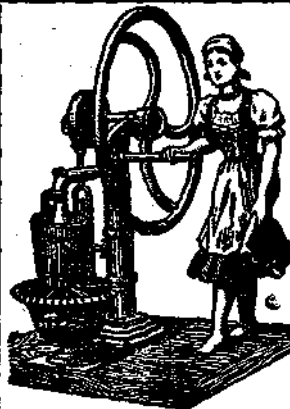
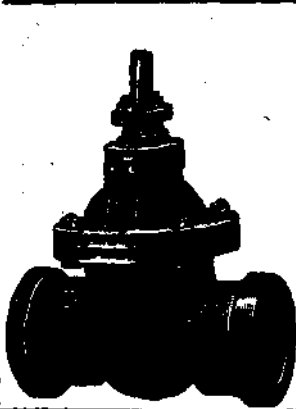
Armatura- és Gépgyár Rt.
(székhely: Teudlont Dikttrich)
Tárgu-Mureş
Marosvásárhely
Str. 1. Brătianu

SZÁLLIT:

Sürgönycim: VASÖNTÖDE

Transmissiókat,
Armaturákat (víz-, gőz-, gáz-, földgáz- és olaj részére)
Famegmunkáló gépeket (ingatúrészek, körfűrészek stb)
Szivattyúkat házi, ipari- és mezőgazdasági célokra
Tűzifafecskendőket, Borszivattyúkat,
Építési bakkdarukat, Táborig tőzhelyeket,
Vas- és fémöntvények elsőrangú kivitelben.

Mindenféle gépjavitások.

Működési engedély

A *Gazdasági Évkönyv* 123. oldalán tárgyalja, hogy valamely ipartelep működésének a megkezdéséhez telepengedély és iparigazolvány szükségesek. Az új iparvállalatok megindításához elengedhetetlen a *működési engedély* megszerzése is. A működési engedélyt, ha a munkások száma vagy az üzemben foglalkoztatott lóerők száma ötvennél kevesebb, az illetékes kerületi *iparfelügyelő*, ezen a munkás- vagy lóerőszámon felül pedig a *kereskedelmi minisztérium adja meg*. A vonatkozó kérvény minden esetben az illetékes iparfelügyelőhöz terjesztendő be.

A kérvénynek a következő adatokat kell tartalmaznia:

- a) a hely megnevezése, ahol a gyárat berendezik;
- b) helyszínrajz;
- c) a tulajdonos neve, társaság esetén az alapszabály és a tőkeeloszlás;
- d) leírás: a gyár működése, nyersanyag mennyisége és beszerzési helye, a gyár iparága, a gyártmány természete és minősége, géperő, a valószínű munkáslétszám és termelés.

Ez a működési engedély még a telepengedély-kérés előtt megszerzendő, mert megtörténhetik, hogy a működési engedélyt valamely okból megtagadják és így a telepengedélyezési eljárás lefolytatásával a fél csak felesleges költségeket okozott magának.

A létesítendő társaságok figyelmébe ajánljuk, hogy az alapszabályban és az alakulási jegyzőkönyvben okvetlenül tüntessék fel, hogy:

1. az igazgatósági tagok háromnegyedrésze román állampolgár;
2. a részvények kétharmadrésze román állampolgárok kezében van;
3. ez az arány minden változásnál betartandó;
4. részvények csak az igazgatóság engedélyével ruházhatók át és erről a kereskedelmi miniszter is értesítendő.

(Az előzetes működési engedély a kisiparra nem vonatkozik.)

Részvénytársaságok aprobálása

Nacionalizálás

Részvénytársaság alakításához *tervezet* szükséges, (act constitutiv), melyet az alapítók bocsátanak ki és amelyért egyetemlegesen felelősek. A tervezetnek fel kell tüntetnie a részvénytársaság célját, tartamát, a vállalat tárgyát, székhelyét, az alapítóknak vagy másoknak juttatandó jogokat, különösen az

apportot és annak becslését, a részvénytőkét, a részvények számát és névértékét és az aláírás záróidejét. Az aláíráskor 10%, az alakuló közgyűlésig 30% a jegyzett névértékből befizetendő. Az alakuló közgyűlésre az aláírókat meg kell hívni, ott be kell mutatni és elfogadtatni az alapszabályokat, amelyek azonban a tervezettől nem térhetnek el; meg kell választani az igazgatóságot és a felügyelő-bizottságot, azután a kereskedelmi és iparfelügyelő útján a jóváhagyást kell kérni. Igazolni kell, hogy az egész tőkét lejegyezték, hogy 30%-át befizették, hogy az igazgatóság háromnegyedrésze román honos és a jegyzők kétharmadrésze is belföldi. Mindezt célszerű az alapszabályokba is felvenni.

A részvények szólhatnak bemutatóra vagy névre. Célszerűbb névre szóló részvényeket felvenni, mert így igazolni lehet, hogy a részvénytársaság belföldi részvényesekkel alakult.

Tervezet mintája: *Tervezet és aláírási iv.* Alulírott alapítók részvénytársaságot akarunk létesíteni határozatlan időtartamra, 60.000.000 lei alaptökével, avégből, hogy magánfelek részére házépítéseket vállaljunk. Az alaptőke 60.000 darab egyenkint 1000 lei névértékű névre szóló részvényből áll, melyekre az aláírás ... évi hó napjának déli 12 órájáig történhetik. Az alakuló közgyűlést évi..... hónapján déli 12 órakor a helyiségben (Cluj, utca szám) fogjuk megtartani, melyre az aláírókat ezennel meghívjuk. Az alulírt alapítók jogosultak az első igazgatóságot 3 évre kinevezni. A vállalathoz az alulírt alapítók a tulajdonukat képező és a levő, jelenleg üzemen kívül álló téglagyárral járulnak hozzá, melynek értéke lei. Ennek fejében az alulírt alapítók mindegyike névértékű részvényt kap, összesen tehát lei névértékű részvényt.

X. Y. s. k. Cluj

téglagyáros

..... utca szám

N. N. s. k. Cluj

téglagyáros

..... utca szám

ALÁÍRÁSI IV

Sorszám	NÉV	Lakás	Jegyzett részvények		Jegyzett összeg	Befizetett Lei
			darab száma	név-értéke		

Kereskedelmi társaságok alapítása

Abban a meglehetősen tisztázatlan jogi helyzetben, amely az öt különböző jogterületből kialakult Nagyrománia egyes részein fennáll, az érdekeltségek gyakran kétségben vannak, hogy az egyes jogvidékeken milyen feltételek szükségesek a kereskedelmi társaságok alapításához.

Az a jogterület, amelyet Romániához csatoltak, az egész volt magyarországi és erdélyi rész, tehát Erdély, Bánát, Körös-mente, Máramaros, Szatmár. Ezek a területek a Magyarországtól való elszakadás előtt *a kereskedelmi és ipari jog tekintetében egységes jogi szabályozás alatt állottak* és az alatt maradtak a Romániához való csatolás után is. Minthogy a román uralom a régi magyar törvényeket egyelőre érvényben hagyta, jelenleg ezek a területek az 1875: XXXVII. törvénycikkben foglalt kereskedelmi törvénykönyv és az 1884: XVII. törvénycikkben foglalt ipartörvény uralma alatt állnak.

Mindkét törvény *az ipar és kereskedelem szabadságának elvi alapján áll*. Az ipartörvény a kereskedést is iparnak tekinti és a törvény már az 1. §-ban kijelenti, hogy „*minden nagykoru egyén, nemre való tekintet nélkül, bármely iparágat, ideértve a kereskedést is, bárhol önállóan és szabadon gyakorolhat*”. A társulás szabadságát pedig a 3. § mondja ki: „*jogi személyek is szabadon üzhetnek ipart, ha üzletvezetőt állítanak*”.

A szabály alól csak annyiban van kivétel, amennyiben a törvény egyes iparvállalatok üzését:

- a) engedélyhez,
- b) telepengedélyhez,
- c) képesítéshez

köti. Ha a törvény valamely iparágra kifejezetten nem mondja meg, hogy a háromféle korlátozás valamelyike fennáll, a kérdéses iparág üzése szabad. A hatóságnak tehát nincs joga, hogy az iparüzését megengedje vagy meg ne engedje.

A harmadik kategória egyébiránt nem érinti az iparszabadság elvét, mert ezekkel is foglalkozhatik bárki, ha nincs is képesítése, de köteles vállalatában szakembert alkalmazni. Sőt a törvény annak, aki valamely képesítéshez kötött ipar gyakorlására jogosult, bármely más képesítéshez kötött ipart megenged, bárha arra nincs is képesítése.

Az iparszabadság elvét a törvény a hatósági önkény ellen is megvédi: az engedélyhez nem kötött ipart minden további feltétel nélkül gyakorolni lehet, ha a hatóság az iparigazolványt három nap alatt ki nem adja.

Az iparszabadság elvét juttatja érvényre a kereskedelmi törvény is, midőn *kereskedelmi társaságok alapítása tekintetében semmiféle hatósági korlátozást nem állít fel*. Így elsősorban a kereskedelmi társaságok nemeit illetőleg. Bár a törvényben csak a közkereseti (*offene Handelsgesellschaft*), a betéti (*Commandit-*

gesellschaft), a részvénytársaság és a szövetkezet van elismerve, semmi akadályja nincs, hogy akár csendes társaság, akár betéti részvénytársaság, akár korlátolt felelősségű társaság (*G. m. b. H.*) alakuljon. Ha ezek a társaságok bejegyzés nélkül működnek, úgy a joggyakorlat szerint a résztvevők személyesen felelősek, úgy mintha közkereseti társasági tagok volnának. Ez a joggyakorlat azonban helytelen és elhalóban is van.

A *közkereseti társaság* szóbeli szerződéssel is létesíthető s a felek között mindenesetre érvényes. Harmadik személyekkel szemben sincs voltaképpen más szabály, mert a társaság bejegyzése és a bejegyzés közzététele csak iparrendtartási szabály. A törvény 87. §-a világosan ki is mondja, hogy a társasági viszony joghatálya már a bejegyzés előtt beáll, ha az üzletet tényleg megkezdték. A be nem jegyzett közkereseti társaság, mint társaság perben is állhat. (Curia 18/1897, 194/1877. stb).

A bejegyzéshez semmi egyéb nem kell, mint a tagok nevének, polgári állásának és lakóhelyének, a társaság cégének és székhelyének, valamint keletkezési időpontjának bejelentése. Be kell mutatni a cimpéldányokat is a társaság cégjegyzésével. Ha a képviseleti jog korlátozott, ezt külön be kell jelenteni.

Ugyanezek a szabályok érvényesek a *betéti társaságokra* nézve, de azzal a különbséggel, hogy a kültag vagyontetét is be kell jelenteni, hogy továbbá a kültag nevét nem lehet a cégbe, felvenni (mert különben harmadik személyeknek beltagként felelős).

A *részvénytársaságok* a kereskedelmi törvény szerint szintén szabadon alakíthatók s a törvényszék köteles azokat bejegyezni, ha a következő feltételeknek eleget tettek:

a) az alaptőkét teljesen lejegyezték;

b) a tervezet (prospectus) az aláírási ivbe felvétellett; az aláíráskor az alaptőke legalább 10 százalékát befizették;

c) az alakuló közgyűlést az aláírás záró idejétől legfeljebb 2 óra szabályszerű összehívás után megtartották, amely a tervezetnek megfelelő alapszabályokat elfogadta és a társaságot legalább hét aláíró részvételével megalakultnak jelentette ki;

d) az alaptőkének még további legalább 20%-át befizették;

e) az igazgatóság és felügyelő-bizottságot megválasztották.

Be kell mutatni a cimpéldányokat is az összes igazgatók aláírásával.

Az 1920. évben az igazságügyminiszterium kolozsvári államtitkársága rendeletet adott ki, amely szerint a *részvénytársaságok alapítása a kormány jóváhagyásától függ*. Kimondja a rendelet azt is, hogy az alaptőke felemelése is csak a kormány engedélyével történhetik. Minthogy a kormány eddig rendszeresen megadta a jóváhagyást, még nem került a *felsőbiróságok döntése alá az a kérdés, hogy a jóváhagyás szükséges-e vagy sem* és

hogy a rendelet megállhat-e a kereskedelmi törvény rendelkezéseivel szemben.

A *szövetkezeteket* illetőleg a kereskedelmi törvény rendelkezései lényegesen módosultak az 1920 szeptember 20-án kihirdetett 3649. sz. törvénnyel, mely szerint minden más meglevő és jövőben létesítendő szövetkezetre alkalmazni kell az 1903. évi szövetkezeti törvényt, amely eddig csak Ó-Romániában volt érvényben. Ezen törvény szerint a szövetkezetekre a regátbeli kereskedelmi törvény alkalmazandó; az alapszabályok a bejegyzés előtt a Szövetkezeti Központ által láttamozandók. A szövetkezetek a központ ellenőrzése alatt állanak. A gyakorlat még nem alakult ki, sőt az Erdélyben több ezret számláló szövetkezetek sem léptek még be a központ kötelékébe. Az erre irányuló tárgyalások a bukaresti és budapesti érdekeltségekkel folyamatban vannak.

Kereskedelmi üzletek átruházása

Az 1908. évi 57. törvénycikk szerint a kereskedelmi üzletek átruházása az átvevőre azzal a kötelezettséggel jár, hogy viselje az átruházó összes üzleti tartozásait, hacsak azokról a rendes kereskedő gondossága mellett sem szerezhetett tudomást. Az átruházó felelőssége érintetlenül marad. Ha azonban az üzletet csődben ruházzák át, az átvevő nem felelős. Viszont ha az átvevő az átadónak házas társa vagy közeli rokona, az átadó összes üzleti tartozásaiért feltétlenül felelős, ha nem is ismerte azokat. Ugyanez áll, ha az átvevő a tartozásokat magára vállalta; ez esetben azokért a tartozásokért is felel, amelyekről nem tudott és nem is tudhatott.

Mikor tehát valaki kereskedelmi üzletet vesz át, alaposan meg kell vizsgálnia a könyveket, ezenfelül hirdetést is kell közzétennie egy-két lapban arról, hogy meg akarja venni az üzletet és felkéri a hitelezőket, hogy tudassák vele követeléseiket. Ha valamely hitelező a felhívásra nem felel és a tartozás olyan természetű, hogy az átvevő teljes gondosság mellett sem szerezhetett róla tudomást, akkor az átvevő nem felelős (hacsak kifejezetten el nem vállalta az üzleti kötelezettségeket).

Lehetséges, hogy valaki nem veszi át az üzletet, de megveszi az egész leltárt vagy annak jelentékeny részét. Ilyenkor a bíróság belátása szerint dönti el, hogy van-e üzletátruházás és hogy felelős-e a vevő a tartozásokért. Ha a bíróság azt látja, hogy tulajdonképpen az egész üzletet adták el és csak a forma volt más: megállapítja a felelősséget. Rendszerint azonban, ha a helyiséget nem veszik át és az eladó továbbfolytatja az üzletet, az árukészlet megvásárlása nem hárít kötelezettséget a vevőre a hitelezőkkel szemben.

Felelőségnek van helye akkor is, ha valaki egy kereskedőhöz társul belép. Ilyenkor az eddigi üzletből eredő tarto-

zásokért felelőssé válik. Ezt a felelősséget nem lehet szerződésileg kizárni.

Összefoglalva az elmondottakat:

1. Aki házastársától vagy közeli rokonától vesz át üzletet, minden üzleti tartozásért felelős, akár ismerte azokat, akár nem.

2. Ugyanez áll arra is, aki a tartozásokat magára vállalta.

3. Ugyanez áll arra is, aki a kereskedőhöz társul belép.

Ezekben az esetekben a hirlapi közzététel céltalan.

4. Minden más esetben az átvevő csak azokért az üzleti tartozásokért felelős, amelyeket a rendes kereskedő gondosságával megismerhetett.

Az üzlet átruházója semmi esetben sem menekül a felelősség alól.

Legcélszerűbb, ha az átvevő nem vállalja magára a felelősséget, hanem olyan megegyezést létesít az átruházóval, hogy csak a könyvekből megállapítható tartozásokat veszi át.

Külföldi hitelezők követeléseinek behajtása Romániában

A külföldi hitelező vagy a saját telepének bíróságánál perelheti a romániai adóst vagy pedig Romániában.

Az első eset nem biztat semmi eredménnyel, mert a jelenleg fennálló jogszabályok szerint a külföldi bíróságok ítéleteit Romániában nem hajtják végre. A romániai bíróság ugyan kézbesíti a külföldi bíróság által kibocsátott idézővégzést a romániai adósnak és kézbesítik az ítéletet is, de már az ítélet alapján a végrehajtást nem rendeli el. E tekintetben úgy rendelkezik, hogy *külföldi bíróság ítéletét Romániában csak akkor lehet végrehajtani, ha az illető állammal erre nemzetközi szerződés vagy legalább is viszonyosság áll fenn.* Nemzetközi szerződése Romániának a külfölddel nincs. Ami pedig a viszonyosságot illeti, (t. i. hogy a két állam külön szerződés nélkül kölcsönösen végrehajtja egymás bíróságának ítéleteit,) ez csak hosszas nemzetközi gyakorlat útján fejlődhet ki.

A viszonyosságot oly módon szokták bizonyítani, hogy az egyik állam igazságügyminisztere bizonyítványt ad ki, hogy az ő államában végrehajtják a másik állam ítéleteit.

Ezek szerint ha a külföldi hitelező a romániai adóst a külföldi bíróságnál perli, *a román adósnak nem kell a bíróság előtt megjelenni és ott védekeznie, mert az ítéletet nem hajtják végre.* Magától értetődik azonban, hogy ha a hitelező jogtalan követelést érvényesít, mégis védekezni kell, mert megtörténhetik, hogy később mégis nemzetközi szerződést kötnek, amelynek alapján az ítéletet valamikor később — esetleg tiz év múlva — mégis végre fogják hajtani.

A valósággal fennálló, jogos követeléssel szemben tehát a külföldi bíróság előtt védekezni nem szükséges, ellenben jogtalan követeléssel szemben igen.

Mínthogy a külföldi bíróság ítéletét Romániában nem hajtják végre, ennek alapján a *román kereskedő ellen sem biztosítási végrehajtást nem lehet kérni, sem csődöt vagy fizetési képtelenséget nem tehet kimondani*. Nem lehet az ítélet alapján zálogjogot sem betábláztatni a romániai kereskedő ingatlanára.

Mindezek a körülmények akkor is fennállanak, ha a külföldi kereskedő váltó alapján perel.

A második eshetőség az, — ami valószínű — hogy *a külföldi hitelező a román bírósághoz fordul*. Ebben az esetben a román kereskedő elsősorban is azt kérheti, hogy a külföldi hitelezőt a bíróság perbiztosíték letételére kötelezze. Miután a külföldi államok és Románia között nincs viszonyosság, a külföldi hitelező köteles — az alperes valószínű perköltsége erejéig — kauciót letenni.

Egyébként a per kilátásai — legalább is az időtartam tekintetében — nem biztatók a hitelezőre nézve. A bíróságok tulerheltsége következtében a perek, még a közönséges behajtási perek is, egy-két évig eltartanak. Ha ehhez még az adós ügyeskedése is hozzájárul, a per befejezése beláthatatlan időkig elhúzódik.

Mindezekből világosan következik, hogy a külföldi hitelezőknek éppenséggel nem érdeke a követelések peresítése. Valószínűnek látszik, hogy ők maguk fogják a perenkivüli békés rendezés utjait keresni, még pedig annál is inkább, mert a bíróság az adóst csak 5% késedelmi kamat fizetésére kötelezi, ami a jelenlegi kamatviszonyok mellett azt jelenti, hogy a hitelező *két három évi pertartam mellett csaknem egész követelését elveszti kamatdifferenciában*. A hitelezőnek a pénz, még ha a tőke forgatását nem is vesszük számításba, ma 35—40 százalékot megér és ha ehelyett csak 5 százalékot kap, két-három év alatt csaknem mindent elveszit.

Számításba veendő a valuta bizonytalansága is.

E tekintetben az adós helyzete ugyan nem kevésbé bizonytalan, mint a hitelezőé, de ez nem csökkenti a hitelező kockázatát. Lehet, hogy akkor, amikor az adós — két-három év múlva — fizet, a kérdéses összeg a pénz elértéktelenedése következtében jelentéktelenné válik.

Kereskedelmi vétségek

Kereskedelmi vétségek alatt azokat a cselekményeket értjük, melyeket nem a büntető törvények definiálnak, hanem a kereskedelmi törvény valamely rendelkezésének megszegései. Tehát nem tulajdonképpeni büntetendő cselekmények.

Ide tartoznak a következő esetek:

A részvénytársaság igazgatósági tagjai által elkövetett vétségek, nevezetesen ha az alaptőke aláírására és befizetésére nézve tudva valótlán bejelentést tesznek a törvényszéknek; ha nem gondoskodnak felügyelő bizottságról, ha hamis mérleget

készítenek, ha hamis közgyűlési jegyzőkönyveket vezetnek, ha a társaság részere annak saját részvényeit megveszik, ha az alaptőkéből fizetnek osztalékot vagy kamatot, ha az alaptőke nagy részének elveszése esetében nem hívják össze a közgyűlést, ha nem kérnek csődöt, noha kellene, ha közgyűlési ügyekben önhatalmulag eljárnak.

Ezekben az esetekben három hónapig terjedhető fogházzal büntetendők.

Ugyanez a büntetés éri a részvénytársaság alapítóit, ha a tervezetben valótlan adatokat közölnek; továbbá a felügyelő bizottság tagjait, ha jelentésüket valótlan adatokra alapítják; végül a külföldi részvénytársaságok belföldi képviselőit, ha a tőkét külföldre viszik.

Pénzbírsággal büntetendők (5000 lejig) az igazgatóság tagjai, ha a mérleget, közgyűlési jegyzőkönyveket kellő időben nem mutatják be, a közgyűlést nem hívják egybe, a felszámolók ha nem tesznek jelentést.

Kereskedelmi vétséget követnek el továbbá a biztosítótársaságok igazgatói is, ha a kereskedelmi törvénynek a biztosítótársaságokra vonatkozó rendelkezéseit megszegik vagyis vétnek a következő rendelkezések ellen:

a) hogy a 800,000 lei biztosítási alap meg legyen;

b) hogy a díjtartalék és az alaptőke elhelyezéséről, továbbá a matematikai alapokról a törvényszéknél bejelentett elveket meg ne változtassák;

c) hogy a mérleget törvényesen állítsák össze.

Végül ide tartoznak a záloglevelek és kötvények biztosítására szolgáló — jelenleg nem aktuális — szabályok megszegései.

Gazdák Biztosítóintézete Rt.

Igazgatóság Arad

Strada Cloșca (Szent László-utca) 15

Vezérképviselőségek:

Arad, Brașov, Cluj, Deva, Timișoara, Oradea-Mare
Târgu-Mureș, Dicioșanmărtin, Aiud és az
O-királyság nagyobb városaiban.

Kartellen kívül. **Kartellen kívül.**

◆

A legolcsóbb díjtételek és modern kötvényfettételek mellett foglalkozik a biztosítás minden ágával. Átvész felelősség mellett más biztosító intézeteknél kötött biztosításokat.

Üzleti követelések behajtása

Per és végrehajtás

Az üzleti követelések vagy nyílt tételek, vagy váltóval fedezettek. Egyéb mód (zálog stb.) ritkán fordul elő.

I. A váltóval fedezett követeléseknél rendszerint blanco váltót adnak, melyen csak az összeg van feltüntetve. A hitelezőnek jogában van az ilyen váltót kitölteni és csak arra kell ügyelnie, hogy ne írjon be olyasmit, ami a megállapodással ellentétes. Így tehát joga van tetszése szerinti kelettel ellátni a váltót, de nincs joga a lejáratot előbbre tenni, mint a követelés esedékessége. Vigyázni kell arra is, hogy a kelet és a lejárat között ne legyen több hat hónapnál. Kamatot nem kell beírni. Ha tehát pl. Fekete Béla kereskedő 10,000 lei áruköveteléséről blanco-váltót kapott Kiss János adóstól és nincs más megállapodás, mint csak annyi, hogy a tartozás 8 hónap múlva (pl. 1923. október 1-én) fizetendő és a váltó alakja ez:

Ért. 10,000 lei	
..... fizessen Ön ezen váltónál
fogva	rend.let. re
===== T i z e z e r l e i =====	
ért.ke	tegye számadásba tudósítás
.....
fizetendő	Kis János s. k.

Ez esetben a kereskedő a váltót így töltheti ki:

Cluj, 1923. szept. 1.	Ért. 10,000 lei
1923. október 1-én fizessen Ön ezen első váltónál fogva saját	
rendeletemre	
===== T i z e z e r l e i =====	
értéke árukban, tegye számadásba tudósítás nélkül.	
Kis János urnak Cluj	Fekete Péter s. k.
fizetendő Cluj.	Kis János s. k.

Ha a kereskedő nem akarja a váltót aláírni (a fenti példán a kereskedő mint kibocsátó szerepel), kibocsátóként bárkit aláírathat, de ez esetben a szövegben fent ezt kell beírni: „Fekete Péternek vagy rendeletére” (nem pedig „saját rendeletemre”) vagy pedig meg lehet hagyni a „saját rendeletemre” szavakat, de ez esetben a kibocsátónak a váltó hátán is első helyen alá kell írnia a nevét.

A váltó alapján a járásbírósnak (de ha az összeg 10.000.

leit meghalad, a törvényszéknél) fizetési meghagyást kell kérni. Evégből már célszerű ügyvédhez fordulni. A bíróság az adós meghallgatása nélkül kibocsátja a fizetési meghagyást és ha az adós kifogást ad be, biztosítási végrehajtást lehet ellene vezetni, ingóságait lefoglalni és ingatlanaira zálogjog előjegyzést kérni.

Ha veszély van a késelemben és az adósnak van ingatlana, a váltót rögtön a telekkönyvi hatósághoz kell benyújtani és zálogjog előjegyzést kérni.

Lehetséges, hogy a váltó még csak hetek múlva fog lejárni és a hitelező értesül, hogy adósa ellen már mások végrehajtást vezettek. Mit tegyen ilyenkor a kereskedő? Ha vár a váltó lejáratáig, veszélyben forog, hogy az adós vagyonára más hitelezők elsőbbséget szereznek. Ilyenkor be kell szerezni a végrehajtási jegyzőkönyv vagy az azt jóváhagyó bírósági végzés másolatát, azzal el kell menni a közjegyzőhöz és óvást vétetni fel biztonság hiánya miatt (előbb teljesen ki kell tölteni a váltót). Ily módon a már le nem járt váltó alapján is lehet a bírósághoz fordulni és biztosítási végrehajtást vezetni.

II. A nyílt számlatételek behajtása már sokkal késelelmesebb. Elsősorban is, ha az adósnak ingatlana van, a követelésről szóló főkönyvi bejegyzésről közjegyzőileg hitelesített könyvkivonatot kell kiállítani, vigyázva, hogy benne legyen, milyen címen tartozik az adós; pl.:

Gross Mór, Kolozsvár.

1922. december 8. Árukért 60.000 Lei.

A könyvkivonat alapján az ingatlanra zálogjog előjegyzést lehet szerezni. Ezzel az elsőbbség más hitelezőkkel szemben biztosítva lesz.

A pert 15 nap alatt meg kell indítani és a telekkönyvben feljegyeztetni.

A per 10.000 lei erejéig a járásbíróshoz, egyébként a törvényszékhez tartozik.

Ha az adós más városban lakik is, a bejelentett kereskedő az utolsó megrendeléstől számított két éven belül saját telepe helyén is perelhet, ha a megrendelést és átvételt irással igazolja.

A per a mai viszonyok között sokáig tart és így célszerű, ha a megrendeléskor már kikötötték (írásban) a választott bíróságot.

III. Ha az adós az ítélet után sem fizet, végrehajtást kell kérni. A végrehajtás lehet *biztosítási* vagy *kielégítési*. Az előbbi csak a foglalás elsőbbségét van hivatva biztosítani, míg az utóbbi már a tényleges behajtást célozza.

A biztosítási végrehajtást már a per megindításakor lehet kérni, ha a követelésről irás van és az adós ellen a követelés veszélyeztetett volta kimutatható (pl. végrehajtás volt ellene).

Lehet továbbá az első bírói ítélet alapján is, ha az adós felebezett, vagy makacssági ítélet ellen ellentmondott. A biztosítási végrehajtás alapján az adós ingóit le lehet foglalni és ingatlanaira zálogjogot előjegyeztetni. Mindez hatályban marad mindaddig, amíg *kielégítési végrehajtásra* nem kerül a sor.

Ha ugyanis az adós akkor sem fizet, mikor a bíróság már utolsó fokon is kötelezte, *kielégítési végrehajtásnak* van helye. Ez az ingók lefoglalásával és elárverezésével történik; ingatlanra ugyancsak a végrehajtási zálogjog bekebelezésével és árveréssel. Ha már előzőleg volt biztosítási végrehajtás, az ingók újabb összeírása és lefoglalása nem szükséges.

A végrehajtási kérvényt ahhoz a bírósághoz kell benyújtani, mely a perben ítélte, még pedig 3 példányban (ha több adós van, annyi példánnyal több kell, amennyivel több az adósok száma egynél). A bíróság elrendeli a végrehajtást, kiadja a példányokat a hitelezőnek, aki a végrehajtóhoz fordul és vele együtt az adós lakásán foglal. Ha az eljárás jogerős, árverést lehet kérni.

Ha az adós kereskedő, a végrehajtás foganatosítása helyett csődöt lehet ellene kérni.

Csődön kívüli kényszeregyezés

A törvényhozás módot nyújt arra, hogy az, aki adósságokkal tul van terhelve, elkerülhesse a csődöt, amely igen súlyos hátrányokkal jár. A csőd az adósnak nemcsak gazdasági existenciáját semmisíti meg, hanem társadalmi helyzetét is. Viszont a hitelező a csődeljárás költséges volta mellett alig számíthat valami kvótára.

Már a csődtörvény is megengedte az ugynevezett kényszeregyezséget, de ez keveset ért, mert a csődnyitással már az összes bajok beálltak és a horribilis költség is fel merült, mikor az ügy a kényszeregyezés stádiumába jutott.

Lényeges haladást jelentett tehát az 1915. évi rendelet, mely a csődön kívüli kényszeregyezséget szabályozza.

E rendelet szerint az adós a törvényszéknél bejelentheti, hogy fizetésképtelen és kéri a kényszeregyezési eljárást. Csatolnia kell a kérvényhez a hitelezők jegyzékét, ideiglenes mérleget és azt az ajánlatot, hogy mekkora kvótát hajlandó fizetni. A kérvényt annyi példányban kell benyújtani, hogy a bíróságnak és minden hitelezőnek egy-egy példány jusson. A kérvényt az adós ügyvédi képviselő nélkül is beadhatja, de ez esetben aláírását hitelesíteni kell. Ha ez adósnak ingatlanai vannak, az ezekre vonatkozó telekkönyvi adatokat is be kell jelenteni. A mellékletek eredetijeit alá kell írnia az adósnak. Ha van valaki, aki az adósért kezességet vállal (garáns), ennek eredeti ajánlatát is hitelesítve kell csatolni.

Az ajánlat és a garáns ajánlata visszavonhatatlan és a hitelezők kárára nem módosítható.

A kérvény alapján a bíróság vagyonfelügyelőt rendel ki, megtilthatja az adósnak, hogy a vagyonfelügyelő beleegyezése nélkül rendelkezést tegyen vagyonáról, az eljárás megindítását feljegyzik az adós telegkönyvében, a cégjegyzékben és hirdetmény útján közzéteszik.

A kérvény beadása után az adós csak a vagyonfelügyelő ellenőrzése mellett folytathatja üzletét. Ellene végrehajtást vezetni nem lehet. A hitelezők között egyenlőségnek kell fennállani és így az adós sem engedhet külön előnyöket egyik vagy másik hitelezőnek. Csődöt sem kérhet önmaga ellen, sem más nem kérhet ellene csődöt.

A vagyonfelügyelő mellé a bíróság a hitelezők közül ellenőrző biztost vagy bizottságot rendelhet. Az üzlet továbbvezetése tehát az adós, a vagyonfelügyelő és az ellenőrzők közreműködése mellett történik, amíg az eljárás véget nem ér.

Az eljárás során a hitelezők követeléseit megállapítják; meghallgatják az adóst, esetleg meg is esketik. A hitelezőknek nyilatkozniuk kell az egyezségi ajánlatra. A döntés szavazás útján történik, az egész ajánlatra igennel vagy nemmel. Ha a szavazatra jogosult hitelezők közül azok, akiknek követelése legalább kétharmadát teszik ki a szavazatra jogosult hitelezők összes követeléseinek, elfogadják az ajánlatot, úgy ez az összes hitelezőkre kihat.

Az egyezséget a bíró hagyja jóvá. Bizonyos esetekben, ha a helyzet nem tiszta vagy gyanus, külön megegyezések látشانak fenforogni, a jóváhagyás megtagadható.

A jóváhagyott egyezés hatálya az, hogy a hitelezők elvesztik az elfogadott kvótán felüli követeléseiket. A megállapított összeget a hitelezők az egyezés alapján végrehajtás útján is behajthatják.

Csődtörvény

A csőd célja az, hogy az adósságokkal tulhalmozott adós (közadós, vagyonbukott) vagyona egyformán osztassák fel a hitelezők között, nehogy egyes hitelezők a többiek kárára nagyobb arányban nyerjenek kielégítést, míg mások esetleg semmit sem kapjanak.

Alapelve tehát a *hitelezők egyenlősége*, ami azonban mégsem teljes. Vannak ugyanis egyes hitelezők, akik követelésük természete szerint előnyben részesülnek. Erről alább lesz szó.

A csőd kétféle: közönséges és kereskedelmi csőd. Nemkereskedők ellen (közönséges csőd) akkor nyitható csőd, ha egynél több hitelezőjük van, adósságaik vagyonukat meghaladják, de van elég vagyon a csődeljárás költségeinek fedezésére. Kereskedők ellen már akkor is csődöt nyitnak, ha fizetéseiket megszüntették (bárha aktíve állanak is).

A kereskedő, ha fizetéseit megszüntette, köteles csődöt kérni maga ellen (vagy a kényszeregyezségi eljárást megindí-

tani) és mérlegét bemutatni, mert különben bűnvádi eljárás alá esik.

A csődnyitást a bíróság hirdetménnyel rendeli el. Ennek közzétételétől kezdve a közadós elveszti vagyona felett a rendelkezési jogot és ez a hitelezőkre, illetőleg a tömeggondokra száll át. A közadós pereit is a tömeggondnok folytatja, szerződéseit is ő veszi át. A vagyont értékesíti és a befolyt összegekből a költségeket fedezi, a maradékot pedig a hitelezők között felosztja.

Mi tegyen a kereskedő, ha adósa csődbe jut?

Ha a maga részéről már lebonyolította az üzletet és csak követelése van a közadóssal szemben, ezt a követelést a csőd-tömegbe bejelenti. Még akkor is, ha zálogjoggal van biztosítva.

A csődnyitással minden követelés lejár, még ha nem is volna még esedékes. Ha azonban a szerződés még nincs teljesítve, a helyzet a következő:

Lehet, hogy a közadós már teljesített (pl. átadta az árut), de a másik fél nem. Ilyenkor a másik fél a tömeg részére fizet.

Lehet, hogy a másik fél teljesített (pl. átadta az árut), de a közadós még nem fizette ki az árut. Ilyenkor a másik fél nem követelheti vissza az árut, hanem vételárkövetelését egyszerűen mint csődhitelező bejelenti. Ha azonban az árut még nem vették át, azokat vissza lehet követelni.

Lehet, hogy a közadós volt eladó és nem szállított. Ez esetben a vevő csak kártérítést kérhet és ezt mint csődhitelező bejelenti.

Lehet, hogy egyik fél sem teljesített. Ez esetben a tömeggondnokot fel kell hívni, hogy hajlandó-e állani a szerződést. A tömeggondnoknak joga van elállni a szerződéstől, a másik félnek nincs.

A bérleti szerződésbe a tömeggondnok lép be, de fel is mondhat. A közadós alkalmazottainak szintén felmondhat.

A hitelezők általában egyenlő kvótára jogosultak, de mégis az adók és alkalmazottak fizetései előnyösen nyernek kielégítést.

Ivria Biztosító Rt.

Az Ókirályságban, Bukovinában
és Beszarábiában

a vezérügynökségek szervezés alatt vannak.

Főügynökségek minden megye és járás székhelyén.

Foglalkozik tüz-, betöréses lopás-, baleset-,
szavatossági- és szállítmányi-,
valamint élet- és járadékbiztosításokkal
különböző kombinációk szerint.

Székhelye:

**ORADEA-MARE
(NAGYVÁRAD)**

VEZÉRÜGYNÖKSÉG:

Arad, Braşov, Cluj,
Oradea-Mare, Târgu-
Mureş si Timişoara.

**Olcsó díjtételek!
Kartellen kívül!**

Előnyös és modern kötvényfeltételek!

PYRAM

TERPENTINES CIPŐKRÉM
felülmulhatatlan!

PYROL A LEGJOBB
FÉMTISZTÍTÓSZER

BENES TESTVEREK (Frații Benes) vegyészeti gyár, Timișoara, III., Strada Timotei Cipariu No. 5. (Batthyány-utca). Sürgőny cím: PYRAM. Telefon: 995.

Gyártmányok: „PYRAM” cipőkrém, padlóviasz, bőrfekeltítő kivonat, bőrapretura, talppolttura, bőrlakk, „PYRAMIN” bőrfényesítő, szerszámkenőcs, „PYROL” folyékony fémtisztítószer, „Pyram”-fém paszta, „Medve”-cipőkrém, stb. stb. — Képviseletek minden városban. Levelezés: román-, magyar-, német-, francia-, cseh- és angol nyelveken. — Export. — Saját kartonage.

MUNKÁSÜGYEK

A SZAKEGYESÜLETEK TÖRVÉNYE.
SZTRÁJKTÖRVÉNY.
MUNKÁSBIZTOSÍTÁS.
BÉKÉLTETÉSI ELJÁRÁS AZ
IPARTESTÜLETBEN.
NŐI ÉS GYERMEKMUNKA
VÉDELME.
VASÁRNAPI MUNKASZÜNET.

**NAGYVÁRADI
AGRÁR TAKARÉKPÉNZTÁR
RÉSZVÉNYTARSASÁG**

RÁKÓCZY-UT, URI-UTCA SAROK

Foglalkozik a banküzlet minden ágával

ÁTUTALÁSOKAT

*az összes külföldi p'acokra a legelőnyösebben
és leggyorsabban eszközl*

BETÉTEK

*után folyószámlán és könyvecskén előnyös kama-
tokat térít és azokat felmondás nélkül visszafizeti*

ÁRUOSZTÁLY

LESZÁMITOL VÁLTÓKAT

Magán páncélszekrények (Safe Deposits)

I^o Wolfner Gépszijak
varrószijak, crouponok

F & S

golyós csapágyak

Tömőrabroncs, Pneumatik

Automobil felszerelési cikkek
és mindennemű műszaki áruk

gyári lerakata

AZ

**AUTOMOBIL ÉS GÉPKERESKEDELMI
VÁLLALAT**

Telefon-szám: 112

ARAD

Sürgőnycim: Ablonczy

Törvény a szakegyesületekről

(A szindikátusi törvény.)

A szakegyesületi (*Trancu Iasi-féle*) törvényt, amely Erdély és a Bánát területén érvényben volt régi magyar egyesületi törvény helyett Románia területén egységesen szabályozza a szakmai egyesülések működését, a képviselőhöz 1921. március 26-án tartott ülésén fogadta el. A törvény legutolsó fejezetében rendelkezést tartalmaz abban az irányban is, hogy a régi törvények alapján működő egyesületek, az új törvény utmutatásának figyelembevételével alapszabályaikat legkésőbb hat hónap alatt átdolgozzák. Az új szakegyesületi törvény tehát tulajdonképpen 1921. november 26-án lépett érvénybe, amely időtől kezdve minden szakmai egyesülés csakis a törvény rendelkezései értelmében folytathatja működését vagy alakulhat meg.

A szakegyesületekről szóló törvény a szakmai egyesületek alapítására vagy ilyen szervezetek működésének továbbfolytatására vonatkozólag a következő irányelveket szabja meg:

I. FEJEZET

Általános elvek

1. szakasz. A szakegyesületek célja szakmabeli érdekek tanulmányozása, védelme és fejlesztése, a nyereség kizárásával.

A szakmabeli érdekek természetük szerint ipari, kereskedelmi, földművelésügyi, műszaki, gazdasági és kulturális jellegűek.

A szakegyesület tagjainak száma nem lehet kevesebb, mint 10.

2. szakasz. Az egy és ugyanazon, hasonló vagy kapcsolatos foglalkozást űző fizikai vagy jogi személyeknek elismerik a jogát, hogy szabadon szakegyesületbe tömörüljenek, anélkül, hogy valamely előzetes engedélyre volna szükség.

Senki sem kényszeríthető, hogy akarata ellenére tagja legyen, vagy ne legyen tagja, vagy megszűnjön tagja lenni valamely szakegyesületnek.

3. szakasz. Ez a jog kiterjed a szabadfoglalkozásokra is, valamint az állam, megyék, községek és más közszolgálatok fizetéses munkásaira is.

A köztisztviselők szakegyesületi jogának gyakorlásához szükséges feltételeket a tisztviselői pragmatika fogja megállapítani.

A pragmatikát külön törvény fogja megalkotni.

4. szakasz. A 18 évesnél idősebb kiskorú, valamint a férjes nő tagja lehet valamely szakegyesületnek, anélkül, hogy ehhez az elsőre nézve törvényes képviselőjének, a másodikra nézve pedig a férjnek külön és kifejezett beleegyezésére volna szükség.

II. FEJEZET

A jogi személyiség elnyerése

5. szakasz. Hogy a szakegyesület elnyerje a jogi személyiséget, az alábbi eljárást kell követnie.

6. szakasz. Az alapító okiratban megjelölt igazgatók vagy az alapító tagok külön meghatalmazottja bejegyzési kérelmet kell hogy előterjesszenek annál a járásbírósnál, hol az egyesület székhelye van.

7. szakasz. A bejegyzési kérelemhez csatolni kell három példányban:

a) Az alakulási jegyzőkönyvet és a bejegyzésre vonatkozó határozatot eredetiben és két másolatban. Abban az esetben, ha a bejegyzés iránti kérelem külön meghatalmazott útján történik, eredetiben csatolni kell a meghatalmazást az alapító tagok aláírásával;

b) Az alapszabályokat eredetiben és két másolatban;

c) A szakegyesület igazgatóinak vagy vezetőinek táblázatát, megjelöltetvén mindegyiknek nemzetisége, lakóhelye és foglalkozása;

d) A szakegyesületi tagok névszerinti táblázatát címükkel és foglalkozásukkal.

Akik a bejegyzési kérelmet előterjesztik, felelősek a bemutatott okmányok valódiságáért.

8. szakasz. A járásbíró tartozik legfeljebb 10 nap alatt a a bejegyzési kérvény átvételétől számítva megvizsgálni:

a) Hogy a bemutatott okiratok megfelelnek-e a 7. szakasz követelményeinek;

b) Hogy a szakegyesület nem valami tiltott ügyért vagy valamely tiltott, törvényellenes vagy a jó erkölcsökkel ellenkező célból alakul-e;

c) Hogy az igazgatók vagy a megbízott vezetők megfelelnek-e a 21. szakasz követelményeinek.

A járásbíró megindokolt megengedő vagy elutasító határozatot hoz.

A határozat meghozatala legfeljebb 8 napra elhalasztható abban az esetben, ha azt az érdekelt fél azzal a céllal kéri, hogy a 7. szakaszban előirt okmányokban teljesítse a bíró által kért pótlásokat vagy módosításokat.

A határozat a szakegyesülettel a bejegyzési kérvényben választott képviselők, vezetők vagy külön meghatalmazottja útján a kibocsátástól számított legfeljebb 5 nap alatt közlendő.

9. szakasz. A járásbíróság határozata ellen — a bejegyzési kérelem visszautasítása esetén — a szakegyesületek választott képviselői, vezetői vagy külön meghatalmazott útján, felelősséggel élhetnek az illetékes törvényszékhez.

A felelősségi határidő 20 nap a határozat kézbesítésétől számítva.

A törvényszék sürgősen tanácsülésben igazolás nélkül határoz, meghallgatván az igazságügyminiszter képviselőjének előterjesztését is.

A törvényszék szükség esetén meghallgatja a munkaügyi minisztérium kiküldöttjét is.

10. szakasz. A törvényszék ítélete felülvizsgálati kérelemmel megtámadható ugyanazon felek részéről, akik a perben szerepeltek, valamint az igazságügyminiszter képviselője által is.

A munkaügyi minisztérium kiküldöttje utján csatlakozhat a felülvizsgálati bejelentéshez.

A felülvizsgálati határidő 20 nap az ítélet kihirdetésétől számítva.

A felülvizsgálatot az ítéletet hozott törvényszék jegyzői hivatalánál vagy egyenesen a legfőbb semmitőszéknél kell bejelenteni. A törvényszék sürgősen felterjeszti az iratokat a legfőbb semmitőszékhez.

11. szakasz. A szakegyesület idézése valamint bármily iratok közlése a közigazgatási szervek utján történik a szakegyesület székhelyén.

12. szakasz. Ha a törvényszék megengedi a bejegyzést, az ügy iratai sürgősen átteendők az illetékes járásbirósághoz, amely a bejegyzést az alábbi szabályok szerint fogantositja.

13. szakasz. A bejegyzés a járásbiróságoknál e célra készített külön könyvbe vezetendő be és ebbe bele kell foglalni a szakegyesület nevét és székhelyét, a bejegyzés idejét és az igazgatók vagy vezetők nevét és címét. A bejegyzés napjától kezdődőleg a szakegyesület elnyeri a jogi személyiséget.

14. szakasz. Az alapítási okmány és alapszabályok eredetijét, amelyre a járásbíró a bejegyzést feljegyzi, a többi bemutatott okmányok egy-egy példányával visszaadják a szakegyesületnek; az összes iratok másolati példánya a járásbíró által hitelesítve az irattárban marad.

15. szakasz. A járásbiróság tartozik a szakegyesület bejegyzésétől számított 5 nap alatt a munkaügyi minisztériumnak megküldeni azt az indokolt határozatot, amellyel a bejegyzést elrendelték, az összes iratok másolati példányaival együtt.

A munkaügyi minisztérium ezeket saját buletinjében közlésezi.

16. szakasz. A szakegyesület tartozik törvényes képviselője utján a járásbiróságnak tudomására hozni az alapszabályokban utólagosan eszközölt minden változtatást, valamint a vezetők személyében történő minden változást.

A járásbíró tartozik feljegyezni az illető könyvben, magára a szakegyesület bejegyzési lapjára az alapszabály módosításokat vagy a vezetőség személyében eszközölt jogerőssé vált változásokat.

III. FEJEZET

Az alapszabályok

17. szakasz. A szakegyesületek alakulási, szervezeti és működési módját a tagok szabadakaratauk szerint határozzák el az alapszabályok útján mindarra vonatkozólag, amire a jelen törvény másképp nem intézkedik.

18. szakasz. Az alapszabályoknak tartalmazni kell:

- a) a szakegyesület célját;
- b) nevét és székhelyét; az egyesület nevének különböznie kell más, ugyanazon községben levő szervezet nevéétől;
- c) a tagok belépésének, önkéntes kilépésének vagy kizárásának módját;
- d) a tagok jogait és kötelességeit, akiknek vallási és polgári szabadsága az alapszabályok rendelkezései által semmiféle módon nem érinthető;
- e) a tagsági díjak megállapítását és beszedési módját;
- b) a szakegyesületi igazgatók vagy vezetők választásának módját a 20. és 21. szakaszoknak megfelelően, valamint a választások helyének, határidejének megjelölését is, amely semmi körülmények között sem lehet több 4 évnél;
- c) a közgyűlés megalakulásának, összehívásának és határozathozatalának szabályait;
- d) az igazgatók vagy vezetők megválasztásának és határozathozatalának szabályait;
- e) az alapszabályok módosítására, a feloszlásra és utóbbi esetben a társasági vagyon felosztására vonatkozó feltételeket és határozathozatali szabályokat.

Semmi körülmények között sem osztható fel a szakegyesület vagyona a tagok között, sem nem fordítható a jelen szakasz első bekezdésében felsorolt szakmabeli érdekekkel ellenkező érdekek céljaira.

19. szakasz. Az alapszabályok módosítása nem eszközölhető csak legalább a szavazatra jogosult tagok $\frac{2}{3}$ többségével. Abban az esetben, ha az első meghívásra nem jön össze a fentebb megkövetelt többség, akkor az alapszabályok módosítása a jelenlevő tagok $\frac{3}{4}$ -ének többségével is eszközölhető, a legfeljebb 8 nappal később tartott közgyűlésen.

IV. FEJEZET

A szakegyesületek igazgatói vagy vezetői és a közgyűlés

20. szakasz. Minden szakegyesület a szakegyesületek tagjából álló három- vagy többtagu bizottság vezetése alá helyezendő.

Ez a bizottság képviseli a szakegyesületet a bíróságok előtt, a hatóságokkal és harmadik személyekkel szemben. A bizottság saját kebeléből erre a célra egy vagy több tagot delegálhat.

21. szakasz. Bármely szakegyesület vezetésével megbízott bizottság tagjainak román állampolgároknak, nagykoruaknak, polgári jogaik birtokában levőknek kell lenniök és olyanoknak, akik megválasztásuk előtt szakmájukat legalább egy évig reális módon gyakorolták, büntettekért vagy a következő cselekmények valamelyikéért: bizalommal való visszaélés, közpénzek elcsúsztatása, csalás, hamisítás, lopás, bűnpártolás, megvesztegetés, pénz-, vagy pecséthamisítás és zártörés miatt nem voltak elítélve.

A férjes nők be választhatók bármely szakegyesület igazgatóságába vagy vezetőségébe anélkül, hogy ehhez férjük előzetes beleegyezésére volna szükség.

22. szakasz. Amennyiben a fenti formásokat nem teljesítették, az a járásbiróság, ahol a szakegyesület székhelye van, sürgős esetekben és az ok megszűntéig, amely a törvényes képviselők megválasztását akadályozta, vagy abban az esetben, amidőn bármely oknál fogva a szakegyesületek képviselő nélkül maradtak, az érdekelt fél kérésére megbízhat a tagok közül egyet vagy többet az ügyek ideiglenes vitelével.

23. szakasz. Az igazgatók vagy vezetők tartoznak rendes könyvet vezetni a tagok számáról és az összes bármely természetű bevételről és kiadásról.

Könyvet vezetnek a jegyzőkönyvről és a hozott határozatokról is.

Az igazgatók tartoznak minden működési év végén a munkaügyi minisztériumhoz kimutatást felterjeszteni a tagokról és az alapokról, valamint a munkaügyi minisztérium szerveinek is rendelkezésre bocsátani a szakegyesület könyveit.

24. szakasz. A közgyűlés összehívandó:

a) az alapszabályokban meghatározott esetekben;

b) amennyiben azt a szavazatra jogosult tagok számának $\frac{1}{3}$ része a cél és az indokok megjelölése mellett írásban kéri.

Ha a közgyűlést az erre jogosított szervek még sem hívják össze, akkor az illetékes járásbíró az illető egyesület tagjai $\frac{1}{3}$ -ának felhívására elrendelheti az összehívást és egyidejűleg megteszi az intézkedéseket a tárgyalások vezetésére vonatkozólag.

V. FEJEZET

A jogi személyiség elnyerésének hatálya

25. szakasz. A jogi személyiséggel bíró szakegyesületeknek joguk van perbe állani, akár mint fél, akár mint csatlakozó, nemcsak a személyiségét és vagyonát érintő ügyekben, hanem olyan cselekmények esetén is, amelyek úgy tekintendők, mint tagjai törvényekből, rendeletekből, kollektív szokásokból származó jogainak megsértése, amelyek azonban kapcsolatban vannak a foglalkozás gyakorlásával és a tagok összességének érdekeivel.

26. szakasz. A jogi személyiséggel bíró szakegyesület

minden előzetes engedély nélkül szerezhethet bármely ingó vagy ingatlan vagyont, akár terhes, akár nem terhes szerződéssel.

27. szakasz. A szakegyesület által a törvény feltételei mellett szerzett ingók és ingatlanok semmiféle címen nem végrehajthatók, kivéve az előbb létezett, előjegyzett és jelzálogilag biztosított követeléseket, valamint a kincstári adókat, amennyiben azok az ingók vagy ingatlanok a szakegyesület tagjainak összefüvetete, könyvtára vagy szakoktatási tanfolyamai céljára szükségesek.

28. szakasz. A jogi személyiséggel bíró szakegyesület jogosult hasonlóképpen, ha azt az alapszabályok megengedik:

a) viszonteladás céljából vásárolni, bérelni vagy kölcsönözni tagjainak a foglalkozásuk gyakorlására szükséges bármely tárgyat, nyersanyagokat, gépeket, eszközöket és szerzőmokat;

b) hogy raktározás végett átvegye tagjainak termékeit, hogy eladja vagy megkönnyítse termékeik eladását, expedíciók, hirdetések, közlemények, expedíós csoportok és megrendelések gyűjtése után, valamint bármely más eszközzel, anélkül azonban, hogy ezeket az eladásokat a saját nevében vagy a saját felelőssége mellett eszközölné;

c) minden szükségést megtegyen a szakmabeli intézmények létesítésére, felszerelésére és működésére, mint amilyenek laboratóriumok, szakoktatási iskolák, inasműhelyek és intézkedéseket tegyen a munkanélküliség megszüntetésére;

d) hogy gazdasági jellegű intézményeket létesítsen és irányítson tagjai érdekében, amelyeknek azonban külön külön könyvelése kell hogy legyen;

e) hogy jövedelmeinek egy részét tagjai részére létesítendő olcsó lakások céljaira fordítsa;

f) hogy tagjai között az érvényben levő törvényekhez alkalmazkodva kölcsönző, segélyező és nyugdíjpénztárakat létesítsen

g) hogy kiadjon és nyomtasson közleményeket tagjai kulturális és műszaki tudásának fejlesztésére és szakmabeli érdekeik megvédésére.

29. szakasz. A jogi személyiséget elnyert szakegyesület törvényes képviselői a munkaügyi minisztérium felhívására tartoznak a tanácsadó vagy döntő bizottságokba, amelyekben a szakmabeli érdekeknek képviselve kell lenniök, tagjaik közül választott egy vagy több delegátust kijelölni. Hasonlóképpen a munkaügyi minisztérium tartozik a szakegyesületeket a fontosabb kérdésekben meghallgatni. A kiszállási költségeket a munkaügyi minisztérium viseli.

30. szakasz. Azok a szakegyesületek, amelyek nem nyerték el a jogi személyiséget, de amelyek a jelen törvényben megjelölt cél törvényes uton való elérésére alakultak, nem részesülhetnek a jelen fejezet által azoknak a szakegyesületek-

nek biztosított előnyökben, amelyek eleget tettek a II. fejezetben előírt formaságoknak.

VI. FEJEZET

A munkás szakegyesületek

31. szakasz. Valamely munkás szakegyesületnek legalább 25 tagja kell hogy legyen.

32. szakasz. A jogi személyiségnek elismert szakegyesületek az V. fejezetben meghatározott előnyökön kívül még ama jogot is élvezik, hogy akár függetlenül a munkaadóktól, akár a munkaadókkal társulva, kollektív munkaszerződést köthetnek.

33. szakasz. Ezek jogositottak:

a) az egyesület által a tagok közül választott kiküldöttek útján az érdekelt munkaadóval együtt vagy annak képviselőjével és a munkaügyi miniszterium szerveivel együtt ellenőrizni a munkát, mint ami a munka támogatását, szervezését illető törvényeket, rendeleteket illeti, továbbá a kollektív szerződéseket vagy a műhelyszabályzatokat.

A munkaadó részéről történt visszautasítás, hogy semleges vagy képviselője útján vegyen abban részt, nem fogja megakadályozni a többi, fentebbfelsorolt kiküldötteket az ellenőrzés gyakorlásában.

b) Az állam szerveivel, a munkaadó szervezetek kiküldötteivel együtt résztvenni a munkaügyi miniszterium szak- és műszaki iskoláinak fejlesztésére vonatkozó törvények és rendeletek alkalmazásában;

c) résztvenni az állam, a megyék vagy községek szerveivel együtt és a munkaadók szerveinek kiküldötteivel a nyilvános és díjmentes elhelyező hivatal működésében;

d) ellenőrizni a szociális biztosítás alkalmazását kebelükből való és a munkaügyi miniszterium által megerősített kiküldöttekkel;

e) végül a törvények határain belül bármiféle akciót kezdeményezni tagjaik szakmabeli érdekeinek megvédésére és biztosítására.

34. szakasz. A kollektív munkabeszüntetés szabályozásáról szóló törvény 8. szakaszától eltérőleg a szakegyesületeknek joguk van a békéltető vagy döntő bizottságokba delegátust kijelölni, azok közül a tagok közül, akik nem dolgoznak annál a vállalatnál, ahol az összeütközés történt.

1. Mégis, hogy a szakegyesület e jogot gyakorolhassa, megkövetelik, hogy az összeütközésben érdekelt munkásoknak legalább egyharmadrésze tagja legyen az illető szakegyesületnek;

2. hogy a konfliktusban érdekelt munkások többsége elfogadja a szakegyesület kiküldöttjét vagy kiküldöttjeit.

VII. FEJEZET

A szakegyesületek és harmadik személyek viszonya

35. *szakasz.* A szakegyesületek és tagjaik közötti viszonyt a felek akarata szerinti alapszabályok a 18. szakasznak megfelelően szabályozzák.

36. *szakasz.* A tagoknak joguk van bármikor kilépni az indokok megjelölése nélkül, még akkor is, ha ezt az alapszabályokban másként állapították meg, anélkül azonban, hogy az egyesületnek elveszne a joga a tagdíjak vagy más címeiken való követeléseikhez.

A kilépő tag fentarthatja összes jogait, amelyeket az egyesület által létesített gazdasági jellegű vállalkozásoknál szerzett és amelyekhez ő tagdíjakkal vagy másképen hozzájárult.

37. *szakasz.* Tagkizárás a közgyűlés által indokoltan történik, meghallgatják az érdekelt tagot is. A kizárt tagnak a kizárás közlésétől számított 5 nap alatt felebbezési joga van a törvényszékhez. Valamely ok miatt kizárt tag megszűnik részese lenni az egyesület gazdasági jellegű vállalkozásainak. Abban az esetben, ha ez a tag hosszabb időre szóló biztosítást kötött, kártalanítást követelhet.

38. *szakasz.* Az olyan tag, aki a kollektívszerződésben meghatározott munkafeltételeknél kedvezőtlenebb feltételeket fogad el, kizárható.

39. *szakasz.* A szakegyesület felelős harmadik személyeknek azokért a káraiért, amelyeket akár törvényes képviselője, akár külön meghatalmazottja útján törvényes vagy alapszabályszerű jogai gyakorlásával okozott.

40. *szakasz.* Megállapítatik az egyetemleges személyi és korlátlan felelősség harmadik személyekkel szemben az olyan szakegyesületek igazgatóit vagy vezetőit illetőleg, amelyek nem nyerték el a jogi személyiséget.

VIII. FEJEZET

Az alapszabályszerű és önkéntes feloszlás

41. *szakasz.* Valamely szakegyesület feloszlatható a tagok közgyűlési határozata által. Ehhez a szavazattal bíró tagok legalább kétharmad többsége szükséges.

42. *szakasz.* Alapszabályszerű vagy önkéntes feloszlás esetén a vagyont az alapszabályok rendelkezéseihez képest osztják fel. E rendelkezéstől való eltérés esetén a törvényszék az érdekelt fél, az igazságügyminisztérium vagy a munkaügyi minisztérium kiküldöttjének kérésére ki fogja mondani a törvényellenesen hozott határozat megsemmisítését és a rendelkezéseinek megfelelően fogja szétosztani.

Ha az alapszabályok elmulasztották előírni a társasági vagyonnak felszámolás esetén való mikénti felosztását és ha

közgyűlés sem hozhat e tekintetben határozatot, akkor a törvényszék az igazságügyminisztérium vagy a munkaügyi minisztérium felhívására eszközölheti a vagyon felosztását, azt annak a szövetségnek adván, amelynek a szervezet tagja volt vagy hasonló vagy kapcsolatos szervezetnek, vagy ezek hiányában a munkaügyi minisztérium szakoktatási igazgatóságának.

43. szakasz. A feloszlott egylet igazgatói, vezetői vagy felszámolói tartoznak késedelem nélkül annál a járásbírósnál, amely a bejegyzést eszközölte kérelmezni, hogy jegyezze fel a felszámolást vagy felosztást. Ez a feljegyzés ugyanazon a lapon és ugyanazon a helyen eszközözendő, ahol a bejegyzés történt. A járásbírósnak tartozik erről a felszámolásról vagy felosztásról a munkaügyi minisztériumot a 15. szakaszban meghatározott határidő alatt értesíteni, hogy a buletinben közölhető legyen.

IX. FEJEZET

Bírósági felosztás

44. szakasz. Az el nem ismert szakegyesületek és amelyek tiltott ügyért vagy titkolt, az ország törvényeivel, a jó erkölcsökkel vagy a közrenddel ellenkező célra alakultak, nem léteznek tekintetnek. A törvényszék az igazságügyminisztérium képviselőjével egyetemben indokolt határozattal megállapítja a nemlétezését, amelyet a szervezet tényleges vezetőjével contradictorius eljárás után hoz, az igazságügyminisztérium, munkaügyi minisztérium vagy az érdekelt fél kérésére felelősségi és felülvizsgálati joggal a jelen törvény 9. és 10. szakaszaiban megállapított határidőben.

45. szakasz. A jogi személynek elismert szakegylet hasonlóképpen felosztható, ha rejtett módon az ország törvényeivel, a jó erkölcsökkel, a közrenddel ellenkező tiltott célokat vesz fel alapszabályaiba vagy ha megállapítást nyer, hogy hasonló célokat valósít meg. A felosztást az igazságügyminisztérium, a munkaügyi minisztérium vagy az érdekelt fél kérésére a székhely szerint illetékes polgári törvényszék mondja ki. E határozatot nyílt ülésen az igazságügyminisztérium képviselőjével és az egyesülettel lefolytatott contradictorius eljárás alapján hozzák.

A törvényszék felosztást kimondó határozatának végrehajtását a közléstől számított egy hónapra felfüggesztik, abban az esetben, ha az érdekelt egylet kijelenti, hogy módosítja az alapszabályokat és alkalmazkodik a törvényhez. Visszaesés esetén az elsőfoku hatóság felosztató határozata nyomban végrehajthatóvá válik.

46. szakasz. A törvényszék által kimondott felosztás abban az esetben, ha az ítélet jogerőssé válik, közzétetni fog az illetékes járásbíróval, hogy azt feljegyezze a könyvben azon a helyen és azon a lapon, amelyen a bejegyzés történt. A

járásbíróság köteles a szervezet feloszlásáról a munkaügyi miniszteriumot a 13. szakaszban meghatározott határidőben értesíteni, hogy az a bulletinben közöltesse.

47. szakasz. Az igazságszolgáltatás által kimondott feloszlás esetében a szakegyesület vagyontát a 42. szakasznak megfelelően fogják felosztani.

A 48—51. szakaszok nem tartalmazzak lényeges rendelkezéseket.

52. szakasz. Azon szakegyelet alapító tagjai, igazgatói vagy vezetői, amely az igazságszolgáltatás által kimondott feloszlás útján folytatná működését vagy amely ugyanazon az alapon újra alakulna, 300—2000 lejig terjedő pénzbüntetéssel és 15 naptól 1 évig terjedő fogházzal vagy ezek valamelyikével büntetendők. Hasonlóképpen büntetendő az a személy is, aki tudatosan megkönnyítette az igazságszolgáltatás által feloszlott szakegyelet összeülését.

53. szakasz. Akiről beigazolást nyer, hogy erőszakoskodás, fenyegetés, munkába való fogadás megtagadása vagy ígéretetek által megsértette a jelen törvény által előirt célok és határok között való szakmabeli szabad egyesülés jogának gyakorlását, megakadályozván vagy kötelezván egy vagy több személyt, hogy belépjen valamely szakegyeletbe vagy onnan kilépjen, 100—1000 lejig terjedő pénzbüntetéssel és 15 naptól 3 hónapig terjedő fogházzal vagy ezek egyikével büntetendő, a kártérítési igényekre való tekintet nélkül, amelyet az arra jogosult érvényesíthet.

54. szakasz. Ha valamely szakegyeletet, amely nem nyerte el a jogi személyiséget, a 44. szakaszban meghatározott indokokból oszlatnak fel, az igazgatók vagy vezetők 300—2000 lejig terjedő pénzbüntetéssel büntetendők.

55. szakasz. A jelen törvényben meghatározott pénzbüntetéseknek fogházbüntetésekre való átváltoztatását az illetékes járásbíró fogja eszközölni.

56. szakasz. Valamely szakegyesület igazgatói vagy vezetői, akiket a törvényben előirt büntetések valamelyikével büntettek, elvesztik jogukat, hogy továbbra ily minőségben működhesse nek és hogy valamely szakegyesület vezetésével vagy igazgatásával megbizassanak.

57. szakasz. Minden a jelen törvénybe ütköző vétség ügyében a szakegyelet székhelye szerint illetékes járásbíró ítélkezik.

Az 58. szakasz lényegtelen rendelkezéseket tartalmaz.

59. szakasz. A 48—54 szakaszok alapján kiszabott büntetések végrehajtását a járásbíró az első ízben elítéltekre nézve a jogerőssé válástól számított egy évre felfüggesztheti. A felfüggesztés bevezetendő az ítéletbe, annak alkalmazását a bíró belátására bízta. A visszaeső nem részesülhet a felfüggesztésben, ha pedig a visszaesés ugyanazon év folyamán történik, az elítélttel szemben kimondott mindkét büntetés végrehajtandó.

XI. FEJEZET

Szakegyesületi egyesületek, szövetségek vagy csoportok

60. szakasz. A szakegyesületek egymás között foglalkozás, ipar, területi kerületek, valamint egyebek szerint csoportosulhatnak. A szakegyesületek helyi jellegűek, az egyesületek és szövetségek különböző helyiségekből való szervezeteket foglalhatnak magukban.

61. szakasz. Ezek a szövetségek, csoportok vagy egyesületek a II. fejezetben megállapított szabályok szerint elnyerhetik a jogi személyiséget, a bejegyzés iránti kérvényükben megjelölve amaz egyesületek nevét és székhelyét, amelyből állanak.

62. szakasz. Azok a szakegyesületek, amelyek olyan csoportosulást vagy egyesületet kívánnak alakítani, amelyekkel a jogi személyiséget akarják elnyerni, maguknak is rendelkezniök kell ezen minőséggel. Az a járásbíró, aki valamely szakegyesület bejegyzési kérvénye felett dönteni hivatott, amely az előzetesen már jogi személynek elismert egyesület alapszabályainak megfelelően alakult és amely egyesületbe ez a szakegyesület belépni kíván, csak azt fogja vizsgálni, hogy az utóbbinak alapszabályai megfelelnek-e a már elismert egyesület szabályainak és hogy a 8. szakasz a) és c) bekezdésében foglalt feltételeknek eleget tett-e.

63. szakasz. Az egyesületek vagy csoportok alapszabályainak tartalmaznia kell azokat a szabályokat, amelyek szerint a hozzátartozó szakegyesületek azon egyesület vagy csoport igazgatótanácsában és közgyűlésén képviselve lesznek. Az alapszabályoknak tartalmazniök kell még azokat a feltételeket is, amelyek mellett a csatlakozás vagy csoportosulás történik. E rendelkezések be nem tartása esetén a bejegyzési kérelem nem lesz teljesíthető.

64. szakasz. Az előző fejezetekben foglalt és a szakegyesületekre vonatkozó összes szabályok a szervezeti egyesületekre és csoportokra is alkalmaztatnak.

A XII. fejezetben felsorolt 65. és 66. szakaszok nem lényegesek.

XIII. FEJEZET

Záró rendelkezések

67. szakasz. Az összes kérvények és okmányok, amelyeket valamely szervezet vagy csoport a jogi személyiség elnyerése végett bármely bírósághoz benyújt, bélyegmentesek.

68. szakasz. A csatolt területek szakegyesületeinek, amelyek az illető országok régebbi törvényei alapján alakultak, még ha később az illetékes román hatóságok által elismertettek is, meg kell felelniök a jelen törvény összes feltételeinek. A jogi személyiség elnyerése vagy megtartása céljából ezeknek, a szakszervezeteknek — 6 hónap alatt a jelen törvény kihirdeté-

sétől számítva — alkalmazkodniok kell a II. fejezetben foglalt rendelkezésekhez.

Az előző bekezdések rendelkezéseitől eltérőleg az Erdélyben és Bukovinában létező és a jelen törvény kihirdetését megelőzőleg az illetékes hatóságok által elismert egyesületek elnyerhetik a jogi személyiség elismerését a II. fejezetben foglalt formaságok teljesítése által, anélkül, hogy az őket alkotó, abban az időben létező fiókok szintén kötelezve volnának azoknak a formaságoknak teljesítésére. Ezen egyesületek bejegyzési kérvényéhez azonban a 7. szakaszban megjelölt okmányok mellett csatolni kell 3 példányban egy táblázatot, amely magában foglalja minden egyes fiók nevét és székhelyét és csatolni kell hozzá a 7. szakasz c) bekezdésében megjelölt táblázatot is.

A határidő, amelyen belül az erdélyi és bukovinai egyesületek az előző bekezdés előnyeiben részesülni fognak, a jelen szakasz második bekezdésében foglalt határidő. Minden fiók székhelyének járásbiróságánál be kell nyújtani annak a járásbirónak a határozatát, aki az egyesületet engedélyezte.

69. szakasz. Minden a jelen törvénnyel ellenkező rendelkezés hatályon kívül helyeztetik és hatályon kívül marad.

A bejegyzéshez szükséges okiratok mintái

A törvényben megállapított kötelező formaságok könnyebb betarthatása céljából a munkaügyi minisztérium mintákat készítette, amelyeknek a kitöltése által a törvény által megkövetelt formaságoknak minden nehézség nélkül eleget lehet tenni. Ezeket a mintákat az alábbiakban közöljük román nyelven, miután azok a bírósághoz román nyelven nyújtandók be, de magyar nyelven is, hogy a románul nem tudók is megismerjék azok tartalmát.

Model No. 1.

Act de constituire.

Astăzi, luna anul
Subsemnații întruindu ne în
..... declarăm că întemeiem
un sindicat profesional cu numele
de cu sediul sau reședința în comuna
județul strada
No

Declarăm că împuternicim pe
d-nii
.....
să ceară judecătoria ocolului
..... inscrierea sindica-
tului conform legii sindicatelor

1. mînta.

Alapítási okirat.

Ma, év hó napján.
Alulirottak összegyűlvén
..... kijelentjük, hogy szakegye-
sületet alapítunk
elnevezéssel köz-
ségben, megyében
..... utca sz. alatt levő szék-
hellyel.

Kijelentjük, hogy felhatalmaz-
zuk
.....
urakat, hogy a-i járás-
biróságtól az egyesület bejelen-
tését kérelmezzék a szakegyesü-

profesionale spre a dobândi astfel personalitate juridică.

Imputerniciei vor putea să delege numai pe unul dintre ei în acest scop.

(Urmează *inscăliturile.*)

Model No. 2.

Statutele sindicatului profesional ...

I. Intemeierea, numirea și țelul sindicatului.

Art. 1. Se înființează în comuna județul sindicatul Numele acestui sindicat este iar sediul sau reședința și-o stabilește în comuna strada No Acesta va putea fi strămutat în altă localitate în urma aprobării adunării generale, cu îndeplinirea formalităților legale.

Art. 2. Țelul sau scopul sindicatului este:

1. De a apăra prin toate mijloacele legale interesele profesionale ale membrilor, adică

2. De a cerceta tot ce e în legătură cu profesiunea și ar putea fi de folos acesteia atât pentru sporirea cunoștințelor profesionale ale membrilor, cât și pentru înfăptuirea îmbunătățirilor cerute de nevoile obștești ale membrilor sindicatului; 3. De a lucra pentru dezvoltarea simțământului de unire a tuturor celor cari au aceeași profesiune (sau profesiuni asemănătoare).

II. Mijloace.

Art. 3. Pentru a ajunge la țelul propus, sindicatul se va servi de toata căile legale și mai ales de acelea prevăzute de art. 26—28 din legea sindicatelor profesionale.

letekről szóló törvénynek megfelelően, a jogi személyiség elnyerése végett.

A meghatalmazottak e célból közölök egyet is kijelölhetnek.

(*Aláírások.*)

2. minta.

A szakegyesület alapszabályai.

I. Az egyesület alapítása, neve és célja.

1. szakasz. Megalakítatik községben megyében a szakegyesület. A szakegyesület neve székhelye pedig utca sz. Ez a közgyűlésnek a jóváhagyásával és a törvényes formások betartása mellett más helyiségbe helyezhető át.

2. szakasz. A szakegyesület célja:

1. Minden törvényes eszközzel a tagok szakmabeli érdekeit megvédelmezni, vagyis
.....
2. Megvizsgálni mindazt, ami a foglalkozással kapcsolatos és ennek hasznára szolgálhat úgy a tagok foglalkozásbeli ismereteinek gyarapítására, mint az egyesület tagjainak általános szükségletei által követelt előnyök megvalósítására. 3. Az ugyanazon foglalkozásbeliek (vagy hasonló foglalkozásuak) egyesülési érzékének kifejtésére közreműködni.

II. Eszközök.

3. szakasz. E cél elérésére az egyesület igénybe fogja venni az összes törvényes utakat és különösen a szakegyesületekről szóló törvény 26. és 28. szakaszaiban megjelölteket.

III. A szövetségekhez vagy egyesületekhez való csatlakozás.

4. szakasz. Az együttműködés

III. Alipirea la Federația sau Uniuni.

Art. 4. Spre a lucra împreună și cât mai cu folos la înfăptuirea scopului urmărit, acest sindicat se înscrie în Federația cu reședința în strada No și în uniunea sindicatelor cu reședința în strada No.

IV. Admiterea membrilor

Art. 5. Pot ajunge membrii al sindicatului toti cei cari au profesiunea de oricare ar fi naționalitatea, religia și credința lor politică și cari își vor însuși cele prescise în statutele de față.

Art. 6. Cererea de primire sau admitere va trebui să fie făcută în scris, să arate profesiunea și locuința petiționarului și să fie adresată comitetului sindicatului, care va hotări asupra ei în mod provizoriu. Comitetul va înfățișa la fiecare adunare generală o situație a cererilor de intrare în sindicat. Adunarea generală va hotări în cele din urmă asupra lor, luând măsuri ca să se elibereze celor primiți câte o carte de membru. În caz când vre un membru al sindicatului se ridică împotriva unei cereri de intrare în sindicat, adunarea generală poate chema pe cel în cauză spre a-l ascultă.

V. Averele sindicatului. Cotizații.

Art. 7. Averele sindicatului se compune din:

1. Sumele adunate din o taxă de intrare de lei; 2. Sumele adunate din o cotizație lunară de lei; 3. Și din orice daruri, legate, subvenții, etc., făcute sindicatului. Mărirea cotizației va putea fi schimbată de

și követett cél minél eredményesebb megvalósítása végett ez az egyesület beiratkozik a szövetségbe utca szám és a szervezetek egyesületébe székhellyel községben utca szám.

IV. A tagok felvétele.

5. szakasz. Tagjai lehetnek az egyesületnek mindazok, akik foglalkozást üznek, bármilyen volna nemzetiségük, vallásuk és polgári hitvallásuk és akik a jelen alapszabályokban foglaltakat magukévá teszik.

6. szakasz. A felvételi kérés írásban eszközlendő és ebben ki kell mutatni a kérvényező foglalkozását és lakhelyét. A kérelem az egyesület igazgatóságához intézendő, amely afelett ideiglenesen fog dönteni.

Az igazgatóság minden közgyűlésen be fogja mutatni az egyesülethez érkezett felvételi kérelmeket. A közgyűlés véglegesen határozni fog ezek felett, intézkedik, hogy a felvettek részére tagsági könyvecske állítassék ki.

Abban az esetben, ha az egyesület valamelyik tagja felszólal valamely felvétel ellen, a közgyűlés az érdekeltet maga elé hívhatja meghallgatás végett.

V. Az egyesület vagyona, tagsági díjak.

7. szakasz. Az egyesület vagyona áll: 1. lei felvételi díjából; 2. a havi lei tagsági díj összegéből; 3. bármiféle az egyesület javára tett ajándékokból, hagyományokból, szubvenciókból stb. A tagsági díj összegét a közgyűlés megváltoztathatja, de az semmi esetre sem lehet kevesebb, mint lei.

către adunarea generală, dar în nici un caz nu va putea fi mai mică de lei. Pentru încasarea tuturor sumelor de bani, casierul sau împuternicitul său va da chitanța, purtând semnătură sa. Membrii sindicatului pot plăti cotizațiile și înainte pentru mai multe luni deodată.

VI. Drepturile și datoriile membrilor.

Art. 8. Orice membru are datoria: 1. Să plătească regulat cotizațiile sale; 2. Să ia parte la toate lucrările sindicatului; 3. Să sprijine în orice împrejurare cererile sindicatului sau cele susținute de el; 4. Să aducă la știința acestuia știri folositoare profesiei și să lucreze pentru ajungerea scopului urmărit de sindicat; 5. etc., etc., etc.

Art. 9. Orice membru are toate drepturile cari reies din țelul urmărit de sindicat, precum și din celelalte dispozițiuni legale sau statutare.

VII. Retrageri.

Indepărtări din sindicat

Art. 10. Membrii sindicatului se pot retrage oricând, fără a arăta motivele, în urma unei încunoștiințări scrise, făcută comitetului sindicatului. Sindicatul are însă dreptul să ceară dela cel retras sumele ce-i sunt datorite din cotizațiuni sau alte cauze.

Art. 11. Membrul, care se retrage din sindicat, își poate păstra toate drepturile pe cari le-a câștigat în întreprinderile de orice fel (cooperative, societăți de ajutor, etc.), înființate de sindicat și la cari el a contribuit prin cotizare sau altfel.

Art. 12. Orice membru al sindicatului, rămas în urmă cu 5

Minden pénzbevételezésről a pénztáros vagy meghatalmazottja saját aláírásával ellátott nyugtát fog adni. Az egyesület tagjai tagsági díjait előre több hónapra is kifizethetik.

VI. A tagok jogai és kötelességei.

8. szakasz. Minden tag tartozik: 1. tagdíjait rendszeresen megfizetni; 2. az egyesület összes munkálataiban résztvenni; 3. minden körülmények között támogatni az egyesület kéréseit vagy az általa fentartott kéréseket; 4. az egyesületnek a szakmára hasznos híreket tudomására hozni és az egyesület által követelt célok érdekében közreműködni; 5. stb. stb.

9. szakasz. Minden tagot megilletnek az egyesület céljaiból, valamint egyéb törvényes és alapszabályszerű rendelkezésekből folyó jogok.

VII. Kilépések. Kizárások.

10. szakasz. Az egyesület tagjai kiléphetnek bármikor az indokok megjelölése nélkül az egyesület igazgatóságához intézett írásbeli bejelentés alapján. Az egyesületnek jogában van a kilépőtől tagsági díjából vagy más okokból származó tartozásait követelni.

11. szakasz. A kilépő tag fenntarthatja jogait, amelyeket az egyesület által létesített vállalkozásoknál (szövetkezetek, segélyegyletek) szerzett és amelyekhez tagsági díjakkal vagy egyébként hozzájárult.

12. szakasz. Az egyesület minden olyan tagja, aki 5 hónapi tagsági díjjal hátralékban maradt, kiléphetnek tekintendő, ha nem fogja kifizetni a tagsági díjakat

cotizații lunare, va fi considerat ca demisionat dacă nu-și va plăti cotizațiile în urma unei înștiințări, care îi va aminti urmările în caz de neplată: bine întemeiate asupra căroră va hotărî, în cele din urmă, comitetul sindicatului.

Art. 13. Îndepărtarea unui membru din sindicat nu va putea fi cerută și îndeplinită decât: 1. Pentru trădarea intereselor sindicatului; 2. Etc. etc. etc. Orice cerere în acest scop va fi făcută printr'un raport al comitetului sindicatului către adunarea generală. Aceasta va hotărî arătând temeiul îndeplătării și numai după ce va fi ascultat și pe cel în cauză.

Art. 14. Membrul îndeplătat nu va putea cere să i-se înapoieze sumele plătite din el sindicatului. Ba încă va fi silit să plătească cotizațiile ce mai datora în ziua îndeplătării sale. Membrul îndeplătat va înceta de a mai face parte de întreprinderile economice ale sindicatului.

Art. 15. În caz când membrul îndeplătat s'a asigurat prin sindicat și a plătit cotizații în acest scop, el poate cere o despăgubire totală ce tehnicește va fi îndeplătită.

VIII. Administrația

a) *Comitetul sindicatului*

Art. 16. Sindicatul e condus de un comitet format din membri (cel puțin 3), aleși de adunarea generală pe timp de ani (cel mult 4 ani). Membrii comitetului sindicatului pot fi realesi din nou și îndeplătați, fie în parte, fie laolaltă, printr'un vot al adunării gene-

a felhivás folytán, amennyiben a nem fizetés következményeire figyelmeztetik; természetesen a jól megokolt esetek kivételével, amelyek felett véglegesen az igazgatóság fog dönteni.

13. szakasz. Valamely tag kizárása nem kérhető és nem teljesíthető csak: 1. az egyesület érdekeinek elárulása esetén; 2. stb. stb. stb. Minden ilyen címen való kérelem a egyesület igazgatóságának a közgyűléshez intézett jelentése által eszközendő. Ez fog dönteni, kimutatván a kizárás okait és miután az érdekelte fél is meghallgattatott.

14. szakasz. A kizárt tag nem kérheti az általa fizetett összegek visszatérítését. Sőt köteles lesz a kizárásáig esedékes tagsági díjakat is megfizetni. A kizárt tag megszűnik részese lenni az egyesület gazdasági vállalkozásainak.

15. szakasz. Abban az esetben, ha a kizárt tag biztosította magát és díjakat fizetett abból a célból, teljes kártérítést igényelhet.

VIII. Igazgatás.

a) *Az egyesület igazgatósága*

16. szakasz. Az egyesületet egy tagból (legalább 3) álló bizottság vezeti, amelyet a közgyűlés évre (legfeljebb 4) választ. Az igazgatóság tagjai újra választhatók és kizárhatók akár részben, akár együttesen a közgyűlés határozata folytán. Meg kell felelniök a szakegyesületekről szóló törvény 1. szakaszában meghatározott feltételeknek. Az igazgatóság tagjainak megválasztásával egyidejűleg a közgyűlés ugyanannyi helyettest is fog választani. Az igazgatóságban történt

rale. Ei trebuie să îndeplinească condițiile prevăzute de art. 21. din legea sindicatelor profesionale. Odată cu alegerea membrilor din comitet, adunarea generală va alege și tot atâția înlocuitori. Orice vacanță în comitet va fi completată de acesta cu unul dintre înlocuitorii aleși de adunarea generală.

Art. 17. Comitetul numește din său un președinte, ales cu majoritatea voturilor membrilor săi.

Art. 18. Comitetul se întrunește în mod obișnuit de două ori pe lună și în mod neobișnuit atunci când e nevoie, ori în urma cererii majorității membrilor din comitet. Hotărârile comitetului se iau cu majoritatea de voturi a membrilor prezenți și se trec într'un registru ținut anume pentru aceasta.

Art. 19. Comitetul va ține la curent registrele privitoare la numărul membrilor, precum și la încasările și cheltuelile de orice natură.

La sfârșitul fiecărui an de gestiune, comitetul va înainta Ministerului Muncii o situație a membrilor și a averii sindicatului.

Art. 23. La cerea Ministerului Muncii comitetul trebuie să numească în diferitele comisii consultative sau deliberative, în cari interesele profesionale trebuie să fie reprezentate, pe unul sau mai multi delegați aleși dintre membrii sindicatului.

Art. 21. Comitetul alcătuiește ordinea de zi a adunărilor generale.

Art. 22. Puterile comitetului sunt de administrare.

Numai adunarea generală

megüresedés esetén a helyet a közgyűlés által választott helyettesekkel kell betölteni.

17. szakasz. Az igazgatóság saját kebeléből tagjai szavazatának többségével elnököt választ.

18. szakasz. Az igazgatóság rendszerint kétszer ül össze havonként és azonkívül akkor, amidőn arra szükség van vagy az igazgatóság tagjai többségének kérése folytán. Az igazgatóság határozatait a jelenlevő tagok szavazatöbbségével hozzák és külön e célra szolgáló könyvbe vezetik.

19. szakasz. Az igazgatóság rendes könyvet fog vezetni a tagok számáról, valamint a bármily természetű bevételekről és kiadásokról.

Minden működési év végén az igazgatóság a munkaügyi minisztériumhoz jelentést terjeszt be a tagokról és az egyesület vagyonáról.

20. szakasz. A munkaügyi minisztérium felhívására az igazgatóság tartozik a különböző tanácsadó vagy döntő bizottságokba, amelyekben a szakmabeli érdekeknek képviselve kell lenniök, egy vagy több az egyesület tagjai közül választott delegátust kijelölni.

21. szakasz. Az igazgatóság állítja össze a közgyűlések napirendjét.

22. szakasz. A bizottság hatáskörre adminisztratív természetű. Csak a közgyűlés határozhatja el, hogy az egyesület résztvegyen-e valamely akcióban vagy hogy delegátusokat küldjön valamely kongresszusra, értekezletre stb. A bizottság nem tehet egyebet, mint hogy végrehajtja a közgyűlés

poate hotărî dacă sindicatul trebuie să ia parte la o acțiune oarecare, ori să trimită delegați la vreun congres, conferință, ș. a. m. d. Comitetul nu poate decât să înfăptuească hotărârile adunării generale, afară, bine înțeles de cazurile foarte grabnice, când el sigur va putea să ia, în mod trecător, măsurile necesare, cu condiția ca acestea să fie aprobate în urmă de către cea mai apropiată adunare generală.

Art. 23. Comitetul reprezintă sindicatul înaintea judecății, față de cei de al treilea. Ei poate delega pe unul sau mai mulți din membrii săi în acelaș scop.

Art. 24. Comitetul are dreptul să numească pe funcționarii trebuincioși pentru buna administrare sau conducere o sindicatului.

Art. 25. Orice membru al comitetului care fără motiv temeinic, cântărit de restul comitetului, va lipsi în șir dela 3 întruniri, va fi socotit ca demisionat din comitet.

Cea dintâiu adunare generală ce va avea loc, după ce el a fost înștiințat despre hotărîrea comitetului va avea grija să-l înlocuească.

Art. 26. În adunarea generală, care va fi înainte de alegerea membrilor noului comitet, comitetul încă în funcțiune va trebui să prezinte un raport asupra situației sindicatului, arătându-se, între altele, amănunțit, veniturile și cheltuelile acestuia.

În aceeaș adunare se va hotărî lista candidaților pentru noul comitet.

határozatait, kivéve természetesen a nagyon sürgős eseteket, mikor maga is megteheti átmenetileg a szükséges intézkedéseket, azzal a feltétellel, hogy azokat a legközelebbi közgyűlés utólag jóváhagyja.

23. szakasz. A bizottság képviseli az egyesületet a bíróságok előtt, a kormánnyal és harmadik személyekkel szemben. Ebből a célból kiküldheti egy vagy több tagját.

24. szakasz. A bizottságnak joga van kinevezni a szükséges tisztviselőket a helyes igazgatás vagy vezetés végett.

25. szakasz. Ha a bizottság bármely tagja, alapos indok nélkül, amit a bizottság többi tagja fog mérlegelni, három egymásután következő ülésről hiányozni fog, a bizottsági tagságáról lemondottnak tekintendő. A legközelebbi közgyűlés, amelyet a bizottság határozatának vele való közlése után tartanak, gondoskodni fog a helyettesítéséről.

26. szakasz. A közgyűlésen, amelyet az új bizottsági tagok választása előtt tartanak, a még működésben levő bizottságnak jelentést kell tennie az egyesület helyzetéről, kimutatván részletesen annak bevételeit és kiadásait. Ugyanazon az ülésen kell a határozatot hozni kijelölendő új tagok névsora felett is.

b) Az ellenőrző bizottság.

27. szakasz. A minden év áprilisában tartandó közgyűlés tagból álló, egy évre választott ellenőrző bizottságot választ. Az egyszer megválasztott tagok újra nem választhatók.

28. szakasz. Az ellenőrző bizottság feladata a pénzkezelés

b) *Comisiunea de control*

Art. 27. Adunarea generală din Aprilie a fiecărui an va numi o comisiune de control/compusă din membrii aleși pe un an. Membrii aleși odată nu pot fi aleși din nou.

Art. 28. Comisiunea de control are îndatorirea de a verifica gestiunea bănească și de a veghea la executarea hotărârilor luate în mod regulat. Ea va trebui să prezinte un raport la fiecare luni, asupra situației morale și bănești a sindicatului. În caz de conducere rea, ea va putea convoca o adunare generală, pentru a arăta situația și pentru a cere înlăturarea membrilor bănuți ca vinovați.

IX. Adunările.

Art. 29. Membrii sindicatului se întrunesc în mod obișnuit în adunare generală ordinară de ori pe an (una va fi neapărat în Aprilie), și în mod neobișnuit, de câte ori este convocată, fie de comitetul sindicatului, fie de comisiunea de control, fie de $\frac{1}{2}$ din numărul membrilor cu drept de vot. Aceștia din urmă trebuie să arate în scris cauzele și scopul convocării.

Art. 30. Adunarea va avea să hotărască asupra chestiunilor înscrise pe ordinea de zi. Nici o propunere străină celor înscrise în ordinea de zi nu va putea fi adusă în discuția adunării generale, afară numai dacă ea nu va fi sprijinită în scris de cel puțin din membrii sindicatului. În acest din urmă caz propunerea va fi discutată și votată îndată.

Art. 31. Orice comunicare a

hitelesitese és a felügyelet a szabályszerűen hozott határozatok végrehajtását illetőleg. Jelentést tartozik beterjeszteni minden hónapban az egyesület erkölcsi és pénzügyi helyzetéről. Rossz vezetés esetén közgyűlést fog egybehívni, hogy a helyzetről jelentést tegyen és a bűnösöknek tartott tagok elmozdítását kérje.

IX. A gyűlések

29. szakasz. Az egyesület tagjai közgyűlésre rendszerint szor jönnek össze évenként (egy közgyűlés feltétlenül áprilisban tartandó) és rendkívüli esetben, valahányszor az egyesület bizottsága, az ellenőrző bizottság vagy a szavazatra jogosult tagok fele egybehívja. Ez utóbbiak tartoznak írásban megjelölni az összehívás okait és célját.

30. szakasz. A közgyűlésnek a napirendre tűzött kérdések felett kell döntenie. Semmiféle a napirendtől eltérő javaslat nem tehető vita tárgyává a közgyűlésen, ha csak azt az egyesület tagja írásban nem kéri. Ebben az utóbbi esetben a javaslat azonnal tárgyalandó és szavazással döntendő felette.

31. szakasz. A bizottság vagy az ellenőrzőbizottság tagjainak működésére vonatkozó minden előterjesztés jog szerint meghallgatandó a gyűlés által.

32. szakasz. A közgyűlés határozatai a jelenlévő tagok szavazattöbbségével hozandó. A szavazás kézfelemeléssel történik, ha azonban a jelenlévő tagok egyharmada kéri, a sza-

vreunui membru din comitet sau din comisiunea de control cu privire la funcțiunea sa va fi de drept ascultată de adunare.

Art. 32. Hotăririle adunării generale vor fi luate cu majoritatea voturilor membrilor prezenți. Votarea se va face prin ridicare de mâini; totuși, dacă o treime din membrii prezenți cer, votarea se va putea face prin buletin secret. Votarea prin scrisori sau telegrame este oprită.

Art. 33. În timpul adunării orice discuție cu caracter personal, politic sau religios este cu desăvârșire oprită.

Art. 34. Convocările, data și locul adunărilor generale obișnuite sau neobișnuite, se vor face cunoscut membrilor prin orice mijloace, cel puțin cu zile mai înainte. Odată cu aceasta se va aduce la cunoștința membrilor și ordinea de zi a ședinței.

X. Modificarea statutelor.

Dizolvarea s'au desființarea sindicatului.

Art. 35. Statutele de față nu pot fi schimbate decât de adunarea generală. Orice cerere în acest scop va trebui să fie prezentată comitetului sindicatului, care o va trece pe ordinea de zi a primei adunări generale, spre hotărire.

Art. 36. Modificarea statutelor nu se poate face decât cu o majoritate de cel puțin $\frac{2}{3}$ a membrilor cu drept de vot. În caz când la întâia adunare nu se întrunește majoritatea cerută mai sus, atunci modificarea se poate face și cu o majoritate de $\frac{3}{4}$ a membrilor prezenți la o

vazăs titkosan eszközrendő. Levél vagy távirat útján való szavazás tilos.

33. szakasz. A közgyűlés alatt minden személyes, politikai vagy vallási természetű vita teljesen tilos.

34. szakasz. A rendes vagy rendkívüli közgyűlések egybehívása, kelte és helye a tagoknak bármilyen uton legalább nappal előbb tudomására hozandó. Ezzel egyidejűleg tudomására hozandó a tagoknak a közgyűlés napirendje is.

X. Az alapszabályok módosítása

Az egyesület feloszlatása vagy megszüntetése

35. szakasz. A jelen alapszabályokat csak a közgyűlés változtathatja meg. Bármely erre vonatkozó kérelmet az egyesület bizottságához kell beterjeszteni, amely a legközelebbi közgyűlés napirendjére fogja kitűzni döntés végett.

36. szakasz. Az alapszabályok módosítása csak a szavazatra jogosult tagok kétharmad többségével határozható el. Abban az esetben, ha az első gyűlésen nem jön össze a fentebb megkövetelt többség, a módosítás elhatározható a második gyűlésen megjelent tagok háromnegyed többségével is, amely második gyűlést legkésőbb 8 nap alatt okvetlenül meg kell tartani.

37. szakasz. Az egyesület feloszlatása esetén, ami csak a közgyűlésen megjelent tagok kétharmad többségével határozható el, a vagy a következőképpen fog feloszlatni

a doua adunare, ce va avea loc neapărat în termen de 8 zile cel mai târziu.

Art. 37. In caz de desființare a sindicatului, care nu va putea fi hotărâtă decât de $\frac{2}{3}$ din membrii întruniți în adunare generală, averea va fi împărțita astfel:

.....
(se va arăta cui va fi dată averea, de pildă: Cassei Federației sau Uniunii, unei școli profesionale, unei Casse de ajutor ș. a. m. d.)

Prezentele statute au fost adoptate în adunarea constitutivă a sindicatului.

Model No. 3.

Imputernicire.

Subscrișii, membrii întemeietori ai Sindicatului profesional
..... cu reședința în strada
No alcătuit în baza procesului-verbal din ziua de luna anul
dăm depline puteri d-lor ca să îndeplinească toate formele cerute de legea sindicatelor profesionale și să ceară judecătoreie ocolului
înscrierea sindicatului spre a dobândi astfel personalitate juridică.

Data în la luna anul

(Urmează înscăliturile).

Model No. 4.

Cerere de înscrierea sindicatului profesional la judecătoria de ocol.

Domnule judecător!

In baza împuternicirii dată nouă prin actul de consituire

(ki kell tüntetni, hogy kinek adatik a vagyon, pl. a szövet, ség vagy egyesület pénztárának egy szakiskolának, egy segély-pénztárnak stb.).

A jelen alapszabályok elfogadtattak a szervezet alakuló közgyűlésén.

3. minta.

Meghatalmazás

Alulirottak a szakegyesület előljárói, amelyek székhelye község, utca szám, amely az év hó napján kelt jegyzőkönyv alaján alakult, teljes meghatalmazást adunk

..... uraknak, hogy a szakegyesületről szóló törvény által követelt összes formáságának eleget tegyenek és hogy a -i járásbiróságnál az egyesület bejegyzését kérelmezzék, hogy így a jogi személyiséget elnyerhesse.

Kelt év..... hó n.

(Aláírások)

4. minta.

Szakegyesület bejegyzése iránti kérvény a járásbirósághoz

Járásbíró ur!

Az év hó napján kelt alapítási okirat által részünkre adott meghatalmazás alapján kérjük, méltóztassék elrendelni község utca szám alatti székhellyel a szakegyesület

din ziua de, luna
 anul vă rugăm să binevoiți
 a dispune înscrierea Sindicatului
 profesional cu reședința
 în strada No.
 în registrul acestei judecătoriai,
 conform dispozițiilor art. 13
 din legea sindicatelor profesio-
 nale, spre a dobândi astfel per-
 sonalitate juridică.

Alăturăm în acest scop actele
 cerute de art. 7 din aceeaș
 lege și anume:

a) Originalul și două copii
 depe procesul-verbal de întemei-
 ere și de hotărîre a înscrierii;

b) Originalul și două copii
 depe statut;

c) Tabele cu administratorii
 (sau conducătorii) sindicatului
 profesional, în trei exemplare,
 arătându-se pentru fiecare națio-
 nalitatea, domiciliul și profesiu-
 nea;

d) Tabele nominale de mem-
 bria întemeietori ai sindicatului
 cu adresele și profesiunea lor;

e) Originalul și două copii
 ale actului prin care suntem
 împuterniciți să cerem înscrierea
 și care poartă semnătura ment-
 brilor întemeietori.

Declarăm în acelaș timp că
 ne luăm răspunderea sincerității
 cuprinsului acestor acte.

Primiți, vă rugăm, de-le jude-
 cător, încredințarea respectului
 nostru. (Urmează iscăliturile).

Anul, luna, ziua
 (Localitatea)

bejegyését a járásbírósi
 könyvbe, a szakegyesületekről
 szóló törvény 13. szakaszának
 rendelkezéseinek megfelelően,
 a jogi személyiség elnye-
 rése végett.

Csatoljuk ebből a célból az
 ugyanazon törvény 7. szakasza
 által megkövetelt okiratokat és
 pedig:

a) Az alakulást kimondó jegy-
 zőkönyv és a bejegyzésre vo-
 natkozó határozat eredetijét és
 két másolatát;

a) Az alapszabályok eredeti-
 jét és két másolatot;

c) A szakegyleti igazgatók
 (vagy vezetők) táblázatát három
 példányban; kitüntetvén mind-
 egyik nemzetiségét, lakhelyét és
 foglalkozását;

d) Az egyesület alapító tag-
 jainak névsorát címükkel;

e) Az okirat eredetijét és két
 másolatát, amellyel feljogosítat-
 tunk a bejegyzés kérelmezésére
 s amely el van látva az alapító
 tagok aláírásával.

Egyidejűleg bejelentjük, hogy
 felelősséget vállalunk ez okiratok
 tartalmának komolyságáért.

Kérjük Járásbíró ur, fogadja
 nagyrabecsülésünk kifejezését.

(Aláírások)

..... év..... hó nap.

(Helység).

*A Consum és Közgazdaság-Rumänischer
 Lloyd Románia gazdasági életének
 leghivatottabb krónikása*

Sztrájk törvény

Sztrájk törvény alatt általánosságban a „*munkabeszüntetések-
ből származó konfliktusok szabályozásáról szóló törvényt*” értik. A törvény célja a bérmozgalmakból előálló sztrájkok vagy kizárások törvényes keretek között való lefolytatása, illetőleg a felek között a békés megegyezés közvetítése. A törvény csak a *tömeges* munkabeszüntetések esetén lép közbe közvetítő jelleggel és úgy az ipari, mint a kereskedelmi üzemekben előálló konfliktusokra érvényes. A törvény négy fejezetében a munka szabadságáról, a tömeges munkabeszüntetésről, ennek keretében a békéltetésről, a kötelező választott bíróságról és végül a szabotázsról intézkedik.

A munka szabadsága

A *munka szabadságáról* szóló fejezet megállapítja a szabad és a törvény keretei között való munkálkodás jogát és védelmet biztosít azok számára, akik tömeges munkabeszüntetés (sztrájk, kizárás) esetén munkájukat folytatni óhajtják, de védelmet biztosít a sztrájkolóknak is.

Tömeges munkabeszüntetés

A *tömeges munkabeszüntetésről* szóló fejezet úgy a munkásoknak, mint a munkáltatóknak előírja, hogy „*a munkafeltételekre vonatkozó okok miatt munkabeszüntetésnek csak akkor van helye, ha a békéltetési eljárás már véget ért.*” E törvényszakasz rendelkezése szerint, minden olyan munkabeszüntetés, mely nem a munka feltételeire vonatkozik, hanem valamely idegen okból ered, a törvény értelmében *tilos*. Tömeges munkabeszüntetésről (*sztrájk*) csupán akkor lehet szó, ha az ipari vagy kereskedelmi üzem, melyben a konfliktus előállt, alkalmazottainak legalább egyharmada a munkát abbahagyja. A törvény hatálya csak olyan üzemekre terjed ki, amelyek legalább 10 alkalmazottat foglalkoztatnak.

Békéltetés

Ha valamely, a törvény hatálya alá tartozó üzemben munkabeszüntetést előidézhető konfliktus merülne fel, az alkalmazottak 2—5 tagból álló bizottságot választanak, amely a vállalat tulajdonosával vagy annak meghatalmazott képviselőjével a munkaügyi miniszterium képviselőjének közvetítésével tárgyalásokat kezd az ellentétek békés kiegyenlítése céljából. A tárgyalófelek kötelesek a munkaügyi kiküldött kívánságára megbízóik meghatalmazólevelét — nemre való tekintet nélkül — felmutatni. Megbízottakul csak azok választhatók, akik 25. életévüket betöltötték, politikai jogaik felfüggesztve nincsenek és a vállalatnál annak megindulása óta vagy legalább hat hónapja alkalmaztatásban állanak. A vállalat tulajdonosa köteles a konfliktus felmerülését az értesülés vételétől számított legfeljebb 24 óra

alatt a kerületébe tartozó munkaügyi felügyelőségnek bejelenteni.

A munkások megbizottainak száma szükség esetén tiznél többre is szaporítható. A munkáltatók megbizottainak száma nem haladhatja meg a hármat. A munkaügyi miniszterium kerületi felügyelője köteles a bejelentés vételétől számított 3 napon belül a békéltetés helyét és idejét pontosan közölni. A tárgyalásokról jegyzőkönyv veendő fel, amelyet a tárgyaló felek tartoznak aláírni. A jegyzőkönyv három példányban állítandó ki. Ha a tárgyaló felek között megegyezés jött létre, a jegyzőkönyvbe foglalt határozat arra az időre, amelyre kötöttet, úgy a munkásokra, mint a munkáltatókra kötelező, ha a megállapodás érvényességének időtartamára megegyezés nem történt, *a megállapodás hat hónapig érvényes*. Az egyezmény, — ha időközben nem mondják fel, — ezután is érvényben marad.

A választott bíróságok

Ha a békéltetési eljárás nem járt eredménnyel, a tárgyalások meghiusulásáról jegyzőkönyv veendő fel, amely esetben a felek ügyüket választott bíróság elé terjeszthetik.

Állami, megyei, községi intézetekben és vállalatokban, továbbá az alább megnevezett közérdekű üzemekben, amelyek fennakadása „*a lakosság életét és egészségét vagy az ország gazdasági és szociális életfolyamatát veszélyezteti*”, a választott bíróság igénybevétele kötelező és mindennemű tömeges munkabeszüntetés tilos. Ezek a vállalatok a következők:

a) a szárazföldi, vízi és légi szállítási vállalatok. Ez a rendelkezés kiterjedhet a fel- és lerakódásra alkalmazott személyzetre is;

b) a petróleum-szondák és finomítók, a fűtőanyagbányák és a természetes gázok kiaknázására alakult vállalatok;

c) gáz- és villamossági műhelyek;

d) vízvezetéki művek;

e) malmok, pékségek és vágóhidak;

f) szállodák, éttermek, vendéglők;

g) szemétszállító és utcatisztító vállalatok;

h) közegészségügyi szolgálat.

A választott bíróság 4 rendes és 2 póttagból áll, akiket felerészben munkások és munkáltatók választanak. A bíróság az érdekelt feleken kívül álló elnököt választ.

A bíróság elnöke kihallgatásokat végezhet, igénybe veheti a közigazgatási hatóságot és az illetékes rendőrhatalóságok közreműködését is. Ha a választott bíróság tagjai valamely pontra nézve nem tudnának megegyezni, úgy az elnöknek jogában áll a bíróságot feloszlatni és másikat összeállítani. A tárgyalások mindig azon bíróság székhelyén tartandók, amelyhez a bíróság elnöke tartozik. A választott bíróság határozatai a konfliktusban részes összes vállalatok munkásaira és munkáltatóira egyaránt kötelező. Amennyiben a megegyezés

érvényességének idejét a megállapodás nem határozta meg, az eljárás ugyanaz, mint a rendes békéltető eljárásnál.

Büntető határozatok

Az a munkás vagy munkáltató, aki a büntetőtörvénykönyv 41. szakaszának 1. bekezdésében felsorolt módozatok alkalmazásával a jelen törvény által tiltott tömeges munkabeszüntetésre egyenes felhívást intéz, 50—10.000 lejig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, még ha a felhívás eredménytelen maradt is. Ha a felhívás a felsorolt közérdekű vállalatok valamelyikére vonatkozik, az említett pénzbüntetés mellett, egy hónaptól egy évig terjedhető fogházbüntetés is kiszabandó.

Szabotázs

A törvény a tömeges munkabeszüntetésnek felsorolt módozatain kívül foglalja a szabotázs is. Szabotázs alatt a törvény munkaeszközöknek teljes vagy részleges szétrombolását, elsikkasztását, meghamisítását érti olyan esetben, midőn a tettes azzal a személlyel, akinek tulajdonába a tárgyak tartoznak, munkabérszerződési viszonyban van. Szabotázsnak minősíti a törvény a termelést megbénító passzív rezisztenciát is, amely a vállalat rendes működését akadályozza. E bűncselekmények, ha nem ütköznek a büntetőtörvénykönyvbe, súlyosságuk szerint 3 hónaptól 2 évig terjedhető fogházzal büntethetők. Súlyosbító körülménynek számítják, ha a szabotázs a törvényben tiltott tömeges munkabeszüntetés idejében fordult elő.

A törvényben foglalt összes büntetendő cselekmények miatt a bűnvádi eljárás csakis a felek egyikének vagy a közmunkaügyi miniszterium kérésére, hivatalból indítandó meg. Tömeges munkabeszüntetésből származó bűncselekmények felett a tett elkövetési helyének törvényszéke bíraskodik, kivéve azokat az eseteket, amelyek az esküdtbíróóságok hatáskörébe tartoznak.

A törvény 1920. szeptember 4-én 4306. sz. a. kelt.

Munkásbiztosítás

Erdély és Bánát területén érvényben levő munkásbiztosítás és betegsegélyezés a magyar törvényhozás által elfogadott 1907. XIX. t.-c.-en alapul. A törvény alapelve a betegség és baleset esetére való biztosítás kötelező volta, a *kényszerbiztosítás*. A biztosítás joghatálya a biztosításra köteles munkába vagy foglalkoztatásba lépése tényéhez van kötve.

Biztosítási kötelezettség

Betegség esetére való biztosítási kötelezettség aló esnek a Consiliul Dirigent XIX. dekrétuma alapján nemre, korra és honpolgárságra való tekintet nélkül mindazok, akik

1. az 1907. XIX. t-c. 1. és 3. §-a értelmében:

- a) valamely ipartörvény alá eső foglalkozást;
- b) ipartörvény alá nem tartozó, de iparszerűleg üzött foglalkozást (színházaknál, gyógyszerészeknél stb.) üznek;
- c) bányákban, kohókban, sóművekben és bányatermékeket feldolgozó művekben;
- d) ut, hid, vasut, alagut, viz, gáz- és villanyvilágító építkezésnél dolgoznak;
- e) gyulékony, egészségre ártalmas anyagok feldolgozását üzők, vegyészeti gyárak, fizikai laboratoriumok alkalmazottai;
- f) vágóhidaknál;
- g) vasuti üzemeknél, postánál, távirvánál, telefonnál hajózásnál, tutajozó vállalatnál, fuvarozásnál, pincészetnél állanak alkalmazásban;
- h) a mezőgazdasági és erdei termeléssel, állattenyésztéssel összefüggő iparvállalatoknál dolgozók;
- i) közintézetnél, állami, törvényhatósági és közalapítványi vállalatoknál, nyilvános tanintézetek műhelyeiben foglalkoztatottak;

2. dohánygyárakban, *mezőgazdaságban*, erdőkitermelésben és fentartásban alkalmazott összes fizikai és szellemi munkát végzők, tekintet nélkül arra, hogy kiegészítőként avagy állandó alkalmazásban állanak.

Biztosításra kötelezettek a gyakornokok, tanoncok és olyan egyének, akiknek be nem fejezett képesítése miatt csak csekély bért vagy egyáltalán semmit sem fizetnek.

Balesetbiztosítás

Balesetbiztosítási kötelezettség alá esnek — nemre, korra és állampolgárságra való tekintet nélkül — mindazon üzemek munkásai, amely üzemeket a törvény alább felsorol:

- a) bányák, kohók;
- b) hajóépítő fűrésztelepek;
- c) az összes gyárak;
- d) építőipari üzemek;
- e) ut, hid, vasut;
- f) vízvezeték, villany- és gázvilágítás;
- g) gyulékony anyagokat feldolgozó vállalatok;
- h) tűzoltóság stb.

A törvény 7. §-a rendelkezik az önkéntes biztosítás eseteire is, amelyet több kategóriánál előir.

Bejelentési kötelezettség

A munkaadó köteles minden nála alkalmazott biztosításra kötelezettet a munkábalépéstől számított nyolc napon belül a „Casa Cercuală pentru Asigurările”-nak (kerületi betegségélyző

pénztár) bejelenteni. A bejelentési űrlapok a betegsegélyző pénztárnál szerezhetők be.

A bejelentést, éppúgy, mint a kijelentést, a „Casa Cercuală” vevénnyel igazolja.

Az a munkaadó, aki a bejelentést a kitűzött határidő alatt nem teszi meg, köteles a munkábalépés napjától a munkaviszony alatt esedékes járulékokat, valamint az okozott kárt egészen sajátjából megfizetni.

A husznál több, nem állandóan alkalmazott munkással dolgozók heti bérfizetéses jegyzékkel, a száznál több, nem állandóan alkalmazott munkással dolgozók havi bérfizetéses jegyzékkel jelenthetik be biztosításra kötelezetteiket.

A kijelentési kötelezettség

A munkaadó biztosításra kötelezett alkalmazottainak a munkából való kilépését, valamint az üzem megszűnését 8 nap alatt tartozik a „Cassa Cercuală pentru Asigurările Sociale”-nál bejelenteni. Amennyiben a munkaadó a kilépést elmulasztja bejelenteni, köteles az újabb bejelentés tényleges megtörténteig a járulékokat megtéríteni. A kijelentés megtételére a „Cassa Cercuală” űrlapot bocsát a munkaadók rendelkezésére.

A betegség esetére való biztosításnál a biztosított tagok járuléka átlagos napibérosztályok szerint fizetendő. A biztosított tagoknak az átlagos napibérosztályba való sorozása tényleges fizetések vagy bérük alapján történik. A betegsegélyző díjakat a munkaügyi minisztériumnak 1922 augusztusában kelt rendelete állapította meg. A díjtáblázatot a 230. oldalon közöljük.

Hitelnyújtás előtt szerezzen üzletfeleiről információt a *Rádó* hiteltudósító irodájától
Cluj—Kolozsvár Str. Regina Maria 34. Postafiók 127.

Autogen hegesztő készülékek

kle és nagy üzemek részére, autogenhegesztés összes
szükséges anyagából állandó nagy raktár.

Szárnyszivattyúk. Graphitolvasztó-
tégelyek. Üzemkellékek.
Állandó raktár

Camil Antonescu Arad, Strada I. I. Brătianu Nr. 12

Telefon : 796

Sürgőnycim : Camanto.

TÁJÉKOZTATÓ

A C. D. XIX. sz. dekrétumnak 4650—919 számú végrehajtási utasítása alapján az átlagos napibérosztályokról fizetendő járulékokról és igényelhető segélyről

Az akinek								átlagos napi bére	tartozik a napibérosztályába	fizetendő járulékok					A tag pénzbeli segélye naponként									
óra bére		napi		heti		havi				évi		betegség esetén					táppénz 26 héten 132 napon át		gyermek- ági segély 8 héten 56 napon át		Szoptatási segély 12 héten 84 napon át		temet- kezési segély	
keresete vagy bére										1 napra	1 hétre		1 óra*		L	b	L	b	L	b	L	b	L	b
b	L	b	L	b	L	b	L			b	L	b	L	b	L	b	L	b	L	b	L	b	L	b
—'37	L-ig	3	L-ig	18	L-ig	75	L-ig	900	L-ig	2	I	10	—	56	2	54	1	20	1	50	1	—	60	—
—'38	„-től	3	„-től	18	„-től	75	„-től	900	„-től	4	II	20	1	12	5	08	2	40	3	—	2	—	120	—
—'62	„-ig	5	„-ig	30	„-ig	125	„-ig	1500	„-ig	8	III	38	2	24	10	10	4	80	6	—	4	—	240	—
—'63	„-től	5	„-től	30	„-től	125	„-től	1500	„-től	12	IV	56	3	36	15	12	7	20	9	—	4	—	360	—
1'25	„-ig	10	„-ig	60	„-ig	250	„-ig	3000	„-ig															
1'25	„-től	10	„-től	60	„-től	250	„-től	3000	„-től	16	V	76	4	48	20	2)	9	60	12	—	4	—	480	—
1'75	„-ig	14	„-ig	84	„-ig	350	„-ig	4200	„-ig															
1'75	„-től	14	„-től	84	„-től	350	„-től	4200	„-től	20	VI	94	5	60	25	22	12	—	15	—	4	—	600	—
2'25	„-ig	18	„-ig	108	„-ig	450	„-ig	5400	„-ig															
2'25	„-től	18	„-től	108	„-től	450	„-től	5400	„-től	24	VII	112	6	72	30	24	14	40	18	—	4	—	720	—
2'75	„-ig	22	„-ig	132	„-ig	550	„-ig	6600	„-ig															
2'75	„-től	22	„-től	132	„-től	550	„-től	6600	„-től	30	VIII	140	8	40	37	.80	18	—	22	—	4	—	900	—
3'25	„-ig	26	„-ig	156	„-ig	650	„-ig	7800	„-ig															
3'25	„-től	26	„-től	156	„-től	650	„-től	7800	„-től	36	IX	168	10	08	45	36	21	60	27	—	4	—	1088	—
4	„-ig	32	„-ig	192	„-ig	800	„-ig	9600	„-ig															
4	„-től	32	„-től	192	„-től	800	„-től	9600	„-től	44	X	206	12	32	55	46	26	40	33	—	4	—	1320	—
5	„-ig	40	„-ig	240	„-ig	1000	„-ig	12000	„-ig															
5	„-től feljebb	40	„-től feljebb	240	„-től feljebb	1000	„-től feljebb	12000	„-től feljebb															

* A havi díjak megállapításánál a hónapokat 31 napnak vettük. A 30 és 28 napos hónapok díjának kiszámításánál az illető osztály 1 vagy 3 napi alapjárulékot levonjuk az itt közölt összegekből.

A betegsegélyzési díjakat a munkások és munkaadók felében fizetik, míg a balesetbiztosítási díjakat egészen a munkaadó fedezi.

A jelenleg érvényben levő törvény, mely a fentebb említett 1907-es törvényen alapul, a biztosításra kötelezett üzemeket veszélyességi osztályokba sorozza. Az egyes üzemek munkájuk veszélyességi foka szerint különböző osztályokba soroztatnak, amelyeknek veszélyességi arányszámai szerint kerülnek kiróvára a balesetbiztosítási járulékok. A balesetbiztosítási járulékok kivetése a *felosztó-kiróví rendszer* alapján történik, amely szerint az alacsonyabb veszélyességi osztályba tartozó üzemekre az egész költségvetési évben kifizetett baleseti járadékok összegét felosztják. Másik kivetési módszer: a *tőkefedezeti rendszer* szerint a biztosításra kötelezett munkaadók olyan összeget tartoznak befizetni baleseti járulék címén, amelynek kamatából az egész évi balesetjáradékok összege fedezhető.

Iparfelügyelet

Az iparhatóságokat az 1884: XVII. t.-c. 121. §-a kötelezi a gyárak és munkaadók rendszeres vizsgálatára. Az iparhatóság köteles a gyárakat kiküldöttje által évnegyedenként legalább egyszer megsejmléltetni és a törvény rendeleteinek megtartásáról meggyőződést szerezni.

Az 1893: XXVIII. t.-c. *az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni védelméről és az iparfelügyelőről* szóló részében a következőket tartalmazza: „1. §. A munkaadó köteles ipartelepén mindazt létesíteni és fentartani, ami, tekintettel a telep és az üzem minőségére, annak követelményeihez képest az alkalmazottak életének, testi épségének és egészségének lehető biztosítása érdekében szükséges és pedig: a) azon helyeken, hol az alkalmazott élete, testi épsége, vagy egészsége leesés vagy valamely tárgy lehullása által veszélynek van kitéve, köteles védőkészülékeket alkalmazni, a mélyedéseket, valamint az oly tartályokat, melyeknél a leesés veszélye fenforog — amennyiben az üzem természete azt megengedi — kellőleg bekeríteni, illetve befedni; b) a hajtó- és fogaskereket, a hajtóerő-közvetítőket legalább is azon magasságig, ameddig az alkalmazottak vagy más járókelők azokkal érintkezhetnének a védőkészülékkel vagy korláttal ellátni.”

Az idézett törvénycikk ezenkívül még intézkedéseket tartalmaz a gépek olajozására, hajtószijak alkalmazására, azoknak különösen gondos kezelésére, gyári helyiségek kellő szellőztetéséről, munka közben fejlődő gáz, por, egyéb szennyező eltávolításáról, az első segélyhez szükséges orvosszerek készenlétben tartásáról. Ezen intézkedések végrehajtásának felülvizsgálását az iparhatóságok útján kirendelt iparfelügyelők végzik az idézett törvénycikk utmutatásai alapján.

Munkafelügyelőség

A munkafelügyelőség hatáskörébe tartoznak a munkakonfliktusokból származó tömeges munkabeszüntetések, kizárások. Ugyancsak a munkafelügyelőségek közbejöttével köthetnek munkásszervezetek és munkaadók kollektív bér- és munkaidőt szabályozó szerződéseket. Minden kollektív szerződés-szegésből létrejövő konfliktusok a munkaügyi felügyelőség előtt, illetőleg közbejöttével tárgyalatnak le. (Lásd a sztrájk törvényről szóló részt.)

Munkaközvetítés

A munkaügyi minisztérium 1921. augusztus havában kibocsátott rendelete szerint, minden munkaügyi felügyelőséggel bíró városban *állami munkaközvetítő hivatalt* állítottak fel, amelyek működésüket meglehetősen szerény keretek között folytatják. A korlátolt térre terjedő munkának főleg abban van a magyarázata, hogy a munkaközvetítés a ma fennálló formájában teljesen kizárja úgy a munkaadók, mint a munkások szervezeteinek az intézmény működésében való részvételét, amelyek nélkül pedig hathatós, gyors és a céljának megfelelő munkaközvetítés nem valósítható meg. A jelenleg fennálló munkaközvetítői intézmény hatálytalanságát mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a munkaadók munkaerőkeresletüket és a munkások munkaalkalmaikat e szerv megkerülésével elégítik ki és találják meg. Az állami munkaközvetítő, főleg az említett miniszteri rendelet értelmében megszűnt háztartási alkalmazott – közvetítő munkáját vették át.

Munkásszakoktatás

A munkásszakoktatási ügyét az 1884: XVII. t.c. 80—87 §-a rendezi, amely elrendeli, hogy: „oly községben, ahol legalább 50 tanonc van és e tanoncok számára külön iskola nincs, köteles a község a tanoncok tanítására külön tanfolyam berendezése által gondoskodni.” A tanonc mindaddig, míg tanideje le nem járt, köteles iskolába járni. Az évi szorgalmi idő 10 hónap, amely idő alatt két munkanapon legalább 4 óra általános ismeretek tantárgyára, ezenkívül vasárnaponként 3 órai idő a rajztanításra szabatik ki.

A munkásszakoktatás ügyét azonban a fentidézett törvény rendelkezései nem merítik ki. A törvény az érvénybelépése óta felmerülő újabb szükséglet fedezéséről nem gondoskodik. Ezt a kérdést most készítik elő az illetékes hatóságok és a közelebbről összehívandó ankéten kerül letárgyalásra.

Békéltetési eljárás az ipartestületben

Az iparosok és tanoncaik vagy segédek között felmerülhető azon surlódások és vitás kérdések elintézésére, amelyek a munka vagy tanviszony megkezdésére, folytatására vagy megszűnésére és annak a tartama alatt fennállott kölcsönös köte-

lezettségek teljesítésére, a munka vagy tanviszony megszűnéséből keletkező kártérítési követelések teljesítésére vonatkoznak, a képesítéshez kötött iparokra nézve az ipartestületek *békéltető bizottságot szerveznek*, amely bizottság felebbezés kizárásával dönt. (Ilyen ügyek pl. a segéd felmondás nélküli elbocsátása, munkakönyv visszatartása, bérlevonás, a tanonc eltávóztatása valamely okból a szerződési viszony megszűnése előtt stb.)

A békéltető bizottság áll: az iparhatóság e célra kirendelt biztosából (elnök), rendszeren két munkaadó és két munkás tagból, jegyzője az ipartestületi jegyző. Ezek a tagok a békéltető nagy bizottság tagjai közül sorrend szerint hivatnak be.

A békéltető nagy bizottság tagjainak a száma kétszer akkora, mint az ipartestületi előljáróságé; felerésze a testületi előljáróságnak a tagjaiból, felerésze az iparhatóság vezetése alatt tartott gyűlésen az iparossegédek által megválasztott tagokból áll. Ha a bizottsági tag megszűnt a testület tagja lenni, helye választás útján töltendő be a bizottságban, mert tagsági jogát ott ez esetben elveszti.

A panasz írásban nyújtandó be vagy szóval adandó be a testület előljárósága előtt (jegyzőkönyv felvétele). A panaszban megnevezendő a fél, annak lakhelye és tárgya és meghatározandó a keresetben igényelt összeg.

Bizottsági tárgyalást rendszeren hétfőn tartanak, azon a felek személyesen tartoznak megjelenni; megbízott csak akkor képviselheti, ha igazolják, hogy a fél személyesen nem tud megjelenni vagy nem képes az ügyet személyesen képviselni. Ügyvédi képviselőt is csak ilyen esetben menti fel a felet a személyes megjelenés alól.

A bizottság mindenekelőtt megkísérli a felek kibékítését és ha ez nem sikerül, akkor határozatot hoz. Mindkét esetben jegyzőkönyv veendő fel, a határozat a féllel — kiváratra — írásban közlendő és a határozatban szabatosan megjelölendő, hogy az illető fél mit és milyen idő alatt köteles teljesíteni. Nem szabad olyat megítélni, amit egyik fél sem kért.

A bizottság a határozatot szavazattal hozza, szavazategyenlőség esetén az elnök dönt.

Kihágások nem tartoznak a békéltető bizottság hatáskörébe.

A békéltető bizottság határozata minden esetben végrehajtható. A békéltető-bizottság határozatával meg nem elégedő félnek jogában áll igényeit a határozat kihirdetésétől számított 8 nap alatt a törvény rendes útján érvényesíteni, ez azonban a határozat végrehajtását nem gátolja, amelyet — szükség esetén — az iparhatóság foganatosít.

A képesítéshez nem kötött iparosok (kereskedők) ilyen vitás ügyei *az iparhatóság* elé tartoznak, de ott a határozatot nem békéltető-bizottság, hanem maga az iparhatóság hozza. A törvény útján indított igénykereset a határozat végrehajtását nem gátolja.

Női munka védelme

Az ipari üzemekben este tíz órától reggel öt óráig női munkást foglalkoztatni általában tilos.

Azokban az ipari vállalatokban, bányákban, kohókban, állami egyedárusággal kapcsolatos művekben, vasut, hajózás, posta, távirtda, távbeszélő üzemekben és az építési vállalatoknál, amely üzemek tiznél több munkást (férfi, nőmunkást és tanulókat együtt) foglalkoztatnak, a nőalkalmazottaknak legalább tizenegy órai, megszakítás nélkül tartó éjjeli munkaszünetet kell engedni.

Kivételnek a fenti rendelkezés alól az olyan üzemek, amelyekben csak a vállalkozó családtagjai dolgoznak, továbbá vendéglők, kávéházak és más oly üzletek, amelyek élelmiszer-kezelést az üzletben való elfogyasztásra állítanak elő és szolgáltatnak ki, a vasuti, hajózási, posta, táviró és távbeszélő intézetek igazgatási és forgalmi üzei.

Évszakok által befolyásolt üzemekben és kivételes körülmények között más üzemekre vonatkozólag is a hatóság a tizenegy órai éjjeli munkaszünetnek egy-egy évben legfeljebb 60 napon át tíz órára való leszállítását megengedheti.

Az oly üzemekben, amelyekben gyors romlásnak kitett nyersanyagokat vagy félgyártmányokat (gyümölcs-, zöldség- és halkonzerválás) gyártanak, a kereskedelemügyi miniszter a kereskedelmi és iparkamarák meghallgatása után, a nőalkalmazottaknak az év bizonyos szakában vagy az egész évben az éjjel való foglalkoztatást megengedheti. Ilyen üzemekben a nők munkaideje heti hatvan óránál és az éjjeli munkaidő napi 10 óránál több nem lehet.

Olyan rendkívüli, előre nem látott munkálatoknál, amelyeket erőhatalom vagy elemi csapás által okozott üzemmegszakítások megelőzése vagy megszüntetése, vagy balesetek elhárítása céljából haladék nélkül kell végezni, az illetékes hatóságok, — ha a nőmunkások éjjel való foglalkoztatása el nem kerülhető, — a nőmunkások kivételesen éjjel való foglalkoztatását a hatóságilag megszabott időtartamra megengedhetik. Ezeknél a munkálatoknál, ha a hatóság végzését nem lehet bevárni, az engedély iránti kérés előterjesztésével a munkaadó a nőknek éjjel való foglalkoztatását saját felelősségére megkezdheti, de a kérés elutasítása esetén a nők éjjeli munkája azonnal beszüntetendő.

A kivételesen éjjel foglalkoztatott nők munkaideje huszonegy óránként, a munkaközi szünet beszámítása nélkül, tizenhárom óránál több nem lehet. Részükre hat óránként legalább egy órai munkaközi szünetet, 24 óránként pedig legalább tíz órai egyhuzamban, megszakítás nélküli pihenőt kell adni. Ha a munkát csapatváltással végzik, a nappali és éjjeli csapatok hetenként felcserélendők és ilyenkor az egyfolytában tíz órai pihenő megadása nem kötelező. E rendelkezések alól a ható-

ságok felmentést adhatnak, ha a nőmunkások foglalkoztatása legfeljebb három napig tart és a munkát rendkívül sürgősen kell végezni.

A tizenegy órai éjjeli munkaszünetnek tíz órára való megrövidítését a vállalkozó attól az elsőfoku iparhatóságtól kell hogy kérje, amelynek a területén a munka folyik, vagy ha a munkát több iparhatóság területén végzik, amelynek a területén a vállalat fekszik. A kérelemben meg kell jelölni a munkaszünet megrövidítésének és az éjjel való foglalkoztatásnak az okát, a munka nemét, az éjjel foglalkoztatni kívánt nőmunkások számát, ezek naponkénti munkaidejét és végül az időtartamot, amelyre a munkaadó az engedélyt kéri. Bánya és kohóüzem I. foku hatósága, a törvényhatóság, végső foka a pénzügyminiszter.

Az elsőfoku iparhatóság a nőalkalmazottaknak kivételes éjjeli foglalkoztatására csak tizennégy napi tartamra adhat engedélyt. A határozat a féllel a kérelem beérkezésétől számított 48 óra alatt írásban közlendő. Felebbezni lehet az elsőfoku hatóság végzése ellen a másodfoku iparhatósághoz, ez ellen a kereskedelemügyi, illetve a pénzügyi miniszterhez. Az illetékes miniszter a kivételes engedélyt tizennégy napon túl is meghosszabbíthatja, ha azok a munkák, amelyekre az engedély adatott, a munkaadó hibáján kívül ez idő alatt nem végezhetők el.

A kivételes engedély lejárat előtt is hatályát veszti, ha az engedély megadásának törvényszerű oka időközben megszűnik (pl. a munkát bevégezték).

Az éjjeli munkaszünet megrövidítése és a nőmunkásoknak kivételes éjjeli foglalkoztatása iránti kérés a törvény értelmében bélyegmentes ugyan, de azért ajánlatos annak 1 leu okmány és 25 bani segélybélyeggel való ellátása.

Minden olyan helyiségben, amelyben nőket foglalkoztatnak, köteles a munkaadó a munkarendet kifüggeszteni. A munkarend a felsoroltakkal ellentétes rendelkezéseket nem tartalmazhat és az elsőfoku iparhatósággal láttamozandó. Nyelve a hivatalos nyelv és azonkívül az alkalmazott nőmunkások többségének az anyanyelve.

A törvény betartását az iparfelügyelők ellenőrzik.

A törvény meg nem tartása kihágás és 200 koronától 600 koronáig terjedő pénzbüntetéssel büntetendő. A korona átszámítására vonatkozólag nincs külön rendelkezés, de az nem lehet más, mint a beváltás aránya, azaz 1:2.

A törvény a nőmunkások életkora szerint az éjjeli munkát különböző csoportokba osztja és pedig:

- a) 14 éven aluli nőmunkások éjjel egyáltalában nem foglalkoztathatók;
- b) 14—16 életév között levő nőmunkások, ha éjjel is dol-

goznak, 24 órában 8 óránál hosszabb ideig nem foglalkoztathatók;

c) 16 évesnél idősebb nőmunkások 24 óra alatt legfeljebb 11 óráig (az elől említett kivételekkel) foglalkoztathatók.

A nőmunka védelméhez tartozik még a betegsegélyző törvény ama rendelkezése, amely a gyermekágyban lebetegedett nőket gyermekágyi segélyben részesíti. A gyermekágyi segély egyenlő az illető kategória szerinti táppénzzel és a lebetegedés napjától számítva legfeljebb 8 hétig tart. Ezt a segélyt nem számítják be abba az időbe, amelyre törvény szerint a beteg munkásnak táppénz adandó. A gyermekágyi segély kimerítése után, ha a tag keresetképtelen marad, a táppénz tovább is fizetendő.

Gyermekmunka védelme

A fiatalok munkások védelme Romániában még nem tökéletes. Az összes védelmet e tekintetben az 1884. évi XVII. t.-c. (magyar ipartörvény) nyújtja.

A törvény rendelkezése értelmében 12 évesnél fiatalabb gyermek tanoncként csak az elsőfoku iparhatóság engedélyével vehető fel.

A munkaadó köteles a tanoncot:

a) a jó erkölcsre, rendre, munkára szoktatni;

b) gondoskodni, hogy a törvényben előirt iskolába járjon és vallási ünnepein az istentiszteletet látogassa;

c) ha a tanonc a háznépéhez tartozik, az ápolásáról gondoskodni (különben a tanonc, mint betegpénztári tag, táppénzben és ingyen orvosi és gyógyszer ellátásban részesül);

d) felügyelni, hogy a tanonc cselédszolgálatot ne végezzen és sem a háznépe, sem a segítők ne bántalmazzák.

A 14 évesnél fiatalabb tanonc legfeljebb napi 10 órai, ennél idősebb pedig napi legfeljebb 12 órai — beleértve az iskolában eltöltött időt is — munkára kötelezhető; délelőtt és délután fél-fél, délben pedig egy órai szünet adandó. A tanonc általában csak oly munka végzésére kötelezhető, amely testi erejének megfelel. A munkaidőre vonatkozó törvényes rendelkezést, azonban már maga az élet megváltoztatta, amennyiben a kötelező napi nyolc órai munkaidő a tanoncra is vonatkozik és így a törvényes rendelkezések a gyakorlatban ma már nem nyernek alkalmazást.

Éjjeli munkát csak a tizennégy életévet betöltött és tizenhat évnél fiatalabb tanoncok (este 9 órától reggel 5 óráig) csak azokban az iparágakban végezhetnek, amelyek üzése éjjeli munka nélkül fennakadást szenvedne. Ily esetben a tanoncok 5—6 óra hosszat foglalkoztathatók. Kivételnek e rendelkezések alól a vendéglők, kávéházak és más oly üzletek, amelyek élelmi cikkeket az üzletben való elfogyasztásra állítanak elő és szolgálnak ki, továbbá a vasuti-, hajózási-, posta-, táviró- és távbeszélő igazgatási és forgalmi üzemei.

Munkaszünet

A vasárnapon kívül olyan kötelező ünnep, amikor a kereskedőknek és iparosoknak üzleteiket be kell zárniok, csak kettő van és pedig:

a) május 10/23 függetlenségi proklamáció (1877), amikor megemlékezés történik az összes románág egyesülési évfordulójáról (1896 és 1918) és a királyság proklamálásáról (1881).

b) hősök napja (áldozó csütörtök).

E rendelkezést a belügyminisztérium mellett működő kisebbségi államtitkárság adta ki 1922. január 21-én 17882 szám alatt.

Ezen a két napon kívül természetesen megünnepelendők a vasárnapok teljes munkaszünettel, mert az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről szóló 1891. évi XIII. t-c. érvényben van. Ennek a rendelkezése értelmében az ipari munka szünetelése vasárnap reggel kezdődik 6 órakor és tart hétfő reggel 6 óráig. (A Szent István nap nem munkaszünetes, hanem felekezeti ünnep).

A vasárnapi munkaszünet ez általános rendelkezései alól, a törvény felhatalmazása alapján, taxtíve felsorolt kivételek vannak és a törvény annyit köt ki, miszerint az ilyen üzemeknél a dolgozó munkások olyanformán váltandók fel, hogy a munkásoknak havonként legalább egy teljes vagy kéthetenként egy fél vasárnapi munkaszünetük legyen.

Kivételek a vasárnapi munkaszünet alól:

1. az agyag-, porcellán-, majolika és kőedényiparnál, továbbá a mész-, cement és tégláégetőiparnál kizárólag az égetési munkák;

2. borászatnál a házilag végzendő sürgős munkák;

3. a bőrgyártási iparnál a kavarási és bőrforgatási ipari munkák, (de ezek legfeljebb délelőtt 9 óráig);

4. a cukoriparnál a cukorgyártással és finomítással járó munkák;

5. az ecetiparnál a feltöltési és erjedési műveletek körüli ipari munkák;

6. a fehéritési iparnál a chlorozási és lugozási munkák (legfeljebb délelőtt 10 óráig);

7. a keményítőipar;

8. a kenderáztatási iparnál az az ipari rész, amely félbe nem szakítható;

9. kertészeti iparnál a sürgős és félbeszakíthatatlan munka;

10. a kőolajfinomító iparnál a félbeszakíthatatlan munkarész;

11. a légszesziparnál az előállításra, a lámpák meggyújtására és eloltására vonatkozó ipari munka;

12. malmoknál az őrlés;

13. a papir-, papírgép- és cellulozeiparnál a félbeszakítást nem tűrő munka;

14. a pótkávé- és katángszárítóiparnál a répa vagy gyökér feldolgozására és szállítására elkerülhetetlen munka;

15. a sajt-, vajgyártásnál — a tejszin megsavanyodása miatt — károk nélkül félbe nem szakítható munka;

16. a szalámigyártásnál a félbeszakítást nem tűrő munka;

17. a selyemiparnál a gubók átvétele, továbbítása, fojtása, gondozása és a selymérpete készítés által igényelt munkák;

18. serfőző, maláta- és szesziparban az akadálytalan folyamat biztosítása céljából mellőzhetlen és el nem halasztható javítási munkálatok, ugyanígy az élesztőgyártásnál is és az élesztőszállítás;

19. a színnyomásnál és kékfestésnél a folytonos üzem félbe nem szakíthatása miatt szükséges munkák;

20. tésztagyártásnál a szárítással egybekötött munka déli 12 óráig;

21. üvegyártásnál a félbe nem szakítható munkák;

22. vas- és acélgyáraknál félbe nem szakítható munkák (vas- és acélolvasztó, kavaró-, finomító- és csőforrasztótestek, hengerlőművek, az ezekkel kapcsolatban levő és az üzem folytonosságához szükséges összes műhelyek, gáz-, gőzfejlesztő, szén-, kokszegető, faaszaló-, pörkölő- és öntőüzemek, helyi szállítópályák és egyéb mellékműveletek, valamint berendezések félbeszakítást nem tűrő munkái;)

23. vegyészeti iparnál félbeszakítást nem tűrő munkák (pl. az izzó-, láng- és olvasztókemencéknél stb. folyó munkák);

24. villamos áramot előállító telepeknél előforduló munkák;

25. zománcozott vasedényiparnál az olvasztási, égetési és ónégetési munkák;

26. megkezdett faúsztatás;

27. baromfi-hizlalókkal kapcsolatos munkák;

28. bucsúkon és más ájtatossági gyülekezeteken bucsú-cikkek (imakönyvek, olvasó, viaszgyertya stb.) árusítása;

29. cukrász és mézeskalácsosipar;

30. élőállatok felhajtása, szállítása, be- és kirakása;

31. robbanékony árunak a szállítási eszközökből való kirakása és hazaszállítása;

32. fényképészipar;

33. fürdőintézetnél a szükséges munkák;

34. hirdetések elárúsítása és széthordása;

35. az izraelita husvétii kenyér előállítása és árusítása;

36. kenyér-, péksütemény, tej és gyümölcs elárúsítása és házhoz szállítása;

37. lakás sürgős átalakításánál szükséges munkák (a költözködési időszak előtt és után egy héttel);

38. nyomdaiparnál halasztást nem tűrő állami és hatósági

nyomtatványok, szinlapok, műsorok, gyászjelentések, koszorúszallagok nyomása;

39. országosvásár napján mindennemű elárusítás;
40. szódavizgyártása, elárusítása és házhoz szállítása;
41. természetes virágok árusítása.

Mindezek a munkák vasárnap egész napon át végezhetők.

Az ipar folytatható déli 12 óráig:

1. borbély- és fodrász;
2. burgonyazuzó iparnál az áru előállítása és szállítása;
3. gépiparnál sürgős és halaszhatatlan munkák;
4. gyorsárúk felvétele és kiszolgáltatása általában, valamint a sörnök, élő baromfinak és romlékony természetű élelmiszereknek fuvarozása, elszállítás céljából teherárúként feladása, valamint a teherárúként érkező ilyenemű cikkek kiadása és az állomásról elfuvarozása oly helységeken, amelynek állomásain az említett árukat szállító vonatok déli 12 óra után közlekednek;
5. kézi zálogüzletek;
6. kisiparnál sürgősen rendelt javítási munkák;
7. mézárós-, hentes- és kolbászkészítőiparnál az elkészítés, elárusítás és elszállítás, állatok levágása;
8. serlészifalótelepeknél a hizlaláshoz szükséges anyagok szállítása, sertéseknek a szállásokba vagy telepekbe behajtása.

A 20.000-et meghaladó lakosságu városokban a 3., 5. és 7. pontok alatt felsorolt munkák június és július hónapokban csak déli 10 óráig folytathatók.

Délelőtt 10 óráig végezhető munka:

1. élelmiszer árusítása és házhoz szállítása;
2. pékipari munka és eladás;
3. hetivásáron az árusítás és elszállítás.

Délelőtt 9 óráig folytatható az iparszerűen üzött ablaktisztítás és szobapadlófényezés.

Az egyedárusági cikkek különleges árusai, tehát ahol csak állami egyedárusági cikkeket és a dohányzóknak szükséges tárgyakat árusítanak, teljesen kivételtek a vasárnapi munkaszüneti törvény alól, tehát zárniok nem kell.

Hétfőn reggel 1 órakor megkezdhető — a pékipar kivételével — mindennemű élelmiszer előállítása és elszállítása, amennyiben azt az illető iparág természete indokolja.

Hétfőn reggel 3 órakor megkezdhető a fuvarozás, 5 órakor az élelmiszer és italárusítás, 6 órakor a pékipar (a kemencefűtés cseléd által korábban is megkezdhető.)

Közforgalmi és más tekintetektől még kivételnek a vasárnapi munkaszüneti törvény alól:

1. az árvíz és más elemi csapásoknál szükséges munkák;
2. hadászati szempontból sürgős és fontos munkák;

3. hordáripár;
4. nyilvános közlekedés és közbiztonság szempontjából sürgős ipari munkák;
5. bérkocsi ipár;
6. temetkezési vállalat;
7. ünnepélyeknél bármily diszitési munka;
8. vasuti-, hajózási-, posta-, távirda-, távbeszélőüzemeknél előforduló ipari munkák.

A hivatkozott államtitkári rendelet megállapítja azokat az ünnepeket is, amelyeken a közhivatalok szünetelnek. Ezek a napokon munkaszünet lévén, a felek a hivatalokat hiába keresik fel. Ezek a következők: Újév, Viszkereszt, Keresztelő Szent János, Gyertyaszentelő, Gyümölcsoltó Boldogasszony, Husvét 3 nap, Szent György, Áldozócsütörtök (egyuttal hősök napja), Szent Konstantin és Elena, Pünkösöd 2 nap, Péter és Pál, Illés próféta, Urszinváltozása, Nagyboldogasszony, Kisboldogasszony, Szent kereszt felmagasztalása, Szent Demeter, Mihály és Gábor arkangyal, Jézus templomba menetele, Szent Miklós, Karácsony 3 nap, Aug. 4. Királyné Őfelsége névnapja. Aug. 24. Király Őfelsége születésnapja. Okt. 15. Ferdinánd király és Mária királyné megkoronázása. Okt. 16. Károly trónörökös Őfensége születésnapja. Okt. 29. Királyné Őfelsége születésnapja.

Az ünnepek mind a görögkeleti naptár szerint számíthatók.

Segesváry & Comp. Cluj-Kolozsvár

VÁPSELE, LACURI ŞI ARTICOLE CHIMICE
EN-GROS. — FESTÉK-, LAKK- ÉS VEGYI-
TERMÉK NAGYKERESKEDÉS. — FARBEN-
LACK- u. CHEMIKALIEN-GROSSHANDLUNG

Egyedárusítás és bizományi raktár Erdély részére: Dr. PAUL ENGLÄNDER LAKKGYÁRAK, WIEN-NEULENGBACH. Kocsi-, butor-, zománc- és padlólakkok, speciális lakkok a vas-, gép- és butoripar részére. Szállítás a bizományi raktár Cluj, eredeti gyári árban. Egyedárusítás Ujrománia részére: H. SCHMINCKE & Co. Düsseldorf művészeti festékek és kellékek gyára.

ULTRAMARIN,
FÖLD- ÉS VEGYI-FESTÉKEK,
LAKKOK,
KENCE ÉS OLAJOK
ECSETEK,
SAVAK,
KÁTRÁNY ÉS CARBOLINEUM,
CARBID ÉS CARBIDLÁMPA.

TEMESVÁRI MŰMALOM R.-T.

*Alapított 1868-ban
Napi őrlőképesség 32 vagon*

Affiliált üzemei:

ZAMFIRESCU Bonbon- és Biscuitgyár Részvénytársaság

*mely különféle cukorka- és csokoládéárak,
tea- és egyéb sütemények előállít-
ásával foglalkozik*

Folytatás a tuloldalon

TEMESVÁRI MŰMALOM RT ÜVEGOSZTÁLY

gyárt mindennemű fuvott üvegcsikket. — Allandó nagy raktár
 chemiai, hygieniai, gyógykezelési és speciális porcellánból
 készült laboratoriumi cikkekben, jeni üvegárukban,
 kvarz edényekben. — Mindennemű tűzoltó-
 készülékek töltésének, vizállást mutató üvegcsövek
 és egyéb technikai üvegek készítése.
 Automatikus üvegcsővezetékek. — Laboratoriumok
 kiegészítése. — Javítások eszközlése
 a legrövidebb idő alatt.

TEMESVÁRI MŰMALOM RT KENYÉRGYÁR

a mai kor követelményeinek mindenben meg-
 felelő modern sütődéjével áll a temesvári
 lakosság rendelkezésére

„ALBINA“

Capital societar Lei 25.000.000
Fonduri de rezervă Lei 15.000.000

institut de credit și de economii SIBIIU

Cel mai vechiu institut
de credit românesc din
întreagă Românie

Fondat la 1872

SUCURSALE:
Brașov, București, Cluj,
Lugoj, Timișoara, Me-
dias, Târgu-Murăș

Agenții: Sânmărtin

PRIMEȘTE:

Depuneri în Cont-Curent
și depuneri spre fructifi-
care în livrele; plătiind
însuși darea de interes.
Incuvântează tot felul de
împrumuturi; Ingrijește
plăți și încassări în țară
și străinătate. Mijlocește
trimiteri de bani din Ame-
rica. Toate pe lângă cele
mai favorabile condițiuni.
Orice informațiuni se dau
gratuit atât de Centrală din
Sibiu, cât și de Sucursale

„ALBINA“

Alapítóke: Lei 25.000.000—
Tartalékok: Lei 15.000.000—

takarék- és hitelintézet, Sibiiu

ELFOGAD:

betéteket folyószámlára és
könyvecskére, a betétkam-
matadót az intézet a saját-
jából fizeti. Folyósít min-
dennemű kölcsönöket. —
Atutalásokat ezekből és
elfogad értékeket behaj-
lásra a bel- és külföld
területén. Közvetít ameri-
kai kifizetéseket. Mind-
ezeket a legkedvezőbb
feltételek mellett. Bármily
felvilágosítással készség-
gel szolgál teljesen díj-
talanul a központ, vala-
mint az összes fiókok.

A legrégibb román
pénzintézet egész
Románia területén

Alakult: 1872. évben

F I Ó K O K:
Brașov, București, Cluj,
Lugoj, Medias, Timi-
șoara és Târgu-Mures

Ügynökség: Sânmărtin

Adresa telegrafică:
Vagonaștra, Arad

A S T R A

Sürg'nycim:
Vagonaștra, Arad

Prima Fabrică Română de Vagoane și Motoare S. A.

A R A D

Secția Vagoane:

Secțiune p. construcția de Vagoane:

Tot felul de vagoane pentru linii principale, precum vagoane pentru persoane, de marfă și de lux. Cisterne pentru spirit, petrol și melasă. Vehicule pentru industrie, silvicultură și agricultură.

Secțiune p. poduri și construcțiuni de fier:

Poduri pentru căi ferate și șosele, viaducte, construcțiuni de fier pentru diferite clădiri, precum ferme, turnuri și acoperiri, stâlpi și traverse nituite, sere, hale, etc.

Secțiune de cazangerie:

Cazane cu apă fierd pentru aburi, de sistemele cele mai variate (Cornwall, Fischbein, Fairbairn, etc.) Specialități, precum: cazane cu tuburi fierbătoare patent Dürr-Mödling. Suprincălzitoare Kausch, cazane cu tuburi fierbătoare de mare elect sistem „Walter”. Rezervoare pentru spirit, apă, petrol și benzină de orice formă și mărime.

Turnătorie de Fier și Alamă:

Tot felul de piese turnate pentru mașini și construcțiuni.

Secția Motoare:

Construește: Autobuse,
Autocamioane,
Motoare cu benzină,
Sirunguri,
Excenterprese,
Presse de fricțiune,
Piese pentru automobile,
Piese pentru motoare cu benzină.

Waggonosztály:

Waggon szerkesztési osztály:

Fővonatokra alkalmas mindennemű sz. nély-, leher- és luxus (fényűzési) kocsik, tartánykocsik, szesz, kőola és cukorszörp szállítására, ipari, erdei és mezőgazdasági járművek.

Hévípítési és vasszerkezeti osztály:

Vasut- és közuti hidak, álljárók, vasszerkezetek, mindennemű építmények, tetők, tornyok részére, menyezelszerkezetek, szegcsell oszlopok és tartók, növényházak, csarnokok, stb.

Kazánépítési osztály:

Mindenféle rendszerű nagy űrtartalmu gőzkazánok, (ugymint Cornwall, Fischbein, Fairbairn, stb. rendszer.) Különlegeségek u. m. Dürr-Mödling féle szabad vízcsőkazán, Kausch-féle tul-nevítő, Walter rendszerű, nagy teljesítmőképességű vízcsőkazánok, minden alakú és nagyságu szesz-, víz-, kőolaj- és benzintartályok.

Vas- és fémöntöde:

Gépekhez és szerkezetekhez való mindennemű öntvények.

Motorosztály:

Gyárt: Autobuszokat,
Teherautókat,
Benzinmotorokat,
Esztergapedókat,
Excenter-préseket,
Ercsős-préseket,
Autó alkatrészeket,
Benzinmotor alkatrészeket.

Temesi Agrár Takarékpéntár Rt.

Központ: Timișoara,
Piața Libertății
(Jenő herceg-tér) 5 sz
Telefon: 6, 14—66,
16—74, 16—75.

Sürröngcim:
A G R A R

Fiók: Arad
Strada Brătianu
(Weitzer J. u.) 11
Telefon: -
800, 801, 803

**A Banca Comerciala
Italiana și Romana, Bukarest,
szövetséges intézete**

**A Banca Comerciala Italiana, Milano,
képviselete**

Gyorsan és előnyösen bonyolít le mindennemű bankszerű ügyleteket, Előlegeket folyósít árukra. Atutalási megbízásokat teljesít a bel- és külföld minden piacán. Elad vámcskekeket

Temeser Agrar Sparkassa Aktiengesellschaft

Zentrale: Timișoara
I., Piața Libertății
(Prinz Eugen Plaz) 5
Telefon: 6, 14—66,
16—74, 16—75.

Telegrammadresse:
A G R A R

Filiale: Arad
Strada Brătianu (J.
Weitzer-Gasse) 11.
Telefon:
800, 801, 803.

**Affiliation
der Banca Comerciala,
Italiana și Romana, Bukarest**

**Repräsentanz
der Banca Comerciala Italiana Milano**

Effektuiert prompt und kulant Banktransaktionen aller Art. Gewährt Vorschüsse auf Waren. Übernimmt Überweisungsaufträge auf sämtliche Plätze des In- und Auslandes. Verkauf von Zöllcheques

Marosvásárhelyi Magyar Bank Részv.-Társ.

Tárgul-Műreş (Marosvásárhely)

Főtér 11. szám (Sajáf ház)

TELEFON: 236, 182

Saját tőke **4** millió Lei

Leggyorsabban eszközöl átutalásokat

a belföld és külföld minden piacára a legelőnyösebb feltételek mellett
Idegen pénzek vétele és eladása

Betéteket

a legmagasabb kamatláb mellett gyümölcsöt napról-napig
és azokat felmondás nélkül bármikor visszafizeti

Foglalkozik a banküzlet minden ágával

Leányintézet:

Közgazdasági Bank Részv.-Társ.

Dicsőszentmárton

Bognár és Szántó

**Erdélyi Kereskedelmi
Részvénytársaság
Cluj-Kolozsvár**

Alaptőke: 4,500.000 L
Tartalék: 3,350.000 L

Szeszgyári üzem, szesz, sör és bornagykereskedés, szeszszabadraktár, külön pincészet kőserboroknak megfelelő felügyelet alatt. Ujjonnan berendezett holland-francia sistemájú modern

gőzüzemű likörgyár

mely a likörököt az új egészségügyi lörvények rendelkezésének megfelelően természetes gyümölcsből és növényekből destillálás útján állítja elő.

Flók: Marosvásárhely, Maroshévíz.

Erdőüzem: Malomszeg.

Mezőgazdaság: Szamosfalva.

Alapított mint Bognár és Szántó cég 1887, részvénytársasággá alakult 1918. évben; 1921. évben magába olvasztotta az Erdélyi Kereskedelmi Részvénytársaságot és az Erdélyi Gazdasági és Ipari Részvénytársaságot és fokozatosan megszerezte több hason-
szakmájú vállalat részvénytársaságát. Igazgatóság: Dr. Szántó Zoltán elnök, Bocsány László, Szántó Miklós, Molnár Jakab, Pintér Bertalan, dr. Papp József, dr. Haller Gusztáv, Erney Károly, dr. Boér Elek, Gyárfás Dezső ügyvezető igazgató, gyalui Rosenberger Sándor ügyvezető igazgató, a mezőgazdasági osztály vezetője, br. Jósika János ügyvezető igazgató, az erdőüzem vezetője

Lerakat csaknem minden városban

PÉNZÜGY

PÉNZNEMEK.
ARBITRÁZS.
CSEKK.
ELSŐBBSÉGI KÖTVÉNYEK.
KERESKEDELMI LEVELEZÉS ÉS
KÖNYVVITEL NYELVE.
KÖNYVEK HITELESITÉSE.
MÉRLEGKÉSZÍTÉS.
ZÁLOGLEVÉL.
SZÖVETKEZETEK.

A
„Teleromâna” Rt. Cluj

„Teleromâna”

PRIMA FABRICĂ ROMÂNĂ DE TELEGRAFE,
 TELEFOANE ȘI APARATE DE SEMNALIZARE

Societate anonimă

ALAPTŐKE: 8 MILLIÓ LEI

TERMELESE:

**Telefonkészülékek és
 komplett telefonberendezések
 vállalatok, bankok és városok részére.
 Vasúti jelzőkészülékek
 és iparvágányok biztosítása.**

**Anyáscsavarok és precíziós csavarok,
 valamint mindenféle kovácsolt alkatrészek
 készítése.**

**Vizvezetéki csapok és gázarmaturák,
 kézi szivattyúk és mindennemű tömegcikk
 vas- és fémből.**

**Elsőrendűen modern gépberendezés,
 saját öntőde.**

Elsőrendű kivitel!

Pénznemek

Érmeszövetségek

Az egyes államok két érmeszövetségbe tartoznak. Az *Union Monétaire Latine* (Latin Érmeszövetség) kötelékébe tartoznak Belgium, Franciaország, Görögország, Olaszország és Svájc. Bulgária, Jugoszlávia, Románia és Spanyolország elfogadták ugyan a frankrendszert, de nem tagjai a Latin Érmeszövetségnek.

A nemzetközi egyezmény értelmében 900 gr. szinarany értéke 3100 frank, ami annyit jelent, hogy 900 gram szinaranyból 310 drb. 10 frankos aranyérmet vernek.

Németország 1000 gr. szinaranyból 2790 márkát;

a *volt Osztrák-Magyar Monarchia* 1000 gr. szinaranyból 3280 koronát;

Nagybritannia 1000 gr. szinaranyból 1869 font sterlinget = 480 troyozt veretett.

A *Skandináv Érmeszövetség* tagjai Dánia, Norvégia és Svédország 1000 gr. szinarany — 2480 korona.

Hollandia: 10 hollandi forint arany drb. sulya = 6·72 gr. finomsága 9/10.

Portugália: 10 millreis arany korona, sulya 17·735 gr., finomsága 916·2/3.

Oroszország: 10 rubel = 7·742 gr. szinarany.

Törökország: aranyfont, az aranylira sulya egyenlő 7·216 gr.

Egyesült-Államok: 800 dollár = 43 oz.

Japán: 10 jen 7·5 gramm szinaranyat tartalmaz.

Egyiptom: Guinea sulya 8 1/2 gramm.

Kínának nincs egységes pénze. Számítási egység a tae-(liang), amely kantononként változik. Forgalomban van a Sangail tael, a Haikwan-tael, amelyeknek sulya különböző. A külföldi kereskedelemben a spanyol piasztert használják.

100 frank = 95·226 korona = 81 márka = 39·648 angol font = 48·003 hollandiai forint = 72 skandináv korona 17·858 millreis = 19·295 dollár = 32·449 rubel.

Az egyes érmeszövetségek keretén belül óriási árfolyameltolódások vannak, ami a világháború következménye. Vegyük például 1922 november 15-ét a bukaresti tőzsde jegyzései szerint:

100 svájci frank	=	2900 lei
100 francia „	„	1055 „
100 olasz lira	„	722 „
100 <u>leva</u>	„	<u>103</u> „
100 dinár	„	235 „

Ha felemlítjük, hogy ezen a napon Bukarestben 100 márkának két lei volt az értéke, élénken illusztráltuk, hogy a pénzverési törvények a gyakorlati életben hogyan érvényesülnek és hogy a világháború milyen rombolást idézett elő az egyes államok pénzeinek értékében.

Az arbitrázs

Az arbitrázs magyarul *kémlést* jelent. A világháború előtt ez a művelet szűk térre szorítkozott, mert az egyes országok pénzpiacai között jelentéktelen volt a különbség, de amikor a fillér is pénz volt még, a pénzügyintézeteknek nemcsak érdemes, de szükséges is volt a nagyobb összegű transzaksiók lebonyolításánál az arbitrázsral foglalkozni. Természetes, hogy a nemzetközi pénzpiac mai szélesskálájú fluktuációja mellett a bankok és azok devizaosztályai csak az arbitrázs útján tudják a nagyobb összegű valutaigényeket előnyösen kielégíteni.

Mi az arbitrázs? Kémlése annak, hogy mely piacon előnyösebb a szükségelt idegen valutát megvásárolni. Az egyes államok pénzeinek ma már nincs meg a törvényes ércfedezete, kizárólag a konszolidáció állapota, az illető állam helyes vagy helytelen politikai orientációja és gazdasági helyzete szolgáltatnak kiegészítő fedezetül az érc mellett.

Minden változás, legyen az politikai vagy gazdasági, eltolódást idéz elő a különböző államok pénzeinek értékében az ugynevezett *nyugati vagy nemes valutákkal szemben*. Az eltolódásoknak kihasználása az arbitrázsor feladata. A műveletet a következő példa illusztrálja. A folyó év október közepén Csehszlovákia pénzügyminisztere Rasin lett. Pénzügyi politikájának alapelve az volt, hogy a cseh koronát Zürichben 20 svájci frankra javítja fel, ekkor 5:1 arányban beváltást eszközöl és arany-valutára tér át. A cseh korona tehát ily módon a svájci frankkal lesz egyenlő értékű. Ebből az alapelvből kiindulva a cseh koronában, ha átmenetileg is erős hausse lesz és a szokol iránt élénk érdeklődés fog mutatkozni. A romániai piacon jelentős összegű márkaignyilések voltak észlelhetők, amelyeket a romániai pénzügyintézetek kielégítettek. Ily módon a romániai pénzügyintézeteknek német valutában fizetési kötelezettségeik állottak elő, amelyeknek fedezésére a csehszlovák korona készletek szolgáltak. A német jóvátétel kérdésének tárgyalása során Poincare erős németellenes beszédet tartott, ami természetesen a márka kurzusának erős esését vonta maga után. Ilyen körülmények között a cseh korona erős kereslete és a márka lemorzsolódása következtében előnyös volt a cseh koronát a berlini piacon eladni, mert ez a művelet jelentékeny hasznot hajtott.

Az erdélyi pénzpiac bankjainak, illetőleg arbitrázsörjeinek munkáját nagyon megnehezíti, hogy a külföldi tőzsdék záraltairól csak délután 5 órakor kapnak értesítést, mert az erdélyi

drótnélküli állomások még nem működnek. A bukaresti drótnélküli állomás viszont igen messze fekszik és működése sem kifogástalan. A nagyváradi drótnélküli stáció csak levevő állomás, ennek működése is hiányos azonban, mert gyakran megtörténik, hogy a rendes *D. távirat* gyorsabban érkezik meg. Az *arbitrázs-üzlet legfontosabb kelléke a gyorsaság*. Ha az arbitrázsör megkapta a tőzsdenyitás kurzusát, az eladási vagy a vételi megbízás még a tőzsdezárlet előtt birtokában kell hogy legyen, nem úgy, mint az Románia gyakorlati életében történik. Az erdélyi pénzügyintézet devizaosztályának vezetője este hat órakor kapja meg a zárleti kurzusokat, *D. távirattal* diszponál az eladást vagy vételt illetőleg, a távirat azonban csak másnap reggel érkezik rendeltetési helyére. A külföldi tőzsdéken pedig este hat órakor, amikor a romániai pénzügyi piac a zárlet árfolyamairól értesül, már teljesen más kurzusok vannak, ami az erdélyi pénzügyintézetek devizaosztálya előtt, a távirat feladásakor még ismeretlen és ez a késedelmes értesülés igen sokszor súlyos csalódást okoz az előnyösnek vélt arbitrázs-számításban. A késedelmes hírszolgálatot legjobban jellemzi, hogy a newyorki legutolsó irányadó kurzusról az erdélyi pénzügyi piac csak másnap reggel értesül.

A csekk

A csekk rövidlejáratu utalvány, mellyel az egyik fél (*utalványozó*) meghagyja a másik félnek (*utalványozott*), hogy az ő számlaköveteléséből egy harmadiknak bizonyos pénzösszeget feltétlenül fizessen. Az utalványozót másként kibocsátónak is nevezzük. Lényeges kellékei a csekknek: 1. a „*csekk*” szó a szövegben; 2. az utalványozott megnevezése, 3. a meghagyás, 4. a kiállítás helye, éve, hónapja és napja, 5. az utalványozó (*kibocsátó*) aláírása. Pl. Cluj 1922 dec 5. Fizessen Ön ezen csekk alapján számlaköveteléséből 500 leit Kovács János urnak (lehet ez is: a bemutatónak; sőt nem is kell utalványosról beszélni) Központi Takarékpénztár Részvénytársaságnak Cluj. Fehér Péter s. k.

Utalványozott csak bank lehet. Utalványos lehet a kibocsátó is (fizesen ön nekem vagy rendeletemre). A csekk rendeletre is kiállítható „Kovács János urnak vagy rendeletére” és ez esetben forgatmány útján éppugy átruházható mint a váltó.

Nem kell fizetési nap, de lehet. Ha nincs, a csekk azonnal fizetendő (látra).

Elfogadásnak nincs helye. A bank köteles a csekket beváltani, ha a kibocsátónak nála számlakövetelése van. Ellenkező esetben minden kárért felel. Csak akkor tagadhatja meg a fizetést (és köteles is megtagadni), ha tudja, hogy a kibocsátó csődbe jutott.

A csekket tíz nap alatt (külföldön 3 hét alatt) be kell váltani, különben elévül.

A kibocsátó a csekk kifizetését nem tilthatja le (nem vonhatja vissza a csekket), kivéve, ha már lejárt a bemutatási határidő. Joga van azonban úgy rendelkezni, hogy a bemutatási határidő lejárta után többé ne fizessék ki a csekket. Ha azonban a kibocsátó a csekket közvetlenül az utalványozottnak (vagyis a banknak) adta át azzal, hogy a csekk összegét küldje el a csekken megnevezett személynek, akkor a csekket visszavonhatja, amíg az elküldés meg nem történt. Ha tehát én valakinek csekkel fizettem, tíz napig nem vonhatom vissza, de ha a banknak adtam át azzal, hogy küldje a pénzt X. Y.-nak, az elküldésig visszavonhatom.

Ha a bank a csekket nem váltja be, ezt reá kell vezetetni a csekkre vagy pedig óvást kell felvételni közjegyző útján. Ha ez megtörtént, a csekkbirtokos a kibocsátótól (és ha van forgató ettől is) követelheti a csekken szereplő pénzösszeget. Ezt a pert három hónap alatt kell megindítani, jogában van azonban a csekkbirtokosnak, hogy egyszerüen perelje követelését, mintha nem is volna csekk. Minthogy azonban ez a per hosszabb tartamu, jobb az előbbi ut, mert a csekk alapján a bíróság rögtön fizetési meghagyást bocsát ki és ha az alperes védekezik, biztosítási végrehajtásnak van helye.

Ha a csekk elvész, annak megsemmisítését kell kérni a bíróságnál, a banknál pedig a fizetést le kell tiltatni.

Ha a banknak hamis csekket mutatnak be és azt beváltja, az, akinek nevét meghamisították nem felelős, kivéve ha gondatlanság terheli vagy őt vagy a csekkek kezelésével megbízott alkalmazottját (pl. a csekkfüzetet heverni hagyta nyílt helyen).

Aki olyan csekket bocsát ki, melyre nincs fedezet, vagy aki a csekk beváltása előtt visszavonja, a fedezetet, az eset körülményei szerint csalás miatt börtönnel vagy pedig egyszerű vétség miatt pénzbüntetéssel büntetik.

Elsőbbségi kötvények

Az elsőbbségi kötvényektől az erdélyi kereskedelmi élet eddig több okból idegenkedett. Elsősorban is azért, mert az elsőbbségi kötvények a magyar közgazdasági életben meglehetősen szokatlanok voltak. Nem is igen volt rájuk szükség, mert a jólmenő vállalatok a szükséges tőkét — ha saját tőkével akartak dolgozni — alaptőkeemeléssel megszerezhették, ha pedig idegen tőkét kívántak bevonni, ezt *a normális hitelélet körében megtehették*. Ilyen körülmények között az elsőbbségi kötvények kibocsátása a gyengeség jelének volt magyarázható vagy pedig a pénzintézeti bürokratizmus megnyilvánulásának.

Ez volt az oka, hogy a törvényhozás az elsőbbségi kötvények ügyét nem szabályozta és még azt a kormányrendeletet sem adták ki, amely az 1886 : XXIX. t.-c. 76. §-a alapján az elsőbbségi kötvények kérdését lett volna hivatva részletes rendezés alá vonni.

Ma azonban, amikor a normális hitelélet megakadt és 15—25%-os idegen pénzzel kell dolgozni és amikor az alap-tőkeemelés tilalma a saját tőke gyarapítását is megnehezíti, aktuális lett az elsőbbségi kötvények kibocsátásának ügye is.

Nincs akadálya annak, hogy az elsőbbségi kötvények tulajdonosai jobb vagy rosszabb helyzetben legyenek, mint a részvényesek.

Az elsőbbségi kötvények tulajdonosainak ugyanis nem szükséges sem fix kamatozást, sem a részvényeseket megelőző kamatfizetést biztosítani, hanem érvényesek az olyan elsőbbségi kötvények is, melyek csakis a nyereségből biztosítanak részesedést. Nincs akadálya annak sem, hogy az elsőbbségi kötvényben kimondassék, hogy a nyereségből ugyanugy részesedik, mint a részvény. Végül pedig azt is lehet biztosítani a kötvénytulajdonosoknak, hogy kötvényeik nem sorolhatók ki (vagy csak hosszú idő, 20—25 év múlva kezdődik a kisorsolás, amikor előreláthatólag megszűnik már az alap-tőke-emelésének tilalma), hanem a kötvények helyett azonnal részvényt kapnak, míhelyt a részvénykibocsátást megengedik.

Az elsőbbségi kötvény tehát sokban egyezik a részvénnyel. Ez a hasonlatosság annyira megy, hogy a külföldön előfordult esetekben tényleg nehéz volt megállapítani, hogy valamely kibocsátás elsőbbségi kötvény volt-e vagy részvény.

Csak a közgyűlési szavazatok kérdésében merül fel nehézség. A német szakirodalomban vannak ugyan nézetek, melyek megadják az elsőbbségi kötvények tulajdonosainak is a közgyűlési szavazati jogot, de a mi kereskedelmi törvényünk 176. §-ával ezt alig lehetne összeegyeztetni. Ha az elsőbbségi kötvényeket maguk a részvényesek veszik át, természetesen ez a nehézség is eloszlik. Minthogy pedig abban az esetben, ha az elsőbbségi kötvények birtokosainak a részvényesekkel azonos jogokat biztosítanak, a kötvények csaknem teljesen elhelyezést találnak a részvényesek körében, ezt az egyetlen nehézséget nem szabad tulbecsülni.

Az elsőbbségi kötvények kibocsátása semmiféle engedélyezés vagy utólagos megsemmisítés alá nem eshetik, mert abba, hogy a részvénytársaság kinél és milyen feltételek mellett vegyen fel kölcsönt, senkinek sem lehet beleszólása. Az a korlátozás, hogy az elsőbbségi kötvények kibocsátását fel kell venni a prospektusba és az alapszabályokba, csak a részvényekkel egy időben kibocsátott elsőbbségi kötvényekre szól. (Kereskedelmi törvény 150., 157., 158. §-ai.)

Később azonban minden korlátozás nélkül lehet elsőbbségi kötvényeket kibocsátani, sőt a törvény szoros értelmezése mellett még közgyűlési határozat sem kell, mert ez nincs benne a törvény 179. §-ában; a 166. § pedig csak annyit mond, hogy a kötvénytulajdonosoknak nyújtandó előnyöket a közgyűlés határozza el. Ha tehát a kötvénytulajdonosoknak nem nyújtanak

előnyt, szorosan véve nem is kellene közgyűlési határozat, de mégis szükséges, hogy a közgyűlés az igazgatóságot a kötvények kibocsátására felhatalmazza. *Alapszabály módosítására csak akkor van szükség, ha az alapszabály egyenesen tiltaná az elsőbbségi kötvények kibocsátását.*

Előfordult, hogy maga a prospektus tartalmazza azt a rendelkezést, hogy elsőbbségi kötvények nem bocsáthatók ki. Ilyenkor természetesen a kereskedelmi törvény 179. §-ának utolsó bekezdése kizárja a kibocsátást.

Az elsőbbségi kötvények kibocsátását a cégjegyzékbe nem kell bevezetni és általában be sem kell a törvényszékhez jelenteni.

A kereskedelmi levelezés és könyvvitel nyelve

A kereskedő távollevő üzletfeleivel levél, távirat és telefon útján érintkezik. Akár táviratot küld, akár telefonon folytat beszélgetést, a rend kedvéért mindannyiszor levélben is megírja közlendőit, mert a távirat hibás szöveggel is érkezhetik, ami kellemetlen zavarra adhat okot; a telefonon való beszélgetésnek pedig nem marad írásbeli nyoma, ami esetleges felfedezésnél nem nyerhet írásbeli igazolást.

Hogy milyen nyelven írjon a kereskedő, attól függ, hogy melyik országgal érintkezik. Belföldön pedig attól, hogy üzletfele melyik nyelven szokott vele levelezni. A kereskedői udvariasság azt hozza magával, hogy mindenkor alkalmazkodjék üzletfele nyelvhasználatához. Romániában egyaránt használható a román, magyar és német nyelv aszerint, milyen nemzetbeli az üzletfél.

Ami a könyvvezetés nyelvét illeti, a kereskedelmi törvény kimondja, hogy *a kereskedő könyveit bármely élő nyelven vezetheti.*

Könyvek hitelesítése

A kereskedelmi törvény szigorúan megköveteli, hogy minden bejegyzett cég köteles az üzlet megkezdésekor leltárt és mérleget készíteni és ezeket azután is minden év végén az üzleti könyvek alapján elkészíteni. Az üzleti könyveket a bejegyzések megkezdése előtt át kell fűzni, meglapszámozni és a fűzősinórt a pénzügyigazgatóságnál lepecsételtetni. A lepecsételéért és a hitelesítésért illeték fizetendő. Az illetékkiszabásának kulcsa a következő: A főkönyv és segédkönyvek egy lapjának négyzetcentiméternyi nagyságát megállapítjuk. Ezt az összeget megszorozzuk a lapok számával, a szorzatot a főkönyvnél elosztjuk 5400-zal, a segédkönyveknél 2540-nel. Az osztás eredménye mutatja, mekkora összeget kell leróni bélyegeken illeték fejében. A főkönyv mindegyik lapjára ezenfelül 25 banis segélybélyeg is ragasztandó. (Lásd az „*Illeték-utmutató*” 47. oldal 30. szakaszát.)

Mérlegkészítés

Minden kereskedő, kereskedelmi és iparvállalat évi nyereségéről és veszteségéről üzleti könyvei alapján évi mérleget és leltárt készít, amelynek könyvelési adataiból kitűnik a vállalat vagyoni állapota. A mérleg szolgál alapul annak megítélésére, milyen eredménnyel végződik valamely üzleti év. Az adókievítő bizottság is az évi mérleg alapján állapítja meg a vállalat évi adóját a következő üzleti évre. Amennyiben ez az üzleti év kevesebb aktívával záródik, a befizetett adóösszegeből visszatérítés-követelésének van helye.

Mérleg bemutatása

A Romániában érvényben levő rendelet értelmében az évi mérleg évről-évre benyújtandó román nyelven a pénzügyigazgatóságnak a jövedelmi és a forgalmi adó kiszabása végett.

Záloglevelek

Zálogleveleket oly részvénytársaságok bocsáthatnak ki, amelyek üzletköre a jelzálogüzletre kiterjed. Kötelesek 800.000 lei biztosítéki alapot alkotni és ezt az alapszabályban kitüntetni.

Az intézet az általa adott és telekkönyvi bekeblezéssel kétszeres értékig biztosított kölcsönökről bocsáthat ki zálogleveleket, de ezeket köteles abban az arányban visszavásárolni, amilyen arányban a kölcsönöket az adósok visszafizetik. Nem tarthatnak forgalomban több záloglevelet, mint a biztosítéki alap huszszorosát. A bekebelezés az összes záloglevelek biztosítására szolgál és minden végrehajtástól mentes.

Az intézet félévenként a lapokban közzéteszi a biztosítéki alap és a forgalomban levő záloglevelek és az azok biztosítására szolgáló bekebelezések összegét és azon ingatlanok értékét, amelyekre a kölcsönöket bekebelezték. Ezt a törvényszékhez is bejelenti, a törvényszék pedig a záloglevelek $\frac{1}{10}$ részének birtokosai kérelmére az egész záloglevélüzletet megvizsgálhatja. Ezen szabályok megszegése esetén az igazgatók 3 havi foga házzal büntetendők.

A záloglevelek közforgalmu értékpapírok, amelyeknek árfolyamát rendszerint a tőzsdén is jegyezik. Egyszerű átadással ruházhatók át. Rendszerint kisorsolás útján fizettetnek vissza; előbb a birtokosnak nincs követelése az intézet ellen.

Szövetkezetek

A kereskedelmi törvénynek a szövetkezetekre vonatkozó része nem áll már fenn, hanem a regáltbeli szövetkezeti törvényt alkalmazzák. A régebben fennálló szövetkezetekre azonban átmeneti intézkedések nem bocsáttattak ki és így ezeket továbbra is a kereskedelmi törvény szerint kezelik, de a bukaresti *Szövetkezeti Központ* ellenőrzése ezekre is kiterjed.

A regátbéli törvény szerint kétféle szövetkezet van. Egyik amely a Szövetkezeti Központ kötelékébe tartozik, a másik, amely önálló. A kötelékbe tartozó szövetkezetek felett áll a megyei szövetség (federale) és ezek útján tartoznak a Szövetkezeti Központhoz. A megalakításhoz alapszabály kell, melyet a Szövetkezeti Központ láttamoz, a járásbiróság bejegyez és a hivatalos lap közzétesz. A tagszövetkezetek a federale útján kapnak a Szövetkezeti Központtól árut és hitelt, dolgozhatnak olyanokkal is, akik nem tagok. Az alapszabályokba általában ugyanazt kell felvenni, amit a magyar törvény kíván.

Kilépni lehet 3 hóval évzárta előtt. A tagok felelőssége lehet korlátlan, egyszeres vagy ötszörös. Az osztalék 10%-ra van korlátozva. Hitelszövetkezetek legfeljebb 12% kamatot szedhetnek. A szervezet ugyanaz, mint a kereskedelmi törvényben (közgyűlés, igazgatóság, felügyelő-bizottság). A feloszlás 10 tag ellenzése esetén nem mondható ki.

A Consum és Közgazdaság-Rumänischer Lloyd Románia gazdasági életének leghivatottabb krónikása

Fabricele Unite de Uleu și Săpun S. A.
Vereinigte Öl- und Seifenwerke A. G.
Egyesült Olaj- és Szappanművek R. T.

Alaptőke: **TIMIȘOARA - TEMESVÁR** TELEFON: 327
6.000.000 Lei II., Spaiul Penes Curcanul, (Klapka-sor) 8

Telegramme: *United Timișoara*

A Társaság PIPERE- ÉS GYÓGYSZAPPANOKAT, BERETVA- ÉS
MOSÓSZAPPANOKAT, továbbá növényolajakat
(repce, napraforgó stb.) termel.

Irodai és külvivatalnokok száma: 10.
Munkások száma: 70.

VEZETŐSÉG: *Rosenthal Árpád* ügyvezető igazgató,
Telkes Henrik igazgató, *Sándor Arnold* aligazgató.

BANKÉRDEKELTSÉGÉK: Temesvári Bank és Kereskedelmi R. T.
Timișora, Banca Centrala pentru Industrie și Comerț, Cluj.

MEZŐGAZDASÁG

A FÖLDMIVELÉSÜGY ÉS
URADALMAK MINISZTERIUMA.
MEZŐGAZDASÁGI HIVATALOK.
ÁLLATTENYÉSZTÉS.
FÖLDMIVELÉS.
SZŐLLÉSZET, BORÁSZAT.
MÉHÉSZET.

BANCA CENTRALA PENTRU INDUSTRIE ȘI COMERȚ SOC. AN.

Capital Lei 50.000.000

**SEDIUL
CLUJ**

SECȚIA DE MĂRFURI:

Cumpără și vinde, exportează și importează tot felul de mărfuri atât în cont propriu cât și în comision. Secție specială pentru cereale. Secție specială pentru coloniale. Primește mărfuri în depozitele proprii în gaj și în chirie.

SECȚIA INDUSTRIALĂ:

Crează industrii noi. — Acordă credite la întreprinderi industriale. Face comerț cu articole tehnice.

SECȚIA DE BANCĂ:

Execută tot felul de operațiuni bancare în cele mai culante condițiuni. Cecuri, Asignate, Virimente, Incassări, Imprumuturi pe gaj, Conturi Curente, Escomp de Cambii, Cupoane, Efecte, Devize etc. — Execută plăți pe toate piețele din țară și străinătate. Ordine de plată telegrafice. Cumpără și vinde tot felul de monede și valute. — Primește DEPUNERI spre FRUCTIFICARE pe Libele și Cont Curent, bonificând cele mai urcate interese.

SECȚIA AMERICÂNĂ SEPARATĂ.

TELEFON

Central:
No. 133, 119, 783,
677, 329.

Magazinul de
manufactură:
No. 1085

Depozitele
Centrale:
No. 871.

Garaj: No. 1093

FILIALE:

Arad,
Alba-Iulia,
Hatej,
Oradea-Mare,
Sibiu,
Turda și
Bistrița

A román kir. földmivelésügy és uradalmak minisztériumának személyi és ügybeosztása

(Székhelye: București Bulevard Carol)

I. Központi igazgatás. Elnöki osztály: Miniszter: *Constantinescu* Alecu. Ügybeosztás: Ő Felsége legmagasabb kéziratának és elhatározásainak nyilvántartása. Országgyűlési interpellációk és minisztertanácsi ügyek, kitüntetések, bizalmas jellegű ügyek.

II. A számvevőszégi és személyi ügyek vezérigazgatósága. Vezérigazgató: *Mihailescu* István. Ügybeosztás: A központi számvevőszégi tisztviselők összes személyi ügyei. Állami költségvetés előkészítése.

III. Erdészeti vezérigazgatóság. Vezérigazgató: *Oprau* C. Ügybeosztás: Az erdészeti törvények végrehajtása.

IV. Halászati vezérigazgatóság. Vezérigazgató: *Rosetti* Balanescu. Ügybeosztás: A halászatról szóló törvény végrehajtása.

V. Állattenyésztési és állategészségügyi vezérigazgatóság. Vezérigazgató: *Furtuna* István.

a) Állattenyésztési igazgatóság. Igazgató: *Dinescu*. Ügybeosztás: Az országos lótenyésztés összes ügyei. A szamar- és öszvértenyésztés. Az országos szarvasmarha-, juh-, sertés-, kecske- és baromfitenyésztés összes ügyei, tenyész-állatvásárok, kiállítások.

b) Állategészségügyi igazgatóság. Igazgató: *Popazolu*. Ügybeosztás: Állategészségügyi közizgatási ügyek. Állatvásárok, husvizsgálat. Csempészet. Marhalevelkezelés és törzskönyvezés. Ragadós állatbetegségek nyilvántartása. Állati oltóanyagok termelése.

c) Kerületi állattenyésztési és állategészségügyi igazgatóságok. Ezek az uradalmak minisztériuma állattenyésztési és állategészségügyi vezérigazgatóságának végrehajtó és ellenőrző szervei, korlátozott kezdeményezési hatáskörrel. Ellenőrzik az állami állatorvosok működését. Figyelemmel kísérik és ellenőrzik az állattenyésztési és állategészségügyi igazgatást. Erdély és a kapcsolt részek területe jelenleg három kerületi igazgatóságra oszlik:

1. *Cristea* Tibor, ker. igazgató. Székhelye: Cluj—Kolozsvar. Működési területe: Kolozs, Bihar, Szatmár, Szilágy, Szolnokdoboka, Máramaros, Besztercenaszód, Tordaaranyos megyék.

2. *Becker Cristea* Pál ker. igazgató. Székhelye: Marosvásárhely. Működési területe: Brassó, Fogaras, Szeben, Kisküküllő, Nagyüküllő, Udvarhely, Csik, Háromszék, Alsófehér, Hunyad, Marostorda megyék.

3. *Turturika* Tódor ker. igazgató. Székhelye: Temesvár. Működési területe: Arad, Temes, Torontál, Krassószörény megyék. A vármegyei és járási állatorvosi szolgálat szervezete a régi, azzal a különbséggel, hogy az állattenyésztés ügye is az állatorvosok hatáskörébe van utalva.

d) Ménesintézetek. A ménesintézetek célja: állami méneket nevelni, amelyeket a ménteleposztályok útján fedezett állomásokra és mint bérmeneket jobb tenyésztőknek adnak ki. *Ménesintézet van Erdélyben: 1. Választonbonchidán.* Kolozs vmegye. Tenyészállomány kis Nóniusz, Furiózó és Nord Star törzs kb. 600 drb. ló. 2. *Alsószombatfalván* Fogaras vm. Tenyészállomány. Gidrán törzs, kb. 300 drb. ló. 3. *Parácson*, Temes vm. Az uradalmat csak most vették át.

e) *Méntelep osztály van:* 1. *Homoródon*, Nagyüküllő vm. Állomány: 212 mén. 2. *Alsószombatfalván*, Fogaras vm. Állomány: kb. 150 mén. 3. *Turnu-Severinben*. Állomány: kb. 150 mén. Az erdélyi lótenyésztés rendelkezésére álló összes állami mének száma kb. 500.

A királyság többi területén még a következő állattenyésztési intézmé-

nyek vannak: Ménesintézet és méntelep-osztály: 1. Grasi. 2. Rădăuți (Bukovina). 3. Mitoc. 4. Slobozia. 5. Brebeni. 6. Turnu-Severin. 7. Rusetun. 8. Constancán állattenyésztési állomás. 9. Popantiban tehenészet és bikatelep. 10. Runcun gyakorlati tejiskola.

VI. Földművelésügyi vezérigazgatóság. Vezérigazgató: *Jonescu Sisesii Gh.* Ügybeosztás: Gazdasági főiskolák, középiskolák és földműves iskolák összes ügyei. Selyemhernyótenyésztés, szőlészet, borászat összes ügyei.

VII. Az állami uradalmak vezérigazgatósága. Vezérigazgató: *Caruntu D.* Ügybeosztás: Az állami uradalmak és mintagazdaságok összes ügyei.

VIII. Az agrár-reform vezérigazgatósága. Vezérigazgató: *Cipaian Gh.* Ügybeosztás: Az agrárreform-törvény végrehajtása.

Mezőgazdasági intézmények

I. A kolozsvári földművelésügyi főigazgatóság. Főigazgató: Petrini Emil.

1. Az agrárreform osztálya. (Az erdélyi agrárreform-törvény végrehajtása, kényszerbérletek, kisajátítás, birtokbahelyezés, népbankok stb.) Osztályvezető: Petrini Emil főigazgató.

2. A mezőgazdasági szakoktatás. (A kolozsvári gazdasági akadémia, alsóbbfoku mezőgazdasági, szőlészeti, gyümölcsészeti, kertészeti iskolák. A vegyvizsgáló és magvizsgáló állomás ügyei. Méhészet, selyemhernyótenyésztés.) Főnök: *Popa Valér* gazdasági főfelügyelő.

3. Az uradalmak osztálya. (Állami uradalmak, mintagazdaságok, szőlészet, faiskolák, növénynevelés és állami pincék.) Főnök: *Toma Fabius* gazdasági főfelügyelő.

II. Erdészeti igazgatás. A kolozsvári erdészeti vezérigazgatóság feloszlatása után az összes erdészeti hivatalokat a központi erdészeti vezérigazgatóság alá rendelték.

Erdély erdészeti igazgatási szempontból 15 kerületi állami erdőhivatalra és minden erdőhivatal több járási erdőgondnokságra oszlik.

A minisztérium az erdélyi erdészeti igazgatás ellenőrzésével: *Martin Livius Buhescu és Timoc János* erdőfőtanácsosokat bízta meg Kolozsvár székhellyel.

Kerületi állami erdőhivatalok: 1. Nagybánya. 2. Câmpeni. 3. Kolozsvár. 4. Fogaras. 5. Hunedoara (székhely Hátszeg). 6. Lippa. 7. Orsova. 8. Lugos. 9. Nagyvárad. 10. Sepsiszentgyörgy. 11. Szászsebes. 12. Segesvár. 13. Máramarossziget. 14. Marosvásárhely. 15. Beszterce.

A kerületi állami erdőhivataloknak vannak alárendelve a járási állami erdőgondnokságok mellett a községi erdőgondnokságok is.

Erdészeti szakoktatás. Temesváron középfoku erdészeti szakiskola, Görgényszentimrén pedig erdőőri szakiskola van.

III. A kapcsolt területeken működő különféle mezőgazdasági intézmények. 1. A kolozsvári gazdasági akadémia. 2. Az erdélyi állami elsőfoku gazdasági iskolák, (földműves iskolák), u. m. Nagyszentmiklós (Temes vm.), Csák (Temes vm.), Lugos, Szilágysomlyó, Torda, Algyógy (Hunyad vm.), Csikszereda. 3. Állami alsófoku kertészeti iskola: Torda. 4. Állami alsófoku

szőlészeti iskolák: Bihardiószeg, Ménes (Arad vm.). 5. Állami elemi gazdasági iskolák: Magyarpécska (Arad vm.), Szék (Szolnokdoboka vm.). 6. Állami elemi gyümölcsészeti és méhészeti iskola: Nagybánya. 7. Állami tejgazdasági és mezőgazdasági iskola: Szelistye (Szeben vm.). 8. Állami havasgazdasági és faipari iskola: Topánfalva (Tordaaranyos vm.). 9. Háztartási és háziipari iskolák: Lomb (Kolozs vm.), Bikszád (Szatmár vm.). Ez utóbbi még nem nyílt meg.

IV. A kapcsolt területek beosztása méhészeti, selyemhernyótenyésztési, szőlészeti, borászati stb. kerületekre.

1. *Méhészeti kerületek beosztása:* Mehadia, főnök: Martinovici Miklós. Kolozsvár, főnök: Kordán László. Nagybánya, főnök: Korodán György. Marosvásárhely, főnök: Donáth Aladár. Nagyszeben: főnök: Jancovicu Miklós.

2. *Selyemhernyótenyésztés.* Vezető: Nitescu A selyemhernyótenyésztési felügyelő. Székhelye: Lugos. Lugoson selyemfonoda van. Selyemgubósterilizáló állomás kettő van: Temesváron és Ómoldován. Egész Erdély területe egy selyemhernyótenyésztési kerületet alkot, Lugos székhellyel. A kerület főnöke: Ionescu. A kerület feloszlik 19 selyemtenyésztési központra. Ezek székhelye: Arad, Bozovicu, Karánsebes, Cocota, Detta, Dés, Faget, Jidovia, Lugos, Lipova, Ómoldova, Oravica, Orsova, Pankota, Rékás, Temesvár, Varjas, Zilah és Nagyszalonta.

III. Mintagazdaságok és állami uradalmak. A cél: mágnesítés és termelés; példaképpül szolgálni a kisgazdának és a mezőgazdasági termelési szövetkezetek központjává válni. A mintagazdaságok és uradalmak 5 kerületre vannak beosztva és pedig: 1. *Fogaras.* Ide tartoznak: Fogaras, Sárkány, Komána, Boiu. II. *Kolozs.* Gazdaságok: Kolozs, amely egyúttal ménészgazdaság is azzal a céllal, hogy az erdélyi félvérménest fentartsa. Torda, Mezőnagycsán, Gerendkeresztur. III. *Alsófarkadin.* Gazdaságok: Farkadin, Teiu (gyümölcsészeti iskola) Pestitul-Mare. IV. *Krasznahidvég.* Gazdaságok: Krasznahidvég, Somesguruslan. V. *Csák.* Gazdaságok: Berzovia, Gilád, Unip, Dracsina Mare, Dracsina Mica, Semlac.

VI. Szőlészeti kerületek beosztása. Borvidékek szerint Erdély területe 3 kerületre oszlik és pedig: I. *Arad.* Főnökhelyettes, Loránd László (lakik Csálán) Szőtőtelepek: Csála, Baracka, Izvia, Rékás. II. *Magyarigen.* Főnök: Hell Jenő szől. felügyelő. Szőlőtelepek: Magyarigen, Celna, Ighiel. III. *Bihardiószeg.* Főnök: Tatár O. szől. főfelügyelő. Szőlőtelepek: Bocolul Mare, Seini, Tasnád, Bihardiószeg. Szőlőoltványok mérsékelt áron gazdának is eladatnak. Ezért a kolozsvári földmivelésügyi főigazgató-sághoz kell kérvénnyel fordulni.

V. Állami borpincék. Kolozsvár, Dicsőszentmárton, Ménes, Bihardiószeg. A borpincék célja: a borértékesítés előmozdítása szakszerű borkezeléssel és lehetőleg egyöntetű borok piacra-vitelével.

Romániának legnagyobb és a mezőgazdaság szempontjából legértékesebb mozgó tőkéje állatállományában rejlik. Románia állatállománya létszámáról az alábbi kimutatás nyújt részletes tájékoztatást.

Év	A Rom. Kir. Statisztikai Hivatal kimutatása Románia állatállományáról										
	Alsóféhérm.	Arad	Bihar	Beszterce m.	Brassó	Csik	Krassó-Sz.	Kolozs	Fogarás	Hunyad	Máramaros
1920	91556	102515	178063	67347	29835	87030	182273	103407	35826	154160	61411
1921	90196	133682	199706	81320	32652	104763	207895	104464	45511	174449	64159
1920	4933	599	2013	2406	3776	21	58	19008	24796	561	1703
1921	1721	677	2157	1300	4982	239	25	22073	24860	776	1869
1920	4996	41937	31623	10864	9380	10092	29193	8132	7386	7935	7690
1921	6062	52691	30050	11505	9331	9834	39580	6388	8114	13112	6050
1920	36696	94243	101232	18200	30883	17167	107301	38811	30916	56282	9419
1921	37435	105755	149109	10576	94074	17597	133773	37217	28746	50172	15853
1920	237243	89765	111993	138230	13318	68179	551305	232257	79087	255002	139160
1921	220579	125921	131718	186757	12385	90198	630725	219814	84178	358089	121718
1920	8884	13097	26622	17736	195	3872	40190	11376	1295	36998	14658
1921	8257	15522	33685	22181	637	4268	52878	10473	1764	46536	19303
1920	273	100	207	4	26	25	284	378	93	171	71
1921	231	147	170	18	30	15	359	308	86	237	42
1920	44	44	27	2	1	6	46	22	8	13	15
1921	34	100	57	—	4	9	24	17	7	17	8
Év	Marostorda	Udvarhely	Szatmár	Szilágy	Szeben	Sz.-Doboka	N.-Küküllő	Kisküküllő	Temes	Háromszék	Tordaar.
1920	87155	56136	137011	96756	71347	102441	76475	51196	126342	66270	74832
1921	99379	64920	137156	106265	79299	105192	83129	56527	156602	58830	76741
1920	1336	3849	2515	11613	10274	13954	23295	5613	167	1421	3530
1921	1437	4102	2472	12355	10276	13940	22928	5714	124	1485	4096
1920	10837	10020	18757	5771	15073	5419	11857	3113	91306	10153	6069
1921	9286	9933	18940	6182	16446	5549	14298	3575	100510	10130	6372
1920	26918	22906	63987	40379	48761	34681	62319	30040	238720	41685	29060
1921	31047	25872	78547	55130	45276	37510	67759	29940	294393	45927	30912
1920	104624	72765	70255	105810	187648	238780	71955	89955	196185	72431	265317
1921	129234	87934	85101	104580	263083	206058	84543	85047	270892	60549	189175
1920	6646	13339	9115	12172	9146	27903	2504	2184	638	4628	7407
1921	7963	12372	9839	12126	8552	19020	3853	2234	773	3780	67694
1920	59	13	258	393	364	127	34	73	133	75	155
1921	94	8	224	512	187	116	34	62	180	74	223
1920	10	9	21	13	13	8	8	5	123	14	16
1921	29	9	25	17	20	22	21	—	150	15	12

Összesen tehát Románia állatállománya: Szarvasmarha 1920 évben 2039390, 1921. évben 2262828. Bivaly 1920-ban 137606, 1921-ban 138733. Ló 1920-ban 357612, 1921-ben 385238. Sertés 1920-ban 1181107, 1921-ben 1416516. Juh 1920-ban 3391262, 1921-ben 3748291. Kecske 1920-ban 270604, 1921-ben 330711. Szamár 1920-ban 3316, 1921-ben 3357. Öszvér 1920-ban 368, 1921-ben 597.

Az állattenyésztés fontosabb adatai:

Ivarzás a házi állatoknál			
A kanca sárlása tart 24—36 óra hosszat	A tehén folytatása tart 24—36 óra hosszat	Az anyajuh üzekeedése tart 24—26 óra hosszat	A koca rühetése tart 30—40 óra hosszat
A hágatás elmulasztása vagy nem fogamzás esetén újra jelentkezik			
a sárlás 8—10 nap mulva	a folytatás 26—28 nap mulva	az üzekeedés 14—20 nap mulva	a rühetés 20—28 nap mulva
A leállítás után megint fellép			
a sárlás a 6—14-ik napon	a folytatás a 28—42-ik napon	az üzekeedés a 42—186-ik napon	a rühetés a 42—60-ik napon

Háгатás és fogamzás

Lovat és nyugoti marhát rendszerint kézből, juhot és sertést többnyire csoportban szabadjában háगतunk és számítunk:

1 csödör alá 30—40 anyát, 1 bika alá szabad. 30—40 anyát, 1 bika alá kézből 50—60 anyát, 1 kan alá 20—40 anyát, 1 kecske-bak alá 50—60 anyát, 1 kos alá 20—30 anyát, 1 him baromfi alá 10—12 anyát.

A tenyésztésre legalkalmasabb életkor

A csödör 4—16, a bika 2—6, a kan 1—4, a kos 2—6, a kan $\frac{1}{2}$ —3, a kanca 3—14, a tehén 3—7, a koca 1—4, a szuka $\frac{1}{2}$ —3 évig.

Ha jó ivadékok elegendő számban esnek utánuk, tovább is.

Növendék állatok szoptatási időtartama

Ló- és szamárcsikók 3—6, bárányok 3—4, malacok 2—2 $\frac{1}{2}$, borjúk 2 $\frac{1}{2}$ —3 $\frac{1}{2}$, kecskegidák 2—2 $\frac{1}{2}$ hónap.

Az élősuly és vágósuly közti százalékos arány

Tehénél az élősulynak 43—50%-a vágósuly. Ökörnél az élősulynak 50—65%-a vágósuly. Borjunál az élősulynak 56—63%-a vágósuly. Juhnál az élősulynak 60—65%-a vágósuly. Sertésnél az élősulynak 75—85%-a vágósuly. (Berkshir 200—300 kg. élősulynál 82—85%, poland china 83—86%, tamvorth 81—84%.)

Sulyvesztés az állat szállítása közben

Tenyészmarhánál: 100, 200, 300, 500, km. távolságig 3%, 4*3%, 4*5%, 7*5% a sulyvesztés. Vágómarhánál: a körülmények és távolság szerint 0*9—11%, borjunál 3*2—6*8% a sulyvesztés.

A vemhesség tartama a különféle házi állatoknál

Állat	A vemhesség tartama			
	hóna- pokban kifejezve	hetek- ben kifejezve	napok- ban kifejezve	szélsőségek napokban kifejezve
Ló.....	11	48	340	330—420
Szamár	12	52	365	335
Tehén	9	40	285	240—230
Bivalytehén	10	44	300	—
Juh	5	22	150	146—160
Sertés	4	15	120	110—136
Kutya	2	8	60	58—65
Házinyul.....	1	4	30	28—32
Kotol				
a tyuk	a pulyka	a lud	a kacs	
20—22 napig	27—28 napig	28—32 napig	28—32 napig	
és kikölt ez idő alatt				
16—20 tojást	15—20 tojást	15—18 tojást	12—15 tojást	

Hivatalból jelentendő ragadós állati betegségek és járványok

Az állategészségügyi rendszet szabályai és az azok alapján teendő hatósági intézkedések csak az olyan állati betegségekre vonatkoznak, amelyek ragadós természetüknél fogva nemcsak a beteg állatot, hanem valamennyi különben egészséges állatot veszélyeztetik, ha az a beteggel érintkezésbe kerül.

A ragadós állati betegségeket a törvények és állategészségügyi szabályok névszerint felsorolják:

1. a keleti marhavész.
2. a lépfene (antrax).
3. a veszettség.
4. a lovak, szamarak és öszvéres takonykórja, illetőleg bőrférge.
5. a szarvasmarhák, juhok, kecskék és sertések ragadós száj- és körömfájása.
6. a szarvasmarhák ragadós tüdőlobja (ragadós tüdővész).
7. a juhhimlő.
8. a lovak tenyészbenasága, továbbá a lovak és szarvasmarhák ivarszervein keletkező hólyagos kiütések.
9. a lovak, szamarak, öszvérek és juhok rühe.
10. a sertésorbánc.
11. a sertésvész.
12. a bivalyvész.

E ragadós betegségeket *hivatalból jelentendő* ragadós állati betegségeknek nevezik.

A ragadós állati betegségek lappangási ideje

Baromfihimlő 5-10 nap. Baromfikolera 8—10 óra. Bivalyvész 1-2 nap. Dermedés (Tetanus) 1-14 nap. Fertőző hüvelyhurut 2-3 nap. Ivarszervi hólyagos kiütés 3-6 nap. Juhhimlő 6-8 nap. Lépfene 1-14 nap. Mirigykór 4-8 nap. Ragadós száj és körömfájás 2-11 nap. Sercegő üszök 1-5 nap. Sertéshimlő 3-4 nap. Sertésorbánc 3-10 nap. Sertésvész 4-13 nap. Szárnyasok difterijája 6-8 nap. Szopornyica 4-12 nap; Takonykór 5-14 nap. Tehénhimlő 4-7 nap. Veszettség több hét, illetve hónap is lehet.

Szavatossági hibák és határidők

Szavatossági hiba az állatkereskedelemben minden hiba, mely a vételkor meg volt, nehezen ismerhető fel (rejtett) és az állat értékét jelentősen csökkenti.

Szavatossági határidő az az időköz, amelyen belül a vevőnek a szavatossági hibát észre kell vennie, hogy miatta az eladó ellen keresetet indíthasson. A szavatossági határidő minden szavatossági hibánál — még a főhibáknál is — 6 hónap. Ugyanennyi a kereset elévülési határideje is.

Szavatossági főhibák azok, melyeknél külön védelmi határidő van megállapítva. A védelmi határidőn belül megállapított

főhibáknál nem szükséges igazolni azt, hogy a hiba a vételkor már meg volt. Szavatossági főhibákul a joggyakorlat az osztrák polgári törvénykönyv 924. és 925-ik §-ában felsorolt hibákat fogadta el. Ezek a következők:

1. Minden belső betegség, mely az átvételt követő 24 órán belül mutatkozik vagy amely miatt az állat ennyi időn belül elhullott.

2. Lovaknál és igás állatoknál: a gyanus mirigy, a takonykór és a fulladozás 15 napi, a butacsira, a bőrféreg, a csökönnyösség, a feketehályog és a havi vakság 30 napi védelmi idővel.

3. Szarvasmarháknál: a mirigykórság (üzekedési düh, gümőkór) 30 napi védelmi határidővel.

4. Juhoknál: a himlő és a rühesség 8 napi, a tüdőférgesség és a mételykór 2 hónapi védelmi határidővel.

5. Sertéseknél: a borsóka-kór 8 napi védelmi határidővel.

6.

*A Consum és Közgazdaság-Rumänischer
Lloyd Románia gazdasági életének
leghivatottabb krónikása*

Hann és Társa

Gép- és műszaki Kereskedelmi Rt.

CLUJ [KOLOZSVÁR]

Str. Regina Maria (volt
Deák Ferenc-utca) 11

MŰSZAKI NAGYKERESKEDÉS

Wolfner-féle színbórszajak,
A Magyar Ruggyantaárugyár cikkei,
Tauril főmítőlemezek, lömlők és lömitések,
Langen és Wolf-féle motorok, gépolajok, szerszámok,
gazdasági gépek, tejgazdasági eszközök
sib. sib. állandóan raktáron

TELEFON:

2-36

SŰROONYCÍM: HANNCOMP.

Kertészet

A gyakrabban termelni szokott konyhakerti növények vetési és mivvelési naptára

Zöltség neve	Vetés ideje	Hová kell vetni.*	Magszükséglet 1 m ² -re	A palántázás ideje	A növények térszükséglete	Ajánlható fajták
Korai káposzta — —	márc. 1—10	m. á.	1 gr.	ápr. 10—15	40X40 cm.	Jánosnapi, bécsi korai
Téli káposzta — —	ápr. 20—25	sz. á.	1/2 gr.	máj. 20—25	60X60 cm.	Balinkai, Braunschweigi
Korai kelkáp. — —	márc. 1—10	m. á.	1 gr.	ápr. 5—10	30X30 cm.	Kapucinus, Ulmi korai
Késői kelkáp. — —	máj. 1—10	sz. á.	1 gr.	jun. 10—15	50X20 cm.	Verrus
Korai kalaráb — —	márc. 1—10	m. á.	2 gr.	ápr. 5—10	20X20 cm.	Bécsi fehér és kék
Késői kalaráb — —	máj. 20—25	sz. á.	2 gr.	jun. 20—25	40X40 cm.	Goliáth, Globus
Karfiol, korai — —	okt.-márc.-ig	m. á.	1/2 gr.	ápr. 1—10	50X50 cm.	Haage-féle
Karfiol, késői — —	máj. 1—5	sz. á.	1/2 gr.	jun. 10—15	80X80 cm.	Olasz óriás
Vöröskáposzta — —	ápr. 1—10	sz. á.	2 gr.	máj. 10—16	50X50 cm.	Hollandi vérvörös, Zenith
Sárgarépa — —	márc.-jun.-ig	á. h.	1 gr.	—	25X30 sort	Braunschweigi Nantesi
Petrezselyem — —	okt.-ápr.	á. h.	1 gr.	—	25X50 sort	Kor. cuk. hosz. sima, késői
Zeller — —	március 5—10	m. á.	1/2 gr.	máj. 10—15	40X50 cm.	Högömb, Prágai óriás
Céklarépa — —	ápr. 20—25	á. h.	1—1 1/2 a gr.	—	30 cm. sort	Non plus ultra, Camerun
Hónapos retek — —	márc. 15-től kéthet	á. h.	4 gr.	—	25 cm. sort	Würzburgi, Non plus ultra
Nyári retek — —	ápr. 20-25	á. h.	3 gr.	—	30 cm. sort	Ker. feh. Jánosn., Müncheni sörretek
Téli retek — —	jun. vége	á. h.	2 gr.	—	35 cm. sort	Kerek, fekete
Fejes saláta — —	jan.-márc.-ig	m. á.	1 gr.	ápr. 10	30X30 cm.	Máj király, Aranysárga kőfej
Sárga és v. hagym.	márc. 1—10	sz. á.	2 gr.	—	25X15	Zittau
Dughagyma — —	márc. 10—20	á. h.	150 db	—	25X15	Makói
Foghagyma — —	nov.	á. h.	150 db	—	25X25	—
Spenót — —	márc.-ápr.-szept	á. h.	4 gr.	—	sz. v. 20 cm sor	Viroflai, Eszkimó
Paradicsom — —	febr. 25-márc. 5	m. á.	5—6 szem	máj. 20-20	100X100 cm.	Koraiak kir., Legyózh., Garfield elnök
Paprika — —	febr. 25-márc. 25	m. á.	15—20 szem	máj 20—30	50X50 cm.	Aranysos, Prok.-ónás, Szegedi Rózsa
Ugorka — —	ápr. 25. máj 5	á. h.	2 gr.	—	150 cm. sort	Félhosszu Athéni, Boszniai főtös
Tök — —	ápr. 25-máj 5	á. h. fész	3—5 szem	—	1—3m. sort	Indián spárgatók, Angol hájtató
Borsó — —	febr. v. jun. 2. kéth	á. h.	25 gr.	—	30—50 fészek	Amerika csod., Thelephon. De grace
Bokorbab — —	ápr. 15-jun. 1	á. h.	10—20 gr.	—	60X60 cm.	Páratlan, Vilmos császár
Karósbab — —	máj 15—25	á. h.	10 gr.	—	60X70cm.	Tűzhely áldása, Mon d' or
Sóska — —	márc. hónap	á. h.	1 gr.	—	30 cm. sort	Nagyleveleű angol sóska

* Rövidítések: m. á. melegágy, sz. á. hidegágy, á. h. állandóhely.

Szőlészet és borászat

A szőlő és bortermés mennyiségére vonatkozó adatok

1 kat. hold szőlőben terem 9—160 métermázsa szőlő.
 1 kat. hold szőlőben terem 5—75 hektoliter bor.
 100 kg. szőlőfürt ad az egyes fajták szerint 99—98 kg. bogyót.
 100 kg. szőlőfürt ad az egyes fajták szerint 55—80 liter szinmustot.
 100 kg. szőlőfürt ad az egyes fajták szerint 20—40 kg. törkölyt.
 100 kg. szőlőfürt ad az egyes fajták szerint 3—4 kg. kocsánt.
 100 kg. szőlőfürt ad az egyes fajták szerint 9—12 kg. héjat.
 100 kg. szőlőfürt ad az egyes fajták szerint 2—4 kg. magot.
 100 kg. aszubogyó ad 50—70 kg. mustot.
 100 liter mustból lesz 83—97 liter bor.
 100 liter fehér bor ad 4—9 liter seprőt.
 100 liter vörös bor ad 6—9 liter seprőt.
 100 liter borból nyerhető 12—20 liter cognac.
 100 liter csigerből nyerhető 5—8 liter cognac.
 100 liter csigerből nyerhető 85—95 liter ecet.
 100 kg. törkölyből nyerhető 8—15 liter (50 százalékos) pálinka.
 100 kg. törkölyből nyerhető 14—15 kg. borkósav.
 100 kg. borseprőből nyerhető 50—60 liter seprőbor.
 100 kg. „ „ „ 40 kg. seprőtészta
 100 kg. „ „ „ 10—20 liter pálinka.
 100 kg. „ „ „ 6—8 kg. borkő.
 100 kg. „ „ „ 40 gramm borolaj.

Gyümölcsborkészítés

1 liter gyümölcsléhez (musthoz) szükséges hozzáadni	vizet lite- rekben	cukrot gr.-okban		
		közönséges italnak 8%	asztali bornak 10%	likör- bornak
Ribizkebor	2	420	540	1000
Egresbor	1·5	330	430	750
Fekete áfonyabor	2	460	580	1000
Földi szederbor	—	120	160	300
Málnabor	1·5	360	460	750
Szamócabor	0·5	180	240	500
Vörös áfonyabor	1·5	350	450	750
Szilvabor	—	50	110	230
Cseresznyebor	—	50	110	230
Almabor	—	70	130	250
Körtebor	—	60	120	240

Gyümölcspálinka

Egy hektoliter cefréből átlag készíthető:

Szilvából	10—12	liter	40%-os	pálinka
Cseresznyéből	10—12	„	„	„
Almából vagy körtéből	8—20	„	„	„
Barackból	9—11	„	„	„

Méhészet

Összeállította: GÁL IMRE v. méhészeti felügyelő.
A méhekre, a méhcsaládokra, valamint a méhészet körébe tartozó fontosabb tudnivalók táblázatos kimutatása.

A méh (<i>Apis mellifica</i> L.)							
fellépésének ideje		rendszerani állása			neme		
A földképződés III. korszaka. Egyidejűleg az ember és virágos növények is		A gerinctelenek rovar oszt. A teljesen átalakulók részarányos testűek, kártyás szárnyuak, izelt lábuak, fullánkcsok, társaságban élők és virágkedvelők csoportjába tartozik.			Nőneműek: anya, dolgozó hímneműek: here		
A méhek							
neme és élettartama		fejlőd. ideje			testük		nyelvük hossza
		pete	álca	báb	hossza	súlya	
anya	3—5 év	3	6	7	16—18 m/m	0'16—21 gr	4'— m/m
dolgozó	1—9 hó	3	7	11	11—13 „	0'11—13 „	6'2—5 „
here	1—5 hó	3	6	15	13—15 „	0'20—24 „	4'— „
Az anya petezésének folyamata egész életén át							
Hónap	naponta	havi átlag	Hónap	naponta	havi átlag	1 év átl.	
Jan.	100—150	1000—1500	Jun.	1800—2900	90000—140000	300000	
Febr.	150—250	3000—6000	Jul.	2900—1800	90000—40000		
Márc.	250—500	9000—11000	Aug.	1800—1000	40000—11000	egy éle-	
Ápr.	500—1300	11000—40000	Szep.	1000—500	11000—9000	ten át	
Máj.	1300—1800	40000—90000	Okt.	500—100	9000—	1000000	
Egy középerős méhcsalád			raj		Munkás méh elbir egyszerre		
neme	népessége	súlya	népessége	súlya	mézet	virágport	
anya	1	24—45	1	1'—3'2	mézyomrában	lábain	
dolgozó	20000—70000	gr.	9000—30000	kg.	mgr.		
here	500—2000		100—800		01—35	45—50	
Egy középerős méhcsalád			Egy középerős raj				
munkafelosztása a tenyészidőben							
gyűjt			15000	8000 folyton több			
fiastást nevel, ápol			18000	épit	1000	„ kevesebb	
egyéb belső munkát végez			9000		3000	„	
1000 építő méh munkafelosztása azon idő alatt míg a lakást beépíti							
Nap	Az építők száma	Mennyit épít cm.2-ben	Nap	Az építők száma	Mennyit épít cm.2-ben		
1-ső	10000	1000	8-ik	6500	350		
2-ik	9500	900	9 „	6000	300		
3 „	9000	800	10 „	5500	250		
4 „	8500	700	11 „	5000	200		
5 „	8000	600	12 „	4500	180		
6 „	7500	500	13 „	4000	160		
7 „	7000	400	14 „	3500	140		

Napi átlag: 300 c/m². Heti átlag: 2000 c/m². Havi átlag: 10000 c/m²

Évi átlag 120000 c/m².

Egy középerős méhcsalád 1 évi átlagos gyűjtése és fogy. havonként							
hónap		gyűjt	fogyaszt	hónap		gyűjt	fogyaszt
Január		— gr	300 gr	Julius	8000 gr	3000 gr	
Február		— „	840 „	Augusztus	4000 „	1400 „	
Március		1000 „	1200 „	Szeptember	1500 „	1200 „	
Április		4000 „	1400 „	Október	—	700 „	
Május		5000 „	2800 „	November	—	400 „	
Junius		12000 „	2800 „	December	—	300 „	
Hőmérsékleti adatok C°-ban							
A fészek melegsége			A méh				
télien	nyáron	legszorgalmasabb	nem dolgozik alul 12° és 35° felül		megdermed		
24—26	23—32	22—24			7—8		
<p>A fiasítás meghül 18°, elhal 15°; él 18-tól 35-ig. A méhekkel lehet dolgozni 11—12° melegben is még. A viasz meglágyul 30°-nál, megolvad 63°-nál.</p>							
A sejtisége 1 c/m ² -nyi lép mindkét oldalán és méretei.							
heresejt	477	széles	7·40 m/m	mély	15·5 m/m		
dolgozósejt	854		5·40 m/m		11· m/m		

Bőráruipari Részvénytársaság

Szatmár

A Szatmári Lezártoltó és Keresk. Bank érdeklőzősségében

Sürgőnycim:
Bőrdíszműgyár

Telefon: 6

Külön modernül berendezett bőr- és selyemvignetta gyártási osztály!

Nagyrománia első és legnagyobb

bőrdíszmű, bőrönd és táskáru gyára

K É S Z I T: Bőrdíszműárakban, offenbachi comerz és décsi puha munkától a legfinomabb francia munkáig. Bőröndáruban a saját szabadalmazott olcsó bőrönd, quetsch és balontól kezdve elsőrendű angol berendezett bőröndig

A méhészet védelmére vonatkozó törvényes határozmányok

A méhtenyésztési és a méhtenyésztők érdekeit a mezőgazdaságról és a mezőrendőrségről szóló 1894. évi XII. törvény-cikk 59. és 60. §-ai oltalmazzák.

59. §. Kirepült méhraját a tulajdonos, ha a keresést nyomban eszközli, másnak telepén szükség esetén a községi előljárásság közbejötté mellett is keresheti és elfoghatja, tartozik azonban az esetleg okozott károkat megtéríteni.

Ha a méhraj tulajdonosa a raját két nap alatt nem kereste és nem fogta el, a raj annak tulajdonává válik, kinek birtokán letelepült vagy aki azt két napon túl elfogta.

60. §. Ha valamely méhesben ragadós költésrothadás üt ki, a rothadásos törzsek, a baj felismerése után azonnal megsemmisítendőek. Ha elmulasztatnék, a községi előljárásság köteles a megsemmisítés iránt intézkedni.

Védelemben részesítendőek a következő gazdasági szempontból hasznos átlátok:

I. Emlősök.

Védelemben részesítendő hasznos emlősök:

1. *Denevér*, népies nevén szárnyas egér, púpdenevér, púpegér stb. minden fajtái, minden időben.

2. *Vakondok*, kivéve a virágos, veteményes kerteket és csemeteültvényeket, ahol pusztíthatók.

3. *Cickányok* fajtái, kivéve a vízi cickányt, amely a halászatra káros.

4. *Sün*, népies nevén sündisznó, töviskes disznó, tövisdisznó, töviskes kutya, szórdisznó stb.

II. Madarak.

Védelemben részesítendő madarak: Sárga rigó. Fecske. Búbos banka. Bagoly. Barátka poszáta. Barázda billegető. Bibic. Erdei pinty. Búbos pacsirta. Cinege. Ökörszem. Csiz. Csóka. Mezei pacsirta. Kis fülemile. Szürkebegy. Harkály. Havasi pinty. Hósármány. Kék kövirigó. Kenderike. Kontyos pacsirta. Nádi veréb. Pacsirták. Pinty. Pipiske. Poszáta. Rigó. Sármány. Seregély. Sirály. Stinglinc. Vörösbegy.

**Societate Anonimă de Mine de
Granit din Poieni
Kissebesi Gránitkőbányák Rt.**

Ciuj, Piața Unirei 32

Telefon : 4-41

HELVETIA

Societate
Anon. de
Asigurare

Általános
Biztosító
Társaság

Cluj-Kolozsvár

Calea Regele
Ferdinand 35
Telefon 12-57

**REPREZENTANȚII
GENERALE:**

Arad, Braşov, Cluj,
Oradea-Mare, Târgul-Mureş,
Timişoara, Sibiu,
Dej, Deva şi Satu-Mare.

**VEZÉR-
KÉPVISELŐSÉGEK:**

Arad, Braşov, Cluj,
Oradea-Mare, Târgul-Mureş,
Timişoara, Sibiu,
Dej, Deva és Satu-Mare.

S E O C U P Ă :
cu tofelul de asigurări.
Cotizații reduse. Condi-
țiiuni foarte avantajoase
și moderne pt. obi. Stă
afară de cartel și astfel
poate se preia pe răspun-
dere proprie și asigurări
executate la alte instituturi
pe timp mai îndelungot.

Pentru reprezentanții
se caută agenți.

F O G L A L K O Z I K :
a biztosítás minden ága-
zatával. Olcsó díjtételek
Előnyös, modern kötvény-
feltételek! Kartelen kívül
áll és így bármely inté-
zetnél több évre lekötött
biztosításokat a lejárat
előtt is saját felelőssé-
gére átvesz és kikapcsol.

Ügynökök előnyös fel-
tételek mellett lekövetnek.

IFJ. WARGA DÁNIEL ÖRÖKÖSEI
Első Erdélyi papirlemez-gyára
KOLOZSVÁRT

Irodai telefon 598 Gyári telefon 279
 Ferdinand király-ut 46 Kajántói-ut 69. szám

Gyárt minden vastagságban
papirlemezt

Erdélyi
Tűzifaforgalmi R. T.
Cluj

Strada Regele
 Matei Nr. 2
 (Mátyás Király-utca)
 Telefon 814

Legolcsóbb
tűzifa
beszerzési
forrás!

AGRICOLA

Altalános Román
Biztosító Részv.-Társ.
Bucureștiben

Alapítóké:
10,000.000 — lei.

Cluj, Str. Nicolae Iorga
(volt Jókai-utca)
11. szám.
(a társaság saját házában)
Telefon: 621

KERÜLETI IGAZGATÓSÁG
ERDELY, MÁRAMAROS
ES A KÖRÖSVIDEK
RESZERE:

Cluj: (Saját kezelésben),
Oradea-Mare: Banca Hillinger
și Illyés, Satu-Mare:
Banca Română S. A., Brașov:
Brașovul S. A., Târgul-Mureș:
Petru Pototzky, Bistrița: Suc.
Bancii Marosvásárhelyi Takarék-
pénztár Rt., Zălau: Ludwig
Porjesz, Déva: Dr. Nicolae
Mesko, Sibiu: Creditul Tech-
nic Transilvanean S. A., Aiud:
Fennichel Lázár, Lupeni:
Fried Mayer, Sft.-Gheorge:
Dr. A. Kupferstich, Uioara:
Banca Ardeleana, Sighetul-
Marmației: Suc. Banca Ro-
mână S. A., Simleul-Silvaniei:
In regie proprie (saját keze-
lésben), Dej: Keresztes Géza

DIRECTIUNEA REGIONALA
PENTRU TRANSILVANIA
MARAMUREȘ ȘI
CRIȘANA:

AGRICOLA

Societate Anonimă
de Asigurări Generale
din București

Cluj: (In regie proprie),
Oradea-Mare: Banca Hillinger
și Illyés, Satu-Mare:
Banca Română S. A., Brașov:
Brașovul S. A., Târgul-Mureș:
Petru Pototzky, Bistrița: Suc.
Bancii Marosvásárhelyi Takarék-
pénztár Rt., Zălau: Ludwig
Porjesz, Déva: Dr. Nicolae
Mesko Sibiu: Creditul Tech-
nic Transilvanean S. A. Aiud:
Fennichel Lázár, Lupeni:
Fried Mayer, Sft. Gheorge:
Dr. A. Kupferstich, Uioara:
Banca Ardeleana, Sighetul-
Marmației: Suc. Banca Ro-
mână S. A., Simleul-Silva-
niei: (In regie proprie) Dej:
Keresztes Géza.

Capital social:
10,000.000 — Lei.

Cluj, Str. Nicolae Iorga
Nr. 11
(in casele proprii)
Telefon No.
621

MAROSVÁSÁRHELYI TAKAREKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

ALAPÍTÁSI ÉV: 1869.

RÉSZVÉNYTŐKE ÉS TARTALÉKALAP:
10.000.000 LEI.

FIÓKOK:

BESZTERCZE ÉS SZÁSZRÉGEN.

ÉRDEKKÖRÉHEZ TAR-
TOZÓ VÁLLALATOK:

*Erdélyi malom, faipar
és árukereskedelmi rt.,
Mestitz-féle faipari rt.,
Bucher-féle vasáru rt.,
„Stella” árukereske-
delmi részv.-társaság.*

CASSA DE ECONOMIE DIN TÂRGUL-MUREŞ SOCIETATE ANONIMĂ

FONDAT: 1869.

SUCCESSALE:

BISTRITA, REGHINUL-SĂSESC.

CAPITAL ŞI FOND DE REZERVĂ:
LEI 10.000.00.—

LÖBLE H.**Telefon:**
12-22szeszgyár, szeszfinomító, rum, likőr,
aether, ecet és olajgyár**ORADEA-MARE****FIÓKOK:**
Fugyvácsárhely és Debrecen

Sürgőnycim: Löble

Wohanka és Társa utóda r. t.*bizományi raktára*

| Oradea-Mare (Nagyvárad), Piața Mihailu Viteazul 14 |

Gépek, szerszámok és műszaki anyagok minden iparág számára!

Telegramm: Wohankákék

Alapított 1866. évben

TELEFON:**10-77**Képviseletek és egyedárusítások:
A műszaki és malomszakma legkiválóbb
gyártmányaiból*Testvérvállalatok:*Budapest, Belgrád, Bratislava, Debrecen, Sátoraljauhely,
Szólnok, Zagreb, Varschau**EXPORT "COMERCIA" IMPORT**
KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NAGYVÁRAD**Fiók és expositura:**Magyarország — Budapest
Németország — Berlin
Csehszlovákia — Kosice
Temesvár
Arad
Szalmár
(Érmihályfalva) Valea lui Mihailu**Raktárak:**Oradea-Mare
Cluj
Temesvár
Arad
Szalmár
Érmihályfalva

C u k o r y v á r a k k é p v i s e l e t e

Andrényi Kálmán utódai

Pezsgőgyárosok

Arad

Az előkelő világ itala

GYÁRTMÁNYAI:

Andrényi Sec
(Savanykás)

Crement Rose
(Édeskés)

**PESTI MAGYAR
KERESKEDELMI BANK
ARADI FIOKJA**

Arad, Bulev. Regina Maria 14

Foglalkozik a
banküzlet
minden
ágával

Telefon:
500 és 608

**Deviza
osztály**

Fuchs-Bőrruhaüzem

*Oradea-Mare,
Kolozsvári-ut 1*

Bőrruhákat mérték u áán is készít

Szállít mindennemű
kész bőrruhákat és
báránybőröket nagy-
ban és kicsinyben

<p>Pivnițerla Podgorenilor Societate pe Acții Alud</p> <p>Vinuri originale de butelie, vinuri aromatice de masă</p>		<p>Szőlőbirtokosok Pincegazdasága Részvénytársaság Nagyenyeden</p> <p>Fajtiszta palackborok, zamatos asztali borok</p>
---	---	---

TELEFON: 329
Telegrame: Centrala Cereale

Banca Centrala pentru Industrie si Comert

Societate Anonima
 Cluj, Str. Reg. Maria 1 si 6-8

Secția Cereale
 cumpără orice solu de cereale, semințe, pás-
 tăioase la prețurile zilei in cantități mari

*Oferta
 dinpreuna
 cu mostre
 a se adresa*

*Banca Centrala
 pt. Industrie
 si Comert S. A.
 Cluj,
 Secția Cereale*

Roessemann & Kühnemann Részvénytársaság
vasúti anyagok gyára

vezérképviseelő
 Erdély és a csatolt részeken

Kemény Béla
 okleveles mérnök vállalkozó
 Nagyvárad, Posta (Üri) u. 4

Ipavasutak, rendes nyomtávu vasutak,
siklók, sodronypályáképítése s tervezése

Állandóan raktáron sinek és kapcsoló-
 szerek, bilenő-, szekrény-, plateaz- és
 rönkkocsik, kerékpárok, tengelyek, csap-
 ágyak, váltók, fordítóköröngök, sikló-
 alkatrészek, gőz- és-benzinmozdonyok,
 biztosító berendezések stb. — Használt
 anyagok vétele és eladása

Átutalásokat

Magyarországba,
Ausztriába,
Csehszlovákiába,
Németországba stb.

fix áron, vagy napi árfolyamon leg-
előnyösebben és legjutányosabban a

Mezőgazdasági Bank és Takarékpénztár

Ciuj-Kolozsvár, Piața Unirii (volt
Mátyás Király-tér) 9. szám
és fiókintézete DÉS eszközöl.

Foglalkozik a banküzlet
összes ágazataival.

Betéteket legmagasabban
kamatoztat.

Bizam A. gépészmérnök

Nagyvárad, Körös-utca 27 szám / Telefon 17—30

Berendez türesztelepeket, téglagyárakat, szállít teljes fém- és fémegmunkáló telepeket, valamint egyes gépeket, különösen

gattereket

új és használt gyárilag javított állapotban

Amerikai irodaberendezések,

lömör és mübutorok,
1^a tölgyfaparketta

RIMANÓCZY

mübutor és parkettgyár rt.
Oradea-Mare

Közp. iroda: Parcul Traian I. Gyár Kolozsvári-ut 117

Telefon: 10—93 és 44 szám.

**Cassa de Pastrare
din Oradea-Mare**

Oradea-Mare, str. Alexandri No 2.
Nagyvárad, Teleky-utca 2 szám.

Alapítottat: 1847. évben.

**Nagyvárad
Takarékpénztár**

Elfogad betéteket könyvecskékre és folyószámlára (Chequeszámla). Leszámitol váltókat. Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket nyújt előnyös feltételek mellett bérházakra és földbirtokokra. Kölcsönöket ad értékpapirokra. Vesz és elad értékpapirokat és idegen pénzeket. Külföldi átutalásokat eszközöl. Beszedés végelt átvesz váltókat és utalványokat. Bevált szelvényeket. Megőrzés végelt átvesz értékpapirokat és okmányokat. (Safe-deposit).

Részvénytőke 5,400.000 lei. Tartalék a'apok 1,140.000 lei

Carol Mihály Károly

Negoț de Cereale și Sămânțe
Export-Import

Târgu-Mureș

Adresă Telegr.: Carol Mihály
Telefon: 85

Gabona, termény- és magkeres-
kedő - Export-Import

Marosvásárhely

Sürgöncim: Mihály Károly
Telefon: 85

TECHNISCHE LEDER

BRÜDER RENNER & CO

LEDERFABRIK
AKTIENGESELLSCHAFT
CLUJ

ALLE LEDERSORTEN FÜR
LEDERHANDEL UND SCHUH-
INDUSTRIE. GARANTIERTE
TREIBRIEMEN

Altalános Kereskedelmi Rt.

Központi iroda: Brassó, Malom-utca 7/b — Telefon: 3-86.

Folyószámlák a Brassói Altalános Takarékpénztárnál, a Brassói Népbank Rt.-nél és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank brassói fiókjánál

Üzemek:

„Előpataki gyógyviz”: Előpatak

„Horgász gyógyviz”: Kovászna

Tűzfátelep: Brassó

Incze-féle turógyár: Barót

Aruosztály: Barót

„Comerz”

Kereskedelmi Társaság

**TURDA
TORDA**

Telefon Interurban: 50
Távíratcím: EMES Turda

ROSENBERG IZSO

cementárugyár, asphalt és kátrányipar részv.-társ.

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)

G y á r t m á n y a i:

Békeminőségű egyszerű és min-
tás márványozalak és cement-
lapok, járdák, terek és udvarok
borítására, cementcsövek min-
den mérethben, cementkutyűrű

Allandó nagy raktár:
tordai elsőrendű portland-
cementből, asphalt bitu-
mentből, asphalt mastix-
ből, vízmentes kőszén-
kátrányból

Vállal mindennemű beton,
vasbeton és műkö mun-
kálásokat.

Gyártelepek:
Oradea-Mare Calea Victo-
riai 48 sz. és Téglagyár-u.

Telefon: 67 szám

*Elsőrendű filzpapírból ké-
szült Asphalt fedéllemezek*

A
legnagyobb
angol
postógyári
lerakat!

Postavária
AURORA
CLUJ, Piața Mihai
Viteazul 35
Postóáruház

A
legnagyobb
angol
postógyári
lerakat!

VASUT

TEHERÁRU-DIJSZABÁS.
FUVARLEVÉL-FELÜLVIZSGÁLAT.
KAMIONÁZS.
ROMLANDÓ ÁRUK SZÁLLITÁSA.
VASUTI BÉRLETJEGYEK.
HÁLÓKOCSIKÖZLEKEDÉS.
FEKBÉR.
KOCSIÁLLÁSPÉNZ.
SZÁLLITÁSI DIJTÉTELEK.

„CALORIA”

SOCIETATE IN NUMELE COLECTIV

CLUJ,

BUCURESTI,

Calea Regele Ferdinand 53

Strada Mihai Vodă 31 bis

**Incălziri Centrale
Instalațiuni Sanitare
Apaducte și Canalizații pentru orașe**

**Központi fűtések
Egészségügyi berendezések
Városi csatorna- és vízmű építkezések**

**Cassa de Păstrare a Județului Arad
Aradmegyei Takarékpénztár
Arader Comitatssparcassa**

Részvénytőke és tartalék-
alapok: 13,500.000 Lei.

Alapítva 1870

*Foglalkozik a banküzlet
minden ágával.*

Vasuti dijszabás

Személyek, podgyászok és kutyák vasuton való szállításának mikénti eszközzését és a fizetendő árakat a *vasuti személyi dijszabás* foglalja magában. A dijszabás két részből áll; az első rész a dijszabási rendelkezéseket tartalmazza, a második rész pedig a menetdíjakat tünteti fel a podgyászok és kutyák szállítási illetékével együtt.

Romániában jelenleg az összes vonalakon egyetlen személydijszabás van érvényben úgy az állami, mint a magánvasutakon. A dijszabások rendelkezései szerint mindenki menetjegyet tartozik váltani. A négy éven aluli gyermekek menetdíjat nem fizetnek, csak akkor, ha külön helyet foglalnak el. A négy évnél idősebb, de 10. évüket be nem töltött gyermekek a menetdíjak felét tartoznak megfizetni.

Aki menetjegy nélkül száll fel a vonatra, büntetést köteles fizetni. Ez a büntetés az I. osztályban 160, a II.-ban 100 és a III. kocsiosztályban 60 lei. A büntetés beszedését igazoló jeggyel az utas csak a zóna végállomásáig utazhatik, ahol tartozik jegyet váltani, mert ha ezt nem teszi, úgy újabb büntetést fizet.

A București—Oradea-Mare-i fővonal zónáinak határállomásai: Ploești, Sinaia, Braşov. Homorod-Cohalom, Sighişoara, Copsa-Mica, Teius, Câmpia-Turzi, Cluj, Hunedin, Vadul-Crisului, Oradea-Mare. Ha valaki magasabb kocsiosztályba száll fel, mint amilyenre jegyet váltott, büntetést tartozik fizetni és pedig, ha II. osztályu jeggyel I. osztályba száll fel 60 leit, ha III. osztályu jeggyel II. osztályba száll fel 40 leit, ha III. osztályu jeggyel I. osztályba száll fel 100 leit. Ezenkívül a zóna határállomásán tartozik a továbbutazáshoz a menetdíj közötti különbözetet megfizetni.

A menetjegyek az állomásokon a jegypénztáraknál, a városokban pedig a menetjegyirodákban válthatók meg. A menetjegyirodák a kiszolgáltatót jegyek után a menetjegy árán felül ennek 2%-át szedik be az utastól. A már kiváltott jegyet a pénztárak visszaveszik, ha az utas beteg lett vagy a vonatról lekéselt, ha a jegyet az utas a vonat elindulása után azonnal bemutatja és kéri a menetdíj visszatérítését. Ha az utas a vonatot lekési, az állomási főnöktől kérheti, hogy jegyét a következő vonathoz vagy legkésőbb a következő napi ugyanazon vonathoz érvényesítse. Ha az utas a jegyváltás után magasabb kocsiosztályba vagy személyvonatból gyorsvonatba akar átszállani, köteles jegyét az állomásfőnöknél bemutatni, aki azt látta-mozza. Láttamozott jegyével az utas jelentkezik a jegypénztárnál, ahol *pótgjegyet állítanak ki* a két kocsiosztály, illetve a

két vonatnem közötti menetdíjkülönbözetről. Ilyen esetben büntetést fizetni nem kell.

Az utasnak jogában áll menetjegyét egyszer félbeszakítani. A félbeszakítás alkalmával a menetjegy az állomási főnöknek bemutatandó, aki a jegyet láttamozza. Ha az utas a csatlakozási állomáson a csatlakozó vonatot elmulasztja, joga van kérni a vasuttól, hogy a kiindulási állomásra visszaszállíttassék. Ilyen esetben a vasut a visszaszállítást díjmentesen eszközli és a meg nem tett utra eső menetdíjat az utasnak visszatéríti. Az utas tehát csatlakozás-mulasztás esetén menetjegyét mutassa be az állomásfőnöknek láttamozás, illetve a csatlakozás mulasztás igazolása végett. A menetdíj visszatérítést a vasuti üzletvezetőségtől kell kérni.

Az utasok külön kocszi kiállítását kérhetik. A vonat-kiinduló állomáson a megrendelésnek a vonat indulása előtt félórával, közbeeső állomáson pedig legalább 24 órával előbb kell történnie. Egy kéttengelyű külön kocsiért 12 darab, kettőnél több tengelyű kocsiért pedig 18 darab I. osztályu egész jegyet kell fizetni. Ha a kocsiban levő utasok után számított rendes menetdíj nagyobb összeg volna, mint a 12, illetve 18 darab jegy ára, ugy a nagyobb összeg fizetendő.

Az I. és II. kocsiosztályban az utas kívánhatja, hogy külön fülkét bocsássonak rendelkezésére, azonban tartozik az illető kocsiosztálynak megfelelő annyi menetjegyet váltani, ahány ülőhely van az illető szakaszban.

Betegek szállítására rendszerint teherkocsik szolgálnak, amelyért 6 darab I. osztályu jegyet kell fizetni. A beteg ágyáért és kényelmére szolgáló berendezésekért, valamint egy kísérőért külön díjat fizetni nem kell. Ha a beteggel egynél több kísérő utazik, ugy azok részére egy-egy III. osztályu jegyet kell váltani. Ha a beteg kocsiában más tárgyakat, bőröndöket utizsákokat, kalapdobozokat is szállítani óhajtanak, azok után a rendes podgyász-illetéket kell megfizetni. A betegszállító-kocsi megrendelésénél 150 lei biztosítékot kell letenni.

Külön személyvonatokat is lehet megrendelni, vonat-kiinduló állomáson a vonat kiindulása előtt 2 órával, közbeeső állomásokon 24 órával előbb. A külön vonatokért a következő díjakat kell fizetni:

A mozdonyért kilométerenként 1838 banit.

Személy vagy szalonkocsiért kilométerenként és tengelyenként 525 banit.

Biztonsági kocsiért tengelyenként 263 banit.

Egy vonatért azonban kilométerenként legalább 53 leit, összesen legkevesebb 1315 leit kell fizetni.

Ha azonban az utasok száma után a rendelkezésre bocsátott kocsiosztálynak megfelelő menetjegyek ára nagyobb összeget eredményez, ugy ez fizetendő. A vonat megrendelésénél a vonat díját előre le kell fizetni. Ha a vonatot nem vették

igénybe, úgy a várakozásért félóránként 600 lei illeték fizetendő és a CFR kiadásai a vonat előkészítéséért megtérítendők.

Csoportosan utazó munkások kedvezményesen szállíthatók teherkocsikban, ha az utazás legalább 50 kilométerre történik. Negyven munkás befogadására alkalmas kocsiórt kilométerenként 5 lei 25 bani, 50 személy befogadására alkalmas kocsiórt pedig kilométerenként 6 lei 50 bani fizetendő. Negyven, illetve ötvennél több személy egy kocsiiban nem helyezhető el. A kocsik 24 órával előbb rendelendők meg. A megrendelésnél a negyven személyes kocsiórt 300 lei, az 50 személyesért 375 lei foglalót kell letenni.

Ha egyszerre legalább 7 kocsit munkás utazik, azok külön vonattal továbbíthatnak.

Gyári munkások részére heti bérletjegyet adnak ki oda és vissza szóló utra.

A bérletjegy	ára 13 kilométerig	6'50lei
	14—28	„ 7'50 „
	29—42	„ 9'— „
	43—50	„ 10'— „

Ezek a bérletjegyek csak a III. kocsiosztályra érvényesek. *Tanuló bérletjegyek* az állami intézetek hallgatóinak az iskola igazgatósága által kiállított igazolványa alapján adatnak ki. A bérletjegyek 3, 6 és 9 hónapra adatnak ki.

A bérletjegyek egyhavi ára:

	II. oszt.	III. oszt.
10 kilométerig	50 — lei	26' — lei.
11—20	„ 56' — „	26' — „
21—30	„ 63' — „	37' — „
31—40	„ 69' — „	37' — „
41—50	„ 75' — „	42' — „

Podgyász-szállítás

A tulajdonképeni utiszükségletet képező tárgyakat és a gyermekkocsikat, valamint a bőröndöket, mérnöki műszereket, hangszereket, betegkocsikat, szerszámokat, vadász-felszerelést, mérleghitelesítéshez szükséges műszereket, kerékpárokat, motorkerékpárokat a CFR vonalain minden korlátozás nélkül fel lehet adni podgyászként. Minden podgyász jól csomagolandó és minden csomagra reá kell írni a tulajdonos nevét és lakcímét. Ha a podgyászt nem csomagolták jól, a vasut azt visszautasítja vagy ha fel is veszi, a vevényre reáírja, hogy a csomagolás hiányos és a podgyászért felelősséget nem vállal.

Bármilyen árut is fel lehet adni podgyásznak, ha a küldemény 100 kg.-nál nem súlyosabb és a csomag méretei nem haladják meg az egy métert. A podgyászként feladott árukért a rendes podgyászdíjakat 100%-kal felemelve számítja a vasut.

Minden podgyász után 3 lei 25 bani kezelési illeték is fizetendő. Ha a vasutüzletszabályzat értelmében csak feltétele-

sen szállítható áruk adatnak fel podgyászként, úgy a feladó az esetleg okozott károkért és a podgyász kilogramjáért 113 lei büntetést tartozik fizetni.

Ha valaki podgyászként ad fel nem tulajdonképeni utiszükségleti tárgyat, — és ezt a vasut megállapítja — tartozik a 100%-kal felemelt podgyászdíjat és ezenkívül a vasutnak okozott kár fejében a fuvardíjkülönbözet kétszeresét megfizetni.

Kutyák szállításáért kilométerenként 15 banit kell fizetni, de mint legcsekélyebb illeték 3 leit szednek be. Ezenkívül minden egyes kutya után 3 lei 25 kezelési illetéket kell fizetni.

Kiskutyák illetékmentesek, ha az utas karon magával viszi a vasuti kocsiban.

Kutyáknak a kalauzkocsiban való elhelyezéséről az utas tartozik gondoskodni.

A III. kocsiosztályban utazó vadászok vadász-felszereléssel *egy vadászkutyát díjmentesen vihetnek magukkal*. Két kutyánál többet egy vadász sem vihet magával.

Hordároknak podgyászok szállításáért a kocsiról a vonatba vagy viszont 2 leit, a 25 kg.-nál súlyosabb podgyászdarabok után 4 leit kell fizetni.

A személy-díjszabás második része a menetdíjak táblázatos összefoglalását tartalmazza. A menetdíjak 2—3 kilométerenként váltakoznak. Legcsekélyebb menetdíj az elsőosztályban 10, a II. osztályban 5, a III. osztályban 3 lei és ez a 10 kilométeres ultra szolgáló menetjegy ára. Gyorsvonaton való utazás esetén a menetdíjat legalább 30 km. távolságra kell megfizetni és ennek díja az I. osztályban 38, a II. osztályban 23, a III. osztályban pedig 13 lei.

A menetjegy ára *100 kilométerenként gyorsvonatra* I. o. 128 lei, II. o. 75 lei és III. o. 43 lei. *Személyvonatra* I. o. 105, II. o. 63 és III. o. 35 lei. Az egységétel azonban a távolság növekedésével csökken úgy, hogy 1000 km.-nél a 100 km-re eső menetdíj a gyorsvonat I. osztálynál 79'80 lei, a II. osztálynál 44'30 lei, a III. osztálynál 22'30 lei, a személyvonatnál pedig I. o. 67'80, II. o. 37'50, a III. o. 37'50 lei.

A podgyászilleték 10 kg.-ként és 100 km.-enként átlag 3 lei a 400 kilométernél nagyobb távolságra feladott podgyásznál; a 400 km.-nél rövidebb távolságra feladottnál pedig 100 km.-ként és 10 kg.-ként 3'80 lei.

Teheráru-díjszabás

A vasuton való szállítás leggyakoribb módja az áru küldeményeknek fuvarlevéllel való feladása. A feladott árukat vagy gyorsáruként, gyorsabb járatu áruszállító vonatokkal vagy teheráruként a rendes teherszállító áruvonatokkal szállítják. A gyorsáru rendszeren kisebb mennyiségű árunak nagyobb távolságra való szállítására előnyös, a teheráruként való szállítás

pedig nagyobb tömegeknek vagy oly áruknak szállítására alkalmas, amelyek kevesebb fuvardiját bírnak meg.

A szállítás módozatait és feltételeit a vasut az árudíjszabásban bocsátja a szállítóközönség rendelkezésére. A díjszabásból lehet megtudni, hogy a gyorsárúként feladott küldemények fuvardija legalább 10 kg., a teherárúként feladottak fuvardija legalább 20 kg. után fizetendő. Legcsekélyebb távolság, mely után fuvardij számítandó 8 km. A fuvardijakat leiben és baniban szedik be, azonban az 5 baninál kisebb fuvardij-törédekeket nem számítják fel, 5 banitól kezdve pedig 10 banira kerekítik ki.

A legcsekélyebb fuvardij úgy a gyors-, mint a teher-árúnál 5 lei.

A feladott küldemények előleggel terhelhetők meg. Az előleg 50 leinél nagyobb nem lehet. Az előleget a vasut az áru feladásánál azonnal kifizeti a feladónak. A feladó kívánságára a vasut vállalkozik arra is, hogy a küldeményt a címzettnek csak bizonyos összeg lefizetése után szolgáltatja ki. Ez az *utánvét*. Az utánvét gyorsárúknál 5 leinél, a teherárúknál 20 leinél kevesebb nem lehet. A vasut az előleg után 8 százalék, az utánvét után 4 százalék jutalékot szed.

Az áruküldeményeket fuvarlevéllel kell feladni. A fuvarlevél ára egy leu. Minden fuvarlevélre úgy az első, mint a másodpéldányra 1 leu 30 bani kincstári, 25 bani statisztikai és 25 bani segélybélyeget kell alkalmazni; tehát a felbélyegzett fuvarlevél ára 4 lei 60 bani. Ha a fuvarlevelet vasuti közeg állítja ki, úgy fuvarlevelenként 1 leu kiállítási díj illeti meg.

A fuvardiját rendszerint az áru sulya és a megtelt kilométer távolság alapján a díjszabás második részében kitüntetett díjtételek szerint kell fizetni.

Kivételt képeznek az élőállatok, amelyek szabvány-suly után díjazandók, a hullák, amelyek 4000 kg. a járművek, amelyek 2000, illetve ha csak kétülések 1500 kg. után díjazandók, de egy vasuti kocsis után, amelyre járművek rakattak, legalább 4000 kg után fizetendő a fuvardij. Az automobilon fuvardija kétülésig 2000 kg., ezenfelül 4000 kg után számított darabonként. A robbanó áruk fuvardija a kétszeres suly után számított. Az átköltözködési ingóságokért pedig, ha butorkocsiba vannak rakva, 4000 kg legcsekélyebb suly után számítják a fuvardiját. Csomagolatlanul feladott, törékeny és szétszóródás veszélyének kitétt áruk után a fuvardiját legalább 5000 kg után kell megfizetni.

Fuvardíj-számítás tekintetében az áruk osztályokba vannak sorozva. A román vasutak árudíjszabása a gyorsárún kívül 5 teheráruosztályt ismer és pedig: I. és II. darabáru, III. Tarif Special, I. és II. kocsirakományu osztályokat.

Első osztályba tartozik minden áru 5000 kg.-on aluli mennyiségben feladva.

A *második osztályba* tartozik az áruk legnagyobb része legalább 5000 kg. mennyiségben való feladás esetén.

A *III. osztályba* tartoznak az áruk 10.000 kg. mennyiségben való feladás esetén, ha az illető áru ilyen mennyiségben nem tartozik valamelyik külön díjszabás alá.

Az értékesebb és külföldről importált áruk bármilyen mennyiségben való feladás esetén az I. osztályba tartoznak. (Például: alkohol, mogyoró, arachide, asbest, külföldi turó, konyhadény, kakaó, kávé, földszurok, tea, cognac, festőkéreg, festékek, faianszedények, színes üvegek, grafit, írópapír stb.)

A gyári termékek és terjedelmes áruk 10.000 kg. mennyiségben való feladás esetén is a II. osztályba tartoznak. (Például: juta és jutaszövet, mügyapju, agyagtárgyak, gép-részek, ércek, must, sertésszőr, ólomlapok, rafia, ricinusmag, stb.)

Az *I. külön díjszabásba* tartoznak (Tarif Special I-be) a következő áruk 10.000 kg. mennyiségben való feladásnál: Viz, facsemeték, vontató-autók, bauxit, törköly, briket, kender, kaolin, téglá, rongyok, burgonya, ásványi kátrány, tengeri kóró, koks, fakéreg, dongák, széna, szalma, vessző, jég, gabonák, len, zöldség, nyersfa, kövezetfa, maláta, mezőgazdasági gépek, vesszőseprűk, motorina, durva agyagedények, különböző földek, nyers petróleum, malomkövek, pirit, kőpor, cikória répa, korpa, talpfák, agyagkorsók, hó.

A *Tarif Special II-be* tartoznak tüzelőanyagok, természetes és mesterséges trágyaszerek, a kövek, homok, földek, hulladékok, csontok.

A gyorsárukat a fél kívánságára a vasut személyvonattal is továbbítja, ilyen esetben azonban a küldeményért a podgyász-illetéket kell megfizetni.

A fuvardijon felül a mérlegelésért és az áru kezeléséért a vasutjogosult mellékkilletékeket is beszédni. A kezelési illeték és a mérlegelési illeték a CFR díjtételeiben bentfoglaltatik, tehát azok külön nem szedetnek be. Az I. és II. osztályba tartozó, valamint a gyorsárukat a vasut tartozik a kocsikból ki- és

internationale Transporte

Kirschner & Co. A. G.

Oradea-Mare

Telephon: 289 Telephon: 289

Spezieller Express Stückgutverkehr mit Ungarn. Sammelverkehr Wien—Budapest—Oradea-Mare. Verzollung und Transittierung von Export und Importsendungen. Einlagerung. Möbeltransporte

Expositoren: Episcopia-Bihor (Biharpöspöki), Biharkeresztés

oda berakni, de ezért külön illetéket nem szedhet be. A többi áru ki- és berakását is elvállalhatja, de ebben az esetben 100 kg.-ként 1'50 lei fizetendő úgy a ki-, mint a berakásért.

A vasuti áruküldeményeket a feladó nem kísérfheti, kivéve az élőállatokat, a nyitott kocsiba feladott gabonát, a bor- és szeszküldeményeket. A kísérfőnek személyvonata III. osztályu jegyet kell váltani.

A nyitott kocsiba berakott széna- és szalmaküldeményeket a feladó tartozik ponyvával letakarva szállításra feladni. Ha a ponyvát a vasut szolgálta, kocsinként 60 lei takaróbér fizetendő minden 200 km. utért.

A vasuti fuvardíjat vagy a küldemény feladásánál vagy a kiváltásnál kell megfizetni. A gyorsan romlandó, értéktelen vagy megsemmisülésnek könnyen kitett tárgyak, lovak és öszvérek fuvardíjat a feladó tartozik a feladásnál megfizetni.

Fuvarlevél-felülvizsgálat

A vasuti üzletszabályzat 49. §-ának 4. pontja arra kötelezi a vasutat, hogyha a díjszabás helytelen vagy téves alkalmazása folytán a feladótól vagy címzettől több fuvardíjat vagy mellékilletéket szedett volna be, azt az arra jogosultnak a legrövidebb idő alatt visszafizesse. Ugyanezen pont meghatározza azt is, hogy a fél a beszedett többletet egy éven belül jogosult visszakérni; ha ezen időn belül a visszatérítést nem kéri, joga elévül. A bérmentesített (*franco*) fuvardíjknál és mellékilletékeknél felmerült különbözetet a feladó a fuvarlevél másodpéldánya alapján kérheti vissza. Az átutalt illetékek, tehát a kiváltásnál fizetett fuvardíjak többleteinek visszatérítési kéréséhez a fuvarlevelet kell csatolni. Minden egyes visszatérítést írásban kell kérni. A kérést azon félnek kell beadni, aki a többletfuvardíjat fizette, tehát bérmentett fuvardíjnal a feladónak, átutalt illetéknél a címzettnek. A kérvényt azon vasúthoz kell intézni, ahol az illetéket kifizették. Ha a többletfuvardíj visszafizetését harmadik személy kéri, úgy cessiót kell mellékelni a kéréshez, amelyben a visszatérítésre jogosult fél beleegyezik abba, hogy

FUVARLEVELEIT

küldje be felülvizsgálás végett a

**RÁDIÓ-FUVARLEVÉL-
FELÜLVIZSGÁLÓ-
OSZTÁLYÁHOZ**

Gyors elintézés.
Előzetes kiszolgálás.

Cluj, Strada Regina Mária No. 34

a fuvardij-különbözet a harmadik személynek kifizettségük. A cession levő aláírást közjegyzőileg hitelesíteni kell. Ha a feladó ruházza visszatérítési jogát az átvevőre vagy viszont, az átruházás történhetik a fuvarlevél hátlapján is. Az ilyen átruházásoknál az aláírást nem kell hitelesíttetni. A visszatérítési kérdésben a kérelmezőnek reá kell mutatni a díjszabás azon rendelkezéseire, amelynek alapján a visszatérítést kéri, hogy melyik illeték volt tévesen számítva és hogy mekkora az az összeg, amelynek visszatérítésére fuvarlevelenként jogosult. Minden egyes fuvardij-visszatérítési kéreésre 1 leu okmánybélyeg és 25 bani segélybélyeg ragasztandó.

Mivel az üzletszabályzat rendelkezései a felszólamló félnek köteletségévé teszik, hogy mutassa ki kérésében a vasut által elkövetett tévedést, az egyes szállító felek pedig a legritkább esetben volnának abban a helyzetben, hogy a fuvardij-többleteket a vasuttól be tudják hajtani, *fuvardij visszatérítési irodák* alakultak, amelyek szakszerűen, külön kiképzett alkalmazottakkal a fuvarlevelek elszámolási adatait felülvizsgálják és az így megállapított fuvardij-többleteket visszatérítését a vasuttól kérik. Az ilyen irodák a fuvarlevél felülvizsgálatát a visszatérítendő összeg 15—20%-áért vállalják. Ha tekintetbe vesszük, hogy a felülvizsgáló iroda milyen segédeszközzel és milyen elsőrendű munkaerővel köteles dolgozni a felülvizsgálat díja nem magas.

Ha a vasut az üzletszabályzat fentidézett paragrafusában foglalt kötelezettségének eleget tenne és a számadásokat szakszerűen felülvizsgálatná, fuvardij visszatérítési kérésekre szükség nem volna, mert a vasut a fuvardij-többleteket hivatalból utalványozná ki és csak a kiutalt összeget kellene az arra jogosultnak felvenni.

Jelenleg a fuvarlevél-felülvizsgálat illetve a fuvardij visszatérítési kérés elintézése 6—8 hónapot vesz igénybe, ami óriási károsodást jelent a feleknek már csak kamatveszteség címen is. A vasut jelenlegi számfejtőszemélyzete a számadások késői felülvizsgálata miatt fél attól, hogy az esetleg kiadandó hiánylatok behajthatók nem lesznek, a fuvardijat igyekszik lehetőleg minél magasabban megállapítani, nehogy őket kötelezzék a fuvardij különbözetek megfizetésére.

A kamionázs-rendelet

A vasuti üzletszabályzat 56. §-a jogot ad a CFR-nek, hogy a vasuton érkező küldeményeket a címzettek lakására szállíthassa. Ezen paragrafus értelmében a vasut — ha a közérdek úgy kívánja — a házhoz szállítást kötelezővé is teheti. A vasut a rendes viszonyok között ezen házhoz szállítási jogával csak a nagyobb városokban élt és ott is csak fakultative, mert a címzetteknek meghagyta azon jogát, hogy amennyiben saját fuvarszekerükkel rendelkeznek vagy más szállítóval kívánják a

házhoz szállítást eszközöltetni, ezt megtehessék. Ilyen irányú rendelkezés volt életben a román vasutakon is egészen 1922. évi május 25-éig, amikor megjelent a *kamionázs-rendelet*. E rendelet az üzletszabályzatra hivatkozva kimondotta, hogy minden gyorsárut, I. és II. osztályba tartozó teherárut a vasut saját szerződéses szállítójával fog a címzett lakására szállíttatni. A kamionázs szó a román technológiában a fuvarszekér hivatalos neve. Innen nyerte a rendelet is elnevezését. A rendelet a szállítók körében és a saját fuvarszekézőkkel rendelkezőknél nagy ellenzésre talált. Több memorandum és tiltakozó küldöttség eredményeképpen a rendeletet 1922. november 1-ével érvényen kívül helyezték és visszaállították a címzetteknek azon jogát, hogy az áruk hazaszállítása iránt esetleg saját maguk intézkedhessenek. Ezt a rendelkezést azonban 1922. december 1-ével úgy módosították, hogy a vasut a 2000 kg.-nál nem súlyosabb gyors, I. és II. osztályu teherárulküldeményeket saját kamionázs vállalatával kötelezőleg házhoz szállítja. A 2000 kg.-on felüli vagy más áruosztályokba tartozó küldeményeket a címzettek maguk szállíthatják haza vagy más szállítóval szerződhetnek. A gyors és az I. és II. osztályba tartozó teheráruk megérkezéséről a vasut akkor sem értesíti a címzettet, ha azok 2000 kg.-nál nagyobb mennyiségben adattak fel. Ha a címzett azt kívánja, hogy ezen áruk megérkezéséről értesítsék, illetve, hogy ezeket maga szállíthassa haza, úgy az állomási főnöknél köteles kívánását írásban bejelenteni. A megkeresésnek egyszer s mindenkorra kell szólnia, nem pedig minden küldeményre külön-külön. A megkeresésen levő aláírást közjegyzővel hitelesteni kell.

A romlandó áruk szállítása

A közforgalomban levő áruk egy részének az a tulajdonsága, hogy bizonyos idő múlva belső bomlás vagy külső behatások következtében használhatatlanná vagy eredeti céljára való felhasználásra alkalmatlanná válik. Ezen tulajdonságuk van az elsőrendű szükségleti tárgyakkal is. Az ilyen árukat romlandó áruknak nevezzük. Ilyenek: friss főzelék, zöldség és friss gyümölcs, friss hus, vaj, élesztő. Ezen áruk természetüknél fogva a vasuti szállítás közben különleges elbánást igényelnek és szállításukra a vasut kedvezményeket ad. Az ilyen küldeményeket gyorsárúként feladva személyvonattal továbbítják és még ez esetben is csak a rendes gyorsáru-fuvardíjat fizetik szállításukért. Ugyanilyen kedvezményben részesülnek a természetes ásványviz és a sörszállítmányok is. Az ilyen küldemények podgyászoként feladva gyorsvonattal is szállíthatók, természetesen a kétszeres podgyászilleték lefizetése mellett. Ezt a kedvezményt a felsoroltak mellett az összes friss élelmiszerek is élvezik. A romlandó áruk szállítására legalkalmasabb a *timbru de francare*, — bérmentesítési jegy, — amely alkalmazásának egyszerűsége mellett a legolcsóbb szállítási mód. A *timbru de*

francare-csomagokhoz fuvarlevelet kiállítani nem kell. A csomagot a feladó tartozik a címzett nevével és a rendeltetési állomás nevével ellátni. Az állomási podgyáspénztáraknál megvásárolható timbru de francare jegyek egyik részét reá kell ragasztani a csomagra; a jegy másik része a feladó birtokában marad mint feladási elismervény. A rendeltetési állomásra való megérkezés után a vasut értesíti a címzettet az áru megérkezéséről és a címzett tartozik az elvitelről gondoskodni.

A tejküldeményekre 100 km-ig 3 leies, ezen felül 4 leies timbru de francare-jegy ragasztandó.

Minden más árut tartalmazó küldemény					
	100km-ig és	25 kg.-ig		11 lejes	
	„ „	26—50	„	20`50	„
101—200	„ „	25	„	20`50	„
101—200	„ „	26—50	„	40`20	„
201—400	„ „	25	„	32`50	„
„ „	„ „	26—50	„	65`00	„
	401 km-től	25	„	48`50	
	„ „	26—50	„	97`00	

timbru de francare-val bérmentesíthető.

Vasuti bérletjegyek

A vasut a gyakran utazók részére, hogy a jegyváltással járó kellemetlenségektől őket megkímélje, de másrészt, hogy nekik némi kedvezményt is nyújtson, *bérletjegyeket* léptetett életbe. A bérletjegyek 3, 6 vagy 12 hónapra válthatók és szólhatnak csak bizonyos vonalrészre vagy a román államvasutak összes vonalaira. A bérletjegyek a CFR bármely állomásán megrendelhetők az erre szolgáló és az állomásokon kapható űrlapon. A bérletjegy érvénytartama minden hó 1. és 15. napján veheti kezdetét.

A bérletjegyet az érvénybelépés ideje előtt legalább 10 nappal kell megrendelni, mert ellenkező esetben a vasut a pontos időre való kiállítást nem garantálja. Minden bérletjegy megrendeléshez két darab fénykép csatolandó, a fényképek az előoldalon aláírandók. Minden bérletjegy rendelésekor a tulajdonképeni bérletdíjon kívül 25 lei óvadékot kell letenni, amely összeget a vasut visszatéríti, ha a bérletjegyet a lejárat után 72 óra alatt valamelyik vasuti pénztárnál visszaszolgáltatják. Minden bérletjegy után 5 lei fizetendő az *assistența socială* alap javára, 5 lei pedig a bérletjegy előállítás költsége fejében. A bérletjegy csak névre szóló lehet és az másra át nem ruházható.

Jogában áll azonban a bérlőnek bérletjegyét magasabb kocsiosztályura vagy hosszabb utvonatra szólóra kicserélni, ha megfizeti a különbözetet az egész időre, amelyre a kicserélendő bérletjegyet kiállították, ezenfelül tartozik megtéríteni a bérletjegykönyvecske árát is. Ilyen kicserélési kérésekhez egy új fénykép csatolandó. A bérlő a jegyen kitüntetett kocsiosztály-

ban jogosult utazni a bérletjegyen kitüntetett vonalszakaszokon belül. A bérletjegy magasabb kocsiosztályra nem érvényes.

A bérletjegy az expresszvonatok kivételével minden vonatnemre érvényes, amelyen a bérletjegynek megfelelő kocsiosztály van.

A bérletjegy érvénytelen és minden kártérítési igény nélkül elkoboztatik, ha:

1. Más kezében találják, mint a tulajdonos.

2. Ha más vonalszakaszon való utazásra használják, mint amelyre kiállították.

3. Ha a bérletjegyet a vonaton való kereskedés céljaira használják fel.

Ha a bérletjegyet elvesztik, a tulajdonos köteles ezen tényt a CFR vezérigazgatóságának akár közvetlenül, akár valamelyik állomás útján bejelenteni. Ezen bejelentéssel egyidejűleg a 25 lei biztosítékot és a bérletjegykönyvecske 5 lei árát újra be kell fizetni. Az új bérletjegyet a bejelentéstől számított 15 nap múlva állítják ki.

A bérletjegyért befizetett összeget semmi körülmények között sem térítik vissza.

A CFR. összes vonalaira *három hónapig* érvényes bérletjegy ára az

I. kocsiosztályra	7963 lei
II. „ „	3525 „
III. „ „	1813 „

Hat hónapig érvényes bérletjegy ára:

I. kocsiosztályra	15138 lei
II. „ „	6375 „
III. „ „	3438 „

Egy évig érvényes bérleti jegy ára:

I. kocsiosztályra	21875 lei
II. „ „	12750 „
III. „ „	6125 „

Hálókocsi-közlekedés

A CFR vonalain jelenleg az alábbi vonalakon és vonatokkal közlekednek hálókocsik:

București—Iași— Chișinău	közötti	1 és 2
„ Timișoara—Carpiniș-Zagreb	„	3 és 4
„ Cernăuți—Lemberg—Varsovia	„	5 és 6
„ Timișoara—Triest—Paris	„	7 és 8
„ Cluj—Oradea-Mare—Halmei—Praga	„	9 és 10
„ Arad—Ostende—Calais	„	13 és 14
„ Arad—Budapest	„	15 és 16
„ Cernăuți	„	17 és 18
„ Constanța	„	23 és 24

számu gyorsvonatoknál

Bucureşti—Galaţi közötti 123 és 124
 „ —Râul Vădului „ 175 és 176
 számu személyvonatoknál.

A hálókocsi igénybevételéhez az elsőosztályu menetjegyen kívül a hálókocsi-társaság javára pótdíjat kell fizetni. A pótdíj:

Bucureşti—Chişinău, Bucureşti—Cernăuţi, Bucureşti—Timişoara, Bucureşti—Halmei, Bucureşti—Arad, Bucureşti—Constanţa vagy megfordított viszonylatban személyenként 350 lei. A közbeeső állomások egymás közötti forgalmában ez a díj 100—300 leiig váltakozik, a távolság szerint.

Fekbér

Ha valaki a vasuton érkezett áruját a díjszabásban megállapított idő alatt nem viszi el a vasuti raktárból vagy ha a vasuti raktárba feladás végett kiszállított küldeményét nem adja fel, a vasutnak bizonyos díjat, *fekbért* köteles fizetni. Fekbért köteles fizetni a feladó, ha a feladásra kihozott áruját a kihozást követő napon sem adta fel, minden egyes napra, addig, amíg a feladás tényleg megtörténik.

Széna, szalma, kender, kőolaj, benzin, ásványolajok, járművek, mész, robbanó- és értéktárgyak ugyanazon napon feladandók; ezek fekbérmentességet nem élveznek. Ha valamely küldeményből tulsuly rakatnék le, az 30 napig fekbérmentes. Kivételt képeznek a robbanók, melyek csak 6 óráig és a szén, szalma, kőolaj és ásványolajok, amelyek 5 napig mentesek. Ha az ilyen lerakott tulsulyokat a feladó a fenti határidő letelte előtt nem veszi át, azokat úgy kezelik, mintha kézbesíthetetlenek volnának és a vasut eladja azokat.

Az áru kiszolgáltatásnál a gyorsárú, az értékesítés napját nem számítva, egy napig fekbérmentesek, kivéve az értéktárgyakat és nemes fémeket, amelyek csak 3 óráig fekbérmentesek.

Teherárú, az értesítés napját nem számítva, 2 napig fekbérmentesek. Kivételt képeznek a járművek, széna, szalma, kőolaj, benzin, ásványolajok és mész, amelyek az értesítés napján kívül még egy napig, a robbanók, amelyek csak a megérkezéstől számított 6 óráig fekbérmentesek.

Törvényes ünnepnapok teherárúknál a fekbérmentes időt meghosszabbítják, de csak akkor, ha a fekbérmentesség lejártát követő nap ünnepre esik.

Ha az áru értesítése postán történik, az értesítést megtörténtnek tekintik, helyben lakó címzettnél az értesítés postára való adásának napján, ha a címzett vidéken lakik, a postára adást követő napon. Ha valamely küldeményt „*gara restant*” „*pályaudvaron marad*” címezssel adnak fel, úgy a fekbért már a megérkezés napjától számítják.

Ugy a gyors-, mint a teherárúért a fekbérmentes idő le-

járta után a következő fekbér fizetendő minden megkezdett 100 kg.-ért az első napra 240 bani,
 a második „ 360 „
 a további napokra 480 „ az áru feladásáig vagy elszállításáig.

Az értéktárgyakért minden 100 kg-ért és megkezdett óráért 6 lei fekbér fizetendő. A robbanó árukért 15 lei fizetendő 100 kg-ként és megkezdett óránként.

A tűzifáért, épületfáért, faárukért, vesszőkért, kövekért, kavicsért, homokért, hidraulikus mészsért, ásványokért, földekért, tégláért, szénért, kokszért és aszfaltért 100 kg-ként és megkezdett naponként 60 bani fekbér fizetendő.

Az élőállatok a feladás alkalmával 24 óráig őrizhetők díjmentesen az állomáson. A leadási állomáson a kocsni rendelkezésre bocsátása után csak 2 óráig őrizhetők díjmentesen. Ezen idő letelte után minden darab élőért minden órára álláspénzt kell fizetni és pedig:

lovakért és öszvérekért	450 banit,
szarvasmarhákért	450 „
apró marhákért	250 „

Kocsi-álláspénz

A díjszabás rendelkezései szerint a III. osztályba és a Tarif Speciálokba tartozó árukat a feladó tartozik berakni és a címzett tartozik kirakni. A díjszabás rendelkezései szerint a be- illetve kirakásnak *a kocsi rendelkezésre bocsátását követő hat óra alatt kell megtörténnie*. Rendelkezésre-bocsátottnak tekinti a vasut a kocsit, ha arról a címzettet értesítette és a kocsit a lerakási helyre állította.

Ha a kocsi megrakása illetve kirakása a megállapított idő alatt nem történik meg, kocsi-álláspénzt kell fizetni. A kocsi-álláspénz a mentes idő lejárta utáni első 24 órára óránként 10 lei, a második 24 órára 15 lei, a hátralevő időre a megrakás illetve kirakás befejezéséig óránként 20 lei.

Ha a címzett a küldeményt a kocsi-álláspénzmentes idő alatt kirakja, de nem fuvarozza el, a fekbérmentes idő lejárta után csak fekbért tartozik fizetni.

Ha azonban a küldeményt a kocsi-álláspénzmentes idő alatt nem rakja ki, hanem csak később eszközli a kirakást vagy ha a vasut rakja ki a küldeményt, a kocsi-álláspénzmentes idő letelte után a küldemény fekbérmentességet nem élvez, hanem a fekbért ugy számítják, mint a kocsi álláspénz folytatását.

Export és importnál a vámáruval megrakott kocsik a rendeltetési és a vámhatár állomásokon 24 óra kocsi-álláspénzmentes időt élveznek; ezen idő letelte után a határállomásokon minden megkezdett nap után 100 lei kocsi-álláspénzt fizetnek. A rendeltetési állomáson azonban ezen idő letelte után a rendes kocsi-álláspénzt fizetik.

A kazánkocsik fekére 12 lei óránként és kazánkocsinként az első 3 napra, 24 lei óránként és kocsinként a 3-ik naptól, az 5-ik napig és 36 lei az 5-ik napon túl terjedő késedelemnél. Az exportra rendelt küldeményekkel rakott kazánkocsik után a fenti illetékek másfélszerese fizetendő.

A magán kazánkocsik, üres állapotban 10 napig álláspénzmentések, ha a CFR parkjába vannak besorozva és a CFR vonalon állanak. Rakott állapotban március 16-tól november 15-ig 48 óráig, november 16-tól március 15-ig 72 óráig álláspénzmentések.

Idegen vasutak kocsiparkjába tartozó kazánkocsik vagy azokba besorozott magán kazánkocsik, ha a CFR vonalain állanak, akár megakodás végett, akár kirakodás végett 72 órás kocsialláspénz-mentességet élveznek. Akár a CFR, akár az idegen vasutak kocsiparkjába sorozott magán tartánykocsik a magántulajdont képező tároló vágányon bármilyen hosszú ideig állhatnak üres állapotban anélkül, hogy kocsialláspénzfizetésére volnának kötelezve. A CFR. és az idegen vasutak saját tartánykocsijai a magán iparvágányokon is csak 72 óra kocsialláspénz mentességet élveznek üres állapotban is.

Közvetlen menetjegyek

A CFR alábbi állomásairól közvetlen menetjegyet lehet váltani az idegen országbeli állomásokra:

gyorsvonat		I.	II.	III.
		lei+cK	lei+cK	lei+cK
Cluj	—Kosice	358+188`80	203+ 94`40	110+ 47`20
„	—Prága	358+432	203+216	110+108
„	—Marienbad	358+608	203+304	110+152
„	—Oderberg	358+348	203+174	110+ 87
„	—Bratislava	358+572	203+186	110+ 93
Oradea-Mare	—Kosice	198+188`80	118+ 94`40	65+ 47`20
„	—Praga	198+432	118+216	65+ 108
„	—Marlenbad	198+608	118+304	65+152
„	—Oderberg	198+348	118+174	65+ 87
„	—Bratislava	198+372	118+186	65+ 93
Braşov	—Budapest	122`60	francia frank	
„	—Wien	227`40	„	„
Teius	—Budapest	98`90	„	„
„	—Wien	166`50	„	„
Arad	—Budapest	45`80	„	„
„	—Wien	150`60	„	„
Bucureşti	—Paris	548`25	„	„
„	—Budapest	151`60	„	„
„	—Wien	256`40	„	„
„	—London	744`95	„	„

Szállítási díjtételek

Az alábbiakban Románia egyes fontosabb állomására vonatkozólag közöljük a darabárokra és a kocsirakományokra jelenleg érvényes szállítási díjtételeket.

		Darabáru 100 kg.	Kocsirakomány
Cluj	Halmei frontiera	4818	bani 2465.— lei.
„	Episcopia Bihor frontiera	2717	„ 1387.— „
„	Valea lui Mihai	3911	„ 2012.— „
„	Cheteghean	3275	„ 1621.— „
„	Oradea-Mare	2546	„ 1306.— „
„	Târgu-Mureş	2198	„ 1144.— „
„	Braşov	4069	„ 2205.— „
„	Bucureşti	5228	„ 5307.— „
„	Braila doc	6167	„ 3558.— „
„	Galaţi „	6022	„ 3468.— „
„	Constanţa „	7139	„ 4125.— „
„	Timişoara	5287	„ 2749.— „
„	Orşova	5611	„ 3032.— „
„	Arad	4069	„ 2205.— „
„	Curtici frontiera	4134	„ 2286.— „
„	Setmar	4624	„ 2352.— „
„	Craiova	5043	„ 2822.— „
Sibiu	Halmei frontiera	5855	„ 3300.— „
„	Episcopia Bihor frontiera	4142	„ 2302.— „
„	Valea lui Mihai „	5312	„ 2895.— „
„	Cheteghean „	4256	„ 2440.— „
„	Oradea-Mare	4126	„ 2262.— „
„	Târgu Mureş	3073	„ 1533.— „
„	Braşov	3413	„ 1711.— „
„	Bucureşti	4191	„ 2391.— „
„	Braila port	5276	„ 3031.— „
„	Galaţi „	5535	„ 3185.— „
„	Constanţa „	6086	„ 5509.— „
„	Timişoara	4777	„ 2416.— „
„	Orşova	5708	„ 3194.— „
„	Arad	4045	„ 2181.— „
„	Curtici frontiera	4134	„ 2278.— „
„	Satmar	5596	„ 3154.— „
„	Craiova	3990	„ 1996.— „
„	Cluj	3219	„ 1589.— „
Timişoara-	Halmei frontiera	7718	„ 4385.— „
„	Episcopia Bihor frontiera	5714	„ 5210.— „
„	Valea lui Mihai	6811	„ 1858.— „
„	Cheteghean	6102	„ 3517.— „
„	Oradea-Mare	5584	„ 3218.— „
„	Bucureşti	5908	„ 1403.— „
„	Braila port	7982	„ 1611.— „

		Darabáru 100 kg.	Kocsirakotmány
Timișoara-	Galati port	8241	bani 4764.— lei.
„	Constanța „	8095	„ 4676 — „
„	Orșova	3041	„ 1517.— „
„	Arad	1145	„ 601.— „
„	Curtici frontiera	1550	„ 828.— „
„	Craiova	4037	„ 2172.— „
Arad	Halmei frontiera	7151	„ 4061.— „
„	Episcopia Bihor frontiera	5147	„ 2958.— „
„	Valea lui Mihai frontiera	6325	„ 3575.— „
„	Cheteghean	5551	„ 3193.— „
„	Oradea-Mare	5017	„ 2885.— „
„	București	6459	„ 3727.— „
„	Braila port	7593	„ 4384.— „
„	Galati „	7852	„ 4537.— „
„	Constanta „	8403	„ 4861.— „
„	Orșova	3608	„ 1832.— „
„	Curtici frontiera	699	„ 350.— „
„	Craiova	4175	„ 2359.— „
Oradea-M.-	Halmei frontiera	3198	„ 1680.— „
„	Episcopia Bihor front.	473	„ 228.— „
„	Valea lui Mihai „	1683	„ 861.— „
„	Cheteghean	1081	„ 568.— „
„	București	6702	„ 3866.— „
„	Braila port	7658	„ 4424.— „
„	Galati „	7512	„ 4335.— „
„	Constanta „	8630	„ 4991.— „
„	Orșova	6175	„ 4061.— „
„	Curtici frontiera	5293	„ 3047.— „
„	Craiova	6478	„ 3673.— „
Satmar	Halmei front.	667	„ 334.— „
„	Episcopia Bihor front.	2485	„ 1307.— „
„	Valea lui Mihai „	1421	„ 755 — „
„	Cheteghean	3328	„ 1736.— „
„	Oradea-Mare	2558	„ 1347.— „
„	Brașov	7319	„ 4483.— „
„	București	8593	„ 4895.— „
„	Braila doc	9532	„ 5446.— „
„	Galati „	9403	„ 5374.— „
„	Constanta doc	10488	„ 6005.— „
„	Timișoara	7219	„ 4021.— „
„	Orșova	8078	„ 4516.— „
„	Arad	6892	„ 3907.— „
„	Curtici frontiera	7183	„ 4078.— „
„	Craiova	8352	„ 4695.— „
Tg.-Mureș-	Halmei frontiera	5344	„ 2960.— „
„	Episcopia Bihor front	3923	„ 2059.— „
„	Valea lui Mihai „	5061	„ 2643.— „

		Darabáru	100 kg.	Kocsirakomány
Tg.-Mureş	Cheleghean	4078	bani	2213.— lei.
„	Oradea-Mare	3851	„	2003.— „
„	Bucureşti	5230	„	2952.— „
„	Braila port	4904	„	2820.— „
„	Galaţi „	4774	„	2739.— „
„	Constanta „	6818	„	3873.— „
„	Timişoara	4777	„	2416.— „
„	Orşova	5717	„	3210.— „
„	Arad	4037	„	2165.— „
„	Curtic front.	4126	„	2262.— „
„	Craiova	5036	„	2898.— „
„	Satmar	5312	„	2895.— „
Braşov	Halmei frontiera	7135	„	4045.— „
„	Episcopia Bihor „	5131	„	2949.— „
„	Valea lui Mihai „	6325	„	3575.— „
„	Cheteghean	5535	„	3185.— „
„	Oradea-Mare	5017	„	2885.— „
„	Târgu-Mureş	4444	„	2263.— „
„	Bucureşti	2838	„	1436.— „
„	Braila port	3891	„	2026.— „
„	Galaţi „	4013	„	2132.— „
„	Constanta „	4159	„	2327.— „
„	Timişoara	5717	„	3202.— „
„	Orşova	6363	„	3591.— „
„	Arad	4790	„	2748.— „
„	Curtici front	5050	„	2901.— „
„	Craiova	4240	„	2431.— „

**Hitelnyújtás előtt szerezzen üzletfeleiről
információt a *Rádío* hiteltudósító irodájától
Cluj—Kolozsvár Str. Regina Maria 34. Postafiók 127.**

„PALLAS”

Bank és Kereskedelmi R.-T.

Timișoara

LLOYD-SOR

Dauerbach-palota

Telefon 13-46, 13-48, 13-49

**Külföldi átutalásokat eszközöl a
világ összes piacaira. Minden-
nemű bankügyleteket lebonyolít.**

Első Erdélyrészi

Ékszerárugyár

Cluj, Str. Xenophon (Szappan-u.)

Telefon Interurban 2-13

Sürgőny cím: „Juveare Cluj“

**Ékszerárugyár és
nagykereskedés****Vesz:**

legmagasabb árban mindennemű arany s ezüstből

Gyárt és elad:

mindennemű ékszerárúkat.

Vállal:mindennemű briliáns munkákat, javításokat és
átalakításokat.**Vésnöki műterem**

Fogászati arany és forrasztó.

Arany és ezüst húzalok és lemezek.

Csak vizonteladók részére!

MAXIM KÖNIG MIKSA**NEMZETKÖZI SZÁLLÍTÓ**STRADA BUCUR (EÖTVÖS - U.) 3 ARAD TELEFON INTER-
URBAN No. 63**FIÓKOK:**Curtici, Timișoara, Str. Berthelot (Kossuth L.-utca) 3, Telefon 19-99
Orșova, Dunapart, Telefon 57.**Rendszeres gyorsgyűjtő forgalom***Berlin, Wien, Passau, Budapest
gőcpontokról**és az összes német, magyar és osztrák fontosabb állomásokról.**Teljes kocsirakományok kezelése.**Szállítmánybiztosítások a legelőnyösebb feltételek mellett.**Kárkiutalások a legrövidebb idő alatt.**Fuvarlevélfelülvizsgáló iroda: Elvámoldások.***Dijmentes fuvarajánlatok***Gyors és pontos lebonyolítás.**Figyelemes, szakzerű kiszolgálás.*

HAJÓZÁS

A ROMÁN FOLYAMHAJÓZÁS.
SZÁLLITÁSI DIJAK.
KI- ÉS BERAKÁSI DIJTÉTELEK.
TENGERI HAJÓZÁS.
TENGERHAJÓZÁSI TÁRSASÁGOK.
SERVICE MARITIME ROUMAIN.
TENGERHAJÓZÁSI PROGRAM.
ÁRUÉRTÉK-DIJTÉTEL.
DUNAKONVENCIO.

„ALBINA“ Intreprözite

și societate
comercială
anonimă

Capital soc. anonimă
6 millionă lei

CLUJ
PIAȚA GĂRII
TELEFON 5.71

Inmagazinează tot felul
de mărfuri.

Acordă împrumut,
pe gaj de marfă.

Finanțează afaceri
comerciale și industriale.

Import-Export

A román folyamhajózás

Romániának körülbelül 2840 kilométer hajózható utvonala van, amely hálózatból 1075 km a Duna főfolyására, 395 km a Duna mellékágaira, 1370 km pedig a Pruthra, Dnyeszterre, Marosra és a Béga-csatornára esik.

A Duna mellékágai alatt értjük a Chilia ágat (90 km), a Szt. György-ágot (75 km), a Marin-ágot (100 km), a Borcea-ágot (110 km) és az Ostrov-ágot (Dervent) (20 km).

A többi hajózható vonalak a következők:

A Pruth hajózható Ungheni és a torkolata között (410 km).

A Dnyeszter hajózható Hotin és Ackerman között (740 km).

A Maros hajózható Piskitől a magyar határig (185 km).

A Béga-csatorna hajózható Temesvártól a jugoszláv határig (35 km).

Kikötők

A Duna főfolyása 36 kikötőt ölel fel, amelyek egymástól körülbelül 20—80 km távolságban fekszenek. Ezek a következők:

Bazias, Moldova, Drencova, Lubotina, Orsova, Vârciorova, Turnu-Severin, Gruia, Cetatea, Calefat, Bistret, Bechet, Corabia, Turnu-Magurele, Zimnicea, Giurgiu, Oltenița, Turtacia, Silistria, Călărași, Ostrov, Oltina, Cernavoda, Hârsova, Gura-Jalomiței, Macin, Braila, Galați, Reni, Isaccea, Tulcea, Sulina, Ismail, Chilia-Noua, Chilia-Veche és Valcov.

E kikötők között a legfontosabbak: Galați, Braila, Oltenița, Giurgiu, Corabia, Calafat, Turnu-Severin és Orsova.

A brailai és galaci kikötőknek kereskedelmi medencéje a dokkokon kívül hatalmas gabonaraktárakkal rendelkezik, amelyek befogadó képessége 25.000 tonna. A kikötők berendezése elsőrangú, egyebek között 20 ha. területen 10.000 m² transit- és más raktárai vannak.

Hajózási vállalatok

A háboru előtt a folyamhajózást a következő hajóstársaságok vállalták le:

1. Dunagőzhajózási Rt. D. D. S. G.
2. Magyar Folyamhajózási Rt. M. E. T. R.
3. Société Fluviale Roumaine. N. F. R.
4. Süddeutsche Schiffahrtsgesellschaft. S. D.
5. Société Russe de Navigation.
6. Société Serb de Navigation.

A háboru után a következő hajóstársaságok tartanak fent rendes folyamhajózási járatokat:

1. Navigation Fluvial Roumaine N. F. R.
2. Société Navigation Danubienne S. R. D.
3. Lloyd Triestin.
4. Société Serbe de Navigation.
5. A nemzetközi Dunabizottság uszályhajójáratai a kereskedelmi hajózás szolgálatában.

1. Navigation Fluviale Roumaine

Ez a vállalat állami kezelés alatt áll és a hajóstársaságok között az első helyet foglalja el. Főrésztvényesei francia tőkések.

A hajóparkja a következő: 14 személyszállító-hajó, 23 remorkör, 119 kisebb hajó a Dunán, 23 kisebb hajó a Pruth-on, 12 tank, 4 kikötő-ponton.

Össztonna tartalma: 96.364 tonna, 15.800 HP. A hajópark összértéke meghaladja a 200.000.000 leit. Forgalma a háboru előtt 340.000 utas és 500.000 tonna áru; a háboru után (1921) 1.062.000 utas és 400.000 tonna áru.

2. Société Navigation Danubienne

A társaság magánvállalat, melynek háboru előtti 7 milliós alaptőkéjét a háboru után 45 millióra emelték fel és amelynek kereskedelmi forgalma nagyon megnövekedett.

Hajóparkja a következő: 80 slepp (100.000 tonna), 11 remorkör 3100 HP., 10 tank, 4 elevátor, 2 személyszállító-gőzös. Forgalma meghaladta a múlt évben a 150.000 tonna árut.

3. Lloyd Triestin

Olasz vállalat, melynek pontos adatai nem állnak rendelkezésünkre.

4. Société Serb de Navigation

A vállalat a Szávát és a Középdunát, Radujevac és Wien között hajózza, jelentéktelenebb hajóparkja van.

5. A nemzetközi Dunabizottság hajójáratai

Átmeneti intézmény, amely lassanként meg fog szünni.

A felsorolt vállalatokon kívül még körülbelül 300—400 kis hajózási vállalkozó — nagyobb részét görögök — bonyolít le igen élénk forgalmat, főleg az Aldunán.

Szállítási díjak

A szállítási díjtételek hajóstársaságok szerint különbözők. A díjtételek gyakori változásnak vannak alávetve és a tételek megállapításában a konkurencia igen nagy szerepet játszik.

A jelenlegi szállítási tarifák áruk számára *tízszer magasabbak*, mint a háboru előtt érvényben volt tarifák; a *gabona-neműek* szállítási tarifája *pedig husz-huszonötösör magasabb*, mint a háboru előtt.

Azok a kereskedők és vállalkozók, akiknek pontos szállítási adatokra van szükségük, — az illető kereskedelmi és iparkamara révén — a bukaresti közlekedésügyi miniszteriumban az alábbi osztályban megkaphatják: *Ministerul de Comunicație, Direcția Generală a Porturilor și Căilor de Comunicație pe apă.* (Bulevardul Elisabeta), földszint jobbra.

A Duna-kikötőkben szedendő kirakási és berakási díjtételekről szóló törvény

(Érvénybelépett 1921. július 23-án).

1. cikk. Az 1871. november 20-iki és 1873. március 25-iki törvények, valamint az 1899. augusztus 16-án kelt végrehajtási szabályzat az alábbiak értelmében módosítottak.

2. cikk. Románia összes Duna-kikötőiben, ahol rakodópartok és egyéb dunaparti berendezések és felszerelések vannak, amelyek az állam avagy a község költségén épültek, *rakodóparti díjak* szedendők az összes gőzhajók, sloopok, bárkák stb. után, tekintet nélkül a lobogóra, a rakományra és az eredetre, ha a kirakás vagy berakás céljából vagy más okokból a nevezett kikötőkbe befutnak és kikötnek.

3. cikk. A rakodóparti díjtétel a következőképpen állapítottik meg:

a) Minden tengeri vagy folyamhajótól, amely oly célból köt ki, hogy komplett, részleges, masszív vagy folyékony rakományt rakjon ki vagy be, továbbá talajtermékeket, sót, szenet, fát, követ, porondot, petroliumtermékeket és hasonló árukat,— minden 1000 kg-os tonna után 1 leu díjtétel szedendő, az illető hajók maximális rakodóképessége alapján, ha a maximális rakomány több mint $\frac{2}{3}$ része manipuláltatott.

Ha a kikötés alkalmával a rakománynak kevesebb mint $\frac{2}{3}$ része, azonban több mint $\frac{1}{3}$ része manipuláltatott, a fenti díjtétel $\frac{2}{3}$ -ada szedendő. Végre ha a rakománynak kevesebb mint $\frac{1}{3}$ része manipuláltatott, a fenti díjtétel $\frac{1}{3}$ -ada szedendő. (Tehát 1 leu, 66 bani vagy 33 bani minden 1000 kg-os tonna után).

b) Oly tengeri vagy folyamhajók, amelyek az árukat nem csomósítva, csomagokban, ládáknban, zsákokban, hordókban stb. szállítják, valamint személyszállító tengeri vagy folyamhajók, amelyek csomagokat és árukat is szállítanak, a be- és kirakodásnál minden kezelt 1000 kg-os tonna után 2 lei díjtételt tartoznak fizetni.

c) A Duna-kikötők keretén belül fekvő természetes partokon való kikötésnél és az ott végzett hasonló operációk után a fizetendő díjak a fentiek felére redukáltak.

4. cikk. Személyszállító folyamhajók, amelyek a Duna-kikötők között bonyolítanak le szabályos meneteket, a fent meghatározott áru-díjtételen kívül még negyedévenként minden regisztrált tonna után 20 leit tartoznak fizetni.

5. cikk. Külön szabályrendelet szabályozza, a rakodópartok használatának időbeli beosztását, amely az esetleges túlhasználatért fizetendő díjtételt is meghatározza.

6. cikk. A rakodóparti díjtételek fizetése alól mentesek:

- a) az összes hadihajók;
- b) a Központi Dunabizottság és a Nemzetközi Dunabizottság hajói;
- c) oly hajók, amelyek rakodóképessége kisebb mint két 1000 kg-os tonna;
- d) oly hajók, amelyeket *vis major* kényszerített a kikötésre;
- e) a folyamhajózási ellenőrző hidraulikus szolgálat hivatals vizjáromvei.

Tengeri hajózás

Romániát a Fekete tengerrel a Dunadelta és néhány *tengeri kikötő* köti össze, amelyek a következők:

Constanța, Mangalia, Cavarna és Balic.

Világító tornyok a román parton: Bugaz, Salina, Constanța, Tuzla, Mangalia, Sabla és Caliacra.

Kikötők közül a belföldi kereskedelmi és ipari gőcpontokkal csak Constanțának van vasuti összeköttetése.

Fontosnak tartjuk kiemelni ennek a vonalnak a háboru előtti forgalmát, annak a megítélésére, hogy a jövőben milyen teljesítményt várhatunk ettől a vonaltól:

A háboru előtt a Constanța—București vonalon naponként közlekedett: 2 személyvonat, 2 gyorsvonat, 2 expreszvonat, 10—15 tehervonat.

Jelenleg 1 személy és gyors és 2 tehervonat közlekedik ezen a vonalon. A petroleum-vidékek a constantjai kikötő rezervoírjaival egy csővezetékkel (pipe-line) vannak összekötve, melyek óránként 25 m³ petróleumot adnak le a kikötőben.

Tengerhajózási társaságok

amelyek irodái Constanțában vannak:

1. *Postahajók:*

Service Maritime Roumain

Societă Italiana di Navigazione Maritima.

2. *Kereskedelmi hajók:*

Service Maritime Roumaine,

Swenska Orient—Linien,

America Levant Line (London)

Cunard Line (Liverpool és London)

Ellerman and Buckhall Steamship Co Limited Liverpool

Furness (Johnston Line)

Wescott Line (London)

Jumes Moos and Co (Liverpool)

American Line (NewYork—Southampton)

Anglo-Saxon Petroleum Co (London)

Oriental American Line

Export Steamship Co.

A Duna körülbelül 170 km.-nyire a torkolatától tengeri hajók számára is hajózható. Ennek következtében Sulina, Tulcea, Galați és Braila igen élénk tengeri forgalmi gócpontok is.

Megemlítjük, hogy a Salina — ágon évente kb. 5000 hajó 2 millió felüli tonnatartalommal fut be a kikötőkbe.

A Service Maritime Roumain

Hajópark:

6	teherhajó	à	3000	tonna)	
2	„	à	7000	„	32,000 tonna.
3	személy és áruszállító	hajó	à	4500	tonna)
1	„	„	à	3600	„)
1	„	„	à	2100	„) 21,700 tonna.
				2500	„)
1	„	„	„	a	

Az utolsó 6 gyorsgőzös a háboru előtt a *Constanța—Konstantinápoly—Alexandria* (Egyiptom) között folytatott rendes hajójáratokat.

Az első 8 a nagy teherforgalmat bonyolítja le — különösen gabonát szállít— és *Rotterdamig* közlekedik.

Az áru és személyszállító hajók jelenleg *Galați—Constanța—Nápoly és Constanța—Konstantinápoly* között közlekednek.

Forgalom az 1920/21. évben: 41,650 utas, 39,000 tonna gyorsáru, 134,926 tonna teheráru.

Szállítási tarifák:

A háboru előtt: a Galați—Alexandriai postahajókon 10 lei tonnánként, a Galați—Rotterdam-i teherhajókon 13 lei tonnánként.

A háboru után az árutarifák jelentékenyen emelkedtek és pedig:

a) a Galați—Nápoly-i postahajókon 260 lei tonnánként,

b) a Galați—Atlanti-i fehérhajókon 500 „ „

c) a személyszállító tarifa a háboru előttinek huszonnyolcszorosára emelkedett.

A tengerhajózási program

A kormány a nemzeti hajózás kiépítésére és fejlesztésére a következő programot állapította meg:

5 modern új gyorsgőzös beállítása a Galați—Nápoly vonalnak egész Marseillig való meghosszabbítására. Tervbe vették a háboru előtti Constanța—Alexandria egyiptomi vonal reaktiválását is.

5 teherhajó építése (à 6000 tonna).

3 petrolumhajó építése (à 5000 tonna).

Az összes befektetésekre szánt tőke meghaladja az 1921-es kalkulációk alapján a 2 milliárd leit (1 angol font = 200 lei kurzus alapján).

A hajók névsora is tonnatartalma

1.	Postahajó	Principessa Maria	rakodóképessége	260tonna
2.	„	Regele Carol	„	600 „
3.	„	România	„	650 „
4.	„	Imperatul Traian	„	650 „
5.	„	Dacia	„	650 „
6.	Vegyés	Durostor	„	1200 „
7.	Teherhajó	Constanța	„	3050 „
8.	„	Turnu Severin	„	3050 „
9.	„	Dobrogea	„	3150 „
10.	„	București	„	3150 „
11.	„	Jași	„	3150 „
12.	„	Buregi	„	6600 „
13.	„	Carpați	„	6600 „
14.	„	Oituz	„	3550 „

A félszázalékos áruérték-díjtételről szóló törvény

A Duna-kikötőkbe és tengeri kikötőkbe érkező export és importárúk után a *deklarált érték alapján kalkulálandó 1/2%-os díjtétel* fizetendő.

Ezt a díjtételt az 1863. november 18-iki és az 1896. május 10-iki törvények léptették életbe és a minisztertanács 305—1921. számú rendelete értelmében 1921. március 1-étől kezdve az új vámrendeletre is alkalmazzák.

Az új tarifarendelet az 1906-ben kibocsátott 252. számú rendeletet hatályon kívül helyezte.

Érdekeltek a kereskedelmi és iparkamarák útján az ottan elfekvő rendelet alapján az illető áruk után fizetendő 1/2%-os díjtétel pontosan kiszámíthatják.

Jegyzet. A Monitorul Oficial 188-ik számában 1922. november 28-ikán decretum jelent meg, amelynek értelmében a vámrendelet 169—193. számú tételénél (gabonaneműek és ezek produktumai), továbbá a 264—282. számú tételéknél (fák és a faipar termékei) a fenti 1/2 százalékos ad valorem fizetendő tételt 1 százalékra emelték fel.

Duna-konvenció

A háboru befejezése óta a Duna Ausztria, Magyarország, Csehszlovákia és Románia számára a tengerhez vezető főutat jelenti, melyet a békefeltételek értelmében *Ulm*-tól a tengerig nemzetközinek deklaráltak. Az új *Duna-konvenció* értelmében a nemzetközi hálózatba még a *Thaya* és *Morva* azon folyásrészeit, amelyek az Ausztria és Csehszlovákia közötti határt képezik, továbbá a *Drávát* Barcstól kezdve, a *Tiszát* a Szamos torkolatától, a *Marost* Aradtól kezdve és végre azon viziutakat és csatornákat vonták be, amelyek mint összekötőrészek szerepelnek és a hálózat egyes szektorainak a hajózhatóságát emelik. A konvenciót Anglia, Belgium, Franciaország, Olaszország,

Románia, Jugoszlávia, Csehszlovákia, Ausztria, Németország, Bulgária és Magyarország irták alá.

A hajózás ellenőrzését két szigoruan különálló szerv gyakorolja. Ezek a *Nemzetközi Dunabizottság* — teljesen új intézmény — és az *Európai Dunabizottság*, amely már a háboru előtt is működött. A Nemzetközi Dunabizottságban a partvidéki országokat egy-egy, Németországot két (Würtemberg és Bajorország) delegátus képviseli, míg a többi államok közül csak azok bírnak képviselettel, amelyek az Európai Dunabizottságnak is tagjai. Az Európai Dunabizottság Anglia, Franciaország és Románia delegátusaiból áll.

A két bizottság hatásköre a következő: a *Nemzetközi* a folyam adminisztrációját annak Ulmtól—Brailáig terjedő részében gyakorolja; az *Európai* az ellenőrzést a torkolati részben, Brailától a tengerig végzi.

A *Dunahajózási szabályzat* alapján a nemzetközi hálózatba még a Tisza folyásának a Szamos torkolatától Tiszaujlakig terjedő részét is bevonják, ha a bizottság ezt a részt hajózhatónak fogja deklarálni.

A konvenció rendelkezései értelmében a Nemzetközi bizottság afelett örökodik, hogy a folyam hajózhatósága elé partmenti államok semminemű akadályt ne gördítsenek, hogy az összes parlamenti államok a tökéletes egyenlőség elve alapján gyakorolhassák a hajózást és hogy a Dunának a békeszerződések által garantált nemzetközi karaktere minden viszonylatban respektáltassék.

A hajózhatóság fentartási költségeit az illető parlamenti államok viselik, ha pedig a költségek teljesítőképességeikkel nem állanak arányban, megkereshetik a Nemzetközi Dunabizottságot, hogy a többi érdekelt államok között is felossza a költségek egy részét. Nagyszabásu javítási munkálatok fedezésére a Nemzetközi bizottság külön hajózási díjak szedését engedélyezheti.

Az *Európai bizottság székhelye Galați*, a Nemzetközi 5 évig Pozsonyban marad, azután székhelyét saját választása szerint másik partmenti államba teheti át.

Pilótaszemélyzet és hajózási díjtételek a kataraktusokban

A pilótaszemélyzet nemzetközi; fizetése francia frank. A fizetések havi 1400—2600 frankig emelkednek, ehez járul havi — mindenki számára egyenlő — 2400 frank drágasági pótlék.

A nemzetközi bizottság két díjtételt szed: *a pilóta és a hajózási díjat*. A 100 tonnán felüli és 1'50 m. mélyjáratu hajók kötelesek a Turnu Severin, Moldva vagy Drenkova-i folyamrészben pilótát felvenni és fizetik a hajózási díjat. Ha egy arra nem kötelezett hajó pilótát vesz fel, csak a pilótadíjat fizeti. A hadihajók is csak pilótadíjat fizetnek.

Hajózási díjtételek: tonnánként 1 francia frank, *pilótadíj* 50 frank egy napra. Rendszeres személyszállító hajók, melyek legalább hetenként közelednek, a díjtétel felét fizetik.

Románia szerepe a Dunaforgalomban

Románia a Rajna—Majna—Duna csatorna szempontjából a legfontosabb ország az Aldunán. A Duna folyásának 1000 km.-e Románia területére esik. Az angolok a River Syndikat segítségével a Dunagőzhajózási Társaság és a Magyar Folyam- és Tengerhajózási Társaság részvényeit nagyobbrészt megvették és a jugoszláviai érdekszférában is előjogot szereztek maguknak. A francia tőke viszont, amint azt más helyen kijelöltük, a román nemzeti hajózást finanszírozza.

Észrevételek a Duna-konvencióhoz

A nemzetköziség jellege, amint azt a békeszerződések stipulálják, az összes hajózási jogok egyforma gyakorlásának a biztosítása volna minden érdekelt ország számára. A békefeltételek egyik pontja azonban a német, az ausztriai és a magyar hajóknak nem engedi meg a szövetkezett és társult hatalmak kikötőjében sem a teher- sem pedig a személyforgalom lebonyolítását, azok előző beleegyezése nélkül. Már pedig ez a kikötés a nemzetköziség fentközülirt forgalmával nemcsak ellenzik, de tehetetlenné teszi a Duna grandiózus víziútjának kellő kihasználását.

Káros befolyással van a Duna-hajózás kifejlődésére a partmenti államok kaotikus *valutáris helyzete* is, melynek következtében a szükséges kalkulációkat 8—9 különböző, néha erősen hullámzó valutában kell végezni. A hatalmas és gyönyörű nemzetközi víziut természetes előnyeit azonban a felsorolt nehézségek nem tudják elhomályosítani. Az összes államok jól felfogott érdeke tehát, hogy minden rendelkezésükre álló eszközzel a nemzetközi víziut által nyújtott előnyöket kihasználják és magukat — és ez a legfontosabb — ebbeli törekvésükben lehetőleg távol tartsák minden *politikai* befolyástól.

Herman Herz Fii	
Fabrica Română de salam	
Herz Ármin Fiai	
Román Szalámigyár	
Temeşvár,	Telefon : 13—13
IV., Str. Mureşlanu 2	Telegramm : „HERZIUS Temeşvár.“

UTLEVÉL

AZ UTLEVÉLKÉRÉSHEZ
SZÜKSÉGES OKMÁNYOK.
VIZUMDIJAK.
AMERIKAI UTLEVÉL.

Uzinele Chimice **FEDOL** Vegyészeti Művek
VADÁSZ ZSIGMOND

ARAD,
Str. Dobra (Boczkó-utca) 5

GYÁRTMÁNYAI:

„Fedol” glicerín szappanok (rózsa, benzol, ibolya)
„Fedol Borax” és „Szentgyörgy” fertőtlenítő szappan.
„Fedol” terpentines cipőkrém.

Fiókgyárak: Wien, Budapest, Karlsbad.

„MOBIL” KERESKEDELMI RÉSZVÉNY-TÁRS. **TIMIȘOARA**

Faosztály
Terményosztály

Központi iroda: Belváros, Erőd-utca 12

Fatelep és raktárak: Aradt-ut (Kadettiskolával szemben.)

Vétel — Eladás

Zsák, ponyva kölcsönintézet
Javitóműhely

cégjelzési készülékkel
— villanyüzemre berendezve —

IZSÓ ALBALA

Timișoara II, Piața Traian 2
Telefon 60

Adresa telegrafică: Albala, Timișoara-Fabrică

BANCA MARMOROSCH, BLANK & Co.

SUCURSALA ARAD

Devizaosztály
telefonaszámja:
241 és 255

Foglalkozik
a bankszakma minden
ágával.

Fiókok illetőleg
levelezők
a világ minden
nagyobb városában.

Utlevél

Mindenki ha külföldi államba akar utazni, szabályszerűen kiállított utlevéllel kell hogy rendelkezzen.

Az utlevél megszerzéséhez szükséges okmányok:

1. *Személyazonossági bizonyítvány* (certificat de identitate), melyet községekben az előljáróság, városokban a rendőrprefektura bejelentési osztálya állít ki.

2. *Erkölcsei bizonyítvány* (certificat de moralitate), amelyet a község előljáróságánál, városokban az a kerületi kapitányság állít ki, amelyben a kérelmező lakik. A bizonyítványok 2 lei okmánybélyeg és 25 bani segélybélyeggel látandók el és a polgármesteri hivattal láttaozandók.

3. *Katonai igazolvány*, a 18—46 éves korig csak férfiak részére. Váltandó a községi előljáróságnál, városokban a katonai ügyosztálynál és 2 lei okmány, 25 bani segélybélyeggel látandók el. Hitelesítendő az illetékes Cercul de Recrutare-val. Városokban a bejelentési hivatalnál is láttaoztatni kell.

4.

**Societată pe Acții pentru Agricultură
Industria și Comerț ♦ Gazdasági, Ipari
és Kereskedelmi Részvény-Társaság ♦
Actien-Gesellschaft für Landwirtschaft,
Industrie u. Handel**

*Foglalkozik: Kereskedelmi és ipari
vállalkozások finanszírozásával és
a banküzlet minden ágával.*

*Átutalásokat a bel- és
külföld összes piacaira a
legelőnyösebben és a leg-
gyorsabban eszközöl.*

DEJ — DES

TELEFON: 10

**SÜRGÖNYCÍM:
GIKERT**

4. *Adó-bizonylat*, amelyet a községi elöljáróság, városokban az adóhivatalok állítanak ki és 2 lei okmány, 25 bani segélybélyeggel látandó el. A bizonyítvány igazolja, hogy a kérelmezőnek nincs adóhátraléka vagy tartozására kellő fedezetet nyújt.

5. *Születési bizonyítvány (keresztlevél)*.

6. *Illetőségi bizonyítvány*, amelyet azonban csak azok kötelesek csatolni, akik nem Románia területén születtek.

7. *Utazás célját igazoló okmány*. Két tanuval ellátott közjegyzői okirat, amelyben a tanúk igazolják, hogy a kérelmező rokonai, testvérei, stb. tényleg abban az országban (város, utca, házszám) laknak, ahová az utlevélkérelmező utazni szándékozik. Ezt az okmányt a családi ügyekben utazók szerzik be.

Kereskedők és iparosok a kérvényt az iparkamaránál láttamoztatják, amelyért 20 lei díjat fizetnek.

Orvosok és gyógyszerészek a hadügyminiszterium „VI. Sanitară” osztályától nyernek igazolást okmányaikra.

Bankok és vállalatok alkalmazottai a cégjelzéses papíron munkaadójuktól kapnak románnyelvű igazolást a cégbélyegzővel ellátva.

Állami és közhivatali tisztviselők és szolgák hivatali főnöktől kapnak igazolványt az utazáshoz.

Férjes nő ha utlevelet kér, férje közjegyző előtt hitelesített beleegyezési nyilatkozatot köteles kiállítani.

Kiskorúaknál a szülő vagy gyám közjegyző előtt hitelesített beleegyezési nyilatkozata szükséges.

Tanulóknál a Ministerul Instrucțiunii Publice (közoktatásügyi reszort) adja az igazolást.

A szülők közjegyző előtt igazolni kötelesek, hogy gyermekük külföldi tanulmányi költségeit sajátjukból fedezik.

Betegek hatósági orvosi bizonyítványt kell beszerezzenek, hogy orvosi tanácsra kell külföldre utazniok.

Mindezen igazolványokra 2 lei okmány és 25 bani segélybélyeg szükséges.

Ha a kérelmező, az összes szükséges okmányokat megszerezte románnyelvű kérvény irandó, *községekben a megyei prefekturához, városokban a rendőrprefekturához címezve*. A kérvénynek tartalmaznia kell a kérvényező teljes nevét, foglalkozását és lakását; utazásának célját és hogy mely országokba óhajt utazni.

Ha a kérelmező nős és családját is magával akarja vinni, csatolni kell a kérvényhez saját okmányain kívül az 1., 2. és 5. pontban felsorolt okmányokat és a házassági anyakönyvi kivonatot.

Ha 18 évesnél idősebb és 24 éves leánygyermekét is magával viszi, részükre külön utlevelet kell kérni. Minden személy után 2 drb. sajátkezűleg aláírt fénykép csatolandó. Családok közös utlevélkéreléséhez visit nagyságu családi együttes kép is csatolható, amelyet csak a családfő ir alá.

A kérvényeket beadásuk után községekben a jegyzői hivatal véleményezi és a főszolgabírói hivatalhoz továbbítja. Innen a megyei prefekturára küldik fel, ahol az utlevelet kiállítják.

Városokban a rendőrkapitányság állítja ki az utleveleket.

A kész utlevél a *Serviciul Spețial Siguranța* engedélyével látandó el, amely az utlevél könyvecske lejáratáig érvényes.

Ha a kérvényező a 25 lei és 25 bani *Timbru Statistic* bélyeggel ellátott utlevél birtokában, — amely egy évi időtartamra érvényes — utazni akar, a külföldi államok konzulátusaitól engedélyt, illetve vizumot köteles kérni.

A vizumok átlag 30 napig érvényesek.

A külföldi konzulátusok vizumdíjai:

Angol	vizum	860	lei	Cluj, Str. Regale
Belga	„	160	„	București
Cseh	„	500	„	Cluj, Iuliu Maniu No. 32.
Francia	„	375	„	Cluj, P. Unirii (Róm. kath. plébánia).
Magyar	„	140	„	Cluj, Hotel Central.

(A magyar konzulátusnál iparkamarai igazolással több utazásra lehet vizumot kapni; 1 fénykép szükséges).

Német vizum 204 lei. Brașov.

Lengyel „ 160 lei (csak beutazási engedéllyel adnak vizumot és 1 drb fénykép szükséges).

Az osztrák konzulátusnál (Cluj, Str. Iuliu Maniu No. 2. I. em.) nemzetközi vizum nyerhető 3 hónaponkénti időre 108 leiért. Egész évre érvényes korlátlan utazási vizum díja 432 lei.

A bukaresti jugoszláv konzulátus csak személyes jelentkezésre ad ki vizumot, melynek díja 106 lei.

A svájci vizum 240 lei, de igazolni kell az utazás célját.

A Bukarestben székelő dán, holland, norvég és svéd konzulátusok vizumdíjai 500—700 lei között váltakoznak.

Amerikai utlevelet csak a belügyminisztérium ad ki az amerikai beutazási engedély alapján. (*Lásd a Közgazdasági Évkönyv 33—34 oldalain a „Kivándorlás” fejezetet.*) A vizum díja 1200 lei.

Tanulmányi célból vagy kereskedelmi ügyben 7640 főnyi kvóta után is adnak vizumot. A legközelebbi amerikai vizumozások 1923 május 1-én kezdődnek.

Ha valamely állampolgár utlevele utazás közben lejár, az illető állam konzuljának jogában van az utlevelet a hazautazásra meghosszabbítani.

Frații
MONTAG
 Testvérek
Brüder Montag

EXPORT DE
 CEREALE

GABONA-
 KIVITEL

GETREIDE-
 EXPORT

Timișoara,
 Szerb-utca 9. — Telefon 1081-1086.
 Fiókok: Brașov, București, Wien.
 Sürgöncim: Montag, Timișoara.

CÉGLEIRÁSOK

TEMESVÁRI
GYAPJU-
IPAR
RT.

Finom gyapjuszövetek

Harisnyaárúk csak nagyban

*Saját gyártmány
Eredeti gyári árak!*

KOLOZSVÁRI ÜZLETE:
CALEA VICTORIEI 24

A Marosvölgyi Fatermelők Blokkja

A Marosvásárhelytől Gyergyószentmiklós felé utazó elé a vasutvonal két oldalán magas fejlettségű ipari kultúra tárul. A fenyvesekkel borított hatalmas hegyek által szűk mederbe szorított Maros völgyében modern berendezésű gyártelepek követik egymást. A gyártelepeket és országutakat iparvasutak szelik át és 40—50 kilométeres távolságokba vezetnek be a fenyőerdőkbe.

A telepeken izléses, modern, higiénikus munkás- és tisztviselő lakások emelkedtek és a sűrűn egymásután következő gyárkémények körül kis városok épültek. Az ezekben folyó munka nyújt megélhetést a felső Marosvölgy tizezreinek, olyan vidék lakosságának, ahol az őstermelés — művelhető terület hiányában, — lehetetlen.

A háboru befejeztével a marosmenti fűrészek nyomban felvették az üzemet s a háboruból visszatérő lakosságnak nyomban kereseti alkalmat nyújtva, a Marosvölgyében konszolidált állapotokat teremtettek.

A gyárak termelő munkája azonban legyőzhetetlennek látszó akadályra bukkant. A folytonos termelés eredményeként a gyárak készletei hihetetlen mértékben megnövekedtek, mert a háboruban legyengült vasutak nem tudtak elegendő vasuti kocsit a termelés elszállítására rendelkezésre bocsátani. A pénzbevéltást nyomon követő pénzkrisis és az életviszonyokban bekövetkezett és napról-napra emelkedő tendenciát mutató drágulás a legkétségbeesettebb helyzetet teremtette a Marosvölgyében. A munkásság az életviszonyokban bekövetkezett drágulásra való hivatkozással folytonos béremelés iránti követelésekkel lépett fel, melyet a termelőknek teljesíteni kellett. Pénzt az áru értékesítéséből előteremtteni nem lehetett, a bankok treszorjai bezárultak s a kész árut terhelő kölcsönök kamatai fantasztikus magasságra emelkedtek. Ez a kétségbeejtő helyzet arra indította a termelőket, hogy egységes szervezetbe tömörüljenek és az egységes szervezet segítségével tárják vigasztalan helyzetüket az illetékes hatóságok elé. A közös szomorú sors által teremtett kényszerűség volt tehát a *Marosvölgyi Blokk* szülőanyja.

A Blokk azzal kezdte működését, hogy bizottsága útján hiteles adatok alapján megállapította a működése területén dolgozó termelők készleteit és termelőképességét. Kimondotta szervezési szabályaiban, hogy a CFR. által a termelők rendelkezésére bocsátandó kocsiparkot egymás között a készlet és termelés arányában osztja el. A megválasztott vezetőséget utasította, hogy az aránylagos elosztást a termelés és készlet arányában végezze el és ezen felosztást az egymásközi igazságos kocsielosztás érdekében terjessze az illetékes CFR hatóságok

elé. A Blokkvezetőség a készlet és termelési adatokat összegyűjtötte, a kocsielosztás arányát a termelők között megállapította és ezen autentikus adatokra támaszkodva kopogtatott be az iparügyi minisztérium és a CFR. ajtaján. A tárgyi és igazságos alapon működő és kérelmező szervezet kérelmét úgy dr. *Blankenberg* Nándor iparügyi vezérfelügyelő, mint *Hossu* János cluji kerületi vasutigazgató a legnagyobb megértéssel fogadták és örömmel üdvözölték a kocsielosztás tárgyilagos és igazságos módjának eme megvalósítását. Az ő kedvező felterjesztésük és intenzív támogatásuk eredményeként az illetékes bukaresti hatóságok kedvezően fogadták e szervezkedést. A szervezet életre hívása egyszerre megszüntette az egyes termelők vasuti kocsi után való bucsujárását s az egyes tagok példaadó önfegyelemmel elégednek meg azzal a kocsi elosztási aránnyal és kiállítási sorrenddel, melyet szervezetük közgyűlése időről-időre megállapít. A megállapított sorrend és kocsiilletmény minden egyes blokktag kezei között van s úgy a kiállítás sorrendjét, mint a megállapított illetmény betartását személyesen is ellenőrzi.

A Blokk saját regieiben vámolási, fuvarlevél felülvizsgálási irodát és rakodási ellenőröket tart fenn, gondoskodik a garnitúrák visszatérítéséről s marosvásárhelyi központi irodája és cluji titkársága útján tagjainak szállításaival kapcsolatos teendőit elvégzi.

A Blokknak keretében ma *Smilovits* Jakab elnöklete alatt 52 puhafatermelő üzem szállítási kérdései bonyolódnak le. Ezen 52 üzem készlete október havában cca 400.000 m³ puhafaanyag és napi termelése 2400 m³ puhafaanyag. Ezen készlet és termelés elszállítására — sajnos — nagyon kevés vasuti kocsi áll rendelkezésre. A napi termelés elszállítására u. i. 120 kocsi s a készletek elszállítására legalább ugyanennyire volna szükség. A Blokk egyéves fennállása óta azonban sajnosan állapítható meg, hogy a szükségletnek átlagban alig 35%-a nyer kielégítést. Különösen az utolsó hónapokban erős visszaesés volt megállapítható. Hinni akarjuk, hogy a megértő vasuti politika módot fog nyújtani Nagyrománia legnagyobb puhafatermelését magában foglaló szervezetének — kellő számú vasuti kocsi rendelkezésre bocsátása útján, — arra, hogy a világpiacon minőségileg nagyrabecsült erdélyi puhafának a piacát a kedvező valutáris viszonyok idején úgy vegye a birtokába, hogy valutáris eltolódás esetén is felvehesse a konkurens országokkal a versenyt. A puhafa az az exportcikk, mely Románia kereskedelmi mérlegét nagyban javíthatja anélkül, hogy a belföldi szükségletet érzékenyen érintené. A termelés ugyanis ebben az áruban messze túlhaladja belföldi szükségletünket és az áru értékes volta miatt a legkonveniabilisabb valutajavitó eszközzé válik. A kormány megértő és támogató politikája esetén Nagyrománia puhafatermelése kell a francia és belga ujjáépítés épület és asztalos anyagát szolgáltassa.

„Uniunea Comerciala”

S. A. R. Filiale Cluj
Strada Regina Maria 32

Az „Uniunea Comerciala” S. A. R. céget 1868-ban alapította meg *Zweifel* Thomas svájci származásu kereskedő. A kis bucureștii cég eleinte az alapító neve alatt indult meg, majd *Zweifel & Co.* céggé alakult át. Az évről-évre mind jobban fejlődő cég 1916-ban részvénytársasággá alakult „Uniunea Comerciala” S. A. R. cég alatt, 25.000.000 lei alaptőkével és 18.000.000 lei elsőbbségi kötvénnyel. A cég kezdetben mint ügynökség indult meg, a kereskedelem mindenféle és fajta cikkeivel képviselve dolgozott a piacon. Ma már *Románia egyik legnagyobb kereskedelmi vállalata és áruháza* bucureștii központtal és nyolc fiókjával.

A *cluji fiókot* 1920 nyarán szervezték és állították fel, mely rövid idő leforgása alatt egész Erdélyben és a Bánátban közismertté lett. A fiók főleg olajtermékek, bőr, vasáru, gépkocsik és gyarmatáru forgalombahozatalával foglalkozik.

Ujabbán szépen és gazdagon berendezett áruival megnyitotta nyílt üzlet formájában bőr és talposztályát is, amely üzlet a Strada Regina Maria (volt Deák Ferenc-utca) 32. sz. alatti saját áruházában ékesíti Kolozsvár kereskedelmi piacát. *Igazgató:* Glätzer Mihály.
Cégjegyző: Papp István.

**Cassa de Pastrarara si Comerciul
Soc. An. de pe Valea Crisului**

ARAD, Bulv. Regina Maria No. 9. Bankosztály telefon száma 535. Deviza-osztály telefon száma 520
Főintézet: Borosjenő. Központi iroda: Arad Fiókintézetek: Borossebesen, Csermön, Gurahont
és Körösbökényben. Iparvállalati alapításai: Borossebesi Gőztégla és Cserépgyár Rt. Borossebes, Brádi Gőz-
tégla és Cserépgyár Rt. Brád és a „PRUNA” gyümölcsfeldolgozó és értékesítő Rt. Chisindia. — Alaptőke: 2,000.000 lei.

Foglalkozik a bankszámla összes ágazatával.

AKTIVA—VAGYON

**Körösvölgyi Takarékpénztár
és Kereskedelmi Rt.**

Bilanj la 31 Decembrie 1921

Mérleg-számla 1921. évi december hó 31-én

**Körösthüler Sparcassa und Han-
dels- Aktiengesellschaft**

Áruosztálya élénk tevékenységet fejt ki.

PASIVA—TEHER

Cassa — Pénztár készlet			575.262	73	Capital social — Részvénytőke			2,000.000	—
Capitaluri depuse la alte institute — Más pénzintézeteknél elhelyezett tőkék			217.046	88	Fonduri de rezervă: — Tartalékalapok: Fond de rezervă gen. Ált. tartalékalap	36.000	—		
Portofoliul cambiilor — Váltótárca			4,569.815	—	Fond de rezervă pentru diferența de curs la hărtii da valoare — Értékpa- pirárfolyam különbözeti tartalékalap	65.755	93		
Imprumuturi ipotecare — Jelzálog kölsönök			37.358	53	Fond de rezervă pentru pierdere — Veszteségi tartalékalap	47.000	—	148.755	93
Debitori în conturent cu acoperire Folyószámlai adósk fedezet mellett			2,170.021	89	Depuneri: — Betétek: in livrete — könyvecskékre elhelyezve in conturi-curente — Folyószámlára elhelyezve	4,360.943	49		
Stoc de mărfuri — Árukészlet			588.403	65	Reescont — Visszleszámított váltók			811.950	—
Participație la tranșacțiunile mărfuri — Áruüzleteknél való részesedések			1,009.997	15	Creditori — Hitelezők			1,499.715	44
Hărtii proprii de valoare — Saját ér- tékpapírok			511.148	50	Imprumuturi ipotecare cesionate — Engedményezett jelzálogkölsönök			15.188	63
Realități: — Ingatlanok: clădirea institutului la Ineu — Intézeti székház Borosjenő				08	Dividende neridicate — Fel nem vett osztalék			26.837	75
diverse realități — Egyéb ingatlanok	25.000	—	83.310		Contribuție după dobânda capitalului în restanță — Be nem fizetett tőkekam.adó			8.183	81
Dobânzi plătite anterior — Előre fi- zetett kamatok	58.310	08	11.942	73	Dobânzi anticipate — Előre bevétele- zett kamatok			72,316	38
Mobiler — Berendezések			59.850	—	Contrib. in restanță. Hátralékos adók			50.131	21
					Soldul profitului: Nyereség egyenleg: transportul profitului pe anul 1920 — nyereség áthozat az 1920. évről profitul net pe anul 1921 — 1921. évi tisza nyereség	7.203	84		
						227.433	52	234.637	36
			9,835.157	14				9,835.157	14

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Rt. Kolozsvár

Piața Unirii (volt Mátyás király-tér) 7.

Alaptőkéje: 16,000.000 lei. Tartalékok circa: 15,000.000 lei

FIÓKJAI:

Désen, Dicsőszentmártonban és Gyulafehérváron

AFFILIÁLT INTÉZETEI:

Tordaaranyosvármegyei Takarékpénztár Rt. Tordán, Udvarhely megyei
Takarékpénztár Rt. Székelyudvarhelyen, Alsófehérvármegyei Gazdasági
Bank és Takarékpénztár Rt. Nagyenyeden.

Áruraktárai a vasutállomás mellett. — Betéteket elfogad, váltókat
leszámít, átutalásokat teljesít. — Safe deposit

Mindenféle bankszerű üzletet előnyösen végez.

Mérlegszámla 1921 decemb. 31-én

TARTOZIK:

VAGYON:				
Kézpénzkészlet.....			6,407.059	09
Ingatlanok:				
intézeti székház	375.000	—		
áruraktári ingatlanok	132.000	—		
vidéki ingatlanok.....	115.919	63	622.919	63
Leszámított váltók.....			25,666.950	40
Jelzálogos kölcsönök: Kamatozó és törlesz-				
téses kölcsönök			2,667.782	67
Folyószámlák: Fedezettel és más biztosítékokkal			81,651.812	59
Záloglevél biztosítéki alap értékei			1,424.078	—
Értékpapírok			10,022.816	12
			128.463.418	50

KÖVETEL

TEHER:				
Résztvénytőke			16.000.000	
Tartalékok:				
tartaléktőke	14,645.829	60		
ingatlantartalék.....	25.000	—		
intézeti nyugdíjalap (az intézet tulajdona)	788.852	20		
Br. Jósika Sámuel tisztii jóléti alap (int. tul.)	55.194	05	15,514.875	85
Betétek és folyószámlák.....			78,660.135	62
Hitelezők			8,208.987	91
Visszleszámított váltók			5.314.192	50
Fel nem vett osztalékok 1918, 1919, 1920 évekről			78455	—
Átmenő tételek			1,281.639	38
Tiszta jövedelem		1	3,575.132	24
			128.463.418	50

Cluj—Kolozsvár, 1921 december 31

AZ IGAZGATÓSÁG

FRAȚII NEUMANN TESTVÉREK

*moara cu aburi, fabrica de spirt
și de drojdie soc. pe acții industriale
Gőzmalom, szesz- és élesztőgyár
ipari részvénytársaság
ARAD*

Frații Neumann Arad
Fabrica de spirt, rafinarie
de spirt, fabrica de drojdie
și moara cu vaporii. Este
o uzina instalată modern,
care a fost fondată în anul
1851. Capacitatea de pro-
ducție a fabricii de spirt
este zilnic 300 hl. spirt.
Fabrica de drojdie poate
sa producă zilnic 5000 kg.
drojdie presate, iar capa-
citatea de producție a mo-
arei este 3600 mm. zilnic.
Uzina dispune de linie in-
gusta proprie. — Numărul
funcționarilor este 50, mun-
citorilor 400.

Neumann Testvérek
szeszgyár, szeszfinomító,
szeszélesztőgyár és gőz-
malom. Modernül berende-
zett ipartelep, amely 1851-
ben alapított. A szesz-
gyár napi termelőképessege
30 hl. szesz. Az élesztő-
gyár naponta 5000 kg. saj-
tolt élesztőt termelhet és a
gőzmalom napi teljesítőké-
pessege 3600 métermázsa.
A telep saját iparvágány-
nyal rendelkezik. A tiszt-
viselők száma 50, a mun-
kások száma 400. A szesz-
gyárral kapcsolatban szá-
rított moslékelőállítás, mos-
lékgyártás, marhahizlálás,
légen szárított istállótrágya-
termelés.

Lloydbank és Kereskedelmi Részv.-Társ. Temesvár

Lloydbank és kereskedelmi Részv.-Társ.

Aradi Fiókja

Alakult 1913. évben Délvidéki Bank és Váltóüzlet Rt. név alatt. Az imperium átvétele után cégének szövegét „Lloydbank és Kereskedelmi Rt.”-ra változtatta meg.

Alaptőke: 500.000 lei, amelyet a közgyűlési határozat értelmében a tőkeemelés iránti pénzügyminiszteri engedély elnyerése után 2.250.000 leire emelnek fel.

Igazgatóság: Schönberg Ede és Hajdu Zoltán ügyvezető igazgatók; Haering Gusztáv nagykereskedő, Temesvár; Molnár Géza gazdálkodó, Temesvár; dr. Klein Márk és dr. Löffler Géza ügyvédek, Temesvár; Timus Constantin postafőnök, Temesvár.

Felügyelő-bizottság: Philipp Alfréd kereskedő, Temesvár; dr. Vágó István ügyvéd, Temesvár; Fischer Béla bankigazgató, Perjámos.

Bürger Albert sörfőzdéje

*rum-, likőr-, vegyészeti
és mechanikai hordógyára*

Târgu-Mures

A *sörfözde* 1854. évben alapított, amidőn primitív, egészen kis teljesítményre volt berendezve; évente alig érte el a 800 Hl. mennyiséget.

Az 1886. évben a jelenlegi tulajdonos vette át és fejlesztette a mai nivóra úgy, hogy ma a berendezés teljesen modern és évi termelőképessége körülbelül 150.000 Hl.

A *likörgyár*, amely főként gyümölcsnedvekből párolás útján állítja elő gyártmányait, ezenkívül még rum és eredeti borpárlat nagybani gyártásával is foglalkozik.

Az utóbbi években érezhetővé vált a külfölddel való nehezkesebb érintkezési mód és így az 1920. évben nagyszabású, a legmodernebb készülékekkel felszerelt villany- és gőzüzemre berendezett

Vegyészeti gyárat helyezett üzembe, amely likőr- és rum esszenciákon és az új rendelet szellemének megfelelő likörgyártásra alkalmas kivonatokon kívül etherikus olajokat, stb. állít elő.

Az 1922. évben pedig nagyszabású, teljesen gépüzemű *hordógyárat* alapított, amelyet az 1922. év tavaszán üzembe is helyeztek. Ezen gyár termelőképessége évenként körülbelül 10.000 darab új hordó és főként sörös, boros és likörös hordókat gyárt.

„Filt” **Fabrica de încălțăminte de Lux S. A.**
Luxuscipőgyár Rt. Timișoara II. Rue 3 Crai 14

A vállalat 1922 január 1-én alakult 1,100.000 lei alaptőkével. A részvények névértéke 500 lei. A gyár 100 munkást foglalkoztat és kombinált gép- és kézüzemre van berendezve. Céljául tüzte ki, hogy oly férfi és női luxuscipőt gyártson, amelyet eddig csak külföldről importáltak és a legkényesebb izlésnek és követelménynek is megfelel. Havonta átlag 100 pár cipőt készít (kimondott luxusáru), amelyeknek minősége és kivitele bármely francia vagy svájci elsőrendű gyártmánnyal nemcsak versenyképes, de azt felül is mulja. *A gyártás alapja a kézimunka*, gépeket csak ott vesznek igénybe, ahol a technika ezen a téren a kézimunkát felülmulja, aminek következtében a gyártmányok minden egyes részletben oly tökéletesek, hogy tisztán mechanikai üzemek hasonló előállítására képtelenek. A vezetőség igyekezete oda irányul, hogy a formák és színösszetételek a legelső nyugati divathullámokat megelőzve jelenjenek meg a belföldi piacon és a jövőben az üzem fejlesztésével és kibővítésével a luxuscipőbehozatalt ellensúlyozza. A gyár rövid egy év alatt nagyarányú fejlődést mutat és rövidesen Románia cipőiparában számottevő tényező lesz.

Rózsa nagydrogéria és vegyészeti gyár r.-t., Cluj.

Nagyrománia egyik legnagyobb üzeme a szakmában. Gyári üzeme állandóan 40—60 munkást foglalkoztat. Gyógyszerészeti, kozmetikai (parfüméria), kötszerészeti és háztartási cikkeket gyárt.

Körülbelül 500 különféle cikk előállításával foglalkozik.

Nagyrománia nagyobb városaiban képviselőivel, Kolozsvárt a Piața Unriin lévő, modernül berendezett detail-üzletében, — melyben a legolcsóbbtól a legdrágábbig minden elképzelhető és e szakmába vágó cikkből állandóan jól felszerelt raktárt tart, — valamint jól kiképzett utazóival bonyolítja le üzleteit.

Külföldi világhírű cégek képviselője, állandó érintkezést tart fenn a külföld e szakmabeli valamennyi piacával és így módjában áll első forrásból szerezni be nyersanyag szükségletét.

A Rózsa-cég vevői közzé sorolja: *Erdély, Bánát, București, Bessarábia, Bucovina*, vagyis tényleg egész Nagyrománia valamennyi gyógyszerterát, gyárüzemét, drogériáját és illatszerterát.

A részvénytársaság második éve áll fenn és Rózsa Mór nagydrogéria és vegyészeti gyár 15 éve fennálló egyéni cégéből alakult át részvénytársasággá. *Alaptőke*: 3 millió lei. *Vezérigazgató*: Rózsa Mór. *Igazgatók*: Dános Aladár és Stern Hermann okleveles gyógyszerész.

Temesvári Sörfözde

Részvénytársaság

A Temesvári Sörfözdét a 18-ik században Mercy gróf létesítette. Azóta temesvári polgárok egész sora váltotta fel egymást a sörgyár tulajdonosaként, míg 1868-ban részvénytársasággá lett.

A Temesvári Sörfözde az 1922. július 22-én tartott rendkívüli közgyűlésének határozata és a novemberben kiadott kormányengedély alapján *részvénytőkéjét fel-emelte 14.000.000 leire*. Rendes tartalékalapja 9.000.000 értékcsökkenési tartalékalapja 2.8 millió és nyugdíjalapja 850.000 lei.

A Temesvári Sörfözde az 1916. és 1922. közötti években nagyszabású átalakítások, építkezések, új be rendezések által az ország legmodernebb, legszebb és legnagyobb ilyenmü gyára lett, mely kb. 30.000 négyszögöl területen van elhelyezve. *Évi termelési képessége 200.000 Hl*. Mint az ország legnagyobb müjég-gyára napi 45.000 kg. jeget gyárt. Különlegességei: *Casino-sör*, világos à la Pilsen, *Corvin-sör*, barna à la München és a mostan először forgalomba hozott, magas foktartalmu, aransárga téli *Record-sör*. Rakodás saját iparvágányán, a szállítás sörszállító hűtökocsikban történik.

Érdekkörébe tartozik a tordai Mendel Sörfözde és Kereskedelmi Rt. és a Szt. György Sörfözde Rt. Lippa, míg a Temesvári Sörfözde a Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt. érdekkörébe tartozik.

Czell Frigyes és Fiai *Dr. Czell Vilmos csoport*

Szeszgyárak: Keresztényfalva, Brassó mellett; Nagyszeben.

Sörgyár: Kolozsvár.

Likőr- és rumgyárak: Brassó, Kolozsvár, Nagyszeben.

Bornagykereskedések: Brassó, Kolozsvár, Nagyszeben.

Gazdaságok: Keresztényfalva, Brassó mellett; Nagyszeben.

Központi iroda: Brassó.

Telefonszám 40. Sörgöncim: Wilczell.

Az ország egyik legnagyobb és legjobb hírnevű iparvállalatát, mely a hazai közgazdasági életben jelentékeny tényezőt jelent és vezető szerepet visz, hat évtizeddel ezelőtt *Czell Frigyes* alapította. A keresztényfalvi szeszgyár volt az első vállalat, melynek első időben *Czell* és *Arz* voltak a tulajdonosai. *Arz* elhalálása után a vállalat *Czell* Frigyes egyedüli birtokába ment át és a tettetős, körültekintő üzletembernek sikerült a vállalatnak rövid időn belül nagy fellendülést biztosítani. Az alapító három fiának: *Frigyesnek*, *Károly* és *Vilmosnak* a vállalatba való bevonása után a céget „*Czell Frigyes és Fiai*” néven vezették tovább és a cégtulajdonosok együttes céltudatos, egymás kiegészítő tevékeny munkálkodásával a vállalat mindig szélesebb és kedvezőbb fejlődést nyert és Erdély minden részére kiterjeszkedett. Az iparvállalatokat szüntelenül nagyobbitották és modernül kiépítették. Az évek során úgy az alapító, mint három fia elhaltak és a cég mostani tulajdonosai az alapító unokái. Térjünk át az egyes üzemek ismertetésére.

Szeszgyár Keresztényfalva, Brassó mellett.

A kezdetben kicsi gyárat, melyhez szép gazdaság is tartozik, az évek során mind jobban nagyobbitották és a szeszgyártmánya mindenütt a legjobb kelendőségre talált. A szeszfőzde hizlaldájából kikerülő hizott marhákat Bécsben, Münchenben és Budapesten mindig előszeretettel vásárolták. A Keresztényfalva község körül fekvő falvagnak jólétet hozott a gyár, mivel a gyártáshoz szükségelt burgonya vásárlások által a lakosságot új kereseti forráshoz juttatta. A szeszgyár által termelt moslék az állattenyésztést is elősegítette. Az 1916. év őszén a gyár teljesen leégett, míg az 1919—1920 években teljesen újonnan felépítették és a legmodernebb berendezéssel ellátták.

Likörgyár Brassó.

A gyár, mely elsőrangú készítményeivel már sok év óta a Barcaságban jó hírnevet szerzett, Erdélynek Romániához való csatolása óta jelentékeny nagyobbitást és berendezést nyert, úgy, hogy gyártmányai — finom crème likörök, rum- és cognac — ma egész Nagyromániában elterjedtek és keresettek.

Monostori sörgyár Kolozsvár.

A vállalatnak történelmi multja van, amennyiben a gyár helyén már a 16-ik században a jezsuita rend szerzetesei sört főztek. A főzdei telep a későbbi idő folyamán a róm. kath. státus birtokába ment át, melytől a Czell cég huzamosabb ideig bérelte, majd 1907. évben pedig örök áron megvette. Az 1909-től 1913 végéig terjedő években a sörgyárat újonnan bővebb méretekben felépítették és a legmodernebb technikai vívmányoknak megfelelően berendezték. Míg régebben a sörgyártási lehetőség alig 5000 hektoliter volt, addig ma már a gyártási képesség a 100.000 hektolitert is meghaladja. A gyár villanyhajtóerőre van berendezve és jelenleg 120—140 alkalmazottat foglal-

koztat. A gyár főzőhelyisége, gépháza, erjesztő- és ászokpincéi, fejtőosztálya úgy az építési elhelyezésére, valamint azok modern berendezésére való tekintettel elsőrangú látványosságok. Gyártmányai: a világos „*Monostor*” sör és a barna „*Hercules*” tápsör elsőrangú minőségük folytán kitűnő hirmévnék örvendenek és mindenütt keresettek. A sörgyár Nagyrománia északnyugati részének minden nevezetesebb városában és helyiségében fióküzleteket és raktárokat tart fenn, hogy gyártmányai minden helyen kaphatók legyenek.

Likörgyár Kolozsvár.

A kolozsvári vállalat ezen ága is szolid üzleti munkájával jelentékeny állandó vevőkört szerzett Kolozsvárt és vidékén.

Szesz és likörgyár, Nagyszeben.

A cég ezen fióktelepe több mint 20 év óta áll fenn, amennyiben a régi Göllner-féle gyárak a cég tulajdonába mentek át és azon feladatát, hogy Nagyszeben és vidéke gazdasági életében hasznos szerepet töltsön be, a legjobban teljesíti.

Bornagykereskedések: Brassó, Kolozsvár és Nagyszeben.

A borüzlettel a cég már kezdettől fogva különös szeretettel foglalkozott és jelenleg is a legnagyobb figyelmet fordítja ezen üzletágára. Törekvése legjobb küllő- és marosmenti borokat forgalomba hozni és csakugyan a Czell cég pincéiben kezelt borok országszerte a legjobb hirmévnék örvendenek.

Friedrich Czell și Fii Grupa Dr. Wilhelm Czell

Fabrici de spirt: Cristian lângă Brasov, Sibiu.

Fabrica de bere: Cluj.

Fabrici de rom și lichioruri: Brasov, Cluj, Sibiu.

Comerț engros de vinuri: Brasov, Cluj, Sibiu.

Economii: Cristian langa Brasov, Sibiu.

Biroul central: Brasov.

Adresa telegrafica: Wilczell.

Telefon: 40.

Aceasta interprimdere industrială, cunoscută și renumită în toată țara, care în economia noastră politică indigenă repezintă un factor important și joacă un rol conducător, a fost intemeiată cu 6 decenii de Frederic Czell. Fabrica de spirt din Cristian este prima interprimdere, care la început a fost condusă sub firma Czell și Arz. După moartea asociatului Arz interprimdere a trecut în posesiunea exclusivă a lui Frideric Czell și acestui om de afaceri, grația energiei și imprudenței sale i-a izbutit în scurt timp, să urce nivelul interprimderii fondată din mici începuturi. După ce a luat în interprimdere și pe fii săi: Frideric, Carol și Wilhelm firma a fost condusă mai departe ca: Frideric Czell și Fii și constienții de ținta prin comuna acțiune harnică complectată reciproc de către posesorii firmei, aceasta a luat, o tot mai largă întindere și dezvoltare favorabilă în toate părțile Ardealului. Interprimderile fabricilor au fost

in continu mărite și complectate modern. In decursul anilor întemeitorul firmei precum și cei 3 fii ai săi murind, nepoții lui sunt astăzi posesorii firmei.

Fabrica de șpirt Cristian lângă Brașov: Aceasta, la început mică fabrică, la care aparținea și economie frumoasa, a fost din ce în ce mărită în decursul anilor și productul ei șpirtul, a găsit răsunset peste tot. Vitele îngrășate în crescătoria fabricei sau cumpărat cu prediloctiune la Wiena și Budapesta. Satelor din prejurul Cristianului le-a adus fabrica avuție căci prin cumpărarea cartofilor a creiat populației un nou izvor de câștig. In toamna anului 1918 fabrica a fost complect distrusă însă recălădită în 1919-1920 și inzestrată cu cele mai moderne instalațiuni.

Fabrica de lichioruri Brașov: Aceasta fabrică ale cărei produse și au câștigat încă de mulți ani un renume în Brașov și împrejurimi, dela alipirea Ardealului la vechiul Regat a fost mărită și inzestrată încât astazi produsele ei lichiorurile creme fine, romurile și cognacurile sunt răspândite în toată Romania-Mare.

Fabrica de bere Mânăștur-Cluj. Aceasta interprimdere are un trecut istoric, ca în locul unde stă astăzi fabrica, clerul Jezuitorilor a întreținut deja în secolul al 16-lea o fabrică de bere, care mai târziu a trecut in posesiunea clerului rom. kath. In anul 1907 firma Czell a cumpărat fabrica, dupa ce a ținut-o anterior 10 ani în arenda. In anii 1909—1913 fabrica de bere a fost din nou complectată in măsură întinsă conform avantajelor tehnice. Pe când posibilitatea de producere înainte a fost de abea de 5000 hl. bere astăzi fabrica poate produce peste 100.000 Hl. In prezent dă de lucru la 120—149 angajați, are pornire electrică, casă de fierbere, de mașini, pivnițe de zăcuire și fermentație ca și aparate pentru umplut, având toate instalațiuni moderne. Produsele: berea deschisă „MONOSTOR” și berea nutritoare „HERCULES” se bucură de un mare renume și sunt preferite peste tot. Fabrica de bere are în toate localitățile mai însemnate din partea nordvestică a Romaniei-Mari, filiale și depozite spre a se găsi pretutindeni produsele ei.

Fabrica de lichioruri Cluj: Si aceasta ramură a interprimderii clujene are, în virtutea cinșției purtări comerciale, un cerc întins de musterii, constanți în Cluj și împrejurime.

Fabrica de șpirt și lichioruri Sibiu: Aceasta ramură din interprimderile firmei există de peste 20 ani, toata fabrică Göllner trecând în posesiunea firmei și își îndeplinește scopul: în cea mai eminentă măsură să fie înrolată ca membru folositor al economiei politice din Sibiu și împrejurimi.

Comerț de vinuri Brașov, Cluj și Sibiu: Din partea firmei sa dat dela început cea mai mare atențiune și interes vioi comerțului de vin. Este întotdeauna silită de-a aduce în circulație vinurile cele mai bune din valea Mureșului și Tamavelor din care cauză vinurile CZELL se bucură peste tot de cea mai bună reputație.

Caramidaria Orasului Ş. A. Városi Téglaiipar Rt. Cluj

A részvénytársaság jelenlegi alaptőkéje 4 millió lei, tartaléktőkéje 804754'501ei. A Banca Ardeleana și Casa Economie S. A. (Erdélyi Bank és Takarékpénztár Rt.) és a Banca Agrara S. A. cluji pénzüzetek érdekeltiségébe tartozik, de érdekeltiséget vállal maga Cluj város közönsége is, aminek megfelelően a társaság igazgatósága a következő: Ratiu Dominic a Banca Agrara igazgatója, Lendvai Emil a Banca Ardeleana vezérigazgatója. Blatt Ignác az Agricultura Ardeleana igazgatója, Farkas Simon vezérigazgató, Dr. Hațiegan Emil egyetemi tanár, Dr. Hossu Vazul városi főjegyző, Osvada C. Vasile a Banca Agrara igazgatója, Dr. Pop Julian polgármester Dr. Porutiu Péter egyetemi tanár, Sebestyén Dávid nagyvállalkozó és Socol Aurél ügyvéd, képviselő. A Városi Téglaiipar Rt. árai a társaság alapítása óta állandóan versenyképesek, sőt olcsóbbak voltak más hasonló vállalat árainál és főleg ebben a körülményben kereshető gyors fellendülése és fejlődése. De nemcsak a kolozsvári és környékbeli vállalatokkal képes a versenyt felvenni, hanem az ország távolabb fekvő gyáraival is, mert az általa előállított téglá olcsó ára, még a távol, Brassóba, Bukarestbe való szállítás fuvarköltiségeit is elbírja, anélkül, hogy a fuvardíj hozzászámítása után az ottani gyártmányoknál drágább lenne. Gyártelepei a legmodernebb anyagfeldolgozó, téglá, cserépfomáló gépekkel berendezve Clujon a Kajanto és a Szentgyörgyhegy alatt mintegy 115 holdnyi kiterjedésű területen fekszenek. Gyárainak évi termelése 15—20 millió téglá és 3—5 millió cserép. Téglá és cserépgyártmányai nagy keresetnek és közkedveltségnek örvendenek. Az 1923 évben a nagy keresletnek megfelelően a hornyolt cserép gyártására is nagy gondot igyekszik fordítani, amelyre anyagbányái, modern gépberendezéseivel különösen alkalmasak.

„Iris”

Societate Română Pentru Industria Ceramica Cluj
Román Keramiai Ipari Részvénytársaság Cluj

A vállalat 1922 február hó 4-ikén megtartott alakuló közgyűlésén 12,000.000 lei teljesen befizetett alaptőkével a kereskedelmi miniszter jóváhagyásával megalakult és a cluji cégbíróságnál szabályszerűen cégjegyeztetett. Gyártelepe Clujon (Nádastere) körülbelül 40 holdnyi területen fekszik, modern gyárpépülettel, külföldi szakemberek vezetése és felügyelete mellett készült, külföldi modern gépekkel felszerelve. Alapszabályai szerint a keramia ipar körébe tartozó mindennemű ipar-

cikk, mint chamotte, téglá, porcellán, fayance és majolika stb. előállításával foglalkozik. Ezzel a gyártási körrel a vállalat ugyyszólván hézagpótló szerepet tölt be. Az Iris Rt. megalakulása, illetőleg üzembe helyezése előtt keramiát Romániában sőt az egész keleten alig gyártottak, bár Románia nyersolaj és földgáz üzemei igen sok tűzálló anyagot használnak fel. Ezt az anyagot eddig javarészen az import szolgáltatta. A porcellán árakat figyelmen kívül hagyva, az állam évi szükséglete izolatorokban 152 vagon. Ezt a szükségletet az állam eddig a külföldről hozta be és érte évente 34 millió lei ment ki az országból. Gyárüzemei, dacára az ezidei alakulásnak már részben működnek és jelenleg chamotte téglát és kályhát gyártanak, amelyből már számbavehető szállításokat is eszközöltek. Chamottot az államnak is nagy mennyiségben szállítanak. Ugy a chamot téglái, mint kályháik elsőrendűek, anyaga kiállítás és ár tekintetében méltán felvehetik a versenyt a külföld hasongyártmányaival. Az 1923 év elején ez izolatorok és porcellánok gyártását is megkezdi. Az ehhez szükségelt és a külföldiek véleménye szerint is páratlan minőségű anyag, a részben tulajdonát képező, részben pedig hosszú lejáráttal biztosított bérletű és a közelben fekvő bányák által beláthatatlan időig biztosítva van.

Cărmidaria oraşului Cluj s. a.

Capitalul întreprinderii este de 4 milioane lei, iar rezervele de 804754·50 lei. Această întreprindere este cointeresată Băncei Ardelene, Cassei de Economii s. a. și Băncii Agrare, însă și oraşul Cluj este cointeresat. Membri în direcţiune sunt: Dominic Raţiu, directorul Băncii Agrare, Emil Lendvai, directorul Băncii Ardelene, Igañ Blatt, directorul Agriculturii Ardelene, Simion Farkas, director; dr. Emil Haţiegan, prof. univ.; dr. Vasile Hossu, primnotar oraşenesc, Osvada C. Vasile, directorul Băncii Agrare; dr. Iulian Pop, primar; dr. Petre Poruţiu, prof. univ.; antreprenome Sebestyén David și avocatul deputat dr. Aurel Socol. Preţurile produselor acestei fabrici sunt foarte reduse și acestui fapt se datoreşte că s'a dezvoltat atât de repede, pentru că i-au fost mai ieftine produsele, decât ale produselor fabricilor similare. Fabrica aceasta însă nu numai fabricilor similare din Cluj și jur, dar și celor din întreaga țară le face mare concurență, pentru că ieftinătatea produselor acestei fabrici suportă și spesele de transport chiar și până la Braşov și Bucureşti, fără ca să fie mai scumpe, decât alte produse sosind la destinaţie. Întreprinderea își are uzinele cele mai moderne pentru fabricarea cărămizilor, țiglelor etc. instalate cu maşini excelente de fasonare, în Cluj, pe un teren de 115

jughere, sub Chintău și dealul Sf. Gheorghe. Intreprinderea produce anual 12—20 milioane cărămizi și 3—5 milioane țigle. Aceste produse excelente se bucură de mare reputație și se caută intensiv, încât, având în vedere acest fapt, în 1923 caută să dea mare importanță și fabricării țiglelor de alt soi, pentru care are la dispoziție mașinile necesare.

„Iris” Societate Română Pentru
Industria Ceramică Cluj

Intreprinderea s'a înființat cu aprobarea Ministerului de industrie și comerț, cu un capital de 12.000.000 lei, la adunarea de constituire care a avut loc în 4. Februarie 1922, înregistrându-și firma la Tribunalul din Cluj. Fabrica-i este în Cluj, lângă râul Nadăș, pe o întindere de 40 iughere, în edificiu modern și condusă și supravegheată de specialiști din străinătate, fiind instalată cu mașini moderne din străinătate. Intreprinderea, după cum se prevede în statute, fabrică tot felul de articli ceramice; chamotte, cărămizi, porcelan, faianțe maiolică etc. Cu această ramură de activitate, întreprinderea este de prima necesitate. Înainte de înființarea fabricii aceste, în România și chiar în întreg Orientul, ceramică nu se prea fabrica, deși întreprinderile de ulei și gaz metan din România folosesc foarte mult combustibil. Acest material în trecut se importa. În afară pe porcelan, România necesită anual cam 152 vagoane de izolatoare. Aceste și-le asigură Statul în trecut din străinătate, plătind anual cam 34 milioane lei. Uzinele întreprinderii, deși abea s'au înființat, funcționează deja în parte, fabricând chamote, necesare fabricării sobelor, și din aceste a transportat enorme cantități, chiar și statului, pentru că atât cărămizile de chamot, cât și sobele acestei, sunt excelente, atât în privința calității, cât și a prețurilor, încât sunt în stare să facă concurență și produselor similare străine. În 1923 va începe să fabrice și izolatoare și porcelanuri. Materialul, care după părerea străinilor este excelent, și-l procură fabrica din proprietățile sale și dela minele, cari i-au asigurat materialul pe timp nedeterminat.

„Alpha” fabrică de produse chimice s. a. Cluj. Fabrica din Arad a fost înființată în anul 1920 în cercul de interese al Băncii Centrale pentru industrie și comerț din Cluj prin Societatea Corvin din Cluj.

Fabrica s'a ocupat la început cu fabricarea de unsoari consistente pentru mașini și căruțe, facile de rășină albastru de indigo și săpunuri de rufe în mic.

În anul 1922 creșterea circulației a făcut necesară urcarea capitalului la 3 milioane de lei participând la emisie Banca Victoria din Arad, care împreună cu Banca Centrală luă asupra sa finanțarea întreprinderii.

S'a dezvoltat în prima linie fabricația de săpun de rufe în stil mai mare, și s'a aranjat pentru fabricația de săpun de toaletă și medicinale până la cele mai fine sorte.

Terenul fabricii din Arad. Str. Grigorie Alexandrescu No. 32 s'a dovedit în curând neîndestulitor pentru dezvoltarea luată de fabrică și pentru noile trebuințe s'a cumpărat fabrica de carton gudronat și produse chimice proprietatea firmei Dobiasch și Frații Dörner din Arad, Malul Murășului No 5—6.

Astfel societatea „Alpha” lucrează astăzi în două fabrici una în Str. Grigorie Alexandrescu 32, a doua Malul Murășului 5—6, având următoarele secțiuni:

Secția I-a. Săpunuri de toaletă și medicinale până la cele mai fine sorte.

Secția II-a. Lacuri și tirnisuri.

Secția III-a. Carton gudronat, Carbolineu, naphtalină, bensol, pur, antracen și toate produsele, cari în branșa destilațiunei gudronului.

Fabrica „Alpha” se bucură de favorurile acordate de legea pentru încurajarea industriilor naționale, reducere la transporturi pe CFR lucrează cu circa 90 de lucratori, 5 specialiști, șefi de fabricație, personal administrativ de 10 persoane și reprezentanți în toată România mare. Telefon No. 777 cu două stațiuni laterale.

„Alpha” vegyészeti gyár rt. Cluj, alapított 1920. évben a Banca Centrală pentru industria și comerț s. a. Cluj, érdekkörében dolgozó „CORVIN” cluji rt. által.

Foglalkozott kezdetben kicsinyben: kocsikenőcs, tovotta, fáklya, kékítők stb., valamint mosószappanok gyártásával.

Az 1922. évben a forgalom szaporodása szükségessé tette az alap-tőke 3,000.000 leire való emelését és az emisszió jelentékeny részét az aradi „VIKTORIA” takaré- és hitelintézet rt. vette át, mely a Banca Centrală pentru Industrie și Comerț S. A.-val együtt a további finanszirozást is vállalta.

A Bercsényi Miklós-utca 32. szám alatti gyártelep a forgalom szaporodása folytán kicsinynek bizonyult miért is a gyár igazgatósága 1922. évben vétel útján megszerezte a Dobiasch & Dörner testvérek Aradon, Marostáj 5—6. szám alatt üzemben levő kátránypapír és vegyitermékek gyárát.

Jelenleg az „ALPHA” két gyártelepen (az egyik Arad, Bercsényi Miklós-utca 32, a másik Marostáj 5—6) dolgozik és üzemeiben a következő cikkeket gyártja:

I. osztály: mosószappanok, káliszappan, tovolta etc.

Ia. „ pipere- és gyógyszappanok a legfinomabb minőségig.

II. „ firniszek és lakkok.

III. „ kátránypapír, carbolineum, naphtalin, tiszta benzol, antracen, valamint az összes a kátránydesztilációhoz tartozó mellékterményeket.

Az „ALPHA” gyár részesedik a nemzeti ipar védelmére szolgáló törvény kedvezményében és a CFR vonalain fuvarkedvezményben.

A gyár körülbelül 90 munkást, 5 szakképzett üzemezetőt, valamint 10 adminisztrációs és kereskedelmi hivatalnokot és az egész országban számos képviselőt foglalkoztat.

Telefonszám: Arad 777, 2 mellékállomással.

Erdőkitermelő, hordó- és faárugyár Rt. Oradea- Mare

Románia egyik legszebb ipartelepe a Nagyváradon három év előtt létesített *Erdőkitermelő, hordó- és faárugyár*. Az Őszi- téren mintegy 30.000 □ öl területen fekszik a hatalmas gyár- telep legmodernebb higiénikus gyáépületekkel és a legtökéle- tesebb gépekkel felszerelve. Az alapítás célja az volt, hogy a társaság erdeiben kitermelt fát ne legyenek kénytelenek mint nyersanyagot a külföldre kiszállítani, hanem azt saját gyáruk- ban feldolgozva, mint kész árut hozzák forgalomba. Ezzel kettős szolgálatot tesznek az országnak. Egyfelől munkaalkalmat biz- tosítanak 200 munkásebernek, másfelől feleslegessé teszik a Romániából kiszállított nyersanyagból készített kész áruk beho- zatalát, ami valutáris szempontból nagy értéket jelent, de ezen- kívül a fogyasztóknak is olcsóbbá teszik a beszerzést, mert a magas vámmal drágított áru helyett belföldön termelt olcsóbb és mindenekelőtt jó minőségű áruval elégíthetik ki a szükség- letet.

A gyár különböző osztályaiban a következő faárukat gyártja:

1. *Hordógyárban*: tölgyhordók, bükk- és fenyő csomagoló hordók, mindenféle kádatok, szesz- és sörgyári berendezéseket.

2. *Faárugyárban*: fa szíjtárcsákat, talicskát minden típus- ban, kerti és vendéglői székeket, tömegbutort, koporsót minden kivitelben és egyéb tömeg fagyártmányokat.

3. *Bognárárugyárban*: szekérrészeket és kész szeke- reket.

4. *Ládagyárban*: úgy szegelt, valamint lecsapott gyalult, nitolt és cinkelt ládákat.

5. *A fűrészcsarnokban*: fűrészelésre kerülnek minden néven nevezendő kemény- és puhafafajták.

6. *A részvénytársaság*. *erdőüzemében* műfát és tűzfát termelnek.

A társaság alaptőkéje 4 millió lei.

A vállalatot a faiparban jól ismert *Török Gyula* alapította, aki hosszú időn keresztül Erdély legnagyobb két iparvállalatá- nak vezető igazgatója volt. Munkaszerető, szociális gondolko- dású, elsőrangú szakember, akinek nagy koncepciója teremtette meg ezt a hatalmas vállalatot és biztosítja továbbfejlődését.

Leszámitolóbank Rt. Timișoara (Temesvár)

Sürgönycim: Escompte Telefonszámok 6-60, 18-32, 7-78

Alaptőke: 2,500.000 lei. *Tartalékalapok:* 1,350.000 lei. Alakult 1906-ban, 600.000 K alaptőkével, 3000 drb 200 K-ás részvényben, 1910-ben 3000 drb új részvény kibocsátásával az alaptőke 1,200.000 koronára, 1917-ben 4000 darab új részvény kibocsátása által 2,000.000 K-ra emeltetett. Az 1922. évben újabban 15.000 drb új 100 leire szóló részvény kibocsátásával és a régi alaptőkének leire való megváltoztatása folytán az alaptőke 2,500.000 lei. Az intézet jogosultsággal bír az alaptőkének 5,000.000 leire való felemelésére. A részvények további kibocsátásának időpontját és annak feltételeit az igazgatóság fogja megállapítani.

Az intézet érdekkörébe tartoznak a. következő vállalatok:

Kisbecskereki Terézia Gőzmalom R.-t., Kisbecskerek.

Láncgyár Részvénytársaság. Temesvár.

Áruforgalmi Részvénytársaság, Temesvár.

Arbor Fatermelő Részvénytársaság, Temesvár.

Temesvári Ház-Részvénytársaság.

Igazgatósági tagok: dr. Cioban Pompil, Forró Róbert, Győrössy Csepreghy István, Havas Emil, dr. Hajdu Frigyes, Kubicsek Oszkár, Kovács Mór, Neubauer Gyulu, Popovici Virgil.

Felügyelő, bizottság: Biró Arthur, Heller Béla, May Imre, Pincu Cornél, Reisz Alfréd. *Vezérigazgató:* Kubicsek Oszkár. *Igazgató:* Berger Manó. *Igazgató-helyettes:* Pál Dezső, Ladányi Arnold. *Cégvezető:* Csongor Árpád.

Erdélyi Bank és Takarékpénztár Rt. Cluj-Kolozsvár Piața Unirii (Mátyás király-tér) 32. Saját ház

Alaptőke 40.000.000 lei. *Tartalékok* 8.000.000 lei. *Fiókintézei:* Marosvásárhely, Marosujvár, Szászrégen, Torda. *Affiliált intézei:* Dési Hitelbank Rt. Dé. Gyergyói Bank és Takarékpénztár Rt. Gyergyószentmiklós. *Ipari érdekeltségei:* Szamosujvári Sertéshizlalo és Husipari Rt., Erdélyi Malom, Fa- és Áruforgalmi Rt. Marosvásárhely, Erdélyi Mezőgazdasági Rt. Kolozsvár, Városi Téglaiipar Rt. Kolozsvár, Kolozsvári Építő Rt. stb. *Betéteket elfogad* takarékkönyvecskére és folyószámlára a legelőnyösebb kamatozás mellett és azokat bármikor felmondás nélkül visszafizeti. *Leszámitol váltókat. Átutalásokat* bel- és külföldön a leggyorsabban és legelőnyösebb feltételek mellett eszközöl. *Vesz és elad* idegen pénznemeket. *Safe depositjait* (a fél külön zárja alatt) a legolcsóbb díjtétel mellett bocsátja rendelkezésre.

Banca Ardeleană și Casa de economie S. A. Cluj

Piața Unirii Nr. 32. Edificiu propriu

Fondatã in 1894. *Capital social:* Lei 40.000.000 deplin vărsat. *Rezerve:* Lei 8.000.000. *Surcusele:* Târgu-Mureș, Uioara, Reghinul-Săseșc, Turda. *Instituții afiliate:* Banca de credit S. p. A., Dej, Banca și Casa de economii S. p. A., Gheorgheni. *Intreprinderi industriale aparținătoare sferei de interes a băncei:* Intreprinderea pentru ingrășare de porci și industria de carne S. p. A., Gherla, Societatea Anon. pentru Morărit, Industria Lemnului și mărfuri, Tg.-Mureș, „Agricultura Ardeleană” SA. Cluj. Cărămidăria orașului Cluj SA. Cluj, Societatea anonimă de clădiri, Cluj, și altele. *Primește depuneri* spre fructificare cu livrete și cont curent pe lângă dobânzile cele mai avantajoase, efectuează plățile oricând fără nici un anunț prealabil. *Scontează cambii. Efectuează remiteri* pentru țară și streinătata in cel mai scurt timp și pe lângă condițiunile cele mai avantajoase. *Cumpără și vinde monede streine. Safe-depozitele* le ține la dispoziția onor. clientelei pe lângă provizionul cel mai mic. (event. cu lacătul clientului).

Márki és Barta

mérnökök gépgyára és öntődéje

Temesvár. IV. Strada I. C. Bratianu No. 10.

Folyószámla a Temesvári Bank és Kereskedelmi Rt.-nál. Interurban tel. 9-39

A cég 1908-ban keletkezett, mint két ambiciózus, Amerikát járt mérnök szerény vállalkozása. Ma 160—180 alkalmazottat foglalkoztat a gyár, amely termékeinek minőségét és mennyiségét illetőleg *Nagyrománia első fémipari vállalatai* között foglal helyet A vállalat fokozatos izmosodása folyamán berendezkedett *robbanó kismotoroknak 4—12 lóerőig való sorozatos gyártására*, amelyeket a közszükséglettel számolva megfelelően ellát fűrésszel, szivattyúval, darálóval stb. Nagyobb egységeket 16—60 lóerőig szintén épít, amelyek malmok és egyéb ipartelemek üzemi hajtására szolgálnak. Gyártási ágazatai közé sorolják *teljes közlőművek (transzmissziók) gyártását, ugyanígy precíziós vasesztergák, shaping (haránt gyalu), fűrőgépek, kovácstűzhelyek, centrifugal és dugattyus szivattyúk készítését* modern — a külföldivel árban és minőségben egyenrangú — kivitelben. *Gazdasági gépei közül* kiemelhetők a kisgazdasági gépek, mint kukoricadarálók, morzsolók, szecska-vágók, járgányok, kutak, szénaprések, patkók stb. stb.

Modern gépekkel lévén felszerelve, módjában áll speciális gépeket a legkülönfélébb iparok részére saját vagy idegen tervek szerint nagy tökéletességben építeni. *A kazánkovács-osztály* nagy kazánjavításokat is végez mozdony- vagy stabilkazanokon.

Használt üzemi gépek: mint benzin- és Dieselmotorok, gőzkazánok, gőzgépek, cséplőgarnitúrák, gőz- és motorekékben a cég nagyválasztéku raktár felett rendelkezik, amelyeket kifogástalan üzemképes állapotban bocsát a közönség rendelkezésére.

Mérnöki irodája teljes gyárak tervezését és berendezését is elvállalja.

Csak

**elemet
használjon**

!

DURA Elektrotechnikai Vállalat,
Galván Elemek Gyára.

Távíráti cím: DURA TIMIȘOARA. — TELEFON: 54.

Általános Forgalmi Rt.

**EXPORT
IMPORT**

Timișoara,
Szerb-utca 6. szám.
Telefon 18-28
Távíratcim: „Afor“

LEDERFABRIK **FÜLÖP ÜRMÉNYI**

**TIMIȘOARA, IOSEFIN
TELEFON 13-02**

Erzeugt für den SCHUHBEDARF:

Glatte u. genarbte Kalbleder, Pittlinge, Kuhleder,
Box, Chevreaux,
Bagaria, gelb, braun, rot,
Chevrette, schwarz und färbig,
Futterleder lohbares und Alaun,
Bocskorleder im ganzen und fertige Bocskor,
Sandalenleder,

für den TECHNISCHEN BEDARF:

Blankleder.
Alle Sorten Näh- und Bundriemen.

**Societate anonimă pentru
Industria
Minieră și Forestieră
din Valea-lăpușului**

Direcțiunea: Cluj, strada Berde No. 2.

Adr. telegrafică „Industrial” Cluj — Telefon 640

Vinde:

Mangan

produs în minele proprii dela: Mașca, jud. Solnoc-Dobâca,

Caolină

cea mai fină calitate și în ori ce cantități: uzinele Mașca

Lemne

**de stejar și fag pentru mobilă, traverse, construcții și foc,
uzinele Lăpușul-Uguresc, județul Solnoc-Dobâca**

Apă Minerală Stoiceni:

cea mai bună medicină contra deabetului (boală de zahăr).

Consumată cu via este o beaură răcoritoare și plăcută.

Stabilimentul în: Stoiceni, județul Solnoc-Dobâca.

Cale ferată proprie

**47 km. lungime dela Băilești (Balamare) până la uzinele
Lăpușul-Uguresc și Mașca.**

Lăposvölgyi Bánya- és Faipari Rt.

Igazgatóság: Kolozsvár, Berde Mózes-utca 2. szám

Sürgőnycim: „Industrial” Cluj — Telefon szám: 640

Elad:

Mangant

a máskai (Szolnok-Doboka vm.) saját bányájából.

Kaolint

a legfinomabbat, bármely mennyiségben. Telepek: Mășca.

Tölgy- és bükkfát

butorgyártásra, gerendákat, épület- és tüzfát.

Telepek: Lăpușul-Ungureșc (Szolnok-Doboka vm.)

Sztojukai ásványvizet

a legjobb szer cukorbeteg (diabetis) ellen. A legüdítőbb és legkellemesebb borvíz. Üzemek: Stoiceni (Szolnok-Doboka vm.)

47 km. hosszú saját vasútvonal

Nagybányáról a telepekig: Lăpușul-Ungureșc és Mășcăig.

Agrár Takarékpénztár RT.
Marosvásárhely Țărgu-Mureș

Alapítva: 1896

Részvénytőke és tartalékok: 24.000,000 lei

Érdekközösségben
 a Banca Comercială Italiană și Românăval, București.

Igazgatóság:

Elnök: Báró Kemény Ákos dr. ny. főispán, nagybirtokos, †

Alelnökök: Boroskrakkói Bürger Albert, kereskedelmi tanácsos, sörgyáros, a kereskedelmi és iparkamara elnöke,

F. T. Allivei, a Banca Comercială Italiană și Română, București, administrateur délégué-e-ja,

C. Coanda, tábornok.

Vezérigazgató: Lécfalvi Bodor Pál,

Igazgatósági tagok: Arsenovici Gyula, Erdély pénzügyi vezérigazgatója,

Luigi Barberio, a Banca Comercială Italiană și Română, București igazgatója,

Dr. Bernády György, ny. főispán, kamarai képviselő,

Dr. Bucsan Constantin, kamarai képviselő, ny. államtitkár.

Fekete Manó, ügyvezető igazgató,

Luciano Ferrigo tábornok, Olaszország bucureștii attachéja, †

Mino Gianzana, a Banca Comerciala Italiana Milano, igazgatója,

Goldis V. László, volt miniszter,

Leon Heilpern, a Banca Comercială Italiană și Română București igazgatója.

Kelemen Ádám, mérnök,

Adolphe Rossi, a „Foresta” r. t. igazgatója,

Sándor János, nagybirtokos, †

Schwartz Zsigmond, kereskedelmi tanácsos,

Dr. Tischler Márton, ügyvéd, bankügyész, nagybirtokos,

Lodovico Toeplitz, a Banca Comerciala Italiana Milano, központi igazgatója,

Diului Zamfirescu, nagybirtokos, †

Felügyelő-bizottság:

Elnök: Dr. Takács Manó, áll. gyermekmenhely egészségügyi tanácsosa, főorvos.

Tagok: Ettore Brunelli, a Banca Comercială Italiană și Română, București aligazgatója.

Boroskrakkói Bürger Dezső, gyáros, nagybirtokos,
Hermann Camill, a Banca Comercială Italiană și Română, București tiszviselője,

Dr. Kovácsy Albert, állami közjegyző,
Aurel Radowitz, a Banca Comercială Italiană și Română, București tiszviselője,

Dr. Enrico Righi, a Banca Comerciala Italiana Milano, igazgatója.

Fióktintézetek:

Csikszereda, Gyergyószentmiklós, Kézdivásárhely, Marosludas, Nagyenyed, Nyárádszereda, Parajd, Sepsiszentgyörgy Székelykeresztur, Székelyudvarhely.

Affiliált pénztintézetek:

Erdélyrészi Váltóüzlet Rt. Marosvásárhely, Közgazdaság, Bank Rt. Kolozsvár, Általános Forgalmi Bank Rt. Nagyszebeni Közgazdasági Bank Rt. Gyergyótölgyes, Székelykereszturi Takarékpénztár Rt. Székelykeresztur, Szászrégenvidéki Takaréék és Hitel Rt. Szászrégen.

Érdekköréhez tartozó ipari és kereskedelmi vállalatok:

Agrár Takarékpénztár Rt. Csontfeldolgozó és Enyvgyára Marosvásárhely, Marosludasi Mezőgazdasági Termény és Áru-raktár Rt. Marosludas, Medgyesfalvi Bőrgyár Rt. Medgyesfalva, „Vinegra” ecetgyár Rt. Marosvásárhely, Székely és Réti Erdélyrészi Butorgyár Rt. Marosvásárhely, Medgyesfalvi Góztégla és Cserépgyár Rt. Medgyesfalva, Erdélyrészi Építő Rt. Marosvásárhely, Székely Gazdák Szövetkezete, Marosvásárhely, „Orient” Behozatali és Kiviteli Rt. Marosvásárhely, „Coloniale” Kereskedelmi Rt. Marosvásárhely, Székelyudvarhelyi Bőrgyár Rt Székelyudvarhely, Ösmarosszéki Faipar Rt. Szováta, Domuki Faipar Rt. Domuk, Zsiradék és Vegyipar Rt. Marosvásárhely, Lingner Szövőgyár Rt. Nagyenyed.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával. — Takarékbetéteket előnyösen kamatoztat és felmondás nélkül fizet vissza. — Kölcsönket nyújt váltóra és folyószámlára. — Nagyobb szabású finanszírozásokat vállal.

Banca Centrală Șvăbească S. A.
(Schwäbische Zentralbank Aktiengesellschaft)
Timișoara, Piața Unirii 9

Adresă telegrafică: Swabenbank. — Telefon 4, 972. —
 Secția devalize: 1894. 1895. Fondată la 1895. — *Capital* 5,000.000 lei. — *Reserve*: 5,415.000 lei. — *Depuneri*: 40,000.000 lei. — *Circulație* în 1922: cca 2½ miliarde lei.

Valoarea nominală a acțiunilor: 100. Valoare cursuală: 250. Dividende pe anii 1918—21: 20 K. 20 K. 12 lei, 14 lei.
 Termenul valabilității cupoanelor: 6 ani.

Sucursale și exposituri: Sannicolaul-Mare, Lugoj, Periam, Timișoara-Josefin, Variaș, Besenova veche, Biled, Buziaș, Cărpiniș, Johannsfeld, Karlsdorf, Liebling, Perlas.

Afiliări și fondări: Banca Economică Soc. An., Ernőháza; Soc. an. pentru închirierea de terenuri din Timișoara; „Roch” Industria chimică; „Rex” întreprindere comercială, Soc. An. pentru industria și comerțul lemnului din Bănat, Secțiile comerciale și mărfuri a Uniunii Economice Svăbești etc.

Se ocupă cu următoarele ramuri: orice afaceri de bancă, depuneri pe libel și cont curent, conturi curent pe lângă acoperire cumpărare și vânzare de valute și devalize, legături directe cu America și alte state. Fondează întreprinderi, societăți comerciale, economice și industriale.

Președinte și director general: Francisc Blaskovics, *Consiliul de administrație*: Francisc Blaskovics, Dr. Francisc Andres, Dr. Gr. Antipa, Dr. Frideric Dutschak, Dr. Francisc Kreuter, Victor Sidolt, Filip Lukhaup, Iacob Muschong, Dr. Kaspar Muth, Carol Novotny, Ștefan Pacha, Ioan Rusz, Dr. Eugen Szentkláray, Mihail Volk.

Director executiv: Carol Novotny. *Director comercial*: Nicolau Schneider. *Subdirector*: Ștefan Reinhohe: *Procuristșef de birou*: Iuliu Cselko. *Procurist prim contabil*. Firma este semnată din doi membri: din Direcțiunea laolaltă sau cu câte un procurist. Instituțiunea dispune cu o organizație frumoasă și este una din celea mai mare și importante bănci din Bănați Banca are clientelă întinsă și se poate considera ca centru economic a populațiunei germane din Bănat.

Banca își va ridica de altfel treptat capitalul dela 5 milioane la 25 milioane lei, prin care rezervele se vor ridica la 56 milioane marindu-se importanța economică a băncii în mod considerabil.

Deocamdată ridicarea capitalului se va face numai până le 8 milioane fiind deja în posesiunea aprobării guvernului. Aceasta înseamnă o sumă de 6¾ milioane lei vărsământ nou, prin care banca va dispune de un capital de 17 milioane lei. Prospectul nou el emisiuni s'a publicat în novembre 1922, și fără nici o îndoială ca aceasta acțiune, ca și celelalte, cari vor urma va avea deplin succes.

Banca se desvoltă foarte frumos, datorită iscusinței și experiența direcțiunei din fruntea ei, aceasta împreună cu toți ceilalți factori economici din sfera acestei instituțiuni asigură bancii un viitor strălucit și succese sigure.

SVÁB KÖZPONTI BANK RT. (Schwäbische Zentralbank A.-G.) TEMESVÁR, Belváros, Piața Unirii 9.

Távirati cím: Schwabenbank. — Telefon: 4, 972, devizaosztály: 1894, 1895. — Alapított 1895-ben. — *Részvénytőke:* 5,000.000 lei. — *Tartalékok:* 5,415.000 lei. — *Betétállomány:* 40,000.000 lei. — *Üzleti forgalom:* 1922-ben; kb. 2½ milliárd lei. *Részvénynévérték:* 100 lei. *Árfolyamérték:* 250 lei. *Osztalék* 1918—1921-re: 20.—K., 20.—K., 12—14 Lei. *Szelvényelévülés:* 6 év.

Fiókok és kirendeltségek: Sannicolaul-mare—Nagyszentmihlós, Lugo—Lugos, Periam—Perjámos, Timișoara-Josefin—Temesvár Józsefváros, Variaș—Varjas, Beșenovaveche—Óbesenyő, Biled—Billéd, Buziaș—Buziás, Cărpiniș—Gyertyános, Johannsfeld—Jánosföldre, Karlsdorf—Károlyfalva, Liebling—Liebling, Perlas—Perlasz.

Affiliációk és alapítások: Gazdasági Bank Rt., Ernőháza; Temesvári Földbérleti Rt.; „Roch” Industria Chemica; „Rex” Kereskedelmi Vállalat; Bánáti Faipar és Fakereskedelmi Rt.; a Sváb Gazdasági Egyesület áru- és kereskedelmi osztályai stb.

Üzletágak: Betétek könyvecskére és folyószámlában, váltóleszámitolás, fedezett folyószámlahitelek, valuták és devizák vétele és eladása, közvetlen amerikai és egyéb külföldi összeköttetések, az összes bankszerű ügyletek lebonyolítása. Alakít vállalatokat, társaságokat, mezőgazdasági, ipari és kereskedelmi célok előmozdítására.

Elnök és vezérigazgató: Blaskovics Ferenc. *Igazgatósági tagok:* Blaskovics Ferenc, dr. Andres Ferenc, dr. Gr. Antipa, dr. Dutschak Frigyes, dr. Kräuter Ferenc, Lidolt Viktor, Lukhaup Fülöp, Muschong Jakab, dr. Muth Gáspár, Novotny Károly, Pacha István, Rusz János, dr. Szentkláray Jenő, Volk Mihály.

Ügyvezető igazgató: Novotny Károly. *Kereskedelmi igazgató:* Schneider Miklós. *Aligazgató:* Reinholz István. *Cégvezetőirodalfőnök:* Cselko Gyula. *Cégvezető-főkönyvelő:* Franzen Miklós. A devizaosztály igazgatója: Schmidt Ágost. A céget jegyzi két igazgatósági tag együtt, vagy egy-egy cégjegyző tisztviselővel.

Az intézet kiterjedt szervezet felett rendelkezik és egyike a Bánát legnagyobb és legtekintélyesebb pénzügyintézeteinek. A bank nagy népszerűségnek örvend és a bánáti némettség és a sváb gazdasági intézmények speciális pénzügyi központjának tekinthető.

A bank egyébként részvénytőkéjét 5 millió leiről fokozatosan 25 millió leire fogja felemelni, mi által a tartalékok is több mint 35 millió leit fognak kitenni és így a bank a Bánát egyik legfontosabb közgazdasági tényezője lesz.

Az ehhez szükséges kormányhatósági jóváhagyás birtokában, az intézet egyelőre 5 millióról 8 millió leire emeli fel részvénytőkéjét, ami körülbelül 6¾ millió lei részvénybefizetést jelent, miáltal a bank több mint 17 millió lei saját tőke felett fog rendelkezni. Az erre vonatkozó aláírási felhívások 1922. november végén küldettek szét és nincs kétség aziránt, hogy a bank ezen tőkeemelési akciója, mely után folytatólagosan továbbiak is következnek teljes sikerű lesz.

Az intézet szépen fejlődik, mindinkább erősödik, vezetősége a kitűnő szervezet mellett céltudatos munkásságot fejt ki, ami a banknak — jelentős közgazdasági szerepéhez méltó — szép és biztos jövőt jósol.

Prima Cassă de Păstrare din Timișoara (Erste Temesvarer Sparkassa)

Fondată la 1845 cu un capital de 20.000 florini austriaci. Cea mai veche bancă din Bănat, se ocupă în special cu acordarea de credite ipotecare și pe lângă polițe. Capital propriu 17,000.000 lei capital fundamental 12,000.000 completă plătit împărțit pe 20.000 acțiuni nominale a 1200 cor. (600 lei). Dividende în 1919—1921 á 45, 50, 50 lei, din care de la I—IV. 1921 se detrage impozitul de 15%. Emite bonuri ipotecare de 4 și 4¹/₂%. Afiliațiuni: Temesvár Józsefvárosi Népbank S. A., Temesvár Gyárvárosi Takaréék és Hitelintézet S. A., Temesvár Ferencvárosi Takarékpénztár S. A., Banca Unió, Casa de păstrare din Modos-Timișoară, Modos.

Consiliul de administrație: Nandor Lui presedinte, Antoniu Kilsmeier vice presedinte, Henric Baader, Dr. Aurel Cosma, Rezső Jahner, Bela Jeszenszky, Juliu Kimmel, Adam Martin, Augustin Pache, Dr. Ignățiu Rona, Beniamin Skoday, Adam Stachler, Augustin M. Stolz, Emil Szilárd, și Francisc Weismayr. *Censori*: Dr. Geza Lichtscheindl, Ludovic Kayser, Gheorghe Ladstätter și Dr. Henric Singruen.

Diracțiunea: Ioan Probst director gen. Iosif Podhorányi dir. gen. substitut, Ottocar Kratochvil subdirector, Ioan Kremser procurist prim contabil, Francisc Poysl secretar juridic, Dr. Béla Uhlyarik secretar general, Iuliu Prodanovits șeful secției cambit, Frideric Kaity șeful secției depuneri, Artur Barabás șeful secției consemnări, Iuliu Krامل cassier, Dr. Victor Sztura jurisconsult.

Bilanțul din 31 decembre 1921. Active: Bani în numerar 2,280,250·80 lei. Pretenziuni la banci 14,300.295·04 lei, polițe 10,994.807·61 lei, credite ipotecare 11,987.791·03 lei, avansari asupra hărtilor de valor și conturi curente 35,114.402 lei. Hărții de valori proprii 9,189.448·09 lei, bonuri ipotecare proprii 63,832·50 lei, diferite active 934.545·49 lei. Casa institului 240.000 lei, diferite pozițiuni 340.400·38 lei. Passive: capital acționar: 12,000.000 lei, reserve 5,078.247·37 lei; depuneri 53,375.776·83 lei, bonuri ipotecare în circulație 8,696.850 lei, bonuri ipotecare vândute 909.050 lei, reescompturi 993,500 lei, passive diferite 2,376.374·28 lei, pozițiuni transitorii 455.320·62 lei, bilanț profit 1.560.651·64 lei.

Temesvári
Első Takarékpénztár
Prima Cassa de Păstrare din Timisoara
Erste Temesvarer Sparkassa

A bank 1845-ben alakult 20.000 o. é. frt. alaptőkével és a Bánság legrégebb pénztétele, mely főképen jelzálog és váltóhitelek nyújtásával foglalkozik. Saját tőkéje 17,000,000 lei, alaptőkéje 12 millió lei, mely teljesen befizetett, névre szóló 20.000 drb. 1200 korona (600 lei) n. é. részvényre oszlik. Osztalék: 1919—1921 á 45, 50, 50 lei, (melyből 15% adó ab 1921 IV. I. levonatik). Kibocsát 4%-os és 4 és fél %-os zálogleveleket. *Affiliációk:* Temesvár Józsefvárosi Népbank Rt., Temesvár Gyárvárosi Takaréék és Hitelintézet Rt., Első Temesvár Ferencvárosi Takarékpénztár Rt., Unio Bank és Váltóüzlet, Temesvár és Módosi Takarékpénztár, Módos.

Az intézet jelenlegi *igazgatósága:* Lui Nándor igazgatósági elnök: Vilsmeier Antal igazg. alelnök, Baader Henrik, dr. Cosma Aurel, Jahner Rezső, Jeszenszky Béla, Kimmel Gyula, Martin Ádám, Pacha Ágost, dr. Róna Ignác, Skoday Benő, Stachler Ádám, Stolz M. Ágost, Szilárd Emil és Weismayr Ferenc. *Felügyelőbizottság:* dr. Lichtscheindl Géza elnök, Kayser Lajos, Ladstätter György és dr. Singruen Henrik.

Ügyvezető igazgató: Probst János, helyettes igazgató Podhorányi József, aligazgató Kratochvil Ottó, cégv. főkönyvelő Kremser János, jogüggyitkár dr. Poysl Ferenc, vezértitkár dr. Uhlyárik Béla, váltóosztály főnöke Prodánovits Gyula, letétosztályfőnöke Barabás Artur, pénztáros Krامل Gyula, intézeti ügyész dr. Sztura Szilárd.

Az 1931 december 31-én lezárt mérlege. Vagyon: pénzkészlet 2,280.250'80 lei, követelések bankoknál és hitelintézeteknél 14,300.293'04 lei, váltótárca 10,994,807'61 lei, jelzálogkölcönök: 11,987.791'03 lei, értékpapirelőlegek, folyószámlakölcönök: 35,114.402 — lei, saját értékpapírok 9,189.448'09 lei, saját záloglevéltárca 63.832'50 lei, különféle aktiva 934.545'49 lei, takarékpénztári ház 240'000 lei, átmeneti tételek 340.400'38 lei. Teher: Részvénytőke 12,000.000 lei, tartalékok 5,078.247'37 lei, betétek: 53,375.770'83 lei, forgalomban lévő záloglevelek 8,696.850 lei, kisorsolt záloglevelek 909.050 lei viszontleszámitolás 993.500 lei, különféle passziva 2,376.374'28 lei, átmeneti tételek 455.320'82 lei, nyereségegyenleg 1,560.651'64 lei.

Herczeg Géza

vegyészeti gyára

A gyárat az 1922. év november havában Kolozsváron helyezték üzembe. Egyike a legmodernebbül felszerelt cipőkrém-gyáraknak az egész kontinensen.

Két drb 26 HP gőzgép szolgáltatja az olvasztó konyhában elhelyezett 18 duplikátor táplálásra szolgáló gőzt, mely duplikátorok éjjel-nappal oldják a különféle viaszanyagokat a *Gladys-cipőkrém* gyártásához.

A terpentin készleteket földalatti tartályokból gőzszivattyukkal bocsátják az olvasztóba és innen jutnak rendeltetési helyükre.

A villanyerőre berendezett komprimáló-, dobozkészítő- és vágógépek a technika legujabb vívmányai, munkatermei gőzfűtéssel lévén ellátva, közegészségi és higiénikus szempontból felülmúlnak minden kívánivalót; munkásainak külön étkező, öltöző és mosdóhelyiségek állanak rendelkezésére. Liftjáratok a pinceraktárból a legfelsőbb helyiségekig.

A tisztviselőlakások mindegyike fürdőszobával ellátott, valóban uri kényelemmel, míg irodái és általános berendezése elsőrendű alkotások.

A gyár teljesítőképessége jelenleg napi 1 $\frac{1}{2}$ vagon cipőkrém.

A vállalat a következő cikket gyártja: *Gladys, Fedák és Mágna-cipőkrém*, továbbá vaselint. Később a cég egyéb cikkek gyártására is be fog rendezkedni.

„Archimedes”

*Fabirca de Balanțe și Masini
turnătorii de fier și metal
S. A. Română*

*Mérleg és gépgyár
vas- és fémöntőde
részvénytársaság*

Cluj

Strada General Poctăș 19—21

Produce: Totfeluri de balanțe (Poduri-Bascule pentru vagoane, poduri bascule stabile, transportabile etc. Balanțe cu pot cu cursor și șcală. Bilanțe cu pod și taler pentru greutateți. Balanțe cu brațe egale, balanțe compuse (cu taleri deasupra etc.) părți de automobile și mașini, precum și accesorii, greutateți de alamă și de fier (Singulară fabrică concesionată în aceasta privința.

Face reparaturi de motoare de benzina, uleu-abur și gaz, de totfeluri de mașini precum și la ori și ce fel de balanțe și greutateți.

Numărul muncitorilor este 200. Puterea motorica 20 HP.

La adunarea generală constitutivă a societății ținută ultima oară s'au ales în direcțiune Elie Daian protopop gr. cath. (președinte), Dr. Andrei Balázs, Izidor Balázs, Dezideriu Feltman fabricanți, Janovitz Géza fabr., Iosif Orgu director de bancă și Dr. Dionisiu Pop. De membrii comisiei de supraveghere au fost aleși Anton Gheorgheiu șeful oficiului de verificarea măsurilor, Emil Bertalan procurist, Alexandru Deési fabricant și Sigismund Turóczi inspector la CFR.

Societate a emis 4000 buc. acțiuni preferate cu valoarea nominală de 500 lei în total valoarea de 2 milioane lei.

Gyárt: Mindenféle mérleget (vagon, stabil, félstabil, szállítható, hid, daru, marha, tolósúlyos tizedes, egyensúly, egyenkaru hentes, precíziós, gyermek és tárazó mérleget), automobil- és gépalkatrészeket, továbbá rézből és vasból mérlegsúlyokat. (E tekintetben az országban az egyetlen erre feljogosított gyár.)

Javit: Benzin-, gőz-, gáz- és nyersolajmotorokat, mezőgazdasági és szerszámgepeket, mindenféle rendszerű mérleget és súlyokat és végül autogummikat (vulkanizálás).

Munkáslétszám 100. Motorikus lóerő 20.

A társaság legutóbb tartott közgyűlésén az igazgatóságba beválasztotta Elie Dajánu görög katolikus főesperest (elnök), Dr. Balázs Endrét, Balázs Izidort, Feltman Dezső gyárost, Janovitz Géza gyárost, Orgu József bankigazgazgatót és Dr. Pop Dénest. A felügyelő bizottság tagjai lettek: Anton Gheorgheiu a mértékhibelesítő hivatal főnöke, Emil Bertalan cégvezető, Deési Sándor gyáros és Turoczi Zsigmond CFR. felügyelő.

A társaság kibocsátott 4000 drb 500 lei névértékű elsőbbségi részvényt 2 millió lei értékben.

Királyi udvari szállító

Alapítva: 1832

Szilágyi Eleonora
Részvénytársaság
Likör-, rum- és puncsszeszgyár
Első Erdélyi Pezsgőgyár
Bor- és szesznagykereskedés

A céget 1832-ben Franciaországból bevándorolt volt szerzetes alapította. A szerény körülmények között indult gyár már az ötvenes években Erdély összes városaiban ismert volt kitűnő gyártmányai révén.

A 70-es években már a külföld városaiba: Páris, Bécs, stb. is szállított áruiból, mindenütt dicsőséget aratva. Később az alapító elhalálózása után, az örökösöktől Csiky János József vette át a gyárat, míg 1907-ben *Szele* Endre birtokába került. A gyár 1919-ben alakult át részvénytársasággá és akkor vette kezdetét a 87 éves cég új korszaka.

A részvénytársaság megvásárolta az *Első Erdélyi Pezsgőgyárat*, amelyet kibővített és kizárólag francia-módszer szerint készíti a már közkedveltségnek örvendő *Sec*, *Demi-Sec*, *Extra-Sec* és *Favorit pezsgőit*.

Kibővítette továbbá üzletkörét *szesznagykereskedéssel és fajborok kereskedésével*.

Likör és rum készítményei, melyeket a régi tulajdonos a régi és eredeti recepturák szerint és a régi elvek alapján készít, ma már fogalomvá váltak. A cég jó áruinak és szolid elveinek köszönheti azt a jó hírnevet, melyet úgy belföldön, mint külföldön élvez, valamint azon óriási forgalmat is, amely szükségessé teszi körülbelül 300 munkás és 100 tisztviselő foglalkoztatását.

A gyár fennállása óta sok kiállításon, (London, Páris, Róma, Bécs, Budapest stb.) vett részt és nyert kitüntetést.

Kitűnő gyártmányai elismeréseképpen Öfelsége *Ferdinánd* király a „*Kir. Udv. Szállító*” címet adományozta a cégnek.

A cég Románia főbb pontjain u. m. București, Galați, Jași, Cernăuți, Brassó, Temesvár, Nagyszeben, Szatmár, Marosvásárhely, Szászrégen, Szamosujvár, Torda, Mócs, Dés, stb. létesített részben lerakatokat, részben képviselőket, külföldi kivitele pedig állandóan emelkedik.

Kolozsvár szab. kir. város elektromosműve
Ganz-féle villamossági Részvény-
társaság Üzemvezetősége

Kolozsvár villamosmüvét saját tervei szerint építette és 1906. évben hozta üzembe a bérlő cég. A telep *Hidegszamos* község határában épült Kolozsvártól 30 km. távolságban. Áramfejlesztőinek főhajtóereje a Hidegszamos folyó vize, kihasználván a telep felett 3 km.-re épített vízkivételi műtől a telepig terjedő szakaszon nyert 50 m-t kitevő, vízszinkülömbőség folytán benne rejlő energiát.

Az 1906. évben üzembehozott 2 drb. egyenként 1200 HP. teljesítményű vízturbina és 1 drb. 350 HP. teljesítményű tartalék gőzgép már a harmadik üzemévben elégtelennek bizonyult, ezért a bérlő cég javaslatára és tervei alapján a város elhatározta annak kibővítését és a bérlő céget bizta meg a kivitellel. Ez alkalommal 1909. évben 1 drb. 1200 HP. teljesítményű vízturbina és 1 drb. 600 HP. teljesítményű tartalék gőzgép került beépítésre és ezzel egyidejűleg a Kis Riska patak völgyében egy 40,000 m³ vizet befogadó tároló medence is elkészült. Ez újabban beépített berendezési tárgyak 1909-ben vétettek használatba.

A telep fejlődésével lépést tartandó, a bérlő cég 1913. évben a város belterületén általa épített hőerőtartalék-telepet hozott üzembe, melynél a hajtóerőt 2 drb. egyenként 600 HP. teljesítményű nyersolaj motor szolgáltatja. Az új telep teljesítő-képességét is gyorsan kimerítette a rohamos lépésben haladó fejlődés és bár a villamosmű 1920. év óta motorok számára új bekapcsolást nem eszközöl, mégis a téli időszakban összes tartalékgépeinek állandó üzembentartásával képes a város szükségletét kielégíteni.

Hogy a telep továbbfejlődése lehetővé tétessék, a bérlő cég annak nagyszabású bővítését vette tervbe, melynek első periódusa a városban létesítendő hőerőtartalék telep megépítése lesz, hol a hajtóerőt 2—3000 HP. összteherbirású gőzturbinák szolgáltatnák. E telep üzembehozását 1923. év őszére tervezik, mely időtől kezdve a villamosmű ismét abban a helyzetben lesz, hogy a létesülő iparvállalatoknak korlátlanul bocsáthat rendelkezésére áramot.

A villamosmű az áramtermelésen kívül foglalkozik úgy helyi, mint vidéki világítási és erőátviteli berendezések tervezésével és elkészítésével, raktáron tart különféle áramtípusra épült váltóáramu motorokat, áramszámlálókat és egyenáramu kis dinamókat, motorokat. A raktáron nem lévő gyártmányokat Budapestről legrövidebb időn belül módjában van leszállíttatni.

Segesváry és Társai

festéknagykereskedés
Cluj-Kolozsvár

Alapítva 1894. Főüzlet Str. Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 25. Telefon 241.

Fióközlet: Calea Victoria (Kossuth Lajos-utca) 10. Telefon: 531.

Cégtulajdonos: *iff. Löw Rudolf.*

Import cikkek: Föld- és vegyi festékek, anilinek, lakkok, kence, olaj, kenőszappan, ecsetek, savak, kátrány és carbolineum, carbid és carbid lámpák.

Export cikkek: Festékföldek saját bányákból;

Képviselet és egyedárusítás Ujrománia részére:

H. Schmincke & Co. Düsseldorf, művészfestékek és kellékek gyára.

Stiaszny kaptafagyár Arad

egyike a legrégebb romániai gyáraknak. Alapította 1889-ben *Stiaszny* József, aki már akkor kitűnt szak-képzettségével és a különböző kiállításokon több érmet és oklevelet nyert.

A vezetést 1919. évben *Stiaszny* fiai vették át, akik németországi tanulmányuk után az üzemet a modern gyáriparnak megfelelően a legújabb gépekkel kiegészítve oly magas nivóra emelték, hogy a *Stiaszny*-féle kaptafa ma már közismert a cipészvilágban és ezt számtalan elismerő levél bizonyítja. Saját kombinálású divat kaptafa modelljei felülmulják az eddigi gyártmányokat.

A gyár heti termelése 1500—2000 pár divat cipő-kaptafa, azonkívül gyárt: ortopéd kaptafákat, cipő és csizma sámfákat, cipő tágitót, kereskedelmi és mechanikai kaptafákat cipőgyárak részére, stb. stb.

**Banca Timișoarei și
Societatea Comercială p. A.
Temesvári Bank és
Kereskedelmi Részv.-Társ.
Temesvarer Bank und
Handels Aktiengesellschaft**

ALAPÍTATOTT 1906. ÉVBEN.

Befizetett részvénytőke:

12,500.000 lei

Tartalékok: 23,500.000 lei

Sürgőnycim:

„Coloniale“

Telefon:

Igazgatóság: 455,

Bank- és devizaosztály:
16-35, 630, 16-34, 73, 353

F i ó k o k :

TIMIȘOARAN: Belváros, Piața Libertății 3/a,
Józsefváros, Bul. Berthelot 11,
Gyárváros, Piața Traian.

ORSOVÁN: Tärmul Dunárei.

A Közgazdasági Évkönyvben előforduló fontosabb fogalmak betürendes névjegyzéke.

A	
Ábrás védjegy	163, 164
Adóbecslő bizottság	41
Adóbizonnyítvány	140, 317
Adófelszólamlás	42
Adóhátralék	105
Adóhivatal	42
Adókiivetés	42, 43
Adókiivető-bizottság	42, 257
Adómentesség	41, 121, 127
Adóreform	41
Adórendszer	39
Adós	50
Adótörvény	42
Adóvallomás	45
Adóvallomás bizonyításának elmu- lasztása	45
Afidavit	34
Agrárbizottság	23, 24
Agrárreform	23
Ajándékozás	50
Ajánlat	48
Alaki sérelem	14
Alakulási jegyzőkönyv	204
Alakuló közgyűlés	190
Alapítási okmány	205
Alapítási tervezet	190
Alapító okirat	204
Alapszabály 49, 187, 188, 190, 203, 204, 205, 213, 255, 256, 258	
Alapszabály eredetije	205
Alapszabály módosításának feljegy- zése	205
Alapszabályok módosítása	206
Alaptőke	190
Alaptőkefelemelés	190
Alkalmazó	134, 135, 136
Alkusz	48
Állampolgárság	27, 32
Állampolgárság elvesztése	30
Állampolgársági igazolvány	32
Állampolgársági jog	31
Állampolgárság megszerzése	27
Állatállomány	264
Állatbiztosítás	46
Állattenyésztés adatai	265
Altalaj	15
Altalaj kisajátítása	23
Általános jövedelmi pótdadó	40
Amortizáció	130
Analizálás	74
Ankét	128
Aranyvám	64
Arbitrázs-üzlet	253
Árfolyam	22
Árubevallás	77, 78
Árubevallási nyilatkozat	78, 80
Árubiztosítás	77
Árudijszabás	291
Áruellenőrzés	78
Áruk tranzitálása	63
Áruküldemény	291
Árupapír	47
Áruváltó	22
Árvaszék	134
Árverés	146
Ásvány	15
Átruházás	294
Átruházó	192
Átruházó felelőssége	191
Átviteli vám	53
B	
Balesetbiztosítás	184
Balesetbiztosítási kötelezettség	228
Bányaadó	42
Bányaadomány	15, 23
Bányaadományozás	48
Bányabirtokos	16
Bányahatóság	15
Bányajárás	16
Bányajog	15
Bányakapitányság	15, 16
Bányakiaknázási jog	15
Bányakutatási engedély	15
Bányakutatási jegy	15
Bányakutatási jog	15
Bányakutatási tér	15
Bányanyitási jog	15
Bányatelek	16
Bányatörvény	15
Bányatulajdon	16
Beadvány	49, 113
Behozható áruk	57, 58, 59
Behajtási per	13
Bejegyzés	49, 190, 205, 211
Bejegyzési kérelem	204
Bejegyzett cég kötelességei	256
Bejelentési kötelezettség	228
Békéltetés	225
Békéltetési eljárás	226

Békéltető-bizottság.....	209, 203	Döntőbizottság.....	209
Belső vám.....	63	Dunahajózási szabályzat.....	313
Bélyegtarifa.....	45		
Bemutatósi határidő.....	254	E	
Bérbeadás.....	120	Effektív fizetési nap.....	22
Bérletjegy.....	296, 297	Egészségügyi vezérigazgatóság.....	173
Bérlő.....	7, 8	Egzotikus kockázat.....	182
Bérlő kilakoltatása.....	11	Egyezségi ajánlat.....	198
Bérmentesített fuvardíj.....	293	Egyenesadó.....	42, 48
Betéti társaság.....	189, 190	Egyetemleges felelősség.....	210
Betörésbiztosítás.....	183	Egyezmény.....	50
Beviteli vám.....	53	Együtt kötelezés.....	21
Bilet la ordin.....	20	Eladási illeték.....	46
Bírság.....	77	Elemi kár elleni biztosítás.....	46
Bitorlás.....	161, 171	Életbiztosítás.....	46, 183
Bizományi díj.....	74, 105	Életjáradéki szerződés.....	46
Bizonyítás.....	113	Elévülés.....	20, 113
Bizonyítványok.....	49	Elfogadás.....	21, 253
Biztonsági rendszabály.....	16	Elfogadó.....	19
Biztonság hiánya miatti óvás.....	22	Ellenfél.....	14
Biztosítás.....	179, 183	El nem ismert szakegyesület.....	211
Biztosítási kötelezettség.....	227	Előképzettség.....	138
Biztosítási okirat.....	47	Előlegkölcsön.....	47
Biztosítási összeg.....	181	Elővizsgálat.....	159
Biztosítási végrehajtás.....	254	Elsőbbség.....	196
Biztosíték.....	78	Elvámolás.....	53, 54, 77, 78
Biztosítéki alap.....	257	Energia.....	122
Biztosító.....	182	Engedélyhez kötött ipar.....	138
Bon.....	10	Engedélytulajdonos.....	110
Borászat.....	270	Engedmény.....	50
Bordero.....	47	Építkezés.....	141, 142, 143, 146, 147
Butorozott szoba.....	11	Épületbővítés.....	146
Büntetés.....	113, 114	Érdekelt.....	12
Büntetőbíróóság.....	14	Érdekeltség.....	13
		Érdőbérleti szerződésilletéke.....	46
C		Erdő kisajátítása.....	23
Cambie.....	24	Erkölcsei bizonyítvány.....	139, 140, 317
Cedularis adó.....	41, 42, 44	Érmeszövetség.....	251
Cégbírláló.....	44	Eroőhatalom veszélye.....	184
Céjegyzék.....	49	Értékpapír.....	47
Cégtábla adó.....	119	Érvénytelenítés.....	12, 13
Cégvezetők.....	49	Érvénytelenítési per.....	14
Cesszio.....	77, 29	Esküdtbíróóság.....	227
Cimpéldány.....	190, 9	Európai Duha-bizottság.....	313
Család.....	11	Export.....	65, 66, 67, 68, 69, 71, 72, 312
Csatlakozási állomás.....	188	Exportbizottság.....	71
Csekk.....	47	Export-díjtáblázat.....	71
Csempészés.....	63	Exportengedély.....	66, 69, 70, 72
Csereszerződés.....	46	Exporttörvény.....	66
Csöd.....	136, 197, 198	Exportvám.....	65
Csőd eljárás.....	47		
Csődhitelező.....	199	F	
Csődnyitás.....	197, 199	Fekbér.....	298, 299
		Federale.....	258
D		Fekbérmentes idő.....	298
Díjtáblázat.....	230	Fekbérmentesség.....	299
Díjtöbblet.....	70	Fekvéses térkép.....	16
Díjváltó.....	46	Feladási elismervény.....	296
Dohányexport.....	109	Felebbezés.....	74, 112, 113
		Felebbezés adó kivétel ellen.....	43

Iparigazolvány.....	111, 123, 139, 140, 187, 189	Kikötők.....	30
Ipari minta.....	169	Kiküldötték.....	209
Ipari munka szünetelése.....	237	Kilakoltatás.....	7, 144
Iparpártolás.....	119	Kiróvási iv.....	78
Iparpártolási kedvezmény.....	79, 131	Kisajátítás.....	23, 24, 124
Iparpártolási törvény.....	129, 131	Kisajátítási ár.....	23
Iparszabadság.....	189	Kisajátítási javaslat.....	124
Ipartestületi előljáróság.....	283	Kisipar.....	129
Ipartörvény.....	15, 228	Kiskoru.....	14, 317
Iparüzlet.....	48	Kiskoru földjének kisajátítása.....	23
Iskoladíj.....	9	Kiszállási költség.....	208
I			
Járadékbiztosítás.....	184	Kitelepített lakó.....	144
Járásbíró.....	204, 212	Kitelepítés.....	147
Járásbírószág.....	7, 9, 10, 11, 14, 47, 205, 207, 211	Kítermelés.....	46
Jelzálogüzlet.....	257	Kivándorlás.....	33, 34, 35
Jogi személy.....	204, 207, 208, 211, 293	Kivételek a vasárnapi munkaszünet alól.....	237
Jövedelemadó.....	40, 257	Kivételes engedély.....	235
Jutalék.....	44, 112	Kivitel.....	72
K			
Kamat.....	44	Kiviteli engedély.....	105, 106
Kamatjövedelem.....	44	Kiviteli illeték.....	72
Kamatozatosság.....	77, 294	Kiviteli kontingens.....	95
Kamionázs.....	295	Kiviteli prémium.....	65
Karhatalom.....	128	Kiviteli vám.....	53
Kárpótlás.....	124, 136	Kivonat.....	50
Kártalanítás.....	115, 210	Kizárások.....	232
Kártérítés.....	24, 115, 144, 161, 182, 183	Kizárólagos dohányárusok.....	111
Kártérítési igény.....	171, 297	Köbmérték.....	175
Katonai igazolvány.....	317	Kocsi-álláspénzmentesség.....	300
Katonai rekvirálás.....	24	Kölcsönszerződés.....	47
Kaució.....	77, 193	Kollektív munkabeszüntetés.....	209
Kedvezmény.....	118, 120, 12.1, 122, 129, 132, 141, 142, 295	Kollektív munkaszerződés.....	209
Kedvezményezett építkezés.....	147	Kollektív szerződés.....	210
Kedvezményezett épület.....	144	Költségjegyzék.....	74
Kedvezményes vámtétel.....	81	Kontingens egyezmény.....	95
Kémlés.....	252	Kötelező nyilatkozat.....	122, 132
Kényszerbérlet kisajátítása.....	23	Kötelező ünnep.....	237
Kényszerbiztosítás.....	227	Kötlevél.....	48
Kényszeregyezés.....	197	Kötvénytulajdonos.....	255
Képesítés.....	139	Közadás.....	50, 199
Képesítéshez kötött ipar.....	138, 139, 140	Közbirtokosság.....	15
Kereseti adó.....	39, 40, 42, 44	Közcélu jogi személy.....	23
Kereskedelmi attasé.....	89, 90	Középfolyam.....	21
Kereskedelmi törvény.....	258	Közgyám.....	134
Kereskedelmi ügynök.....	89, 90	Közhivatalnok.....	10
Kereskedelmi zóna.....	143, 144	Közhivatalok szünete.....	240
Kertészet.....	269	Közjavak.....	141
Késedelem.....	146	Közkereseti társaság.....	189, 190
Késedelmi kamat.....	146	Közokirat.....	22
Kétes követelés.....	130	Községi adó.....	115
Kibocsátó.....	17, 18, 19, 20, 22, 195, 253, 254	Községi illeték.....	54, 61, 63
Kifogások.....	113, 123	Községi kötelékbe tartozás igazolása.....	140
Kihágás.....	44, 111, 112, 113, 114, 124, 233	Köztulajdon.....	141
Kijelentési kötelezettség.....	229	Kutatási jog.....	23
		Külföldi érdekelttség.....	120
		Külmérték.....	16, 48
L			
Lakás.....		Lakás.....	7
Lakáshivatal.....		Lakáshivatal.....	7, 9, 10, 11

Lakásrekvirálás	7	Munkaviszony	229
Lakbér	10	Működési engedély	187
Lakbérleti hivatal	7, 9, 10, 11		
Lakbérleti törvény	8, 143	N	
Lakbérvesztésbiztosítás	183	Nacionalizálás	186
Lakhatásképesség	146	Nagykorúság	140
Legelés	46	Napi bérosztályok	229
Legelő kisajátítása	23	Nemzetközi Duna-bizottság	313
Legfőbb semmitőszék	205	Névbecsülési elfogadás	18, 21
Lejárat	17, 21, 22	Névváltoztatás	48
Leltár	256	Novatív	47
Letelepedés	27	Nőalkalmazott	234, 235
Letéti szerződés	46	Nyereség	20
Luxusilleték	57	Nyilatkozat	22
Luxusvám	57	Nyilvántartás	126
		Nyugdíjas	10
M		Nyugtáitellék	45, 46
Magáncélu jogi személy	23		
Magánügynökség	48	O	
Makkoltatás	46	Okirat	12, 47, 48
Maradványösszeg	50	Önbiztosító	182
Megbízási szerződés	41	Optálás	30
Megbízhatóság	139	Osztalék	44, 258
Megegyezés	12	Óvatolás	21
Meghatalmazás	14, 48	Óvás	19, 22, 254
Meghatalmazási forgatmány	20	Óvás felvétel	21
Meghatalmazott	210		
Megrendelő levél	12	P	
Megtört	8	Panasz	49, 233
Megtört kilakoltatása	11	Panaszjogorvoslat	43
Megüresedett lakás	7	Passzív rezisztencia	227
Megvesztegetés	14	Pentru aval	21
Mezei adó	115	Pénzbírság	78
Mezgyetárna	16	Pénzbüntetés	113, 114, 124
Méhészét	271, 273	Pénztári jegy	47
Menetjegy	287, 288	Pénzügyi kihágás	43
Mérleg	130, 143, 256, 257	Pénzügyi vám	53
Mérlegszámla	47	Pénzügyminiszter	235
Mértékek átszámítása	175	Per	195
Mértékhitelítési díj	174	Perbiztosíték	193
Mezőgazdasági biztosítás	184	Periodikus hitelesítés	174
Minta belajstromozása	170	Permisz	105, 106
Mintagazdaság	23	Pervesztes	12
Mintaletétele	170	Pilótaszemélyzet	315
Mintaoltalom	169, 171	Podgyászszállítás	289
Mintapéldány	170	Poliță	20
Monopólcikk	54, 111, 115	Portărei	22
Monopólium	115	Postacsomag vámolása	80
Monopólium	15, 109	Pótadó	41
Munkaadó	137, 209, 234, 236	Pótszabadalom	159, 161
Munkaalkalom	232	Primpretori hivatal	15
Munkaerőkereslet	232	Próbaidő	135
Munkaközi szünet	234	Prospectus	855, 256
Munkaközvetítés	232		
Munkarend	235	R	
Munkásszakegyesület	209	Rablás veszélye eleni biztosítás	183
Munkaszabadság	215	Ragadós állati betegségek	267
Munkaszünet	234, 235, 237	Rakodóparti díjak	309
Munkaügyi felügyelőség	226, 232	Rakomány	309
Munkaügyi miniszt.	206, 209, 211, 212	Rekompenzáció	66

Rekvirálás	8, 24	Születési bizonyítvány	317
Rekvirálójegy	10		
Rendelvényes	17, 18	T	
Rendes bíróság	14	Tabella	71
Részbeni kisajátítás	23	Tagkizárás	210
Részesedés	255	Tagok felelőssége	258
Részvény	255	Tagszövetkezet	258
Részvényalírási iv	188	Találmány	159, 160, 161, 162
Részvényalírási záróidő	188	Tanonc	135, 136, 137, 232, 236
Részvények névértéke	188	Tanoncidő	134
Részvényilletéke	46	Tanoncszerződés	134, 135, 136
Részvénykibocsátás	255	Tanu	14
Részvénytársaság	46, 190, 255	Tanuló	318
Részvénytőke	188	Tarifa	121
Rokkantság veszélyének biztosítása	184	Társasági szerződés	46, 47, 49
		Tartalékalap megadóztatása	130
S		Taxatőr	78
Saját váltó	20	Telekkönyv	15, 49
Segédskedés	139	Telekkönyvi bekebelezés	257
Segédkönyv	47, 256	Telepengedély	123, 124, 187
Specializált ipar	138	Telepes	10
Suly mérték	175, 176	Tengeri kölcsön	178
Sulyosító körülmény	227	Tenyésztő	70
Szabadalmi hivatal	159, 161	Termelő	67, 70
Szabadalmi jog	162	Természetes folyó	122
Szabadalmi okirat	161	Területmérték	175
Szabadalmi törvény	159	Tervezet	188
Szabadalom	49, 159, 160, 161, 162	Testetlen dolgok eladása	48
Szabadfoglalkozás	203	Tiltott cselekmény	14
Szabad ipar	48, 138, 139, 140	Tilos áru	54, 55, 62, 63
Szabadonbocsátás	112	Timbru de francar	295
Szabad vámraktárak	80	Tiszta jövedelem	130
Szabályrendelet	140	Tiszta nyereség	130, 143
Szabálytalanságok	45	Tisztességtelen verseny	166
Szabotázs	225, 227	Tisztviselői practica	203
Szakegyesület	203, 204, 205, 206, 207, 208, 810, 212, 213	Tőkeemelés	187
Szakegyesületi törvény	203	Tőkefedezeti rendszer	231
Szakértő	160	Tőkeamatadó	42
Szakmai egyesülés	203	Tömeges munkabeszüntetés	225, 227, 232
Szakmunkás	140	Tömegfogyasztás	53
Szállítás	73, 121, 122, 142, 311	Tömeggondnok	109
Szállítási biztosítás	46	Tömegtermelés	162
Szállítási kedvezmény	123	Törvényes ércfedezet	252
Szállító	74, 77	Törvényes képviselő	135, 136, 203, 210
Számla illetéke	45	Törvényhatóság	235
Szavatossági biztosítás	184	Törvénysértés	43
Szavatossági határidő	267	Törzsszabadalom	159, 161
Szavatossági hiba	267	Törvényszék	13, 14, 22, 205, 211, 227, 257
Szavazategyenlőség	233	Tőzsde	21
Személyazonossági igazolvány	105, 317	Transitforgalom	96, 97, 102, 103, 104
Személydijszabás	287, 290	Tratá	20
Személyes kifogás	22	Tulajdonjog	10
Személyes szolgálat	24	Tűzbiztosítás	179, 181, 182
Szénsavas víznek gyártása	173	Tűzkár	181
Szerződés illetéke	45		
Szölészet	270	U, Ü	
Szövetkezet	46, 190, 191, 267	Ügynök	181
Sztrájkok	224	Uj építkezés	11
Szükségbeli utalvány	21	Ügyvédi képviselő	233

„UNIREA”

Societate Anonimă
 pentru industria de bonboane,
 biscuiti etc.

FABRICĂ DE CIOCOLATA

◆
 Bonbon, biscuit
 stb. ipari Részvénytársaság
 CSOKOLÁDÉ-GYÁR

◆
 Bonbon, Biscuit etc.
 Industrie Actien-Gesellschaft
 CHOCOLAD-FABRIK

CLUJ

KOLOZSVÁR ◆ KLAUSENBURG
 Strada A. Panu volt Kriza-utca 6.

Telefon 7-57

A
KÖZGAZDASÁGI ÉVKÖNYVBEN MEGJELENT
HIRDETÉSEK

CIMJEGYZÉKE
SZAKMÁK SZERINT CSOPORTOSITVA
(*BESZERZÉSI FORRÁSOK*)

Az arabs számokkal jelzett hirdetések a szövegrészben, a római számokkal jelzettek a szövegrész után, a nagybetűkkel jelzettek pedig a szövegrész előtt, illetőleg a könyv fedőlapján található

Ágyneműgyárak	
Lebeda S. A. Cluj	155
Armaturagyárak	
Teleromana Rt. Cluj	250
Transsylvania Armatura és Gépgyár Rt. Târgu-Mureş	186
Autogarage és javító	
Czukor garage Oradea-Mare	XV
Autogenhegesztő készülékek	
Antonescu Camil Arad	229
Automobil és motorgyár	
„Astra” Prima Fabrica Romana de Vagoane şi Motoare S. A. Arad	244
Automobilkereskedők	
Automobil és Gépkereskedelmi Vállalat Arad	202
Uniunea Comerciala S. A. R. Filiale, Cluj	325
Bankok, pénzüzetek, takarékpénztárak	
Agrár Takarékpénztár Rt. Târgu-Mureş	347
Albina institut de credit şi de economii Sibiu	243
Aradi Általános Takarékpénztár Rt. Arad	38
Aradi Első Takarékpénztár Arad	52, 88
Aradmegyei Takarékpénztár Arad	286
Baróti Tkp. Rt. Barót	XX
Bihari Bank és Kereskedelmi Rt. Oradea-Mare	38
Biharmegyei Tkp. és Gazdasági Bank Oradea-Mare	150
Banca Centrala pentru Industrie şi Comerţ S. A. Cluj	260
Banca Comerciala şi Industrială din valea Târnavei s. p. a. Diciosânmartin	XXVI
Banca Marmarosch Blank & Co. Sucursala Arad	316

Banca Marmarosch Blank & Co. Sucursala Braşov	I
Banca Marmarosch Blank & Co. S. A. Bucureşti—Cluj	83
Dicsőszentmártoni Ált. Hitelbank Rt. Diciosânmartin	XXV
Egyesült Bank és Tkp. Rt. Oradea-Mare	X
Erdélyi Bank és Tkp. Rt. Cluj	342
Erdélyi Leszámitoló és Pénzváltó Bank Rt. Cluj	26
Forgalmi Bank Rt. Cluj	XXX
Gazdasági Ipari és Kereskedelmi Rt. Dej	317
Ipar és Kereskedelmi Bank Rt. Cluj	X
Keleti Bank Rt. Oradea-Mare	154
Kereskedelmi és Gazdasági Bank Rt. Timişoara	II
Kolozsvári Tkp. és Hitelbank Rt. Cluj	327
Körösvölgyi Tkp. és Kereskedelmi Rt. Arad	326
Közgazdasági Bank Rt. Cluj	XXXVIII
Közgazdasági Bank Rt. Diciosânmartin	XXVIII
Leszámitolóbank Rt. Timişoara	341
Lloyd Bank és Keresk. Rt. Timişoara—Arad	XXXIV, 329
Magyar Ált. Hitelbank fiókja Braşov	XI
Magyar Ált. Hitelbank fiókja Oradea-Mare	6
Marosvásárhelyi Magyar Bank Rt. Târgu-Mureş	247
Marosvásárhelyi Tkp. Rt. Târgu-Mureş	277
Mezőgazdasági Bank és Tkp. Rt. Cluj	281
Nagykárolyi Önszegélyző Népbank Careii-Mare	IX
Nagyvárad Agrár Tkp. Rt. Oradea-Mare	202
Nagyvárad Hitelbank Rt. Oradea-Mare	IV
Nagyvárad Tkp. Rt. Oradea-Mare	282
Pallas Bank és Kereskedelmi Rt. Timişoara	303
Pesti Magyar Kereskedelm Bank Rt. fiókja Arad	279
Pesti Magyar Kereskedelm Bank Rt. fiókja Braşov	XIX
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank Rt. fiókja Oradea-Mare	148
Siebenbürgische Ind. und Handelsbank A. G. Braşov	XVIII
Szatmári Hitelbank Rt. Szatmár	XIV
Szatmári Leszámitoló és Keresk. Rt. Szatmár	XXII
Szatmári Takarékpénztár Egyesület és Gazdasági Népbank Rt. Szatmár	XIII
Szatmárvármegyei Tkp. Rt. Szatmár	II
Sváb Központi Bank Rt. Timişoara	350
Temesi Agrár Tkp. Rt. Timişoara	246
Temesvári Bank és Keresk. Rt. Timişoara	388
Temesvári Első Tkp. Timişoara	352
Temesvári Telekbank és Építő Rt. Timişoara	151

Bányák

Erdélyi Szénbánya Rt. Cluj	178
Kissebesi Gránitkőbányák Rt. Cluj	273
Láposvölgyi Bánya- és Faipari Rt. Cluj	345

Bányakellékek

Lederer Ervin, Oradea-Mare	154
----------------------------	-----

Bányatermékek

Haracsek Vilmos utódai, Baia-Mare	158
Kampler Zoltán și Comp. Timișoara	XXXVI

Biztosító társaságok

Agricola Ált. Román Biztosító Rt. Cluj	276
„Fonciera” Általános Biztosító Rt. Cluj	XII
Gazdák Biztosítóintézete Rt. Arad	194
Helvetia Általános Biztosító Társaság Cluj	274
Ivria Biztosító Rt. Oradea-Mare	199
Orient Általános Biztosító Rt. Oradea-Mare	86
Viktoria Nationala Általános Biztosító-Rt. Oradea-Mare	154

Bornagykereskedők

Bing Ede Arad	VII
Bognár és Szántó Erdélyi Keresk. Rt. Cluj	248
Bognár és Szántó Oradea-Mare	44
Czell Frigyes és Fiai Brașov—Cluj—Sibiu	333
Jakab Elek és Társai Cluj	XV
Kimmel J. és C. Rt. Timișoara	III
Kornis Zsigmond és Márton Arad	XIII
Szilágyi Eleonóra Rt. Cluj	355
Szőlőbirtokosok Pincegazdasága Rt. Aiud	280
Weiszberger Sámuel utóda Arad	35

Bőrdíszmü-, bőrönd- és táskagyárak

Bőráruipari Rt. Szatmár	272
-------------------------	-----

Borkereskedők

Uniunea Comerciala S. A. R. Filiale Cluj	325
--	-----

Börgyárak

Renner Testvérek és Tsa Börgyár Rt. Cluj	283
Ürményi Fülöp Timișoara	344

Bőrruhaüzem

Fuchs-Bőrruhaüzem Oradea-Mare	279
-------------------------------	-----

Butorgyárak

Mundus és Borlava Armenisi Faipar Rt. Timișoara	XXXII
Műasztalosárugyár Rt. Cluj	XXII
Rimanóczy mübutor és parkettgyár Rt. Oradea-Mare	282

Cement- és műkögyárak

Rosenberg Jenő Cementárugyár asphalt és kátrányipar Rt. Oradea-Mare	284
Gärtner Demeter és Comp S. A. Brașov	VIII

Chamotteárak

Iris Román Keremiai Ipar Rt. Cluj	336
-----------------------------------	-----

Lederer Ervin Or.-Mare	154
Temesvári Telekbank és Építő Rt. Timișoara	151

Csontárugyarak

Szaru és Csontárugyár Rt. Cluj	153
--------------------------------	-----

Cipőgyárak

Filt Luxuscipőgyár Rt. Timișoara	531
Goronul nagyenyedi fegyintézeti cipőgyár Aiud	XXVII
Hungária Cipőgyár Rt. Or.-Mare	150

Cipőkellékkereskedők

Alkalay Fréres Arad	XXXI
Heimlich és Lusztig Keresk. Rt. Cluj	IV

Cipőkereskedők

Hoffmann cipőáruház, Cluj	X
---------------------------	---

Cukorka- és csokoládégyárak

Unirea Bonbon Biscuit stb. Ipari Rt. Cluj	366
Zămfirescu Bonbon és Biscuitgyár Rt. Timișoara	241

Divatárakereskedők

Szabó Jenő Cluj	XXIX
Balkán Impex Balkán Export-Import Rt. Timișoara	36

Egészségügyi berendezések

Caloria Soc. în nume colectiv, Cluj	286
-------------------------------------	-----

Ékszerárugyarak

Első Erdélyi Ékszerárugyár, Cluj	304
----------------------------------	-----

Elektrotechnikai vállalatok

Beiszer József mérnök, Timișoara	176
Dura Elektrotechnikai vállalat, Timișoara	343
Ganz-féle villamossági rt., Cluj	356

Építkezési anyagok kereskedése

Haracsek Vilmos utódai Baia-Mare	158
Lederer Ervin Or.-Mare	154
Temesvári Telekbank és Építő Rt. Timișoara	151
Viderker și Comp. Timișoara	59

Export—Import, nagykereskedők

Albina Intrepoziție și soc. Comerciala anonima Cluj	306
Általános Forgalmi Rt. Timișoara	344
Balkán Impex Balkán Export Import Rt. Timișoara	36
Banca Centrala pentru Industrie și Comerț S. A. Secție Cereale Cluj	280

Central nagykeresk. Cluj	XXII
Comercia Kereskedelmi Rt. Or.-Mare	278
Haracsek Vilmos utóda Baia-Mare	158
Landesmann & Weisz Cluj	III
Kornis Zsigmond és Márton Arad	XIII
Nussbaum Testvérek Tg.-Mures	XX
Polonyi János és Társai Cluj	XXIII
Svabia Handels-Haus Timișoara	VIII

Értékesítő és fogyasztási szövetkezetek

Kolozsvári Husiparosok bőr- és egyéb melléktermékek értékesítő szövetkezete Cluj	108
Ogorul Tgu.-Mures	XXVII
Székely Gazdák Szöv. Tgu.-Mures	XXVI

Faárugyárak

Erdőkitermelő Hordó- és Faárugyár Rt. Oradea Mare	340
Faárugyár Rt. Diciosanmartin	XXX

Faipari gépek és berendezések

Bizam M. Gépészmérnök, Oradea-Mare	282
Wohanka és Tsa utóda Rt. Oradea-Mare	278

Fatermelők

Albina Fatermelő Rt. Tgu.-Mures	V
„Bisztra” Erdőkihasználási Rt. Timișoara	116
Brody Testvérek Timișoara	XXXIII
Hazai Fatermelő Rt. Arad	VII
Kalotaszegi Erdőipar Rt. Cluj	XXVII
Kornis Zsigmond és Márton Arad	XIII
Láposvölgyi Bánya és Faipari Rt. Cluj	346
Lomási Erdőipar Rt. Arad	85
Lignum Erdőértékesítő Vállalat Arad	XXIV
Mundus és Borlova Armenisi Faipar Rt. Timișoara	XXXIII
Neuschlosz-féle Nasiczi Tanígyár és Gőzfűrészt Rt. Arad	84
Ofa. Brașov	XVI
Valea Mare Erdőipar Rt. Valea Mare	XXIX

Festék- és vegyitermékkereskedők

Haracsek Vilmos utódai Baia-Mare	158
Segesváry és Comp Cluj	240, 357
Svabia Handelshaus Timișoara	VIII

Fésű- és hajdizsműgyárak

Nagyváradai Hajdizsmű és Fésűárugyár Oradea-Mare	106
Szaru és Csontárugyár Rt. Cluj	153

Földgázüzemek

Városi Földgáz Rt. Turda	XXXVIII
--------------------------	---------

Furnirgyárak

Mundus és Borlava Armenisi Faipar Rt. Timișoara	XXXIII
---	--------

Fuvarlevélfelülvizsgáló irodák

Deutsch Testvérek Cluj	XXVIII
König Miksa Arad	304
Radio Reclame Romania S. A. Cluj	D

Gombgyárak

Szaru és Csontárugyár Rt. Cluj	153
--------------------------------	-----

Gépgyárak és vasöntödék

Archimedes mérleg és gépgyár vas- és fémöntöde Rt. Cluj	354
Kolozsvári vasöntöde és gépgyár Rt. Cluj	XXXVIII
Márki és Barta mérnökök gépgyára és öntödéje Timișoara	342
Transsylvania armatura- és gépgyár Rt. Târgu-Mureș	186

Gyarmatárakereskedők

Balkán Impex Balkán Export-Import Rt. Timișoara	36
Coloniale Keresk. Rt. Târgu-Mureș	XXI
Comerz Keresk. Társaság Turda	284
A Magyar Ált. Hitelbank Nagyvárad Fiókjának Áruosztálya — Interexim Oradea-Mare	VI
Comercia Kereskedelmi Rt. Oradea-Mare	278
Haracsek Vilmos utódai Baia-Mare	158
Svabia Handelshaus Timișoara	VIII
Uniunea Comerciala S. A. R. Filiale Cluj	325

Gyertyagyárak

Flora Stearingyertya- és Szappangyár Rt. Oradea-Mare	104
--	-----

Gyógyszertári és laboratóriumi felszerelések

Antonescu Camil Arad	173
Temesvári Műmalom üvegoztálya Timișoara	242

Gyógyvizüzemek

Általános Kereskedelmi Rt. Brașov—Előpatak	283
Láposvölgyi Bánya és Faipari Rt. Cluj—Stojka	346

Hid- és vasszerkezetek építése

Astra Prima Fabrica Romana de Vagoane și Motoare S. A. Arad	244
---	-----

Hirdetési irodák

Radio Reclame Romania S. A., Cluj	D
-----------------------------------	---

Hordógyárak

Bürger Albert Târgu-Mureș	330
Erdőkitermelő Hordó és Faárugyár Rt. Oradea-Mare	340
Kimmel J. és C. Rt. Timișoara	III
Mechanikai Hordógyár és Famegmunkáló Rt. Timișoara	XXIII

Információs irodák

Radio Reclame Romania S. A., Cluj	D, F
-----------------------------------	------

Izzólámpák

Metallum, Jean Kremenezky Timișoara Cluj	B
Tungstram Cluj	A

Kazanépítés

Astra Prima Fabrica Romana de Vagoane și Motoare S. A. Arad	244
--	-----

Kaptafagyárak

Stiaszny Kaptafagyár Arad	36, 357
---------------------------	---------

Kefe- és szitagyárak

Lehel Ludovic és Co. Reghinul-Săsesc—Arad	148
---	-----

Kenyérgyárak

Temesvári Műmalom Rt. Timișoara	242
---------------------------------	-----

Könyv- és lapkiadóvállalatok

Radio Reclame Romania S. A. Cluj	D
----------------------------------	---

Malmok

Friedmann Maurițiu & Comp Cluj	XXXIX
Léderer és Kálmán-féle szeszgyár és gőzmalom Rt. Oradea-Mare	XIV
Neumann Testvérek Arad	328
Temesvári Bega gőzmalom Rt. Timișoara	143
Temesvári Műmalom Timișoara	241

Mérleggyárak

Archimedes mérleg- és gépgyár, vas- és fémöntőde Rt. Cluj	354
---	-----

Mérnökök és vállalkozók

Beiszer József Timișoara	176
Bizam M. Oradea-Mare	282
Kemény Béla Oradea-Mare	280
Márki és Barta, Timișoara	342

Mészégetők

Fabrica de var din băile Herculanee S. A.	59
---	----

Mezőgazdasági gépek

Anastasiu Dumitru N. Arad	26
Beiszer József mérnök, Timișoara	176
Hann és Társa gép és műszaki kereskedelmi Rt. Cluj	268
Márki és Barta mérnökök gépgyára és öntődéje, Timișoara	342

Műszaki kereskedők

Anastasiu Dumitru N. Arad	26
Automobil és gépkeresk. váll. Arad	202
Csetey és Seitz Arad	XXXII
Demeter, Gärtner & Co. S. A. Brașov	VIII
Hann és Társa gép és műszaki keresk. Rt. Cluj	268
Lederer Ervin Oradea-Mare	154

I. Nacht Cluj—Bucureşti	XXIV
Öri Zoltán Arad	148
Schieb gépgyár lerakata Cluj	XXXI
Schieb gépgyár lerakata Târgu-Mureş	XIV
Temesvári Telekbank és Építő Rt. Timişoara	151
Wohanka és Tsa gép és műszaki keresk. Rt. Oradea-Mare	278

Nyomdavállalatok

Cultura nyomdai müintézet. Cluj	D
---------------------------------	---

Olajgyárak

Egyesült Olaj- és Szappanművek Rt. Timişoara	258
Löble H. Oradea-Mare	278
Marosvásárhelyi Kőolajfinomító Rt. Târgu-Mureş	VI
„Photogen” Petroleumfinomító Rt. Braşov	XXXI
Friedmann Mauriţiu & Comp, Cluj	XXXIX

Papirlemezgyárak

Ifj. Varga Daniel örökösei. Cluj	275
----------------------------------	-----

Parkettgyárak

Műasztalosárugyár Rt. Cluj	XXII
Rimanóczy mübutor és parkettgyár Rt. Oradea-Mare	282

Pezsgőgyárak

Andrényi Kálmán utódai, Arad	279
Szilágyi Eleonora Rt. Cluj	355

Pincegazdasági cikkek

Anastasiu Dumitru N. Arad	26
Guth A. és Fiai, Satmar	XXXV

Pneumatikok

Automobil és gépkeresk. Vállalat, Arad	202
Cukor garage, Oradea-Mare	XV
Magyar Ruggyantaárugyár Rt. Budapest	380

Raktárházak

Albina Intrepozite şi soc. comerciala an. Cluj	306
--	-----

Reklámvállalatok

Radio Reclame Romania S. A. Cluj	D
----------------------------------	---

Sodronyárugyárak

Industria Sârmei S. A. (Feraria Rt.) Cluj	82
---	----

Sörgyárak

Bürger Albert Târgu-Mureş	350
---------------------------	-----

	375
Czell Frigyes és Fiai, Cluj	333
Temesvári Sörfözde Rt. Timișoara	332
Sósorszesz lerakatok	
Gea Kraye Rt. (Diana sóborszesz) Timișoara	126
Haracsek Vilmos utóda (Menthol sóborszesz) Baia-Mare	158
Szalámigyarak	
Herz Ármin Fiai Román szalámigyár Timișoara	314
Szállítási vállalatok	
Deutsch Testvérek Cluj	XXVIII
Geró és Friedmann Oradea-Mare	28
König Miksa Arad	304
Kirschner és Tsa Rt. Oradea-Mare	81, 292
Intercontinental S. A. de Transporti si Comunicazioni Oradea-Mare	156
Szappangyarak	
Alpha vegyészeti gyár Rt. Arad—Cluj	152, 339, XVII
Egyesült Olaj- és Szappanművek Rt. Timișoara	258
Fedöl Vegyészeti Művek Arad	316
Flora Stearingertya- és Szappangyár Rt. Oradea-Mare	104
Heinrich féle szappangyár Rt. Cluj	XV
Szesz-, rum- és likörgyarak	
Bing Ede Arad	VII
Bognár és Szántó Erdélyi Keresk. Rt. Cluj	248
Bognár és Szántó Oradea-Mare	14
Bürger Albert Târgu-Mureș	330
Czell Frigyes és Fiai Brașov	333
Halász és Farkas Barót	XXVIII
Hirsch Ödön Cluj	VI
Kimmel J. & C. Rt. Timișoara	III
Lederer és Kálmán Oradea-Mare	XIV
Löble H. Oradea-Mare	278
Neumann Testvérek Arad	328
Productum Brașov	11
Szilágyi Elenora Rt. Cluj	355
Weiszberger Sámuel Utóda Arad	35
Szőlőbirtokosok	
Bognár és Szántó Oradea-Mare	14
Szőlőbirtokosok Pincegazdasága Rt. Aiud	280
Weiszberger Sámuel Utóda Arad	35
Szörmeárúk	
Szabó Béni & Tsa Brașov	XXXV

Tégla- és cserépgyárak

Hercules Cserép- és Téglagyár Rt. Diciosânmărtin	XXV
Városi Téglaipar Rt. Cluj	336

Telefonfelszerelések

Teleromana Rt. Cluj	250
---------------------	-----

Terménykereskedők

Bartha Árpád Sfântul-Gheorghe	VII
Banca Centrala pentru Industrie și Comerț S. A. Secția Cereale Cluj	280
Frumenta Terménykereskedelmi Rt. Careii-Mare	IX
Klein Vilmos Örökösei Timișoara	266
Kornis Zsigmond és Márton Arad	XIII
Mihály Károly Târgu-Mureș	283
Montag Testvérek Timișoara	320
Szücs Pál Arad	38

Tésztagyárak

Temesvári „Bega” gőzmalom Rt. Timișoara	143
---	-----

Textilgyárak

Aradi Kötő- és Szövőárugyár Rt. Arad	VIII
Fabrica de covoare și texturi pentru decorații Timișoara	59
Klinger Henrik Sfântul-Gheorghe	XXXII
Temesvári Gyapjuipar Rt. Timișoara—Cluj	322
Textilipar Rt. Timișoara	XVIII

Textil- és rövidárunagykereskedők

Aurora posztóáruház Cluj	284
Balkán Imp. Balkán Exp. Import Rt. Timișoara	36
Glória Kötött Szövött Áruház Rt. Timișoara	106
Grünfeld és Häring Timișoara	365
Landesmann & Weisz Cluj	III
László és Bergner Cluj	XXI
Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának áruosz- tálya Interexim Oradea-Mare	VI
Serényi Dező Timișoara	IV

Tömitőlemezgyárak

Magyar Ruggyantaárugyár Rt. Budapest	380
--------------------------------------	-----

Tüzifakereskedők

Általános Kereskedelmi Rt. Brașov	283
Erdélyi Tüzifaforgalmi Rt. Cluj	275
Kamplér Zoltán și Comp. Timișoara	XXXVI
Viderker és Trsa Timișoara	59

Üveg- és porcellánnyagkereskedők
Lang, Rosenthal & Palmherth Braşov

XXIV

Vagongyarak

Astra Prima Fabrica Romana de Vagoane şi Motoare S. A. Arad

Vasárunagyszerkedők

Andrényi Károly és Fia Arad	148
Babos és Társai Cluj	XX
Bucher-féle Vasáru Rt. Târgu-Mureş	XXVI
Haracsek Vilmos utódai Baia Mare	158
Kontinentale Vaskereskedelmi Társaság, Kern és Társa Cluj	149
Temesvári Telekbank és Építő Rt. Timişoara	151
Uniunea Comerciala S. A. R. Filiala Cluj	325

Vasutfelszerelési anyagok

Beiszer József mérnök Timişoara	176
Kemény Béla mérnök vállalkozó Oradea-Mare	288

Vegyigyarak

Alpha vegyészeti gyár Rf. Cluj—Arad	152, 539, XVII
Benes Testvérek vegyészeti gyára Timişoara	200
Bihar Szilágyi Olajipar Rt. Tileagd	XIV
Bürger Albert Târgu-Mureş	350
Egyesült Olaj és Szappanművek Rt. Timişoara	258
Fedol Vegyészeti művek Arad	316
Herczeg Géza vegyészeti gyára Cluj	353
Léda vegyészeti gyár Rt. Timişoara	35
„Luxor” vegyészeti gyár Cluj	178
Nitrogen műtrágyaipar Rt. Diciosânmărtin	XXI
Zea Soc. rom. Chimoco farmaceutica S. A. Cluj	XL
Rózsa nagydrogéria és vegyészeti gyár Rt. Cluj	331

Zsák-, ponyvakereskedők és kölcsönzők

Albala Izsó, Timişoara	316
Schillinger Aladár, Timişoara	XXX
Schönberger és Grünstein, Arad	56

TARTALOMJEGYZÉK

Általános jogi tudnivalók

<i>Lakás és üzlethelyiség.</i>	
A háztulajd. jogai és kötelességei	7
A bérlő jogai és kötelességei	8
Rekvirálás	8
Az új lakbérleti törvény	8
I. Kikre terjed ki az új törvény?	8
II. A lakáshivatal rekvirálási joga	9
III. A szerződések meghosszabbítása és a béremelés	10
IV. A lakbérleti hivatal és a járásbíróóság jogviszonya	11
Választott bíróság	12
Bányajog	15
Váltójog	17
A különböző szakkifejezések románul	20
Különbségek a régi királysági és az erdélyi váltójog között	20
Agrárreform	23
Kisajátítás	23
Földosztás	24
Katonai rekvirálások	24

II. Az állampolgárság

<i>A román állampolgárság megszerzése</i>	
Idegenek naturalizálása és letelepedése Romániában	27
A békeszerződésekből folyó új román állampolgárság és illetékség elnyerése és elvesztése	29
1. A román állampolgárság elnyerése	29
2. A román állampolgárság elvesztése optálás által	30
Az állampolgársági jog megállapítása	31
A helyi bizottságok eljárása a csatolt területen	31
A vegyes központi bizottság	32
Állampolgársági igazolványok	32
Állampolgársági kérdésekben illetékes hatóságok	32
A községi illetőség	33
A kivándorlás	33
A kérvény indokolása	34
Kik kérhetnek utlevelet Amerikába	34

III. Adó és illeték

Az érvényben levő adórendszer	39
Ideiglenes adómentességek	41
Adóbecslő bizottságok működése	41
Adófelszólamlások	42
Felebbezések	43
Mire jogosultak a helyi hatóságok adóügyekben?	43
Pénzügyi kihágások	43
Illeték utmutató	45

IV. A vám

A vám	53
A behozatali vám	53
Az általános vámtarifában megjelölt tilos áruk	54
Külön törvényes intézkedéssel a a behozataltól eltiltott áruk	55
A behozható áruk	57
Az I. kategóriába tartozó áruk jegyzéke	57
II. kategóriába tartozó áruk jegyzéke	60
Fogyasztási adó és községi illetékek	61
A vámdíjak dijszámítása	62
Az áruk tranzitálása és a csempészés	63
Az exportvámok	65
Törvény az export szabályozásáról	66
Minisztertanácsi határozat	66
Minisztertanácsi határozat az export-módozatok meghosszabbításáról és módosításáról	67
Marha és sertés export	69
Mi a kereskedő teendője külföldi áruvásárlás előtt	72
Szállítás	73
A magánzállító-vállalatok által szedhető díjak	75
Árubiztosítás	77
A kereskedő a vámhivatalnál	77
A vámügynök munkája	77
Az árubevallási nyilatkozatok megőrzése	79
A postacsomagok vámolása	80
Szabad vámraktárak	80
A vámtarifális szerződések	81

V. Külkereskedelem

<i>Románia külföldi kereskedelmi képvisellete</i>	
Kereskedelmi attasék és ügynökök	89
Románia külföldi attaséi	90
Külföldi kereskedelmi és iparkamarák Romániában	90
Romániai kereskedelmi kamarák külföldön	91
Románia konzulátusai a külföldön	91
Románia követségei a külföldön	93
A külföldi államok konzulátusai és követségei Romániában	94
Románia kereskedelmi szerződésai	95
A román-osztrák egyezmény	95
A román-csehszlovák kereskedelmi szerződés	96
A román lengyel kereskedelmi szerződés	102
A permisz	105

VI. A monopól

Dohánytermelés	109
A só	110
Gyujtók, robbanó anyagok, játék-kártyák és cigarettapapírok	110
A monopólcikkek árusítása	110
Jutalékok	112
Monopólkihágások	112
Puskapor árusítása	115

VII. Ipar

Iparpártolási törvény	119
Telepengedély	123
Iparfelügyelet	125
Kerületi iparfelügyelőségek Romániában	133
A tanoncszerződés	134
Képesítéshez kötött és szabadipar	138
Külföldi szakmunkások behozatala	140
Törvény az építkezések támogatásáról	141
Az építkezések támogatásáról szóló törvény végrehajtási utasítás	146

VIII. Műszaki kalauz

A szabadalmi törvény	159
A védjegy és mintalajstromozás	162
Mintalajstromozás	169
Vegyvizsgálat	171
Mértékhitelítés	174
Mértékek átszámítása	175

IX. Biztosítás

Biztosítás	179
Biztosítási ágazatok	181

X. Az üzlet

Működési engedély	187
Részvénytársaságok aprobálása	187
Kereskedelmi társaságok alapítása	189
Kereskedelmi üzletek átruházása	191
Külföldi hitelezők követeléseinek átruházása Romániában	192
Kereskedelmi vétségek	193
Üzleti követelések behajtása	195
Csődön kívüli kényszeregyezés	197
Csőd törvény	198

XI. Munkásügyek

Törvény a szakegyesületekről

Általános elvek	202
A jogi személyiség elnyerése	204
Az alapszabályok	206
A szakegyesületek igazgatói, vagy vezetői és a közgyűlés	206
A jogi személyiség elnyerésének hatálya	207
A munkás szakegyesületek	209
A szakegyesületek és harmadik személyek viszonya	210
Az alapszabályszerű és önkéntes feloszlás	210
Bírósági feloszlás	211
Szakegyesületi egyesületek, szövetségek vagy csoportok	213
Záró rendelkezések	213
A bejegyzéshez szükséges okiratok mintái	214
Sztrájtörvény	225
Munkásbiztosítás	227
Iparfelügyelet	231
Munkafelügyelőség	232
Munkaközvetítés	232
Munkásszakoktatás	232
Békéltetési eljárás az ipartestületben	232
Női munkásvédelem	234
Gyermekmunka védelme	236
Munkaszünet	237

XII. Pénzügy

Pénznemek	251
Az arbitrázs	252
A csekk	253
Elsőbbségi kötvények	254
A kereskedelmi levelezés és könyvvitel nyelve	256
Könyvek hitelesítése	256
Mérlegkészítés	257
Záloglevelek	257
Szövetkezetek	257

XIII. Mezőgazdaság

A román kir. földmivélsügyi és uradalmak minisztériumának

személyi és ügybeosztása	261
Mezőgazdasági intézmények	262
Az állattenyésztés fontosabb adatai	265
Hágatás és fogamzás	265
A tenyésztésre legalkalmasabb életkor	265
Növendékállatok szoptatási időtartama	265
Az élősúly és vágósúly közti százalékos arány	265
Súlyvesztés az állat szállítása közben	265
A vemhesség tartama különféle házi állatoknál	266
Hivatalból jelentendő ragadós állati betegségek és járványok	267
A ragadós állati betegségek lapangási határideje	267
Szavatossági hibák és határidők	267
Kertészet	269
Szőlészet és borászat	270
Méhészet	271
A méhészet védelmére vonatkozó törvényes határozmányok	273

XIV. A vasut

Vasuti díjszabás	287
Podgyász szállítás	289
Teheráru-díjszabás	290
Fuvarlevél felülvizsgálat	293
A kamionázs rendelet	294
A romlandó áruk szállítása	295

Vasuti bérletjegyek	296
Hálókocsi közlekedés	297
Fekbér	298
Kocsi álláspénz	299
Közvetlen menetjegyek	300
Szállítási díjtételek	301

XV. Hajózás

A román folyamhajózás	306
Kikötők	307
Hajózási vállalatok	307
Szállítási díjak	308
A Duna-kikötőkben szedendő kirakási és berakási díjtételekről szóló törvény	309
Tengeri hajózás	310
Tengerhajózási társaságok	310
A Service Maritime Roumain	311
A tengerhajózási program	311
A felszázalékos áruérték-díjtételről szóló törvény	312
Duna-konvenció	312

XVI. Utlevél

Az utlevél megszerzéséhez szükséges okmányok	317
A külföldi konzulátusok vizumdíjai	319

XVII. Cégleírások

Hirdetések szakmák szerint csoportosított címjegyzéke	367
---	-----

A MAGYAR RUGGYANTAÁRUGYÁR RÉSZVÉNY- TÁRSASÁG

kiváló gyártmányai és pedig

a világhírű

TAURIL

magasnyomású lömités,

bor-, víz-, csiga- és gőzlömlők
 lemezek,
 buvólyukzsinórok,
 permetező cikkek stb. stb.

minden jobb műszaki üzletben
 kaphatók

I

**Banca Marmorosch
Blank & Co. S.A.**

**Sucursala:
Braşov**

*Capital și Rezerve
302.000.000 Lei*

**Str. Principele
Carol (fostă
Văml) No. 9
Etagiul I.**

Szatmárvármegyei
Takarékpénztár Rt.
 Szatmár Érdekközösségben
 a Magyar Általános
 Hitelbankkal

Alap tőke
 6,000.000 lei

Tartaléktőke
 710.000 lei

Minden a bankszakmához tar-
 tozó ügyletet legelőnyösebb fel-
 tételek mellett teljesít.

Termény- és áruraktára a vasúti állomás mellett

Bancă Comercială și Agricolă

Societate pe acțiuni

Kereskedelmi és Gazdasági Bank

Részvénytársaság

Commercial u. Landwirtschaftliche Bank

Aktiengesellschaft

Timișoara

Részvénytőke 750.000 lei. Tartaléktőke 1,300.126 lei

Sürgőnycim: Comerzbank Timișoara

Telefon 115, 301. Áruosztály 18—04

Fennáll 32 éve

Foglalkozik a bankszakma összes ágazataival

Áruosztálya átvesz bizományi értékesítésre bármilyen árut

Landesmann & Weisz

Ală și Bumbăcărie en-gros

Intreprindere de Export-Import
Kereskedelmi Vállalat

Cérna és pamutárak nagyban

Cluj—Kolozsvár, Palatul „Uránia” palota
Telegram: Landweiss, Cluj. — Interurban Telefon No. 930

KIMMEL J. ÉS C. R.
TIMIȘOARA

Alapított: 1812. évben

Sürgöncim: Kimmels Timișoara

SAJÁT TERMELESÜ GYÜMÖLCS-
PÁLINKÁK: JUJICA, SZILVÓRIUM, TÖRKÖLY ÉS SEPRŐ.
TOVÁBBÁ: LIKÓRÓK ÉS COGNAC NAGYBANI ÁRUSÍTÁSA

BORNAGYKERESKEDÉS
HORDÓGYÁR

Serényi Dezső
 pamut, fonal, céna
 és rövidárú nagykereskedés
 Timişoara (Temesvár)
 Str. Palanca 1 :: Telefon 118
 Sürgőnycim: „Agil“

Állandó nagy raktár Gyári árak
 400 yardos olasz céna, garantált mérték I-a minőségben, állandóan raklaron. „Kutyafej-jegyű“, „Kétszarvas“, „Vigonia“ márkák. Eladások napi líra kurzus szerint lelért, vagy líra átváltás ellenében. „Aida“ horgoló, harisnya-kötőpamutok, Coton Perlé, Hopfroulle stb. **DMC**. összes cikkek nagy raktára

Nagyváradí Hitelbank Rt.

Oradea-Mare (Nagyvárad)
 Str. Jorga Miklós (volt Zöldfa-u.) és Egyesülési (Szent László tér) sarkán saját házában

TELEFON: 4-82, 2-18 és 2-80
 Alaptőke 6.000.000 Lei

Foglalkozik a banküzlet minden ágával. Az összes külföldi piacokra átváltásokat a legelőnyösebben eszközöl. Külföldi pénzek vétele és eladása.

/HEIMLICH ES LUSTIG

Cluj, Str. Regina Maria Nr. 6.

CIPÉSZKELLÉKEK KERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Telefon 115.

Beck & Zavislag Export

*Termény- és gyapjú nagykereskedők
 Getreide und Wolle en gros*

Oradea-Mare Nagyvárad
 Str. Regele Ferdinand (Rákóczy-ut) Nr. 14 :: Telefon 178

FORESTIREA ALBINA S. A.

Uzine: Ditrău, Sarhighi
Biroul central: Târgul-Mureş

Nouă firmă trans-
portă din produsele proprii:
Cherestea de orice soi, lemn cioplît,
buşteni, stâlpi şi lemne de foc în orice cantitate

ALBINA FATERMELŐ RT

Üzemek: Ditró, Szárhegy
Központi iroda: Târgul-Mureş

A cég
szállít saját termelésből:
Mindennemű fűrészelt árut, faragottfát, gömbfát
rudat, tűzikát bármilyen mennyiségben

BETÉTEKET a legmagasabb kamatozást és felmondás nélküli visszafizet.

ÁTUTALÁSOKAT bel- és külföldön a legkedvezőbbben eszközöl.

KÖLCSÖNÖKET nyújt kedvező feltételek mellett az

IPAR ÉS KERESKEDELMI BANK RT.
Cluj, Strada Regina Maria 49. (Deák Ferenc u.)

Raffineria de Petrol din Târgu-Mureş S. A.
Marosvásárhelyi Kőolajfinomítógyár R-T.
Marosvásárhelyer Petroleumraffinerie A.G.

HIRSCH ÖDÖN SZESZGYÁRAI

Erdély legnagyobb és legrégebb szeszgyárai, melyek érdek és üzemkörébe tartozik a Hirsch Ödön-féle ipari szeszgyár Cluj, Hirsch Ödön-féle mezőgazdasági szeszgyár Cluj, Dr. Mihelffy-féle mezőgazdasági szeszgyár Dés, A gyalui föld- és gyárgazdaság 2 mezőgazdasági szeszgyára Gyalu, Hirsch Ödön-féle likörgyár Cluj, Dr. Mihelffy likörgyár Dés, Mariahizlalda Cluj, Mariahizlalda Dés, Mariahizlalda Gyalu, Hirsch Ödön borpince Cluj, Hirsch Ödön szeszszabadraktár Cluj, Hirsch Ödön finomító Cluj, Hirsch Ödön mosiékszáritó Cluj, Hirsch Ödön denaturáló-telep Cluj, Hirsch Ödön mezőgazdaság Cluj, Malom Dés, Gőzfürdő Dés és Mezőgazdaság Dés,

A Magyar Általános Hitelbank
Nagyváradai Fiókjának Árusztálya

INTEREXIM

Oradea-Mare, Str. Prințul Carol 9

(Sürgőnycim: Interexim, Oradea-Mare)

Szállít kizárólag viszontelárusítóknak:

VASÁRUKAT ÉS MŰSZAKI CIKKEKET
GYARMATÁRUT ÉS VEGYÉSZETI CIKKEKET
KENDER ÉS JUTAÁRUT

HAZAI FATERMELO RÉSZVÉNYTÁRSASÁG, ARAD

Mindenemü kemény- és
puhafa termelés

Fűrészüzemek: Arad; Gyergyószék és Hosszú-
mező. — Erdőüzemek: Arad, Bihor, Hunyad,
Krásszörény, Csík és Máramaros megyékben.

KÖZPONTI IRODA: ARAD,
Boulevardul Regele Ferd. 20

Bartha Árpád Sepsiszent- györgy

Termények
vetőmagvak,
hüvelyesek és olajmagvak
vásárlása és eladása
Mezőgazdasági gépek,
cikkek és ellátóanyagok.
Élőállatok vásárlása,
eladása és közvetítése.

Telefon: 25
(Lakás telefon 34)

Távíratcim:
„Bartha“

Fiókok:
Kézdivásásárhelyt és
Csikszeredában
(Szekelyudvarhelyen
alakulóban)

EDUARD BING

MARE COMERCIANT DE VIN,
FERBĂTORII DE RACHIU
DE PRUNE ŞI TREBERE,
FABRICĂ DE ROM ŞI LICHER

Fondat 1860

ARAD

TELEFON No. 2

BING EDE

WEINGROSSHADLUNG,
SLIVOVITZ- UND TREBERN-
BRENNEREIEN,
RUM- UND LIQUEUR-FABRIK

Gegründet 1860

Svabia Handelshaus

IMPORT *Timisoara* EXPORT
 COLONIALE, LÄCKE, FARBEN,
 CHEM. PRODUKTE UND GERBEARTIKELN

Telegramm-Adresse: Handelshaus

ARADER STRICK- UND WIRKWARENFABRIKS A.-G.

Aktienkapital:
 Lei 10.000.000

ARAD

Aktienkapital:
 Lei 10.000.000

FABRICA DE IMPLETTURI ŞI TRICOTAGE S.-A. ARAD

Abteilung:

Gestrickte und gewirkte Sport-Artikel

Abteilung:

Strümpfe

Abteilung:

Berliner- und Plüschtücher, Wattelin

Abteilung:

Färberei

Demeter Gärtnner & Comp. A.-G.

Technisches Bureau u. Bauunter-
 nehmung: Cementwaren und
 Kunst-
 steinfabrik :: **Kronstadt**

Neuheit: „Margalit“ Öldichter An-
 strich für Eisenbetonbehälter zur Auf-
 bewahrung von allen Gattungen
 Ölen, Benzin, Rohöl, Petroleum etc.

Demeter Gärtnner & Comp. S. A.

Birou Technic şi Intreprinderi pentru
 Construcţiuni. Fabrică pentru articole
 de ciment şi
Braşov :: piatră artificială

Noutate: „Margalit“ vopseaă groasă
 pentru scutirea de rugină a betonului
 de fier, precum şi tot soiul de oleuri,
 Benzină, Petrol şi oleu brut etc.

Ö NAGYKÁROLYI ÜNSEGÉLYZŐ NÉPBANK CAREII-MÁRI

ALAPITVA
1870-BEN

ALAPTÖKE 2.000.000 LEI
TARTALEKTÖKE 1.200.000 LEI

TÁVIRATI CIM:
NÉPBANK

Bankosztály

Elfogad betéteket takarékkönyvre és folyószámlára, folyóait kölcsönöket, elintézi fizetési megbízásokat, leggyorsabban eszközöl átutalásokat, kifizetéseket, kiállít hitelleveleket külföldi piacokra

Közraktára

Vasúttaloms mellett, iparvágánnyal. Átvész beraktározásra mindenemű terményt és kereskedelmi árut, azokra lombardkölcsönt nyújt. Áruk bizományi eladását legelőnyösebben eszközöl

Külföldi közvetlen levelezők:

Budapest, Wien, Berlin, Prága,
Milánó, Zürich

FRUMENTA

TERMÉNYKERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

Központ: Careii-Mari

Távirati cím: Frumenta

Terményosztálya:

Üzletkőre kiterjed mindenemű gabona, hüvelyes, gyümölcs, takarmányneműk, s.b. áruk ki- és bevitelére saját számlára és bizományban

Cukorosztálya:

Több nagy csehszlovákiai cukorgyár kizárólagos képviselője egész Románia területére

Telepek és képviseletek: Bucarest, Craiova, Olurgie, Jassi, Brassó
Budapest, Wien, Berlin, Stettin, Danzig, Strassburg, Bologna,
Zürich, Kopenhága

HOFFMANN Cipő különlegességek
CIPŐÁRUHÁZA állandóan
 nagy választékban raktáron

CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND 19

**BANCA ŞI CASSA DE
 ECONOMIE FUZIONATĂ
 SOCIETATE ANONIMĂ
 O R A D E A - M A R E**

Befizetett alaptőke és
 tartalékok 20 millió Lei

Affiliálva a Banca Comer-
 cială Italiană și Română
 bucareşti Intézet által

**EGYESÜLT BANK ÉS
 TAKARÉKPÉNZTÁR
 RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
 N A G Y V Á R A D I**

Ipar- és Kereskedelmi Bank Rt.

ÁTUTALÁSOKAT

a leggyorsabban eszközöl a belföld és külföld bármely piacára.

BETÉTEKET

a legmagasabb kamatláb mellett gyümölcsözött naptól-napig.

Cluj, Strada Regina Maria (Deák Ferenc-utca) 49

Telefon 10-55 és 9

Telefon:
 Bankosztály 108, 203
 Áruosztály 9, Raktárház 325

*Magyar
 Általános Hitelbank
 Brassói Fiókja*

*

*Banca Generală
 Ungară de Credit
 Sucursala Braşov*

*

*Filiale der Ungarischen
 Allgemeinen Creditbank
 in Kronstadt*

Sürgöncim: Hitel
 Telegramm: Credit

FONCIERA

ALTALÁNOS
BIZTOSÍTÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

ALAPTŐKE **CLUJ** ALAPTŐKE
5 MILLIÓ LEI

◆ Elfogad tűz-, baleset-, szavatossági-, betörés-, jég-, szállitmány- és életbiztosításokat a legkedvezőbb díjtételek és feltételek mellett. ◆

Képviseletek

az ország, minden nagyobb helységében

KÖZPONTI IGAZGATÓSÁG:
CLUJ, CALEA REGELE FERDINAND 38
BANCA AGRARĂ PALOTA

**SZATMARI
TAKARÉKPÉNZTÁR EGYESÜLET
GAZDASÁGI ÉS NÉPBANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

Alapított
1867-ben

Alap- és tartaléktőkék
3.600,000 Lei

Foglalkozik
a banküzletek minden ágával

**KORNIS
ZSIGMOND ÉS MÁRTON
ARAD**

A cég tulajdonosai: a cégben megnevezettek.

Üzletköre: Tüzipatermelés, faszénégetés, s kapcsolatosan azok exportja.
Üzletköre: Gabonanagykereskedés. Borpince. Saját kezelésben hordókészítés.

A román-magyar határon saját iparágánya van keresztülfektelve.
A háboru alatt a cég a Haditermény Rt. bizományosaként működött.

Kirendelt-
ségek
száma:

6

Kirendelt-
ségek
száma

6

Külföldi fiókok:

Magyarországon: Békéscsaba, Debrecen.
Jugoszláviában: Velikikinda.
Belföldön: Cluj.

Szatmári Hitelbank Részv. Társ.

(Alapított 1911-ben.)

Előnyös feltételek mellett folyósít kölcsönöket

Bevételeket a legmagasabb kamatoztatás mellett fogad el gyümölcsösztetés végeit és kívánatra bármikor felmondás nélküli kifizeti azokat

Átutalásokkal eszközöl bárhová

Léderer és Kálmán-féle szeszgyár és gőzmalom rt.

Telefon 25—897

Oradea-Mare (Nagyvárad)

Alapított 1857-ben

Fabrică de Petrol Bihar-Szilágyi Olajipar R.-T. Til e a g d

Gyártmányok:

Benzin, petrolum, motorina,
kenőolajok, speciális hengerolajok
tűlhevített gőzhöz, autó- és Dieselmotor
hengerolaj és egyéb ásványolajtermékek

"SCHIEB"

TÂRGU-MUREȘ (MAROSVÁSÁRHELY)

Strada Călarășilor 7

Műszaki kereskedés
G é p r a k t í á r
Gépjavitó osztály
Villamoságtisztító

Telefon:

283

144

27

Bizományi raktárak:

Magyar Belga Budapest.

Kromenceki János Wien

Rennor Bőgyvár Kolozsvár.

Tendloff és Dietrich budapesti cégekől.

CZUKOR-GARAGE

AUTOMOBIL VÁLLALAT

Oradea-
Mare

Telef.
16-01

JAVITÓMŰHELY

PNEUMATIK ÉS
KELLÉKRAKTÁR

Strada Prințul
Carol Nr. 12
Sztínház mögött

Succesorii lui **Alexa Jacob și Soții**

Ciuj, Piața Mihai Viteazul No. 30 — Telefon No. 318

Fabrică de spirt,
rum și licher.
Pivnițele de vin.
Vânzare
en-gros și detail.

Adresa telegr.: „JETU“

**Uradalmi
fajborok
és likör-
külön-
ségegek**

Szesz-, rum- és
likör-gyár.
Borpinceszete.
Árusítás nagy-
ban és kicsinyben.

Sürgőnycim: „JETU“

Jakab Elek és Társai Utódai

Kolozsvár, Széchenyi-tér 30. — Interurban Telefon 318

A világhírű SZENT LÁSZLÓ
fertőtlenítő PIPERESZAPPAN
minőségben, súlyban, illatban
teljesen olyan, mint a békebeli

Furnisoară Curței

Regale Române

Productiunea Forestieră Regnicolară S. A.
 Landes Holzproduktions Aktiengesellschaft.
 Országos Fatermelő Részvénytársaság

und Ihrem Konzern angehörende

Marosvölgyer Holzproduktions A. G.
 Székpataker Waldindustrie A. G.

Braşov (Brassó)

Str. Brutarilor 7

Fabrici de cherestea:

Dampfsägewerke: — Gőzfűrészek:

Topliţa—Româna, Székpatak, Varviz,
 Voşlab, Sandominic, San-
 simion, Sibiu

Erzeugt Fichten-,
 Tannen-Schnittmaterial, Spaltware, Bezim-
 mertes Kantholz, Sparren, Rundholz, Grubenholz,
 Londinen, Rundstangen, Schindel, weiches,
 hartes Brennholz etc. etc.

Telegramme:

Sürgöncim:

OFA

Braşov

ALPHA

FABRICĂ DE PRODUSE CHIMICE S.A. ARAD

Secția I. Săpunuri:

Săpunuri de rufe, săpunuri de toaletă și medicinale, unsoare consistentă, tovoță, săpun de căli, săpun de ras.

Secția II. Lacuri:

Firnișe, brunolinuri, siccalive, lac pentru fier, matlac, lac de copal, lufllac.

Secția III. Preparate de Gudron:

Cartonuri gudronate de tot felul, carbolineu, lac de coperișuri, ciment, naftalină, antracen brut, creolin, foi de sulfur.

Cereți prețuri curente și oferte cu mostre

Adresă pentru telegramă, Alpha' Arad

Cont curent la:
Banca „Victoria”
Arad
Banca Centrală
filială Arad

**REPREZentanȚI IN
TRANSILVANIA, IN REGAT,
IN BUCOVINA, DOBRUGEA
ȘI BASARABIA**

**SIEBENBÜRGISCHE INDUSTRIE-
U. HANDELSBANK A.-G.
KRONSTADT**

Actiencapital
10.000.000 Lei
✱

BETEILIGT SICH AN
INDUSTRIE- UND HANDELSUNTERNEHMUNGEN.
BILLIGSTE ÜBERWEISUNGSSTELLE
INS IN- UND AUSLAND.
ÜBERNIMMT ALLE BANKMÄSSIGEN TRANSACTIONEN.

TEXTILIPAR R.T.
ezelőtt Weisz József
TIMIŞOARA Elisabetin.

 *Pamutzöväde, Pamutfehéřitő
Férfi- és női gyapjuszövetek
gyárlása, Appretura, Festőde*

**SÜRGÖNYCIM: DÉLTEXT
TELEFON No. 452**

**PESTI MAGYAR
KERESKEDELMI
BANK
BRASSÓI FIÓKJA**

BETÉTEK
FOLYÓSZÁMLÁRA ÉS
TAKARÉKKÖNYVECSKÉKRE.

ÁTUTALÁSOK
A BELFÖLD ÉS KÜLFÖLD
ÖSSZES PIACAIRA.

DEVIZÁK, IDEGEN PÉNZNEMEK
ÉS ÉRTÉKPAPIROK
VÉTELE ÉS ELADÁSA.

VÁLTÓLESZÁMITOLÁS
ÉS ÁRUK MEGELŐLEGEZÉSE.

SAFE-OSZTÁLY.

**SURGÖNYCIM: COMMERZ
TELEFON 18 ÉS 80 SZÁM**

Baróti Takarékpénztár

Alapítóké:
1,200.000 lei

**Részvénytársaság
Barót**

Elfogad betéteket, leszámítol váltókat, kölcsönöket előnyös kamat mellett

Eszközül átutalásokat
úgy belföldi, mint külföldi bankokhoz.

Áruosztálya foglalkozik erdővételekkel és azok kitermelésével,
különösen faszén-szállítással

ERDÉLYNEK

legdúsabban

felszerelt

nagykereskedése

Rövül, nürnbergi,
díszmű, játékarú,
iskola és írósze-
rek, lámpa, toilett
szappan, evőesz-
köz, tükör, kefe,
cipőkrem, lakat
és egyéb a szak-
mához tartozó
!! árucikkekben !!

Eladás csak
nagyban!

Eladás csak
nagyban!

Nussbaum Testvérek
Târgu-Mureş (Marosvásárhelyen)

Telefon interurban: 200

Babós és Társai Vasudvar

Külön konyha fel-
szerelési osztály!

Cluj-Kolozsvár

Telefonszám: 3-51

Mindenféle va-
dászati cikkek!

Rudvas, lemezek, vastartók, sodronyszeg, épít-
kezési anyagok, épület és bútorkészítések, szer-
számok, hintőtengelyek és rugók állandóan
raktáron - O. MUOTAD & FII „Korona” jegyű
lőpatkószegek képviselője és lerakata.

MAGAZIN DE TRICOTAJE ENGRÓS

LÁSZLÓ ÉS BERGNER

KÖTÖTT ÁRUK NAGYKERESKEDÉSE

CLUJ
Strada Regina
Maria No. 18

NITROGEN

SOC. ANON. PENTRU INGRĂȘĂ- M. INTE CHIMICE * MÜTRÁGYAIPAR RÉSZEVENY-TÁRSASÁG * STICKSTOFF-DÜNGER INDUSTRIE AKT.-GESELLSCH.

TELEFON **52** Instalație electrică 30.000 HP TELEFON **52**

DICIOSĂNMARTIN
(Jud. Târnava-Mică)

Oferează în orice cantități: — Szállítanak minden mennyiségben:
Lieferrn in jeder Quantität:

**Carbid, Calcium cianaurd, Oxigén,
Amoniac, Spirt de Salmiac**

DICSŐSZENTMÁRTON (Kisküküllő-m.)

COLONIALE KERESKEDELMI

R.-T.

Ajánlja: Fűszer, gyarmatáru, export-import cikkeit :: A Temesvári Műmalom Concernhez tartozó összes malmok lisztjeinek főlerakata.

Maros-vásárhely

TELEFON
6-76

CENTRAL

ENGROSS — NAGYKERESKEDÉS
CLUJ-KOLOZSVÁR
CALFA VICTORIEI No. 1

A Szatmári Leszámitoló-és Kereskedelmi Bank R.-T.

Alaptőke 10 millió lei
Tartaléktőke 1 millió lei

**Tartalékbetét álló-
mány 50 millió lei**

Vesz és elad mindennemű ide-
gen pénzeket és amerikai
chequeket bevált. Kölcsönöket
tegelőnyssébben folyósít. A
„General” bukaresti biz-
tosító társaság, valamint az
„Assicurazioni Generali” triesti
biztosító társaság főügynöksége

Betéteket könyvecskére és folyószámlára gyümölcsözletésre elfogad
és azokat kívánatra azonnal bármikor visszafizeti

Bármely
összeg erejéig kifizeté-
seket vállal

Bucurestibe és bárhová
leuban

Bécsen keresztül bárhová
osztrák koronában

Prágán keresztül bárhová
cseh koronában

Berlinen keresztül bárhová
márkában

Fiumén keresztül bárhová
lirában

Budapesten keresztül bárhová
magyar koronában

BUTORT

ajtót, ablakot,
parkettát, „Esslingeni” ablakredőnyöket
gyárt a

MŰASZTALOSÁRUGYÁR Rt

Cluj, Strada Gheorghe Baritlu No. 28

Ioan Polonyi și Soții

Import — Export

Agentură — comision

Cluj, Piața Unirii 21
TEL: 99

Primesc reprezen-
tanța firmelor cu
nume bun de orice
bransă precum și
orice fel de mărfuri
pentru revânzarea
în comision din
magaziile proprii ::

TELEFON Nr: 99

Adresă telegrafică: Polimport

Polonyi János és Társai

Import — Export

Ügynökség — bizomány

Cluj, Piața Unirii 21
TEL: 99

Vállalják bármily
szakmába vágó elő-
kelő versenyképes
cégek képviselőit és
árúknak saját rak-
táraikból való bizo-
mányi eladását ::

TELEFON: 99. SZ.

Sürgöncim: Polimport

Mechanische Fassfabrik und Holzbearbeitungs A. G.

Schwesterunternehmung der Ersten Temesva-
rer Spiritus-Brennerei und Raffinerie A. G.
Timișoara IV., Str. Müller Guttenbrunn 51
(Rechte Begazeile)

TELEFON: 12—36

*Leistungsfähige Bezugsquelle für
prima Gel- und Petroleumbarrels,
Fett-, Wein-, Spirit-, Branntwein-
und Packfässer. Lieferungen prompt
in jeder gewünschter Ausführung*

Elektrischer Sägebetrieb für Sägearbeiten in Lohn

Lignum erdőértékesítő vállalat

Bizomány — Ügyökség
Arad, Minorita-palota

Telefon 905

ÜZLETÁOAK:

Erdők vétele, eladása
Fa (Építési,asztalosbúró, szesz-zám-
fa, mília, talpa, tálfa)
Faszén
Iparsági berendezések Moszdo-

nyok, kocsik, sínok, kölcsönök)
Famegmunkáló gépek (gátérek,
gyalogépek, körfűrész, szelag-
fűrész stb.)
Élelmiszerek (Munkások részére)

I. NACHT

SOCIETATE
IN NUME COLECTIV

Zentrale:
BUCAREST
Str. C. A. Rosetti

7

Filiale: WIEN, ARAD, BRASOV,
CLUJ, Piața Cuza Vodă 12

*Metalle,
Bleche, Eisenwaren,
Technische Bedarfsartikel für Industrie u. Gewerbe.
Schraubenwaren von der Firma
Brevillier & Urban Wien.
Rohprodukte für
industrielle
Zwecke.*

TECHNISCHE DROGEN

Telegramm-Adr: Metalnacht Cluj

Telefon interurban: 6-53

Lang, Rosenthal & Palmhert

Stalagui, Glas, Porzel-
lan, Tafelglas, Spiegel,
Lampen, Bilderrahmen,
Chinasilberwaren usw.

IMPORT-EXPORT

Kronstadt — Braşov
(Siebenbürgen)

Telegramme: Laropa, Braşov
Filiale: Nagyenyed
Telephon Nr. 159

Dicsőszentmártoni Általános Hitelbank Rt.

Alaptőke és tartalék 27 millió lei

A Banca Marmarosch, Blank & Co. Soc. Anon. affiliációja

Telefon 58 - Sürgőnycim: Credit

Terményosztálya vesz és elad mindentéle terményt. Bankosztálya közvetlen összeköttetése útján bel- és külföldre szóló átutalásokat előnyösen lebonyolít

Faárugyár Rt

Diciosánmărtin — Földgázüzemű
Folyószámla a Dicsőszentmártoni Általános Hitelbanknál

*Szállít a külföldi áruval
versenyképes kivételben iskolai felszereléseket*

u. m. rajztáblák, rajzsínek, háromszögek, vonalzó, itatósnymók, író- és tollszárak, ecsetnyelek, stb., továbbá bélyegző- és számszámnyeleket

„Hercules” Cserép- és Téglagyár Rt Diciosánmărtin

Földgázüzemű, modern berendezésű

Folyószámla
a Dicsőszentmártoni Általános
Hitelbanknál

Szállít legjobb kivételben: Francia és hódfarku cserépet és alagsöveket

SZÉKELY GAZDÁK SZÖVETKEZETE

TARGU MUKES—MAROSVÁSÁRHELY

TELEFON: KÖZPONTI IRODA 205-29, ÁRUKANTAR: 56

Banca Comercială și Industrială din valea Tarnavei s. p. a. Diclosanmartin

Telefon 35

Agentura Jermiț Telefon Jermiț 8

Institut afiliat de

Banca Românească
din București

Reprezentanța generală a societății de asigurare
„Dacia România“
din București

Capital Lei 1,000,000—

Fond de rezervă Lei 300,000—

Primește depuneri spre fructificare cu interese de 6%, Dă
împrumuturi cu giranți și pe întabulare, în condițiile celea
mai ușoare. Mijloceste plăți în ori care oraș din patrie,
precum și în străinătate. Dă acreditive pentru comerțanți

Bucher-féle Vasáru Rt.

Alapítva
1852

Târgu-Mureș—M.-Vásárhely

Telefon
86

VASÁRUK NAGYBAN
ÉS KICSINYBEN A LEGOLCSÓBB
NAPI ÁRON

Kocsitámpák, mindennemű rudvasak, vaslemezek, kovács- és lakatos-
szerszámok, épület- és butorvasalások, öntött és zománczott
lemezedények, gazdasági cikkek állandó nagyraktára

A legjobb minőségű aszfalt-fedőpapír lerakata

S. A. FORESTIERA DIN KALOTASZEG**PUHAFÁ
TERMELÉS****KALOTASZEGI
ERDŐIPAR RT****PUHAFÁ
TERMELÉS****CLUJ—KOLQZSVÁR—TELEFON SZÁM 139**

*Cele mai bune
ghete. Cei mai
trainici bocanci
se pot comanda de la*

*Propr.: Banca
„Goronul“ Aiud
Telefon 96. - Adresa
telegr.: „Goronul“ Aiud*

*Fabrică de ghetă
din Penitenciarul Aiud*

*Legjobb minőségű cipők és
legtartósabb bakancsok
kaphatók*

*A nagyenyedi fegyintézeti
cipőgyárban*

*Tulajdonos „Goronul“
Bank, Nagyenyed
Sürgőnycim „Goronul“ Aiud*

„OGORUL“

*Federala societăților Cooperative din jud. Mureș-Turda și jur
Hilét és fogyasztási szövetkezetek központja*

*Sediul: Târgu-Mureș cu 85 de Coopera-
tivate și 5 bănci populare — Se ocupă cu
de comerț în mare de coloniale, textile, fier,
cereale etc. — Face în cont propriu, și în
nume Ameta exporturi în străinătate a tot
felul de produse pe lângă condițiile cele
mai favorabile. — Pe lângă un comision
foarte redus desfășoară orice tranzacție co-
mercială în acest județ. — Primete mărfuri
în Comision pe lângă depunerea de garanție.*

*Nagybani fűszer, textil, vas és ter-
mény kereskedelem — Saját, idegen vagy
Ameta számlán exportál idegenbe minden-
féle terményt a legelőnyösebb feltételek
mellett — Egy nagyon redukált comissio
mellett lebonyolít akármilyen üzletet
— Elfogad árukat bizományba
megfelelő ovadék letétel mellett.*

Deutsch Testvérek

Nemzetközi Szállítási Vállalat

Központ: Cluj. Piața Unirei 26

Speciális dunai hajóforgalom!
Fuvarlevélfelülvizsgálati iroda!

Expressdarabáru-, gyűjtőkocsi- és vagonforgalom
Középeurópa minden államából Romániába és vissza. Gyors export!

Saját házak: **Romániában** Bukarest, Nagyvárad, Arad, Temesvár, Brașov, Orsova, Curtici, Episcopiabihor. **Magyarországon**: Budapest, Szolnok, Békéscsaba, Moson, Bihar-keresztes. **Ausztriában**: Wien, Simbach, Salzburg. / / / / /
Németországban: Berlin, Passau, Regensburg

KÖZGAZDASÁGI BANK R.-T.

BANCA ECONOMICA S. A.

DICSŐSZT.-MÁRTON

Affiliált intézetek:
Balázsfalva / Hosszuaszó.
Erzsébetváros / Segesvár,
Balavásár, / Radnót
Telefon: Igazgatóság 36.
Pénztár 38

DICIOSĂNMĂRTIN

Institute afiliate în:
Blaj / Hususău / Ibașfalău / Sighișoara / Balașer / Ernuț /
Sürgöncim - Adr. telegr. „Coloniale“

Alaptőke / Capital: 1,000.000 lei

Közközlővízgyi Építő Rt. Dicsőszentmárton Construcția Tarnaveana S. P. A. Diciosănmărtin

Gázzal égetett téglá, cserép, kőtitéglá, alagcső
Telefon: Igazgatóság: 25, gyártelep: 59 szám

Halász ^{și} ^{és} Frații Farkas Testvérek

Fabrică de Spirt,
Rum și de Liqueuri. Denaturără de Spirt
Szesz-, rum- és likörgyár, szeszdenaturáló telep.
Mindenféle szeszes italok, kisüstön főzött
valódi szilvórium, seprő és borovicska
nagyban és kicsinybeni eladása

Baraolt -- Barót, Gara - Vasút-állomás Agostin

EUGEN SZABÓ JENŐ

*Deposít mode de dame.
Női divat, selyem-
és szövet áruház*

CLUJ-KOLOZSVÁR
CALEA REG. FERDINAND (v. WESSELÉNYI-U.)
15
TELEFON 479

„Valea Mare“

Erdőipar R. T.

Az igazgatóság tagjai:

Dumitriu Vasile egyetemi
professzor, elnök, Dr. I.
Ebian bankdirektor, E. Pe-
trini gen. director, nagy-
töklódi Tischler Mór nagy-
birtokos, Dr. Pop Valér
bankügyész, Tarquinius
Russ bankdirektor; vezér-
igazgató: Grünfeld Lajos

Központi iroda: Cluj, Piața
Unirei, Banca Generală
palotájában.

Erdőkitermelő üzeme:

VALEA - MARE
Állomás: RUDNA - VECHIE
(Ó-Radna)

A vállalat 1921. évi december 1-én
alapított. 1 millió lei tőkével. A
termelés 5 gatterrel működik és
200 munkást foglalkoztat.

PONYVA ZSÁK, ZSINEGÁRU

Schillinger Aladár cégnél
Temesvár

Sírada Triboniu Laurentiu (Posta utca) 8-10
Sürgőnycim: „Schillingerem“
Telefon 501

Új és használt zsákok vétele és eladása
Zsák- és ponyvajavítás és konfekció

Zsák- és ponyvakölcsönzés!

Banca
Mobiliară
Soc. Anonimă

Forgalmi
Bank —
Részv.-Társ.

Libertate de economie / Casa de
schimb, cumpărare și vân-
zare de monede străine plăți
în țară și străinătate /
Cont-curent depozito
lombard, incase
și cecuri /

Takarékbetétek — Idegen pénz-
nemek vétele és eladása,
bel- és külföldi kifizeté-
sek — Folyószámlák,
letétek, kezizálog-
kölcsonők //
/////

COMMISSION DE ALCALAY FRÈRES PARIS

Maison Fondée en 1899 **Bizományi raktára** *Telegraphique Alcalay, Arad*
PARIS-SALONIQUE, NICHE BELGRADE, ARAD (Românie)
Telephone: ARAD No. 131
Arad, Piața Avram Iancu 16

Ajánlja dúsán felszerelt mindennemű bőráru, talp cipéskellék raktárát kizárólag viszonteladók részére legjutányosabb en-gross napi árakon. — Nagy raktár mindennemű csérfanyagokban és grönlandi békebeli haltsirokban.

„PHOTOGEN”

**PETROLEUMFINOMÍTÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG**

BRAȘOV

Telefon:
Kereskedelmi iroda: 21
Gyár: 681 és 190

Sürgőnycim:
Photogen, Brașov

Gyárt:

kőolajat, benzint minden fajsúly-
ban, könnyű és nehéz gépkendő-
olajakat, hajtóolajat, tovotézst és
kocsikenőcsöket, asphalt és kát-
rány termékeket.

Exportszállítások
Európa összes
országába.

Raktárak: Kolozsvár,
Nagyvárad és Arad.

SCHIEB *Fabrica de masini s. p. a. Sucursala* **CLUJ**
Gépgyár Részvénytársaság fiókja
Maschinenfabrik A.-G. Filiale

*Articole tehnice**Műszaki cikkek**Technische Artikel*

Piața Mihai Viteazul 40 — Telefon No. 13-40

Vezetője: Sturm Mihály

HENRY

Heinrich KLINGER Henrik**Fabrică de țesut -- Szövőgyár -- Webfabrik
SFÂNTUL-OHEORGHE — SEPSISZENTGYÖROY**

Pânzături de în Coarșafuri, Fețe de mese, prosoape, Lingerie de pat, Pânză de captusă, Șofete pentru Dame, Șofete pentru pantaloni, Barchetari, Pânză de filtru, Pânză pentru ruloari, Pânză pentru saltele, Lingerie pentru spitale, Lingerie pentru hoteluri etc., Saltele burdufuri de cânepă, Saltele de jute pentru fână cereale, sare și ciment etc. și alte mărfuri din bumbac în și cânepă pentru orice scop se fabricază în calli, ca în timp de pace

Gyárt és szállít:

Tisztalenvászon, Lepedők, Törülközők, Aszfaltabrosz, Ágyfehérnemű, Bélésvásznak, Ruhaszövetek, Nadrágszövetes, Barket, Szűrőkendők, Ablakredőnyzavoly, Madraczavoly, Kórházi fehérneműk, Szállodal fehérneműk stb. — Szalmaszákok, kenderiömlők, vízmentes ponyvák, Jutezsákok, liszt, gabona, só, cement stb. részére és egyéb len- és pamutszövetek ismert békebeli minőségben

Reinleinen, Leintücher, Tischtücher, Handtücher, Bettzeuge, Futterwaren, Kleiderleinen, Hosenzeuge, Barchande, Filtertücher, Rolletengradl, Matratzengradl, Spitalwäsche, Hotelwäsche etc. — Hanschläuche, Strohsäcke, wasserdichte Decken, Jutesäcke für Mehl, Frucht, Salz und Cement etc. u andere Waren aus Baumwolle, Flachs und Hanf für jeden Zweck erzeugt und liefert in Friedensqualität!

Csetey & Seitz**Arad**

Bulev. Regele Ferdinand
(volt Boreș Bény-tér) 14

VASÁRUK, MŰSZAKI
CIKKEK, SZERSZÁMOK,
ARMATURÁK, GÁZCSÓ-
VEK, GÉPEK, GATTER-
KÖRFÖRÉS, KERESZT
ÉS HASAS PÖRÉSZEK,
BÁNYASIN FELSZERE-
LÉSEK, MINDEN IPAR-
ÁG RÉSZÉRE CSISZOLÓ,
FÉNYESÍTŐ KORON-
GOK ÉS FENŐKÖVEK

FÉMEK: — GAZDASÁGI
FELSZERELÉSEK:
OLAJOK

WOLFNER GÉPSZIAK
NAGY RAKTÁRA

FRATII BRÓDY TESTVÉREK TŰZIFATERMEELÉS

Központi iroda:
TIMIȘOARA
TEMESVÁR

Mundus és Borlova Armenisi Faipar Rt.

Timișoara,
Belváros,
Löffler-palota

Telefon: Timișoara
9—62, Caransebes 39,
Boroșineu 5.
Sürgőnycim; Borórtá

Gőzfűrész és erdőüzemek:
Caransebes, Armenis,
Remet és Valea-Iadului

Furnigyar:
Caransebes

Hajlított bútorgyar:
Boroșineu

Hítelnnyújtás előtt szerezzen üzletfeleiről
információt a *Rádío* hiteltudósító irodájától
Cluj—Kolozsvár Str. Regina Maria 34. Postafiók 127.

Lloyd Bank
és
Kereskedelmi Részv.-társ.
Temesvár

Telefon 900, 9-90 és 19-90

*Átutalásokat eszközöl
a külföld minden piacára.*

*Mindennemű banküzletet
a legelőnyösebben
lebonyolít*

FIÓK: ARAD

Telefon: 38

Szabó Béni és Társa

Brassó, Kapu-utca 36

Villanyerőre berendezett szőrmeáruháza,
Szőrme kikészítő, festő és megóvó telepe.
Szőrme kikészítést és festést felelősség mellett készítünk.
Megbízható gyors és pontos kiszolgálás.

Béni Szabó et Comp.

Kronstadt, Thorgasse 36

Pelzwarenhaus mit elektrischem Betrieb.
Unternehmen für Ausarbeitung, Färbung und Aufbewahrung von Pelzwaren
Ausarbeitung und Färbung von Pelzwaren unter Garantie
Verlässliche, rasche und pünktliche Bedienung

Beniamin Szabó și Soși

Brașov, Strada Porții 36

Casă modernă de blănuri provăzută cu instalațiuni electrice.
Atelier de pregătut vopsit și păstrat blănuri.
Primim pe garanța noastră orice executare și vopsire de blănuri
Serviciu prompt, de încredere și punctuos

GUTH Á. ^{FII} _{FIAI} SATMAR

Fabrică și furnizează:

Dopuri de plută, dopuri cu cap de tinichea, capacuri de stainol pentru sticle, capselină fluidă, vignete, lamele penrru butoaie, cepuri de lemn, table de sulfur, gelatine, besică de momu, plomburi de oțel talpe de plută (Brandsohle) talpe de plută, perii „Berolina” sau „Biroi” mașini defiltrat, asbest burdufuri de gumă, pompe de vin, rețete de sârmă, și agrafuri pentru sampanie, rețete de rafie pentru sticle de cognac, burete, tuburi plumbate, cuti-ore de tinichea, demjane, spritzkorke și orice articli și mașinari; de pivnița în prețurile cele mai avantajoase.

Gyárt és szállít:

Parafadugót, pléhkoronadugót, fadugót, staniol üvegkupokat, capselin folyadékot, üvegcsimkét, hordólemezeket, facsapot, kénlapot, gelatint, vizahólyagot, acélplombát, parafatalpot, (cipőbetét), parafatáblákat, „Berolina” vagy „Biroi” keféket, filtrir gépeket, asbestet, gummitömítőket, borszivatyttyukat, pezsgős drótháló-lemezt, és agraffot, -cognacos üvegekhez raffiahálót, szivacsot, ózozott tubusokat pléhdobozokat, szóródugókat, (Spritzkorke), Demyonnokat (tonott kosárüveg), valamennyi pincészeti cikkeket és gépeket a legolcsóbb napi árban.

☛ Cereși oferte! ☛

☛ Kérjen árajánlatot! ☛

Kampler Zoltán și Comp.

COMERCIATI DE LEMNE
FA- ÉS SZÉNKERESKEDŐK

Timișoara-Fabrica

PIAȚA, BADEA CARTAN No. 1.
SZÉNA-TÉR 1. SZ.

TELEFON INTERURBAN
5—36

Tüzifa és bányatermékek
exportálása
az összes utódállamokba,
valamint belföldön
kicsinyben és
nagyban

*Societate Anonimă
Orașenească
de gaz metan
din Turda*

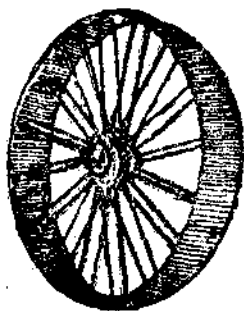
*Tordai
Városi Földgáz
Részvény-Társaság
Torda*

Banca Economică Națională S. A. Közgazdasági Bank R. T. :-: Cluj

*Foglalkozik minden a bankszak-
mába vágó üzletekkel. Betéteket
a legmagasobban kamatoztat és
felmondás nélkül fizeti vissza.
Vállal külföldi átutalásokat
a világ összes piacaira
a legkevesebb napi
árfolyamon.*

Kolozsvári Vasöntőde és Gépgyár Részvénytársaság Cluj, Kajan/ői-ut 68

TELEFON: 198

*Mindenféle gépek és motorok
szakszerű javítása.*

*Vas- és fémmöntvények minden kivitelben. Köz-
lömü tengelyek, gyűrűs kenésű fémperselyű
álló-, függő- és fali-csapágyak, állítógyűrűk,
tengelykapcsolók. Kovácsolt vas-sztyjekerek.
Fogaskerek marott vagy nyersöntésű fogak-
kal. Szeszgyári és olajmalom teljes berende-
zések. Teherfelvonók és elevátorok. Szivattyúk.
Szellentyűk és exhaustor. Cserző és mosóhordó-
armaturák. Csillekerek kéregöntvényből.
Vaslemeztartányok, kémények, stb. Malomhen-
gerek csiszolása és rovátkolása.*

Távírat: Gépgyár

Z S Á K T A L I G Á K

MAURITIU FRIEDMANN & COMP. CLUJ

STR. CĂII
FERATE

4

Moară
sistematică
și fabrică
de ulei

Műmalom
és olaj-
gyár

TELEFON
11-33

FONDATA 1916 ALAPITTATOTT

„ZEA“

Soc. rom. chimico-farmaceutică s. a.
CLUJ, STR. PARIS
38

Societatea aceasta s'a creat în 1920 de către un grup de specialiști și capitaliști în scopul de a colabora împreună pentru a începe punerea în valoare a o parte cel puțin din nenumăratele materii prime care constituie bogăția României-Mari. Contând pe interesul pe care noii cetățeni ai României-Mari, alături de cei din vechiul-regat, îl arată și'l vor arăta noilor industrii românești, suntem siguri că din începutul nostru mic vom isbui să vedem la Zea o întreprindere care să constituie un exemplu de imitat.

„Zea“ s. a. Cluj, până în prezent are următoarele secțiuni:

1. Fabrică de produse farmaceutice (preparate galenice)
2. „ „ „ chimice tehnice și farmaceutice.
3. „ „ „ tot felul de crete și culori, paste, etc.
4. „ „ „ aparate diverse de laborator, din sticlă de Jena și Thuringia
5. „ „ „ tot felul de produse pentru colorarea și întreținerea pielăriei și a încălțăminteii, — (lacuri, creme, apreturi, etc.) — „Färbwerke“ & Co.
6. Secțiunea pentru strângerea și punerea în valoare a plantelor medicinale.

GYORS,
PONTOS,
MEGBIZHATÓ

INFORMÁCIÓ

A HITELÜZLET ALAPJA

50 LEIÉRT

részletes, kimerítő és pontos utbaigazítást nyerhet
arról, hogy

tizezreket, gyakran százezreket

veszély és rizikó nélkül hitelezhet-e

Románia

és a szomszédos államok

bármelyik cégének,

vállalatának anyagi helyzetéről és hitelképességéről
tájékoztatja a

Radio Reclame Romania R.-T.

Információs osztálya

A Radio Reclame Romania R.-T.
információs osztálya

Cluj-Kolozsvár, Str. Regina Maria 34. Postafiók 127. Telefon 630 és 354.

hiteltudósítói szolgálata behálózza egész Közép-Europát.

A RADIO RECLAME ROMANIA R.-T. INFORMÁCIÓS OSZTÁLYA

az információk kezelhetőségének és ellenőrzésének megkönnyítése
céljából az információkérés és nyújtás

előfizetési rendszerét

honosította meg. Füzetbe kötött nyomtatott kérelmlapokat és ellenőrző-
szelvényeket bocsájt előfizetőinek rendelkezésére, ami
az információk beszerzését lényegesen

olcsóbbá is teszi.

Egy információ 50 lei. Ellenben 30 lapból álló információs füzet 1350 leibe

tehát egy információ 45 leibe és

50 lapból álló információs füzet 2000 leibe, tehát egy információ

40 leibe kerül.

Kérjen díjtalan próbainformációt!

Ziar
economic

CONSUM

Közgazda-
sági lap

Nepredsjednik P. Usturojic
Kladovo, Str. R. Marja 34
Telefon 030 Postabica 127
Izdavanje: 12 puta u godinu
Cijena: 100 dinara
Ciljni krug: radnici, seljaci, intelektualci, studenti, vojsnici
Ciljni jezik: srpski, hrvatski, makedonski, slovenski, albanski, rumunjski, italijanski, francuski, engleski, njemacki, poljski, ruski, ukrajinski, grcki, turski, kineski, japanski, indijski, afrički jezici
Uredništvo: Beograd, Kraljevska
Pis. ad. Kraljevska 127, Beograd

KÖZGAZDASÁG

Redakcija: P. Usturojic
Kladovo, Str. R. Marja 34
Telefon 030 Postabica 127
Izdavanje: 12 puta u godinu
Ciljni krug: radnici, seljaci, intelektualci, studenti, vojsnici
Ciljni jezik: srpski, hrvatski, makedonski, slovenski, albanski, rumunjski, italijanski, francuski, engleski, njemacki, poljski, ruski, ukrajinski, grcki, turski, kineski, japanski, indijski, afrički jezici
Uredništvo: Beograd, Kraljevska
Pis. ad. Kraljevska 127, Beograd

PENTUOVI MĂNĂȘTELEI IPARTEILĂ
BEITSCHRIFT FÜR VOLK UND FINANZWIRTSCHAFT

RUMÄNISCHER LLOYD

Mej jelenik hetenként kétszer
román-magyar-német nyelven

Mindenki olvassa
A Vállalkozó
A Kereskedő
A Bankár
A Gyáros

A
legjobb
hirdetési
orgánium

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Cluj, Strada Regina Maria
(Deák Ferenc-u.) 34